

Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva

2023

Poročilo je pripravil Kmetijski inštitut Slovenije (KIS) v sodelovanju s strokovno službo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije (MKGP) ter nekaterimi zunanjimi sodelavci kot del naloge Spremljanje razvoja kmetijstva v Sloveniji v letu 2024.

Uredila

dr. Tanja TRAVNIKAR

AVTORJI POROČILA

mag. Matej BEDRAČ (struktura kmetijskih gospodarstev, ukrepi razvoja podeželja)

Sara BELE (poraba kmetijskih pridelkov in stopnje samooskrbe, zunanja trgovina, infografika)

dr. Ajda BLEIWEIS (kmetijstvo in okolje)

Jure BREČKO (obseg živinoreje)

dr. Maja KOŽAR (ekonomski rezultati kmetijstva, FADN)

mag. Ben MOLJK (obseg živinoreje, ekonomski rezultati po proizvodih)

Vesna TELIČ (mikroekonomsko okolje, infografika)

dr. Tanja TRAVNIKAR (makroekonomsko okolje, cene, proračunske podpore kmetijstvu, ukrepi kmetijske politike)

Barbara ZAGORC (obseg rastlinske pridelave, ekonomski rezultati po proizvodih, standardni prihodek)

GRADIVO ALI PODATKE ZA PRIPRAVO POROČILA SO PRISPEVALI*

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije

Saška BELAJ, Tanja POLAK BENKIČ, Metka CERJAK PRIJATELJ, Barbara VINTAR (strokovne naloge v pridelavi kmetijskih rastlin)

Ivana ERJAVEC (podpore kmetijstvu na lokalni ravni, raziskovalna dejavnost)

Petra FILIPI (ribištvo)

Petra DRAME, dr. Simon POLJANŠEK, mag. Robert REŽONJA, Tomaž REMIC, Saša RUS, Janja KUMPREJ, dr. Matevž ADAMIČ, Aleš PREGL, mag. Alenka KORENJAK (gozdarstvo in lovstvo)

Sabina FRELIH, Silvester KRANJEC, Darko BRULC (gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči)

Vida HOČEVAR (Program razvoja podeželja)

Vida ZNOJ, mag. Aleksandra HARI (varna hrana, veterinarstvo in varstvo rastlin)

Martina ŠILC ŽUŽEK, Vesna STRADAR (obvladovanje tveganj v kmetijstvu, kmetijsko izobraževanje)

Jana TAVČAR (strokovne naloge v živinoreji)

Sodelavci iz drugih organizacij

dr. Aleš KUHAR, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta (živilskopredelovalna industrija)

Jože OČKO, mag. Olga OBLAK, Anton JAGODIC, KGZS, Sektor za kmetij. svetovanje (kmetijska svetovalna služba)

Špela ŠČAP, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko, mag. Urška AHAČIČ
POGAČNIK, Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo (gozdarstvo in lovstvo)

Simona ŽOVLJE, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS (gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči v okviru Sklada)

** Avtorji so odgovorni za točnost navedb, ki jih navajajo v svojih gradivih.*

Oblikovanje naslovnice: Jemott d.o.o.

Fotografije na naslovnici: Sara BELE, Zdravko MUNDA, Janko VERBIČ

Priporočeno citiranje: Zeleno poročilo za leto 2023. 2024. Travnika T. (ured.), Bedrač M., Bele S., Bleiweis A., Brečko J., Kožar M., Moljk B., Telič V., Zagorc B. Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2023. Ljubljana, Kmetijski Inštitut Slovenije.

Publikacija bo izšla v elektronski obliki in bo objavljena na spletni strani Kmetijskega inštituta Slovenije:

https://www.kis.si/Porocila_o_stanju_v_kmetijstvu/

Ljubljana, junij 2024

Spremna beseda k **Poročilu o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva**

Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva je strokovna publikacija, ki jo vsako leto pripravlja Kmetijski inštitut Slovenije v sodelovanju s strokovno službo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije ter nekaterimi zunanjimi sodelavci.

Letna poročila o stanju kmetijstva se pripravljajo že od leta 1993 in so za zadnjih nekaj let dostopna na straneh Kmetijskega inštituta Slovenije:

https://www.kis.si/Porocila_o_stanju_v_kmetijstvu/

Poročila se je oprijelo ime **Zeleno poročilo** in je dobro sprejeto tako v strokovnih krogih kot tudi med slovenskimi pridelovalci, študenti kmetijstva in drugih študijskih programov o naravnih virih ter zaposlenimi v kmetijstvu, živilstvu in sorodnih sektorjih. Zeleno poročilo je zanimivo tudi za splošne bralce, ki jih zanimajo različne teme, povezane s pridelovanjem hrane v Sloveniji.

V poročilu so zbrani najpomembnejši proizvodni in ekonomski rezultati o slovenskem kmetijstvu, živilstvu, gozdarstvu in ribištvu. Pripravljeni so na podlagi podatkov Statističnega urada RS, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter drugih uradnih virov, ki so na voljo do 31. maja tekočega leta (izjemoma tudi pozneje) za preteklo leto, za katero se poročilo pripravlja.

Zeleno poročilo se osredotoča na podrobno vsebinsko razlago podatkov obravnavanega leta, s poudarkom na primerjavi s predhodnim letom. Za večino kazalnikov so podatki v statističnih prilogah predstavljeni za obdobje zadnjih trinajstih let. Prikazani podatki so zaokroženi, zato je mogoče odstopanje od podatkov SURS in drugih izvornih podatkov.

Vsebina poročila se začne z razširjenim povzetkom najpomembnejših osnovnih rezultatov in kazalnikov slovenskega kmetijstva, živilstva in gozdarstva. V nadaljevanju so predstavljeni makroekonomski kazalniki za Slovenijo in položaj kmetijstva v gospodarstvu, struktura kmetijskih gospodarstev v Sloveniji, obseg kmetijske proizvodnje, razpoložljiva količina kmetijskih proizvodov za prehrano in stopnje samooskrbe, cene v kmetijstvu, ekonomski rezultati kmetijstva, proračunske podpore za kmetijstvo, zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi, stanje v živilskopredelovalni industriji, ukrepi kmetijske politike, ključni rezultati računovodstva po metodologiji mreže računovodskih podatkov s kmetijskih gospodarstev (angl. Farm Accountancy Data Network, FADN), kazalci kmetijstva in okolja, gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči ter delovanje različnih javnih služb in drugih podpornih storitev za kmetijstvo. V zadnjih dveh poglavjih so strnjeni še ključni kazalniki in rezultati na področju gozdarstva, lovstva in ribištva.

Posebno analitično vrednost dajejo poročilu obširne *statistične priloge*, ki vse pomembnejše podatke o stanju kmetijstva prikazujejo v strnjenih preglednicah za obdobje zadnjih trinajstih let, kar omogoča različne primerjalne analize in analize preteklih stanj ali dogajanj.

Komplementarni del Zelenega poročila je samostojna strokovna publikacija **Pregled po kmetijskih trgih**, namenjena podrobnejši predstavitvi najpomembnejših kmetijskih trgov v Sloveniji. V *Pregledu po kmetijskih trgih* so predstavljeni najpomembnejši proizvodni in ekonomski kazalniki za ključne kmetijske trge na področju rastlinske pridelave (žito, oljnice, krompir, hmelj, zelenjadnice, krmne rastline, sadje, oljke, grozdje in vino, suhe stročnice ter seme) in živinoreje (meso goved, meso prašičev, perutninsko meso, ovčje in kozje meso, mleko, jajca, konji in med).

Kazalo vsebine

INFOGRAFIKA.....	15
POVZETEK POMEMBNEJŠIH UGOTOVITEV	15
1 STANJE V KMETIJSTVU	21
1.1 Makroekonomsko okolje in mesto kmetijstva v gospodarstvu.....	21
1.2 Struktura kmetijskih gospodarstev v Sloveniji v letu 2023 in v državah EU v letu 2020	28
1.2.1 Struktura kmetijskih gospodarstev v Sloveniji v letu 2023	28
1.2.2 Struktura kmetijskih gospodarstev v Sloveniji in EU v letu 2020	31
1.3 Obseg kmetijske proizvodnje.....	36
1.4 Razpoložljiva količina kmetijskih proizvodov za prehrano in stopnje samooskrbe.....	42
1.5 Cene v kmetijstvu	46
1.6 Ekonomski rezultati kmetijstva.....	49
2 PRORAČUNSKE PODPORE KMETIJSTVU.....	53
2.1 Podpore kmetijstvu iz državnega proračuna	53
2.1.1 Proračunska izplačila za tržne ukrepe in neposredne podpore proizvajalcem	56
2.1.2 Proračunska izplačila za razvoj podeželja in kmetijsko strukturno politiko	58
2.1.3 Proračunska izplačila za splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva.....	62
2.2 Podpore kmetijstvu na lokalni ravni	65
3 ZUNANJA TRGOVINA Z AGROŽIVILSKIMI PROIZVODI.....	67
3.1 Blagovna menjava agroživilstva po skupinah blaga	69
3.2 Regionalna struktura blagovne menjave agroživilstva	72
4 ŽIVILSKOPREDELOVALNA INDUSTRIJA.....	75
4.1 Pomen živilskopredelovalne panoge v makroekonomskih agregatih in trendi v obsegu proizvodnje	75
4.2 Cene v živilskopredelovalni industriji	77
4.3 Poslovni rezultati živilskopredelovalne industrije	79
4.3.1 Poslovanje živilskopredelovalne panoge	79
4.3.2 Industrijska struktura in gospodarska gibanja po živilskopredelovalnih dejavnostih	83
5 KMETIJSKA POLITIKA	88
5.1 Ukrepi skupne kmetijske politike EU	88
5.1.1 Neposredna plačila proizvajalcem.....	89
5.1.2 Sektorske intervencije	91
5.1.3 Intervencije za razvoj podeželja	92
5.1.4 Drugi programi, sofinancirani s sredstvi EU	104
5.2 Nacionalni ukrepi kmetijske politike	104
5.2.1 Redni nacionalni ukrepi	104
5.2.2 Izredni nacionalni ukrepi v kmetijstvu v letu 2023	106
6 KMETIJSKO RAČUNOVODSTVO PO METODOLOGIJI FADN	108
6.1 Vzorec poročevalskih kmetijskih gospodarstev, vključenih v mrežo FADN	108
6.2 Osnovna proizvodna zmogljivost in ekonomska velikost po tipih kmetovanja	112
6.3 Ključni ekonomski rezultati računovodstva FADN	113
7 STANDARDNI PRIHODEK KMETIJSKIH GOSPODARSTEV	118
7.1 Postopek določitve standardnega prihodka kmetijskih gospodarstev	118
7.2 Standardni prihodek kmetijskih gospodarstev; 2022 in 2023	118

8	KMETIJSTVO IN OKOLJE	122
8.1	Ekološko kmetovanje	122
8.2	Poraba mineralnih gnojil	126
8.3	Poraba fitofarmaceutskih sredstev	127
8.4	Bilančni presežek dušika in fosforja	128
8.5	Izpusti amonijaka	131
8.6	Izpusti toplogrednih plinov v ozračje	132
9	GOSPODARJENJE S KMETIJSKIMI ZEMLJIŠČI.....	134
9.1	Obseg kmetijskih zemljišč ter površine z naravnimi in drugimi omejitvami	134
9.1.1	Obseg kmetijskih zemljišč	134
9.1.2	Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, zavarovana območja in vodovarstvena območja	137
9.2	Zemljiške operacije	141
9.3	Varstvo kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namenske rabe	143
9.4	Gospodarjenje z zemljišči v okviru Sklada kmetijskih zemljišč v lasti RS	146
10	JAVNE SLUŽBE IN DRUGE STORITVE ZA KMETIJSTVO.....	150
10.1	Javna služba kmetijskega svetovanja	150
10.2	Strokovne naloge v proizvodnji kmetijskih rastlin	158
10.3	Strokovne naloge v živinoreji	170
10.4	Raziskovalna dejavnost	177
10.5	Kmetijsko izobraževanje	181
11	VARNA HRANA, VETERINARSTVO IN VARSTVO RASTLIN	182
11.1	Področje fitofarmaceutskih sredstev	182
11.2	Varna hrana	183
11.3	Krma	187
11.4	Veterinarstvo	188
11.5	Varstvo rastlin	190
12	GOZDARSTVO IN LOVSTVO.....	193
12.1	Gozdarstvo	193
12.1.1	Površina gozdov, lesna zaloga in posek lesa	193
12.1.2	Varstvo, obnova in nega gozdov	195
12.1.3	Dela na gozdnih prometnicah	198
12.1.4	Gozdni lesni sortimenti in druge gozdne dobrine	199
12.1.5	Proračunski izdatki za naloge na področju gozdarstva in lovstva	206
12.1.6	Izobraževalni programi v Sloveniji s področja gozdarstva	207
12.1.7	Gozdarska inšpekcija	207
12.1.8	Mednarodno sodelovanje v gozdarstvu	210
12.2	Lovstvo	213
13	RIBIŠTVO	216
13.1	Morsko ribištvo in ribogojstvo	216
13.2	Sladkovodno ribištvo	218
13.3	Odkupna vrednost vzrejenih vodnih organizmov	219
13.4	Proračunski izdatki za ukrepe v ribištvu	220
14	LITERATURA IN VIRI	221
	Statistične priloge	223

Kazalo preglednic

Preglednica 1:	Pregled gospodarskih gibanj; 2018–2023.....	22
Preglednica 2:	Pregled makroekonomskih kazalcev v kmetijstvu; 2018–2023	24
Preglednica 3:	Pregled izbranih kazalnikov dohodka v kmetijstvu (ekonomski račun za kmetijstvo); 2018–2023	26
Preglednica 4:	Pregled drugih kazalnikov dohodka v kmetijstvu; 2018–2023	27
Preglednica 5:	Število KMG in površina KZU po vrstah rabe; 2020, 2023	28
Preglednica 6:	Število KMG po velikostnih razredih KZU; 2020, 2023	30
Preglednica 7:	Kmetijska zemljišča v uporabi po velikostnih razredih; 2020,2023	30
Preglednica 8:	Število KMG z živino in število živine; 2020, 2023.....	31
Preglednica 9:	Kmetijska gospodarstva po rabi KZU v Sloveniji in EU-27; 2020	32
Preglednica 10:	Struktura KMG z živino v Sloveniji in EU-27; 2020	33
Preglednica 11:	KMG in ekonomska velikost po tipu kmetovanja v Sloveniji in EU-27; 2020	34
Preglednica 12:	Razpoložljiva količina kmetijskih proizvodov na prebivalca (kg); 2018–2023.....	43
Preglednica 13:	Indeksi nominalnih cen kmetijskih proizvodov in inputov; 2018–2023.....	48
Preglednica 14:	Osnovni agregati računa proizvodnje in dohodkov; 2019–2023.....	50
Preglednica 15:	Proračunska izplačila za kmetijstvo (000 EUR); 2019–2023	53
Preglednica 16:	Struktura proračunskih izplačil za kmetijstvo po osnovnih skupinah ukrepov in viru financiranja (000 EUR); 2019–2023.....	54
Preglednica 17:	Proračunska izplačila za tržne ukrepe in neposredne podpore proizvajalcem (000 EUR); 2019–2023	57
Preglednica 18:	Izplačane odškodnine in druga izredna plačila (000 EUR); 2019–2023	58
Preglednica 19:	Proračunska izplačila za razvoj podeželja in kmetijsko strukturno politiko (000 EUR); 2019–2023	59
Preglednica 20:	Proračunska izplačila za krepitev konkurenčnosti kmetijstva in agroživilstva (000 EUR); 2019–2023	61
Preglednica 21:	Proračunska izplačila za ukrepe v podporo podeželskemu gospodarstvu in prebivalstvu (000 EUR); 2019–2023	62
Preglednica 22:	Izplačila za splošne storitve za kmetijstvo (000 EUR); 2019–2023	62
Preglednica 23:	Proračunska izplačila za raziskovalne, razvojne, svetovalne in strokovne storitve za kmetijstvo (000 EUR); 2019–2023	63
Preglednica 24:	Proračunska izplačila za ukrepe nadzora nad varnostjo in kakovostjo hrane in krme (000 EUR); 2019–2023	64
Preglednica 25:	Proračunska izplačila za druge splošne storitve (000 EUR); 2019–2023.....	64
Preglednica 26:	Podpore kmetijstvu, izplačane na lokalni ravni (000 EUR); 2019–2023	65
Preglednica 27:	Blagovna menjava agroživilskih proizvodov; 2019–2023	67
Preglednica 28:	Izvoz in uvoz agroživilstva po skupinah proizvodov; 2022 in 2023.....	69
Preglednica 29:	Izvoz in uvoz agroživilstva po skupinah držav in najpomembnejših trgovinskih partnericah (mio EUR); 2018–2023	72
Preglednica 30:	15 najpomembnejših trgovinskih partneric po izvozu in uvozu (%); 2023*	74
Preglednica 31:	Indeksi obsega industrijske proizvodnje (predhodno leto = 100); 2018–2023.....	76
Preglednica 32:	Indeksi cen pri proizvajalcih (nominalno, predhodno leto = 100); 2018–2023.....	78

Preglednica 33:	Gibanje pomembnejših kazalnikov poslovanja živilskopredelovalne industrije (NACE C10+C11); 2018–2023.....	80
Preglednica 34:	Deleži proizvodnje hrane in pijač (10 + 11) v predelovalni dejavnosti (C); 2018–2023.....	82
Preglednica 35:	Osnovni kazalniki strukture živilskopredelovalne panoge v letu 2023	84
Preglednica 36:	Kazalniki uspešnosti poslovanja živilskopredelovalnih dejavnosti; 2022 in 2023	87
Preglednica 37:	Okvirna sredstva v letu 2023 in načrtovan znesek podpore na enoto v letu 2023, po vrstah neposrednih plačil	90
Preglednica 38:	Neposredna plačila za uredbeno leto 2023 (izplačano do 31. 5. 2024).....	90
Preglednica 39:	Sredstva PRP 2014–2020 po glavnih skupinah ukrepov (000 EUR) (do 31. 12. 2023)	93
Preglednica 40:	Izplačana izravnalna plačila območjem z naravnimi ali drugimi omejitvami po uredbah za leti 2021 in 2022 (subvencijsko leto).....	96
Preglednica 41:	Izvajanje KOPOP po subvencijskih letih 2019–2022 (do 31.12. 2023)	97
Preglednica 42:	Izplačila za ukrep dobrobit živali po subvencijskem letu 2021 in 2022	98
Preglednica 43:	Pregled sredstev po aktivnostih tehnične pomoči (000 EUR); do 31. 12. 2023.....	99
Preglednica 44:	Odobrene vloge in izplačane površine za intervencijo plačila za naravne ali druge omejitve za uredbeno leto 2023 (izplačano do 31. 5. 2024)	101
Preglednica 45:	Vloženi zahtevki in zaprosene površine za kmetijsko–okoljska–podnebna plačila – naravni viri v subvencijski kampanji 2023	102
Preglednica 46:	Vloženi zahtevki in zaprosene površine za kmetijsko–okoljska–podnebna plačila – biotska raznovrstnost in krajina v subvencijski kampanji 2023	102
Preglednica 47:	Odobrene vloge in izplačane površine za intervenciji ekološko kmetovanje in ekološko čebelarjenje za uredbeno leto 2023 (izplačano do 31. 5. 2024).....	102
Preglednica 48:	Izplačana sredstva za sofinanciranje zavarovalnih premij, zavarovana kmetijska zemljišča in število zavarovanih živali; 2017–2023.....	105
Preglednica 49:	Izredna plačila kmetijstvu v letu 2023	106
Preglednica 50:	Število poročevalskih KMG v vzorčnem okviru za nabor ter v načrtovanem in dejanskem vzorcu FADN; 2017–2022	108
Preglednica 51:	Število KMG po tipih kmetovanja (TF8) in ekonomski velikosti v načrtovanem in dejanskem vzorcu FADN; 2017–2022	110
Preglednica 52:	Osnovni proizvodni potencial in ekonomska velikost KMG v vzorcu FADN po tipih kmetovanja (TF8); 2017–2022	113
Preglednica 53:	Ključni ekonomski rezultati računovodstva FADN (EUR/KMG); 2017–2022	115
Preglednica 54:	Ključni ekonomski rezultati računovodstva FADN po tipih kmetovanja (TF8) (EUR/KMG); 2022	115
Preglednica 55:	Kmetijska gospodarstva, vključena v izračun SO; 2023	118
Preglednica 56:	Kmetijska gospodarstva in kmetijska zemljišča v uporabi v kontroli ekološkega kmetovanja; 2018–2022.....	122
Preglednica 57:	KZU, vključena v kontrolo ekološkega kmetovanja, po kulturah oziroma načinu rabe (ha); 2018–2022.....	124
Preglednica 58:	Pridelava ekoloških rastlinskih pridelkov po pomembnejših skupinah kmetijskih kultur (t); 2018–2022	124
Preglednica 59:	Število živali, vključenih v kontrolo ekološkega kmetovanja; 2018–2022	125
Preglednica 60:	Priraja ekoloških proizvodov živalskega izvora, po kategorijah; 2018–2022	125

Preglednica 61:	Evidenca dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč po vrstah dejanske rabe; 2006, 2022 in 2023.....	135
Preglednica 62:	Površine iz registra kmetijskih gospodarstev po vrstah rabe GERK; 2006, 2022 in 2023.....	137
Preglednica 63:	Površina KZU in GERK KZU (ha) na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost	137
Preglednica 64:	Skupna površina KZU in GERK KZU (ha) na območjih Natura 2000	138
Preglednica 65:	Površina KZU in GERK KZU (ha) na zavarovanih območjih	140
Preglednica 66:	Skupna površina, površina KZU in GERK KZU (ha) na vodovarstvenih območjih (VVO); 2023	140
Preglednica 67:	Odmera nadomestila za vzdrževanje hidromelioracijskih sistemov, 2016–2023.....	143
Preglednica 68:	Spremembe namenske rabe kmetijskih zemljišč in spremembe nekmetijskih namenskih rab v kmetijsko namensko rabo, po uveljavitvi sprejetih sprememb in dopolnitev OPN (ha); 2023.....	145
Preglednica 69:	Zemljišča po dejanski rabi (ha) v registru osnovnih sredstev Sklada, 2018–2023	146
Preglednica 70:	Osnovni kazalniki gospodarjenja Sklada s kmetijskimi zemljišči, 2018–2023	147
Preglednica 71:	Število organizacij v letu 2023, ki opravljajo posamezne naloge v okviru javne službe strokovnih nalog v živinoreji	170
Preglednica 72:	Mlečnosti kontroliranih krav (standardna laktacija) po pasmah; 2022 in 2023	171
Preglednica 73:	Število tropov ter število ovc in koz v kontroli; 2022 in 2023.....	173
Preglednica 74:	Parametri plodnosti ovc in koz v letih od 2019 do 2023.....	174
Preglednica 75:	Število kobil, vpisanih v rodovniške knjige, po pasmah; 2015–2023	175
Preglednica 76:	Število matic v rodovniški knjigi kranjske čebele, 2015–2023	175
Preglednica 77:	Raziskave v kmetijstvu, ki jih financira MKGP; 2022 in 2023	178
Preglednica 78:	Število izvedenih ocen in izdanih odločb v postopku odobritve aktivnih snovi in izdaje odločb o registraciji oziroma dovoljenjih za FFS v letu 2023.....	182
Preglednica 79:	Število izdanih odločb, opravljenih tečajev in pregledov v prometu in uporabi FFS na dan 31. 12. 2023	183
Preglednica 80:	Število odobrenih obratov in klavnic; 2011–2023	184
Preglednica 81:	Število zaklanih živali po vrstah, pregledanih s strani UVHVVR; 2018–2023	185
Preglednica 82:	Proizvodnja živil živalskega izvora v odobrenih obratih (kg); 2018–2023.....	185
Preglednica 83:	Število opravljenih preiskav na bolezni v letu 2023	188
Preglednica 84:	Možni posek, evidentirana količina poseka in delež realizacije; 2020–2023	194
Preglednica 85:	Posek v slovenskih gozdovih po vrstah sečnje (m ³); 2023.....	194
Preglednica 86:	Sanitarni posek (000 m ³); 2013–2023.....	195
Preglednica 87:	Obseg opravljenih varstvenih del v gozdovih (število dni); 2013–2023	195
Preglednica 88:	Število gozdnih požarov in površina pogorišč; 2013–2023.....	195
Preglednica 89:	Struktura obnove in nege gozdov; 2020–2023	196
Preglednica 90:	Financirani in sofinancirani ukrepi iz Gozdnega sklada v zasebnih gozdovih na območjih Natura 2000 v letu 2023	197
Preglednica 91:	Struktura virov financiranja za vzdrževanje gozdnih cest; 2013–2023	198
Preglednica 92:	Gradnja in rekonstrukcija gozdnih vlak (km); 2013–2023	198
Preglednica 93:	Gozdni lesni sortimenti, pridobljeni v Sloveniji (000 m ³); 2021–2023	200

Preglednica 94: Zunanjetrgovinska bilanca gozdnih lesnih sortimentov (000 m ³); 2019–2023.....	202
Preglednica 95: Izvoz gozdnih lesnih sortimentov (000 m ³); 2019–2023	202
Preglednica 96: Uvoz gozdnih lesnih sortimentov (000 m ³); 2019–2023	203
Preglednica 97: Odkupne cene po kategorijah kakovosti gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov (EUR/m ³ , brez DDV); 2019–2023.....	204
Preglednica 98: Poraba proračunskih sredstev za naloge na področju gozdarstva in lovstva (000 EUR); 2019–2023	206
Preglednica 99: Pregled odstrela in ugotovljenih izgub divjadi in velikih zveri; 2013–2023	214
Preglednica 100: Odstrel in ugotovljene izgube na 100 ha površine v letu 2023	214
Preglednica 101: Škoda, ki jo povzročata rastlinojeda divjad in divji prašič; 2013–2023	214
Preglednica 102: Prikaz opravljenih biotehniških del; 2013–2023.....	215
Preglednica 103: Ulov, iztovor in vzreja rib, mehkužcev in rakov (t); 2017–2023	216
Preglednica 104: Delovno aktivno prebivalstvo v morskem ribištvi in morskem ribogojstvu; 2018–2022.....	216
Preglednica 105: Vsa plovila v registru ribiških plovil ter aktivna plovila po dolžini in opremi; 2018–2023.....	217
Preglednica 106: Ulov in vzreja sladkovodnih rib (t); 2017–2023	218
Preglednica 107: Število delovno aktivnih oseb v sladkovodnem ribogojstvu; 2017–2022	219
Preglednica 108: Količina in odkupna vrednost vodnih organizmov (brez DDV); 2017–2023.....	219
Preglednica 109: Proračunska izplačila za ribištvo (000 EUR); 2018–2023.....	220

Kazalo slik

Slika 1: Makroekonomska gibanja; 2018–2023.....	21
Slika 2: Makroekonomski kazalci v kmetijstvu; 2018–2023.....	23
Slika 3: Kazalci vrednosti kmetijske proizvodnje (po ERK); 2018–2023*.....	25
Slika 4: Orientacijska primerjava dohodkov v kmetijstvu po ERK in FADN; 2018–2023*	27
Slika 5: Povprečna površina KZU na kmetijsko gospodarstvo v državah EU-27 (ha); 2020.....	32
Slika 6: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo v državah EU-27; 2020	33
Slika 7: Standardni prihodek na kmetijsko gospodarstvo v državah EU-27 (EUR); 2020	35
Slika 8: Indeksi proizvodnje kmetijskih proizvodov (2015 = 100); 2011–2023	36
Slika 9: Sprememba skupne površine in struktura kmetijskih zemljišč v uporabi.....	37
Slika 10: Skupna površina in setvena struktura njiv	38
Slika 11: Sprememba v rastlinski pridelavi v letu 2023 v primerjavi z letom 2022 (%).....	38
Slika 12: Število živali konec leta (000); 2011–2023	39
Slika 13: Sprememba v živinorejski proizvodnji v letu 2023 v primerjavi z letom 2022 (%)	40
Slika 14: Razpoložljiva količina nekaterih kmetijskih proizvodov za prehrano na prebivalca (kg); 2018–2023*	43
Slika 15: Samooskrba z rastlinskimi pridelki (%); 2018–2023*.....	44
Slika 16: Samooskrba z osnovnimi živalskimi proizvodi (%); 2018–2023*.....	45
Slika 17: Indeksi cen kmetijskih pridelkov pri proizvajalcih (realno; 2020 = 100); 2011–2023.....	46
Slika 18: Spremembe cen rastlinskih pridelkov v letu 2023 glede na leto 2022 (%)	46

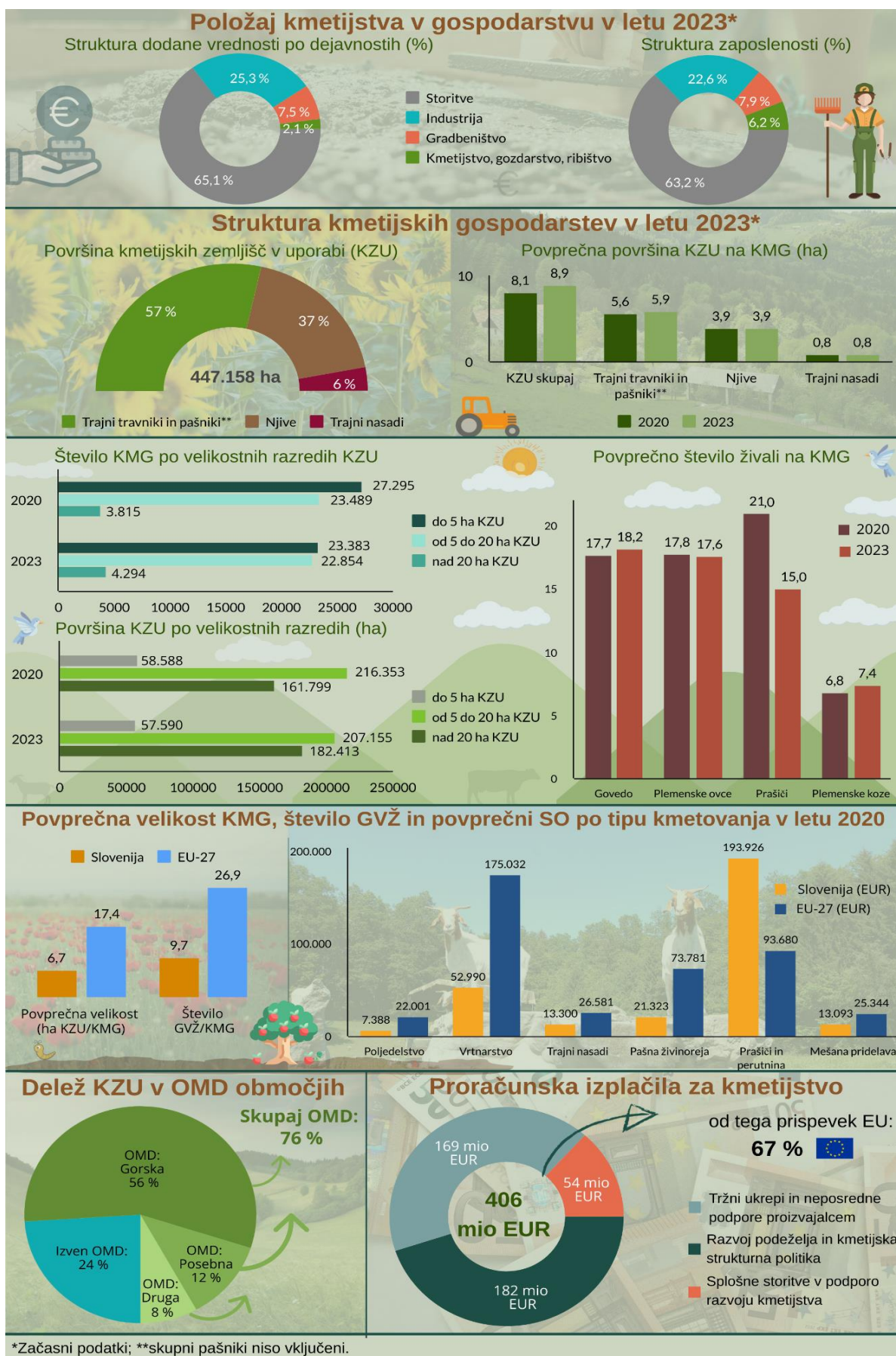
Slika 19: Spremembe cen v živilnoredi v letu 2023 glede na leto 2022 (%).....	47
Slika 20: Spremembe cen inputov za kmetijstvo v letu 2023 glede na leto 2022 (%).....	48
Slika 21: Osnovni kazalniki ekonomskih računov za kmetijstvo (realno; stalne cene 2015); 2011–2023	49
Slika 22: Proračunska izplačila za kmetijstvo (mio EUR); 2011–2023	53
Slika 23: Proračunska izplačila za kmetijstvo po viru financiranja (mio EUR); 2011–2023.....	54
Slika 24: Proračunska izplačila za tržne ukrepe in neposredne podpore proizvajalcem (mio EUR); 2011–2023	56
Slika 25: Proračunska izplačila za razvoj podeželja in kmetijsko strukturno politiko (mio EUR); 2011–2023	58
Slika 26: Proračunska izplačila za ukrepe za zagotavljanje okoljskih in drugih družbenih koristi (mio EUR); 2011–2023	59
Slika 27: Proračunska sredstva za splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva (mio EUR); 2011–2023	62
Slika 28: Izvoz, uvoz in trgovinska bilanca agroživlskih proizvodov (mio EUR); 2011–2023	67
Slika 29: Struktura izvoza in uvoza agroživlskih proizvodov po tarifnih skupinah (%); 2023*	70
Slika 30: Zunanjetrgovinska bilanca agroživlstva po tarifnih skupinah (mio EUR); 2022 in 2023*.....	71
Slika 31: Struktura izvoza in uvoza agroživlstva po skupinah držav; 2018–2023	73
Slika 32: Struktura izvoza in uvoza agroživlskih proizvodov po pomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah (%); 2023*	73
Slika 33: Delež proizvodnje živil in pijač v dodani vrednosti in zaposlenosti (%); 2010–2022	75
Slika 34: Indeks obsega industrijske proizvodnje (2020 = 100); 2015–2023	76
Slika 35: Indeksi cen živil in pijač ter proizvodov predelovalnih dejavnosti pri proizvajalcih (realno; 2020 = 100); 2015–2023.....	77
Slika 36: Indeksi cen živlskih proizvodov pri proizvajalcih v primerjavi z indeksi cen kmetijskih pridelkov, energentov in plač (2020 = 100); 2015–2023	78
Slika 37: Produktivnost in dodana vrednost na zaposlenega v živliskopredelovalni industriji v primerjavi s predelovalnimi dejavnostmi (indeks C = 100); 2008–2023	82
Slika 38: Neto dobiček/izguba živliskopredelovalne industrije po dejavnostih (mio EUR); 2022 in 2023	85
Slika 39: Poenostavljena delitev ukrepov kmetijske politike v Sloveniji.....	88
Slika 40: Cilji SN 2023–2027 za Slovenijo	88
Slika 41: Odstopanje dejanskega od načrtovanega vzorca FADN po tipih kmetovanja (TF8) in razredih ekonomske velikosti (načrtovani vzorec = 0 %); 2017–2022.....	110
Slika 42: Struktura dejanskega vzorca FADN po tipih kmetovanja (TF8); povp. 2017–2022	111
Slika 43: Struktura dejanskega vzorca FADN po analiziranih razredih ekonomske velikosti; povp. 2017–2022	112
Slika 44: Struktura skupnega prihodka (vrednost proizvodnje, povečana za neto tekoče subvencije) in stroškov po tipih kmetovanja (TF8) (skupni prihodek = 100 %); 2022.....	115
Slika 45: Primerjava neto dodane vrednosti (NDV) po FADN in faktorskega dohodka (FD) po ERK na polnovredno delovno moč (EUR/PDM); 2017–2022.....	116
Slika 46: Število KMG, površina kmetijskih zemljišč in SO KMG glede na oddajo ZV; 2023	119
Slika 47: Število kmetijskih gospodarstev glede na splošni tip kmetovanja; 2022 in 2023	119
Slika 48: Skupni standardni prihodek glede na splošni tip kmetovanja; 2022 in 2023	120

Slika 49: Standardni prihodek na kmetijsko gospodarstvo glede na splošni tip kmetovanja; 2022 in 2023	120
Slika 50: Kmetijska gospodarstva, vključena v ekološko kmetovanje, Slovenija; 2022	123
Slika 51: Poraba rastlinskih hranil iz mineralnih gnojil (kg) na ha KZU; 1992–2022	126
Slika 52: Prodaja fitofarmacevtskih sredstev v Sloveniji (aktivna snov v 000 t); 1999–2022	127
Slika 53: Struktura virov vnosa dušika v kmetijstvu; 2022	129
Slika 54: Struktura virov odvzema dušika v kmetijstvu; 2022	129
Slika 55: Bruto in neto bilančni presežek dušika (kg N) na ha KZU; 1992–2022	130
Slika 56: Bruto bilančni presežek fosforja (kg) na ha KZU; 1992–2022	131
Slika 57: Viri izpustov amonijaka v kmetijstvu; 2022	131
Slika 58: Gibanje emisij amonijaka (000 t) v kmetijstvu; 1990–2022.....	132
Slika 59: Struktura emisij TGP v kmetijstvu; 2022	133
Slika 60: Gibanja emisij TGP (000 t ekv CO ₂) v kmetijstvu; 1986–2022	133
Slika 61: Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost.....	138
Slika 62: Območje Natura 2000	139
Slika 63: Narodni, regijski in krajinski parki.....	139
Slika 64: Vodovarstvena območja.....	141
Slika 65: Spremembe rabe kmetijskih zemljišč in nekmetijskih namenskih rab v kmetijsko namensko rabo	144
Slika 66: Shema javnih služb in izvajalcev	158
Slika 67: Drevesna sestava gozdov v Sloveniji (%); 2023.....	193
Slika 68: Sankeyjev diagram tokov okroglega in žaganega lesa iglavcev v Sloveniji; 2022	199
Slika 69: Sankeyjev diagram tokov okroglega in žaganega lesa listavcev v Sloveniji; 2022	200
Slika 70: Izvoz, uvoz in zunanjetrgovinska bilanca okroglega lesa (000 m ³); 2011–2023*	201
Slika 71: Letne povprečne odkupne cene izbranih skupin gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov; 2019–2023.....	204

Kazalo okvirjev

Okvir 1: Struktura kmetijskih gospodarstev	28
Okvir 2: Razpoložljiva količina kmetijskih proizvodov za prehrano in stopnja samooskrbe	42
Okvir 3: Cene v kmetijstvu.....	48
Okvir 4: Ekonomski računi za kmetijstvo	52
Okvir 5: Klasifikacija ukrepov kmetijske politike	55
Okvir 6: Zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi	68
Okvir 7: Kazalniki uspešnosti poslovanja živilskopredelovalne industrije	81
Okvir 8: FADN (angl. Farm Accountancy Data Network)	109
Okvir 9: Standardni prihodek kmetijskih gospodarstev	121

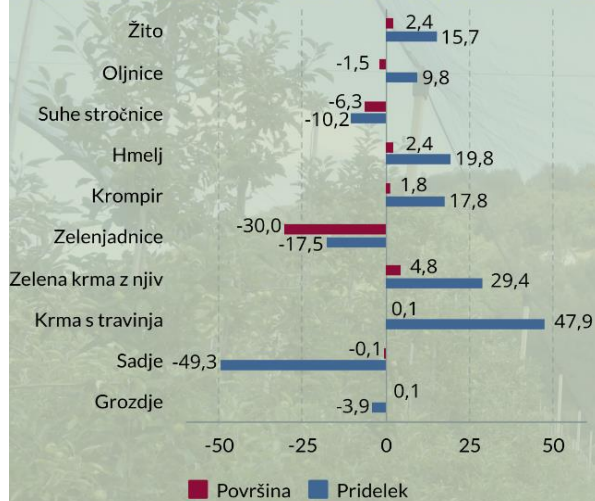
INFOGRAFIKA

Rastlinska pridelava

Površine in pridelki v letu 2023 v primerjavi z letom 2022 (%)

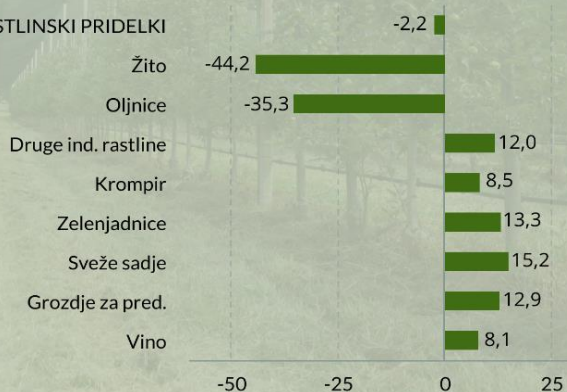
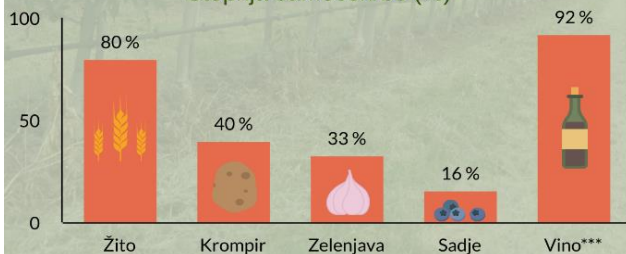
Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca*

Žito**	83 kg
Krompir	74 kg
Zelenjava	102 kg
Sadje	132 kg
Sladkor	34 kg
Riž	5,8 kg
Vino***	29 l

Spremembe nominalnih cen v letu 2023 v primerjavi z letom 2022 (%)

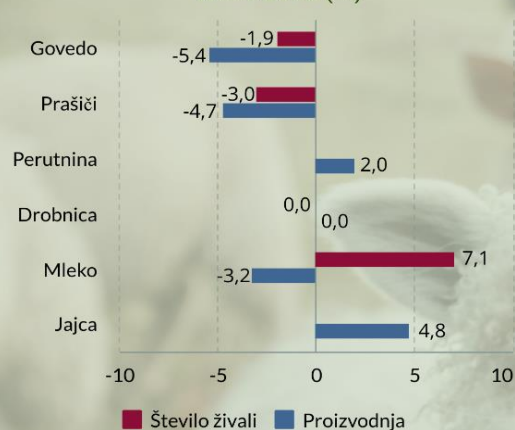
Stopnja samooskrbe (%)*

Živinoreja

Živinorejska proizvodnja v letu 2023 v primerjavi z letom 2022 (%)

Razpoložljiva količina za porabo na prebivalca*

Meso, skupaj****	87 kg
-meso govedo	20 kg
-meso prašičev	30 kg
-perutninsko meso	33 kg
Mleko, skupaj*****	203 kg
Jajca	11 kg
Med	1 kg

Spremembe nominalnih cen v letu 2023 v primerjavi z letom 2022 (%)

Stopnja samooskrbe (%)*

*Začasni podatki; **v ekvivalentu moke; ***tržno leto 2022-2023; ****v ekvivalentu klavne mase; *****v ekv. surovega mleka.

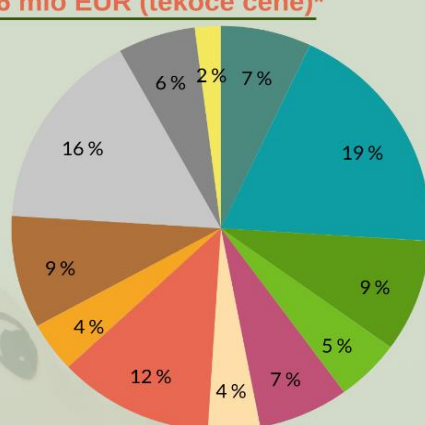
Ekonomski rezultati kmetijstva

Faktorski dohodek*
550 mio EUR (tekoče cene)
 (realno -1,9 % v primerjavi z letom 2022)

Faktorski dohodek/PDM*
7.720 EUR/PDM (tekoče cene)
 (realno +0,4 % v primerjavi z letom 2022)

Struktura vrednosti kmetijske proizvodnje (%)
1.576 mio EUR (tekoče cene)*

- Žito
- Krmne rastline
- Vrtnine in drugo
- Sadje, grozdje, oljke
- Vino
- Ostala rastl. proizv.
- Govedo
- Prašiči
- Perutnina
- Mleko
- Ostala živinoreja
- Kmetijske storitve

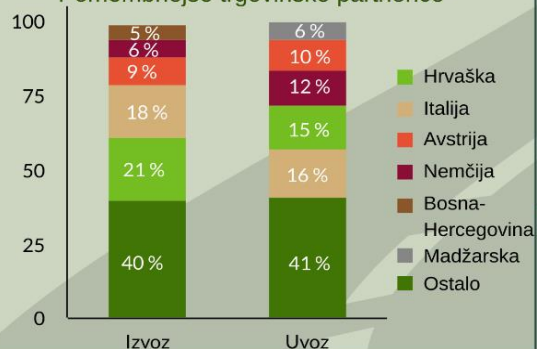

Blagovna menjava agroživilstva

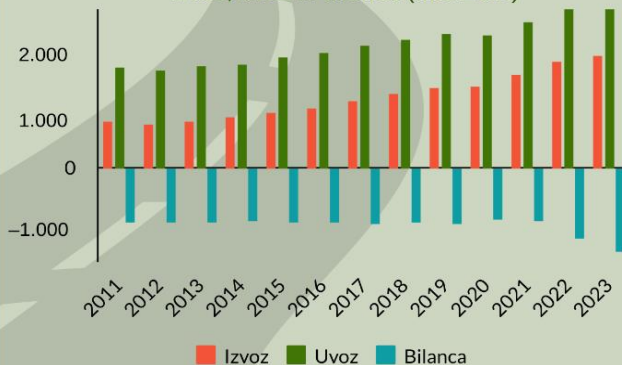
Pokritost uvoza z izvozom*

Pomembnejše trgovinske partnerice*

Izvoz, uvoz in bilanca (mio EUR)*

Izvoz*:

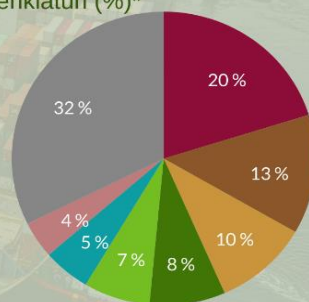
2.135 mio EUR
 (+6 % v primerjavi z letom 2022)

Uvoz*:

3.717 mio EUR
 (+11 % v primerjavi z letom 2022)

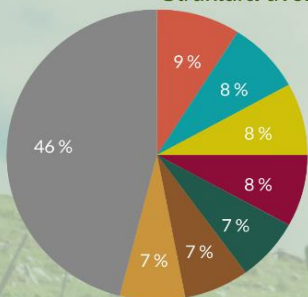
Struktura izvoza agroživilstva po kombinirani nomenklaturi (%)*

- 21 Razna živila
- 04 Mlečni proizvodi, jajca, med
- 22 Pijače, alkoholi, kis
- 16 Izdelki iz mesa, rib, rakov
- 02 Meso in užitni klavnični proizvodi
- 19 Proizvodi iz žit, moka, škroba ali mleka
- 01 Žive živali
- Ostali proizvodi

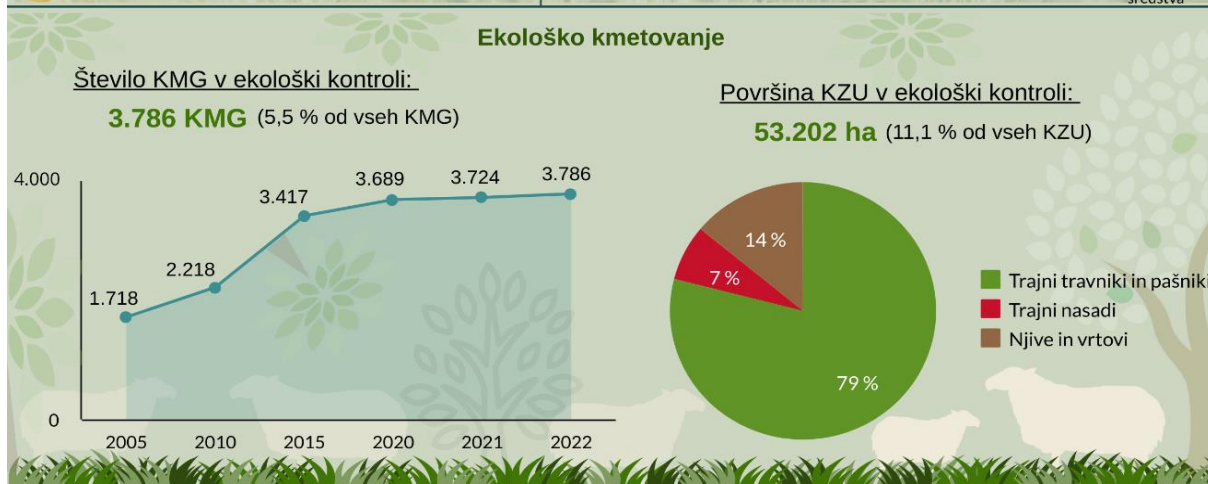
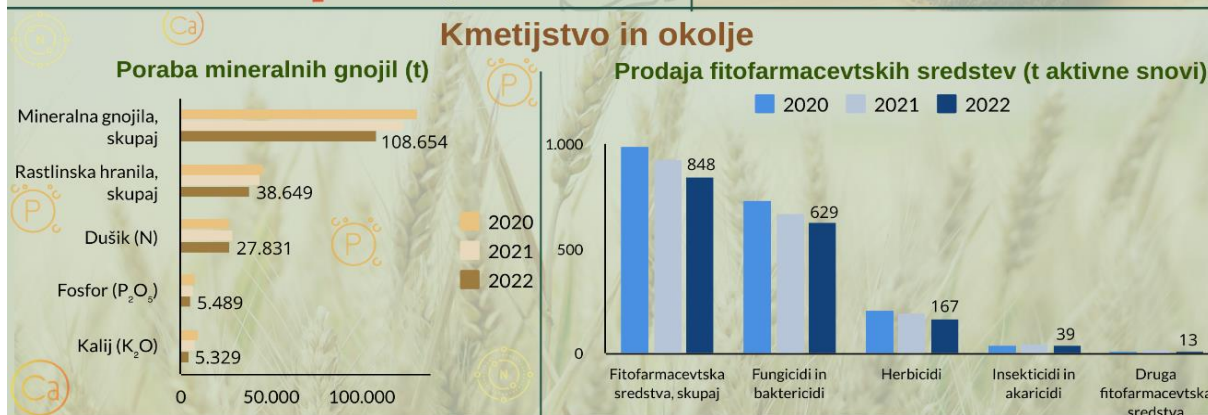

Struktura uvoza agroživilstva po kombinirani nomenklaturi (%)*

- 02 Meso in užitni klavnični proizvodi
- 19 Proizvodi iz žit, moka, škroba ali mleka
- 08 Užitno sadje, oreški
- 21 Razna živila
- 23 Ostanki in odpadki živilske ind., krma
- 04 Mlečni proizvodi, jajca, med
- 22 Pijače, alkoholi, kis
- Ostali proizvodi

*Začasni podatki.

* Začasni podatki; **podatek za leto 2022.

PIKTOCHART

Vir: Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2023

POVZETEK POMEMBNEJŠIH UGOTOVITEV

Stanje v kmetijstvu

Makroekonomska gibanja za leto 2023 kažejo, da se je v Sloveniji drugo leto zapored nadaljevalo umirjanje gospodarske rasti (BDP: +1,6 %). Kljub umirjanju rasti zaposlenosti v letu 2023 se je stopnja brezposelnosti še nekoliko znižala (registrirana na 5,0 %, anketna pa na 3,7 %). Stopnja brezposelnosti tako ostaja ponovno rekordno nizka. Visoka stopnja inflacije se je nadaljevala tudi v letu 2023 in je v povprečju leta znašala 7,4 % (leta 2022: 8,8 %). Po začasnih podatkih je kmetijstvo skupaj z gozdarstvom, lovstvom in ribištvom leta 2023 k skupni dodani vrednosti prispevalo 2,1 %, kar je enako kot v letu prej. Delež zaposlenosti v kmetijstvu, gozdarstvu, lovstvu in ribištvu pa je k skupni zaposlenosti prispeval 6,2 %; ta delež se skozi leta zmanjšuje. Tudi sicer se število zaposlenih v kmetijskih dejavnostih skozi leta zmanjšuje.

Začasni podatki strukture kmetijskih gospodarstev v Sloveniji v letu 2023 kažejo na nadaljevanje trenda zmanjševanja števila kmetijskih gospodarstev (KMG). Povprečno KMG je v letu 2023 obdelovalo 8,9 ha kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU), kar je nekoliko več kot leta 2020 (8,1 ha/KMG). Velikostna struktura KMG se še vedno izboljšuje, saj se je število gospodarstev, ki obdelujejo več kot 20 ha KZU, glede na leto 2020, povečalo za 13 %. Ta gospodarstva zdaj obdelujejo že več kot 40 % vseh KZU. V obdobju 2020–2023 se je zmanjšalo število glav prašičev (–17 %) in goveda (–6 %), povečalo pa število plemenskih koz (+9 %), plemenskih ovac (+3 %) in perutnine (+7 %; v 1.000 kljunih).

Primerjava podatkov popisa kmetijskih gospodarstev v državah EU-27 v letu 2020 kaže, da Slovenija kljub kar precejšnjim spremembam v velikostni in socio-ekonomski strukturi še vedno precej zaostaja za povprečjem držav EU-27. Povprečno KMG v Sloveniji še vedno obdeluje skoraj trikrat manj KZU kot znaša povprečje držav EU-27. Razlike v živinoreji so še nekoliko večje, saj v povprečju

na KMG redimo trikrat manj goveda, šestkrat manj prašičev ter petkrat manj ovc in koz. Slovenija tudi z vidika specializacije proizvodnje nekoliko zaostaja za povprečjem EU-27, kmetije pa dosegajo tudi več kot dvakrat manjši standardni prihodek od povprečja držav EU-27.

Skupni obseg kmetijske proizvodnje se je po začnih statističnih podatkih povečal za slaba 2 odstotka, pri čemer je bil obseg rastlinske pridelave v primerjavi s predhodnim letom večji za 5 %, obseg živinoreje pa se je zmanjšal za 3 %.

Površina kmetijske zemlje v rabi kmetijskih gospodarstev je ostala na ravni leta prej, pri tem se je malenkost povečala površina njiv in vrtov (+0,6 %), medtem ko sta površina travnikov in pašnikov ter površina trajnih nasadov ostali na ravni leta 2022. Leta 2023 je bilo več pridelovalnih površin kot v letu prej namenjenih pridelavi žita, hmelja, krompirja in zelene krme, pomembno pa so se zmanjšale površine zelenjadnic, pa tudi suhih stročnic in oljnic. Po letu 2022, ko je suša močno prizadela letino, je bila tudi letina 2023 za večino njivskih posevkov v primerjavi z daljšim obdobjem podpovprečna, izjema so le krmne rastline in krompir. Letina sadja je bila tako v intenzivnih kot v ekstenzivnih nasadih občutno slabša od predhodne letine, slabša, vendar ne tako izrazito kot sadje, pa je bila tudi letina grozdja. Skupni pridelki so bili v letu 2023 večji pri žitu, oljnicah, sladkorni pesi, krompirju in hmelju, ter zeleni krmi na njivah in trajnih travnikih in pašnikih. Za polovico manjši od pridelka v letu 2022 pa je bil pridelek sadja, pomembno manjši je bil tudi pridelek pri zelenjadnicah, nekoliko pa tudi pridelek grozdja. Kakor že v letu 2022 se je tudi leta 2023 v večini živinorejskih sektorjev prirast zmanjšal ali je ostal nespremenjen, razen v prireji perutninskega mesa, kjer se že drugo leto zapored beleži 2-odstotno povečanje. Manjši prirast goveda (–5 %) je še vedno posledica slabih razmer za pridelavo osnovne krme ter povezano s tem tudi dejavniki, ki so vplivali na

zmanjšanje staleža goveda, negativno pa so vplivali tudi na rezultate reje pitovnih živali in vzrejne rezultate pri plemenski živini. Za okoli 5 % se je prirast zmanjšal tudi pri prašičih, kar je ob nadaljevanju ugodnega prihodkovno-stroškovnega razmerja še vedno posledica pomanjkanja pujskov na domačem in tujih trgih. V letu 2023 je bilo v primerjavi z letom prej ponovno prirejenega manj kravjega mleka, razlogi za to pa so enaki kot pri prireji govejega mesa. Potem, ko se je število krav molznic v letu 2022 prvič spustilo pod mejo 100.000 živali, se je število molznic v drugi polovici leta 2023 začelo ponovno povečevati in je ob koncu leta skoraj doseglo število v letu 2021. Tudi število tako imenovane mlečne plemenske drobnice se je v letu 2023 povečalo, so pa znotraj tega opazne precejšnje spremembe. Število mlečnih ovac se je povečalo za 29 %, medtem ko se je število mlečnih koz, od katerih se priredi glavčina mleka drobnice, zmanjšalo za 18 %. Tako se je zmanjšala tudi prireja mleka drobnice (za desetino kot v letu prej), razlogi pa so v pomanjkanju dovolj primerne krme letine 2022. Večja kot v letu 2022 je bila proizvodnja jajc. Potem, ko je leto 2022 za čebelarstvo veljalo za eno rekordnih, je bila letina 2023 ena izmed rekordno nizkih.

Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca se je v letu 2023 med rastlinskimi pridelki povečala pri rižu in krompirju, med živalskimi proizvodi pa opazneje le pri perutninskem mesu. Razpoložljiva količina koruze, govejega ter prašičjega mesa in jajc je bila na podobni ravni kot v predhodnem letu, pri drugih kmetijskih proizvodih za prehrano pa se je zmanjšala. Razpoložljiva količina mleka in mlečnih izdelkov, pri kateri je opazen splošen trend zmanjševanja, se je v letu 2023 še malenkost zmanjšala. Zaradi izredno slabe domače pridelave se je močno zmanjšala tudi razpoložljiva količina medu.

Stopnje samooskrbe so bile leta 2023 višje kot v letu prej pri žitu, krompirju in jajcih, znižale pa so se pri zelenjavi, sadju, mesu skupaj, mleku in medu. Domača proizvodnja je presegala domačo porabo pri mleku (131 %), perutninskem mesu (109 %) in mesu govedi (106 %). Stopnja samooskrbe na agregatu žito

se je zvišala na 80 % predvsem zaradi večje domače pridelave koruze. Samooskrba s krompirjem se je povečala na 40 %, samooskrba z zelenjavo pa zmanjšala na 33 %. Zaradi izredno majhne domače pridelave je bila stopnja samooskrbe s sadjem nižja kot v predhodnem letu (16 %).

Stopnja samooskrbe se je pri prašičjem mesu zaradi opaznega upada prireje znižala na 37 %. Samooskrba z jajci se je povečala na 95 %, samooskrba z medom pa se je zaradi katastrofalne letine zmanjšala na 13 %.

Cene kmetijskih proizvodov so se v letu 2023 nominalno nekoliko zvišale (za 1,9 %), ker pa nominalna rast cen ni dosegala višine rasti inflacije so se cene realno znižale, in sicer za 5,2 %. Realno so se znižale cene živali in živalskih proizvodov, izrazitejše pa cene rastlinskih pridelkov.

Cene rastlinskih pridelkov so bile na skupni ravni leta 2023 nominalno nižje za 2,2 % (realno za -8,9 %). Bile so druge najvišje do zdaj in blizu ravni leta 2021. Najbolj občutno so se znižale cene žita in oljnic, kar je vplivalo na agregatno znižanje cen. Pri vseh ostalih glavnih rastlinskih pridelkih pa se je v letu 2023 nadaljevala rast cen.

Tudi cene živali in živalskih proizvodov so bile realno druge najvišje do zdaj. Glede na leto prej so se realno znižale za 2,8 %, nominalno pa se je rast cen nadaljevala. Najbolj se je zvišala odkupna cena prašičjega in perutninskega mesa ter jajc. Nekoliko so se zvišale tudi cene govejega mesa, cene kravjega mleka pa so ostale na ravni leta prej.

V letu 2023 so se na skupni ravni znižale tudi cene proizvodnih inputov za kmetijstvo, za 1,2 % (realno za -8,0 %). Najizraziteje so se znižale cene mineralnih gnojil, nekoliko tudi cene energije. Pri ostalih inputih za kmetijstvo pa se beležijo nekoliko višje cene. V letu 2023 se je za kmetijstvo prihodkovno-stroškovno razmerje nekoliko izboljšalo.

Ekonomski rezultati kmetijstva na skupni ravni (SURS, druga ocena) so bili v letu 2023 nekoliko skromnejši kot v predhodnem letu, ki je bilo med bolj povprečnimi v daljšem obdobju.

Neto dodana vrednost slovenskega kmetijstva se je v primerjavi z letom 2022 realno zmanjšala za okoli 5 %, faktorski dohodek pa za okoli 2 %. Ob občutno nižji vrednosti kmetijske proizvodnje (nominalno okoli 1,6 mrd EUR; realno –9 %) in nižji vmesni potrošnji (realno –12 %) je faktorski dohodek nominalno znašal 550 milijonov EUR oziroma okoli 7.700 EUR na polnovredno delovno moč. Zmanjšanje dohodkov v primerjavi z letom prej je predvsem posledica občutnega padca cen kmetijskih proizvodov (najbolj izrazito v rastlinski pridelavi), pa tudi obsega proizvodnje, predvsem v živinoreji. Zaradi padca cen inputov na skupni ravni, so bili nižji tudi stroški kmetijske proizvodnje. Ekonomski rezultati so bili boljši kot leto prej pri pridelavi krompirja in krmnih rastlin ter pri prireji drobnice, perutninskega mesa, prašičev in jajc. Občutno slabši ekonomski rezultati kot v letu prej pa so ocenjeni za pridelavo žit, sadja, zelenjave ter prirejo goveda in mleka.

Proračunski odhodki za kmetijstvo

Proračunska izplačila za kmetijstvo so v letu 2023 znašala slabih 406 milijonov EUR, kar je približno 10 % manj v primerjavi z letom 2022. Kljub upadu so proračunska izplačila za kmetijstvo ostala na visoki ravni in primerljiva z letom 2021. Glavni razlog za zmanjšanje izplačil na skupni ravni glede na leto 2022 je manj izplačil za izredne oblike pomoči ob nepredvidljivih dogodkih, ukinitve vračil trošarin za pogonska goriva ter tudi dinamike izplačevanja. Delež sofinanciranja kmetijstva s sredstvi EU je v letu 2023 znašal 67 %.

Največ izplačil je bilo namenjenih za tržne ukrepe in neposredne podpore proizvajalcem (45 % oz. 182,5 mio EUR), sledijo sredstva za ukrepe razvoja podeželja in kmetijsko strukturno politiko (42 % oz. 168,9 mio EUR), delež, namenjen financiranju splošnih storitev za kmetijstvo, pa ostaja razmeroma majhen (13 % oz. 54,3 mio EUR).

Izplačila v okviru tržnih ukrepov in neposrednih podpor kmetijstvu so se glede na leto 2022 zmanjšala za 18 %. Zmanjšanje je predvsem posledica tega, da se primerjamo z rekordno visokimi izplačili za te ukrepe v letu 2022;

prenehala pa so se izplačevati tudi vračila trošarin za pogonsko gorivo. Še vedno pa so bila izplačila za tržne ukrepe in neposredne podpore v letu 2023 višja od zadnjega desetletnega povprečja. Glavnino podpor v tej skupini ukrepov obsegajo izplačila za neposredna plačila (72 %). Prav tako so se zmanjšala izplačila za ukrepe v okviru politike razvoja podeželja in strukturne politike (za 7 %). Višina izplačil za ukrepe te skupine pa je zelo odvisna od dinamike izplačevanja, zato so letna nihanja v izplačilih običajna. Znotraj te skupine ukrepov je bilo v letu 2023 dobrih 40 % sredstev izplačanih ukrepom za zagotavljanje okoljskih in drugih družbenih koristi, dobrih 40 % pa ukrepom za krepitev konkurenčnosti kmetijstva in agroživilstva. Preostalo je bilo izplačano podporam podeželskemu gospodarstvu in prebivalstvu. Sredstva za financiranje splošnih storitev za kmetijstvo so se v primerjavi z letom 2022 opazno povečala (+12 %) in bila najvišja do zdaj.

Zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi

V letu 2023 se je blagovna menjava agroživilskih proizvodov s tujino po začasni podatkih ponovno povečala. Vrednost izvoza se je povišala za 6 %, uvoza pa za 11 %. Zunanjetrgovinski primanjkljaj se je ob tem povečal in je znašal 1,6 milijarde EUR (leta 2022: 1,3 mrd EUR), pokritost uvoza z izvozom pa je padla na 57 % (leta 2022: 60 %). Pri tem velja omeniti, da je opazno povečanje skupne vrednosti izvoza in uvoza odraz visokih cen na trgih.

Slovenija tudi v letu 2023 ostaja neto uvoznica pri večini carinskih tarif agroživilskih proizvodov. Vrednostni presežek v blagovni menjavi (izvoz presega uvoz) je bil po začasni podatkih dosežen pri skupinah razna živila, žive živali, izdelki iz mesa ter pri mlečnih proizvodih (v skupino so vključena tudi jajca in med). Pozitivna bilanca se je v primerjavi z letom 2022 izboljšala pri raznih živilih in izdelkih iz mesa. Največji trgovinski primanjkljaj je bil zaznan pri sadju.

Večina blagovne menjave agroživilskih proizvodov je potekala z državami članicami EU. Tako je izvoz v te države obsegal 74 %

celotnega izvoza, uvoz iz njih pa 85 % celotnega uvoza. Od posameznih držav sta tako pri izvozu kot pri uvozu najpomembnejši partnerici Hrvaška in Italija.

Živilskopredelovalna industrija

Dogajanje v Ukrajini in zaostrovanje na Bližnjem vzhodu ter posledičnih velikih pretresov na trgih surovin (energenti, žita in oljnice ter surovine za gnojila) in končnih izdelkov (moka, oljnice, sladkor) se še vedno odraža v poslovanju panoge. Analiza stroškov in dodane vrednosti kaže na pomembne pritiske, ki so v živilskopredelovalni dejavnosti z zamikom vplivali na poslovanje podjetij. Visoke vhodne cene surovin ter materialov so v letu 2023 vplivali na znižanje bruto dobičkonosnosti živilskopredelovalne industrije. Nadaljuje se obdobje izrazite nestabilnosti, ki se je začelo z močno spremenjenimi pogoji ob pandemiji covida-19 in kratko obdobje stabilnih razmer v letu 2021, ki jih je ponovno prekinilo zgoraj opisano dogajanje. Posledično je bilo poslovno leto 2023 zaznamovano z izrazitim padcem poslovnega rezultata, ki potrjuje občutljivost slovenskih živilskopredelovalnih podjetij na cenovne pritiske in na izrazito tekmovalne razmere na trgih surovin in končnih izdelkov.

Poslovanje agregata se je v letu 2023 radikalno poslabšalo predvsem v ključnih kazalnikih dobičkovnosti. Podjetja v dejavnosti so nesorazmerno uravnavala cenovno-stroškovno škarje in visokih stroškov vhodnih surovin (energenti, kmetijski vložki) v izvornem letu niso uspela prenesti po verigi.

Neto dobiček živilskopredelovalne industrije na agregatni ravni je v letu 2023 izrazito padel - podjetja v tej dejavnosti so v poslovnem letu 2023 dosegle le 13,0 milijonov EUR neto čistega dobička (leta 2022: 164,2 mio EUR). Čeprav je agregatni poslovni izid izredno skromen, so prav vse dejavnosti poslovno leto zaključile s pozitivnim neto izidom. Med živilskopredelovalnimi podjetji izstopa izrazito nizka dobičkovnost, ta je bil blizu ničelne ravne, v mlečnopredelovalni dejavnosti, ki je z vidika vertikalne povezave z nacionalnim kmetijstvom izrazito pomembna. Večja podjetja so izkazala

zares minimalni poslovni izid. Nekoliko bolje, a še vedno skromno je poslovno leto zaključila druga stebrna dejavnost slovenske živilskopredelovalne industrije. Mesnopredelovalna podjetja so izkazala le zgolj 5 milijonov EUR neto čistega dobička, kar je prav tako moč pripisati negativnim stroškovnim paritetam, predvsem na področju energentov in delovne sile. Podjetja v tej dejavnosti so sicer v zadnjih letih močno korigirala dobičkonosnost in poslovno leto.

Obseg industrijske proizvodnje v dejavnosti Proizvodnja živil (C10) je v letu 2023 rahlo porasel (+1,5 %), obseg proizvodnje v sektorju pijač pa je upadel (−6,4 %). Rast industrijske aktivnosti živilskopredelovalne industrije je v primerjavi s povprečjem predelovalnih dejavnosti za leto 2023 ugoden, sej je obseg industrijske proizvodnje v agregatu Predelovalnih dejavnosti (NACE-C) v letu 2023 upadel za 4,4 %, kar je v največji meri posledica padca izvoza in upada stroškovne konkurenčnosti na izvoznih trgih slovenskega gospodarstva. Proizvajalčeve cene živil so se v letu 2023 realno zvišale za 11 %. Proizvajalčeve cene brezalkoholnih in alkoholnih pijač so bile realno višje za 17,5 %. Skupni učinek sprememb fizičnega obsega proizvodnje in gibanja cen ter inflacije je 4,0 % realna rast prihodkov v živilskopredelovalni industriji v letu 2023.

Nadaljuje se trend preusmerjanja prodajne aktivnosti na tuje trge, saj je v letu 2023 delež izvoza v skupnih prihodkih znašal 35,4 %. Rast je sicer nekoliko počasnejša, a se prodajna struktura jasno utrjuje. Prihodki od prodaje na tujem so se od leta 2019 realno povečali za 47 %, vrednost kazalnika izvozne usmerjenosti pa je večji za 20 %. Izpostaviti kaže, da se je izvozna aktivnosti predelovalnih dejavnosti v letu 2023 občutno zmanjšala. Realno so izvozni prihodki nižji za dobrih 7 %.

Rezultati poslovanja živilskopredelovalne panoge v letu 2023 kažejo, da je sektor sicer prebrodil negotovo in težko obdobje poslovne transformacije. Zato je še posebej pomembno, da se spodbudi pozitivno in ciljno prestrukturiranje celotne verige z izdatnejšo in še bolj usmerjeno finančno pomočjo pri

naložbah v tehnološko posodobitev in skupinsko delovanje kmetijskih pridelovalcev in živilskih podjetij. Razmere na regionalnih in globalnih agroživilskih trgih so močno negotove, zato naj bo ključni cilj pri tem stalna krepitev konkurenčnosti in zagotavljanje najvišjih standardov kakovosti, ob upoštevanju trajnosti.

Ukrepi kmetijske politike

V Sloveniji se izvajajo ukrepi v okviru skupne kmetijske politike, ki so deloma ali v celoti financirani s sredstvi iz skupnega proračuna EU, ter nacionalni ukrepi, ki se financirajo le iz nacionalnega proračuna.

Z letom 2023 se je začelo izvajanje novega Strateškega načrta 2023–2027 ter s tem novih intervencij. Še vedno pa so se nekateri ukrepi izvajali po predhodnem programu. Znotraj SKP se nadaljuje izvajanje neposrednih plačil, sektorskih intervencij in intervencij za razvoj podeželja. V okviru neposrednih plačil so se zbirne vloge 2023 izpolnjevale že po pravilih nove sheme, s prvimi izplačili v letu 2024. Reforma neposrednih plačil prinaša številne novosti, med večjimi odpravo plačilnih pravic in uvedbo nove dohodkovne prerazporeditve. Med vidnejšimi novostmi je tudi uvedba nove intervencijske sheme za podnebje in okolje (SOPO). Ob tem so imela kmetijska gospodarstva možnost uveljavljati tudi proizvodno vezana plačila za rejo drobnice, rejo goveda, proizvodnjo mleka na gorskih območjih in za pridelavo beljakovinskih rastlin.

Nadaljevalo se je tudi izvajanje ukrepov, opredeljenih v PRP 2014–2020. V celotnem programskem obdobju se izvaja 16 ukrepov, za katere je na voljo 1,5 milijarde EUR. Do konca leta 2023 je bilo odobrenih 1,6 milijarde EUR oziroma 103 % razpoložljivih sredstev. Od tega je bila 1,3 milijarde EUR (85 %) tudi že izplačana. Več kot polovica vseh sredstev je namenjenih ukrepom, ki se izvajajo znotraj kampanje zbirnih vlog in se nanašajo na vsakoletna izplačila nadomestil za okoljske ukrepe, ekološko kmetijstvo, dobrobit živali in težje pridelovalne razmere. Zbirne vloge 2023 pa so se že začele izpolnjevati po novem SN 2023–2027. Za novo programsko obdobje je za

intervencije, ki prispevajo k razvoju podeželja, namenjenih 1,1 milijarde EUR. Leta 2023 so bili objavljeni štirje javni razpisi za ukrepe razvoja podeželja.

Poleg rednih ukrepov so se v letu 2023 izvajali tudi nekateri začasni izredni ukrepi pomoči. Glavnina finančnih pomoči je bila namenjena sanaciji posledic škode zaradi naravnih nesreč (suša v letu 2022 in poplave v letu 2023). Preostalo pa je bilo namenjeno zaščiti kmetijskega dohodka zaradi gospodarske krize in izrednih dogodkov na svetovnih trgih (energetska draginja itd.).

Gozdarstvo in lovstvo

Površina gozdov po podatkih MKGP za leto 2023 znaša 1.196.498 hektarjev, kar je 59,0 % površine Slovenije. Lesna zaloga gozdov je v letu 2023 znašala 357.031.760 m³ oziroma 304 m³/ha, v gospodarskih gozdovih pa 310 m³/ha. Letni prirastek v letu 2023 je ocenjen na 8.736.972 m³ oziroma 7,4 m³/ha, v gospodarskih gozdovih pa 7,7 m³/ha.

Letni možni posek na podlagi veljavnih gozdnogospodarskih načrtih je v letu 2023 znašal 7.166.665 m³. V slovenskih gozdovih je bilo v letu 2023 po prevzetih odločbah ZGS posekanih 4,30 milijona m³ lesne mase, od tega 2,49 milijona m³ iglavcev in 1,81 milijona m³ listavcev. V primerjavi z letom 2022 se je količina poseka, pridobljena preko prevzetih odločb Zavoda za gozdove Slovenije v letu 2023, zmanjšala za 270.312 m³ v primerjavi z letom 2022, pri tem pa je posek obsegal 60 % možnega poseka po gozdnogospodarskih načrtih. Ocenjuje se, da je bilo v letu 2023 upoštevajoč meritve na stalnih vzorčnih ploskvah posekanih 5,3 milijona m³ lesne mase, kar je 74 % možnega poseka po gozdnogospodarskih načrtih.

V letu 2023 je bilo po prevzetih odločbah ZGS v gozdovih po vrstah poseka največ negovalnega poseka (54,2 %), sledi sanitarni posek (42,5 %). Vzrok za velik delež sanitarnega poseka so julijski vetrolomi in prenamnožitve podlubnikov, ki se je začela po izredno vročem in sušnem poletju 2022.

V letu 2023 so bila v gozdovih vseh lastništev skupno opravljena negovalna dela na površini 5.631 ha, kar je nekoliko manj kot v predhodnem letu (leta 2022: 6.258 ha). Glede na letni program vlaganj v gozdove je to 50 % od planiranih negovalnih del, glede na načrtovano nego v gozdnogospodarskih načrtih pa 43 %.

V letu 2023 je bila v gozdovih vseh lastništev skupno izvedena obnova gozda na 2.636 ha (leta 2022: 1.926 ha). Glede na letni program vlaganj v gozdove je bila dosežena 71 % realizacija programa.

V letu 2023 je bilo na novo zgrajenih 10,5 km gozdnih cest, kar je 3,6 km več kot v letu 2022. Skupna dolžina gozdnih cest tako znaša 12.285 km; za njihovo vzdrževanje je bilo v letu 2023 iz vseh razpoložljivih virov porabljenih 11,1 milijona EUR, kar je za 2,5 milijona EUR več kot v letu prej. Najpomembnejši vir za vzdrževanje gozdnih cest so pristojbine lastnikov gozdov, temu pa sledijo proračunska sredstva občin in države. V letu 2023 je bilo zgrajenih oziroma pripravljenih skupaj 196 km gozdnih vlak, od tega 127,5 km v zasebnih gozdovih in 68,5 km v državnih gozdovih.

Po oceni letne proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov Gozdarskega inštituta Slovenije je v letu 2023 obseg proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov znašal 4,5 milijona m³ oziroma 5 % več kot leta 2022. Oceno letne proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov v neto m³ pripravi Gozdarski inštitut Slovenije na podlagi ocene letne porabe lesa oziroma tokov lesa v Sloveniji, ki temelji na podatkih Zavoda za gozdove Slovenije o letnem poseku v gozdovih v bruto m³, podatkih o proizvodnji gozdnih lesnih sortimentov v državnih gozdovih (v upravljanju družbe SiDG d. o. o. in Ministrstva

za obrambo), podatkih SURS ter podatkih GIS. Proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov listavcev je ostala v letu 2023 skoraj nespremenjena z letom 2022. Proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov iglavcev se je ponovno povečala za 5 % glede na leto 2022. Glavni razlogov za povečanje proizvodnje v lanskem letu v primerjavi z letom 2022 je večji obseg sanitarnega poseka predvsem zaradi gradacije podlubnikov. Največ okroglega lesa (1,86 milijona m³) so v letu 2022 predelala podjetja v industriji žaganega lesa in furnirja, od tega je s 84 % prevladovala predelava iglavcev. Sledijo industrije lesnih kompozitov, mehanske celuloze in kemikalij, ki so skupno predelale 0,39 milijona m³, od tega je bilo 54 % lesa iglavcev. Velik porabnik okroglega lesa so gospodinjstva, ki porabijo več kot milijon m³ lesa za kurjavo letno, vendar del tega izvira tudi iz negozdnih virov. Po podatkih Gozdarskega inštituta Slovenije se krepí proizvodnja sekancev, ki je v letu 2023 znašala približno 2,4 milijona nasutih m³.

Podatki o odstrelu in izgubah divjadi v letu 2023 nekoliko odstopajo od podatkov zadnjega desetletja. Odvzem srnjadi se je zmanjšal glede na leto prej, in sicer za 4 %. Odvzem divjega prašiča se je povečal za 18 % v primerjavi z letom 2022. Odvzem jelenjadi se je v primerjavi z letom 2022 prav tako povečal za 15 % in je bil največji doslej.

V letu 2023 je bilo v gozdarstvu in lovstvu za redno financiranje in sofinanciranje nalog, ki jih določa Zakon o gozdovih, porabljenih 34,9 milijona EUR, kar je glede na leto prej nekoliko več (+13 %). Skupaj z nalogami, ki jih določata Zakon o gozdovih in Zakon o divjadi in lovstvu, pa je bilo porabljenih 59,3 milijona EUR oziroma 4 % več kot v predhodnem letu.

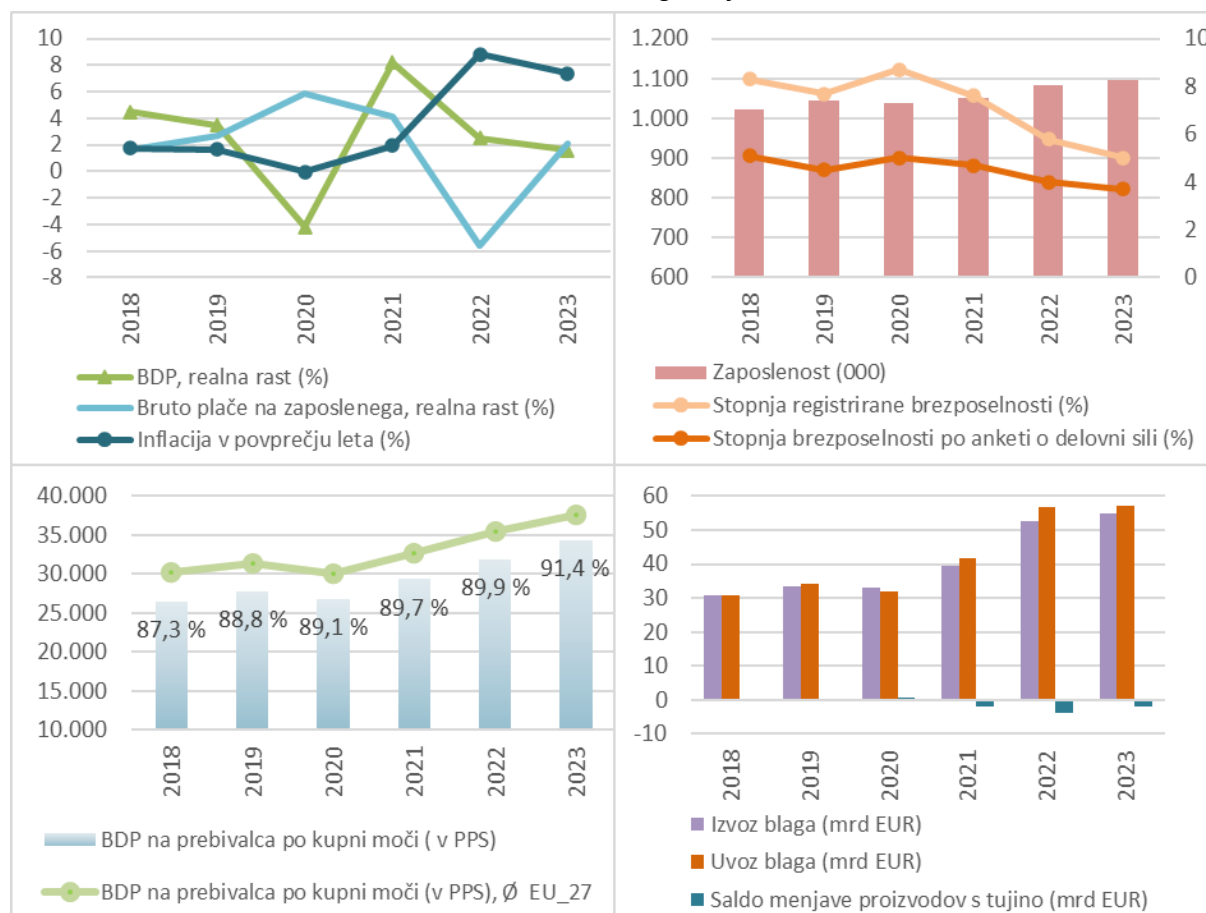
1 STANJE V KMETIJSTVU

1.1 Makroekonomsko okolje in mesto kmetijstva v gospodarstvu

– Makroekonomska gibanja¹

Bruto domači proizvod (BDP) – V letu 2023 se je v Sloveniji nadaljevalo umirjanje gospodarske rasti. Rast BDP je bila sicer pozitivna (realno za 1,6 %), vendar bolj skromna kot v predhodnih dveh letih. Umiritev gospodarske rasti je predvsem posledica umiritve izvoznega dela gospodarstva, in sicer zaradi upočasnjene rasti povpraševanja naših glavnih trgovinskih partneric in poslabšanja konkurenčnosti slovenskih izvoznikov zaradi povečanih stroškovnih pritiskov. Beležilo se je tudi nižjo letno rast zasebne potrošnje kot v letu 2022 (+1,3 %; vpliv visoke inflacije, zaostrenih pogojev kreditiranja ter vsesplošne previdnosti pri potrošnji). Nekoliko večja pa je bila rast državne potrošnje (+2,4 %; vpliv rasti zaposlenosti, večjih izdatkov v zdravstvu in izdatkov za odpravo posledic poplav). Pri investicijski dejavnosti beležimo razmeroma močno rast (+9,5 %), zlasti zaradi povečanja investicij v zgradbe in objekte. Umirjanje gospodarske aktivnosti je bilo opaziti tudi v evrskem območju.

Slika 1: Makroekonomska gibanja; 2018–2023

Vir: SURS, UMAR, Eurostat, Banka Slovenije, ZRSZ, preračuni KIS

¹ Opis gospodarskih gibanj je povzet po publikacijah Urada RS za makroekonomske analize in razvoj (Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2023 in Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2024).

Glede na leto 2022 se je nominalni BDP na prebivalca povečal za 10,0 % (na 29.753 EUR), povečal pa se je tudi BDP na prebivalca po kupni moči (+7,8 %)². Slednji je v letu 2023 dosegel dobrih 91 % povprečja držav EU-27, kar je za dobro odstotno točko več kot v letih 2021 in 2022. Sloveniji najbolj primerljiva država članica po BDP na prebivalca po kupni moči v letu 2023 je Češka; največjo kupno moč ima Luksemburg, najmanjšo pa Bolgarija.

Zaposlenost in plače – Rast zaposlenosti in upadanje brezposelnosti sta se v letu 2023 umirila. To je predvsem posledica umiranja gospodarske rasti, skupaj z nadaljevanjem pomanjkanja razpoložljive delovne sile na trgu dela. Glede na leto 2022 se je zaposlenost v povprečju leta 2023 povečala za 1,2 %, obe stopnji brezposelnosti pa nekoliko znižali (registrirana na 5,0 %, anketna pa na 3,7 %). Rekordno nizka brezposelnost kaže na to, da je obseg razpoložljive delovne sile v Sloveniji majhen. K skupni zaposlenosti tako v zadnjem času največ prispeva zaposlovanje tuje delovne sile.

Nominalna rast povprečne bruto plače je bila v letu 2023 sicer visoka (+9,7-odstotna), vendar je bila realna rast ob upoštevanju visoke inflacije skromna in je znašala 2,1 % (realna rast v zasebnem sektorju: +1,8 %; realna rast v javnem sektorju: +2,7 %).

Preglednica 1: Pregled gospodarskih gibanj; 2018–2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Prebivalstvo (000; na dan 1. 7.)	2.070,1	2.089,3	2.100,1	2.107,0	2.108,7	2.120,9
BDP**, realna rast (%)	4,5	3,5	–4,2	8,2	2,5	1,6
BDP v mio EUR (tekoče cene)	45.876	48.582	47.045	52.279	57.038	63.090
BDP na prebivalca v EUR (tekoče cene)	22.142	23.256	22.373	24.803	27.040	29.753
BDP na prebivalca po kupni moči (PPS**)	26.451	27.789	26.850	29.329	31.881	34.382
BDP na prebivalca po kupni moči (PPS EU27 = 100)	87	89	89	90	90	91
BDV** v mio EUR (tekoče cene)	39.961	42.377	41.562	45.898	50.199	56.035
Izdatki za hrano, pijačo in tobak v končni porabi gospodinjstev (%)	18,9	18,8	20,9	19,1	18,5	:
Javnofinančni saldo (mio EUR)	526	263	–3.542	–2.917	–1.575	–2.274
Javnofinančni saldo (% BDP)	1,1	0,5	–7,5	–5,6	–2,8	–3,6
Inflacija v povprečju leta (%)	1,7	1,6	–0,1	1,9	8,8	7,4
Zaposlenost (000)	1.021	1.046	1.039	1.052	1.082	1.096
Zaposlenost, rast (%)	3,2	2,4	–0,7	1,3	2,9	1,2
Stopnja registrirane brezposelnosti (%)	8,3	7,7	8,7	7,6	5,8	5,0
Stopnja brezposelnosti po anketi o delovni sili (%)	5,1	4,5	5,0	4,7	4,0	3,7
Bruto plače na zaposlenega, realna rast (%)	1,6	2,7	5,9	4,1	–5,6	2,1
– zasebni sektor	2,3	2,2	4,5	4,1	–2,4	1,8
– javni sektor	1,3	3,7	7,9	4,5	–10,4	2,7
Izvoz blaga v mrd EUR	30,9	33,5	32,9	39,4	52,6	55,1
Uvoz blaga v mrd EUR	30,7	34,1	32,1	41,5	56,6	57,1
Saldo tekočega računa plačilne bilance blaga in storitev (mrd EUR)	2,7	2,8	3,4	1,7	–0,6	2,8
Saldo tekočega računa plačilne bilance (% BDP)	5,9	5,9	7,2	3,3	–1,0	4,5

* Nekateri podatki so začasni.

** BDP – bruto domači proizvod; BDV – Bruto dodana vrednost; PPS – standard kupne moči.

: Ni podatka.

Vir: SURS, UMAR, Eurostat, Banka Slovenije, MF, ZRSZ, preračuni KIS

Inflacija – V letu 2023 je bila inflacija še vedno na visoki ravni, se pa v prihodnje pričakuje njeno postopno zniževanje. Povprečna letna inflacija je znašala 7,4 %, predvsem zaradi visoke rasti cen v začetku leta 2023. Najbolj so k inflaciji prispevale visoke cene storitev in hrane.

Ostali kazalniki stanja v gospodarstvu – Na pozitivno poslovanje s tujino kaže saldo tekočega računa plačilne bilance blaga in storitev, ki je bil v letu 2023 ponovno v presežku; znašal je

² BDP na prebivalca po kupni moči: kazalnik gospodarske razvitosti v standardih kupne moči, ki bolje odraža materialno blaginjo kot BDP na prebivalca.

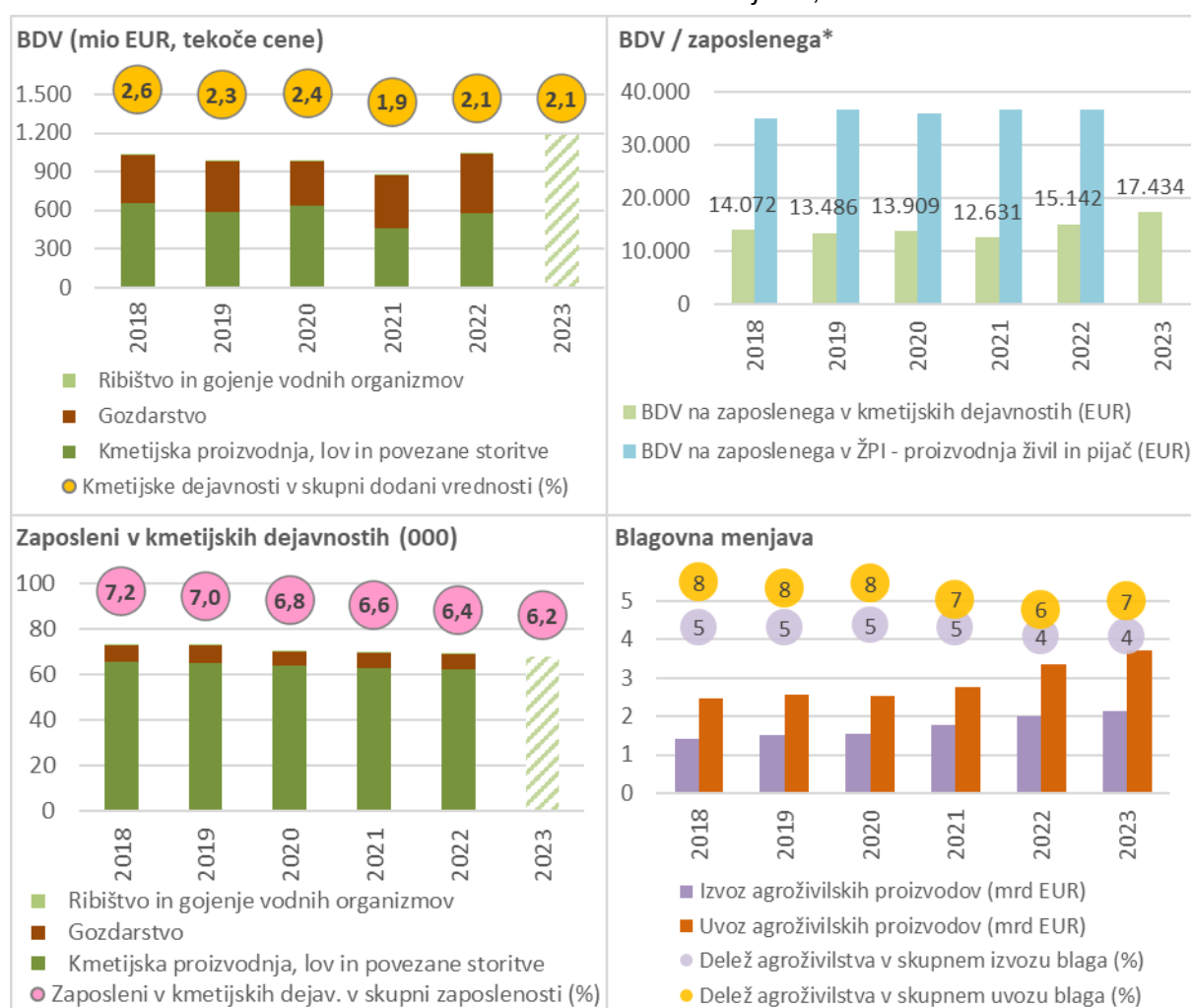

2,8 milijarde EUR, kar predstavlja 4,5 % BDP. Javnofinančni saldo države je še vedno negativen. Primanjkljaj je v letu 2023 znašal 2,3 milijarde EUR oziroma 3,6 % BDP (precejšen vpliv izdatkov povezanih z ukrepi za blaženje energetske krize in odpravo posledic poplav).

– Mesto kmetijstva v gospodarstvu

Bruto dodana vrednost (BDV) – Po začasnih podatkih nacionalnih računov je kmetijstvo skupaj z gozdarstvom, lovstvom in ribištvom leta 2023 k skupni ustvarjeni dodani vrednosti prispevalo 2,1 %, kar je enako kot v predhodnem letu. Od tega približno dve tretjini prispeva kmetijska proizvodnja, preostalo pa gozdarstvo; ribištvo k BDV kmetijskih dejavnosti prispeva manj kot en odstotek. BDV vseh kmetijskih dejavnosti je v letu 2023 znašala 1.182 milijonov EUR, kar je nominalno skoraj 13 % več kot leta 2022. BDV na zaposlenega v kmetijskih dejavnostih pa je znašala 17.434 EUR, kar je 15 % več kot v letu prej.

Slika 2: Makroekonomski kazalci v kmetijstvu; 2018–2023

* BDV na zaposlenega je potrebno interpretirati s previdnostjo, saj metodologija ni standardizirana, poleg tega preračun na zaposlene vključuje različne oblike zaposlenosti. Kazalnik je namenjen zgolj za orientacijsko primerjavo.

Vir: SURS, UMAR, preračuni KIS

Zaposlenost – Delež zaposlenosti v kmetijstvu, gozdarstvu, lovstvu in ribištvi v skupni zaposlenosti se z leti zmanjšuje in je v letu 2023 znašal 6,2 % (leta 2022: 6,4 %). Skozi leta je opazen trend zmanjševanja zaposlenosti v kmetijskih dejavnostih, število zaposlenih v teh dejavnostih je v letu 2023 znašalo nekaj manj kot 68 tisoč zaposlenih; to je 2 % manj zaposlenih kot v letu 2022. V strukturi zaposlenih v kmetijskih dejavnostih močno prevladujejo zaposleni v kmetijski proizvodnji (povprečje let 2018–2022: 90 %).

Blagovna menjava agroživilskih proizvodov³ – V letu 2023 je Slovenija izvozila za 2,1 milijarde EUR agroživilskih proizvodov, kar v skupnem izvozu blaga predstavlja 4 %. Večji je delež agroživilstva v skupnem uvozu (slabih 7 %), uvozili pa smo za 3,7 milijarde EUR agroživilskih proizvodov. Večji uvoz od izvoza pomeni negativni saldo menjave agroživilskih proizvodov; v letu 2023 beležimo precej velik negativni saldo (–1,6 mrd EUR), kar pri prehranski oskrbi prebivalstva kaže na veliko odvisnost Slovenije od uvoza iz tujine.

Preglednica 2: Pregled makroekonomskih kazalcev v kmetijstvu; 2018–2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
BDV kmetijskih dejavnosti (mio EUR, tekoče cene)	1.030	982	982	880	1.048	1.182
Kmetijska proizvodnja, lov in povezane storitve	652	585	638	457	580	:
Gozdarstvo	374	391	340	419	463	:
Ribištvo in gojenje vodnih organizmov	5	5	4	5	5	:
Kmetijske dejavnosti v skupni dodani vrednosti (%)	2,6	2,3	2,4	1,9	2,1	2,1
BDV na zaposlenega v kmetijskih dejavnostih; A (EUR)**	14.072	13.486	13.909	12.631	15.142	17.434
BDV na zaposlenega v ŽPI, proizvodnja živil in pijač; C10+C11 (EUR)**	34.890	36.711	35.803	36.604	36.603	:
Zaposleni v kmetijskih dejavnostih (000)	73,2	72,8	70,6	69,7	69,2	67,8
Kmetijska proizvodnja, lov in povezane storitve	65,6	65,1	64,1	62,7	62,5	:
Gozdarstvo	7,4	7,5	6,2	6,8	6,5	:
Ribištvo in gojenje vodnih organizmov	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	:
Zaposleni v kmetijskih dejavnostih v skupni zaposlenosti (%)	7,2	7,0	6,8	6,6	6,4	6,2
Izvoz agroživilskih proizvodov (mrd EUR)	1,4	1,5	1,6	1,8	2,0	2,1
Delež agroživilstva v skupnem izvozu blaga (%)	4,6	4,5	4,7	4,5	3,8	3,9
Uvoz agroživilskih proizvodov (mrd EUR)	2,5	2,6	2,5	2,8	3,4	3,7
Delež agroživilstva v skupnem uvozu blaga (%)	8,0	7,5	7,9	6,7	5,9	6,5
Saldo agroživilskih proizvodov (mrd EUR)	–1,0	–1,0	–1,0	–1,0	–1,3	–1,6

* Nekateri podatki so začasni.

** BDV na zaposlenega je potrebno interpretirati s previdnostjo, saj metodologija ni standardizirana, poleg tega preračun na zaposlene vključuje različne oblike zaposlenosti. Kazalnik je namenjen zgolj za orientacijsko primerjavo.

: Ni podatka.

Vir: SURS, UMAR, preračuni KIS

– Dohodkovni kazalniki kmetijstva

Po začnih podatkih ekonomskih računov za kmetijstvo (SURS, druga ocena) je v letu 2023 celotna vrednost kmetijske proizvodnje nominalno znašala 1,6 milijarde EUR, kar je primerljivo z letom 2022. Od tega dobro polovico prispeva rastlinska pridelava, slabo polovico pa živinoreja. Faktorski dohodek je obsegal 550 milijonov EUR, kar je nominalno za skoraj 7 % več kot v letu 2022; faktorski dohodek na zaposlenega pa je obsegal 7.720 EUR, kar je za 9 % več kot v letu 2022.

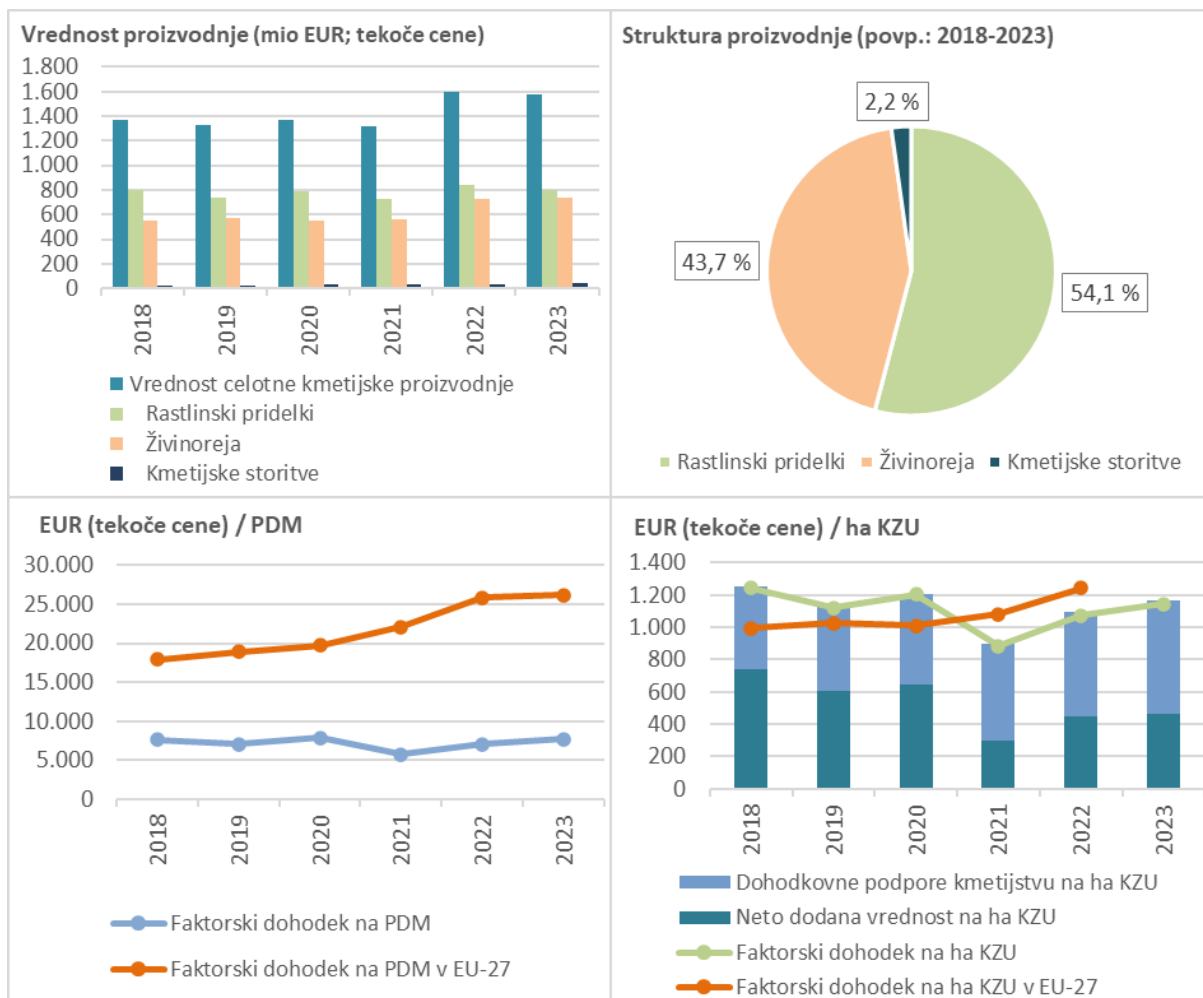
Zaskrbljujoči so podatki o deležu dohodkovnih podpor v faktorskem dohodku; ta delež je v letu 2023 znašal 61 % (povp. let 2018–2022: 53 %), kar kaže na veliko odvisnost kmetijstva od subvencij. V letu 2023 je neto dodana vrednost na ha kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU) znašala 467 EUR, dohodkovne podpore pa 696 EUR na ha KZU.

³ Podrobnejši opis stanja zunanje trgovine z agroživilskimi proizvodi se nahaja v poglavju 3.

Primerjava Slovenije s povprečjem držav EU-27 kaže, da smo v letu 2023 dosegali 30 % povprečja EU-27 pri faktorskem dohodku na polnovredno delovno moč (EU-27: 26.166 EUR/PDM), kar nas uvršča na sam rep držav. Nasprotno kažejo podatki pri faktorskem dohodku na ha KZU (leta 2023: 1.144 EUR/ha KZU); tukaj smo primerljivi s povprečjem držav EU-27 in v nekaterih letih nekoliko presegamo povprečje (povp. let 2018–2022; Slovenija: 1.105 EUR/ha, EU-27: 1.071 EUR/ha). Pri tem opozarjamo, da evropsko povprečje vključuje po kmetijstvu zelo različne države, tako po ustvarjenih dohodkih, intenzivnosti in strukturi proizvodnje, kot tudi po obsegu proizvodnih virov (število zaposlenih, število KZU itd.), zato je to potrebno upoštevati pri interpretaciji rezultatov in primerjavah.

Slika 3: Kazalci vrednosti kmetijske proizvodnje (po ERK); 2018–2023*

* Leto 2023: začasni podatki (SURS, 2. ocena).

Vir: SURS, EUROSTAT, preračuni KIS

Preglednica 3: Pregled izbranih kazalnikov dohodka v kmetijstvu (ekonomski račun za kmetijstvo); 2018–2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Slovenija						
Vrednost celotne kmetijske proizvodnje (mio EUR, tekoče cene)	1.370	1.325	1.370	1.321	1.593	1.576
Rastlinski pridelki	798	735	790	724	836	800
Živinoreja	554	571	546	564	722	736
Kmetijske storitve	18	19	33	33	35	39
Neto dodana vrednost po osnovnih cenah; tekoče cene (mio EUR)	352	290	314	142	216	225
Neto dodana vrednost na PDM; tekoče cene (EUR)	4.517	3.802	4.235	1.924	2.966	3.153
Neto dodana vrednost na ha KZU (EUR)	738	605	648	295	451	467
Dohodkovne podpore kmetijstvu; tekoče cene (mio EUR)	247	252	272	291	308	335
Dohodkovne podpore kmetijstvu na ha KZU (EUR)	518	525	561	606	642	696
Faktorski dohodek; tekoče cene (mio EUR)	594	537	582	425	516	550
Delež dohodkovnih podpor v faktorskem dohodku (%)	42	47	47	68	60	61
Faktorski dohodek na PDM; tekoče cene (EUR)	7.609	7.039	7.859	5.771	7.070	7.720
Faktorski dohodek na ha KZU; tekoče cene (EUR)	1.244	1.119	1.202	886	1.075	1.144
Primerjava z EU-27						
Faktorski dohodek na PDM v EU-27; tekoče cene (EUR)	17.895	18.911	19.756	22.087	25.861	26.166
Faktorski dohodek na ha KZU v EU-27; tekoče cene (EUR)	996	1.025	1.009	1.082	1.244	:

* Začasni podatki.

: Ni podatka.

Vir: SURS, EUROSTAT, preračuni KIS

Zgoraj so zbrani dohodkovni kazalniki po metodologiji ekonomskih računov za kmetijstvo (ERK), ki jih izračunava SURS po harmonizirani metodologiji Eurostat⁴. V nadaljevanju pa so zbrani poleg podatkov ERK tudi nekateri drugi ključni kazalniki dohodkovne ravni v kmetijstvu. Zaradi različnih metodologij izračuna seveda kazalniki niso neposredno primerljivi, služijo lahko le za orientacijske primerjave.

Po metodologiji FADN (enotna evropska metodologija za zbiranje in analizo strukturnih in računovodskih podatkov vzorca tržno usmerjenih KMG, t. j., KMG nad ekonomskim pragom)⁵ je ključni dohodkovni kazalnik neto dodana vrednost kmetije (bruto dodana vrednost, zmanjšana za amortizacijo; predstavlja nadomestilo za stalne proizvodne dejavnike ne glede na izvor). Po metodologiji SO KMG pa je ključni kazalnik standardni prihodek na kmetijo (pričakovana povprečna vrednost kmetijske proizvodnje, izračunana iz povprečne bruto vrednosti kmetijske proizvodnje na enoto na ravni države in proizvodnih kazalnikov posameznega KMG)⁶.

Kot rečeno, kazalnikov po pristopu ERK/FADN/SO, med seboj ne moremo neposredno primerjati (zaradi različnega metodološkega izhodišča in tudi reprezentativnosti vzorca FADN). V splošnem pa FADN rezultati za obdobje 2018–2021 kažejo, da je dosežena dohodkovna raven na kmetijo nekoliko višja kot pri ERK ter primerljiva pri doseženih dohodkih na PDM. V obeh primerih pa je leto 2022 izjema, saj so dohodki na enoto po FADN bistveno višji.

⁴ Rezultati ekonomskih računov so podrobneje opisani v poglavju 1.6 (Ekonomski rezultati kmetijstva).

⁵ Rezultati FADN analize so podrobneje opisani v poglavju 6 (Kmetijsko računovodstvo po metodologiji FADN).

⁶ Rezultati SO KMG analize so podrobneje opisani v poglavju 7 (Standardni prihodek kmetijskih gospodarstev).

Preglednica 4: Pregled drugih kazalnikov dohodka v kmetijstvu; 2018–2023

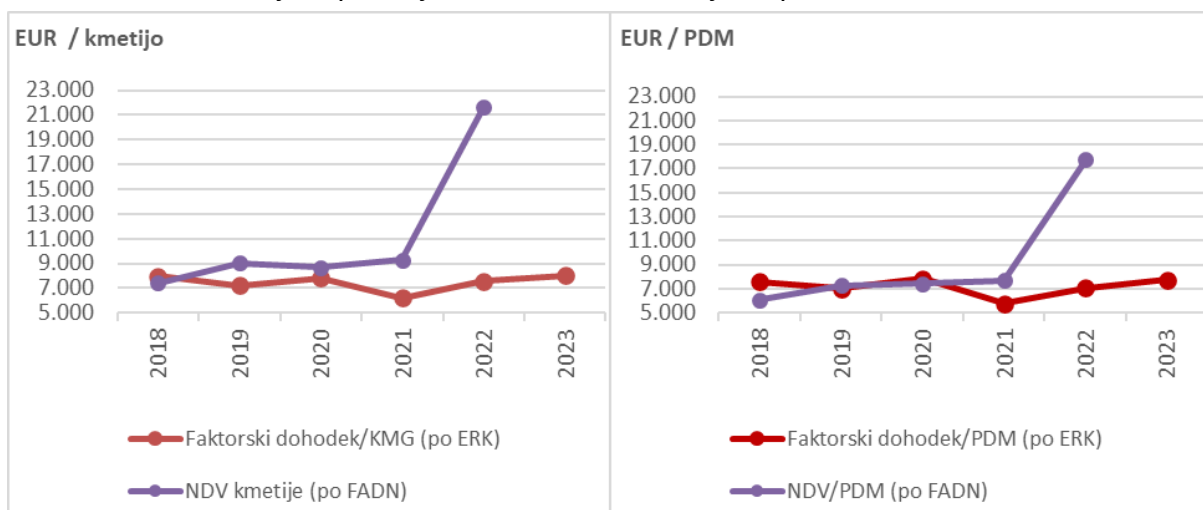
	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Preračunano na KMG (EUR/KMG):						
Faktorski dohodek na KMG (po ERK)	7.952	7.195	7.795	6.217	7.544	8.045
Neto dodana vrednost kmetije (po FADN)	7.398	9.016	8.691	9.295	21.685	:
Standardni prihodek na kmetijo (po FADN)	23.600	25.900	25.900	26.800	26.900	:
Standardni prihodek na KMG (po SO KMG)					12.855	13.609
Preračunano na enoto vloška dela (EUR/PDM):						
Faktorski dohodek na PDM (po ERK)	7.609	7.039	7.859	5.771	7.070	7.720
Neto dodana vrednost na PDM (po FADN)	6.109	7.292	7.446	7.718	17.765	:

* Nekateri podatki so začasni.

: Ni podatka.

Vir: SURS, FADN RICA, Evidenca SO KMG, preračuni KIS

Slika 4: Orientacijska primerjava dohodkov v kmetijstvu po ERK in FADN; 2018–2023

* Orientacijska primerjava: kazalnikov po pristopu ERK in FADN med seboj ne moremo neposredno primerjati.

Vir: SURS, FADN RICA, preračuni KIS

1.2 Struktura kmetijskih gospodarstev v Sloveniji v letu 2023 in v državah EU v letu 2020

1.2.1 Struktura kmetijskih gospodarstev v Sloveniji v letu 2023

Novembra 2023 so bili objavljeni prvi začasni podatki vzorčnega popisa kmetijskih gospodarstev v letu 2023 o rabi kmetijskih zemljišč in živinoreji na kmetijskih gospodarstvih (v nadaljnjem besedilu: KMG) v Sloveniji. Zaradi spremenjene metodologije podatki niso neposredno primerljivi s prejšnjimi podatki o strukturi kmetijskih gospodarstev. Zato so na statističnem uradu podatke iz popisa kmetijstva 2020 preračunali na primerljiv nivo in tako omogočili primerjavo z letom 2023.

– Število kmetijskih gospodarstev in raba zemljišč

Po podatkih vzorčnega popisa kmetijstva iz leta 2023 se je v Sloveniji s kmetijsko dejavnostjo ukvarjalo 50.531 KMG. V primerjavi s popisom iz leta 2020, se je število KMG zmanjšalo za 7 % (za 4.068 KMG). Od vseh KMG, ki se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo, jih je 50.467 obdelovalo kmetijska zemljišča v uporabi (v nadaljnjem besedilu: KZU). Glede na rabo kmetijskih zemljišč se je število KMG v letu 2023 v primerjavi z letom 2020 zmanjšalo pri tistih KMG, ki imajo trajne nasade (–6 %), medtem ko je število KMG s travniki in pašniki ostalo nespremenjeno. Število KMG, ki obdelujejo njive pa se je malenkost povečalo (+1 %).

Preglednica 5: Število KMG in površina KZU po vrstah rabe; 2020, 2023

	Število KMG		Indeks 2023/20	Površina rabe (ha)		Indeks 2023/20	Povprečna površina (ha/KMG)		Indeks 2023/20
	2020	2023*		2020	2023*		2020	2023*	
Površina KZU	54.136	50.467	93,2	436.739	447.158	102,4	8,1	8,9	109,8
Njive	43.072	43.481	100,9	168.397	170.495	101,2	3,9	3,9	100,3
Trajni nasadi	33.846	31.765	93,9	27.697	25.959	93,7	0,8	0,8	99,9
Trajni travniki in pašniki**	42.610	42.598	100,0	240.646	250.705	104,2	5,6	5,9	104,2

* Začasni podatki

**Skupni travniki in pašniki niso vključeni.

Vir: SURS

V letu 2023 so KMG uporabljala nekaj več kot 447 tisoč hektarjev KZU. V primerjavi s podatki iz leta 2020 se je skupna površina KZU povečala za 10.419 hektarjev oziroma za dobra 2 %. K temu so največ prispevale večje površine trajnih travnikov in pašnikov, ki so se povečale za več kot 10 tisoč ha (+4 %), medtem ko je bilo njiv za dobrih dva tisoč hektarjev več (+1 %). Površine trajnih nasadov so se v zadnjih treh letih zmanjšale za 6 %.

Okvir 1: Struktura kmetijskih gospodarstev

Popis KMG je statistično raziskovanje, s katerim se zbirajo osnovni podatki o stanju in razvojnih trendih na področju kmetijstva; izvaja ga Statistični urad Republike Slovenije (SURS). Vsakih deset let se opravi popis vseh gospodarstev, v vmesnih, zakonsko določenih rokih pa se izvajajo vzorčna raziskovanja.

Z letom 2020 je začela veljati Uredba EU št. 2018/1091 o integrirani statistiki na ravni kmetij, ki v prilogi 2 določa nove pragove za zajem kmetijskih gospodarstev v vzorčni okvir.

Nova metodologija je posledica spremembe zakonodaje, uveljavljene leta 2020, zaradi česar podatki niso neposredno primerljivi s prejšnjimi podatki o strukturi kmetijskih gospodarstev.

Nova uredba določa spremenjen izbor enot ali, natančneje, nove pragove, ki z letom 2023 določajo, katera kmetijska gospodarstva spremljamo v okviru raziskovanj o strukturi kmetijskih gospodarstev. V letu 2020 so bili v zajemu upoštevani stari pragovi, v letu 2023 pa so celovito upoštevani novi pragovi.

Pragovi v letih 2000, 2003, 2006, 2010, 2013, 2016 in delno 2020 so temeljili na naslednjih proizvodnih značilnostih kmetijskih gospodarstev:

- a) uporabljajo najmanj 1 ha kmetijskih zemljišč ali pa
- b) uporabljajo manj kot 1 ha kmetijskih zemljišč in ob tem:
 - uporabljajo najmanj 10 arov kmetijskih zemljišč in 90 arov gozda ali
 - uporabljajo najmanj 30 arov vinogradov in/ali sadovnjakov ali
 - redijo najmanj 2 glavi velike živine (GVŽ) ali
 - uporabljajo 15 do 30 arov vinogradov in redijo 1 do 2 glavi velike živine ali
 - imajo 50 panjev čebel ali
 - so tržni pridelovalci zelenjadnic, zelišč, jagod in gojenih gob ter cvetja in okrasnih rastlin.

V letu 2023 se vsi podatki nanašajo na kmetijska gospodarstva, ki ustrezajo naslednjim spremenjenim pragovom po novi metodologiji EU:

- a) uporabljajo najmanj 5 ha kmetijskih zemljišč v uporabi ali
- b) uporabljajo najmanj 2 ha njiv ali
- c) pridelujejo najmanj 0,5 ha krompirja ali
- d) pridelujejo najmanj 0,5 ha svežih zelenjadnic in jagod ali
- e) pridelujejo najmanj 0,2 ha dišavnic, zdravilnih rastlin in začimbnic, cvetja in okrasnih rastlin, semen in sadik, drevesnic ali
- f) uporabljajo najmanj 0,3 ha sadnih drevesnic, jagodičja, lupinarjev, citrusov, drugih trajnih nasadov, razen drevesnic, vinogradov in oljk ali
- g) uporabljajo najmanj 0,1 ha vinogradov ali
- h) uporabljajo najmanj 0,3 ha oljk ali
- i) uporabljajo najmanj 100 m² rastlinjakov ali
- j) pridelujejo najmanj 100 m² gojenih gob ali
- k) redijo najmanj 1,7 glave velike živine (GVŽ).

Podatki v vzorčnih raziskovanjih se zbirajo kombinirano: s telefonskim anketiranjem ali po pošti in z uporabo več administrativnih zbirk podatkov. Ob popisu kmetijstva 2010 so se podatki zbirali na terenu z metodo računalniško podprtega osebnega intervjuja. V popisu kmetijstva 2020 pa je bila večina podatkov pridobljena si iz administrativnih virov podatkov in s telefonskim anketiranjem.

Poleg podatkov, zbranih na terenu, so bili neposredno uporabljeni tudi podatki iz upravnih virov oziroma različnih registrov (register KMG, centralni register goveda, centralni register čebelnjakov, register pridelovalcev grozdja in vina), evidenc pri MKGP (evidenca ekoloških pridelovalcev in predelovalcev, evidenca dopolnilnih dejavnosti) ter vlog za neposredna plačila v kmetijstvu (podatki o posejanih površinah).

V strukturi rabe KZU trajni travniki in pašniki še vedno sestavljajo več kot polovico vseh KZU (56 %), temu sledijo njive (38 %) in trajni nasadi s 6 %. V primerjavi s popisom KMG iz leta 2020 se ti deleži niso bistveno spremenili.

Ker se je število KMG s KZU med letoma 2020 in 2023 zmanjšalo, površina KZU pa se je povečala, se je povprečna velikost KMG povečala z 8,1 hektarja v letu 2020 na 8,9 hektarja v letu 2023 (+10 %). Glede na posamezne vrste rabe se je najbolj povečala povprečna površina trajnih travnikov in pašnikov (+4 %), medtem ko se povprečni površini njiv in trajnih nasadov na KMG praktično nista spremenili.

Spremembe velikostne strukture KMG med letoma 2020 in 2023 kažejo, da poteka proces koncentracije KMG. Vedno več KMG se uvršča v velikostni razred nad 20 hektarjev KZU; ta v strukturi v letu 2023 sestavljajo 8,5 % vseh KMG (leta 2020: 7,0 %). To pomeni, da se je število gospodarstev, ki imajo v uporabi nad 20 hektarjev KZU, v primerjavi z letom 2020 povečalo za

dobro desetino (+13 %), medtem ko se je število KMG v najmanjših velikostnih razredih zmanjšalo za 14 %.

Preglednica 6: Število KMG po velikostnih razredih KZU; 2020, 2023

	Število KMG		Indeks 2023/20	Struktura (%)	
	2020	2023*		2020	2023*
Do pod 5 ha KZU	27.295	23.383	85,7	50,0	46,3
Od 5 do pod 20 ha KZU	23.489	22.854	97,3	43,0	45,2
20 ha KZU ali več	3.815	4.294	112,6	7,0	8,5
Skupaj	54.599	50.531	92,5	100,0	100,0

* Začasni podatki

Vir: SURS

Podoben trend je značilen tudi za površino KZU, ki jo KMG v posameznem velikostnem razredu obdelujejo. V velikostnem razredu nad 20 hektarjev KZU so tako v letu 2023 KMG obdelovala nekaj več kot 182 tisoč hektarjev, kar je 13 % več kot v letu 2000, medtem ko se je površina KZU v manjših velikostnih razredih zmanjšala. KMG v velikostnih razredih nad 20 hektarjev KZU obdelujejo 41 % vseh KZU, kar je za 4 odstotne točke več kot leta 2020.

Preglednica 7: Kmetijska zemljišča v uporabi po velikostnih razredih; 2020, 2023

	Površina KZU (ha)		Indeks 2023/20	Struktura (%)	
	2020	2023*		2020	2023*
Do pod 5 ha KZU	58.588	57.590	98,3	13,4	12,9
Od 5 do pod 20 ha KZU	216.353	207.155	95,7	49,5	46,3
20 ha KZU ali več	161.799	182.413	112,7	37,0	40,8
Skupaj	436.740	447.158	102,4	100,0	100,0

* Začasni podatki

Vir: SURS

– Živinoreja

Konec novembra 2023 so bili objavljeni tudi podatki o številu KMG, ki redijo najbolj pogoste vrste živali. Potrebno je opozoriti, da je bilo število živine ob popisu leta 2023 povzeto na drugi presečni datum (1. junij 2023) kot v letu 2020 (1. februar 2020). Ker se številčnost posameznih kategorij živali sezonsko spreminja, se v primerjavah pri drobnici osredotočamo na plemenske kategorije živali, ki so med letom stabilnejše.

Leta 2023 je bilo v Sloveniji med živinorejskimi gospodarstvi največ takšnih, ki so redila perutnino. Redili so jo na 24.879 KMG, kar predstavlja skoraj polovico vseh KMG. V primerjavi z letom 2020 se je njihovo število povečalo za 2.739, oziroma za 12 %. Povečalo se je tudi število KMG, ki redijo prašiče (za 1.792 KMG oz. 16 %) in plemenske ovce (za 168 KMG oz. 4 %), medtem ko se je število KMG z govedom zmanjšalo skoraj za desetino (za 2.296 KMG oz. 9 %).

Preglednica 8: Število KMG z živino in število živine; 2020, 2023

	Število KMG		Indeks 2023/20	Število živine		Indeks 2023/20	Povprečno število živali /KMG		Indeks 2023/20
	2020	2023*		2020	2023*		2020	2023*	
Govedo	26.736	24.440	91,4	473.429	445.625	94,1	17,7	18,2	103,0
Prašiči	11.103	12.895	116,1	233.317	194.068	83,2	21,0	15,0	71,6
Perutnina (000 kljunov)	22.140	24.879	112,4	6.972.663	7.453.688	106,9	314,9	299,6	95,1
Plemenske ovce	4.051	4.219	104,1	72.292	74.194	102,6	17,8	17,6	98,5
Plemenske koze	2.523	2.530	100,3	17.068	18.674	109,4	6,8	7,4	109,1

* Začasni podatki

Vir: SURS

Zanimivi so trendi pri številu živali, ki jih redijo kmetijska gospodarstva. V primerjavi z letom 2020 je bil ob popisu leta 2023 največji padec števila živali opazen pri prašičih (–17 %) in govedu (–6 %), medtem ko se je število pri plemenskih kozah (+9 %), perutnini (+7 %) in plemenskih ovcah povečalo (+3 %).

Leta 2023 so živinorejska gospodarstva v povprečju redila 18,2 goveda, kar je nekoliko več kot leta 2020, ko so redila 17,7 goveda/KMG. V tem obdobju se je povečalo tudi povprečno število plemenskih koz na gospodarstvo (iz 6,8 na 7,4 plemenske koze/KMG), medtem ko se je na KMG, ki redijo prašiče, plemenske ovce in perutnino koncentracija nekoliko zmanjšala. Največje zmanjšanje je bilo v prašičereji, kjer so leta 2023 v povprečju redili 15 prašičev na KMG, medtem ko so leta 2020 redili 21 prašičev na KMG (–28 %).

1.2.2 Struktura kmetijskih gospodarstev v Sloveniji in EU v letu 2020

V drugi polovici leta 2022 so na Eurostatu pričeli objavljati podatke Popisa kmetijskih gospodarstev o rabi zemljišč, številu živine in tipologiji v državah EU-27, ki je bil izveden v juniju 2020. Objavljeni podatki za Slovenijo na Eurostatu so nekoliko drugačni kot jih objavlja SURS v podatkovni bazi SiStat, saj EU upošteva drugačen prag za zajem kmetijskih gospodarstev (KMG). Prav tako neposredna primerjava Popisa kmetijskih gospodarstev iz leta 2020 s preteklimi raziskovanji strukture kmetijskih gospodarstev ni mogoča, saj je bil v letu 2020 upoštevan drugačen prag za zajem kmetijskih gospodarstev na nivoju EU.

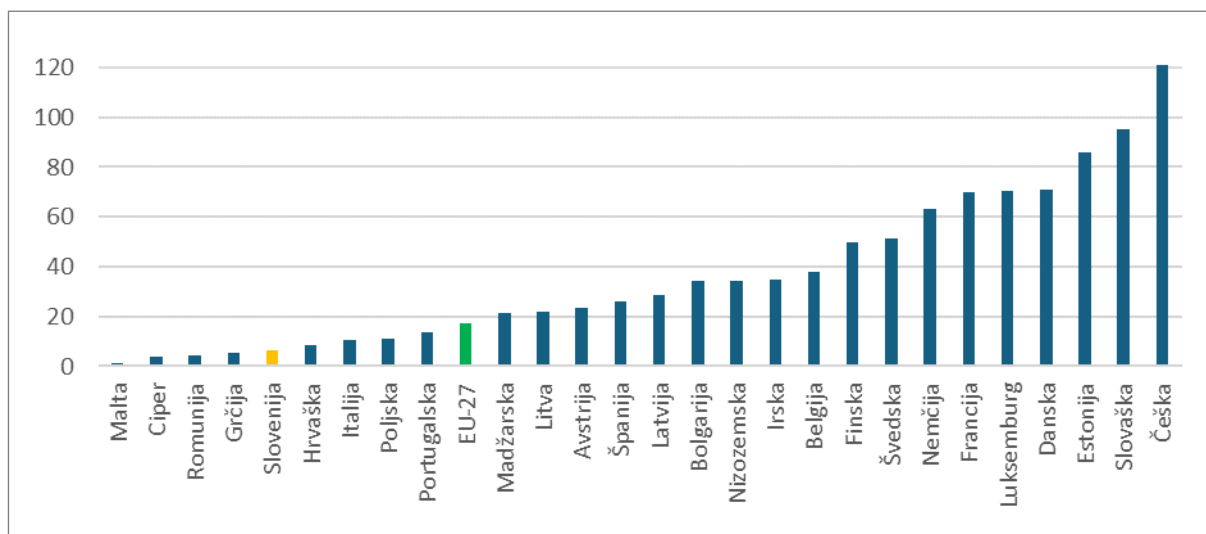
– Število kmetijskih gospodarstev in raba zemljišč

Ob Popisu kmetijskih gospodarstev leta 2020 je bilo v državah EU-27 nekaj več kot 9 milijonov KMG. Skoraj tretjina vseh KMG je v Romuniji (2,9 mio), sledi ji Poljska z 1,3 milijona KMG. Po podatkih Eurostata je bilo v Sloveniji nekaj več kot 72 tisoč KMG.

Kmetijska gospodarstva v EU-27 so leta 2020 upravljala s 155 milijoni ha kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU). Največ KZU obdelujejo v Franciji (27,3 mio ha) in Španiji (23,9 mio ha). V teh dveh državah se nahaja tretjina vseh KZU.

Slika 5: Povprečna površina KZU na kmetijsko gospodarstvo v državah EU-27 (ha); 2020

Vir: SURS

Povprečno KMG v EU-27 obdeluje 17,1 ha KZU. Največja KMG imata Češka (120,8 ha KZU/KMG) in Slovaška (94,9 ha KZU/KMG), najmanjša KMG pa so na Malti (1,3 ha KZU/KMG) ter Cipru in v Romuniji, kjer obdelujejo okoli 4 ha KZU/KMG. Slovenija s 6,7 ha KZU/KMG prav tako sodi v krog držav z majhno povprečno velikostjo gospodarstev.

Deleži posameznih vrst rabe KZU se pomembno razlikujejo med državami članicami EU-27. V povprečju skoraj dve tretjini (63 %) vse KZU obsegajo njive, trajnih travnikov in pašnikov je dobrih 30 %, medtem ko trajni nasadi obsegajo dobrih 7 %. Slovenija sodi skupaj z Irsko in Portugalsko med države z najmanjšim deležem njiv. Največji delež njiv v strukturi rabe kmetijskih zemljišč pa imajo skandinavske države (Finska, Švedska in Danska), kjer delež njiv presega 85 %.

Preglednica 9: Kmetijska gospodarstva po rabi KZU v Sloveniji in EU-27; 2020

Kmetijska gospodarstva	Slovenija			EU-27		
	Število KMG	Površina (ha)	Povprečna velikost	Število KMG	Površina (ha)	Povprečna velikost
	2020	2020		2020	2020	
KMG s KZU	72.470	483.440	6,7	9.070.950	157.414.160	17,4
KMG z njivami	50.570	173.050	3,4	6.095.710	98.093.810	16,1
KMG s trajnimi nasadi	38.420	28.300	0,7	3.507.790	11.137.950	3,2
KMG s travniki in pašniki	58.600	279.600	4,8	3.884.490	47.963.710	12,3

Vir: EUROSTAT

Nasprotno imata Irska s 76 % in Slovenija s 57 % največji delež travinja, medtem ko imajo na Malti, Finskem in na Cipru v strukturi rabe manj kot 2 % trajnih travnikov in pašnikov.

Po deležu trajnih nasadov izstopajo predvsem sredozemske države (Ciper, Portugalska, Grčija, Španija in Italija), v katerih trajni nasadi obsegajo okoli petino vse KZU. Slovenija s 5,9 % nekoliko zaostaja za povprečjem EU-27, medtem ko v baltskih državah (Litva, Latvija in Estonija) in na Irskem trajni nasadi obsegajo manj kot odstotek vse KZU.

– Živinoreja

Z živinorejo se je v državah EU-27 v letu 2020 ukvarjalo nekaj več kot 4,2 milijona KMG, kar predstavlja skoraj polovico (47 %) vseh, ki se ukvarjajo s kmetijsko proizvodnjo. Skupaj so redila nekaj več kot 113 milijonov glav velike živine (v nadaljnjem besedilu GVŽ).

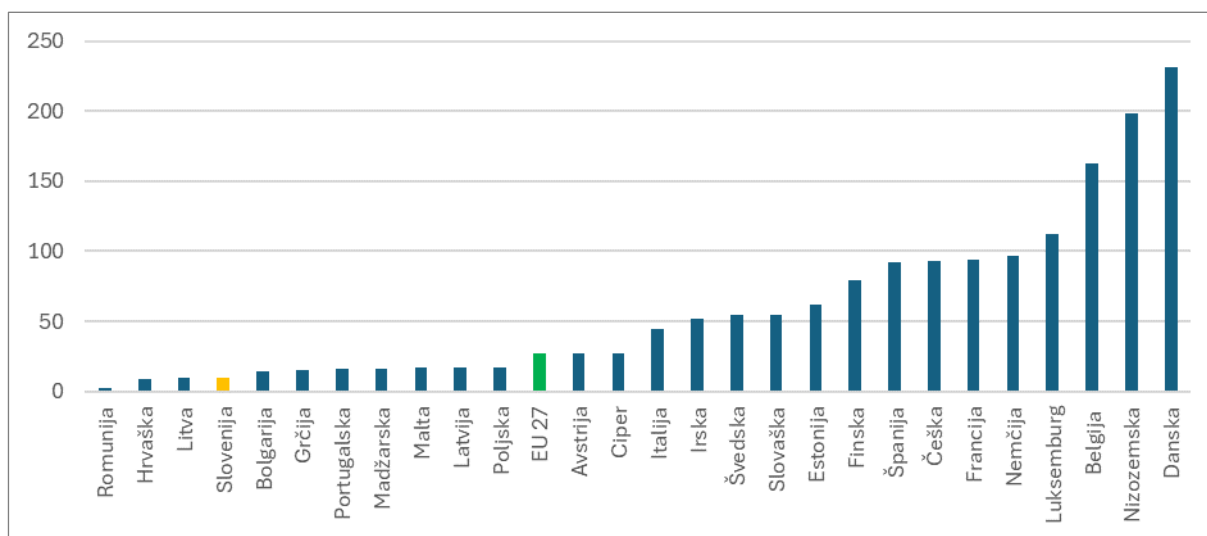
Preglednica 10: Struktura KMG z živino v Sloveniji in EU-27; 2020

Kategorija živali	Slovenija		Število živali/KMG	EU-27		Število živali/KMG
	Število KMG	Število glav		Število KMG	Število glav	
	2020	2020		2020	2020	
GVŽ	46.670	454.600	9,7	4.221.500	113.350.780	26,9
Govedo	28.600	476.690	16,7	1.502.510	76.976.540	51,2
Prašiči	12.310	235.930	19,2	1.181.030	143.002.450	121,1
Ovce	5.050	114.760	22,7	574.840	63.818.520	111,0
Koze	3.390	27.590	8,1	291.990	11.615.440	39,8
Perutnina (000 glav)	27.120	7.050	260,0	2.659.250	1.629.665.360	612,8

Vir: EUROSTAT

Med posameznimi državami po deležu živinorejskih gospodarstev s 93 % izstopa Irska, sledita ji Luksemburg (77 %) in Avstrija (74 %). Najmanjši delež imajo Italija, Španija, Malta, Grčija in Ciper, kjer se z živinorejo ukvarja manj kot četrtina vseh KMG. Slovenija ima s 64 % nadpovprečni delež živinorejskih gospodarstev.

Slika 6: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo v državah EU-27; 2020

Vir: SURS

V letu 2020 so živinorejska KMG v EU-27 v povprečju redila 26,9 GVŽ. Po stopnji koncentracije so v ospredju predvsem tradicionalne živinorejske države, kot so Danska (230,8 GVŽ/KMG), Nizozemska (198,1 GVŽ/KMG) in Belgija (162,6 GVŽ/KMG), medtem ko imajo najmanjša živinorejska gospodarstva v Romuniji, kjer v povprečju redijo le 2,4 GVŽ/KMG. Slovenija z 9,7 GVŽ/KMG spada v krog držav, ki imajo najmanjše povprečno število GVŽ na gospodarstvo.

V strukturi živinorejske proizvodnje sta v EU-27 vodilni proizvodni usmeritvi govedoreja in prašičereja. Z rejo govedi se je v letu 2020 ukvarjalo 36 % vseh živinorejskih gospodarstev. Ta gospodarstva v povprečju redijo 51 glav govedi. Koncentracija govedorejske proizvodnje je po posameznih državah zelo različna. Največ goveda na gospodarstvo redijo na Cipru (270 glav/KMG), sledita Luksemburg (161 glav/KMG) in Nizozemska (160 glav/KMG). V Sloveniji so v letu 2020 govedorejska gospodarstva v povprečju redila 17 glav goveda. To jo uvršča na

predzadnje mesto, pred Romunijo, kjer imajo najmanjša govedorejska gospodarstva (v povprečju redijo 5 glav govedi).

Prašiče v EU-27 redi 28 % vseh živinorejskih gospodarstev. V povprečju redijo 121 glav na gospodarstvo, zaradi pestrosti načinov reje pa je koncentracija po posameznih državah precej različna. Največja prašičerejska gospodarstva so na Danskem, kjer v povprečju redijo 4.432 glav na gospodarstvo, najmanjša pa v Romuniji, kjer redijo pet prašičev na gospodarstvo, kar kaže na pretežno samooskrbni značaj proizvodnje. V Sloveniji so v letu 2020 prašičerejska gospodarstva v povprečju redila 19 glav prašičev. To jo skupaj s Hrvaško (25 glav/KMG) in že omenjeno Romunijo uvršča povsem na rep med državami EU-27 po številu prašičev na gospodarstvo.

– Tipologija in ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev

Z vidika specializacije proizvodnje je kmetijstvo v EU-27 zelo raznoliko in pestro. Z določeno vrsto kmetijske proizvodnje se je v letu 2020 ukvarjalo 7,2 milijona KMG, oziroma 80 % vseh KMG. Delež KMG, specializiranih v rastlinsko pridelavo, znaša 58 %, delež specializiranih živinorejskih gospodarstev pa 22 %.

Največji delež KMG, specializiranih v rastlinsko proizvodnjo, imajo v nekaterih mediteranskih državah (Grčija, Ciper, Španija in Italija), kjer je več kot tri četrtine takšnih KMG, medtem ko imajo najnižji delež na Irskem (10 %). Nasprotno ima Irska z 88 % daleč največji delež specializiranih živinorejskih gospodarstev, medtem ko je v Grčiji, Italiji in na Cipru ta delež manjši od 10 %. V Sloveniji je v letu 2020 delež specializiranih KMG znašal 76 %, pri čemer je bilo v rastlinsko pridelavo specializiranih 45 % KMG, 31 % gospodarstev pa se je ukvarjalo z eno od živinorejskih usmeritev. Največji delež mešanih KMG imajo v Litvi in na Hrvaškem, kjer je več kot tretjina KMG z mešano proizvodnjo.

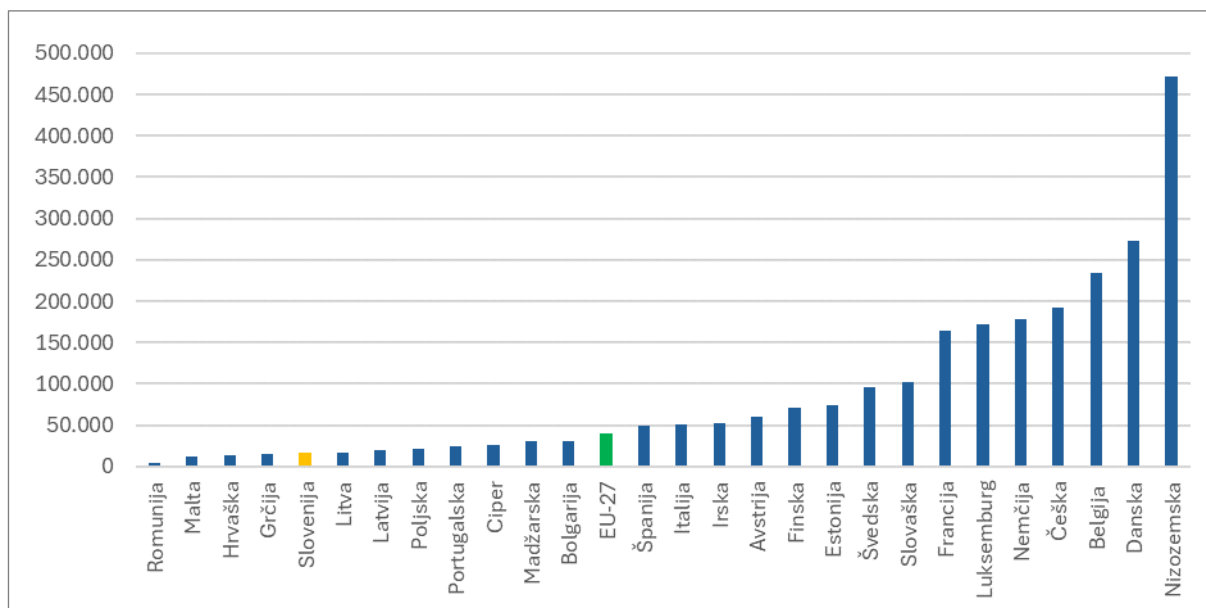
Preglednica 11: KMG in ekonomska velikost po tipu kmetovanja v Sloveniji in EU-27; 2020

Tip kmetovanja	Slovenija		EU-27	
	Število KMG	Standardni prihodek (EUR)	Število KMG	Standardni prihodek (EUR)
Poljedelstvo	17.190	126.993.360	3.116.850	68.572.958.730
Vrtnarstvo	440	23.315.600	205.790	36.019.894.510
Trajni nasadi	14.920	198.442.890	1.953.140	51.915.845.340
Pašna živinoreja	22.010	469.328.260	1.250.810	92.286.353.170
Prašiči in perutnina	560	108.598.520	712.890	66.783.244.120
Mešana rastlinska pridelava	5.990	63.197.110	466.020	11.912.512.740
Mešana živinoreja	2.240	31.656.140	209.310	8.289.298.510
Mešana rastlinska pridel. in živinoreja	9.160	132.835.270	1.076.840	24.204.364.940
Nerazvrščeno	10	0	75.640	0
Skupaj	72.470	1.154.367.140	9.067.300	359.984.472.070

Vir: EUROSTAT

Slika 7: Standardni prihodek na kmetijsko gospodarstvo v državah EU-27 (EUR); 2020

Vir: SURS

KMG v EU-27 so v letu 2020 dosegla skupni standardni prihodek v višini 360 milijard EUR. Od tega so specializirana KMG dosegla 316 milijonov oziroma 88 % vsega prihodka. Med državami EU-27 sta Francija in Italija ustvarili skoraj tretjino vsega prihodka, Slovenija pa z 1,15 milijarde EUR predstavlja 0,3-odstotni delež. Glede na tip kmetovanja so največ prihodka v Sloveniji in v državah EU-27 prispevala KMG usmerjena v pašno živinorejo.

Povprečni standardni prihodek na KMG je leta 2020 v državah EU znašal 39.701 EUR. Najvišji standardni prihodek imajo gospodarstva na Nizozemskem, ki v povprečju ustvarijo skoraj 473 tisoč EUR standardnega prihodka na KMG, najnižjega pa v Romuniji, kjer znaša le nekaj več kot 4 tisoč EUR/KMG.

Slovenija sodi skupaj z Romunijo, Hrvaško, Litvo, Latvijo, Malto in Grčijo v krog držav, ki v povprečju ustvarijo manj kot 20 tisoč EUR na KMG.

Analiza nekaterih osnovnih podatkov raziskovanja o strukturi KMG kaže, da Slovenija kljub kar precejšnjim spremembam v velikostni in socio-ekonomski strukturi še vedno precej zaostaja za povprečjem držav EU-27.

Povprečno KMG v Sloveniji še vedno obdeluje skoraj trikrat manj KZU kot znaša povprečje držav EU-27. Razlike v živinoreji so še nekoliko večje, saj v povprečju redimo trikrat manj goveda, šestkrat manj prašičev ter petkrat manj ovc in koz na KMG.

Slovenija tudi z vidika specializacije proizvodnje nekoliko zaostaja za povprečjem EU-27, kmetijska gospodarstva pa dosegajo tudi več kot dvakrat manjši standardni prihodek kot je povprečje v državah EU-27.

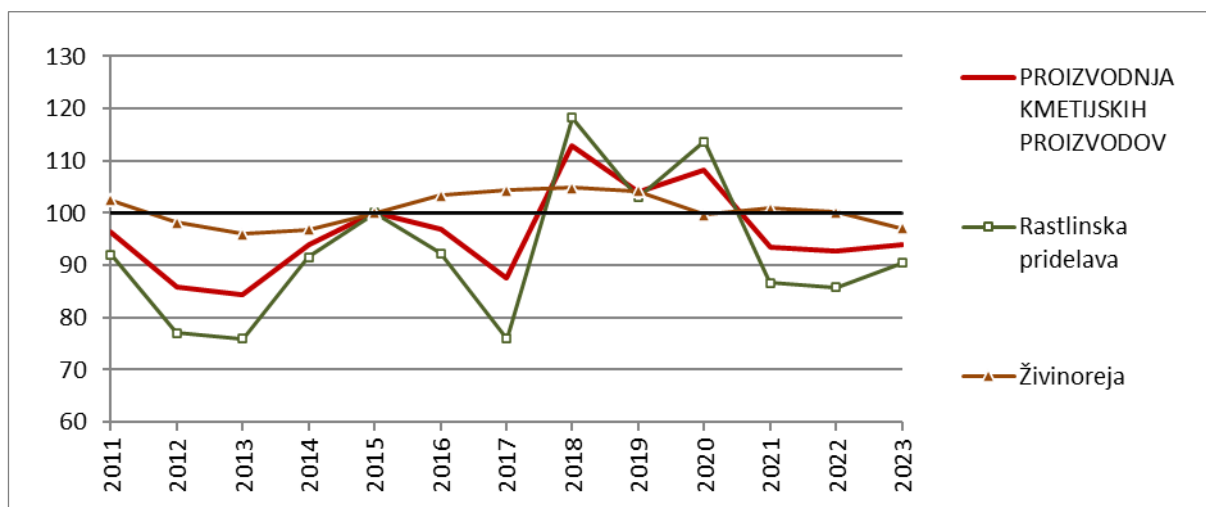
1.3 Obseg kmetijske proizvodnje

Vreme – Obseg kmetijske proizvodnje, zlasti rastlinske pridelave, je močno odvisen od naravnih razmer. Leto 2023 so najbolj zaznamovala neurja s točo in nalivi, kar je povzročilo katastrofalne poplave in zemeljske plazove.

Spremenljive vremenske razmere s pogostimi ekstremnimi dogodki so rastlinsko pridelavo podobno kot v preteklih letih močno zaznamovale tudi v letu 2023. Vremenske razmere jeseni leta 2022 so omogočale dobre pogoje za setev ozimnih žit in drugih posevkov v optimalnih setvenih rokih. V zimskem obdobju so bile temperature zraka nadpovprečne, z vmesnimi hladnimi obdobji, december 2022 in januar 2023 sta bila nadpovprečno namočena, v februarju pa je padla podpovprečna količina padavin. Nadpovprečne temperature so se nadaljevale tudi v marcu, kar je pospešilo fenološki razvoj rastlin. Vegetacijsko obdobje se je začelo prej kot običajno in mnoge rastline so s cvetenjem in kasneje z dozorevanjem prehiteli dolgoletno povprečje (npr. pečkarji, ozimno žito). Prvo polovico aprila je zaznamovala pozeba, ki je najbolj poškodovala sadno drevje in zelenjadnice na prostem. Spremenljivo vreme s pogostimi padavinami se je nadaljevalo tudi v začetku maja, razmere pa so bile ugodne za razmah rastlinskih bolezni in škodljivcev. Poletni meseci so bili zelo vroči, kmetijske rastline so bile v vročinskem in sušnem stresu. Pogoste so bile intenzivne padavine z neurji, točo in močnimi nalivi, ki so povzročila veliko škodo na kmetijskih pridelkih. Jesen je bila suha in topla in je večinoma omogočala pravočasno spravilo jesenskih kmetijskih pridelkov. Leto 2023 so najbolj zaznamovale avgustovske katastrofalne poplave, ki so na nekaterih območjih odnašale krmo, živali in uničile kmetijske pridelke. Vodna bilanca je bila tekom celotnega vegetacijskega obdobja po večjem delu države pozitivna. Dobra založenost z vodo je bila v Osrednji Sloveniji, na Koroškem, Savinjskem in Goriškem, primanjkljaj pa je bil opazen na severovzhodu in jugozahodu države (ARSO, 2022; 2023).

Skupni obseg proizvodnje kmetijskih proizvodov – Začasni podatki ekonomskih računov kmetijstva (SURS, druga ocena) kažejo, da je bila rastlinska pridelava v letu 2023 večja za 5 %, obseg živinoreje pa je bil manjši za 3 % v primerjavi z letom prej. Skupni obseg proizvodnje kmetijskih proizvodov je bil v primerjavi z letom 2022 večji za poldrugi odstotek (1,5 %) in je bil že tretje leto zapored pod povprečjem zadnjih nekaj let.

Slika 8: Indeksi proizvodnje kmetijskih proizvodov (2015 = 100); 2011–2023

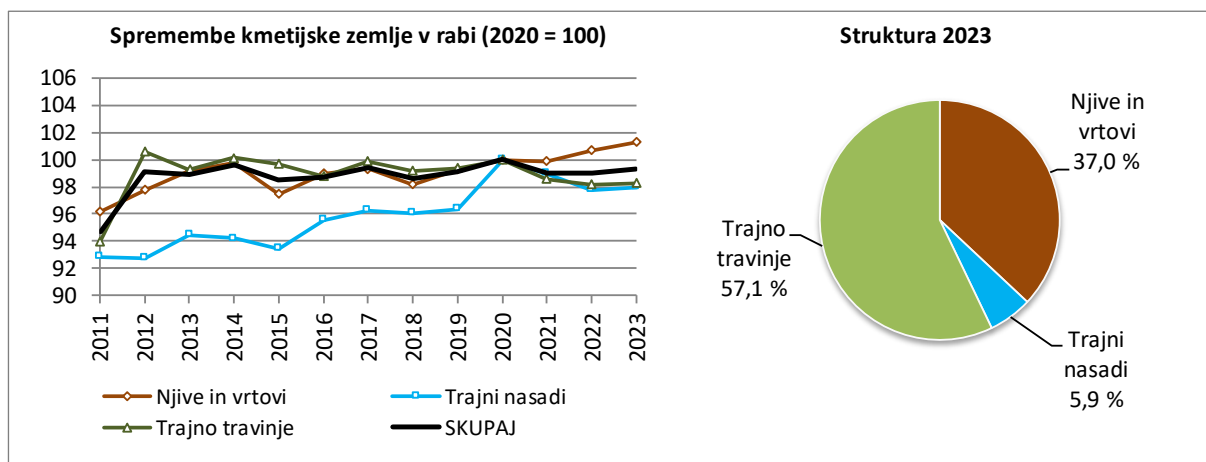
Vir: SURS (2023, druga ocena: začasni podatki), preračuni KIS

Rastlinska pridelava še naprej prispeva nekoliko več kot polovico (52 %) k bruto vrednosti proizvodnje kmetijskih proizvodov, v primerjavi s predhodnim letom pa 2 odstotni točki manj.

Površina kmetijske zemlje v uporabi (KZU) – Površina KZU kmetijskih gospodarstev, ki se je ob precejšnjih medletnih nihanjih dolgoročno zmanjševala, po letu 2012 obsega približno 480 tisoč hektarjev (med 477 in 484 tisoč ha).

Slika 9: Sprememba skupne površine in struktura kmetijskih zemljišč v uporabi

Vir: SURS

V letu 2023 je bilo po podatkih letne statistike rastlinske pridelave v uporabi približno 480,7 tisoč hektarjev kmetijskih zemljišč, kar je blizu ravni predhodnega leta (479,4 tisoč ha; +0,3 %). Površina njiv in vrtov se je povečala za 0,6 % (177,9 tisoč ha), skoraj na ravni leta prej pa sta ostali površini travnikov in pašnikov (274,6 tisoč ha; +0,1 %) ter trajnih nasadov (28,3 tisoč ha; +0,2 %). Med trajnimi nasadi je površina vinogradov po letih zmanjševanja ostala na ravni leta prej (+0,1 %), nekoliko povečala pa se je površina intenzivnih sadovnjakov (+0,9 %) in oljčnikov (+3,4 %).

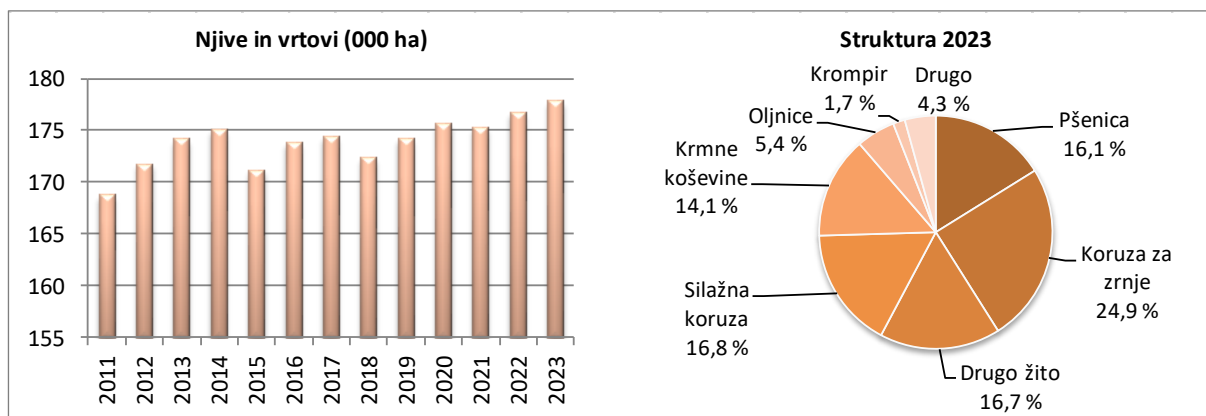
Podobno kot v preteklih letih je bila tudi v letu 2023 več kot polovica njiv namenjena pridelavi žita (58 %), pri čemer prevladujejo kornjača za zrnje, pšenica in ječmen. Približno tretjina njiv (31 %) je namenjena pridelavi zelene krme, pri čemer prevladujejo silažna kornjača in krmne koševine (trava, detelja, lucerna, travne, travno–deteljne in deteljno–travne mešanice). Spremembe setvene strukture so med leti razmeroma majhne (manjše od 1,5-odstotne točke).

Leta 2023 je bilo več površin kot v predhodnem letu namenjenih pridelavi žita (+3 %), hmelja (+2 %), krompirja (+2 %) in zelene krme (+1 %), pomembno pa so se zmanjšale površine zelenjadnic in jagod (–30 %), pa tudi suhih stročnic (–6 %) in oljnic (–2 %).

Leta 2023 je bilo žito pospravljeno z okoli 106,1 tisoč hektarjev njiv (leta 2022: 103,6 tisoč ha), pri čemer so se zmanjšale površine z ovsom (–14 %), ječmenom (–3 %) in drugim žitom (ajda in proso; –16 %). Površine drugih vrst žit so se povečale. Večje so bile površine s pšenico in piro (+4 %), kornjačo za zrnje (+6 %) in ržjo (+27 %), medtem ko so ostale površine s tritikalo na ravni prejšnjega leta. Površine z oljnicami so se v primerjavi s predhodnim letom v povprečju zmanjšale, kjer je bilo pridelavi oljnic namenjenih 9,6 tisoč hektarjev (leta 2022: 9,7 tisoč ha). Večje so bile površine soje (+29 %) in sončnic (+6 %), medtem ko so se zmanjšale površine oljnih buč (–20 %), oljne ogrščice (–3 %) in drugih oljnic (–14 %). Površine za pridelavo zelene krme so leta 2023 obsegale približno 72,3 tisoč ha (leta 2022: 69,0 tisoč ha), pri čemer je bilo več njiv namenjenih travam in travno–deteljnim mešanici (+11 %), na podobni ravni predhodnega leta so ostale površine s silažno kornjačo (+1 %), manj pa je bilo površin detelj in lucerne (–2 %) ter drugih enoletnih posevkov (–23 %).

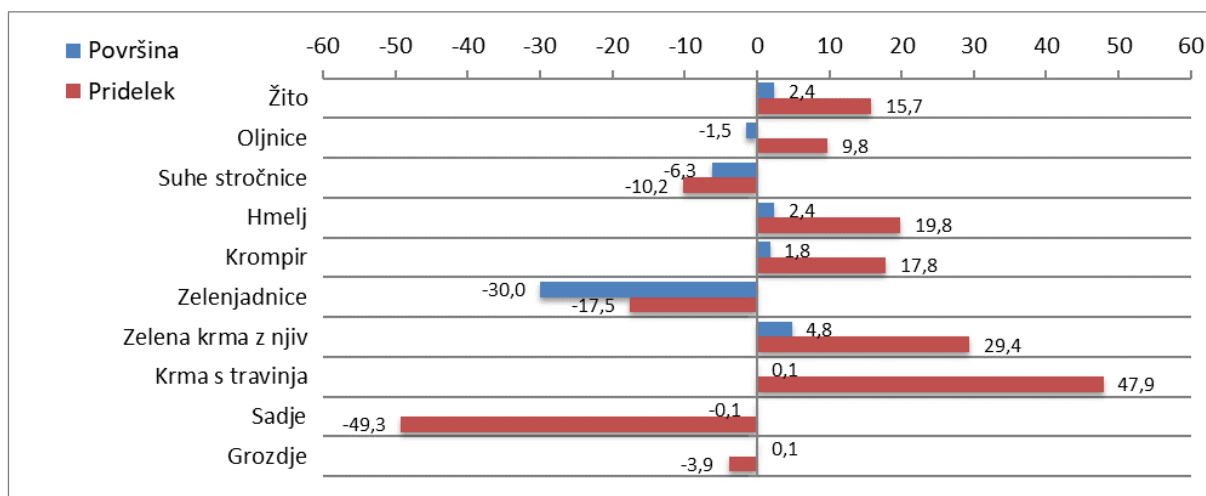
Slika 10: Skupna površina in setvena struktura njiv

Vir: SURS

Hektarski pridelki – Letina 2023 je bila pri njivskih posevkih zaradi neugodnih vremenskih razmer zelo spremenljiva. Pri nekaterih vrstah je bila nekoliko boljše kot v zelo slabi letini 2022, vendar so bili hektarski pridelki razen pri oljni ogrščici, hmelju in krmnih korenovkah podpovprečni v primerjavi z daljšim obdobjem (2018–2022). Manjši hektarski pridelki v primerjavi z letom 2022 so bili doseženi pri pšenici in piri (–7 %), ječmenu (–8 %), drugih strnih žitih, oljnih bučah (–22 %), sončnicah (–5 %) in suhih stročnicah (–4 %).

Slika 11: Sprememba v rastlinski pridelavi v letu 2023 v primerjavi z letom 2022 (%)

Vir: SURS

Skupni pridelki – Skupni pridelki v letu 2023 so bili v povprečju manjši le pri zelenjadnicah (–18 %) in suhih stročnicah (–6 %), pri vseh drugih skupinah njivskih posevkov in na trajnem travinju pa so bili večji, pri čemer so bile po posameznih vrstah spremembe skupnega pridelka dvosmerne. Skupni pridelek žita (okoli 667 tisoč t) je bil za 16 % večji od skromnega v letu 2022, predvsem zaradi pomembno večjega, nadpovprečnega hektarskega pridelka koruze za zrnje. Pridelek koruze za zrnje se je povečal za kar 40 % (na 389 tisoč t), pridelek rži za 15 %, manjši pa je bil pridelek drugih vrst strnega žita, pšenice in pire za 4 %, ječmena za 10 %, tritikale za 13 % in ovsa za 21 %. Skupni pridelek oljnic se je povečal na približno 18 tisoč ton (+10 %), od tega je bilo pomembno več soje (+47 %), precej manj je bilo oljnih buč (–47 %), približno toliko kot v letu prej pa je bilo oljne ogrščice. Večji kot v letu 2022 so bili pridelki sladkorne pese (+58 %), silažne koruze (+26 %), hmelja (+20 %), krompirja (+18 %), večine krmnih koševin na njivah (med 32 in 56 %) in krme s trajnih travnikov (+48 %).

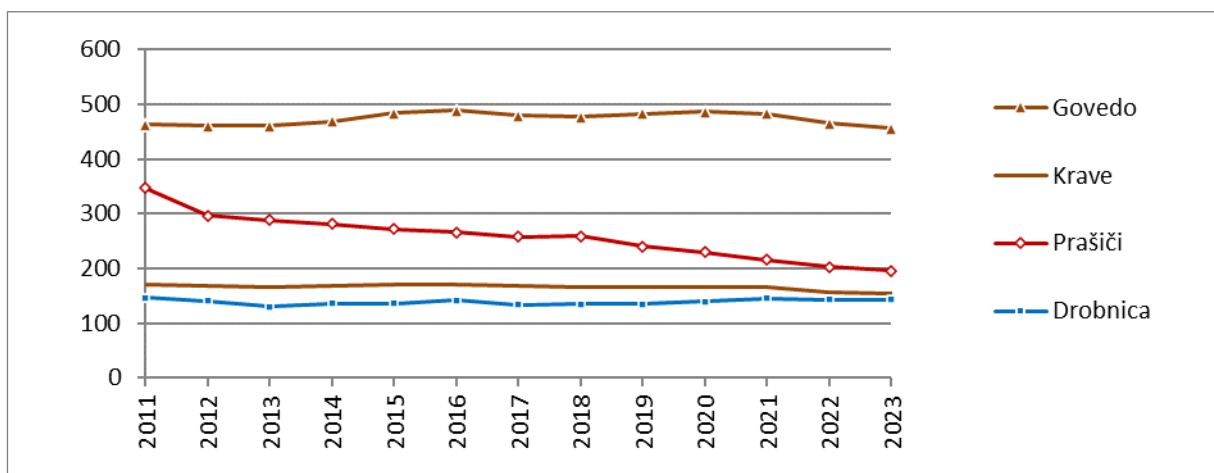
Skupni pridelki na njivah in na trajnem travinju so bili v letu 2023, v primerjavi s petletnim povprečjem 2018–2022, različni, večji so bili pri: koruzi za zrnje (nadpovprečna letina in večje površine), soji (večje površine in boljša letina), sončnicah (naraščanje površin v zadnjih letih), travah in travno-deteljnih mešanica (nadpovprečne površine, boljša letina) ter na trajnem travinju (nekoliko nadpovprečna letina). Blizu ravni preteklih let so bili skupni pridelki pšenice in pire, podpovprečni pa pridelki ječmena (–7 %), tritikale (–16 %), oljnih buč (–48 %), silažne koruze (–9 %), detelj in lucerne (–14 %) ter zelenjadnic (–33 %; manjša površina).

Največje letne spremembe obsega v rastlinski pridelavi so zadnja leta v sadjarstvu, podobno je bilo tudi v letu 2023. Skupni pridelek sadja v letu 2023 je bil za 49 % manjši kot v dokaj povprečni letini 2022. V intenzivnih sadovnjakih so obrali le približno 41,3 tisoč ton sadja, kar je za 36 % manj kot v letu prej, ko je bil pridelek med skromnejšimi po letu 2010. Manj sadja kot v letu 2023 je bilo v intenzivnih nasadih od leta 2010 pridelanega le v letih z velikimi pozebami 2017 in 2021. V ekstenzivnih kmečkih nasadih so pridelali le skromnih 6,1 tisoč ton sadja, kar je druga najmanjša količina do zdaj.

Letina grozdja je bila količinsko podpovprečna že tretje leto zapored, kakovost grozdja pa je bila zaradi težkih pridelovalnih razmer nekoliko slabša. V vinogradih je bilo leta 2023 zaradi slabe letine in majhne površine vinogradov (14,4 tisoč ha) skupno pridelanega le nekaj manj kot 79 tisoč ton grozdja, kar je še za 4 % manj v primerjavi s skromnim letom prej in za 22 % pod povprečjem zadnjega petletnega obdobja.

Obseg živinoreje – V živinoreji so spremembe v obsegu proizvodnje praviloma manjše kot v rastlinski pridelavi, čeprav so tudi v živinoreji med leti opazna nihanja. Dolgoročno šibak trend zmanjševanja proizvodnje na agregatni ravni se je za krajše obdobje ustavil, potem ko se je izrazito negativen trend obsega prašičereje upočasnil. V zadnjih letih pa ponovno beležimo nadaljevanje zmanjševanja živinorejske proizvodnje.

Slika 12: Število živali konec leta (000); 2011–2023

Vir: SURS

Ob koncu leta 2023, kot pred tem tudi že leta 2022, je bilo število goveda manjše kot v enakem obdobju leta pred tem, kar je posledica izrazito slabih razmer za pridelavo krme v letu 2022. Na kmetijskih gospodarstvih je bilo približno 455,9 tisoč glav goveda (–2 %), od tega 154,5 tisoč krav (–2 %). Po trendu zmanjševanja staleža prašičev v obdobju 2006–2017 in rahlem povečanju v letu 2018 se je trend zmanjševanja števila prašičev nadaljeval, tudi v letu 2023. Tako je bilo konec leta 2023 ugotovljeno zmanjšanje števila živali, in sicer z 202,1 tisoč na 196,1 tisoč prašičev, kar je za 3 % manj. Poleg manjšega staleža plemenskih prašičev (–8 %) je razlog v zmanjšanju tudi manjši uvoz pujskov za pitanje (t.i. tekači) kot posledica manjše

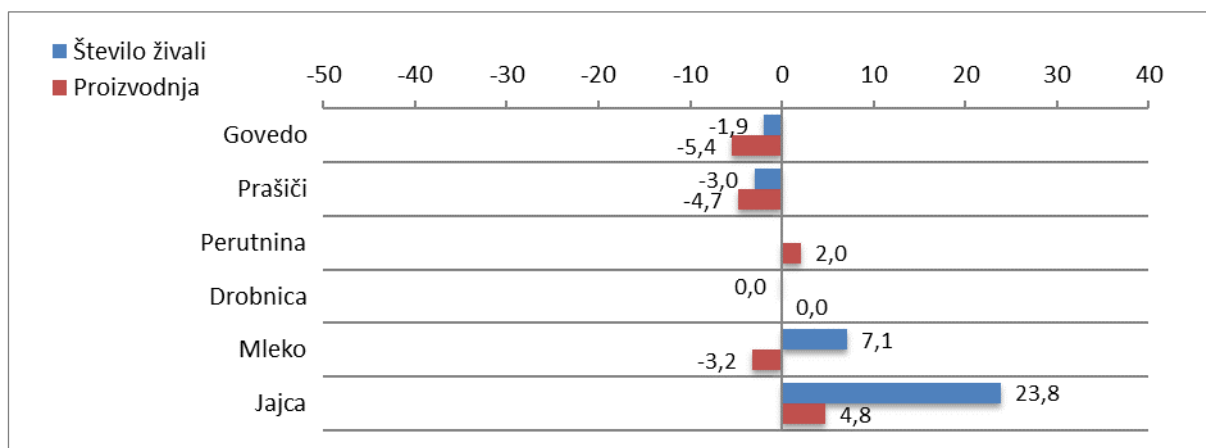

ponudbe in visokih cen prašičjega mesa, zaradi česar je interes po prodaji tekačev manjši. Stalež drobnice je v letu 2023 ostal na ravni leta 2022, pri čemer se je število plemenske drobnice zmanjšalo za odstotek. Tako se je ob koncu leta 2023 redilo nekaj več kot 143 tisoč glav drobnice, od tega 101,3 tisoč plemenskih živali.

Začasni statistični podatki o živinoreji kažejo, da se je leta 2023 obseg proizvodnje povečal le pri perutninskem mesu. Ponovno manjši kot leto pred tem je bil obseg prireje govejega in prašičjega mesa, medtem ko je prireja mesa drobnice enaka kot v letu prej. Manjša je bila tudi prireja mleka. Prireja jajc se je v primerjavi z letom 2022 povečala za 5 % in je bila največja po letu 1991.

Prirast goveda se je po začasnih podatkih zmanjšal za 5 % (na 76,8 tisoč t). Kljub povečanju števila krav molznic, konec leta jih je bilo skoraj 100 tisoč (+7 % glede na leto prej), se je skupna količina namolzenega mleka po začnih ocenah zmanjšala, in sicer za 3 % (na 605,3 tisoč t mleka). Razlog je v manjšem številu molznic preko glavnine mesecev leta 2023 in pa v manjši mlečnosti molznic. V letu 2023 je bilo tudi za 3 % manj odkupljenega mleka (92 % od vsega namolzenega mleka). V domače in tuje mlekarne je bilo oddanih okoli 559 tisoč ton kravjega mleka; delež oddanega mleka tujim mlekarnam (neposreden izvoz surovega mleka) se je znova nekoliko povečal in je znašal 33 % (leta 2022: 31 %).

Slika 13: Sprememba v živinorejski proizvodnji v letu 2023 v primerjavi z letom 2022 (%)

Vir: SURS

Prašičerejska proizvodnja se je v letu 2023 drugo leto zapored zmanjšala (–5 %). Ta upad se pripisuje zmanjšanju plemenskih svinj v regiji in pomanjkanju pujskov za pitanje, kar ob visokih cenah dodatno otežuje razmere. Prirast prašičjega mesa je tako znašal rekordno nizkih 30,1 tisoč ton. Manjša kot v letu pred tem je bila tudi domača prireja prašičjega mesa (–10 %), kar je predvsem posledica manjšega zakola oziroma manj pridobljenega mesa v domačih klavnicah in izven njih.

Trend povečevanja prirasta pri perutnini se je v letu 2023 nadaljeval. V primerjavi s predhodnim letom je bil ponovno za 2 % večji in je znašal novih rekordnih 105 tisoč ton.

Reja drobnice je v letu 2023, potem ko je bila v letu 2022 pod pritiskom slabe letine za pridelavo krme, ostala na ravni prireje predhodnega leta. Prirast drobnice v primerjavi z letom prej se ni spremenil, vendar se je prireja mleka drobnice zmanjšala za 10 %. K temu je pomembno prispevalo 21-ostotno zmanjšanje prireje kozjega mleka, ki predstavlja dve tretjini do petino skupne količine namolzenega mleka drobnice.

Po začnih statističnih podatkih se je proizvodnja jajc v letu 2023, po manjšem zmanjšanju v letu pred tem, povečala za 5 % na 432 milijonov kosov, kar je največ do zdaj. V primerjavi s

povečanjem števila kokoši nesnic (+24 %) je to povečanje skromno. To v praksi pomeni 15-odstotno zmanjšanje nesnosti, kar je s tehnološkega vidika nelogično, zato se pojavlja dvom o ustreznosti podatka o številu nesnic. Po sicer manj zanesljivih statističnih podatkih je bilo v letu 2023 od celotnega števila znesenih jajc 82 % jajc namenjenih prehrani, zneslo pa jih je 1,42 milijona kokoši (nesnice konzumnih jajc) ali 81 % vseh nesnic.

Po letu 2022, ki velja za čebelarstvo in pridelavo medu za eno boljših v zgodovini samostojne Slovenije, je ponovno sledila slaba sezona. Po statističnih podatkih je bilo pridelanih skupaj zgolj 300 ton medu, kar je primerljivo z nizkim obsegom pridelave v letu 2021.

1.4 Razpoložljiva količina kmetijskih proizvodov za prehrano in stopnje samooskrbe

– Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca

Po začasnih izračunih prehranskih bilanc se je v letu 2023 med pomembnejšimi skupinami rastlinskih pridelkov razpoložljiva količina na prebivalca za prehrano povečala pri rižu in krompirju. Razpoložljiva količina koruze je ostala enaka kot v predhodnem letu, medtem ko se je razpoložljiva količina pšenice, rži, zelenjave, sadja in sladkorja zmanjšala.

Od proizvodov živalskega porekla se je opazneje povečala le razpoložljiva količina perutninskega mesa na prebivalca, pri ostalih proizvodih pa je ostala na ravni leta prej ali se je zmanjšala.

Okvir 2: Razpoložljiva količina kmetijskih proizvodov za prehrano in stopnja samooskrbe

Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca* prikazuje količine kmetijskih proizvodov, ki so na voljo posameznemu prebivalcu za prehrano v referenčnem obdobju, in sicer na ravni trgovine na debelo. Količine vključujejo tudi izgube in spremembe zalog na ravni trgovine na drobno in končnih porabnikov. Izračunana je z deljenjem skupne domače porabe za prehrano (razpoložljive količine) s številom prebivalcev.

Razpoložljiva količina za prehrano na prebivalca = domača poraba za prehrano (razpoložljiva količina) / št. prebivalcev

Tako izračunana razpoložljiva količina za prehrano še **ne prikazuje dejanske zaužite količine kmetijskih proizvodov na prebivalca** in ni neposredno primerljiva s količinami v prehranskih smernicah. Pri mesu na primer, je treba za pridobitev dejanske količine zaužitega mesa najprej pretvoriti klavno maso (različno po vrstah so vključene tudi kosti, maščoba, vezi ter drugi neužitni ali neuporabljeni deli) v maso proizvodov, kot se prodajajo na ravni trgovine na drobno (maloprodajna masa), oziroma t. i. »užitna« masa mesa. Dodatno je treba upoštevati tudi izgube in spremembe zalog na ravni trgovine na drobno in pri končnih porabnikih. Od maloprodajne mase mesa je treba odšteti še vse zaloge in izgube, ki nastanejo v trgovini, gostilniških obratih, bolnišnicah, šolah in gospodinjstvih (pretečeni proizvodi, izgube pri kuhanju/peki, odrezki, zavržki hrane). V maloprodajni masi so zajete tudi količine, ki se ne porabijo zgolj v humani prehrani, temveč tudi v prehrani domačih »ljubljenčkov«. Poleg tega se poraba dejansko porazdeli tudi na turiste in druge skupine ljudi, ki niso zajeti v skupno število prebivalcev Slovenije. Podobno kot za meso velja tudi za druge kmetijske proizvode. **Njihova dejanska končna poraba na prebivalca je tako manjša, kot jo prikazuje kazalnik v tem poglavju.**

Stopnja samooskrbe je kazalnik, ki kaže, koliko domača proizvodnja pokriva domačo porabo (potrošnja za krmo, hrano in potrošnjo v industriji).

*Stopnja samooskrbe = proizvodnja * 100 / domača poraba*

Stopnja samooskrbe, nižja od 100, pomeni primanjkljaj, stopnja samooskrbe nad 100 pa presežek v ponudbi oziroma domači proizvodnji.

* Zaradi pogosto napačne interpretacije smo kazalnik preimenovali iz »porabe za prehrano na prebivalca« v »razpoložljivo količino za prehrano na prebivalca«. Metodologija izračuna se pri tem ni spremenila.

Razpoložljiva količina krompirja v sveži in predelani obliki se je povečala za 2 kg na prebivalca, zaradi večjega obsega domače pridelave in večjega neto uvoza. Ravno tako je bil večji neto uvoz riža, razpoložljiva količina na prebivalca se je povečala na 6 kg.

Razpoložljiva količina žita za prehrano se postopoma zmanjšuje. V letu 2023 je ta znašala 83 kg v ekvivalentu moke na prebivalca, od tega 73 kg pšenice, 6 kg koruze za zrnje, po en kilogram rži in ječmena, preostanek pa je predstavljal oves in ostala žita.

Preglednica 12: Razpoložljiva količina kmetijskih proizvodov na prebivalca (kg); 2018–2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Žito (v ekvivalentu moke)	92	89	86	86	86	83	97,3
– pšenica	77	74	73	74	74	73	98,0
– rž	2,5	1,8	1,2	0,9	0,9	0,6	67,3
– koruza	7,9	9,2	8,0	6,9	6,3	6,3	100,2
Riž	4,5	4,8	5,4	4,9	5,4	5,8	107,1
Krompir	66	62	64	63	72	74	103,4
Zelenjava	111	118	118	119	105	102	97,3
Sadje	152	128	129	109	134	132	98,5
Sladkor	33	33	31	32	35	34	96,9
Vino (l)**	37	35	36	33	29	:	
Meso (v ekvivalentu klavne mase)	93	91	88	89	87	87	99,8
– meso govedí	20	20	20	21	20	20	97,5
– meso prašičev	38	37	33	33	30	30	100,6
– perutninsko meso	31	31	32	31	32	33	102,3
Mleko, skupaj (v ekvivalentu surovega mleka)	216	214	206	206	204	203	99,2
Jajca	11	12	10	11	11	11	101,6
Med	1,1	0,7	0,9	0,6	1,3	1,0	79,2

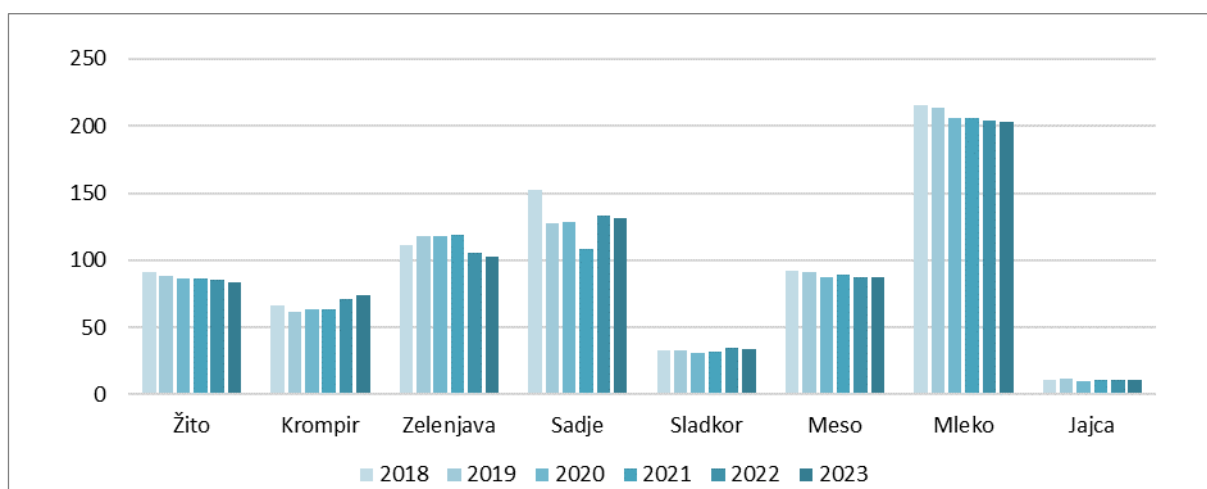
: Ni podatka

* Začasni podatki.

** Tržno leto.

Vir: preračuni KIS (vir podatkov SURS)

Slika 14: Razpoložljiva količina nekaterih kmetijskih proizvodov za prehrano na prebivalca (kg); 2018–2023*

* Začasni podatki za leto 2023.

Vir: preračuni KIS (vir podatkov SURS)

Pri zelenjavi in sadju se je razpoložljiva količina za prehrano malenkost zmanjšala. Razlog je v občutno manjši domači pridelavi zaradi slabe letine, ki je bila posledica neugodnih vremenskih razmer, poleg tega pa je bilo več tudi razpoložljive zelenjave in sadja iz uvoza. Na prebivalca je bilo v povprečju na voljo 102 kg zelenjave in 132 kg sadja. Razpoložljiva količina sladkorja v vseh oblikah se je zmanjšala iz 35 na 34 kg na prebivalca.

Celotna razpoložljiva količina mesa za domačo porabo je v letu 2023 znašala 184.380 ton v klavni masi, kar znaša 87 kg na prebivalca. Od posameznih tipov mesa prevladuje perutninsko meso s 33 kg na prebivalca, na drugem mestu je prašičje meso (30 kg/prebivalca) in na tretjem

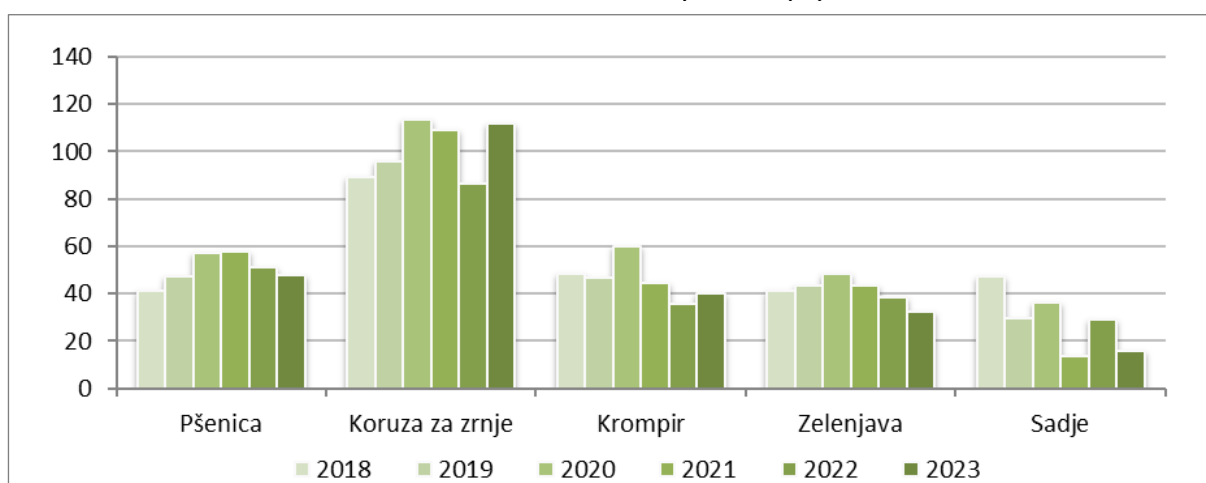
mestu je goveje meso (20 kg/prebivalca). Preostali tipi mesa imajo za prehrano v Sloveniji majhen pomen.

Pri razpoložljivosti jajc za prehrano v letu 2023 ni bilo sprememb, ta je še vedno znašala 11 kg na prebivalca. Mleka in mlečnih izdelkov pa je bilo na voljo malenkost manj kot v predhodnem letu, kjer je opazen negativen trend v razpoložljivosti za prehrano skozi daljše časovno obdobje. Na prebivalca je bilo na voljo 203 kg mleka in mlečnih izdelkov v ekvivalentu surovega mleka, od tega 21 kg fermentiranih izdelkov in 17 kg sira. Pri medu se je zaradi izredno slabe domače pridelave zmanjšala tudi razpoložljiva količina medu.

– Stopnje samooskrbe s kmetijskimi proizvodi

V nadaljevanju so opisane dosežene stopnje samooskrbe s pomembnejšimi rastlinskimi pridelki v letu 2023. V primerjavi z letom 2022 so bile stopnje samooskrbe višje kot v letu prej le pri žitu in krompirju. Na nižje stopnje samooskrbe pri ostalih rastlinskih pridelkih je vplival manjši obseg pridelave zaradi pozebe, neurij s točo in poplav. Nižje stopnje samooskrbe z rastlinskimi pridelki na splošno so v Sloveniji tudi posledica tega, da pridelava ni mogoča skozi vse leto (sezonskost pridelave).

Slika 15: Samooskrba z rastlinskimi pridelki (%); 2018–2023*

* Začasni podatki za leto 2023.

Vir: preračuni KIS (vir podatkov SURS)

Stopnja samooskrbe z žitom skupaj se je zvišala za osem odstotnih točk, na 80 %, in je bila višja od povprečne stopnje samooskrbe v zadnjem petletnem obdobju 2018–2022 (78 %). K dvigu stopnje samooskrbe z žitom je prispeval predvsem nadpovprečni skupni pridelek koruze za zrnje. Tako se je samooskrba s koruznim zrnjem zvišala za 26 odstotnih točk (na 112 %) v primerjavi z letom 2022, v katerem je bila letina koruze sicer zelo slaba. Od posameznih drugih vrst žit se je stopnja samooskrbe povišala še pri rži, znižala pa pri pšenici, ječmenu, ovsu in drugih žitih. Pri pšenici je Slovenija v letu 2023 dosegla 48-odstotno samooskrbo, kar pomeni padec samooskrbe za tri odstotne točke v primerjavi z letom prej. Nekoliko se je namreč zmanjšal skupni pridelek pšenice, medtem ko je bila domača poraba večja (več razpoložljive količine iz blagovne menjave). Primerjano z obdobjem zadnjih petih let (2018–2022) je bila samooskrba s pšenico podpovprečna. Dosežena stopnja samooskrbe z ržjo je bila 82 %, z ječmenom 71 % in z ovsom 43 %.

Samooskrba s krompirjem se je zvišala za štiri odstotne točke na 40 %, vendar je bila še vedno pod povprečjem zadnjega petletnega obdobja, ki znaša 47 %. Nasprotno se je stopnja

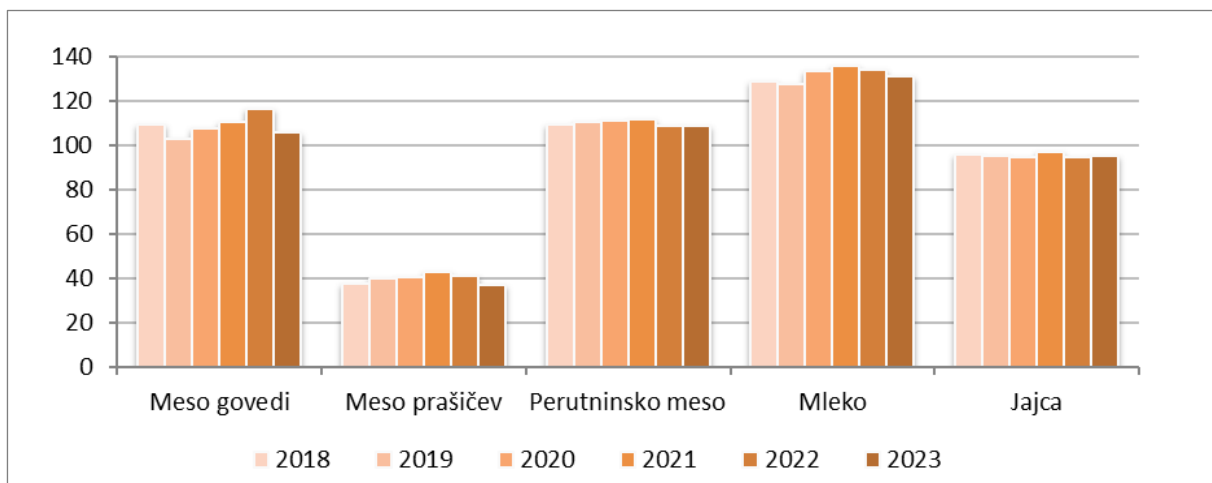
samooskrbe z zelenjadnicami ponovno znižala; s 33 % je bila najnižja po letu 2010 in druga najnižja odkar se spremljajo podatki.

Pri sadju (na agregatni ravni) stopnje samooskrbe medletno zelo nihajo zaradi vremenskih razmer, kar se je pokazalo tudi v letu 2023. Domača pridelava sadja je bila izjemno majhna in primerljiva s katastrofalnimi leti 2017 in 2021. Ob tem se domača poraba ni bistveno zmanjšala, zato se je stopnja samooskrbe znižala na 16 % (leta 2022: 29 %). Pri tem je treba poudariti, da visoke samooskrbe s sadjem skupaj v Sloveniji tudi ne moremo pričakovati zaradi velike domače porabe sadja, ki ne uspeva pri nas. To so na primer agrumi, banane in drugo južno sadje; domača poraba teh skupin sadja je namreč v povprečju obdobja 2018–2022 obsegala 42 % skupne domače porabe sadja.

Pri živalskih proizvodih so stopnje samooskrbe v primerjavi z rastlinskimi pridelki višje in stabilnejše, saj proizvodnja ni v tako veliki meri odvisna od vremenskih razmer (razen pri medu), poleg tega pa je stopnja samooskrbe tudi odraz pridelovalnih oziroma proizvodnih pogojev in strukture kmetijskih gospodarstev. Več kot 100-odstotno samooskrbo v Sloveniji že tradicionalno dosegamo pri mleku, ter perutninskem in govejem mesu. V letu 2023 je bila po začasni podatkih bilanc stopnja samooskrbe z jajci višja kot v predhodnem letu, stopnje samooskrbe z mesom skupaj, mlekom in medom pa so se znižale.

Pri mesu (na agregatni ravni) se je trend povečevanja stopnje samooskrbe v letu 2023 ustavil in obrnil navzdol predvsem zaradi manjše domače prireje govejega mesa. Od posameznih vrst mesa sta se tako znižali stopnji samooskrbe z govejim in prašičjim mesom, zvišala pa se je stopnja samooskrbe z mesom drobnice. Pri samooskrbi s perutninskim mesom ni prišlo do sprememb.

Slika 16: Samooskrba z osnovnimi živalskimi proizvodi (%); 2018–2023*

* Začasni podatki za leto 2023.

Vir: preračuni KIS (vir podatkov SURS)

Pri govejem in prašičjem mesu je domača prireja v letu 2023 padla za približno desetino, kar se je odrazilo tudi na stopnjah samooskrbe. Samooskrba z govejim mesom se je tako znižala za deset odstotnih točk (na 106 %), samooskrba s prašičjim mesom pa za štiri odstotne točke (na 37 %). Obe stopnji samooskrbe sta bili pod povprečjem obdobja 2018–2022. Dosežena stopnja samooskrbe s perutninskim mesom je znašala 109 %, medtem ko je bila samooskrba z mesom drobnice 96-odstotna.

Ker je bilo v Sloveniji proizvedenega nekoliko manj mleka, domača poraba pa se ni bistveno zmanjšala, je samooskrba z mlekom padla za tri odstotne točke, s 134 % v letu 2022 na 131 %, s 134 % v letu 2022 na 131 %, s 134 % v letu 2022 na 131 %.

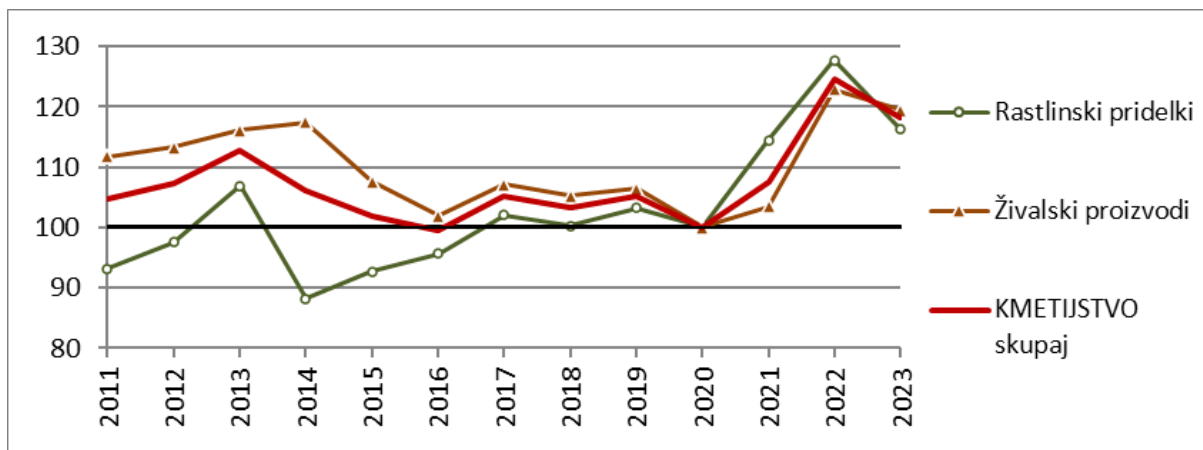

kar je tudi za eno odstotno točko manj kot v povprečju obdobja 2018–2022 (132 %). Pri jajcih se je stopnja samooskrbe malenkostno zvišala in je dosegla 95 %, kar je na ravni povprečja obdobja 2018–2022. Za pridelavo medu je bilo leto 2023 zaradi slabih vremenskih razmer izjemno neugodno. Čebelarji so pridelali za 8-krat manj medu kot leta 2022, samooskrba pa se je zmanjšala na 13 % in je bila najnižja do zdaj.

1.5 Cene v kmetijstvu

Cene kmetijskih pridelkov in proizvodov skupaj – Od leta 2020 so cene v kmetijstvu naraščale in v letu 2022 dosegle rekordne ravni. V letu 2023 so cene realno nekoliko padle, a so še vedno ostale na zelo visoki ravni, drugi najvišji od začetka spremljanja podatkov. Sicer so se cene v letu 2023 na agregatni ravni po podatkih statistike nominalno nekoliko zvišale (za 1,9 %), ker pa nominalna rast cen ni dosegala višine rasti inflacije (+7,4 %) so se cene realno znižale, in sicer za 5,2 %. Realno so se znižale cene rastlinskih pridelkov ter cene živali in živalskih proizvodov, vendar je bil padec cen izrazitejši pri rastlinskih pridelkih.

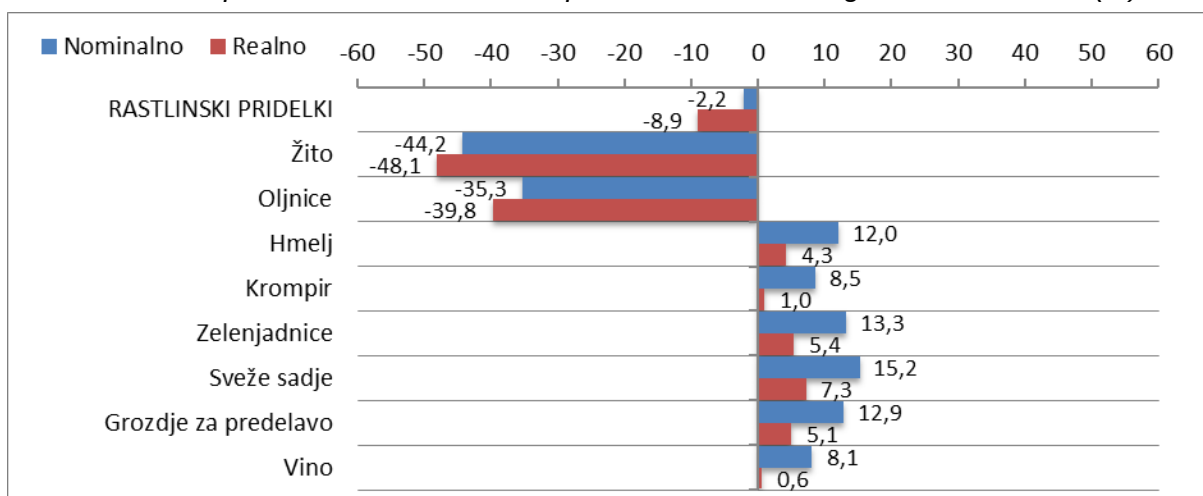
Slika 17: Indeksi cen kmetijskih pridelkov pri proizvajalcih (realno; 2020 = 100); 2011–2023

Vir: SURS, preračuni KIS

Cene rastlinskih pridelkov – Glede na leto 2022 so bile cene rastlinskih pridelkov nominalno nižje za 2,2 %, realno pa za 8,9 %. Bile so druge najvišje do zdaj in blizu ravni leta 2021.

Slika 18: Spremembe cen rastlinskih pridelkov v letu 2023 glede na leto 2022 (%)

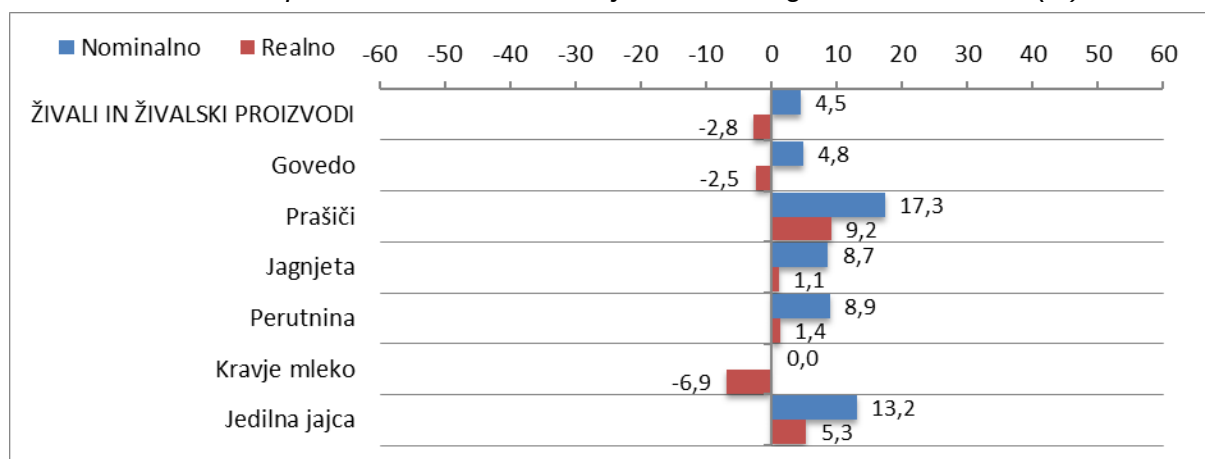
Vir: SURS, preračuni KIS

Med rastlinskimi pridelki so se glede na predhodno leto občutno znižale cene žita (–44 %), ki so se vrstile na raven cen pred letom 2021 (za žito se je v letih 2021 in 2022 beležilo rekordno visoke cene). Opazno so se znižale tudi cene oljnic (–35 %), ki so še vedno nad dolgoletnim povprečjem, a nižje kot v letih 2021 in 2022. Znižanje cen žit in oljnic je vplivalo na agregatno znižanje cen rastlinskih pridelkov na skupni ravni, pri vseh ostalih glavnih rastlinskih pridelkih pa se je v letu 2023 nadaljevala rast cen (torej višje ravni cen od let 2021 in 2022). Glede na leto 2022 so se najbolj zvišale cene sadja (+15 %), zelenjadnic in grozdja za predelavo (oboje za +13 %), za dobrih 8 % pa so se zvišale tudi cene krompirja in vina. Med temi pridelki so v letu 2023 rekordno visoko ceno dosegle cene zelenjadnic in krompirja.

Cene v živinoreji – V letu 2023 so bile agregatne cene živali in živalskih proizvodov realno druge najvišje do zdaj (rekordno visoke v letu 2022) in so se glede na leto 2022 realno znižale za 2,8 %. Nominalno pa v letu 2023 beležimo nadaljevanje rasti cen. Najbolj se je zvišala odkupna cena prašičjega mesa (+17 %), jajc (+13 %) in perutninskega mesa (+9 %). Nekoliko so se zvišale tudi cene govejega mesa (+5 %), medtem ko so cene kravjega mleka nominalno ostale na ravni leta 2022. Med cenami v živinoreji so v letu 2023 rekordno visoko ceno dosegle cene prašičjega mesa in jajc.

Slika 19: Spremembe cen v živinoreji v letu 2023 glede na leto 2022 (%)

Vir: SURS, preračuni KIS

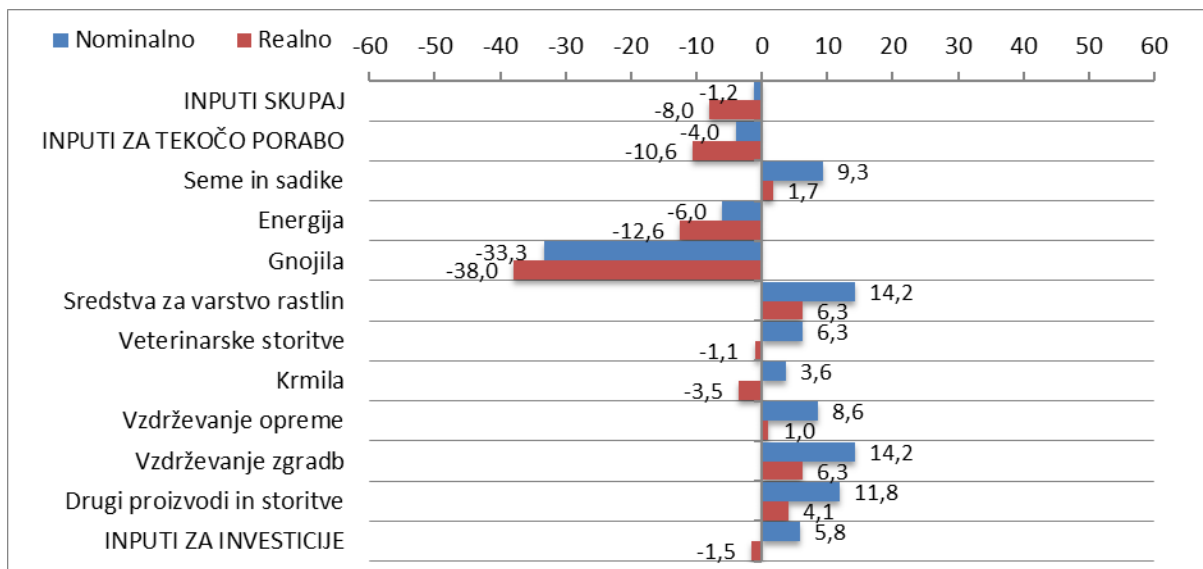
Cene inputov za kmetijstvo – V letu 2023 so se nekoliko znižale cene proizvodnih inputov za kmetijstvo (inputi 1 + 2), in sicer na skupni ravni nominalno za –1,2 % (realno za –8,0 %).

Najizraziteje so se znižale cene mineralnih gnojil (–33 %), vendar te kljub občutnemu znižanju ostajajo na zelo visoki ravni. Nekoliko so se pocenile tudi cene energije (–6 %). Pri vseh ostalih inputih za tekočo porabo v kmetijstvu (inputi 1) pa se beležijo višje cene, pri čemer so se najbolj podražile cene sredstev za varstvo rastlin (+14 %). Cene inputov za investicije (inputi 2) so se nominalno povišale za slabih 6 %.

Zaradi nominalnega povečanja cen kmetijskih pridelkov in proizvodov pri pridelovalcih in nominalnega znižanja cen proizvodnih inputov za kmetijstvo, se je cenovno–stroškovno razmerje v kmetijstvu izboljšalo.

Slika 20: Spremembe cen inputov za kmetijstvo v letu 2023 glede na leto 2022 (%)

Vir: SURS, preračuni KIS

Preglednica 13: Indeksi nominalnih cen kmetijskih proizvodov in inputov; 2018–2023

	Predhodno leto = 100						2020 = 100					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kmetijski proizvodi pri proizvajalcih	100,0	103,4	95,0	109,7	126,1	101,9	101,8	105,3	100,0	109,7	138,3	140,9
Inputi za kmetijstvo (1 + 2)	104,1	102,5	98,5	110,5	126,6	98,8	99,1	101,5	100,0	110,5	139,9	138,3
Razmerje kmetijski proizvodi/inputi	96,0	100,9	96,4	99,3	99,6	103,1	102,7	103,7	100,0	99,3	98,9	101,9

Vir: SURS, preračuni KIS

Okvir 3: Cene v kmetijstvu

Leta 2024 je SURS spremenil bazo za izračun indeksov cen z leta 2015 na leto 2020. Na podlagi uteži novega baznega leta so bili indeksi cen kmetijskih pridelkov in cen inputov preračunani za obdobje od leta 2015 dalje. Zaradi teh sprememb uteži so se nekoliko spremenili tudi skupni indeksi cen, vendar glavne ugotovitve glede gibanja cen ostajajo podobne kot po prejšnji seriji podatkov.

Letni indeksi se računajo na podlagi mesečnih indeksov cen in baznih mesečnih uteži, ki se za rastlinske pridelke razlikujejo po mesecih (upoštevata se sezonska pridelava in prodaja). Ker se dejanske mesečne uteži med leti nekoliko spreminjajo, medtem ko so mesečne uteži za izračun letnih indeksov stalne, to pomeni, da lahko indeksi cen kmetijskih pridelkov, izračunani na podlagi mesečnih indeksov, pomembno odstopajo od indeksov, izračunanih iz absolutnih povprečnih letnih cen posameznih kmetijskih pridelkov.

Izvedeni kazalnik za analizo cen v kmetijstvu je cenovno–stroškovno razmerje (*terms of trade*), ki je izračunano kot razmerje med indeksom cen kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih in indeksom cen inputov. Če je indeks večji od 100, to pomeni ugodnejše cenovno razmerje kot v baznem letu (večje povišanje oziroma manjše znižanje cen kmetijskih pridelkov od cen inputov), indeks pod 100 pa kaže poslabšanje tega razmerja.

$$\text{Cenovno–stroškovno razmerje} = \text{indeks cen kmetijskih pridelkov} / \text{indeks cen inputov} * 100$$

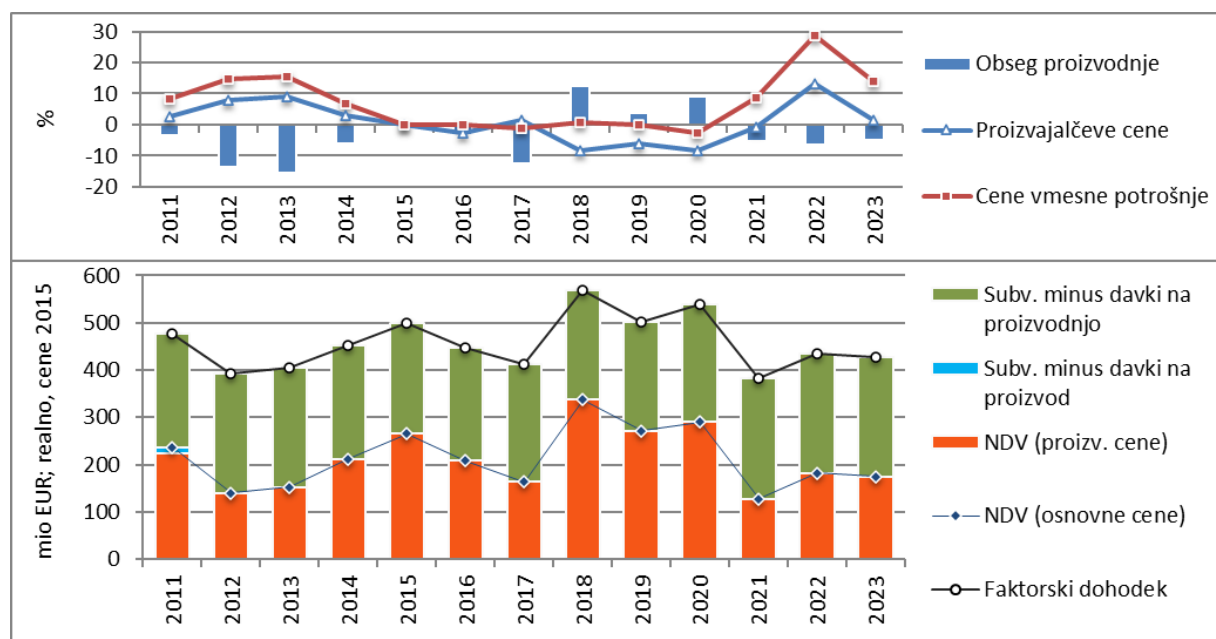
1.6 Ekonomski rezultati kmetijstva

Na dohodke v slovenskem kmetijstvu so v zadnjem obdobju najbolj izrazito vplivala velika nihanja fizičnega obsega (in posledično vrednosti) kmetijske proizvodnje, predvsem v rastlinski pridelavi, v obdobju 2021–2023 pa sočasno tudi intenzivno nihanje cen pridelkov in inputov za kmetijstvo.

Leto 2021 je bilo zaznamovano z epidemijo covid-19 in njenimi negativnimi vplivi na zunanjo trgovino, ponudbo in povpraševanje ter posledično na cene nekaterih kmetijskih proizvodov. V letu 2022 so se težave zaradi epidemije covid-19 začele umirjati, obenem pa je vojna v Ukrajini na kmetijske trge vnesla nove pritiske, negotovosti in vsesplošno druginjo. Zahtevne gospodarske razmere so se nadaljevale tudi v letu 2023. Poleg tega je bilo leto 2023 zaznamovano z izjemno neugodnimi vremenskimi razmerami, še posebej s prekomernimi padavinami in katastrofalnimi poplavami, ki so prizadele velik del pridelovalnih površin v Sloveniji.

Ekonomski rezultati slovenskega kmetijstva so bili po začasnih podatkih ekonomskih računov za kmetijstvo (SURS, druga ocena) v letu 2023 nekoliko slabši kot v letu pred tem, na kar je najbolj vplival občuten padec cen v rastlinski pridelavi in živalski prireji. Stroški pridelave so bili manjši zaradi občutnega padca cen inputov. Osnovne cene so občutno padle, vendar nekoliko manj intenzivno od padca cen inputov, kar na agregatni ravni pomeni rahlo izboljšanje cenovno-stroškovnega razmerja, vendar kot omenjeno, so bili v primerjavi s predhodnim letom dohodki v slovenskem kmetijstvu nekoliko manjši.

Slika 21: Osnovni kazalniki ekonomskih računov za kmetijstvo (realno; stalne cene 2015); 2011–2023

Vir: SURS (2023, druga ocena: začasni podatki), Eurostat, preračuni KIS

Obseg kmetijske proizvodnje v letu 2023 je po začasnih podatkih (SURS, druga ocena) ostal na ravni leta prej, cene kmetijskih proizvodov pa so se občutno znižale, realno za desetino. Obseg rastlinske pridelave je bil na agregatni ravni večji za 5 %, občutno se je povečal obseg pridelave krmnih rastlin, krompirja in žit, močno pa se je zmanjšal obseg pridelave sadja, grozdja in zelenjave. Obseg živinorejske proizvodnje je bil manjši za 3 % v primerjavi s predhodnim letom.

Ob upoštevanju implicitnega deflatorja bruto domačega proizvoda (+8,7 %, druga ocena SURS), se je vrednost kmetijske proizvodnje po osnovnih cenah leta 2023 zmanjšala za skoraj desetino in nominalno znašala skoraj 1,6 milijarde EUR. Vmesna potrošnja (okoli 1,0 mrd EUR) se je v letu 2023 občutno zmanjšala (realno za 12 %), dosegala pa je 65 % vrednosti kmetijske proizvodnje (skoraj 3 odstotne točke manj kot v letu 2022). Ob približno enaki vrednosti kmetijske proizvodnje in občutno nižji vrednosti vmesne potrošnje v primerjavi s predhodnim letom se je tudi bruto dodana vrednost realno nekoliko znižala (za okoli 2 %), in sicer je dosegala skoraj 560 milijonov EUR (nominalno). Bruto dodana vrednost slovenskega kmetijstva je v letu 2023 znašala nekaj manj kot 1,2 % BDP ali 0,1 odstotne točke manj kot v letu prej. Obseg vmesne potrošnje je bil malce manjši kot leto prej (okoli –1 %), na njeno občutno nižjo vrednost pa so vplivale nižje cene inputov; v povprečju so bile realno nižje za več kot desetino. Najobčutnejše so se znižali stroški gnojil (realno za več kot tretjino), stroški energentov in krme (realno za več kot desetino), stroški veterinarskih storitev ter stroški drugega materiala in storitev. V primerjavi s predhodnim letom pa naj bi se povečali predvsem stroški vzdrževanja zgradb in fitofarmaceutskih sredstev, nekoliko pa tudi stroški storitev za kmetijstvo in semenskega materiala.

Preglednica 14: Osnovni agregati računa proizvodnje in dohodkov; 2019–2023

	Mio EUR (tekoče cene)					2023 2022	Realno (2015 = 100)					2023 2022
	2019	2020	2021	2022	2023*		2019	2020	2021	2022	2023*	
Vrednost proizvodnje po osnovnih cenah**	1.325	1.370	1.321	1.593	1.576	98,9	97,6	99,8	93,7	106,0	96,5	91,0
Vmesna potrošnja	765	781	898	1.069	1.017	95,1	95,9	96,9	108,4	121,1	106,0	87,5
BDV po osnovnih cenah	560	589	423	524	559	106,7	100,0	103,9	72,7	84,6	83,0	98,1
Poraba stalnega kapitala	270	275	282	308	335	108,7	97,9	98,6	98,2	100,8	100,8	100,0
NDV po osnovnih cenah	290	314	142	216	225	103,8	102,0	109,1	48,0	68,8	65,7	95,5
Druge subvencije na proizvodnjo	252	272	291	308	335	108,7	98,7	105,3	109,7	109,1	109,1	100,0
Drugi davki na proizvodnjo**	5	3	7	9	9	108,0	80,6	52,6	114,9	126,8	126,0	99,4
Faktorski dohodek	537	582	425	516	550	106,6	100,7	107,9	76,7	87,4	85,8	98,1
Število zaposlenih (000 PDM)	76,3	74,0	73,6	72,9	71,2	97,7	93,8	91,0	90,5	89,6	87,5	97,7
FD/PDM (EUR)	7.039	7.859	5.771	7.070	7.720	109,2	107,4	118,6	84,8	97,6	98,0	100,4
FD/PDM EU–27 (EUR)	18.911	19.756	22.087	25.861	26.166	101,2	115,3	118,7	129,5	143,8	136,3	94,8

Vir: SURS (2023, druga ocena: začasni podatki), Eurostat, preračuni KIS

V primerjavi z letom prej, se je ob realno enaki porabi stalnega kapitala neto dodana vrednost slovenskega kmetijstva v letu 2023 zmanjšala (realno okoli –5 %). Ob realno enaki ravni drugih subvencij na proizvodnjo in davkih na proizvodnjo je faktorski dohodek v letu 2023 nominalno znašal 550 milijonov EUR (SURS, druga ocena); realno je bil nekoliko manjši kot v letu prej (realno –2 %) ter občutno pod povprečjem predhodnega petletnega obdobja 2018–2022 (realno –12 %).

Zaposlenost v slovenskem kmetijstvu se je v letu 2023 zmanjšala za okoli 2 % v primerjavi s predhodnim letom. Faktorski dohodek, preračunan na PDM je tako realno ostal na ravni leta prej in dosegel okoli 7.700 EUR/PDM oziroma okoli 30 % evropskega povprečja (leto 2022: okoli 27 %). Zaostajanje dohodkov v slovenskem kmetijstvu v primerjavi z evropskim povprečjem se je torej nadaljevalo tudi v letu 2023.

V primerjavi s predhodnim letom se je v okviru rastlinske pridelave zaradi nižjih cen vrednost proizvodnje zmanjšala pri večini pridelkov, razen pri krompirju in krmnih rastlinah. Vrednost proizvodnje se je najintenzivneje, realno za okoli dve petini, zmanjšala v pridelavi žit (okoli 50 % padec cen, kljub večjemu pridelku) in v sadjarstvu (realno višje cene, vendar prepolovljen pridelek). Realno za okoli desetino naj bi bila manjša vrednost vrtnarske pridelave, in sicer zaradi 13 % manjšega obsega (predvsem zaradi 30-odstotnega zmanjšanja površin

zelenjadnic), kljub nekoliko višjim cenam. Prav tako se je zmanjšala vrednost oljčnega olja zaradi občutnega izpada pridelka oljk. V primerjavi z letom prej, naj bi bila v letu 2023 vrednost pridelave krompirja in krmnih rastlin realno večja za več kot petino, in sicer zaradi pomembno večjega obsega pridelkov (krmne rastline: okoli dve petini, krompir: okoli ena petina), pri krompirju pa tudi nekoliko višjih cen (+3 %).

V okviru živinoreje začasni podatki za leto 2023 kažejo na zmanjšanje vrednosti zaradi nižjih cen na agregatni ravni in manjšega prirasta v primerjavi s predhodnim letom, oboje izraziteje pri živalskih proizvodov kot pri prireji živali. Vrednost živinorejske proizvodnje se je tako v letu 2023 realno zmanjšala za okoli 6 %, tako cene (realno) kot tudi prirast pa so se na agregatni ravni zmanjšali za okoli 3 %. Vrednost proizvodnje se je najobčutneje zmanjšala pri prireji goveda in prireji mleka (vsaka realno za okoli desetino), in sicer pri obeh zaradi manjše prireje (govedo: -6 %, mleko: -3 %) in nižjih cen (govedo: realno -4 %, mleko: -8 %). Višja pa naj bi bila vrednost prireje drobnice zaradi višjih cen (oboje realno za okoli desetino), kljub približno enakem prirastu kot v letu prej. Vrednost prašičereje naj bi se prav tako nekoliko povečala, predvsem zaradi višjih cen (realno +8 %), saj je bil prirast manjši kot v letu prej (-6 %). Povečala se je tudi vrednost prireje jajc (realno za okoli desetino) in perutninskega mesa (realno +4 %), pri obeh so se povečali tako prirasti (perutninsko meso: +3 %, jajca: +6 %) kot tudi odkupne cene (perutninsko meso: realno +1 %, jajca: realno +4 %).

Analiza ekonomskega položaja slovenskega kmetijstva v letu 2023 s pomočjo modelnih kalkulacij za ključne kmetijske proizvode kaže, da so bila prihodkovno–stroškovna razmerja v primerjavi s predhodnim letom, pa tudi preteklim petletnim povprečjem, občutno slabša predvsem pri pridelavi žit (močan padec odkupnih cen, manj subvencij, podpovprečni letini pšenice in ječmena) in oljnic (občutno nižje odkupne cene, manj subvencij in višji stroški). Pri tem naj omenimo, da so se stroški pridelave večine kmetijskih pridelkov, ki vključujejo tudi oportunitetne stroške domačega dela, obračunane na podlagi povprečnih plač v RS (+10 %), na ravni sezone kljub znižanju cen nekaterih inputov na letni ravni (SURS), večinoma zvišali. V primerjavi z letom prej, se je v letu 2023 cenovno–stroškovna pariteta za pridelavo sadja, ki odraža le razmerje med spremembami odkupnih cen in dohodkovnih podpor ter spremembami cen inputov, nekoliko izboljšala in bila na ravni preteklega petletnega povprečja. Ekonomski položaj sadjarstva pa je ob upoštevanju izredno slabe letine (zaradi pozeb, ujm in bolezni) in višjih stroškov bistveno slabši. Ekonomske razmere za pridelavo so bile boljše kot leto prej pri pridelavi krompirja in v vinogradništvu (pri obeh višja rast cen kot stroškov, ob nižjih proračunskih podporah), vendar se zaradi podpovprečne letine ekonomski položaj pridelovalcev verjetno ni opazno izboljšal.

Modelne kalkulacije za živinorejo kažejo poslabšanje prihodkovno–stroškovnih razmerij pri večini analiziranih proizvodov v letu 2023 v primerjavi z letom prej. Ob rasti stroškov in sočasnem zmanjšanju vrednosti proizvodnje, predvsem zaradi zmanjšanja subvencij, so bile ekonomske razmere za prirejo drobnice, goveda in prašičev slabše kot v preteklem letu in v primerjavi s preteklim petletnim obdobjem povprečne. Poslabšanje je opazno tudi pri prireji mleka, vendar so bile razmere, tako kot pri pitovnih piščancih, na ravni povprečja obdobja 2018–2022. Ekonomske razmere so bile v primerjavi s predhodnim letom in tudi dolgoletnim povprečjem ugodnejše le pri prireji jajc, predvsem zaradi višjih odkupnih cen.

Okvir 4: Ekonomski računi za kmetijstvo

Ekonomski računi za kmetijstvo (ERK) so satelitski račun nacionalnih računov, ki upoštevajo posebnosti kmetijstva. Za članice EU je izdelava ERK po enotni metodologiji obvezni del rednih statističnih raziskovanj. ERK vključujejo proizvodne enote po načelu aktivnosti ter praviloma zajemajo samo kmetijsko proizvodnjo na kmetijskih gospodarstvih in strojne storitve za kmetijstvo (brez drugih dejavnosti, razen neločljivih, in brez kmetijske proizvodnje zunaj kmetijskih gospodarstev).

ERK sestavljajo niz medsebojno povezanih računov in preglednic. Račun proizvodnje beleži transakcije, povezane s proizvodnim procesom, in je izdelan po načelu bruto proizvodnje. Zajema tudi del proizvodnje, ki hkrati predstavlja vmesno potrošnjo znotraj kmetijstva (npr. voluminozna krma). Vsebuje podatke o proizvodnji (o količini, cenah in vrednosti), vmesni potrošnji po vrstah, potrošnji fiksnega kapitala in izračun osnovnih kategorij dohodka.

Račun proizvodnje je izdelan po tako imenovanih osnovnih cenah. Osnovne cene so proizvajalčeve cene oziroma nabavne cene vložkov, povečane za subvencije na proizvode in zmanjšane za morebitne davke na proizvode. Med subvencije na proizvode se uvrščajo proizvodno specifične subvencije, ki so praviloma v funkciji cenovne politike (npr. splošni dodatki k cenam, nekatera plačila na površino ali glavo živali, regresi).

Osnovne kategorije dohodka so bruto dodana vrednost kot razlika med vrednostjo proizvodnje in vmesno potrošnjo ter neto dodana vrednost kot razlika med bruto dodano vrednostjo in potrošnjo fiksnega kapitala. Če od neto dodane vrednosti, ki je prva sestavina računa dohodka, odštejemo davke na proizvodnjo in prištejemo subvencije na proizvodnjo, dobimo faktorski dohodek. Med subvencije na proizvodnjo se uvrščajo proizvodno nespecifična plačila (npr. izravnalna plačila za težje pridelovalne razmere, okoljska plačila, državne pomoči ob naravnih nesrečah, po reformi neposrednih plačil pa tudi regionalna enotna plačila na površino), ki neposredno povečujejo dohodek iz kmetijstva. Faktorski dohodek je dohodek, ki kmetijskim gospodarstvom ostane za nadomeščanje vseh proizvodnih dejavnikov (zemlja, kapital, delo).

Osnovne sestavine računa proizvodnje in računa faktorskega dohodka v okviru ERK

Vrednost proizvodnje po osnovnih cenah				
Vrednost proizvodnje po proizvajalčevih cenah			Subvencije na proizvod minus davki na proizvod	
Vmesna potrošnja	Bruto dodana vrednost			
	Poraba stalnega kapitala	Neto dodana vrednost		Subvencije na proizvodnjo minus davki na proizvodnjo
		Faktorski dohodek		

Zadnja postavka delitve dohodka v okviru ERK je podjetniški dohodek. Dobimo ga, če k faktorskemu dohodku prištejemo prejete obresti ter odštejemo sredstva za zaposlene (plače), najemnine za zemljo in plačane obresti. Račun kapitala v ERK ni popoln ter vsebuje samo podatke o bruto in neto investicijah ter transferjih kapitala. Med transferje kapitala se uvrščajo proračunska plačila, ki se nanašajo na osnovna sredstva v kmetijstvu (npr. podpore za investicije), in drugi transferji kapitala, namenjeni neposredno kmetijskim gospodarstvom (npr. podpore za sanacijo gospodarstev).

Vsi izračuni v okviru ERK so izdelani po tekočih cenah. Za izračun realnih sprememb (po stalnih cenah) se uporablja implicitni deflator bruto domačega proizvoda. Seznam proizvodov na strani kmetijske proizvodnje in vmesne potrošnje je precej podroben, spremembe vseh vrednostnih kazalnikov pa so dezagregirane v indekse obsega in indekse cen. ERK zato dajejo podatke za analizo sprememb v strukturi in obsegu ter cenah po vseh sestavinah računov.

Indeksi cen v okviru ERK večinoma niso neposredno primerljivi z indeksi cen, izračunanimi v okviru statističnega raziskovanja cen v kmetijstvu, čeprav sta seznama skupin proizvodov podobna. Razlog je v različnih metodoloških izhodiščih obeh statističnih raziskovanj.

Do leta 2003 so vse subvencije (na proizvode in proizvodnjo) v ERK vključene v višino dejansko izplačanih proračunskih sredstev za te namene v posameznem koledarskem letu, leta 2004 pa se je ta metodologija spremenila. Od leta 2004 SURS pri oceni višine subvencij praviloma upošteva odobrena plačila v posameznem subvencijskem letu ne glede na to, kdaj so bila dejansko izplačana. Praviloma je velik del dohodkovnih subvencij za tekoče leto izplačan v naslednjem koledarskem letu, zato so lahko razlike med odobrenimi in izplačanimi zneski v določenem letu velike.

2 PRORAČUNSKE PODPORE KMETIJSTVU

2.1 Podpore kmetijstvu iz državnega proračuna

Državne finančne podpore, namenjene kmetijstvu in razvoju podeželja, zagotavlja proračun Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). V letu 2023 je realizacija proračuna MKGP skupaj z organi v sestavi znašala 566,2 milijona EUR. Od tega je bilo za kmetijstvo in ukrepe kmetijske politike izplačanih 380,9 milijona EUR oziroma 67 % celotnega proračuna MKGP; preostala sredstva so bila namenjena gozdarstvu in ribištju (skupaj 20 %) ter upravnim in drugim stroškom ministrstva in organov v sestavi (13 %).

Finančna sredstva za kmetijstvo so pogosto dopolnjena tudi z drugimi proračunskimi viri. V letu 2023 je bila iz proračunske rezerve RS izplačana državna pomoč ob naravnih nesrečah, in sicer v višini 24,8 milijona EUR (za sušo v kmetijstvu leta 2022). Vsa proračunska izplačila za kmetijstvo so tako v letu 2023 znašala 405,7 milijona EUR.

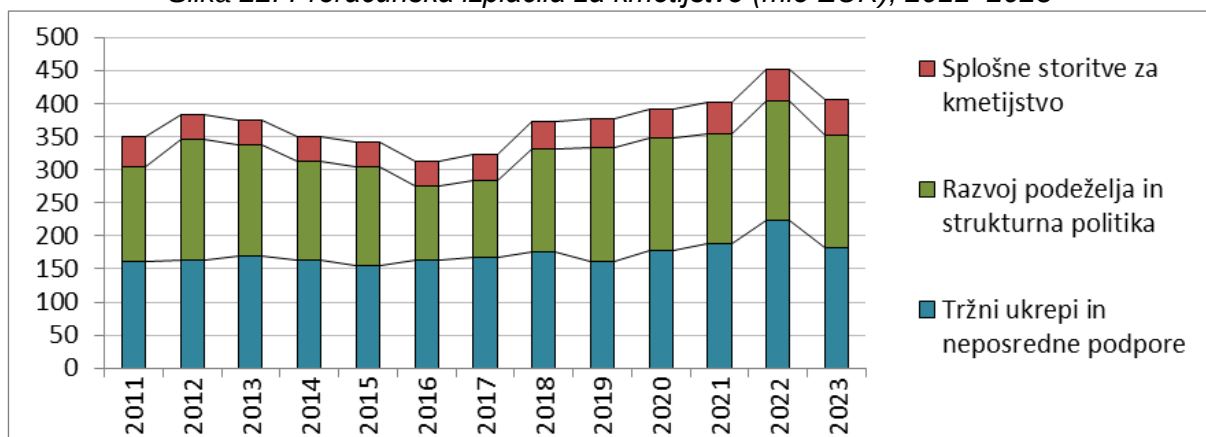
Preglednica 15: Proračunska izplačila za kmetijstvo (000 EUR); 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
PRORAČUN MKGP IN ORGANOV V SESTAVI	481.111	482.440	518.829	568.253	566.182	99,6
Operativni in upravni stroški	52.896	55.382	68.044	58.922	73.131	124,1
Proračunski transferji gozdarstvu (MKGP)	68.924	52.337	61.222	73.284	103.594	141,4
Proračunski transferji ribištju (MKGP)	3.194	3.662	7.221	6.221	8.570	137,8
Proračunski transferji kmetijstvu (MKGP)*	356.097	371.059	382.342	429.826	380.887	88,6
PRORAČUNSKA IZPLAČILA KMETIJSTVU IZ DRUGIH VIROV	20.608	20.033	19.800	22.714	24.812	109,2
Državna pomoč ob naravnih nesrečah (proračunska rezerva)	0	0	0	5.762	24.812	
Vračilo trošarine za gorivo (MF)	20.608	20.033	19.800	16.952	/	
SKUPAJ PRORAČUNSKA IZPLAČILA ZA KMETIJSTVO	376.706	391.091	402.142	452.540	405.699	89,6

* Brez izplačil škode po divjadi, ki je vključena med transferje gozdarstvu.

Vir: MKGP, ARSKTRP, MF, preračuni KIS

Slika 22: Proračunska izplačila za kmetijstvo (mio EUR); 2011–2023

Vir: MKGP, ARSKTRP, MF, preračuni KIS

Od leta 2018 se je beležil trend rasti proračunskih izplačil, z vrhom v letu 2022, ko je bilo za kmetijstvo namenjenih največ sredstev doslej (452,5 mio EUR). V letu 2023 so se sredstva kmetijstvu glede na predhodno rekordno leto zmanjšala za dobrih 10 %, vendar so še vedno ostala na visoki ravni in primerljiva z letom 2021. Zmanjšanje sredstev na skupni ravni je predvsem posledica manj izplačanih izrednih pomoči v letu 2023 ob izrednih dogodkih, ukinitve vračil trošarin za pogonska goriva ter tudi dinamike izplačevanja.

Skladno z glavnimi vzroki zmanjšanja sredstev v letu 2023 so se zmanjšala sredstva skupine tržnih ukrepov in skupine ukrepov razvoja podeželja. Izplačila za tržne ukrepe in neposredne podpore proizvajalcem so se zmanjšala za 18 % (na 182,5 mio EUR) in za 7 % so se zmanjšala sredstva za razvoj podeželja (na 168,9 mio EUR). Na drugi strani pa so se povečala sredstva za splošne storitve v podporo kmetijstva (za 12 %, na 54,3 mio EUR).

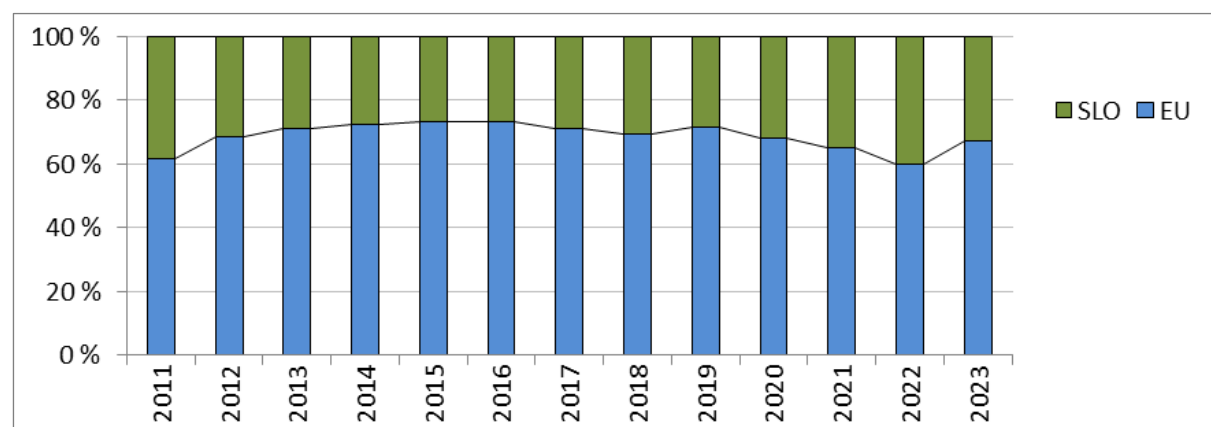
Po strukturi kmetijskega proračuna je bilo v letu 2023 največ izplačil za tržne ukrepe in neposredne podpore (45 %), sledijo sredstva za razvoj podeželja in strukturno politiko (42 %), preostalo je bilo namenjeno financiranju splošnih storitev za kmetijstvo (13 %).

Preglednica 16: Struktura proračunskih izplačil za kmetijstvo po osnovnih skupinah ukrepov in viru financiranja (000 EUR); 2019–2023

Skupaj (SLO + EU)	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
SKUPAJ PRORAČUNSKA IZPLAČILA ZA KMETIJSTVO	376.706	391.091	402.142	452.540	405.699	89,6
Tržni ukrepi in neposredne podpore proizvajalcem	161.588	178.339	189.357	223.075	182.453	81,8
Razvoj podeželja in kmetijska strukturna politika	172.449	168.864	165.905	181.055	168.949	93,3
Splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva	42.669	43.888	46.880	48.409	54.298	112,2
Struktura po skupinah ukrepov (SLO + EU)						
SKUPAJ PRORAČUNSKA IZPLAČILA ZA KMETIJSTVO	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	
Tržni ukrepi in neposredne podpore proizvajalcem	43 %	46 %	47 %	49 %	45 %	
Razvoj podeželja in kmetijska strukturna politika	46 %	43 %	41 %	40 %	42 %	
Splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva	11 %	11 %	12 %	11 %	13 %	
Slovenija						
SKUPAJ PRORAČUNSKA IZPLAČILA ZA KMETIJSTVO	106.861	124.508	139.852	181.121	132.437	73,1
Tržni ukrepi in neposredne podpore proizvajalcem	26.294	43.170	54.165	88.984	41.238	46,3
Razvoj podeželja in kmetijska strukturna politika	43.498	42.386	43.978	48.864	45.517	93,2
Splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva	37.069	38.952	41.709	43.274	45.681	105,6
EU						
SKUPAJ PRORAČUNSKA IZPLAČILA ZA KMETIJSTVO	269.845	266.583	262.290	271.419	273.262	100,7
Tržni ukrepi in neposredne podpore proizvajalcem	135.294	135.168	135.192	134.092	141.215	105,3
Razvoj podeželja in kmetijska strukturna politika	128.951	126.478	121.927	132.192	123.431	93,4
Splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva	5.600	4.937	5.171	5.136	8.617	167,8
Delež EU						
SKUPAJ PRORAČUNSKA IZPLAČILA ZA KMETIJSTVO	72 %	68 %	65 %	60 %	67 %	
Tržni ukrepi in neposredne podpore proizvajalcem	84 %	76 %	71 %	60 %	77 %	
Razvoj podeželja in kmetijska strukturna politika	75 %	75 %	73 %	73 %	73 %	
Splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva	13 %	11 %	11 %	11 %	16 %	

Vir: MKGP, ARSKTRP, MF, preračuni KIS

Slika 23: Proračunska izplačila za kmetijstvo po viru financiranja (mio EUR); 2011–2023

Vir: MKGP, ARSKTRP, MF, preračuni KIS

Ob vstopu Slovenije v EU je skupni evropski proračun prevzel tudi financiranje in sofinanciranje ukrepov, ki so del skupne kmetijske politike. Povprečni delež sofinanciranja EU v petletnem obdobju 2019–2023 znaša 66 % (leta 2023: 67 %).

Gledano z vidika posameznih skupin ukrepov pa je proračun EU v petletnem obdobju 2019–2023 prispeval 74 % sredstev za tržne ukrepe in neposredne podpore, prav tako 74 % za sofinanciranje ukrepov politike razvoja podeželja, manjši pa je obseg sofinanciranja pri splošnih storitvah za kmetijstvo (12 %), ki največkrat niso predmet skupne kmetijske politike in se zato financirajo pretežno iz nacionalnega proračuna.

Okvir 5: Klasifikacija ukrepov kmetijske politike

Proračunska izplačila za kmetijstvo vključujejo samo ukrepe kmetijske politike, ki predstavljajo neposredno ali posredno podporo kmetijstvu. Večino teh izplačil pokriva proračun MKGP, v posameznih letih pa se določena sredstva zagotavljajo tudi v okviru proračuna drugih ministrstev. Pri izračunu proračunskih izplačil za kmetijstvo je proračun MKGP očiščen vseh postavk, ki se nanašajo neposredno na programe drugih gospodarskih dejavnosti (npr. gozdarstvo, ribištvo) ali na financiranje upravne infrastrukture (npr. plače zaposlenih, materialni stroški, splošni projekti). Dodana pa so izplačila iz drugih proračunskih virov, če so namenjena kmetijstvu (npr. vračilo trošarin za gorivo).

Za potrebe analize proračunskih podpor kmetijstvu so vsi ukrepi kmetijske politike v posameznem letu klasificirani po vrstah politike in skupinah ukrepov v skladu z enotnimi načeli oziroma shemo APMC (*Agricultural Policy Measures Classification*), kar omogoča neposredno primerjavo podatkov v časovni seriji in s tem spremljanje sprememb v kmetijski politiki. Shema APMC razvršča ukrepe kmetijske politike v tri osnovne stebre:

1. Tržni ukrepi in neposredne podpore proizvajalcem obsegajo ukrepe, s katerimi kmetijska politika posredno (ukrepi za podporo trgu) ali neposredno (vse oblike neposrednih podpor kmetijskim gospodarstvom) podpira dohodek kmetijskih proizvajalcev.
2. Razvoj podeželja in kmetijska strukturna politika zajemata ukrepe, s katerimi kmetijska politika podpira trajnostni razvoj kmetijstva in podeželja. To skupino sestavljajo ukrepi, namenjeni povečanju učinkovitosti in konkurenčnosti pridelave, predelave in trženja kmetijskih proizvodov in živil (ekonomski cilji), ukrepi za zagotavljanje okoljskih in ekosistemskih storitev (okoljski cilji) ter ukrepi v podporo nekmetijskim dejavnostim na podeželju in podeželskemu prebivalstvu (družbeni cilji).
3. Splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva praviloma zajemajo ukrepe, s katerimi kmetijska politika podpira delovanje javnih služb in druge infrastrukture ter izvedbo različnih projektov, pomembnih za razvoj kmetijstva, ne morejo pa biti prepuščeni samo tržni pobudi (npr. javne službe za kmetijstvo).

Klasifikacija proračunskih podpor kmetijstvu po skupinah ukrepov (APMC)

Tržni ukrepi in neposredne podpore proizvajalcem	Razvoj podeželja in kmetijska strukturna politika	Splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva
Ukrepi za podporo trgu – tržni ukrepi – operativni stroški intervencijskih ukrepov – izvozne podpore Neposredne podpore kmetijskim proizvajalcem Neposredna plačila in ukrepi za zniževanje stroškov – neposredna plačila proizvajalcem – ukrepi za zniževanje stroškov Odškodnine oziroma druga izredna plačila – izredna pomoč na posameznih trgih – druge odškodnine in nadomestila – kompenzacijska plačila za zmanjšanje proizvodnje	Ukrepi za krepitev konkurenčnosti agroživilstva – posodabljanje in prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev – izboljšanje kmetijske infrastrukture – organiziranost, predelava, trženje in promocija agroživilstva Ukrepi za zagotavljanje okoljskih in drugih družbenih koristi – plačila kmetovalcem na območjih z naravnimi in drugimi omejitvami – plačila kmetovalcem za kmetijsko-okoljske storitve in dobrobit živali Ukrepi v podporo podeželskemu gospodarstvu in prebivalstvu – razvoj nekmetijskih dejavnosti na podeželju – podeželska infrastruktura, osnovne storitve in obnova vasi – krepitev lokalnih razvojnih pobud (Leader)	Raziskovalne, razvojne, svetovalne in strokovne storitve – raziskave in razvoj – svetovalne in javne službe – kmetijsko šolstvo in infrastruktura – strokovne naloge Nadzor nad varnostjo in kakovostjo – ukrepi na področju veterinarstva – fitosanitarne naloge in ukrepi ter varstvo rastlin – ukrepi na področju kakovosti hrane in krme Druge splošne storitve – podpore nevladnim organizacijam – tehnična pomoč – drugo

Shema APMC se opira na kombinacijo koncepta razporeditve ukrepov kmetijske politike po stebrih, ki se uporablja v EU, ter razporeditve proračunskih transferjev kmetijstvu glede na tip upravičenca in način plačila, ki se uporablja za spremljanje kmetijske politike v okviru Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj OECD (metodologija OECD/PSE). Ker se oba izhodiščna koncepta (EU in OECD) z leti nekoliko spreminjata, se temu smiselno prilagaja tudi APMC.

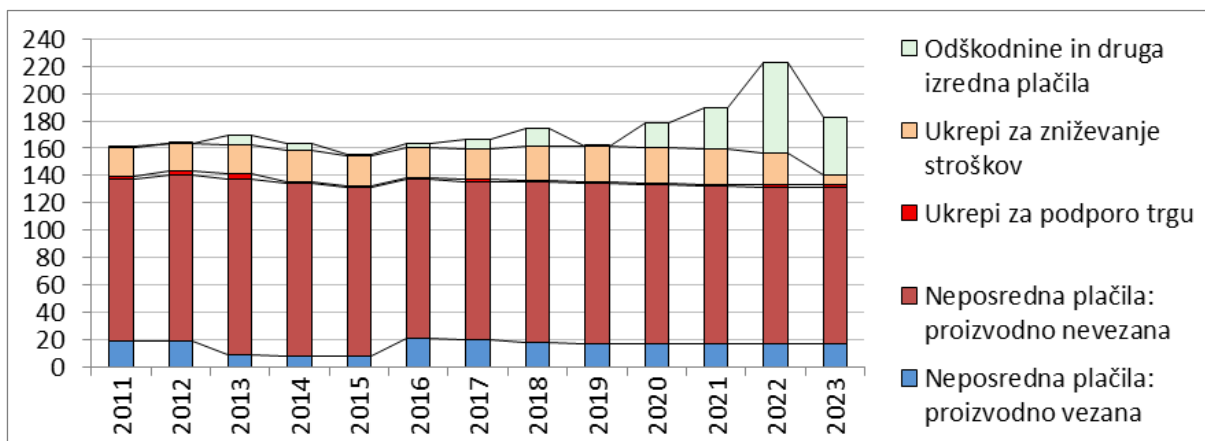
Vsakoletno razporeditev proračunskih izplačil po skupinah ukrepov pripravlja Kmetijski inštitut Slovenije v sodelovanju z MKGP. Izračun temelji na podatkih o realizaciji proračuna za posamezno leto po proračunskih porabnikih in proračunskih postavkah, ki jih zagotavlja MF, ter na interni zbirki podatkov o realizaciji proračuna po namenih, ki jih zagotavlja MKGP (ARSKTRP). Posamezni ukrepi so razporejeni po vrstah in skupinah ukrepov glede na osnovne značilnosti. Če celotna proračunska postavka vsebinsko (po namenu) ustreza neki skupini ukrepov, je v celoti razvrščena v to skupino, sicer pa je vključen samo tisti del, ki ustreza določeni skupini. Pri takem pristopu posamezne skupine ukrepov niso vedno neposredno primerljive s proračunskimi postavkami, skupna masa izplačanih sredstev pa se v celoti ujema z realizacijo proračuna.

Realizacija proračuna zajema dejanska izplačila v določenem koledarskem letu. Ker pogosto prihaja do zamika med prevzetimi obveznostmi in izplačili, se realizacija lahko nanaša tudi na ukrepe (obveznosti) iz predhodnega leta (ali let). To pomeni, da v posameznem letu zaradi poravnave že prevzetih obvez lahko nastanejo proračunski izdatki tudi za ukrepe, ki v tekočem letu niso bili uporabljeni, ali pa novi ukrepi še nimajo pripadajočih proračunskih izdatkov.

2.1.1 Proračunska izplačila za tržne ukrepe in neposredne podpore proizvajalcem

Proračunska izplačila za tržne ukrepe in neposredne podpore proizvajalcem so v letu 2023 znašala 182,5 milijona EUR in bila za 18 % nižja od leta 2022. Pri tem opozarjamo, da so bila tovrstna izplačila v letu 2022 rekordno visoka (predvsem zaradi izrednih izplačil za blaženje gospodarske in energetske draginje). V letu 2023 pa so se prenehala izplačevati tudi vračila trošarin za pogonsko gorivo (do leta 2023 so ta sredstva letno obsegala med 15 in 21 mio EUR). Za primerjavo, povprečje izplačil za tržne ukrepe in neposredne podpore proizvajalcem za zadnje desetletno obdobje znaša približno 175 milijonov EUR, kar pomeni, da so bila sredstva v letu 2023 za tržne ukrepe še vedno dokaj visoka.

Slika 24: Proračunska izplačila za tržne ukrepe in neposredne podpore proizvajalcem (mio EUR); 2011–2023

Vir: MKGP, ARSKTRP, MF, preračuni KIS

Od vseh izplačil za tržne ukrepe in neposredne podpore proizvajalcem je bilo največ sredstev (približno 72 %) porabljenih za neposredna plačila, 23 % za odškodnine in druga izredna plačila, 4 % za ukrepe za zniževanje stroškov v kmetijstvu, preostala sredstva (slab odstotek) pa so bila izplačana v okviru ukrepov za podporo trgu.

Podobno kot v predhodnih letih je bilo tudi v letu 2023 za vse oblike neposrednih plačil, ki so v celoti financirana iz proračuna EU, izplačanih 131,7 milijona EUR. Izplačila so se skoraj v

celoti nanašala na obveznosti po uredbah za leto 2022. Od tega je bilo v obliki proizvodno nevezanih plačil (sheme osnovnega plačila, zelene komponente, mladih kmetov in plačila za območja z naravnimi omejitvami) izplačanih 114,7 milijona EUR ali 87 % vseh neposrednih plačil. Za proizvodno vezana plačila (podpora za rejo goveda, rejo drobnice, mleko v gorskih območjih, podpora za strna žita in zelenjadnice) pa je bilo izplačanih 17,1 milijona EUR ali 13 % vseh neposrednih plačil.

Preglednica 17: Proračunska izplačila za tržne ukrepe in neposredne podpore proizvajalcem (000 EUR); 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Ukrepi za podporo trgu	1.326	1.239	1.264	1.415	1.425	100,7
Podpore porabi kmetijskih proizvodov; šolska shema (EU + SLO)	1.326	1.239	1.264	1.415	1.425	100,7
Ukrepi neposrednih podpor proizvajalcem	160.262	177.100	188.094	221.660	181.028	81,7
Neposredna plačila proizvajalcem (EU)	134.338	133.599	132.284	131.517	131.742	100,2
<i>proizvodno vezana plačila</i>	<i>17.336</i>	<i>17.249</i>	<i>17.083</i>	<i>16.857</i>	<i>17.057</i>	<i>101,2</i>
<i>proizvodno nevezana plačila</i>	<i>117.003</i>	<i>116.350</i>	<i>115.201</i>	<i>114.660</i>	<i>114.685</i>	<i>100,0</i>
Ukrepi za zniževanje stroškov kmetovanja (SLO)	25.350	25.332	25.988	23.282	7.528	32,3
<i>vračilo trošarine za gorivo</i>	<i>20.608</i>	<i>20.033</i>	<i>19.800</i>	<i>16.952</i>	<i>0,0</i>	
<i>podpore za zavarovanje</i>	<i>4.742</i>	<i>5.300</i>	<i>6.188</i>	<i>6.330</i>	<i>7.528</i>	<i>118,9</i>
Odškodnine in druga izredna plačila (EU + SLO)	573	18.168	29.821	66.861	41.759	62,5
Tržni ukrepi in neposredne podpore kmetijstvu, SKUPAJ	161.588	178.339	189.357	223.075	182.453	81,8

Vir: MKGP, ARSKTRP, MF, preračuni KIS

Za ukrepe podpore trgu je bilo v letu 2023 porabljenih 1,4 milijona EUR, pri čemer so bila sredstva v celoti namenjena podpori porabe v obliki šolske sheme za sadje, zelenjavo in mleko. Sredstva za šolsko shemo zagotavljata skupni proračun EU in proračun MKGP.

Za ukrepe zniževanja stroškov kmetovanja je bilo v letu 2023 porabljenih 7,5 milijona EUR, kar je precej manj kot v predhodnih letih. Glavni razlog za to zmanjšanje je prenehanje izplačevanja vračila trošarin za pogonsko gorivo. V tej skupini ukrepov tako ostajajo sredstva za sofinanciranje zavarovalnih premij (zavarovanje posevkov, nasadov in plodov ter živali); ta sredstva se skozi leta povečujejo, zagotavlja pa jih proračun MKGP.

Precej velik obseg sredstev (41,8 mio EUR; preglednica spodaj) je bil v letu 2023 namenjen za odškodnine in druga izredna plačila kmetijstvu; tovrstna izplačila so bila rekordno visoka že drugo leto zapovrstjo.

V letu 2022 je bil velik obseg izrednih izplačil predvsem posledica izvajanja ukrepov, namenjenih izpadu kmetijskega dohodka zaradi gospodarske krize in z njo povezane energetske in vsesplošne druginje, pa tudi zaradi izplačil odškodnin za sanacije po naravnih nesreč (pozeba v letu 2021 in suša v letu 2022). V letu 2023 so se nadaljevala izplačila kmetijstvu zaradi gospodarske krize, precej pa je bilo tudi izplačil za sanacije po naravnih nesrečah (suša v letu 2022 in poplave v letu 2023). Večino izrednih izplačil v letu 2023 je prispeval državni proračun (33,1 mio EUR oz. 79 % vseh izrednih pomoči), preostalo pa skupni proračun EU.

Preglednica 18: Izplačane odškodnine in druga izredna plačila (000 EUR); 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Sanacija posledic naravnih nesreč (EU + SLO)	55	880	9	9	3.716
Sanacija posledic naravnih nesreč (rezerve) (SLO)	0	0	0	5.762	24.812
Izredna pomoč čebelarstvu (SLO)	441	2	930	2.637*	3
Izredna pomoč prašičereji (težke ekonomske razmere) (SLO)	0	0	1.877	0	0
Odškodnina za področje varne hrane (SLO)**	77	1.588	97	360	1.786
Izredna pomoč zaradi viroidne zaknelosti hmelja (SLO)	0	226	200	36	36
Izredna pomoč za izpad krme v živinorejski proizvodnji (SLO)	0	0	0	4.383	0
Izredne pomoči, povezane z gospodarsko krizo					
Pomoč kmetijstvu ob finančni in gospodarski krizi (SLO)***	0	0	0	48.208	7
Pomoč mlečni proizvodnji, gospodarska kriza (EU + SLO)	0	0	0	5.237	0
Izredna pomoč pridelovalcem jabolk in hrušk, draginja (SLO)	0	0	0	0	1.468
Izredna nadomestila zaradi posledic vojne v Ukrajini (EU + SLO)****	0	0	0	0	8.805
Izredne pomoči, povezane z epidemijo covida-19					
Pomoč za izpad dohodka v govedoreji (SLO)	0	5.390	6.935	0	0
Pomoč za izpad dohodka v prašičereji (SLO)	0	678	3.279	0	0
Pomoč za izpad dohodka pri prirerji drobnice (SLO)	0	583	713	0	0
Pomoč proizvajalcem vina (EU + SLO)	0	8.545	8.250	1	0
Pomoč pridelovalcem jabolk (SLO)	0	0	3.677	0	0
Pomoč pridelovalcem jedilnega krompirja (SLO)	0	0	1.263	0	0
Druška izredna nadomestila zaradi epidemije (SLO + EU)	0	277	2.591	227	1.125
Odškodnine in druga izredna plačila (EU + SLO)	573	18.168	29.821	66.861	41.759

* V letu 2022 ta pomoč zajema izredna plačila čebelarstvu zaradi draginje energentov in repromateriala.

** Vključuje odškodnine v povezavi z zdravstvenim varstvom rastlin in živali ter drugimi ukrepi s področja varne hrane.

*** Pomoč zajema finančno nadomestilo kmetom zaradi draginje energentov in repromateriala.

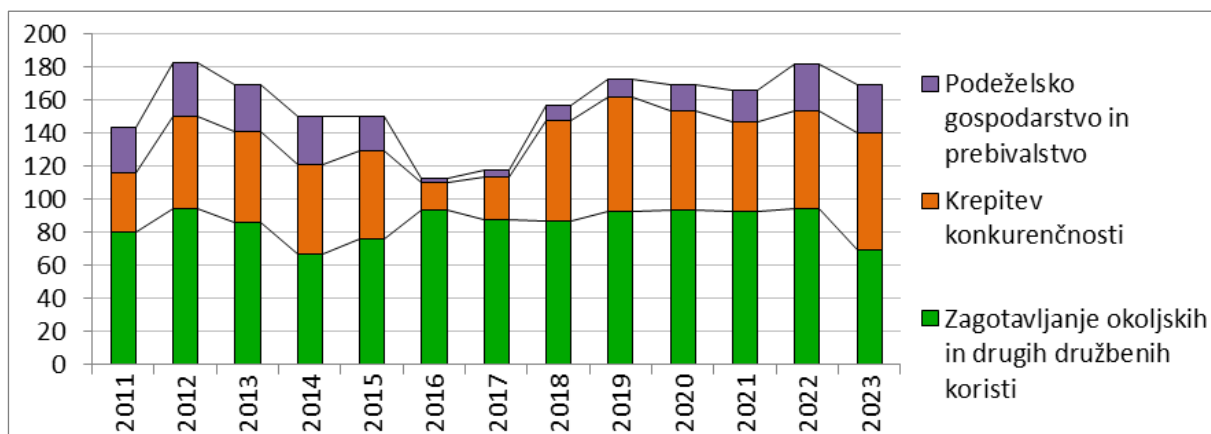
**** Pomoč kmetijskim gospodarstvom in MPS za zaključek naložb v okviru PRP.

Vir: MKGP, ARSKTRP, MF, preračuni KIS

2.1.2 Proračunska izplačila za razvoj podeželja in kmetijsko strukturno politiko

Večina ukrepov za razvoj podeželja in kmetijsko strukturno politiko se izvaja v okviru večletnih Programov razvoja podeželja (PRP), ki so sofinancirani iz Evropskega kmetijskega sklada. Višina izplačil v posameznih programskih obdobjih je odvisna predvsem od izvajanja posameznih ukrepov in razpisov ter dinamike izplačil, kar povzroča precejšnja nihanja proračunskih sredstev za posamezne skupine ukrepov med leti.

Slika 25: Proračunska izplačila za razvoj podeželja in kmetijsko strukturno politiko (mio EUR); 2011–2023

Vir: MKGP, ARSKTRP, preračuni KIS

Preglednica 19: Proračunska izplačila za razvoj podeželja in kmetijsko strukturno politiko (000 EUR); 2019–2023

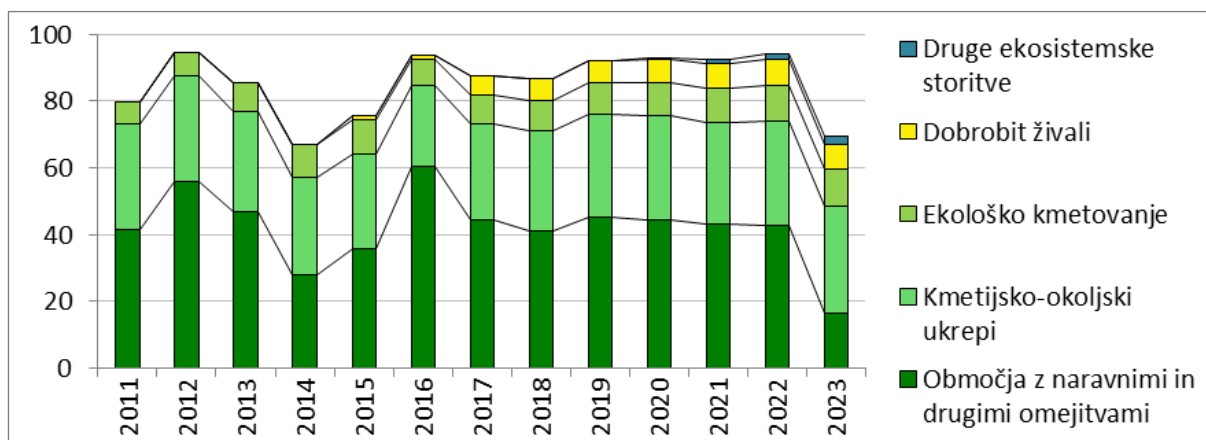
	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Ukrepi za zagotavljanje okoljskih in drugih družbenih koristi	92.280	92.891	92.607	94.317	69.291	73,5
Izravnalna plačila kmetovalcem na OMD	45.364	44.482	42.969	42.536	16.437	38,6
Plačila za kmetijsko-okoljske-podnebne storitve (KOPOP)	30.589	30.942	30.751	31.604	32.141	101,7
Plačila za ekološko kmetovanje	9.578	10.009	10.278	10.716	10.937	102,1
Plačila za zagotavljanje dobrobiti živali v kmetijstvu	6.750	6.892	7.310	7.537	7.432	98,6
Druga plačila povezana z ekosistemskimi storitvami	0	567	1.300	1.925	2.344	121,8
Ukrepi za krepitev konkurenčnosti kmetijstva in agroživilstva	68.825	60.013	54.116	58.775	70.837	120,5
Posodabljanje in prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev	49.355	38.605	32.993	39.413	44.971	114,1
Organiziranost, predelava, trženje in promocija agroživilstva	11.867	11.733	9.824	13.933	19.506	140,0
Kmetijska infrastruktura in druge podpore prestrukturiranju	7.604	9.675	11.299	5.429	6.360	117,1
Ukrepi v podporo podeželskemu gospodarstvu in prebivalstvu	11.344	15.961	19.181	27.963	28.821	103,1
Podpore razvoju gozdarstva in gozdno-lesne verige	5.631	5.369	7.582	8.258	8.773	106,2
Vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti na podeželju	11	184	1.395	4.240	6.624	156,2
Podeželska infrastruktura, osnovne storitve in obnova vasi	4	99	0	2.005	1.347	67,2
Krepitev lokalnih razvojnih pobud (LEADER)	5.698	10.309	10.205	13.459	12.077	89,7
RAZVOJ PODEŽELJA IN STRUKTURNA POLITIKA	172.449	168.864	165.905	181.055	168.949	93,3

Vir: MKGP, ARSKTRP, preračuni KIS

Za ukrepe politike razvoja podeželja in kmetijske strukturne politike je bilo v letu 2023 skupaj izplačanih 168,9 milijona EUR, kar je približno 7 % manj kot v letu prej in na povprečni ravni petletnega obdobja 2018–2022. Večji del sredstev je bil namenjen skupini ukrepov za zagotavljanje okoljskih in drugih družbenih koristi (41 % oz. 69,3 mio EUR) ter skupini ukrepov za krepitev konkurenčnosti kmetijstva in agroživilstva (42 % oz. 70,8 mio EUR). Preostalo je bilo izplačano za ukrepe v podporo podeželskemu gospodarstvu in prebivalstvu (17 % oz. 28,8 mio EUR). Ta struktura izplačil je nekoliko drugačna kot v preteklih letih, ko je bilo največ sredstev (več kot polovico) izplačanih ukrepom za zagotavljanje okoljskih in drugih družbenih koristi (povprečje let 2018–2022: 54 % oz. 91,8 mio EUR); razlog je v temu, da je bil velik del izplačil za OMD izplačan v januarju in februarju 2024, kar ni zajeto v proračunskem letu 2023.

– Zagotavljanje okoljskih in drugih družbenih koristi

Slika 26: Proračunska izplačila za ukrepe za zagotavljanje okoljskih in drugih družbenih koristi (mio EUR); 2011–2023

Vir: MKGP, ARSKTRP, preračuni KIS

Kot že omenjeno v prejšnjemu odstavku, je bilo zaradi zamika pri plačilih OMD v začetek leta 2024, izplačano za ukrepe zagotavljanja okoljskih in drugih družbenih koristi manj sredstev kot običajno (leta 2023: 69,3 mio EUR; povprečje let 2018–2022: 91,8 mio EUR). Posledično se je precej spremenila tudi sama struktura posameznih skupin okoljskih ukrepov.

Običajno (z razliko leta 2023) je v strukturi okoljskih izplačil največ sredstev namenjenih kmetovanju na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD). V zadnjem petletnem obdobju 2018–2022 so povprečna izravnalna izplačila OMD znašala 43,3 milijona EUR (v letu 2023 zaradi zamika plačil v začetek leta 2024 pa le 16,4 mio EUR). S temi izplačili so bile v manjšem obsegu poravnane preostale obveznosti iz leta 2022 in del prevzetih obveznosti za tekoče uredbeno leto 2023.

V primerjavi s prejšnjim letom so se za malenkost (za približno dva odstotka) povečala plačila za ekološko kmetovanje (na 10,9 mio EUR) in izplačila za kmetijsko–okoljske–podnebne storitve (na 32,1 mio EUR). Na drugi strani so se malenkost (za dober odstotek) zmanjšala izplačila za zagotavljanje dobrobiti živali (na 7,4 mio EUR). S plačili za ekološko kmetovanje, kmetijsko–okoljske–podnebne storitve in dobrobit živali so bile izplačane odobrene vloge za uredbeno leto 2022, ki so bile v celoti prenesene v izplačilo iz proračuna za leto 2023 (načelo $n + 1$), in poračunane nekatere obveznosti iz preteklih let.

Projekti sodelovanja, namenjeni zmanjšanju negativnih vplivov kmetijstva na okolje (z večjo okoljsko učinkovitostjo kmetijstva) so se nadaljevali tudi v letu 2023. Za te projekte se je v letu 2023 namenilo 2,3 milijona EUR finančnih sredstev.

– Krepitev konkurenčnosti kmetijstva in agroživilstva

Sredstva za ukrepe, namenjene krepitvi konkurenčnosti kmetijstva in agroživilstva, ki skozi leta značilno precej nihajo, so bila v letu 2023 na visoki ravni in za 20 % večja kot v letu 2022. Znašala so 70,8 milijona EUR, kar je 17 % več od zadnjega petletnega obdobja (2018–2022: 60,5 mio EUR) in za 40 % več od zadnjega desetletnega obdobja (2013–2022: 50,7 mio EUR).

Povečala so se izplačila za vse glavne skupine ukrepov konkurenčnosti kmetijstva in agroživilstva. Največ sredstev je bilo namenjenih skupini ukrepov za posodabljanje in prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev (63 %), sledi ji skupina ukrepov za krepitev agroživilstva (28 %), preostalo pa je bilo namenjeno ukrepom kmetijske infrastrukture in drugim podporam prestrukturiranja (9 %).

Sredstva, namenjena posodobitvi in prestrukturiranju kmetijskih gospodarstev, so se glede na leto 2022 povečala (za 14 %, na 45,0 mio EUR), kar je predvsem posledica več izplačanih sredstev za naložbe na kmetijskih gospodarstvih (+77 %), sredstva za druge ukrepe prestrukturiranja kmetijskih gospodarstev pa so se po večini zmanjšala (najbolj sredstva za male kmetije in mlade kmete).

Opazno so se povečala sredstva za krepitev agroživilstva (podpirajo se aktivnosti, kot so organiziranost, predelava, trženje in promocija), in sicer za 40 % glede na leto 2022 (na 19,5 mio EUR), kar je opazno več tudi glede na pretekla leta. Povečanje teh sredstev je predvsem zaradi več izplačil za naložbe v predelavo in razvoj kmetijskih proizvodov (leta 2022: 9,2 mio EUR; leta 2023: 14,6 mio EUR). Preostala sredstva so bila večinoma namenjena različnim aktivnostim s področja trženja in promocije kmetijskih proizvodov in živil na domačih in tujih trgih.

Preglednica 20: Proračunska izplačila za krepitev konkurenčnosti kmetijstva in agroživilstva (000 EUR); 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Posodabljanje in prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev	49.355	38.605	32.993	39.413	44.971	114,1
Podpore naložbam na kmetijskih gospodarstvih	35.595	14.454	15.098	19.709	31.580	160,2
Naložbe na kmetijskih gospodarstvih – PRP (EU + SLO)	30.974	10.834	11.563	15.681	27.736	176,9
Naložbe v prestrukturiranje vinogradov (EU)	4.620	3.620	3.535	4.027	3.844	95,4
Druge strukturne podpore kmetijskim gospodarstvom	13.760	24.151	17.894	19.704	13.391	68,0
Pomoč za zagon kmeti. dejavnosti, mladi kmetje – PRP (EU + SLO)	9.446	10.179	7.959	7.783	5.945	76,4
Sodelovanje kmetov v shemah kakovosti – PRP (EU + SLO)	631	521	573	246	247	100,3
Uporaba storitev svetovanja – PRP (EU + SLO)	3.182	437	510	496	301	60,7
Druge podpore kmetijskim gospodarstvom	501	13.015	8.853	11.179	6.898	61,7
Sodelovanje, podpore na kmetij. gospodarstvih – PRP (EU + SLO)	0	758	2.836	2.340	1.459	62,4
FADN – nadomestila kmetom (SLO)	64	88	99	123	154	124,9
Pomoč ob nepredvidenih dogodkih (SLO)	89	63	85	69	86	124,3
Program podpor čebelarstvu – pomoč čebelarjem (EU + SLO)	317	224	410	415	358	86,3
Male kmetije (EU + SLO)	32	11.883	5.422	8.231	4.840	58,8
Organiziranost, predelava, trženje in promocija agroživilstva	11.867	11.733	9.824	13.933	19.506	140,0
Skupine in organizacije proizvajalcev (EU + SLO)	75	221	515	672	591	88,1
Naložbe v skladiščenje, predelavo in trženje (EU + SLO)	8.649	8.585	6.324	9.222	14.643	158,8
Trženje in promocija kmetijskih proizvodov in živil	3.143	2.927	2.984	4.040	4.272	105,8
Informiranje in promocija kmetijskih in živilskih proizvodov (SLO)	727	788	922	907	712	78,5
Programi informiranja in promocije (EU + SLO)	1.069	780	561	518	467	90,2
Vzpostavitev kratkih dobavnih verig in lokalnih trgov (EU + SLO)	–	164	205	318	407	128,1
Promocija živilskopredelovalne industrije na tretjih trgih (SLO)	9	38	57	40	101	254,0
Promocija vina na tretjih trgih (EU)	425	703	564	822	1.004	122,2
Tržne dejavnosti vinogradniško–vinarskega sektorja (SLO)	400	157	163	494	494	100,0
Obvezni prispevek za promocijo (SLO)*	392	58	293	665	520	78,3
Tradicionalni slovenski zajtrk (SLO)	122	122	77	141	169	120,4
Podpora prepoznavnosti slovenske hrane (SLO)	–	117	143	136	397	291,5
Kmetijska infrastruktura in druge podpore prestrukturiranju	7.604	9.675	11.299	5.429	6.360	117,1
Naložbe v zemljiške operacije (EU + SLO)	6.812	9.044	10.508	4.801	5.894	122,8
Zgodnje upokojevanje kmetov – PRP (EU + SLO)	416	279	201	43	0	/
Program podpor čebelarstvu – splošne storitve (EU + SLO)	376	352	590	585	465	79,5
UKREPI ZA KREPITEV KONKURENČNOSTI	68.825	60.013	54.116	58.775	70.837	120,5

* Za izvajanje splošne promocije in promocije shem kakovosti za pospeševanje prodaje in porabe kmetijskih in živilskih proizvodov del finančnih sredstev zagotavljajo tudi pridelovalci in predelovalci iz nekaterih sektorjev, in sicer s plačilom obveznih prispevkov za promocijo (Zakon o promociji kmetijskih in živilskih proizvodov).

Vir: MKGP, ARSKTRP, preračuni KIS

Znotraj ukrepov konkurenčnosti so finančno podprte tudi kmetijska infrastruktura in nekatere druge oblike strukturnih ukrepov (v letu 2023 skupaj izplačanih 6,4 mio EUR), pri čemer je glavnina sredstev namenjena naložbam v zemljiške operacije (5,9 mio EUR). S temi sredstvi se podpirata predvsem infrastruktura, ki je pomembna za razvoj kmetijstva (npr. izgradnja, vzdrževanje ali različne posodobitve namakalnih sistemov), in izvedba agromelioracij na komasacijskih območjih.

– Podeželsko gospodarstvo in prebivalstvo

V okviru ukrepov razvoja podeželja in kmetijske strukturne politike je tudi skupina ukrepov, ki je namenjena podpori podeželskemu gospodarstvu in prebivalstvu. Za to skupino ukrepov je bilo v letu 2023 izplačanih 28,8 milijona EUR, kar je več kot v preteklih letih (povprečje pet letnega obdobja 2018–2022: 16,8 mio EUR). Od tega se je v letu 2023 največ izplačil namenilo za lokalni razvoj LEADER (12,1 mio EUR), kjer so sredstva visoka že nekaj let zapored

(posledica zaključevanja operacij v okviru strategij lokalnega razvoja). Sledijo sredstva za podporo gozdarstvu (8,8 mio EUR) in za vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti na podeželju (6,6 mio EUR). Manjši obseg sredstev pa je bil namenjen podeželski infrastrukturi in osnovnim storitvam (za ukrep podpor narodnim skupnostim; 1,3 mio EUR).

Preglednica 21: Proračunska izplačila za ukrepe v podporo podeželskemu gospodarstvu in prebivalstvu (000 EUR); 2019–2023

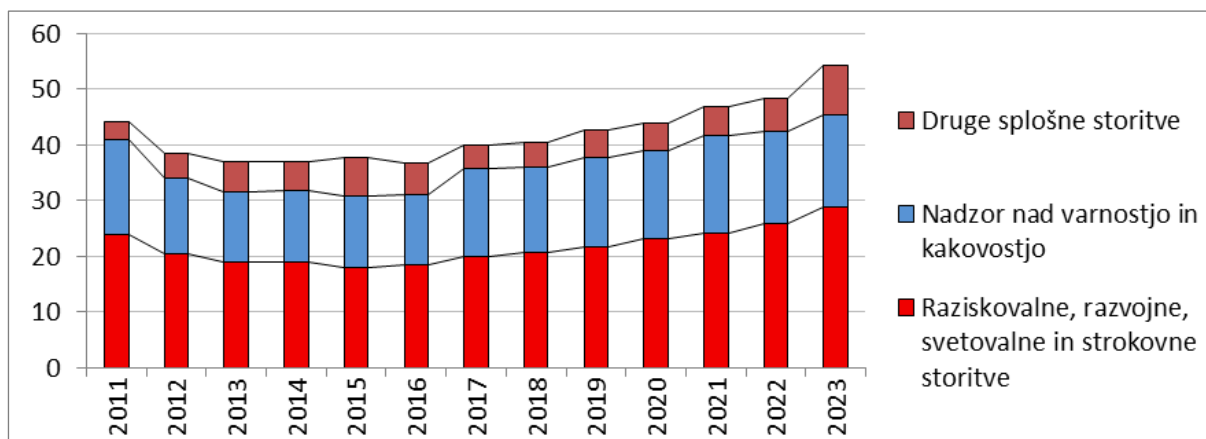
	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Podpore razvoju gozdarstva in gozdno–lesne verige (EU + SLO)	5.631	5.369	7.582	8.258	8.773	106,2
Odprava škode v gozdovih – PRP	1.664	2.596	3.766	1.467	832	56,7
Povečanje gospodarske vrednosti gozdov – PRP	3.966	2.773	3.815	6.791	7.941	116,9
Vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti na podeželju (EU + SLO)	11	184	1.395	4.240	6.624	156,2
Podpore diverzifikaciji kmetijskih gospodarstev v nekmetij. dejavnosti	11	5	866	3.738	6.214	166,3
Sodelovanje, diverzifikacija dejavnosti na kmetij. gospodarstvih – PRP	0	179	529	502	410	81,6
Podeželska infrastruktura, osnovne storitve in obnova vasi (EU + SLO)	4	99	0	2.005	1.347	67,2
Krepitev lokalnih razvojnih pobud, LEADER – PRP (EU + SLO)	5.698	10.309	10.205	13.459	12.077	89,7
PODPORA PODEŽELSKEMU GOSPODARSTVU IN PREBIVALSTVU	11.344	15.961	19.181	27.963	28.821	103,1

Vir: MKGP, ARSKTRP, preračuni KIS

2.1.3 Proračunska izplačila za splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva

Za podporo splošnim storitvam za kmetijstvo je bilo v letu 2023 izplačanih največ sredstev do zdaj, in sicer 54,3 milijona EUR, kar je približno 12 % več kot leta 2022 in več od preteklih let (povprečje petletnega obdobja 2018–2022: 44,5 mio EUR; povprečje desetletnega obdobja 2013–2022: 41,1 mio EUR).

Slika 27: Proračunska sredstva za splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva (mio EUR); 2011–2023

Vir: MKGP, ARSKTRP, preračuni KIS

Preglednica 22: Izplačila za splošne storitve za kmetijstvo (000 EUR); 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Raziskovalne, razvojne, svetovalne in strokovne storitve	21.597	23.135	24.114	25.964	28.714	110,6
Nadzor nad varnostjo in kakovostjo hrane in krme	16.179	15.849	17.640	16.558	16.708	100,9
Druge splošne storitve	4.892	4.904	5.127	5.888	8.876	150,7
Splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva	42.669	43.888	46.880	48.409	54.298	112,2

Vir: MKGP, ARSKTRP, preračuni KIS

Po obsegu sredstev je največ namenjenih financiranju raziskovalnih, razvojnih, svetovalnih in strokovnih storitev v kmetijstvu (53 %). Preostala sredstva pa so namenjena nadzoru nad varnostjo in kakovostjo hrane in krme (31 %) ter sofinanciranju drugih splošnih nalog in storitev v kmetijstvu (16 %).

Za raziskovalne, razvojne, svetovalne in strokovne storitve je bilo v letu 2023 izplačanih 28,7 milijona EUR, kar predstavlja skoraj 11 % več kot v predhodnem letu. Ta sredstva se iz leta v leto povečujejo in so v letu 2023 višja od dolgoletnega povprečja. V tej skupini ukrepov je bilo največ sredstev (45 % oz. 13,0 mio EUR) porabljenih za strokovne naloge in javne službe v kmetijstvu. Podoben obseg sredstev (41 % oz. 11,9 mio EUR) se je namenilo svetovalnim službam v kmetijstvu. Preostalo pa je bilo namenjeno raziskavam in razvoju (7 % oz. 2,1 mio EUR) ter za kmetijstvo izobraževanje in usposabljanje (6 % oz. 1,7 mio EUR). Povečala so se sredstva za vse glavne skupine, z izjemo skupine raziskave in razvoj.

Preglednica 23: Proračunska izplačila za raziskovalne, razvojne, svetovalne in strokovne storitve za kmetijstvo (000 EUR); 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Raziskave in razvoj	1.578	1.665	1.896	2.127	2.123	99,8
Kmetijsko znanstvenoraziskovalno delo (SLO)	827	1.006	1.023	1.124	1.200	106,8
FADN – obdelava podatkov (EU + SLO)	152	74	236	152	197	129,4
ERA – NET Kmetijstvo (EU + SLO)	136	82	122	158	131	82,8
LIFE IP NATURA.SI (EU + SLO)	8	28	28	29	31	105,9
Drugi projekti in operativna podpora (SLO)	456	475	487	663	562	172
Svetovalna služba (SLO)	9.696	9.975	10.466	10.904	11.877	108,9
Kmetijska svetovalna služba	8.358	8.588	9.040	9.410	10.249	108,9
Sektor za kmetijsko svetovanje pri KGZS	732	752	792	827	901	109,0
Svetovalna služba za čebelarstvo	606	635	635	667	727	109,0
Kmetijsko šolstvo in infrastruktura	641	866	831	1.142	1.709	149,6
Sofinanciranje kmetijskega izobraževanja (praktični pouk) (SLO)	168	166	165	160	170	105,8
Usposobitev javnih zavodov in ustanov (SLO)	0	0	178	345	475	137,4
Usposabljanje za delo v kmetijstvu in gozdarstvu – PRP (EU + SLO)	431	700	441	416	386	92,8
Druga usposabljanja in demonstracijske aktivnosti (EU + SLO)	42	0	46	220	678	308,0
Strokovne naloge v kmetijstvu (SLO)	9.682	10.630	10.921	11.790	13.004	110,3
Strokovne naloge v rastlinski proizvodnji*	868	0	0	0	0	
Javna služba v poljedelstvu	/	381	402	443	559	126,3
Javna služba v vrtnarstvu	/	359	373	485	676	139,3
Javna služba v sadjarstvu	/	602	586	620	669	108,0
Javna služba v vinogradništvu	/	423	437	455	491	108,0
Javna služba v hmeljarstvu	326	334	352	466	394	84,5
Javne službe v oljkarstvu	218	257	291	302	352	116,5
Javna služba nalog rastlinske genske banke	277	228	240	300	376	125,3
Strokovne naloge v vinarstvu	/	146	151	154	160	104,1
Živinorejski genski viri	297	351	368	429	464	108,1
Strokovne naloge v živinoreji	7.002	7.548	7.720	8.136	8.862	108,9
Poskusni centri za sadjarstvo in vinogradništvo	693	0	0	0	0	
Raziskovalne, razvojne, svetovalne in strokovne storitve	21.597	23.135	24.114	25.964	28.714	110,6

* Z letom 2020 so se izplačila iz postavke Strokovne naloge v rastlinski proizvodnji prerazporedila v skladu z delovanjem javnih služb v poljedelstvu, vrtnarstvu, sadjarstvu in vinogradništvu.

Vir: MKGP, ARSKTRP, preračuni KIS

Za naloge na veterinarskem in fitosanitarnem področju ter druge naloge, povezane z varnostjo in kakovostjo hrane in krme, je bilo v letu 2023 skupaj izplačanih 16,7 milijona EUR. Ta znesek je primerljiv z letom 2022 in tudi s predhodnimi leti (povprečje petletnega obdobja 2018–2022:

16,3 mio EUR; povprečje desetletnega obdobja 2013–2022: 14,8 mio EUR). Večina sredstev je izplačanih na področju veterinarstva (približno 65 %).

Preglednica 24: Proračunska izplačila za ukrepe nadzora nad varnostjo in kakovostjo hrane in krme (000 EUR); 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Ukrepi na področju veterinarstva	12.826	11.835	13.177	11.427	10.793	94,5
Predpisano in preventivno varstvo živali in ukrepi (SLO)	5.289	5.248	5.830	6.234	5.806	93,1
Ukrepi v veterini (EU + SLO)	4.591	3.611	3.792	717	745	104,0
Identifikacija in registracija živali (SLO)	669	668	637	766	826	107,8
Odstranjevanje klavničnih odpadkov (SLO)	2.277	2.308	2.427	2.814	2.779	98,7
Preprečevanje širjenja bolezni (SLO)	0	0	491	895	637	71,2
Fitosanitarni ukrepi ter varstvo in registracija sort	3.228	3.792	4.098	4.781	5.566	116,4
Zdravstveno varstvo rastlin (SLO)	1.612	2.057	2.255	2.462	3.134	127,3
Ukrepi za varstvo rastlin (EU + SLO)	657	657	654	915	903	98,7
Fitofarmacevtska sredstva (SLO)	535	569	678	814	881	108,3
Varstvo in registracija sort rastlin (SLO)	425	509	510	590	648	109,8
Ukrepi na področju kakovosti hrane in krme (SLO)	125	222	364	350	350	100,0
Nadzor nad varnostjo in kakovostjo	16.179	15.849	17.640	16.558	16.708	100,9

Vir: MKGP, ARSKTRP, preračuni KIS

Za druge splošne storitve v kmetijstvu je bilo v letu 2023 skupaj izplačanih 8,9 milijona EUR, kar je opazno več kot v letu prej in tudi več od dolgoletnega povprečja (povprečje desetletnega obdobja 2013–2022: 5,3 mio EUR). To povečanje je predvsem rezultat višjih izplačil za tehnično pomoč v okviru PRP (sredstva so se povečala za 26 %, na 6,7 mio EUR) ter nov ukrep za digitalizacijo in zeleni prehod v kmetijstvu (ukrep vzpostavitve informacijskih sistemov za digitalizacijo v kmetijstvu; sredstva Mehanizma za okrevanje in odpornost). Manjši obseg sredstev je bil namenjen tudi podpori nevladnim organizacijam (0,5 mio EUR).

Preglednica 25: Proračunska izplačila za druge splošne storitve (000 EUR); 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Podpora nevladnim organizacijam (SLO)	322	412	451	469	495	105,6
Stanovsko in interesno povezovanje	292	285	333	340	347	102,2
Varuh odnosov v verigi preskrbe s hrano	18	42	32	37	50	133,6
Izvajanje nadzora varstva konkurence v prehranski verigi	13	86	85	92	98	106,9
Digitalizacija in zeleni prehod v kmetijstvu (EU)	/	/	/	/	1.567	
Tehnična pomoč – PRP (EU + SLO)	4.481	4.405	4.552	5.305	6.694	126,2
Drugo, obramba pred točo (SLO)	89	87	124	114	120	104,9
Druge splošne storitve	4.892	4.904	5.127	5.888	8.876	150,7

Vir: MKGP, ARSKTRP, preračuni KIS

2.2 Podpore kmetijstvu na lokalni ravni

Kmetijska dejavnost je deležna podpor za razvoj kmetijstva in podeželja tudi od lokalnih skupnosti (občine), regionalnih javnih skladov (Javni sklad malega gospodarstva Goriške in Javni sklad RS za regionalni razvoj in razvoj podeželja) in regionalnih javnih zavodov. Dajalci pomoči sredstva kmetijstvu pretežno dodeljujejo po priglašeni shemah državnih pomoči v skladu z uredbo EU o skupinski izjemi v kmetijstvu, v nekoliko manjšem obsegu pa tudi na podlagi priglašeni shem pomoči *de minimis* v skladu z uredbo EU o pomoči *de minimis* v primarni kmetijski proizvodnji.

Konec leta 2023 je imelo shemo državne pomoči po skupinski izjemi v kmetijstvu priglašeni 170 občin, en javni sklad na nacionalni ravni, en javni sklad, ena narodna skupnost in en zasebni zavod na regionalni ravni. Skupaj je bilo tako priglašeni 174 shem državnih pomoči po skupinskih izjemah na področju kmetijstva in gozdarstva.

Na podlagi razpisov je bila pomoč za ukrepe po skupinskih izjemah iz lokalnih javnih virov v letu 2023 dodeljena po 155 shemah. Na lokalni ravni je bilo konec leta 2023 priglašeni tudi 49 shem pomoči *de minimis* v primarni kmetijski proizvodnji, od tega je bila pomoč v letu 2023 dodeljena po 23 shemah.

Za podpore kmetijstvu je bilo iz sredstev na lokalni ravni v letu 2023 namenjenih skupaj 6,1 milijona EUR, od tega 4,8 milijona EUR za podpore po shemah državnih pomoči, kar je za 12 % manj kot v predhodnem letu, in 1,4 milijona EUR za pomoči po shemah *de minimis*, kar je za skoraj štiri-kart več kot v letu prej.

Struktura državnih pomoči (skupinske izjeme v kmetijstvu) se po namenih v primerjavi z zadnjimi leti ni pomembneje spremenila. Največ sredstev (91 %) je bilo namenjenih sofinanciranju naložb na kmetijskih gospodarstvih, predvsem v obliki pomoči za nakup kmetijske mehanizacije. Po obsegu sredstev sledita pomoč za plačilo zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje (3 %) in tehnična podpora kmetijskemu sektorju (slabih 5 %), v okviru katere je bilo največ sredstev namenjenih dejavnostim prenosa znanja in informiranja v kmetijskem sektorju.

Podobno kot v predhodnih letih je bilo tudi v letu 2023 največ sredstev (skoraj 98 %) dodeljenih v obliki nepovratnih sredstev oziroma dotacij. Druga pomoč iz javnih virov je bila dodeljena v obliki ugodnih posojil in subvencionirane obrestne mere.

Preglednica 26: Podpore kmetijstvu, izplačane na lokalni ravni (000 EUR); 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Zavarovalne premije	185,2	208,6	173,7	155,3	144,3	92,9
Naložbe v kmetijska gospodarstva	3.696,1	3.804,3	4.006,0	4.951,7	4.343,9	87,7
Naložbe v zvezi s predelavo in trženjem kmetijskih proizvodov	36,8	62,1	66,3	48,7	35,0	72,0
Arondacija kmetijskih zemljišč	5,9	3,2	5,7	5,3	2,3	44,3
Ohranjanje in varstvo tradicionalne krajine in stavb	59,7	16,0	58,0	35,9	10,1	28,1
Tehnična podpora kmetijskemu sektorju	146,7	124,9	130,1	218,7	222,9	101,9
– izobraževanje in usposabljanje kmetovalcev	121,2	118,6	129,3	217,5	190,9	87,8
– organizacija forumov, tekmovanj, razstav in sejmov	25,5	6,2	0,8	1,2	32,0	2.665,8
Ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja (<i>de minimis</i> – občine)	2.260,4	1.644,5	331,4	354,0	1.365,7	385,8
Skupaj	6.390,8	5.863,7	4.771,2	5.769,5	6.124,2	106,1

Vir: MKGP

Ukrepi, ki se financirajo na lokalni ravni, so podobni ukrepom, ki se financirajo iz državnega proračuna. Dajalci državnih pomoči so zato zavezani k spoštovanju pravila o združevanju pomoči. To pomeni, da morajo pred dodelitvijo pomoči ugotoviti, koliko sredstev iz javnih virov

je upravičenec že prejel za iste upravičene stroške, da se ne preseže največje intenzivnosti pomoči in/ali najvišjega zneska pomoči, dovoljene s predpisi EU.

Pomoči de minimis na lokalni ravni so namenjene izvajanju ukrepov za ohranjanje oziroma povečevanje rodovitnosti tal in olajšavam pri plačilu komunalnega prispevka. Nekateri manjše občine vsa sredstva za kmetijstvo, vključno s pomočjo za naložbe, plačilo zavarovalnih premij in tehnično podporo kmetijskemu sektorju, dodeljujejo iz shem pomoči *de minimis*. Nekaj občin pa pomoč *de minimis* namenja financiranju tekočih stroškov proizvodnje.

Za dodeljene pomoči po pravilu *de minimis* je vzpostavljena centralna evidenca v okviru MKGP. Dajalci pomoči pred dodelitvijo pomoči ministrstvu pošljejo poizvedbo, koliko pomoči *de minimis* je potencialni upravičenec že prejel v tekočem in predhodnih dveh letih. S tem se zagotavlja, da se ne preseže zgornja meja pomoči *de minimis*, ki znaša 25.000 EUR na upravičenca v katerem koli obdobju treh let, ter nacionalna omejitev za Slovenijo, ki znaša 18,63 milijona EUR v katerem koli obdobju treh let. Dajalci pomoči morajo pri ministrstvu za finance preveriti tudi, koliko je potencialni upravičenec prejel splošne pomoči *de minimis*, saj upravičenec v katerem koli obdobju treh let ne sme prejeti skupaj več kot 300.000 EUR⁷ pomoči *de minimis* v vseh gospodarskih panogah.

⁷ Dne 13. decembra 2023 se je zgornja meja pomoči *de minimis*, ki jo lahko prejme enotno podjetje v katerem koli triletnem obdobju, povečala iz 200.000 na 300.000 EUR (Uredba Komisije EU, 2023/2831).

3 ZUNANJA TRGOVINA Z AGROŽIVILSKIMI PROIZVODI

V letu 2023 je po začasnih podatkih vrednost skupne blagovne menjave Slovenije s tujino ponovno zrasla. Tako izvoz kot uvoz blaga sta bila vrednostno večja kot v predhodnem letu, in sicer je bil izvoz večji za 5 % (znašal je 55,1 mrd EUR), uvoz pa za odstotek (znašal je 57,1 mrd EUR).⁸ Pokritost uvoza z izvozom je bila 97-odstotna, ustvarjeni primanjkljaj pa je znašal 2,0 milijarde EUR.

Vrednost blagovne menjave agroživilskih proizvodov je znašala 5,9 milijarde EUR in se je opazno povečala glede na leto 2022. K temu sta prispevala tako večji izvoz kot uvoz agroživilstva, pri čemer se je izvoz povečal za slabih 6 %, uvoz pa je bil večji za 11 %. Pri rasti vrednostne blagovne menjave agroživilskih proizvodov se še vedno kaže vpliv povišanih cen na trgih, saj sta se količinski izvoz in uvoz na agregatni ravni agroživilstva zmanjšala. Ob hitrejši rasti uvoza se je trgovinska bilanca (–1,6 mrd EUR) v primerjavi s predhodnim letom poslabšala, izvoz pa je pokril 57 % uvoza, kar je za tri odstotne točke manj.

V letu 2023 je zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi zajela 5,2 % skupne blagovne menjave Slovenije s tujino. Delež izvoza v skupnem izvozu blaga se je povečal na 3,9 %, delež uvoza pa na 6,5 %.

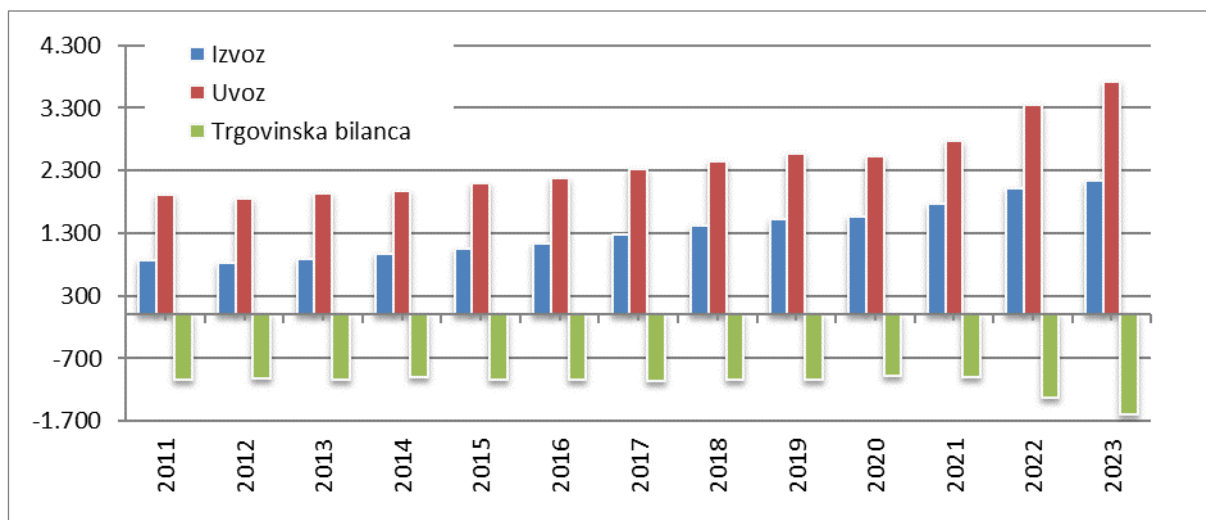
Preglednica 27: Blagovna menjava agroživilskih proizvodov; 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Blagovna menjava agroživilstva (mio EUR)	4.075,9	4.093,5	4.554,2	5.371,6	5.851,8	108,9
– izvoz (mio EUR)	1.514,2	1.558,1	1.778,9	2.020,8	2.134,5	105,6
– uvoz (mio EUR)	2.561,7	2.535,4	2.775,3	3.350,8	3.717,3	110,9
– bilanca (mio EUR)	-1.047,5	-977,3	-996,4	-1.330,0	-1.582,8	119,0
Pokritost uvoza z izvozom (%)	59,1	61,5	64,1	60,3	57,4	
Delež agroživilskih proizvodov v skupni blagovni menjavi (%)	6,0	6,3	5,6	4,9	5,2	
Delež agroživilskih proizvodov v skupnem izvozu blaga (%)	4,5	4,7	4,5	3,8	3,9	
Delež agroživilskih proizvodov v skupnem uvozu blaga (%)	7,5	7,9	6,7	5,9	6,5	

* Začasni podatki.

Vir: preračuni KIS (vir podatkov SURS)

Slika 28: Izvoz, uvoz in trgovinska bilanca agroživilskih proizvodov (mio EUR); 2011–2023

Vir: preračuni KIS (vir podatkov SURS)

⁸ Glej pregled gospodarskih gibanj (preglednica 1 tega poročila).

Okvir 6: Zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi

Podatki o zunanji trgovini z agroživilskimi proizvodi temeljijo na klasifikaciji proizvodov po kombinirani nomenklaturi (KN) carinske tarife. Izraz »kombinirana nomenklatura« carinske tarife zajema posamezne oddelke, poglavja in podpoglavja, tarifne številke in opombe, temeljna pravila razvrščanja blaga po KN in številčne oznake nomenklature. KN temelji na mednarodnem usklajenem sistemu imen in šifriranja blaga.

Blago uvršča v oddelke (21 oddelkov, označenih z rimskimi številkami), poglavja (2-mestna raven) in podpoglavja (4-mestna raven) na podlagi 8-mestnih tarifnih števil, ki so v celoti usklajene z EU (KN EU ne predvideva nacionalne členitve tarifnih postavk na devetem mestu, zato tudi v statističnih podatkih o zunanji trgovini od leta 2004 SURS prikazuje podatke na 8-mestni ravni tarifne postavke). Hkrati izpolnjuje zahteve carinske tarife, zunanjetrgovinskih statističnih podatkov ter trgovinske, kmetijske in drugih politik, ki se nanašajo na izvoz ali uvoz blaga. Skrbnik KN je Evropska komisija, v Sloveniji pa ministrstvo, pristojno za gospodarstvo. Osvežuje se enkrat letno.

Od 1. maja 2004 SURS podatke o blagovni menjavi Slovenije s tujino pridobiva iz dveh virov: Intrastata in Extrastata.

Intrastat je statistična zbirka podatkov o blagovni menjavi med državami članicami EU (mesečno statistično raziskovanje). Podatki se zbirajo neposredno od podjetij, ki trgujejo s podjetji iz držav članic, poročajo pa jih na statističnem obrazcu. Poročevalske enote za Intrastat v danem poročevalskem obdobju so tako podjetja, ki so v predhodnem letu vsaj pri enem toku blaga (skupni izvoz ali uvoz) presegla tako imenovani vključitveni prag. V danem poročevalskem obdobju se v zajetje vključujejo tudi gospodarski subjekti, ki so prag presegli med letom. Poročevalske enote poročajo samo za tisti tok blaga (odpreme oziroma prejeme blaga), pri katerem so prag presegle. Podatki za države EU za obdobje od maja 2004 vključujejo tudi ocene za vrednost menjave podjetij pod vključitvenim pragom.

Extrastat je statistična zbirka podatkov o blagovni menjavi držav članic EU z državami nečlanicami. Vir podatkov so carinske deklaracije oziroma enotna carinska listina (ECL), ki spremlja blago pri prehodu državne meje. Extrastat je vsebinsko odvisen tudi od domače carinske zakonodaje, ki je bila 1. maja 2004 dokončno usklajena z evropsko (TARIC). V Extrastatu so zajete vse transakcije blaga, ki se glede na metodologijo vključujejo v zajetje, ne glede na višino statistične vrednosti in neto mase (statistični prag ni določen).

Vrednost uvoženega/izvoženega blaga SURS prikazuje kot statistično vrednost. To je carinska vrednost oziroma transakcijska vrednost blaga, ki se ji deloma ali v celoti prištejejo ali od nje odštejejo stroški prevoza, natovarjanja, raztovarjanja, zavarovanja in drugega, glede na v pogodbi navedene dobavne določbe. Pri izvozu je vrednost prikazana po pariteti tipa FOB (vključena transakcijska vrednost blaga in vrednost storitev za dostavo blaga do meje države izvoznice), pri uvozu pa po pariteti tipa CIF (poleg transakcijske vrednosti je vključena še vrednost storitev za dostavo blaga do meje države uvoznice).

Količino uvoženega/izvoženega blaga SURS prikazuje v neto masi, če jo je mogoče glede na vrsto proizvoda določiti, in v posebni merski enoti pri tistih proizvodih, za katere je ta predpisana v KN. Povprečna vrednost blaga je skupna vrednost vsega blaga, razvrščenega v isto osemestno šifro KN carinske tarife, izračunana na količinsko mersko enoto.

Kot kmetijski in živilski proizvodi so šteti vsi proizvodi iz poglavij od 01 do 24 KN carinske tarife. Seznam carinskih tarif oziroma proizvodov, ki se uvrščajo med agroživilske, ni v celoti usklajen z EU. Po opredelitvi EU se med agroživilske proizvode v okviru statističnih podatkov o zunanji trgovini uvrščajo proizvodi iz poglavij od 01 do 24 carinske tarife, brez rib in ribjih proizvodov (brez carinske tarife 03, 051191, 1604, 1605, 19022010 in 23012000). Poleg tega se v skladu s sporazumom med EU in Svetovno trgovinsko organizacijo med agroživilske proizvode uvrščajo tudi posamezni proizvodi iz drugih poglavij (carinske tarife 290543, 290544, 290545 3301, 3501–3505, 380910, 382311, 382312, 382313, 382319, 382370, 382460, 4101–4103, 4301, 5001–5003, 5101–5103, 5201–5203, 5301, 5302). Zaradi zagotavljanja primerljivosti podatkov v časovni seriji vsi podatki o zunanji trgovini z agroživilskimi proizvodi vključujejo poglavja od 01 do 24 KN carinske tarife.

Regionalna struktura blagovne menjave agroživilskih proizvodov je prikazana po naslednjih skupinah držav: države članice EU, države na ozemlju nekdanje Jugoslavije (Bosna in Hercegovina, Srbija, Črna gora, Makedonija) in druge države (vse države, razen naštetih).

3.1 Blagovna menjava agroživilstva po skupinah blaga

Izvoz – V letu 2023 so največji delež v strukturi vrednostnega izvoza agroživilskih proizvodov z 20 % znova predstavljala razna živila⁹. Njihov delež v strukturi se je v primerjavi s predhodnim letom povečal za nekaj odstotnih točk. Raznim živilom je sledil izvoz mlečnih proizvodov, jajc in medu (13 %) ter pijač, alkohola in kisa (10 %). Meso in izdelki iz mesa so skupaj zajemali 15 %, sadje in zelenjava pa 6 % v strukturi skupnega izvoza agroživilskih proizvodov. Od omenjenih skupin so bile večje spremembe v strukturnih deležih v primerjavi z letom prej zabeležene le pri raznih živilih (+3 odstotne točke) in sadju (–2 odstotni točki).

V letu 2023 so bile spremembe v vrednosti izvoza po pomembnejših tarifnih skupinah agroživilskih proizvodov dvosmerne. Povečal se je izvoz raznih živil (+26 %), izdelkov iz žit, moke, škroba ali mleka (+22 %), izdelkov iz mesa (+10 %), pijač, alkohola in kisa (+8 %), mlečnih proizvodov, jajc in medu (+7 %) ter mesa (+4 %). Zmanjšal pa se je izvoz sadja (–30 %), žita (–23 %), krme (–7 %) in živih živali (–3 %). Od manj zastopanih skupin proizvodov v izvozu, se je pomembno povečal izvoz sladkorja in sladkornih proizvodov (za 78 %) in vrtnin (za 34 %) ter zmanjšal izvoz masti in olj (za 37 %).

Preglednica 28: Izvoz in uvoz agroživilstva po skupinah proizvodov; 2022 in 2023

CT	Ime	Izvoz					Uvoz				
		Mio EUR		2023		%	Mio EUR		2023		%
		2022	2023*	2022	2023*		2022	2023*	2022	2023*	
01	Žive živali	96,7	94,1	97,3	4,8	4,4	40,7	45,3	111,1	1,2	1,2
02	Meso in užitni klavnični proizvodi	147,2	153,2	104,1	7,3	7,2	281,9	328,2	116,4	8,4	8,8
03	Ribe, raki	23,3	27,6	118,1	1,2	1,3	91,1	101,4	111,4	2,7	2,7
04	Mlečni proizvodi, jajca, med	253,3	271,6	107,2	12,5	12,7	243,3	262,7	108,0	7,3	7,1
05	Drugi proizvodi živalskega izvora	4,8	3,5	73,9	0,2	0,2	9,4	8,9	95,0	0,3	0,2
06	Živo drevje, čebulice, cvetje	14,4	16,4	113,9	0,7	0,8	65,5	69,5	106,2	2,0	1,9
07	Užitne vrtnine	30,7	41,0	133,6	1,5	1,9	145,9	187,0	128,2	4,4	5,0
08	Užitno sadje, oreški	122,5	85,7	69,9	6,1	4,0	265,5	279,7	105,3	7,9	7,5
09	Kava, čaj, začimbe	53,1	58,2	109,6	2,6	2,7	105,1	115,1	109,4	3,1	3,1
10	Žita	99,7	76,8	77,1	4,9	3,6	135,3	139,2	102,9	4,0	3,7
11	Proizvodi mlinске industrije	12,8	15,2	118,5	0,6	0,7	54,9	62,6	114,0	1,6	1,7
12	Oljna semena in plodovi	52,2	48,9	93,7	2,6	2,3	57,1	56,9	99,6	1,7	1,5
13	Šelak, gume, rastl. sok in ekstrakti	19,9	16,5	82,8	1,0	0,8	22,7	20,3	89,3	0,7	0,5
14	Rastlinski material za pletarstvo	0,1	0,1	205,8	0,0	0,0	1,0	1,3	135,1	0,0	0,0
15	Masti in olja	91,1	57,4	63,0	4,5	2,7	170,0	118,2	69,5	5,1	3,2
16	Izdelki iz mesa, rib, rakov	160,6	176,5	109,9	7,9	8,3	120,7	131,5	109,0	3,6	3,5
17	Sladkor in sladkorni proizvodi	43,2	76,9	178,0	2,1	3,6	114,2	158,7	139,0	3,4	4,3
18	Kakav in kakavovi proizvodi	46,6	46,3	99,3	2,3	2,2	139,4	152,6	109,5	4,2	4,1
19	Izdelki iz žit, moke, škroba, mleka	95,1	116,5	122,4	4,7	5,5	248,1	297,3	119,8	7,4	8,0
20	Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	29,8	29,0	97,3	1,5	1,4	138,7	166,2	119,8	4,1	4,5
21	Razna živila	337,4	426,3	126,4	16,7	20,0	257,9	291,4	113,0	7,7	7,8
22	Pijače, alkoholi in kis	189,7	204,3	107,7	9,4	9,6	237,5	274,5	115,6	7,1	7,4
23	Ostanki in odpadki živil. ind., krma	93,8	87,6	93,3	4,6	4,1	249,5	268,2	107,5	7,4	7,2
24	Tobak in nadomestki	2,6	4,9	186,3	0,1	0,2	155,4	180,6	116,2	4,6	4,9
Skupaj		2.020,8	2.134,5	105,6	100,0	100,0	3.350,8	3.717,3	110,9	100,0	100,0

* Začasni podatki.

Vir: preračuni KIS (vir podatkov SURS)

⁹ Skupina razna živila zajema ekstrakte, esence in koncentrate kave, čaja in kavnih nadomestkov, kvas in pecilne praške, pripravke za omake in pripravljene omake, mešanice začimb, gorčico, juhe in pripravke za juhe, homogenizirana sestavljena živila, sladoled in druge ledene sladice ter nekatera druga živila.

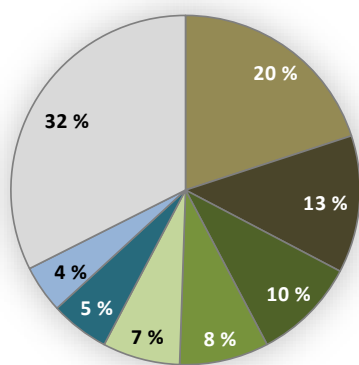

Uvoz – Na strani uvoza agroživilstva je največji delež v strukturi z 9 % predstavljalo meso, skupaj z mesnimi izdelki pa 12 %. Z 8-odstotnim deležem so sledili proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka in razna živila. Skupini sadje in vrtnine skupaj sta obsegali 13-odstotni delež. Zastopanost navedenih skupin v uvozu se glede na predhodno leto ni bistveno spremenilo.

Slovenija je v letu 2023 vrednostno več uvozila iz vseh pomembnejših tarifnih skupin. Najbolj se je povečal uvoz izdelkov iz žit, moke, škroba ali mleka (+20 %), sledil je uvoz mesa ter pijač, alkohola in kisa (obe skupini +16 %), raznih živil (+13 %), mlečnih proizvodov, jajc in medu (+8 %), krme (+7 %) in sadja (+5 %). Pri večini teh skupin se je uvoz medletno povečal tudi količinsko, razen pri sadju ter pijačah, alkoholu in kisu, katerih je bilo uvoženih manj (pijače: –18 %; sadje: –10 %). Od manj zastopanih tarifnih skupin je bil večji porast vrednostnega uvoza zabeležen pri sladkorju in sladkornih proizvodih (+39 %) ter vrtninah (+28 %), pomembno zmanjšan pa je bil uvoz masti in olj (–30 %).

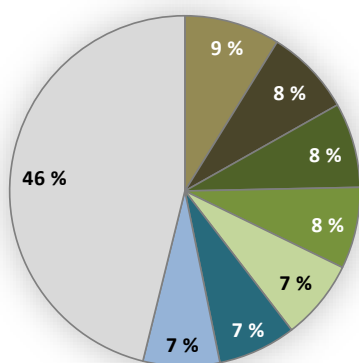
Slika 29: Struktura izvoza in uvoza agroživilskih proizvodov po tarifnih skupinah (%); 2023*

Izvoz

- 21 Razna živila
- 04 Mlečni proizvodi, jajca, med
- 22 Pijače, alkoholi in kis
- 16 Izdelki iz mesa, rib, rakov
- 02 Meso in užitni klavnični proizvodi
- 19 Proizv. iz žit, moke, škroba ali mleka
- 01 Žive živali
- Ostali proizvodi

Uvoz

- 02 Meso in užitni klavnični proizvodi
- 19 Proizv. iz žit, moke, škroba ali mleka
- 21 Razna živila
- 08 Užitno sadje, oreški
- 22 Pijače, alkoholi in kis
- 23 Ostanki in odpadki živilske ind., pripr. krma
- 04 Mlečni proizvodi, jajca, med
- Ostali proizvodi

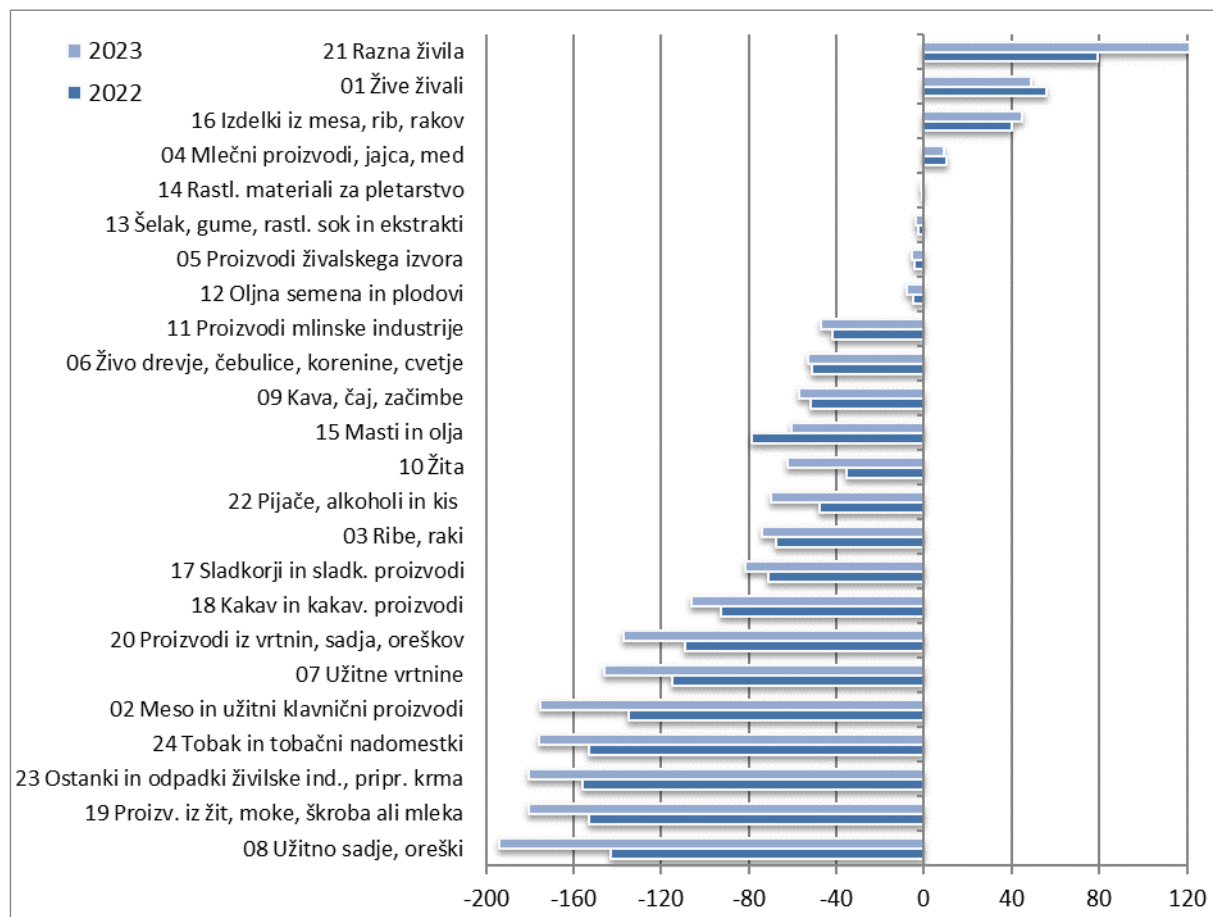
* Začasni podatki.

Vir: preračuni KIS (vir podatkov SURS)

Trgovinska bilanca – Slovenija je leta 2023 ustvarila vrednostni presežek v zunanjetrgovinski bilanci pri raznih živilih, živih živalih, izdelkih iz mesa ter pri mlečnih proizvodih, jajcih in medu. Presežek se je povečal pri raznih živilih in izdelkih iz mesa, pri živih živalih in mlečnih izdelkih, jajcih in medu pa se je zmanjšal. Največji trgovinski primanjkljaj je bil zabeležen pri sadju zaradi povečanega uvoza in močno zmanjšanega izvoza.

*Slika 30: Zunanjetrgovinska bilanca agroživilstva po tarifnih skupinah (mio EUR); 2022 in 2023**

* Začasni podatki.

Vir: preračuni KIS (vir podatkov SURS)

3.2 Regionalna struktura blagovne menjave agroživilstva

Večina izvoza in uvoza agroživilskih proizvodov poteka z državami članicami EU. V letu 2023 je po začasni podatkih delež menjave s to skupino držav obsegal 81 % celotne blagovne menjave agroživilstva. Delež blagovne menjave z državami nekdanje Jugoslavije (brez vključene Hrvaške) je obsegal 8 %, z drugimi državami pa 11 % celotne blagovne menjave agroživilstva.

Preglednica 29: Izvoz in uvoz agroživilstva po skupinah držav in najpomembnejših trgovinskih partnericah (mio EUR); 2018–2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
IZVOZ	1.415,5	1.514,2	1.558,1	1.778,9	2.020,8	2.134,5	105,6
EU**	1.076,0	1.150,0	1.180,1	1.349,4	1.558,0	1.580,7	101,5
Avstrija	134,8	137,1	142,4	164,5	205,1	198,0	96,5
Hrvaška	298,0	335,5	329,0	355,5	415,6	456,7	109,9
Italija	291,7	288,9	286,2	354,4	405,4	377,1	93,0
Madžarska	60,5	66,3	84,2	94,1	69,6	63,4	91,0
Nemčija	68,3	84,6	93,3	101,3	122,9	138,5	112,7
Nekdanja Jug. (brez Hrvaške)	194,8	217,0	199,4	230,6	261,7	302,2	115,5
Druge države	144,6	147,2	178,5	199,0	201,1	251,6	125,1
UVOZ	2.452,5	2.561,7	2.535,4	2.775,3	3.350,8	3.717,3	110,9
EU**	2.093,1	2.190,5	2.103,9	2.354,0	2.856,4	3.165,4	110,8
Avstrija	328,4	337,8	312,2	311,8	357,8	384,5	107,5
Hrvaška	330,8	334,3	340,2	404,0	503,0	560,2	111,4
Italija	365,0	383,3	369,0	427,5	492,3	579,6	117,7
Madžarska	161,3	170,6	158,3	166,2	211,6	224,5	106,1
Nemčija	308,6	319,7	320,6	357,4	422,9	450,2	106,4
Nekdanja Jug. (brez Hrvaške)	71,9	87,1	86,6	121,4	137,6	160,7	116,7
Druge države	287,5	284,1	344,9	299,9	356,8	391,2	109,6
BILANCA	-1.037,1	-1.047,5	-977,3	-996,4	-1.330,0	-1.582,8	
EU**	-1.017,1	-1.040,5	-923,8	-1.004,6	-1.298,3	-1.584,7	
Avstrija	-193,6	-200,7	-169,8	-147,3	-152,7	-186,5	
Hrvaška	-32,7	1,1	-11,2	-48,5	-87,4	-103,5	
Italija	-73,3	-94,4	-82,8	-73,0	-87,0	-202,6	
Madžarska	-100,8	-104,2	-74,1	-72,2	-142,0	-161,1	
Nemčija	-240,3	-235,1	-227,3	-256,0	-300,0	-311,6	
Nekdanja Jug. (brez Hrvaške)	122,9	129,9	112,8	109,2	124,0	141,5	
Druge države	-142,9	-137,0	-166,4	-100,9	-155,7	-139,6	

* Začasni podatki.

** 2018–2019: EU-28, 2020–2023: EU-27 (brez Združenega kraljestva).

Vir: preračuni KIS (vir podatkov SURS)

Izvoz – Vrednostni izvoz agroživilskih proizvodov iz Slovenije v države EU se je v letu 2023 povečal za odstotek, izraziteje pa se je povečal uvoz iz držav EU, in sicer za 11 %. Povečala sta se tudi oba trgovinska tokova med Slovenijo in državami nekdanje Jugoslavije (izvoz: +15 %; uvoz: +17 %) ter preostalimi državami (izvoz: +25 %; uvoz: +10 %).

V strukturi celotnega izvoza agroživilstva je izvoz iz Slovenije v EU predstavljal 74-odstotni delež, kar je nekoliko manj od povprečja zadnjega petletnega obdobja (2018–2022: 76 %). Delež izvoza v države nekdanje Jugoslavije (brez Hrvaške) se je povečal v primerjavi s predhodnim letom (iz 13 % na 14 %), prav tako pa se je povečal delež izvoza v druge države (iz 10 % na 12 %).

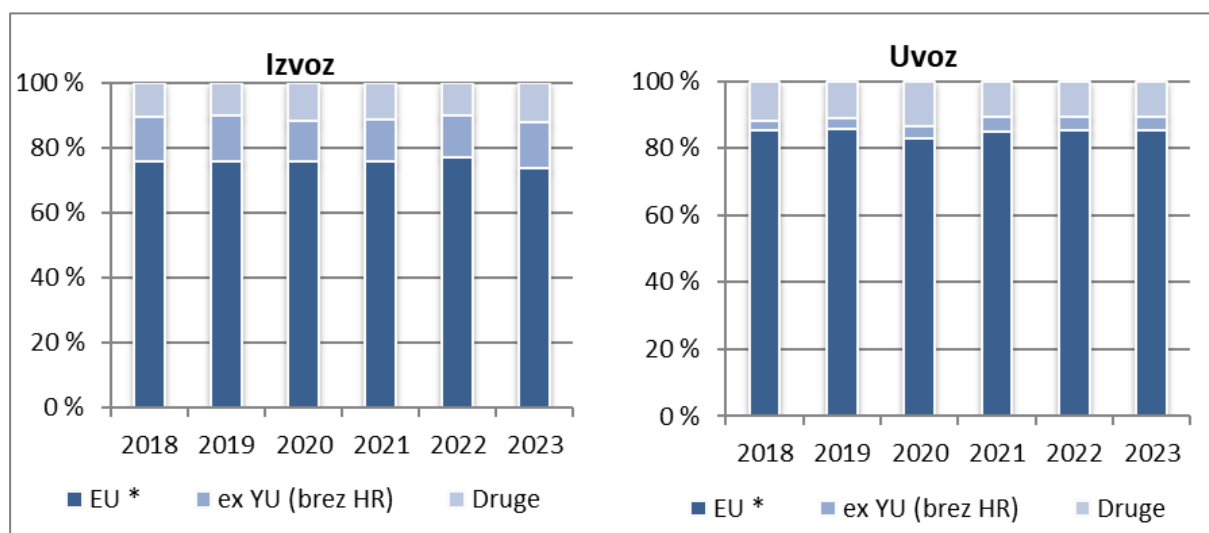
Pri izvozu agroživilskega blaga iz Slovenije je tudi v letu 2023 najpomembnejša trgovinska partnerica Hrvaška. Delež izvoza na Hrvaško je obsegal približno eno petino celotnega izvoza

agroživilstva, največ pa je bilo izvoženih proizvodov iz tarifnih skupin mlečni proizvodi, jajca in med, pijače, alkoholi in kis ter proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka. Poleg Hrvaške so bile pomembne trgovinske partnerice tudi Italija, Avstrija, Nemčija ter Bosna in Hercegovina. Izvoz v omenjenih pet držav je skupaj obsegal 60 % celotnega izvoza.

Uvoz – Regionalna struktura uvoza po skupinah držav se v letu 2023 ni spremenila. Delež uvoza iz držav EU je ostal na 85 %, delež uvoza iz držav na območju nekdanje Jugoslavije na 4 % in delež uvoza iz ostalih držav na 11 % celotnega uvoza agroživilstva.

Slika 31: Struktura izvoza in uvoza agroživilstva po skupinah držav; 2018–2023

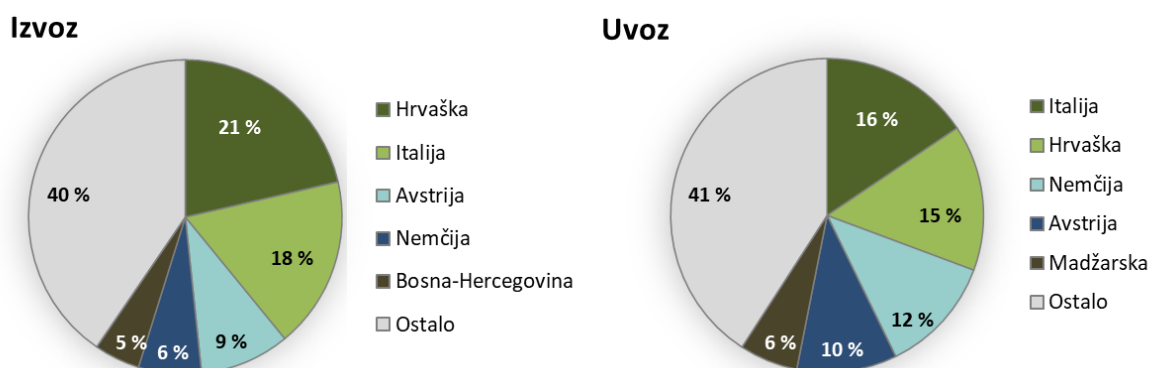

* 2018–2019: EU-28, 2020–2023: EU-27 (brez Združenega kraljestva).

Vir: preračuni KIS (vir podatkov SURS)

Na strani uvoza je bila za Slovenijo najpomembnejša zunanjetrgovinska partnerica Italija. Iz nje je bilo po vrednosti uvoženih 16 % vseh agroživilskih proizvodov, od tega največ mesa, proizvodov iz žit, moke, škroba ali mleka in vrtnin. Sledile so ji Hrvaška, Nemčija, Avstrija in Madžarska. Uvoz iz teh petih držav skupaj je enako kot v letu 2022 obsegal 59 % celotnega uvoza.

Slika 32: Struktura izvoza in uvoza agroživilskih proizvodov po pomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah (%); 2023*

* Začasni podatki.

Vir: preračuni KIS (vir podatkov SURS)

V spodnji preglednici je prikazanih prvih 15 najpomembnejših trgovinskih partneric v letu 2023, tako po vrednostnem izvozu kot po uvozu. V splošnem pa Slovenija trguje (sicer različno od leta do leta) z okoli 130 različnimi državami.

*Preglednica 30: 15 najpomembnejših trgovinskih partneric po izvozu in uvozu (%); 2023**

TOP 15 – IZVOZ		TOP 15 – UVOZ	
Država	%	Država	%
Hrvaška	21,4	Italija	15,6
Italija	17,7	Hrvaška	15,1
Avstrija	9,3	Nemčija	12,1
Nemčija	6,5	Avstrija	10,3
Bosna in Hercegovina	4,7	Madžarska	6,0
Srbija	3,6	Nizozemska	5,7
Kosovo	3,4	Poljska	5,2
Madžarska	3,0	Brazilijska	3,6
Francija	2,2	Španija	3,5
Nizozemska	2,2	Srbija	3,2
Združeno kraljestvo	2,1	Češka republika	2,6
Severna Makedonija	1,7	Francija	2,0
Švica	1,7	Belgija	1,7
Poljska	1,3	Romunija	1,6
Češka republika	1,3	Ekvador	1,3
SKUPAJ	81,9	SKUPAJ	89,4

* Začasni podatki.

Vir: preračuni KIS (vir podatkov SURS)

Trgovinska bilanca – V letu 2023 se je zunanjetrgovinski primanjkljaj Slovenije z državami EU glede na predhodno leto opazno povečal zaradi izrazitejše rasti uvoza kot izvoza (znašal je 1,6 mrd EUR). Medtem se je negativen saldo v trgovini z drugimi državami zmanjšal (s 156 mio EUR v letu 2022 na 140 mio EUR). Saldo blagovne menjave z državami na ozemlju nekdanje Jugoslavije je ostal pozitiven in se je povečal na 142 milijonov EUR.

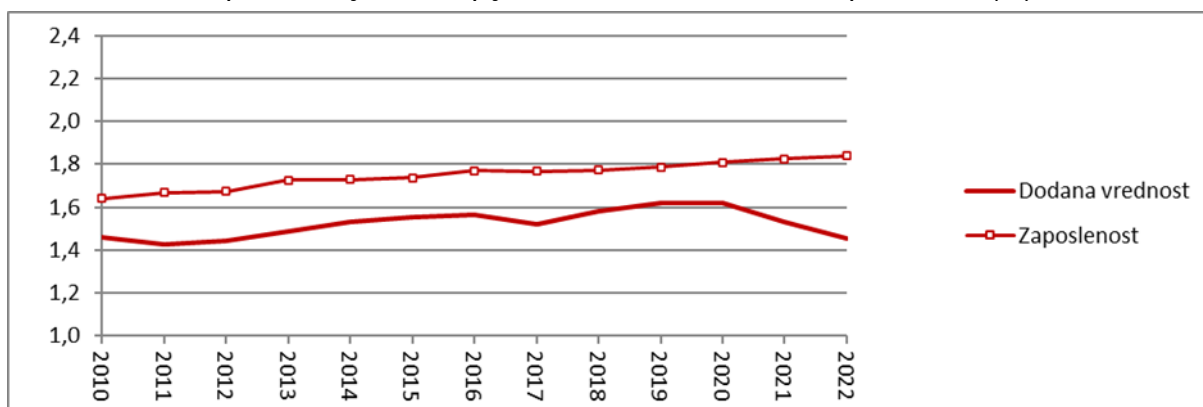
4 ŽIVILSKOPREDELOVALNA INDUSTRIJA

4.1 Pomen živilskopredelovalne panoge v makroekonomskih agregatih in trendi v obsegu proizvodnje

Podatki za leto 2022 kažejo, da panogi Predelave hrane (C10) in Proizvodnja pijač (C11) v Sloveniji skupaj prispevata 1,45 % k dodani vrednosti slovenskega gospodarstva. Ugotavljamo pomembno zmanjšanje tega kazalnika v primerjavi z letom 2021. Po letu 2011 je se je prispevek živilskopredelovalne dejavnosti v dodani vrednosti nacionalnega gospodarstva razmeroma stabilno povečeval, z rahlim nihajem v letu 2017, in je v letu 2020 dosegel dve desetinki odstotne točke višjo vrednost, kot v letu 2011. Potem pa se je v letih 2021 in 2022 delež zmanjšal; obakrat za skoraj desetinko odstotne točke. S tem znižanjem je delež živilskopredelovalne industrije v skupni dodani vrednosti slovenskega gospodarstva padel na raven iz leta 2011.

Pri deležu živilskopredelovalne dejavnosti v skupni zaposlenosti slovenskega gospodarstva pa v celotnem opazovanem obdobju ugotavljamo stalno rahlo rast, kar velja tudi za leto 2022 (zadnje leto z razpoložljivimi podatki). Po deležu zaposlenosti je dejavnost v zadnjem letu dosegla 1,8-odstotni delež, kar je za desetinko odstotne točke več, kot v letu 2010.

Slika 33: Delež proizvodnje živil in pijač v dodani vrednosti in zaposlenosti (%); 2010–2022

Vir: SURS, lastni preračuni

V številnih državah članicah EU je živilska industrija izjemno pomembna, saj beleži visoke deleže v agregatni dodani vrednosti predelovalne industrije (NACE C). Po zadnjih revidiranih podatkih za leto 2020 je živilskopredelovalna industrija ponovno vodilni proizvodni sektor po prihodkih, dodani vrednosti in zaposlenih. Podobno je tudi v številnih državah članicah EU, kjer ta dejavnost zaseda prvo mesto v agregatni dodani vrednosti predelovalne industrije in prispeva visoke deleže. Francija, Nemčija, Italija in Španija so največje proizvajalke hrane in pijače v EU po dodani vrednosti. Nadalje je potrebno izpostaviti, da je dejavnost zelo raznolika s številnimi majhnimi in srednje velikimi podjetji (delež MSP v EU-27 je 99,1 %) in ta podjetja so v 2020 ustvarila 39 % prihodkov, 41 % dodane vrednosti ter zagotovila več kot polovico delovnih mest v živilskopredelovalni industriji EU-27.

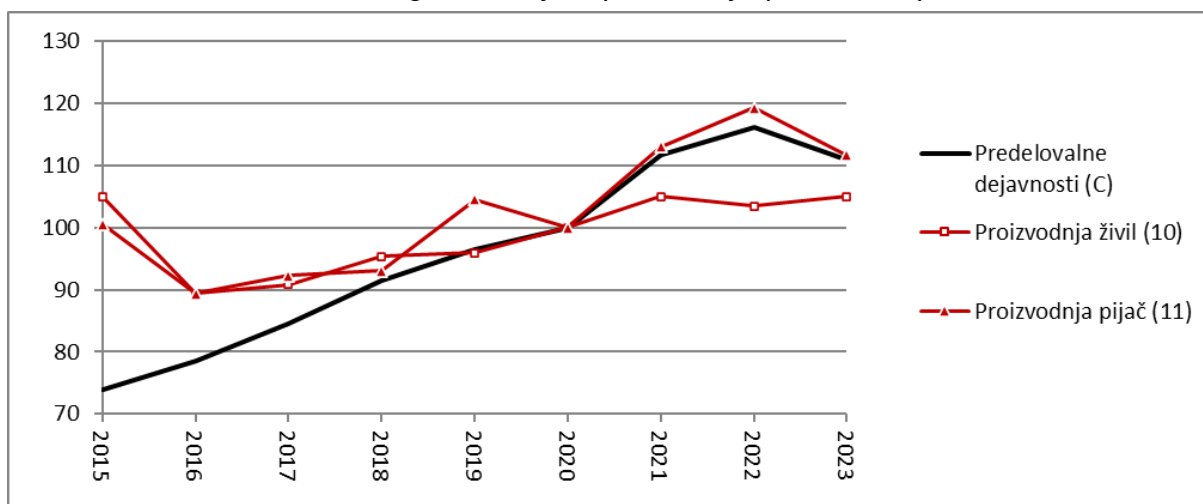
V preteklosti je imela živilska industrija tudi v Sloveniji večje deleže v makroekonomskih agregatih, pomen pa je začel upadati tik pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo, trend zmanjševanja deležev pa se je nadaljeval še več kot desetletje in pol. Glavni dejavniki, ki so vplivali na zmanjšanje vloge živilske industrije, so bili hitra liberalizacija zunanje trgovine z odpravo carin in ukinitve sistema izvoznih nadomestil (zlasti v mlečnopredelovalni in mesnopredelovalni industriji). Pomemben negativni vpliv na dodano vrednost gospodarske

dejavnosti v BDP je imelo tudi zaprtje dveh velikih podjetij v dejavnosti proizvodnje sladkorja in predelave tobaka, ki sta pomembno izstopali po poslovni uspešnosti in ustvarjeni dodani vrednosti. Stagnacija dodane vrednosti v obdobju po pristopu k EU je v tej dejavnosti moč pripisati tudi neuspešnim primerom lastniškega preoblikovanja podjetij v procesu t. i. menedžerskih prevzemov. Med tarčami so bila tudi nekatera velika živilska podjetja, finančne in lastniške operacije so močno obremenjevali osnovno dejavnost podjetij, kar je v nekaterih primerih rezultiralo tudi v stečajnih procesih, v ugodnejših primerih pa je prišlo do spremembe lastništva; v veliki večini primerov s strani tujih lastnikov. Ti v procesu prevzema racionalizirajo poslovanje tudi z zapiranjem proizvodnih aktivnosti v Sloveniji in praviloma optimizirajo finančno delovanje v smeri repatriacije ustvarjenega dobička.

V obdobju pred pandemijo covid-19 se je sicer poslovanje slovenske živilskopredelovalne industrije stabiliziralo, kar se je odražalo tudi v vseh kazalnikih poslovanja, zaostrene razmere na trgih, ki jih je povzročila pandemija, pa je privedlo do opaznega poslabšanja poslovanja podjetij živilskopredelovalne industrije.

Slika 34: Indeks obsega industrijske proizvodnje (2020 = 100); 2015–2023

Vir: SURS (podatki za leto 2023 so začasni), lastni preračuni

Obseg industrijske proizvodnje agregatu Predelovalnih dejavnosti (NACE-C) je v letu 2023 upadel za 4,4 %, kar je v največji meri posledica padca izvoza. Nadaljevanje negotovosti v mednarodnem okolju, upočasnjevanje gospodarske rasti v trgovinskih partnericah in poslabšanje konkurenčnosti slovenskih izvoznikov zaradi povečanih stroškovnih pritiskov so prispevali k padcu obsega industrijske proizvodnje tudi v Sloveniji. V primerjavi z letom 2020 je agregatna industrijska proizvodnja v Predelovalnih dejavnosti (C) večja za 10,9 %, obseg pa je za dobro tretjino večji, kot v letu 2015.

Preglednica 31: Indeksi obsega industrijske proizvodnje (predhodno leto = 100); 2018–2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Predelovalne dejavnosti (C)	105,7	103,6	95,0	111,7	103,9	95,6
Proizvodnja živil (10)	100,6	104,2	99,3	105,0	98,5	101,5
Proizvodnja pijač (11)	112,3	95,7	90,5	113,0	105,6	93,6

* Začasni podatki.

Vir: SURS, lastni preračuni

V dejavnosti Proizvodnja živil (C10) je obseg industrijske proizvodnje v letu 2023 rahlo porasel (+1,5 %), medtem ko revidirani podatki o stopnji rasti za leto 2022 kažejo 1,5-odstotno

zmanjšanje. V primerjavi z letom 2020 je industrijska proizvodnja v živilskopredelovalni dejavnosti (C10) večja za 5,0 %, obseg v letu 2023 pa je podoben, kot v letu 2015.

Nekoliko večje nihanje obsega industrijske proizvodnje je značilno za dejavnost Proizvodnja pijač (C11), kar lahko pripišemo sezonskim vplivom. V obdobju korone, ko je bila dinamika proizvodnje pod vplivom izpada prodaje v gostinstvu, je obseg padel za desetino, nakar je sledila precejšnja skoraj desetodstotna letna rast v letih 2021 in 2022, v letu 2023 pa je obseg ponovno upadel za 6,4 %. V primerjavi z letom 2020 je industrijska proizvodnja v dejavnosti proizvodnje pijač (C11) večja za 11,6 %, prav tako pa v primerjavi z letom 2015.

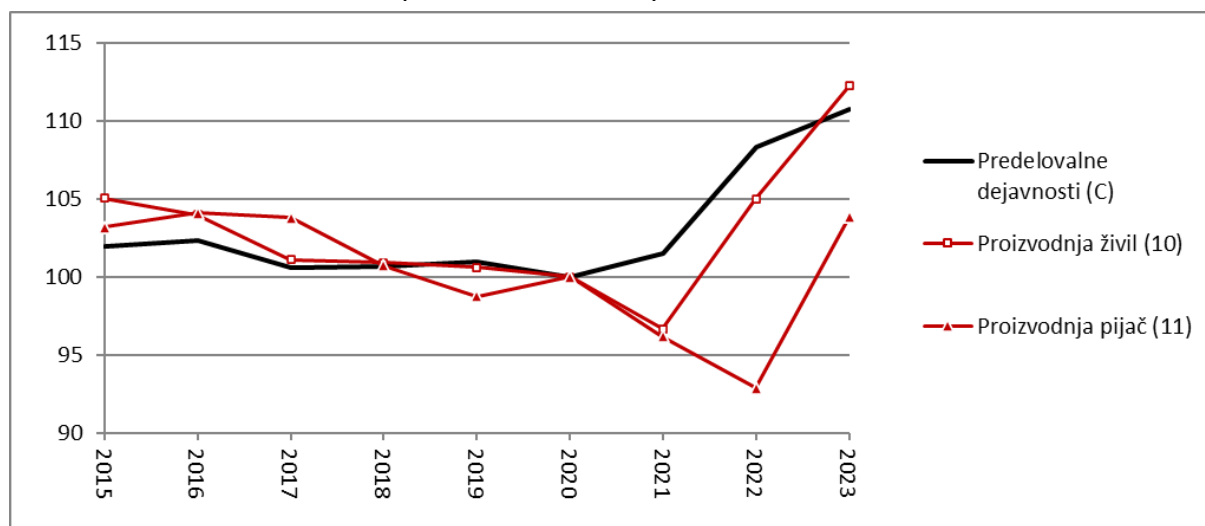
4.2 Cene v živilskopredelovalni industriji

Tudi v letu 2023 se med najpomembnejše dejavnike poslovnega okolja živilskopredelovalne industrije v uvrščajo izrazite spremembe cen na različnih ravneh agroživilske verige. Proizvajalčeve cene v dejavnosti proizvodnje živil (C10) so se v letu 2023 namreč ponovno opazno zvišale, kar je posledica podražitev praktično vseh stroškovnih kategorij. Tako po večletnem trendu zniževanja proizvajalčevih cen in odboju od dna v koronskem letu 2021, vidimo občutno dvoletno rast tega cenovnega agregata.

V dejavnosti proizvodnje pijač (C11) ugotavljamo precejšnjo rast cen v letu 2023. Dejavnost je v predhodnih dveh letih izkazovala precejšnje znižanje, sicer pa v analiziranem obdobju opazamo izrazite ciklične oscilacije proizvajalčevih cen v proizvodnji pijač.

V agregatu predelovalnih dejavnosti (C) so se realne cene pri proizvajalcih v letu 2023 ponovno povišale a po znižani stopnji, kot v predhodnih letih. Rast v zadnjem letu je nekoliko nižja, kot v dejavnost Proizvodnja živil (C10), kljub temu pa sta oba sektorja dosegla rekordno raven cen v zadnjem desetletju. Po cenovnih pritiskih v obdobju korone, ki so bili posledica zastojev v globalnih oskrbnih verigah, kasneje pa krepitvi gospodarske rasti, je rast cen v letu 2023 v pretežni meri možno pripisati visoki rasti cen energentov, ki predstavlja univerzalni in visoko multiplikativni stroškovni dejavnik za vse gospodarske panoge.

Slika 35: Indeksi cen živil in pijač ter proizvodov predelovalnih dejavnosti pri proizvajalcih (realno; 2020 = 100); 2015–2023

Vir: SURS, lastni preračuni

Letna nominalna rast cen pri proizvajalcih v letu 2023 za predelovalne dejavnosti (C) je bila 6,5-odstotna (realno 2,4 %), skupne cene živil in pijač (C10 + C11) so v tem letu nominalno zrasle za 12,0 % (realno 7,3 %). Cene pri proizvajalcih živil (C10) so prav tako nominalno

zrasle za 11,4 % (realno 10,0 %), cene pri proizvajalcih pijač (C11) pa so se nominalno zvišale za 16,5 %, ob upoštevanje inflacije pa so realno višje za 7,7 %. V tej dejavnosti gre za kompenzacijske podražitve, saj v letu 2022 ugotavljamo občutno nižjo rast, kot je bila zabeležena v povprečju predelovalnih dejavnosti, ali v dejavnosti predelave živil.

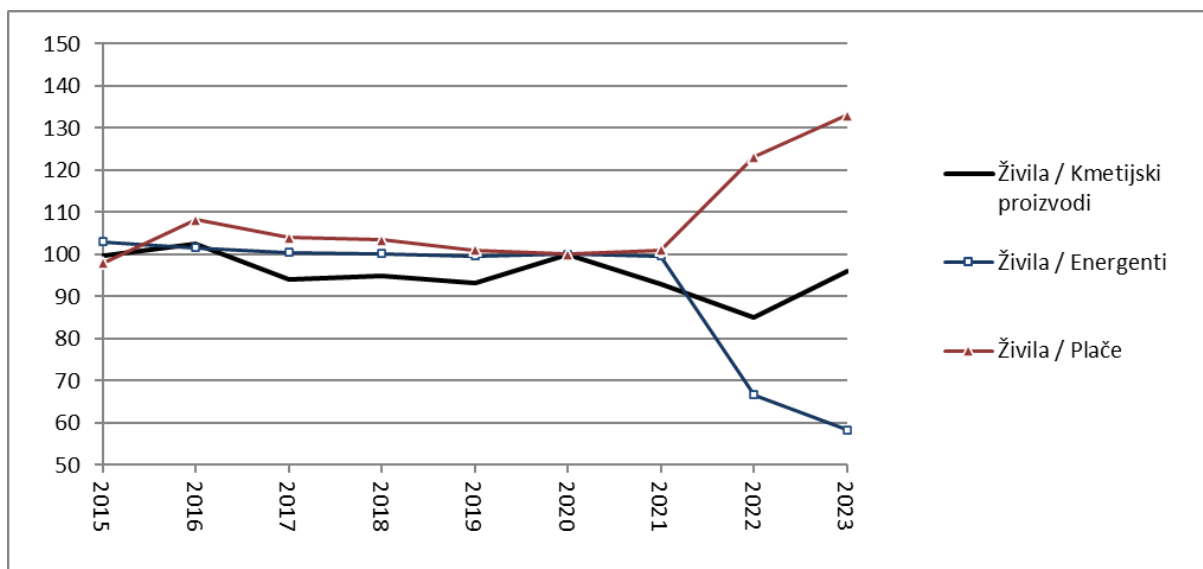
Preglednica 32: Indeksi cen pri proizvajalcih (nominalno, predhodno leto = 100); 2018–2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Predelovalne dejavnosti (C)	101,7	100,8	100,3	106,5	117,7	106,5
Proizvodnja živil in pijač (10 + 11)	100,8	101,5	102,4	101,3	118,0	112,0
Proizvodnja živil (10)	101,1	101,2	102,8	101,4	119,8	111,4
Proizvodnja pijač (11)	99,4	103,1	100,8	100,9	106,5	116,5

Vir: SURS, lastni preračuni

V spodnjem grafikonu prikazujemo cenovno-stroškovna razmerja, kjer gibanje cen v proizvodnji živil primerjamo z gibanjem cen treh ključnih kategorij proizvodnih vložkov. V letu 2023 ponovno izstopa izrazito poslabšanje paritete za stroške energentov, kar je pojav, ki ga ugotavljamo že v lanskem letu, vendar je sprememba v zadnjem analiziranem letu občutno blažja. Pariteta je v zadnjem letu padla za dodatnih deset odstotnih točk in je v primerjavi z izhodiščnim letom 2020 slabša za 33 %. Cene energentov so se v letu 2023 zvišale za 27,3 % kar je občutno manj, kot v letu 2022 (78,8 % nominalna letna rast). So pa številna s ciljem zmanjševanja cenovnih tveganj s pogodбами oblikovala precejšnje terminske zakupe, zato so realizirani stroški energentov še vedno pomembni stroškovni dejavnik. Potrdila se je napoved, da rast energentov v letu 2022 vpliva na pariteto tudi v letu 2023. Energetski stroškovni šoki so se prenesli navzdol po verigi, kar je občutno poslabšalo poslovne rezultate v podjetjih živilskopredelovalne industrije.

Slika 36: Indeksi cen živilskih proizvodov pri proizvajalcih v primerjavi z indeksi cen kmetijskih pridelkov, energentov in plač (2020 = 100); 2015–2023

Vir: SURS, lastni preračuni

Cene kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih so se v letu 2023 zvišale za 2,6 %, medtem ko so se cene v kmetijstvu brez sadja in zelenjadnic, ki jo uporabimo pri izračunu paritet znižale za 1,1 %. S tem se je cenovno-stroškovna pariteta za živilskopredelovalno industrijo nekoliko izboljšala in se odlepila od najnižje ravni v analiziranem obdobju, ki jo ugotavljamo v letu 2022.

Pariteta se je v enem letu izboljšala za dobro desetino (+10,8 o. t.), v primerjavi z baznim letom 2020 je slabša za 4,1 odstotne točke, z letom 2015 pa je slabša za 3,9 %.

Razmerje indeksov cen živil pri proizvajalcih in stroškov dela v živilskopredelovalni industriji pa je ponovno ugodnejše, kot v letu prej. Leta 2023 je bila po statističnih podatkih zabeležena 3,1-odstotna rast bruto plač, kar je občutno manj od letne rasti proizvajalčevih cen živil. Razmerje med indeksom cen živil in plač se je v letu 2022 po osmih letih zaporednega zniževanja izboljšalo v korist podjetij, trend rasti pa se nadaljuje tudi v letu 2023. To občutijo predvsem v delovno intenzivnih panogah (pekarstvo in mesnopredelovalna industrija), kar nekoliko izboljša njihov položaj. So se pa zaradi inflacije, ter posledično korekcije minimalne plače v skladu z zakonodajo, in tudi zaradi zaostrovanja razmer na trgu dela, pritiski po zviševanju plač okrepili, zato je pričakovati, da se bo pariteta med indeksom cen živil pri proizvajalcih in stroški dela zelo verjetno obrnila v nasprotno smer.

4.3 Poslovni rezultati živilskopredelovalne industrije

4.3.1 Poslovanje živilskopredelovalne panoge

Slovenska živilskopredelovalna industrija je v letu 2023 zaposlovala 15.564 delavcev na podlagi ur, v dejavnosti pa je bilo registriranih 825 podjetij. Trend zviševanja števila delavcev se nadaljuje, vendar je intenzivnost rasti v letu 2023 opazno nižja. Na upad intenzivnosti rasti števila zaposlenih je zagotovo vplivalo znižanje rasti obsega industrijske proizvodnje v živilskopredelovalni dejavnosti v letu 2023. Kazalnika sta namreč močno povezana. Po 2,7-odstotnem zvečanju števila delavcev v predhodnem letu, se je njihovo število v letu 2023 povečalo za 1,2 %, s praktično enako stopnjo rasti pa se je povečalo tudi število registriranih podjetij (1,1 %). Nihanja in amplitude števila podjetij in zaposlenih v živilskopredelovalni industriji ni možno enoznačno povezati s konkretnim dejavnikom. Gre za dinamično panogo, kjer vidimo vstop novih podjetnikov v butičnem segmentu, prav tako pa podjetja izstopajo.

V letu 2023 je živilskopredelovalno podjetje v povprečju zaposlovalo 18,9 delavca, kar je nekoliko manj, kot v letu prej in nekoliko pod ravni povprečja zadnjih petih let. V zadnjem letu lahko tako vidimo obrat trenda povprečnega števila zaposlenih na podjetje, saj z izjemo leta 2019 ta strukturni kazalnik kaže pozitivni razvoj, letos pa se je povprečno število zaposlenih na podjetje ponovno zmanjšalo. Podjetja v živilskopredelovalnih dejavnostih se v dolgoročnem trendu počasi povečujejo, a je povprečna velikost še vedno nekoliko manjša, kot v agregatu predelovalnih dejavnosti (NACE-C). V letu 2023 je povprečno predelovalno podjetje (C) zaposlovalo 22,4 zaposlenca po urah, medtem ko je v letu 2019 vrednost tega kazalnika znašala 23,1 delavca na podjetje. Tudi v dejavnosti C ugotavljamo oscilacije, ki sledijo trendom glavnih dejavnikov gospodarske aktivnosti v Sloveniji in naših glavnih izvoznih trgih.

Živilskopredelovalna podjetja so v letu 2023 upravljala 2,77 milijarde EUR bilančnih sredstev, kar je realno za 1,0 % več, kot v predhodnem letu. V obdobju visoke inflacije pravzaprav preseneča, da se je obseg sredstev realno povečal, kar kaže na precejšnjo investicijsko aktivnost v letu 2022. S stabilizacijo poslovanja na živilskopredelovalnih podjetjih, predvsem pa ob zmanjšanju števila in obsega procesov radikalnega prestrukturiranja podjetij, se je nihanje vrednosti tega kazalnika umirilo.

V letu 2023 je živilskopredelovalna industrija z rekordno vrednostjo prihodkov presegla tri milijarde EUR prihodkov (3,2 mrd EUR), kar je realno za šest desetink več, kot v predhodnem letu. V letu 2022 so prihodki realno zrasli za 11,3 %, v letu 2021 pa realno za 7,7 %. Izkazani prihodki od prodaje so višji zgolj v proizvodnji živil (C10), medtem, ko je v proizvodnji pijač (C11) obseg prihodkov realno nižji za 2,8 %.

Dinamika proizvajalčevih cen se v agregatih močno razlikuje, tako da ugotovljena rast realnih cen v proizvodnji pijač za leto 2023 še zdaleč ni kompenziral izrazito nižjega obsega fizične proizvodnje v tem letu.

Preglednica 33: Gibanje pomembnejših kazalnikov poslovanja živilskopredelovalne industrije (NACE C10+C11); 2018–2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks (realno) 2023/22
Število podjetij	755	745	772	789	808	825	102,1
Število zaposlenih	14.125	14.628	14.486	14.974	15.378	15.564	101,2
Sredstva (mio EUR)	2.204	2.297	2.175	2.342	2.556	2.771	101,0
Prihodki od prodaje (mio EUR)	2.192	2.315	2.223	2.439	2.953	3.192	100,6
Prihodki od izvoza (mio EUR)	627	686	688	826	1.012	1.130	104,0
Izvozna usmerjenost (%)	28,6	29,6	31,0	33,9	34,3	35,4	103,3
Produktivnost (000 EUR)	155,2	158,2	153,5	162,9	192,0	205,0	99,4
Dodana vrednost (mio EUR)	549,0	604,0	622,7	669,5	751,7	842,3	104,3
Dodana vrednost na zaposlenega (000 EUR)	38,9	41,3	43,0	44,7	48,9	54,1	103,1
Čisti dobiček (mio EUR)	111,2	136,7	125,2	135,9	172,8	13,0	7,0
Čista izguba (mio EUR)	10,8	8,0	13,1	8,2	8,6	0,0	/
Neto čisti dobiček/izguba (mio EUR)	100,4	128,7	112,1	127,7	164,2	13,0	7,4
Dobiček/izguba na zaposlenega (000 EUR)	7,1	8,8	7,7	8,5	10,7	0,8	7,3
Donosnost sredstev (ROA) (%)	4,6	5,6	5,2	5,2	6,4	0,5	7,3
Donosnost prodaje (ROS) (%)	4,6	5,6	5,0	5,5	5,6	0,4	7,3

Vir: AJPES, lastni preračuni

Slovenska živilska podjetja so v izvozu ustvarila 1,1 milijardo EUR prihodkov, kar je realno 4,0 % več, kot v letu 2022. Ugotavljamo nekoliko nižjo rast izvozne aktivnosti, kot v predhodnem letu, ko se je vrednost izvoza povečala za impresivnih 12,6 %. Kljub nižji stopnji živilska panoga krepi izvozno aktivnost in ravno rast izvoza je ena od ključnih značilnosti slovenske živilske industrije in odraz mednarodne konkurenčnosti v izrazito kompetitivnem okolju evropskega živilskega trga. Ta trend se odraža tudi v rasti deleža izvoznih prihodkov v celotnih prihodkih od prodaje. Kazalnik izvozne usmerjenosti je v letu 2023 dosegel 35,4 % za dobre tri odstotke več, kot v predhodnem letu. Podatki kažejo, da je v letu 2023 prodaja slovenskih živilskopredelovalnih podjetij v izvozu rasla hitreje, kot prodaja na domačem trgu.

V povprečju je zaposleni v živilskopredelovalni dejavnosti v letu 2023 ustvaril 205 tisoč EUR prihodkov (leta 2022: 192 tisoč EUR). Produktivnost, merjena s prihodki od prodaje na zaposlenega, je bila tako v letu 2023 za 0,6 % nižja, kot v letu prej, pri čemer pa produktivnost v letu 2022 realno zrasla za 8,3-odstotka. Produktivnost v slovenski živilskopredelovalni industriji ponovno nekoliko bolj oscilira, je pa to gibanje neposredno povezano z tudi rastjo proizvajalčevih cen. Velike oscilacije produktivnosti v tradicionalnih proizvodnih dejavnostih s klasičnimi aktivnostmi modernizacije žal ni možno pričakovati.

Kazalnik dodane vrednosti na zaposlenega se je v letu 2023 znašala 54 tisoč EUR, kar je realno za 3,1 % več, kot v predhodnem letu. Gre za opazno rast, kar je v pretežni meri posledica ugodnejših stroškovno-prihodkovnih paritet za kmetijske surovine in delo. Skupno ustvarjena dodana vrednost v živilskopredelovalni panogi je na letni ravni realno višja za 4,3 % in je v letu 2023 znašala 842 mio EUR.

Realni rasti dodane vrednosti v letu 2023 pa ni sledila uspešnost poslovanja živilskopredelovalnih podjetij, saj so ključni kazalniki dobičkovnosti v panogi občutno nižji, kot v predhodnem letu. Panoga je sicer poslovno leto končala z okoli 13 milijonov EUR neto čistega dobička, kar je realno zgolj slaba desetina vrednosti iz leta 2022. Slovenska

živilskopredelovalna panoga sicer že deseto leto zapored izkazuje neto čisti dobiček in v zadnjem letu nobena od njenih dejavnosti ni izkazala neto izgube.

Tudi razmerje med izgubo in dobičkom se izboljšuje, prav tako pa pada število podjetij, ki poslovno leto zaključijo z negativnim izidom. Nerevidirani izkazani dobiček je v letu 2023 znašal 13 milijonov EUR (realno – 92,6 %), izkazana izguba pa je bila zelo blizu 0 EUR, saj v dejavnosti ni bilo podjetij, ki bi v letu 2023 izkazale izgubo.

Neto čisti dobiček na zaposlenega je v letu 2023 znašal 834 EUR, kar je občuten padec, saj je ta kazalnik v letu 2022 znašal 10.679 EUR. Realno gre za kar 92,7 % padec. Pričakovano je padel tudi kazalnik donosnosti prodaje (ROS), ki je po rekordni vrednosti v letu 2022 (5,6 %) v letu 2023 znašal 0,41 %. Tudi donosnost sredstev (ROA) je bila v letu 2023 izrazito nizka in je znašala 0,47 % (leta 2022: 6,4 % in leta 2021: 5,5 %). Dramatično zmanjšanje obeh kazalnikov dobičkovnosti v letu 2023 je povezano z padcem izkazanega neto dobička v zadnjem letu.

Okvir 7: Kazalniki uspešnosti poslovanja živilskopredelovalne industrije

Kazalniki, ki temeljijo na podatkih iz računovodskih bilanc, so pogosto vključeni v analizo konkurenčnosti in uspešnosti poslovanja industrijskih panog. Pri analizi uspešnosti poslovanja slovenske živilskopredelovalne industrije so uporabljeni podatki, ki jih pripravlja Agencija za javnopravne evidence in storitve (AJPE). Metodologija za izračun kazalnikov računovodske analize je bila povzeta po slovenskih računovodskih standardih ter nemških in francoskih standardih računovodske analize.

Prihodki na tujih trgih = čisti prihodki od prodaje na trgu EU (AOP 115) + čisti prihodki od prodaje na trgu izven EU (AOP 118)

Izvozna usmerjenost = prihodki na tujih trgih/čisti prihodki od prodaje (AOP 110)

Dodana vrednost = kosmati donos od poslovanja (AOP 126) – stroški blaga, materiala in storitev (AOP 128) – drugi poslovni odhodki (AOP 148)

Neto čisti dobiček oziroma izguba = čisti dobiček poslovnega leta (AOP 200) – čista izguba poslovnega leta (AOP 201)

Produktivnost = čisti prihodki od prodaje (AOP 110)/povprečno število zaposlenih (AOP 188)

Dodana vrednost na zaposlenega = dodana vrednost/povprečno število zaposlenih (AOP 188)

Neto čisti dobiček oziroma izguba na zaposlenega = neto čisti dobiček oziroma izguba/povprečno število zaposlenih (AOP 188)

Donosnost sredstev (ROA) = neto čisti dobiček oziroma izguba/sredstva (AOP 001)

Donosnost prodaje (ROS) = neto čisti dobiček oziroma izguba/čisti prihodki od prodaje (AOP 110)

Če želimo oceniti pomen živilskopredelovalnih podjetij (C10 + C11) v agregatu slovenske predelovalne industrije (C) primerjamo deleže za ključne ekonomske kazalnike, kar je prikazano v spodnji preglednici. Ugotavljamo, da se je relativni prispevek živilskopredelovalnih podjetij v letu 2023 v nekaterih pomembnih kategorijah povečal. Tako je pomembno izpostaviti občutno rast deleža živilskopredelovalne industrije v dodani vrednosti slovenskega predelovalnega sektorja. V letu 2023 je živilskopredelovalna industrija ustvarila 7,2 % dodane vrednosti, kar je pol odstotne točke več, kot v predhodnem letu in tudi opazno več, kot je povprečje analiziranega obdobja. Delež je opazno večji tudi v kazalniku prihodkov od prodaje (leta 2023: 7,9 %), kjer živilskopredelovalna podjetja izkazujejo za sedem desetink odstotne višji delež. Delež v prihodkih od prodaje je možno pripisati upadu obsega industrijske proizvodnje v predelovalnih dejavnostih, ki je, kot že rečeno, posledica upada izvoznega povpraševanja in cenovne konkurenčnosti slovenske industrije. Občutna rast izvoznih prihodkov je opazno povečala tudi delež živilskopredelovalne industrije v prihodkih predelovalnih dejavnosti od izvoza (leta 2023: 3,9 %). Se je pa občutneje zmanjšal delež v

izkazanem dobičku, povečal pa v izgubi, ki je sicer v obeh primerjanih agregatih izredno nizka (izguba 2023 NACE-C: 196 tisoč EUR, v NACE 10+11 pa 15 tisoč EUR).

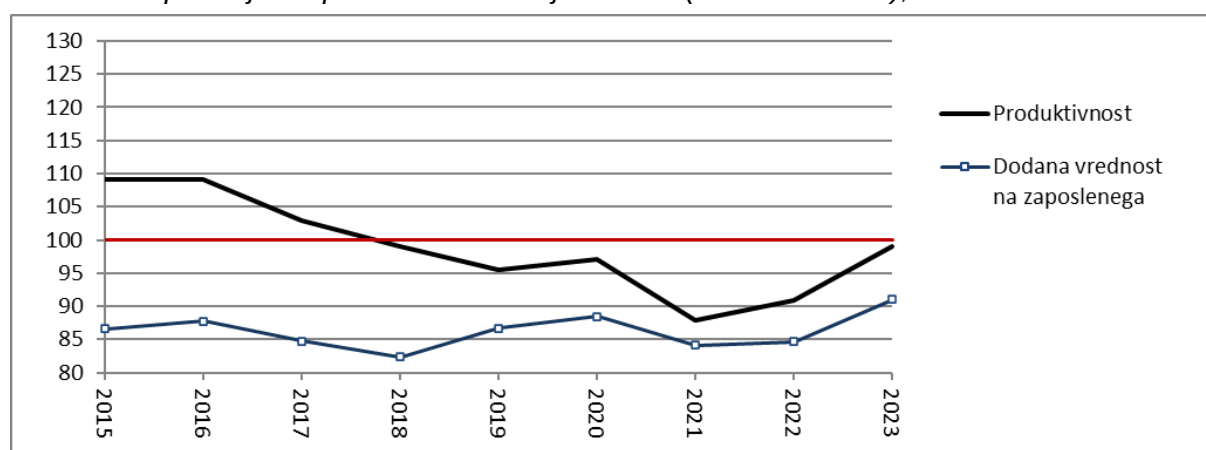
Preglednica 34: Deleži proizvodnje hrane in pijač (10 + 11) v predelovalni dejavnosti (C); 2018–2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Število podjetij	9,2	9,0	9,2	9,3	9,4	9,4
Število zaposlenih	7,6	7,7	7,9	7,9	8,0	7,9
Sredstva	8,5	8,4	7,9	7,6	7,6	7,7
Prihodki od prodaje	7,3	7,4	7,6	7,0	7,2	7,9
Dodana vrednost	6,6	6,8	7,0	6,7	6,7	7,2
Dobiček	6,5	7,8	7,6	6,3	6,6	4,0
Izguba	3,7	3,6	4,5	4,4	3,7	7,9
Prihodki od izvoza	2,9	3,1	3,3	3,3	3,5	3,9

Vir: AJPES, lastni preračuni

Relativna produktivnost v živilstvu (C10 + C11) v primerjavi s povprečjem produktivnosti v predelovalni industriji (C) se je v letu 2023 opazno izboljšala. Kot je razvidno iz spodnjega grafikona je v letu 2023 kazalnik je zrasel na slabih 100 %, kar je za 10 % točk več, kot v letu 2022. Relativna produktivnost živilskopredelovalne industrije v primerjavi s povprečjem predelovalne dejavnosti je od leta 2015 dokaj strmo upadala. Prvič je pod povprečje predelovalnih dejavnosti padla v letu 2017, vrednost relativne produktivnosti pa je bila najnižja v letu 2021. Relativno izboljšanje položaja živilskopredelovalne industrije v primerjavi s povprečjem predelovalne industrije je moč pripisati poslabšanju razmer v predelovalnem sektorju in rasti produktivnosti, ki presega stopnjo rasti v agregatu predelovalnih dejavnosti. Podobne trende nazadovanja na daljše obdobje ugotavljamo tudi pri relativni dodani vrednosti na zaposlenega, vendar je po odboju v 2018 in nihanjih do leta 2022 živilskopredelovalna industrija tudi po tem kazalniku raste. V letu 2023 je vrednost dosegla najvišjo raven v analiziranem obdobju Dodana vrednost na zaposlenega je v živilskopredelovalni industriji v letu 2023 za slabo desetino pod povprečjem agregata predelovalne industrije.

Slika 37: Produktivnost in dodana vrednost na zaposlenega v živilskopredelovalni industriji v primerjavi s predelovalnimi dejavnostmi (indeks C = 100); 2008–2023

Vir: AJPES, lastni preračuni

4.3.2 Industrijska struktura in gospodarska gibanja po živilskopredelovalnih dejavnostih

Najpomembnejše dejavnosti slovenske živilskopredelovalne panoge po številu zaposlenih in dodani vrednoti so mesnopredelovalna, mlečnopredelovalna in pekarska industrija, po prihodkih pa se je pekarstvu približala dejavnost NACE-10.8 Proizvodnja drugih prehrabnih izdelkov. V sektorski strukturi v zadnjih letih ne ugotavljamo bistvenih sprememb.

Mesnopredelovalna industrija je v letu 2023 dosegla največje deleže pri dveh od treh najpomembnejših strukturnih kazalnikov. Že četrto leto zapored se je povečal delež te dejavnosti v skupnem številu zaposlenih, ki s skoraj eno tretjinskim deležem ostaja največji delodajalec v panogi. Pekarstvo je drugi najpomembnejši zaposlovalec z 28,9-odstotnim deležem v živilskopredelovalni industriji. Mesnopredelovalna industrija je tudi v letu 2023 prispevala največji delež prihodkov od prodaje (28,8 %), kar je sicer ponovno nekoliko manj, kot v letu 2022. Prav tako pa je pomembno izpostaviti, da je delež mesnopredelovalne industrije v ustvarjeni dodani vrednosti ponovno največji in, da so deleži preostalih dveh vodilnih dejavnosti živilske panoge tako nekoliko padli. Delež podjetij, ki so registrirana v mesnopredelovalni dejavnosti je tretji v živilskopredelovalni panogi, kar potrjuje dejstvo, da so podjetja registrirana v tej dejavnosti nadpovprečno velika. Nedvomno pa lahko zaključimo, da je poslovanje mesnopredelovalne dejavnosti v letu 2023 nekoliko slabše, kot v predhodnem letu, a kljub temu stabilno.

Pekarstvo že tradicionalno predstavlja največji delež v strukturi registriranih podjetij v živilskopredelovalni dejavnosti in tako je bilo tudi v 2023, ko je ta delež znašal 42 %, kar je nekoliko manj, kot v letu prej. Ta podjetja so prispevala 15,3 % prihodkov od prodaje živilske industrije, kar je enako, kot v predhodnem letu. Ugotavljamo, da se je trend poslabševanje deležev prekinil, a ekonomski pritiski v pekarstvu so intenzivnejši, kot v povprečju živilskopredelovalne industrije. Zagotovo so tudi stroškovni pritiski, ki so posledica dogajanja v Ukrajini, ne napovedujejo občutnega izboljšanja razmer v mlinarstvu in pekarski dejavnosti.

Mlečnopredelovalna industrija je bila tudi v letu 2023 druga najpomembnejša dejavnost po deležu v skupnih prihodkih živilskopredelovalne panoge. Ustvarila je 17,1 % celotnih prihodkov, vrednost pa je občutno višja, kot v letu 2022 (16,4 %). Kaže, da se razmere v mlečnopredelovalni industriji, vsaj kar se tiče relativnih prihodkov, izboljšujejo. V tem kontekstu je potrebno tudi izpostaviti, da je delež te dejavnosti v skupnih prihodkih živilskopredelovalne panoge v predhodnih letih rasel tudi za več, kot odstotno točko – rekordno v letu 2020, ko se je povečal za 1,6 odstotne točke. Zanimiva strukturna značilnost je tudi visoka produktivnost dela mlečnopredelovalni industriji, kar posledično pomeni, da je delež mlekarstva v prihodkih (17,1 %) večji od pekarstva (15,3 %), vendar pa je delež mlečnopredelovalne industrije v agregatnem številu zaposlenih tradicionalno relativno nizek (11,2 %) in se znižuje zaradi izboljševanja produktivnosti in avtomatizacije, prav tako pa je nizek delež tudi v skupnem številu podjetij (3,8 %).

Po deležu prihodkov od prodaje na tujih trgih se sicer zadnjih nekaj let najvišje uvršča proizvodnja drugih prehrabnih izdelkov (NACE 10.8), vendar izvozna aktivnost te dejavnosti precej niha. V letu 2023 je delež prihodkov dejavnosti proizvodnje drugih prehrabnih izdelkov ponovno opazneje zrasel in dosegel 26,7 % (+0,6 o.t.). Na dolgi rok smo podobna gibanja ugotavljali tudi za dejavnosti predelava mleka in predelava mesa, saj sta obe stabilno krepili deleže v agregatnem izvozu. Je pa v letu 2023 prišlo do obrata in so podjetja v mesnopredelovalni dejavnosti v letu ustvarila 1,5 o.t. nižji delež v izvozu (leta 2023: 23,5 %). Nekoliko se je zmanjšala vrednost izvoza piščančjega mesa in izdelkov, preostale skupine pa beležijo celo nekoliko večji upad rast, potrebno pa je izpostaviti, da ne gre za drastične spremembe izvozne konkurenčnosti, ampak običajne oscilacije na trgih. Na tretjem mestu po

deležu v agregatnih izvoznih prihodkih pa je bila mlečnopredelovalna dejavnost, ki je ustvarila 24, 4-odstotni delež, kar je za dobro odstotno točko in pol več, kot v letu 2022. V mlečnopredelovalni dejavnosti ugotavljamo stabilno rast izvozne aktivnosti, še posebej pa je opazna rast izvoza podjetij specializiranih za proizvodnjo sladoleda.

Preglednica 35: Osnovni kazalniki strukture živilskopredelovalne panoge v letu 2023

	Število podjetij	Število zaposlenih	Prihodki od prodaje	Prihodki na tujih trgih	Dodana vrednost	Čisti dobiček	Čista izguba
Proizvodnja živil in pijač (mio EUR) (10 + 11)	825	15.564	3.190,6	1.130,3	842,3	13,0	0,0
Struktura (%; 10 + 11 = 100 %)							
10 Proizvodnja živil	85,7	92,3	90,1	94,2	83,1	93,2	92,3
10.1 Proizvodnja mesa in mesnih izdelkov	12,2	31,8	28,8	23,5	25,6	36,7	31,8
10.2 Predelava in konzerviranje rib, rakov	0,5	0,7	0,6	0,7	0,6	0,1	0,7
10.3 Predel. in konzerviranje sadja in zelenjave	5,2	4,8	4,7	6,1	5,0	2,4	4,8
10.4 Proizv. rastlinskih in živalskih olj in maščob	1,7	1,1	2,1	3,1	1,0	11,7	1,1
10.5 Predelava mleka	3,8	11,2	17,1	24,4	13,2	0,7	11,2
10.6 Mlinarstvo, proizv. škroba in škrobnih izd.	1,2	0,4	0,6	0,3	0,4	0,5	0,4
10.7 Proizvodnja pekarskih izdelkov in testenin	42,3	28,9	15,3	7,7	20,7	20,2	28,9
10.8 Proizvodnja drugih prehrabnih izdelkov	17,2	10,6	15,7	26,7	13,6	20,9	10,6
10.9 Proizvodnja krmil in hrane za hišne živali	1,6	2,8	5,1	1,8	3,1	0,0	2,8
11 Proizvodnja pijač*	14,3	7,7	9,9	5,8	16,9	13,05	15,33
11.02 Proizvodnja vina iz grozdja	4,8	1,3	0,9	0,3	1,3	6,8	7,7
11.05 Proizvodnja piva	4,7	3,6	5,8	3,4	11,4	0,7	1,3
11.07 Proizvodnja brezalkoholnih pijač in vod	2,8	2,7	3,1	2,0	4,1	3,4	3,6

* V vsoto so vključene tudi druge dejavnosti proizvodnje pijač.

Vir: AJPES, lastni preračuni

Po prispevku k dodani vrednosti živilskopredelovalne panoge je v 2023 ponovno največji delež ustvarila mesnopredelovalna dejavnost. Delež le-te se je po dvoletnem opaznejšem upadu v zadnjem letu povečal na 25,6 %, kar je za 4 desetinke odstotne točke več kot v letu 2022. Po prispevku k dodani vrednosti sledi pekarstvo z 20,7 %, kar je za 3,7 odstotne točke manj kot v predhodnem letu. Potrebno pa je izpostaviti, da je pekarska dejavnost dolgo obdobje dosegala najvišji delež v dodani vrednosti slovenske živilskopredelovalne industrije, sedaj pa je primat prevzela mesnopredelovalna industrija. S 13,2-odstotnim deležem sledi dejavnosti predelava mleka, kar je za pol odstotne točke več kot v predhodnem letu. Ugotavljamo obrat trenda zmanjševanja vrednosti tega kazalnika. Preostale dejavnosti živilskopredelovalne industrije so deleže povečini bodisi ohranjale bodisi izkazovale manjšo rast; v agregatu se je namreč dodana vrednost v živilskopredelovalni industriji v letu 2023 povečala za 4,3 %.

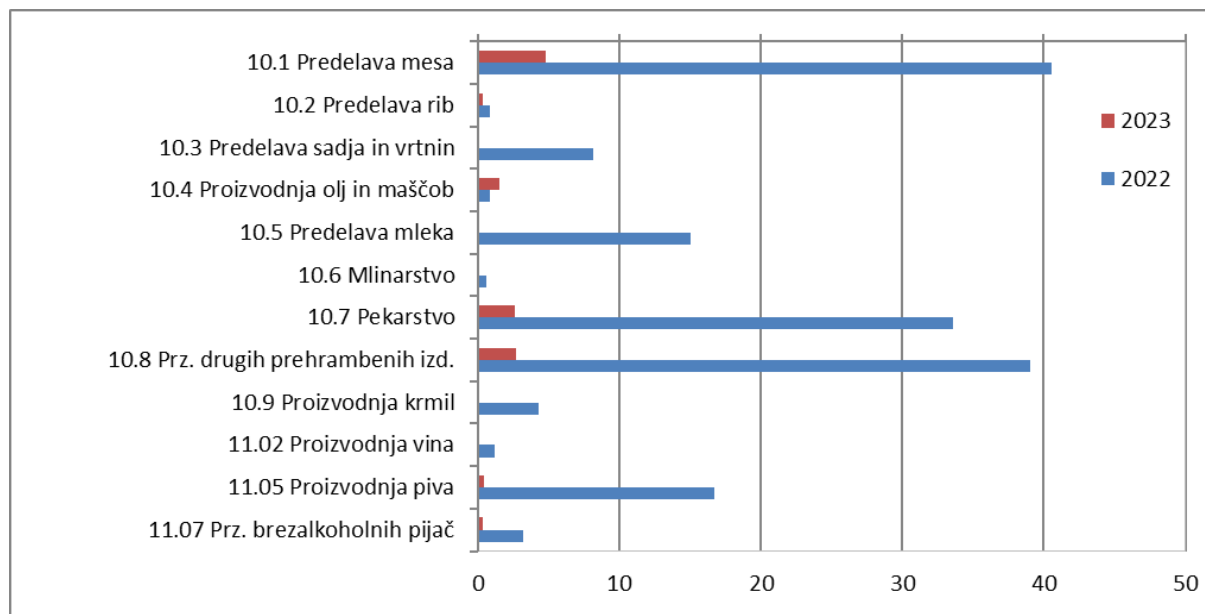
Po deležu v izkazanem čistem dobičku je tradicionalno največji delež ustvarila dejavnost proizvodnja drugih živilskih izdelkov (NACE-10.8), v letu 2023 pa jo je po deležu občutno presegla mesnopredelovalna industrija. Slednja je delež v čistem dobičku v letu 2023 povečala za skoraj 13 odstotnih točk in ustvarila dobro tretjino vsega dobička živilskopredelovalne dejavnosti. Se je pa delež dejavnosti Proizvodnja drugih živilskih izdelkov zmanjšal na 20,9 %, sledi pa pekarstvo, ki je v letu 2023 ustvarilo 20,7-% delež, kar je odstotno točko in pol manj kot v predhodnem letu. Dejavnost mlekarstva pa je svoj delež občutno zmanjšala, in je v letu 2023 ustvarila zgolj 0,7 % celotnega dobička živilske panoge, kar je osem odstotnih točk manj kot v letu 2022. Poslovno leto 2023 je posebno po tem, da nobena od dejavnosti živilskopredelovalne industrije ni izkazala čiste izgube, čisti dobiček pa je bil v tem letu razporejen med dejavnosti predelave mesa, proizvodnjo drugih živilskih izdelkov in pekarstva.

Uspešnost poslovanja je razvidna tudi iz spodnjega grafikona, kjer nerevidirani podatki kažejo, da so poslovno leto 2023 vse dejavnosti živilskopredelovalne industrije zaključile z neto

dobičkom, ki pa je izrazito nizek. Izstopa upad neto pozitivnega izida v mesnopredelovalni industriji (4,8 mio EUR; realno –90,1 %), proizvodnji drugih prehrabnih izdelkov (2,7 mio EUR; realno –93,5 %).

Slika 38: Neto dobiček/izguba živilskopredelovalne industrije po dejavnostih (mio EUR); 2022 in 2023

Vir: AJ PES, lastni preračuni

Kot je razvidno iz spodnje preglednice, je v letu 2023 delež prihodkov od izvoza v celotnih prihodkih od prodaje živilskopredelovalne industrije dosegel 35,4-odstotkov. V preteklih letih smo opazili nekoliko bolj intenzivno rast izvozne usmerjenosti kot v zadnjem letu. Kljub temu pa je ta kazalnik še vedno pod povprečjem slovenskih predelovalnih podjetij. Predelovalne dejavnosti (C) so leta 2023 z izvozom ustvarile 72,0 % vseh prihodkov od izvoza, kar je dve desetinki odstotne točke več kot v predhodnem letu. V živilskopredelovalni industriji se je ta kazalnik v zadnjem letu izboljšal za celo odstotno točko, medtem ko je v predhodnem letu zrasel za pol odstotne točke. Kot že omenjeno, živilskopredelovalna industrija izstopa po rasti izvozne aktivnosti v zadnjih letih. Vrednost kazalnika izvozne usmerjenosti je v petih letih višja za slabih dvajset odstotkov, medtem ko je vrednost v povprečju predelovalne dejavnosti v tem obdobju višja za samo dve desetinki odstotne točke. Pričakovati je, da se bo zaradi jasno izpostavljene usmeritve vodilnih slovenskih živilskih podjetij na tuje trge ta delež v prihodnje še naprej povečeval. Potrebno je izpostaviti, da je usmeritev na tuje trge tudi posledica zaostrenih razmer na domačem trgu z živili, kjer opazamo, da tržne deleže prevzemajo izdelki iz uvoza, ki so praviloma nižjega cenovnega in kakovostnega razreda.

Že nekaj letih največji delež prihodkov od izvoza v celotnih prihodkih od prodaje ustvari dejavnost proizvodnje drugih prehrabnih izdelkov. Tudi v letu 2023 podjetja v tej dejavnosti dosegajo zelo visoko 60,2-% izvozno usmerjenost, kar je dobri dve odstotni točki več, kot v predhodnem letu. Prav tako se je izvozna aktivnost nekoliko povečala v dejavnosti predelava mleka, ki je v 2023 na tujih trgih ustvarila 51 % prihodkov (+2,5 odstotne točke), v predhodnem letu 2022 pa se je vrednost nekoliko zmanjšala. Visoko izvozno intenzivnost ugotavljamo še pri dejavnosti predelave sadja in zelenjave, ki je v letu 2023 dosegla več, kot 46-odstotni delež prihodkov na tujih trgih (+2,4 odstotne točke). Gre predvsem za izvoz sadnih sokov enega vodilnih podjetij na tem trgu. Pomembno rast ugotavljamo tudi pri dejavnosti Proizvodnja rastlinskih in živalskih olj in maščob, ki je v letu 2023 povečala delež izvoza v prihodkih za več

kot 10 odstotnih točk (leta 2023: 51,7 %). Za slovensko živilsko panogo zelo pomembna dejavnost predelave mesa dosega sicer nižje vrednosti izvozne usmerjenosti, a je bila rast kazalnika v predhodnih letih izrazito hitra. V letu 2023 sicer ugotavljamo nihaj navzdol, saj so podjetja v tej dejavnosti na tujih trgih ustvarila 28,9 %, (−0,7 o.t.), vendar se je vrednost kazalnika v zadnjih petih letih povečala za skoraj eno četrtno (+24 %). Izpostaviti kaže še pivovarsko dejavnost, kjer izvozna usmerjenost v zadnjih petih letih pomembno upada. V letu 2023 je ta delež znašal 20,4 %, kar je dobro petino manj, kot v predhodnem letu. Dejavnost pivovarstva po lastniških spremembah in z operativno vključitvijo podjetja v globalno multinacionalko, kot kaže zmanjšuje izvoz na trge, kjer so že prisotna hčerinska podjetja matere, da preprečuje kanibalizacijo tržišč deležev. Gre za klasično prestrukturiranje poslovanja, ki je v skladu s strategijo multinacionalk.

Preglednica 36: Kazalniki uspešnosti poslovanja živilskopredelovalnih dejavnosti; 2022 in 2023

DEJAVNOST	Izvozna usmerjenost (%)		Produktivnost (000 EUR)		Dodana vrednost na zaposlenega (000 EUR)		Dobiček/izguba na zaposlenega (000 EUR)		Donosnost prodaje (ROS) (%)		Donosnost sredstev (ROA) (%)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
C PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	71,8	72,0	211,2	207,1	57,7	59,4	12,3	1,7	5,8	0,8	7,1	0,9
Proizvodnja živil in pijač (10 + 11)	34,3	35,4	192,0	205,0	48,9	54,1	10,7	0,8	5,6	0,4	6,4	0,5
10 Proizvodnja živil	35,3	37,1	187,2	200,0	45,8	48,7	10,1	0,8	5,4	0,4	6,7	0,5
10.1 Proizvodnja mesa in mesnih izdelkov	29,4	28,9	176,4	186,0	41,8	43,5	8,3	1,0	4,7	0,5	5,8	0,6
10.2 Predelava in konzerviranje rib, rakov in mehkužcev	40,1	37,4	186,9	195,8	43,1	47,2	9,0	0,2	4,8	0,1	4,6	0,1
10.3 Predelava in konzerviranje sadja in zelenjave	44,6	46,2	167,2	200,0	47,9	56,2	10,1	0,4	6,1	0,2	5,1	0,2
10.4 Proizvodnja rastlinskih in živalskih olj in maščob	40,7	51,7	657,2	385,2	48,4	46,2	7,6	8,6	1,2	2,2	3,0	3,1
10.5 Predelava mleka	48,0	50,5	274,0	313,7	53,5	63,8	8,5	0,1	3,1	0,0	4,8	0,0
10.6 Mlinarstvo, proizvodnja škroba in škrobnih izdelki	16,6	15,6	310,3	298,8	52,2	58,6	10,2	1,0	3,3	0,3	4,2	0,5
10.7 Proizvodnja pekarskih izdelkov in testenin	17,0	17,8	103,4	108,3	40,1	38,7	7,7	0,6	7,4	0,5	8,3	0,6
10.8 Proizvodnja drugih prehranskih izdelkov	58,0	60,2	274,6	304,6	61,3	69,4	24,3	1,6	8,9	0,5	10,5	0,7
10.9 Proizvodnja krmil in hrane za hišne živali	10,3	12,7	377,6	368,1	54,2	59,7	9,8	0,0	2,6	0,0	3,3	0,0
11 Proizvodnja pijač	25,3	20,6	248,6	264,9	84,9	119,3	17,4	0,7	7,0	0,3	5,2	0,2
11.02 Proizvodnja vina iz grozdja	12,4	12,0	140,2	145,9	50,9	55,3	5,9	0,4	4,2	0,3	2,0	0,1
11.05 Proizvodnja piva	27,9	20,4	330,7	335,8	115,6	173,9	28,7	0,8	8,7	0,2	7,0	0,2
11.07 Proizvodnja brezalkoholnih pijač in vod	22,7	22,9	188,0	231,7	60,2	81,3	7,6	0,7	4,0	0,3	2,9	0,2

Vir: AJPES, lastni preračuni

5 KMETIJSKA POLITIKA

Večina kmetijskih ukrepov/intervencij v Sloveniji se izvaja v okviru skupne kmetijske politike (SKP), izvajajo pa se tudi nacionalni ukrepi, ki dopolnjujejo ukrepe SKP. Nekateri od njih so redni in se izvajajo vsako leto (npr. sofinanciranje zavarovalnih premij), nekateri pa so izredni in se izvajajo v primeru nastanka izrednih dogodkov v kmetijstvu (npr. naravne nesreče). Po vzoru take delitve ukrepov, je strukturirano tudi to poglavje, kjer so za leto 2023 prikazani aktualni ukrepi in glavne spremembe.

Slika 39: Poenostavljena delitev ukrepov kmetijske politike v Sloveniji

UKREPI KMETIJSKE POLITIKE			
Skupna kmetijska politika EU		Nacionalni ukrepi	
Neposredna plačila in sektorske intervencije (I. steber)	Intervencije za razvoj podeželja (II. steber)	Redni ukrepi	Izredni ukrepi

5.1 Ukrepi skupne kmetijske politike EU

Z letom 2023 se je začelo izvajanje novega Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 (SN 2023–2027) in s tem novih ukrepov/intervencij. Prvič do zdaj je v enotnem strateškem dokumentu opredeljena celotna kmetijska politika, in sicer I. steber (neposredna plačila in sektorske intervencije) in II. steber (intervencije za razvoj podeželja). Pri tem se sredstva za intervencije iz I. stebra izplačujejo iz Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS), sredstva za intervencije iz II. stebra pa iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP). Za oba stebra skupaj je za obdobje SN 2023–2027 namenjenih 1,8 milijard EUR, in sicer 0,7 milijarde EUR za I. steber in 1,1 milijarde EUR za II. steber.

Slika 40: Cilji SN 2023–2027 za Slovenijo

1 Spodbujanje pametnega, konkurenčnega, odpornega in raznoliškega kmetijskega sektorja, ki zagotavlja dolgoročno prehransko varnost	2 Podpora in krepitev varstva okolja, vključno z biotsko raznovrstnostjo, in podnebnih ukrepov ter prispevanje k doseganju okoljskih in podnebnih ciljev Unije, vključno z njenimi zavezami iz Pariškega sporazuma	3 Krepitev socialno-ekonomskega tkiva podeželja
(1) Podpora vzdržnim dohodkom kmetij in odpornosti kmetijskega sektorja po vsej Uniji, da se poveča dolgoročna prehranska varnost in kmetijska raznolikost ter zagotovi gospodarska trajnost kmetijske proizvodnje v Uniji	(4) Prispevanje k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje, vključno z zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov in povečanjem sekvenciacije ogljika, ter spodbujanje trajnostne energije	(7) Privabljanje in zadrževanje mladih kmetov in drugih novih kmetov v tem poklicu ter spodbujanje trajnostnega razvoja podjetij na podeželju
(2) Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje tako kratko- kot dolgoročne konkurenčnosti kmetij, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji	(5) Spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega upravljanja naravnih virov, kot so voda, tla in zrak, vključno z zmanjšanjem odvisnosti od kemikalij	(8) Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom
(3) Izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi	(6) Prispevanje k zaustavitvi in obratu trenda izgube biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine	(9) Izboljšanje odziva kmetijstva na zahteve družbe glede hrane in zdravja, vključno z visokokakovostno, varno in hranljivo hrano pridelano na trajnostni način, zmanjšanje živil. odpadkov ter izboljšanje dobrobiti živali in zatiranje protimikrobne odpornosti
Horizontalni cilj: Modernizacija kmetijstva in podeželja s spodbujanjem in razširjanjem znanja, inovacij in digitalizacije		

Vir: MKGP

SN 2023–2027 za Slovenijo podaja nabor intervencij za uresničevanje treh splošnih, devetih specifičnih ciljev in enega horizontalnega cilja za razširjanje znanja, inovacij in digitalizacije. Prvi splošni cilj je spodbujanje prehranske varnosti, ki prispeva k razvoju konkurenčnega, pametnega, odpornega in raznolikega kmetijskega sektorja. Drugi splošni cilj je krepitev skrbi za okolje in podnebnih ukrepov v okviru katerega se spodbuja krepitev varstva okolja, podnebnih ukrepov in ohranjanje biotske raznovrstnosti. Tretji splošni cilj prispeva h krepitvi podeželskih območij s spodbujanjem razvoja dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, razvoja biogospodarstva, ohranjanje kulturne dediščine ter izvajanje lokalnih pobud po pristopu LEADER. Splošni cilji so nadalje razdeljeni na devet specifičnih ciljev (slika zgoraj).

5.1.1 Neposredna plačila proizvajalcem

V letu 2023 so se neposredna plačila še zadnjič izplačala po prejšnji shemi neposrednih plačil, medtem ko so se zbirne vloge 2023 izpolnjevale že po pravilih nove sheme, s prvimi izplačili v letu 2024 (plačila iz SN 2023–2027). Neposredna plačila 2023–2027 se izvajajo na podlagi nove uredbe, sprejete v februarju 2023 (*Uredba o neposrednih plačilih iz strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027*). Reforma prinaša številne novosti, med drugim odpravo plačilnih pravic, uvedbo nove dohodkovne prerazporeditve (skupaj z uvedbo plačil na hektar), med večjimi novostmi je tudi okrepljena pogojenost do plačil (do zdaj je bila to navzkrižna skladnost) in popolnoma nova intervencijska shema za podnebje in okolje (SOPO).

Kmetje prejmejo neposredna plačila pod pogojem, da upoštevajo pravila pogojenosti, ki predstavljajo minimalne zahteve iz področij podnebja in okolja (vključno z vodo, tlemi in biotsko raznovrstnostjo), javnega zdravja, zdravja rastlin in dobrega počutja živali. Podpora je namenjena kmetom, ki oddajo zbirno vlogo, izvajajo kmetijsko dejavnost in so aktivni kmetje. Nadalje, imeti morajo najmanj 1 ha upravičene kmetijske površine, pri čemer najmanjša ugotovljena upravičena površina kmetijske parcele znaša vsaj 0,1 ha, ali, če gre za proizvodno vezana plačila za živali, so vlagatelji upravičeni do najmanj 100 EUR neposrednih plačil.

Osnovna oblika neposrednih plačil je osnovno dohodkovno plačilo za trajnostnost na podlagi števila hektarov obdelanih kmetijskih zemljišč, pri čemer znesek prejetih podpor ni odvisen od donosa kmetijske proizvodnje. To je tako imenovano osnovno plačilo, ki ga dopolnjujejo tudi druge oblike neposrednih plačil: dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost, proizvodno vezana plačila (5 različnih intervencij: reja drobnice, reja govedi, reja krav dojlj, mleko v gorskih območjih in beljakovinske rastline), sheme za podnebje in okolje (11 različnih intervencij) in plačilo za mlade kmete.

Za izvajanje vseh oblik neposrednih plačil je Sloveniji za obdobje SN 2023–2027 namenjenih 657,6 milijona EUR oziroma okoli 131 milijonov EUR na leto; celotna sredstva so 100-odstotno sofinancirana iz EU. Zneski se izplačujejo na upravičeno enoto (na ha/žival/GVŽ). Načrtovan znesek osnovnega plačila (osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost) znaša 184,20 EUR na ha, pri čemer se nosilcu kmetijskega gospodarstva, ki v tekočem koledarskem letu preseže (pred uporabo upravnih sankcij) 60.000 EUR zniža izračunani znesek, in sicer po različnih stopnjah ali tranšah (za 35 % pri zneskih od 60.000 EUR do vključno 160.000 EUR, za 45 % pri zneskih nad 160.000 EUR do vključno 260.000 EUR, za 55 % pri zneskih nad 260.000 EUR do vključno 360.000 EUR in za 65 % pri zneskih večjih od 360.000 EUR). Pridobljene zneske iz naslova teh znižanj pa se prerazporedi na dopolnilno prerazporeditveno dohodkovno podporo za trajnostnost (ocenjuje se, da bodo ti zneski znašali okoli 1,2 mio EUR).

Preglednica 37: Okvirna sredstva v letu 2023 in načrtovan znesek podpore na enoto v letu 2023, po vrstah neposrednih plačil

	Razdelitev ovojnice (leto 2023)	Okvirna sredstva (mio EUR)	Načrtovan znesek (EUR na ha/ glavo/GVŽ)**
Osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost (INP01)	63,02 %	82,9	184,20 / ha
Dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost (INP02)	5 % + dodatek*	6,6	27,38 / ha
Proizvodno vezana plačila	15,00 %	19,7	
Reja drobnice (INP03)	1,00 %	1,3	18,52 / glavo
Reja govedi, ekološka reja ali izbrana kakovost / ni ekološke reje (INP04)	4,40 %	5,8	64,80; 49,84 / glavo
Krave dojilje, na OMD / izven OMD (INP05)	4,70 %	6,2	99,58; 76,60 / glavo
Mleko v gorskih območjih (INP06)	2,90 %	3,8	91,00 / glavo
Beljakovinske rastline (INP07)	2,00 %	2,6	292,00 / ha
Sheme za podnebje in okolje (SOPO)	15,48 %	20,4	
Ekstenzivno travinje (INP08.01)		3,2	45,65 / ha
Tradicionalna raba travinja (INP08.02)		2,1	129,03 / ha
Gnojenje z organskimi gnojili z majhnimi izpusti v zrak (INP08.03)		6,0	127,20 / ha
Dodatki za zmanjšanje emisij amonijaka in TGP (INP08.04)		/	60,00 / GVŽ
Naknadni posevki in podsevki (INP08.05)		3,1	137,60 / ha
Ozelenitev ornih površin preko zime (INP08.06)		2,4	148,00 / ha
Konzervirajoča obdelava tal (INP08.07)		0,5	18,24 / ha
Zaplate neposejanih tal za poljskega škrlanca (INP08.08)		0,1	60,00 / ha
Varstvo gnezd pribe (Vanellus vanellus) (INP08.09)		0,02	200,00 / ha
Uporaba le organskih gnojil za zagotavljanje N v trajnih nasadih (INP08.10)		1,6	312,00 / ha
Ohranjanje biodiverzitete v trajnih nasadih (INP08.11)		1,4	273,20 / ha
Plačila za mlade kmete (INP09)	1,50 %	2,0	78,91 / ha
OVOJNICA ZA NEPOSREDNA PLAČILA	100 %	131,6	

* predviden dodatek v višini 1,2 milijona EUR na podlagi postopnega znižanja iz osnovne dohodkovne podpore za trajnostnost (znižanje plačil v primerih presežka > 60.000 EUR/upravičenca)

** Načrtovani zneski se lahko razlikujejo od realiziranega.

Vir: MKGP, preračuni KIS

Preglednica 38: Neposredna plačila za uredbeno leto 2023 (izplačano do 31. 5. 2024)

	Število KMG (izplačano)	Število enot (izplačano)	Izplačano (000 EUR)	Povprečno (EUR/enoto)
Osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost	53.885	456.637	71.303	156,1
Dopolnilna prerazporeditvena podpora za trajnostnost	53.885	272.185	6.434	23,6
Proizvodno vezana plačila	:	:	6.111	:
Reja drobnice	838	22.400	477	21,3
Reja govedi	2.031	9.329	535	57,3
Reja govedi (ekološka reja ali izbrana kakovost; +30 %)	2.920	13.152	980	74,5
Reja krav dojilj (izven OMD)	227	862	78	90,1
Reja krav dojilj (na OMD; +30 %)	3.698	14.821	1.697	114,5
Mleko v gorskih območjih	276	3.925	411	104,7
Beljakovinske rastline	2.670	8.028	1.933	240,8
Sheme za podnebje in okolje (SOPO)	:	:	7.072	:
Ekstenzivno travinje	7.970	68.454	2.585	37,8
Tradicionalna raba travinja	1.882	3.481	361	103,8
Gnojenje z organskimi gnojili z majhnimi izpusti v zrak	167	5.019	793	158,0
Konzervirajoča obdelava tal	175	1.973	45	22,8
Uporaba le organskih gnojil za zagotavljanje N v trajnih nasadih	1.547	5.271	2.055	390,0
Ohranjanje biodiverzitete v trajnih nasadih	959	3.608	1.232	341,5
Plačila za mlade kmete	2.345	24.623	1.574	63,9
SKUPAJ neposredna plačila	53.886*		92.493	

* Skupno število KMG, brez podvajanja.

Vir: ARSKTRP

Za uredbeno leto 2023 je bilo do 31. maja 2024 53.886 kmetijskim gospodarstvom izplačanih 92,5 milijona EUR neposrednih plačil (do tega datuma izplačila še niso dokončna).

5.1.2 Sektorske intervencije

V letu 2023 so se ukrepi namenjeni urejanju kmetijskih trgov še vedno izvajali po predhodnih programih in obsegali ukrepe za prestrukturiranje vinogradov, ukrepe v čebelarstvu, šolsko shemo za sadje, zelenjavo in mleko ter ukrepe za promocijo kmetijskih proizvodov in živil. Z letom 2024 se bodo ti ukrepi začeli izvajati po nekoliko preoblikovanih shemah iz SN 2023–2027, in sicer na področjih vina, čebelarstva ter sadja in zelenjave. S sredstvi EU pa se bo še vedno nadaljevalo financiranje izvajanja šolske sheme za sadje, zelenjavo in mleko.

S sredstvi EU se poleg rednih ukrepov občasno izvajajo tudi začasni ukrepi pomoči nekaterim kmetijskim sektorjem, namenjeni ublažitvi poslabšanja ekonomskega položaja pridelovalcev zaradi motenj na trgu. Leta 2023 se ti ukrepi niso izvajali.

Vino – Tako kot zgoraj omenjeno so se sektorske intervencije na področju vina v letu 2023 še vedno izvajale na podlagi prejšnjega podpornega programa v vinskem sektorju 2019–2023. Znotraj slednjega sta se izvajala dva ukrepa, in sicer podpore za prestrukturiranje in preusmeritev vinogradniških površin (v letu 2023 za 147 ha vinogradov) ter promocija vina na tretjih trgih za povečanje prepoznavnosti slovenskih vin (v letu 2023 odobrena podpora 31 vinarjem za 81 programov). Oba ukrepa sta v 100-odstotnem deležu financirana s sredstvi EU. Z letom 2024 za vinski sektor začne veljati nova finančna perspektiva in izvajanje intervencij v skladu s strateškim načrtom. Izvajale se bodo tri intervencije, ki bodo podobne kot do zdaj: Prestrukturiranje in preusmeritev vinogradov, Promocije vina v tretjih državah in Ukrepi informiranja o vinih Unije v državah članicah. Za vse tri intervencije je v obdobju SN 2023–2027 namenjenih 19,4 milijona EUR in bodo 100-odstotno financirane s strani EU.

Čebelarstvo – Na področju sektorskih intervencij čebelarstva so se v letu 2023 izvajali še nekateri ukrepi v sklopu prejšnjega programa ukrepov v čebelarstvu 2020–2022, konec leta 2023 pa so se začele izvajati tudi intervencije iz SN 2023–2027. V strateškem načrtu je šest intervencij, ki so podobne predhodnemu programu: Prenos znanja v čebelarstvu, Podpora čebelarjem in čebelarskim društvom, Vzreja čebeljih matic, Raziskovalno delo na področju čebelarstva, Promocija in raziskava trga sektorja čebelarstva ter Kakovost in varnost čebeljih pridelkov. Za vse intervencije je za obdobje 2023–2027 namenjenih 6,4 milijona EUR; program ukrepov v čebelarstvu pa EU sofinancira 50-odstotno.

Sadje in zelenjava – Večja novost SN 2023–2027 so intervencije na področju sadja in zelenjave, ki pa se v letu 2023 še niso izvajale. Upravičenci do podpor bodo organizacije proizvajalcev z odobrenimi operativnimi programi, izvajalo pa se bo 13 podintervencij.

Šolska shema – Šolska shema se izvaja v obliki plačila za povrnitev stroškov nabave sadja in zelenjave ter mleka in mlečnih izdelkov za otroke v izobraževalnih ustanovah. V precejšnjem delu je sofinancirana s strani EU (leta 2023: 58 %, leta 2022: 59 %). Razdeljevanje sadja in zelenjave je v šolskem letu 2022/23 potekalo v 419 šolah s skupno 179.230 učenci; od tega je 221 šol razdeljevalo tudi mleko in mlečne proizvode. Razdeljenih je bilo 461,0 tone svežega sadja in zelenjave, 6,0 tone predelanega sadja in zelenjave (kislo zelje, repa in suho sadje) ter 189,9 tone mleka in 30,8 tone mlečnih izdelkov. Leta 2023 je bila sprejeta nova Strategija za izvajanje šolske sheme v Sloveniji za obdobje naslednjih šestih šolskih let. Višina sredstev sofinanciranja EU ni predpisana, okvirno pa znaša okoli 62 %. Za šest letno obdobje je skupaj predvidenih približno 9,5 milijona EUR (EU: 5,8 mio EUR, SLO: 3,7 mio EUR) oziroma okoli 1,6 milijona EUR letno. Od tega je približno 75 % sredstev namenjenih sadju in zelenjavi in okoli 25 % za mleko in mlečne izdelke.

5.1.3 Intervencije za razvoj podeželja

– Program razvoja podeželja 2014–2020

V okviru politike razvoja podeželja se je tudi leta 2023 nadaljevalo izvajanje nekaterih ukrepov, opredeljenih v PRP 2014–2020. Zaradi zamude, nastale pri reformi nove SKP so se razpoložljiva sredstva PRP 2014–2020 povišala iz 1,1 na 1,5 milijarde EUR.

Leta 2023 je Evropska komisija potrdila dve spremembi PRP 2014–2020. Marca 2023 se je v okviru 13. spremembe PRP 2014–2020 uvedel nov ukrep M22, izredna začasna podpora kmetom ter MSP, ki jih je vpliv ruske invazije na Ukrajino še posebej prizadel. Prav tako se je uvedel nov podukrep M08.3, ureditev protipožarne infrastrukture, katerega cilj je prispevati k preventivni in protipožarni varnosti v jugozahodni Sloveniji. Pri ukrepu M16 sodelovanje se je omogočilo izvedbo javnih razpisov tudi v letu 2023, medtem ko se pri ukrepu M19 (LEADER), omogoča nadaljevanje izvajanja ukrepa brez vmesnih prekinitev zaradi prehoda v novo programsko obdobje.

Julija 2023 je bila sprejeta 14. sprememba programa v okviru katere so se zaradi zaključevanja programskega obdobja in majhnega ostanka sredstev, ki nastaja zaradi nižjih vrednosti vloženih zahtevkov znižala sredstva pri ukrepih M04 Naložbe v osnovna sredstva, M06 Razvoj kmetij in podjetij, M09 Ustanovitev skupin in organizacij proizvajalcev, M22 Izredna začasna podpora kmetom ter MSP in tehnična pomoč. Zaradi kratkega obdobja do konca izvajanja PRP 2014–2020 in ugotovljene daljše izvedbe projektov v zadnjih letih v okviru ukrepa M04 Naložbe v osnovna sredstva je s prenosom preseženih pravic porabe v SN 2023–2027 omogočeno upravičencem dokončanje izvedbe načrtovanih projektov. V okviru PRP 2014–2020 je treba vse projekte zaključiti in poslati zahtevke do konca junija 2025, izplačila sredstev iz PRP 2014 – 2020 pa se bodo izvajala do konca leta 2025.

Do konca leta 2023 je bilo za 16 ukrepov, opredeljenih v PRP 2014–2020, tehnično pomoč in prenesene obveznosti PRP 2007–2013 odobrenih 1,6 milijarde EUR oziroma 103 % razpoložljivih sredstev programa, pri čemer je bilo 1,3 milijarde EUR ali 85 % razpoložljivih sredstev že izplačanih.

V okviru **ukrepa prenos znanja in dejavnosti informiranja** sta se izvajala dva podukrepa. Prvi podukrep je podpora za dejavnosti poklicnega usposabljanja in pridobivanja spretnosti. V celotnem programskem obdobju je za ta podukrep namenjenih 4,0 milijone EUR. Do konca leta 2023 je bilo objavljenih 48 javnih naročil (eno v letu 2023); v skupni vrednosti 3,9 milijona EUR, izplačanih pa 3,4 milijona EUR. Drugi podukrep je podpora za demonstracijske aktivnosti in ukrepe informiranja. V celotnem programskem obdobju je bilo objavljenih sedem javnih naročil v skupni vrednosti 1,5 milijona EUR. V celotnem programskem obdobju je bilo za ta podukrep izplačanih 856 tisoč EUR, pri čemer je bilo samo v letu 2023 izplačanih 644 tisoč EUR. Od tega je bilo 200 tisoč EUR namenjeno organizaciji strokovnih srečanj v različnih kmetijskih panogah, 444 tisoč EUR pa izvedbi demonstracijskih projektov na področju primarne kmetijske proizvodnje, veterine in predelava živil na kmetijah.

Cilj **podukrepa podpora za pomoč pri uporabi svetovalnih storitev** je izboljšati specifična znanja in obveščenost tistih, ki se želijo vključiti v ukrepe ekološko kmetovanje, KOPOP in dobrobit živali. V celotnem programskem obdobju je za ta podukrep namenjenih 5,9 milijona EUR. Do konca leta 2023 je bilo v okviru tega ukrepa objavljenih 29 javnih naročil, zaključenih pa je bilo 28 javnih naročil, za katere je bilo izplačanih nekaj manj kot 5,8 milijona EUR za skupinska svetovanja, ki se jih je udeležilo skupaj 27.697 udeležencev.

Preglednica 39: Sredstva PRP 2014–2020 po glavnih skupinah ukrepov (000 EUR) (do 31. 12. 2023)

Šifra	Ukrep	Razpoložljiva sredstva	Odobrena sredstva	Izplačana sredstva
1.	Prenos znanja in dejavnosti informiranja	5.845,1	5.418,9	4.270,2
1.1	Poklicno usposabljanje in pridobivanja spretnosti	4.017,1	3.877,6	3.414,7
1.2	Podpora za demonstracijske aktivnosti	1.828,0	1.541,3	855,5
2.1	Pomoč pri uporabi svetovalnih storitev	5.890,0	6.911,7	5.751,1
3.	Podpora za sodelovanje v shemah kakovosti	2.911,0	2.976,4	2.786,3
3.1	Podpora za novo sodelovanje v shemah kakovosti	2.911,0	2.725,4	2.535,2
4.	Naložbe v fizična sredstva	333.409,9	379.659,8	216.373,0
4.1	Naložbe v kmetijska gospodarstva	182.503,4	215.104,5	121.758,2
4.2	Naložbe v predelavo, trženje in razvoj kmet. proizvodov	99.135,9	104.340,8	53.313,5
4.3	Naložbe v kmetijsko–gozdarsko infrastrukturo, povezano	50.770,6	45.320,6	26.407,5
4.4	Podpora za naložbe za preprečevanje vetrne erozije na kmetijskih zemljiščih	1.000,0	0,0	0,0
6.	Razvoj kmetij in podjetij	142.992,4	143.209,2	116.246,8
6.1	Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete	65.585,6	65.710,2	60.955,7
6.3	Pomoč za zagon dejavnosti, namenjen razvoju majhnih kmetij	48.245,0	48.150,0	44.226,4
6.4	Naložbe v vzpostavitev nekmetijskih dejavnosti	29.161,8	29.102,0	10.817,8
7.	Osnovne storitve in obnova vasi na podeželju	10.928,0	10.344,8	416,8
7.3	Podpora za širokopasovno infrastrukturo in zagotavljanje dostopa do širokopasovnega interneta	10.928,0	9.928,0	0,0
8.	Naložbe v razvoj in izboljšanje gozdov	61.481,1	61.630,8	46.635,8
8.3	Ureditev protipožarne infrastrukture	2.800,0	604,9	0,0
8.4	Odprava škode v gozdovih – naravne nesreče	14.054,4	12.266,1	12.262,5
8.6	Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdarskih proizvodov	44.626,7	47.417,7	33.031,2
9.	Ustanovitev skupin in organizacij proizvajalcev	2.936,2	2.936,2	2.074,9
10.	Kmetijsko–okoljsko–podnebna plačila	268.308,5	267.348,58	267.339,44
10.1	Plačilo kmetijsko–okoljskih–podnebnih obveznosti	267.668,5	266.787,38	266.787,4
10.2	Podp. za ohran., trajnostno rabo in razvoj gen. virov v kmetijstvu	640,0	561,2	552,1
11.	Ekološko kmetovanje	87.053,2	86.902,30	86.902,30
11.1	Plačila za preusmeritev v ekološko kmetovanje	15.039,4	15.003,65	15.003,65
11.2	Plačila za ekološko kmetovanje	72.013,8	71.898,65	71.898,7
13.	Plačila območjem z narav. ali drugimi posebnimi omejitvami	385.614,9	387.830,71	353.293,77
13.1	Izplačilo nadomestil v gorskih območjih	295.678,2	297.385,22	271.912,6
13.2	Nadomestila za druga območja z naravnimi omejitvami	33.374,0	33.561,63	30.738,2
13.3	Nadomestila za druga območja s posebnimi omejitvami	56.562,7	56.883,86	50.643,0
14.	Dobrobit živali	50.960,3	50.691,49	50.691,49
16.	Sodelovanje	24.461,4	26.827,21	16.242,86
16.2	Pilotni projekti ter razvoj novih proizvodov, praks ...	11.143,5	13.324,72	7.393,0
16.4	Horizontalno in vertikalno sodelovanje v dobavni verigi za vzpostavitev in razvoj kratkih dobavnih verig	1.777,5	1.771,48	1.094,1
16.5	Blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje ter skupni pristop k okoljskim projektom in praksam	9.257,3	9.257,33	6.135,6
16.9	Diverzifikacija kmetijskih dejavnosti v dejavnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom in socialnim vključevanjem ...	2.283,1	2.473,67	1.620,1
19.	LEADER	67.660,3	68.702,03	55.784,9
19.1	Pripravljalna podpora	1.401,7	1.389,2	1.389,2
19.2	Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja	39.608,1	40.621,69	33.000,0
19.3	Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja LAS	12.894,7	13.092,19	9.555,7
19.4	Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	13.755,8	12.848,28	11.089,3
20.	Tehnična pomoč	40.757,9	36.015,02	36.015,0
21.	Izjemna začasna podpora kmetom in MSP, ki jih je kriza zaradi covid-19 še posebej prizadela	1.686,0	1.686,00	1.686,0
22.	Izredna začasna podpora kmetom ter MSP, ki jih je vpliv ruske invazije na Ukrajino še posebej prizadel	9.601,2	8.805,5	8.805,5
113	Zgodnje upokojevanje 2007–2013	3.371,5	3.371,5	3.371,5
	Skupaj	1.505.868,8	1.551.268,0	1.274.687,6

Vir: MKGP

Pri **ukrepu sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila** se izvaja podukrep podpora za novo sodelovanje v shemah kakovosti. V celotnem programskem obdobju je za ta podukrep namenjenih 2,9 milijona EUR. Do konca leta 2023 je bilo objavljenih šest javnih razpisov, na katerih je bilo odobrenih 265 vlog v skupni vrednosti 2,7 milijona EUR. Skupaj s prevzetimi obveznostmi iz prejšnjega obdobja je bilo do konca leta 2023 zaključenih 234 naložb za katere je bilo izplačanih nekaj manj kot 2,8 milijona EUR.

Ukrep naložbe v osnovna sredstva je namenjen razvoju kmetijstva, predelavi ali trženju kmetijskih in živilskih proizvodov ter razvoju kmetijske in gozdarske infrastrukture. Za ta ukrep je namenjenih 333,4 milijona EUR. Ukrep se je izvajal v okviru štirih podukrepov:

- podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva,
- podpora za naložbe v predelavo/trženje in/ali razvoj kmetijskih proizvodov,
- podpora za naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva, ter
- podpora za naložbe za preprečevanje vetrne erozije na kmetijskih zemljiščih.

Cilj podukrepa naložbe v kmetijska gospodarstva je povečati produktivnost in okoljsko učinkovitost kmetij. Do konca leta 2023 je bilo objavljenih 27 javnih razpisov, nanje je prispelo 3.543 vlog. Skupaj s prenesenimi obveznostmi iz prejšnjega programskega obdobja je bilo izdanih 2.576 odločb v skupni višini 221,1 milijona EUR, pri čemer je bilo za 1.795 zaključenih vlog izplačanih 127,7 milijona EUR. Od tega se je 33 vlog oziroma 5,9 milijonov EUR nanašalo na prenesene obveznosti iz prejšnjega programskega obdobja.

Cilj podukrepa podpora za naložbe v predelavo/trženje in/ali razvoj kmetijskih proizvodov je izboljšati konkurenčnost in okoljsko učinkovitost živilskopredelovalnih obratov ter povečati dodano vrednost kmetijskim proizvodom. V celotnem programskem obdobju je bilo za ta podukrep objavljenih devet javnih razpisov, na katerih je bilo odobrenih 513 vlog. Do konca leta 2023 je bilo za 330 zaključenih naložb izplačanih 53,3 milijona EUR. Skupaj s prevzetimi obveznostmi iz PRP 2007–2013 pa je bilo znotraj tega podukrepa za 347 vlog izplačanih 56,1 milijona EUR.

Cilj podukrepa podpora za naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva, je urediti in izboljšati kmetijsko in gozdarsko infrastrukturo. V okviru tega podukrepa se izvajajo agromelioracije na komasacijskih območjih, izgradnja novih in posodobitev obstoječih namakalnih sistemov ter ureditev gozdne infrastrukture, za celoten podukrep pa je namenjenih 50,8 milijona EUR. Do konca leta 2023 je bilo objavljenih 18 javnih razpisov (od tega eden v letu 2023). Na petih razpisih za gradnjo namakalnih sistemov, namenjenih več uporabnikom, je bilo odobrenih 16 vlog v skupni vrednosti 7,0 milijonov EUR, pri čemer je bilo za 11 zaključenih naložb izplačanih 2,8 milijona EUR. Na treh javnih razpisih za tehnološko posodobitev velikih namakalnih sistemov je bilo odobrenih 17 vlog v skupni vrednosti 14,6 milijona EUR, od teh je bilo že zaključenih in tudi izplačanih 10 vlog, v skupni višini 7,6 milijona EUR. Na petih razpisih za izvedbo agromelioracij na komasacijskih območjih je bilo za 52 vlog odobrenih 17,1 milijona EUR in do konca leta 2023 za 42 vlog izplačanih 11,5 milijona EUR. Objavljenih je bilo tudi pet javnih razpisov za ureditev gozdne infrastrukture, na katerih je bilo za 845 vlog odobrenih 6,6 milijona EUR, pri čemer je bilo za 672 vlog izplačanih 4,5 milijona EUR. Tudi pri tem podukrepu so potekala izplačila prenesenih obveznosti prejšnjega programskega obdobja in dela obveznosti, ki izhajajo iz pozitivno rešenih pritožb, za kar je bilo izplačanih nekaj več kot 6 milijonov EUR. Skupaj s prenesenimi obveznostmi je bilo tako za celoten podukrep skupaj izplačanih 32,5 milijona EUR.

Za podukrep podpora za naložbe za preprečevanje vetrne erozije na kmetijskih zemljiščih je bil konec leta 2023 objavljen javni razpis na katerem je bil razpisan en milijon EUR nepovratnih sredstev.

Glavna namena **ukrepa razvoj kmetij in podjetij** sta vzpostavitev in razvoj kmetij ter razvoj nekmetijskih dejavnosti na podeželju. Ukrep je razdeljen na tri podukrepe:

- pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete,
- pomoč za zagon dejavnosti, namenjene razvoju majhnih kmetij, in
- podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti.

Cilj podukrepa pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete je izboljšati starostno strukturo nosilcev kmetijskih gospodarstev. V celotnem programskem obdobju je za ta podukrep namenjenih 66,5 milijona EUR. Do konca leta 2023 je bilo za ta podukrep objavljenih osem javnih razpisov na katerih je bilo odobrenih 1.787 vlog v skupni vrednosti 65,7 milijona EUR. Do konca leta 2023 je bilo za 1.782 zaključenih vlog izplačanih 61,0 milijonov EUR.

Cilj podukrepa pomoč za zagon dejavnosti, namenjen razvoju majhnih kmetij, je izboljšati konkurenčnost majhnih kmetij, ohraniti in izboljšati njihov potencial za pridelavo, predelavo oziroma trženje kmetijskih proizvodov, povečati njihovo produktivnost ter ekonomsko in okoljsko učinkovitost. V celotnem programskem obdobju je za ta podukrep namenjenih 48,2 milijona EUR. Do konca leta 2023 so bili objavljeni trije javni razpisi, za 9.630 vlog, ki so prispele na te razpise, je bilo izplačanih 44,2 milijona EUR.

Cilj podukrepa podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti je spodbuditi nekmetijske dejavnosti za večjo rabo endogenih potencialov, ki naj bi ustvarili pogoje za vzpostavitev zelenih delovnih mest oziroma bodo zagotovili dodatni vir dohodka na podeželju. V celotnem programskem obdobju je za ta podukrep namenjenih 29,1 milijona EUR. V celotnem programskem obdobju sta bila objavljena dva javna razpisa, na katerih je bilo odobrenih 249 vlog, v skupni vrednosti 29,1 milijona EUR. Do konca leta 2023 je bilo skupaj z obveznostmi iz preteklega programskega obdobja in dela obveznosti, ki izhajajo iz pozitivno rešenih pritožb, za 107 vlog izplačanih 11,0 milijonov EUR.

V okviru **ukrepa osnovne storitve in obnova vasi na podeželju** se izvaja podukrep podpora za širokopasovno infrastrukturo, za katerega je na voljo 10,9 milijona EUR. Osnovni cilj je podeželskemu prebivalstvu in gospodarstvu omogočiti možnost dostopa do širokopasovnega omrežja elektronskih komunikacij. V celotnem programskem obdobju so bili za ta podukrep objavljeni trije javni razpisi. Pri tem je bilo odobrenih 13 vlog, ki pa še niso zaključene, zato sredstva še niso bila izplačana. Do konca leta 2023 je bilo za prevzete obveznosti iz prejšnjega programskega obdobja izplačanih 417 tisoč EUR.

V okviru **ukrepa naložbe v razvoj gozdnih območij** in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje se izvajajo trije podukrepi:

- Podpora za preprečevanje škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov-ureditev protipožarne infrastrukture,
- podpora za odpravo škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov ter
- podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov.

Leta 2023 se je v okviru tega ukrepa uvedel nov podukrep podpora za preprečevanje škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov. Za ta

podukrep je namenjenih 2,8 milijona EUR. Do konca leta 2023 je bil objavljen en javni razpis (odobrenih 25 vlog) v skupni vrednosti 605 tisoč EUR, medtem ko izplačil še ni bilo.

Cilji drugega podukrepa je odpraviti škodo in obnoviti gozd, poškodovan v naravnih nesrečah, ter urediti gozdne vlake, potrebne za sanacijo gozdov. V celotnem programskem obdobju je za ta namen predvidenih 14,1 milijona EUR. Do konca leta 2023 je bilo za ta podukrep objavljenih devet javnih razpisov in eno javno naročilo za nakup sadik gozdnega drevja. Na šestih razpisih za odpravo škode in obnovo gozda je bilo odobrenih in izplačanih 1.626 vlog v skupni vrednosti 11,4 milijona EUR. Do konca leta 2023 je bilo odobrenih in izplačanih tudi 21 vlog za nakup sadik gozdnega drevja, v višini 4,7 milijona EUR. Objavljeni so bili tudi trije razpisi za ureditev gozdnih vlak (odobrenih in izplačanih je bilo 220 vlog; 844 tisoč EUR). Za cel podukrep je bilo do konca leta 2023 izplačanih 12,2 milijona EUR.

V okviru tretjega podukrepa je mogoče kandidirati za naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa ter naložbe v predindustrijsko predelavo lesa. Za ta podukrep je namenjenih 46,8 milijona EUR. Do konca leta 2023 so bili objavljeni štirje javni razpisi za nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa ter pet razpisov za naložbe v predindustrijsko predelavo lesa. Na razpisih za nakup gozdarske mehanizacije in opreme je bilo do konca leta 2023 za 927 vlog odobrenih 27,8 milijona, izplačanih pa 14 milijonov EUR za 699 zaključenih naložb. Na razpisih za naložbe v predindustrijsko predelavo lesa pa je bilo odobrenih 435 vlog v skupni višini 19,6 milijona EUR. Do konca leta 2023 je bilo zaključenih 309 naložb v predindustrijsko predelavo lesa, za katere je bilo izplačanih 13,3 milijona EUR. V okviru tega podukrepa je bilo za sedem vlog izplačanih tudi 1,3 milijona EUR obveznosti iz prejšnjega programskega obdobja. Skupaj s prenesenimi obveznostmi je bilo do konca leta 2023 za cel podukrep tako izplačanih 34,4 milijona EUR.

Cilj **ukrepa ustanovitve skupin in organizacij proizvajalcev** je povečati povezanost in tržno usmerjenost v kmetijskem in gozdarskem sektorju z organizirano prodajo in skupnim nastopom na trgu. Za ta ukrep je v celotnem programskem obdobju na voljo 2,9 milijona EUR. Do konca leta 2023 so bili objavljeni štirje javni razpisi. Na njih je bilo odobrenih 26 vlog v višini 2,9 milijona EUR, pri čemer je bilo za te vloge izplačanih 2,1 milijona EUR.

Cilji **ukrepa plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami (OMD)** so javne dobrine na območjih s težjimi pridelovalnimi razmerami. Za ta ukrep je namenjenih 385,6 milijona EUR. Podobno kot v predhodnem letu so tudi v letu 2023 potekala plačila za OMD za subvencijsko kampanjo 2022 in del izplačil za subvencijsko kampanjo 2023. Do konca maja 2023 je bilo skupaj izplačanih 42,8 milijona EUR (plačila je prejelo 46.001 KMG za 338.316 ha KZU).

Preglednica 40: Izplačana izravnalna plačila območjem z naravnimi ali drugimi omejitvami po uredbah za leti 2021 in 2022 (subvencijsko leto)

	Uredba za leto 2021 (izplačano do 31. 5. 2022)			Uredba za leto 2022 (izplačano do 31. 5. 2023)		
	KMG	ha	000 EUR	KMG	ha	000 EUR
Gorska območja	33.841	244.954	32.715	33.661	244.815	32.734
Območja z naravnimi omejitvami	4.664	36.245	4.821	4.658	36.387	4.850
Druga območja s posebnimi omejitvami	7.723	56.986	5.163	7.667	57.114	5.181
Skupaj OMD	46.238*	338.185	42.699	46.001*	338.316	42.765

* Skupno število KMG, brez podvajanja.

Vir: ARSKTRP

Ukrep kmetijsko-okoljska-podnebna plačila je namenjen spodbujanju nadstandardnih zahtev sonaravnih kmetijskih praks, za katere je poleg ohranjanja biotske raznovrstnosti in krajine ter usmerjenosti v ustrezno gospodarjenje z vodami in upravljanjem tal značilna tudi usmerjenost k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju kmetovanja nanje. Ukrep je razdeljen na dva podukrepa:

- plačila kmetijsko-okoljskih-podnebnih obveznosti (KOPOP),
- podpora za ohranjanje, trajnostno rabo in razvoj genetskih virov v kmetijstvu.

Preglednica 41: Izvajanje KOPOP po subvencijskih letih 2019–2022 (do 31.12. 2023)

Operacija KOPOP	2019		2020		2021		2022	
	Število KMG	Neto površina (ha)	Število KMG	Neto površina (ha)	Število KMG	Neto površina (ha)	Število KMG	Neto površina (ha)
Poljedelstvo in zelenjadarstvo	2.857	64.854	2.634	63.305	2.485	63.055	2.418	63.367
Hmeljarstvo	35	651	31	573	30	534	27	521
Vodni viri	1.969	37.845	1.897	38.177	1.877	38.563	1.838	38.904
Sadjarstvo	459	2.016	426	1.985	371	1.803	358	1.560
Vinogradništvo	1.044	6.145	983	6.113	899	5.928	857	5.863
Posebni traviščni habitati	822	5.135	785	5.466	802	5.780	839	6.232
Traviščni habitati metuljev	268	641	245	612	221	634	228	698
Habitati ptic vlažnih ekstenziv. travnikov	243	1.755	233	1.684	236	1.719	277	1.819
Steljniki	8	15	7	11	5	9	6	9
Ohranjanje habitatov strmih travnikov	270	398	204	329	198	323	200	330
Grbinasti travniki	5	9	3	2	3	3	3	3
Reja domačih živali na območju pojavljanja velikih zveri	83	2.122	92	2.371	96	2.490	105	2.833
Planinska paša	125	5.877	123	5.865	121	5.836	120	5.777
Visokodebelni travniški sadovnjaki	714	767	624	689	618	694	612	680
Reja lokalnih pasem, ki jim grozi prenehanje reje (v številu GVŽ)	829	6.720	817	6.856	865	7.451	912	7.959
Ohranjanje rastlinskih genetskih virov, ki jim grozi genetska erozija	1.449	15.262	1.472	16.329	1.499	17.119	1.508	18.168
Trajno travinje I	221	1.559	153	1.095	136	1.013	125	918
Trajno travinje II	812	6.006	638	4.953	550	4.251	500	3.863
Ohranjanje mejic (v km, ne v ha)	120	145,4	126	148,3	139	162,6	151,1	178,1
Pridelava semen materiala avtohtonih in tradicionalnih sort kmet. rastlin	2	7	2	5	3	15	3	16

Vir: MKGP

Podukrep KOPOP se je izvajal na podlagi 19 vnaprej določenih operacij, v katere se KMG vključijo prostovoljno. Operacije vključujejo obvezne in izbirne zahteve, ali pa so posamezne operacije samostojne zahteve. Za celotno obdobje je ukrepu KOPOP namenjenih 267,7 milijonov EUR, ki so bili do konca leta 2023 tudi že izplačani. Samo v letu 2023 pa je bilo izplačanih slabih 31,7 milijonov EUR, pri čemer gre za izplačila obveznosti v okviru kampanje zbirnih vlog 2022 ter vračil in pritožb za obveznosti iz preteklih let.

Za podukrep podpora za ohranjanje, trajnostno rabo in razvoj genetskih virov v kmetijstvu je v celotnem programskem obdobju na voljo 640 tisoč EUR sredstev. Do konca leta 2023 so bila objavljena štiri javna naročila, za katere je bilo odobrenih 561 tisoč EUR, pri čemer jih je bilo 552 tisoč EUR tudi že izplačanih.

Ukrep ekološko kmetovanje se izvaja z dvema podukrepoma (plačila za preusmeritev v prakse in metode ekološkega kmetovanja ter plačila za izvajanje teh praks in metod). Temu ukrepu je namenjenih 87,1 milijona EUR. V celotnem programskem obdobju je bilo za izvajanje ukrepa do konca leta 2023 izplačanih 86,9 milijona EUR. Pri tem je bilo samo leta 2023 3.546 KMG izplačanih 10,9 milijona EUR, od tega 9,2 milijona EUR za izvajanje ekološkega

kmetovanja (3.317 KMG, vključenih 45.825 ha KZU) in 1,8 milijona EUR za preusmeritev v ekološko kmetovanje (1.230 KMG, vključenih 4.716 ha KZU).

Plačila za **ukrep dobrobit živali** spodbujajo rejce k izvajanju nadstandardnih oblik reje živali. Ukrep se je začel izvajati leta 2014, in sicer v prašičereji. V letu 2016 se je ukrep začel izvajati še na področju govedoreje, leta 2017 pa tudi na področju drobnice. V PRP 2014–2020 je za ta ukrep namenjenih 51,0 milijona EUR.

Preglednica 42: Izplačila za ukrep dobrobit živali po subvencijskem letu 2021 in 2022

	Uredba za leto 2021 (izplačano do 31. 5. 2022)		Uredba za leto 2022 (izplačano do 31. 5. 2023)	
	KMG	000 EUR	KMG	000 EUR
Prašiči	256	2.240,4	253	2.251,8
Govedo	7.885	5.164,0	7.940	5.039,9
Drobnica	702	132,0	794	141,5
Skupaj	8.639*	7.536,4	8.645*	7.430,3

* Skupno število KMG, brez podvajanja.

Vir: ARSKTRP

Cilj **ukrepa sodelovanje** je pospešiti prenos znanja in inovacij iz raziskovalne sfere v kmetijsko prakso. Za ta ukrep je v okviru PRP 2014–2020 na voljo 24,4 milijona EUR. Do konca leta 2023 je bilo za vse podukrepe skupaj odobrenih 26,8 milijona EUR, od tega jih je bilo 16,2 milijona tudi že izplačanih. Ukrep je razdeljen na štiri podukrepe:

- podpore za pilotne projekte ter za razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij,
- podpore za horizontalno in vertikalno sodelovanje med udeleženci v dobavni verigi za vzpostavitev in razvoj kratkih dobavnih verig in lokalnih trgov ter za promocijske dejavnosti na lokalni ravni, povezane z razvojem kratkih dobavnih verig in lokalnih trgov (kratke dobavne verige in lokalni trgi),
- podpore za skupno ukrepanje za blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje ter za skupne pristope k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam (okolje in podnebne spremembe) ter
- podpore za diverzifikacijo kmetijskih dejavnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom, socialnim vključevanjem, kmetijstvom ter izobraževanjem o okolju in hrani (socialna diverzifikacija).

Za pilotne projekte ter za razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij je v celotnem programskem obdobju namenjenih 11,1 milijona EUR. Podpora je namenjena razvoju novih oziroma izboljšanih proizvodov, praks, procesov in tehnologij, prenosu znanj v prakso in razširjanju rezultatov projektov. Do konca leta 2023 je bilo objavljenih šest javnih razpisov, na katerih je bilo za 82 vlog odobrenih 13,3 milijona EUR, izplačanih pa 7,4 milijona EUR.

Podpora za horizontalno in vertikalno sodelovanje med udeleženci v dobavni verigi je namenjena izvedbi projektov sodelovanja, KMG in posrednikov s ciljem vzpostaviti lokalni trg in s tem povezane promocijske dejavnosti. Za to je namenjenih 1,8 milijona EUR. Do konca leta 2023 je bilo na štirih javnih razpisih odobrenih 31 vlog v skupni vrednosti 1,8 milijona EUR. Zaključenih je bilo 27 vlog, za katere je bilo izplačanih 1,1 milijona EUR.

Tretji podukrep prispeva k blažitvi podnebnih sprememb ali prilagajanju nanje ter uvaja skupne pristope k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam. V celotnem programskem obdobju je za ta namen na voljo 9,3 milijona EUR. Na petih javnih razpisih je bilo odobrenih 51 vlog v skupni vrednosti 9,3 milijona EUR, ki so bile do konca leta 2023 tudi že zaključene. Za njih je bilo izplačanih 6,1 milijona EUR.

Cilj podukrepa za diverzifikacijo kmetijskih dejavnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom, socialnim vključevanjem, kmetijstvom ter izobraževanjem o okolju in hrani je preučiti možnosti za razvoj dejavnosti na kmetiji, ki se nanašajo na področja izobraževanja ter zdravstvenega, socialnega in invalidskega varstva. Za ta podukrep je v celotnem programskem obdobju namenjenih 2,3 milijona EUR. Do konca leta 2023 so bili pri tem podukrepu objavljeni trije javni razpisi. Odobrenih je bilo 42 vlog v skupni višini 2,5 milijona EUR, zaključenih je bilo 40 vlog, zanje pa je bilo izplačanih 1,6 milijona EUR.

Ukrep **LEADER** je postal del širšega pristopa lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (CLLD), pri čemer poleg EKSRRP sodelujeta tudi Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo ter Evropski sklad za regionalni razvoj. Za celotno programsko obdobje je na voljo 67,7 milijona EUR. V Sloveniji v tem programskem obdobju deluje 37 lokalnih akcijskih skupin (LAS), ki imajo potrjene strategije lokalnega razvoja in se izvajajo v celotni državi. Do konca leta 2023 je bilo za vse podukrepe v okviru tega ukrepa odobrenih 68,7 milijona EUR, izplačanih pa 55,8 milijona EUR. Za pripravo strategij lokalnega razvoja je bilo namenjeno 1,4 milijona EUR (402 tisoč za pripravo strategij lokalnega razvoja v PRP 2014–2020 in 988 tisoč EUR za pripravo strategij lokalnega razvoja v SN 2023–2027). V celotnem programskem obdobju je bilo 831 odobrenih operacij v okviru strategij lokalnega razvoja, pri čemer je bilo za 737 zaključenih operacij izplačanih 33,0 milijonov EUR. Za prevzete obveznosti iz preteklega programskega obdobja je bilo za 23 operacij izplačanih še 751 tisoč EUR (skupaj 33,8 milijonov EUR). Pri podukrepu priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja LAS je bilo v celotnem programskem obdobju izvedenih šest javnih razpisov (146 odobrenih operacij in 13,1 mio EUR; od tega je bilo za 140 operacij že izplačanih 9,6 mio EUR). Za tekoče stroške in stroške animacije LAS je bilo do konca leta 2023 izplačanih 9,6 milijona EUR.

Ukrep **izjemna začasna podpora kmetom ter malim in srednjim podjetjem (MSP), ki jih je kriza zaradi covid-19 še posebej prizadela**, je namenjen kmetom ter malim in srednjim podjetjem, ki se ukvarjajo s predelavo ali trženjem kmetijskih proizvodov in so zaradi zaprtja javnih zavodov s področja vzgoje in izobraževanja utrpeli upad prihodkov od prodaje. Za ta ukrep je v PRP 2014–2020 na voljo 1,7 milijona EUR. Na razpis je prispelo 147 vlog, od teh je bilo odobrenih in izplačanih 100 vlog v skupni višini 1,7 milijona EUR.

Leta 2023 je bil uveden nov ukrep **izredna začasna podpora kmetom ter malim in srednjim podjetjem (MSP), ki jih je vpliv ruske invazije na Ukrajino še posebej prizadel**. Glavni cilj tega ukrepa je zagotavljanje prehranske varnosti in odpornosti prehranskega sistema zaradi povečanja cene električne energije, mineralnih gnojil, živalske krme in gradbenega materiala. Za ta ukrep je na voljo 9,6 milijona EUR, pri čemer je bilo na dveh razpisih dodeljenih in tudi že izplačanih 8,8 milijona EUR.

Preglednica 43: Pregled sredstev po aktivnostih tehnične pomoči (000 EUR); do 31. 12. 2023

Aktivnost	Razpoložljivo	Izplačano skupaj	2022	Izplačano/ razpoložljivo (%)
Študije in vrednotenja	6.113,7	3.279,7	424,6	53,6
Upravljanje PRP 2014–2020	28.530,5	31.375,3	3.727,9	110,0
Mreža za podeželje	6.113,7	1.360,1	151,2	22,2
Skupaj	40.757,9	36.015,0	4.303,7	88,4

Vir: MKGP

Namen **tehnične pomoči** je zagotoviti učinkovito izvajanje PRP 2014–2020. V okviru tehnične pomoči se izvajajo različne študije in vrednotenja, zagotavljajo se sredstva za upravljanje programa in podpirajo dejavnosti Mreže za podeželje. Za vse te dejavnosti je v celotnem PRP

2014–2020 namenjenih 40,8 milijona EUR. V celotnem obdobju izvajanja programa je bilo izplačanih 36,0 milijonov EUR, od tega je bilo samo v letu 2023 izplačanih 4,3 milijona EUR.

– **Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027**

Na področju ukrepov razvoja podeželja so se leta 2023 pričele izvajati nove intervencije SN 2023–2027 za katerega sta bili v letu 2023 potrjeni dve spremembi. Prva sprememba, potrjena julija 2023 v okviru intervencije IRP24 Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov zvišuje zgornji vstopni prag in povečujejo razpoložljiva sredstva, dodatek za IRP19 ekološko kmetovanje pa se zvišuje z 10 % na 20 %. Predvidena sredstva za intervencijo IRP01 Plačila za naravne in druge omejitve se zmanjšujejo za 5,6 milijona EUR, na 234,4 milijona EUR, vendar so predvidena za 4 leta izvajanja in ne več za 5 let; pri tem se sredstva za to intervencijo v letu 2023 zagotovijo iz PRP 2014–2020. Obveznosti za ukrep M10 KOPOP in M11 Ekološko kmetovanje iz PRP 2014–2020 so se prenesle v SN 2023–2027. Druga sprememba, potrjena septembra 2023, prinaša vključitev nove intervencije IRP23 Habitatni tipi in vrste na območjih Natura 2000, ki bo z letom 2024 nadomestila intervencijo IRP20 Plačila Natura 2000.

V primerjavi s prejšnjim programskim obdobjem se povečuje število intervencij politike razvoja podeželja, ki se uveljavljajo prek zbirne vloge. V subvencijski kampanji 2023 so kmetje lahko prijavi naslednje intervencije: IRP01 Plačila za naravne ali druge omejitve, IRP19 Ekološko kmetovanje, IRP27 Biotično varstvo rastlin, IRP28 Dobrobit živali, IRP 18 KOPOP, IRP43 Ekološko čebelarjenje, IRP42 Lokalne pasme in sorte in IRP20 Natura 2000.

Intervencija IRP28 Dobrobit živali – dobrobit živali se bo izvajala v petih podintervencijah (na področju govedoreje, prašičereje, konjereje, perutninarstva in reje drobnice). Glede na predhodno obdobje sta novi intervenciji za rejo konj in perutninarstvo. V letu 2023 se izvaja v okviru štirih podintervencij. V okviru subvencijske kampanje 2023 je zahtevke za prašičerejo oddalo 242 KMG. V govedoreji je bilo možno v primerjavi s predhodnim programskim obdobjem poleg paše uveljavljati tri nove zahteve – izpust, izkoreninjenje goveje virusne diareje in vzreja telet. Za govedorejo je zahtevke oddalo 8.915 KMG za 91.435 GVŽ. Pri tem je bilo za pašo vloženih 7.311 zahtevkov za 85.064 GVŽ. Pri zahtevi izpust, mora biti govedu zagotovljen stalni ali izmenični izpust; vloženih je bilo 207 zahtevkov za 6.371 GVŽ. Za izvajanje aktivnosti za pridobitev statusa črede, proste goveje virusne diareje, je bilo vloženih 790 zahtevkov. Pri zahtevi vzreja telet mora biti teletom mlajšim od treh mesecev v skupinskih boksih zagotovljeno najmanj 2 m² neovirane talne površine, starejšim od treh mesecev pa 2,5 m² neovirane talne površine. Za to zahtevo je bilo vloženih 607 zahtevkov. Do konca maja 2024 je bilo v okviru kampanje zbirnih vlog 2023 za govedorejo izplačanih 243 tisoč EUR, ki jih je prejelo 514 KMG.

Za drobnico je v subvencijski kampanji 2023 zahtevke oddalo 995 KMG za 6.341 GVŽ. Tudi pri reji drobnice je bilo možno v primerjavi s predhodno subvencijsko kampanjo poleg paše uveljavljati dve novi zahtevi – hlevska reja in izpust. Pri hlevski reji drobnice mora biti ovcam in kozam v skupinskih boksih zagotovljeno najmanj 1,5 m² neovirane talne površine na ovco ali kozo oziroma 0,35 m² neovirane talne površine na jagnje ali kozlička. Pri izbirni zahtevi izpust mora biti drobnici zagotovljen stalni ali izmenični dostop do izpusta. Živali morajo biti v izpustu najmanj po 2 uri na dan, površina izpusta pa mora obsegati najmanj 2,5 m² na ovco ali kozo oziroma 0,5 m² na jagnje ali kozlička. V okviru kampanje zbirnih vlog 2023 je bilo do konca maja 2024 za drobnico izplačanih 30 tisoč EUR, ki jih je prejelo 69 KMG.

V konjereji je mogoče uveljavljati pašo konj in celoletni izpust. Konji se morajo pasti najmanj 120 dni v letu, v času izven obdobja paše pa mora biti konjem zagotovljen stalni ali izmenični dostop do izpusta. Za konjerejo je bilo vloženih 122 zahtevkov za 856 GVŽ.

Intervencija IRP01 Plačila za naravne ali druge omejitve – nadaljuje se tudi dodeljevanje plačil za območja z omejenimi dejavniki za kmetijsko dejavnost. V okviru kampanje zbirnih vlog 2023 je za to intervencijo zahtevke oddalo 45.693 KMG za 348.122 ha površin.

Preglednica 44: Odobrene vloge in izplačane površine za intervencijo plačila za naravne ali druge omejitve za uredbeno leto 2023 (izplačano do 31. 5. 2024)

	Število KMG (izplačano)	Odobrena količina (ha)	Izplačano (000 EUR)
Gorska območja	32.098	236.890	41.116,2
Druga območja z naravnimi omejitvami	4.229	33.144	3.798,7
Območja s posebnimi omejitvami	7.090	54.853	3.957,6
SKUPAJ OMD plačila	43.417*		48.872,6

* Skupno število KMG, brez podvajanja.

Vir: ARSKTRP

Do konca maja 2024 je bilo v okviru kampanje zbirnih vlog 2023 za gorska območja, 32.098 KMG izplačano 41,1 milijona EUR. Za druga območja je 4.229 KMG dobilo izplačanih 3,8 milijona EUR medtem ko je 7.090 KMG, ki se nahajajo na območjih s posebnimi omejitvami prejelo izplačanih nekaj manj kot 4 milijone EUR. Sredstva za to intervencijo se v letu 2023 zagotovijo iz PRP 2014–2020.

Intervencija IRP18 Kmetijsko–okoljska–podnebni plačil – nadaljuje se izvajanje kmetijsko–okoljsko–podnebni plačil, ki se v SN 2023–2027 izvajajo v okviru treh intervencij:

- IRP18.01 Kmetijsko–okoljska–podnebna plačila – Podnebne spremembe (KOPOP_PS)
- RP18.02 Kmetijsko–okoljska–podnebna plačila – Naravni viri (KOPOP_NV)
- IRP18.03 Kmetijsko–okoljska–podnebna plačila – Biotska raznovrstnost in krajina (KOPOP_BK)

Intervencija KOPOP_PS prispeva k blaženju in prilagajanju podnebnim spremembam s tremi operacijami: PS.1 Izboljšanje kakovosti krme in načrtno krmljenje goved, PS.2 Krmljenje z zmanjšano količino dušika pri prašičih pitancih, ter PS.3 Izboljšanje kakovosti krme in načrtno krmljenje ovc in koz. Glavni namen teh operacij je zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov s spodbujanjem izboljšanja kakovosti krme in krmnih obrokov za govedo, prašiče pitance in drobnico. V okviru kampanje zbirnih vlog za KOPOP_PS v letu 2023 je bilo vloženih 376 zahtevkov, od tega je bila velika večina (91 %) vloženih za izboljšanje kakovosti krme in načrtno krmljenje goveda.

Intervencija KOPOP_NV prispeva k varovanju naravnih virov s 13 operacijami. V letu 2023 je zahtevke za to intervencijo vložilo 8.856 KMG za 194.222 hektarjev površin. Več kot četrtino vseh zahtevkov (28 %), ki obsegajo skoraj tretjino zaprosenih površin, je bilo vloženih za operacijo Vodni viri.

Intervencija KOPOP_BK prispeva k ohranjanju in izboljševanju biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti s 15 operacijami, pri subvencijski kampanji 2023 pa je bilo mogoče vložiti zahtevke za 13 operacij. Preostali dve operaciji (BK.5 Ohranjanje mokrišč in barij in BK.15 Ohranjanje suhih travnišč) se bosta pričeli izvajati z letom 2024. V subvencijski kampanji 2023 je bilo za intervencijo KOPOP_BK vloženih 3.928 zahtevkov za 28.006 hektarjev površin. Skoraj polovica zahtevkov (46 %) je bilo namenjenih za operacijo Posebni travniščni habitati (stopnja I), ki obsega več kot tretjino (37 %) zaprosenih površin.

Preglednica 45: Vloženi zahtevki in zaprosene površine za kmetijsko–okoljska–podnebna plačila – naravni viri v subvencijski kampanji 2023

Šifra	Operacije	Št. KMG	Površina (ha)
NV.1	Vodni viri	2.468	61.760
NV.2	Ohranjanje kolobarja	1.406	39.529
NV.3	Integrirana pridelava poljščin	177	6.309
NV.4	Integrirana pridelava zelenjave	101	410
NV.5	Integrirana pridelava hmelja	70	1.315
NV.6	Integrirana pridelava sadja in oljk	354	1.756
NV.7	Integrirana pridelava grozdja	683	5.578
NV.8	Uporaba biotehniških metod za obvladovanje škodljivih organizmov v trajnih nasadih	311	1.555
NV.9	Opustitev uporabe herbicidov v vinogradih	476	2.018
NV.10	Opustitev uporabe insekticidov v vinogradih	958	5.736
NV.11	Precizno gnojenje in škropljenje	995	52.657
NV.12	Senena prireja	856	15.598
NV.13	Varovalni pasovi ob vodotokih	1	2
Skupaj		8.856	194.222

Vir: MKGP

Preglednica 46: Vloženi zahtevki in zaprosene površine za kmetijsko–okoljska–podnebna plačila – biotska raznovrstnost in krajina v subvencijski kampanji 2023

Šifra	Operacije	Št. KMG	Površina (ha)
BK.1	Posebni traviščni habitati	1.932	11.005
BK.2	Traviščni habitati metuljev	252	634
BK.3	Steljniki	4	6
BK.4	Mokrotni traviščni habitati	64	113
BK.6	Suhi kraški travniki in pašniki	38	1.337
BK.7	Visokodebelni travniški sadovnjaki	720	799
BK.8	Strmi travniki	295	379
BK.9	Grbinasti travniki	14	38
BK.10	Ohranjanje mejic	35	24
BK.11	Obvladovanje invazivnih rastlinskih vrst	1	0
BK.12	Sobivanje z velikimi zvermi	155	3.875
BK.13	Planinska paša	134	8.342
BK.14	Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov	284	1.453
Skupaj		3.928	28.006

Vir: MKGP

Pri intervenciji IRP 19 Ekološko kmetovanje je v kampanji 2023 zahtevke oddalo 3.597 KMG za 51.597 hektarjev površin. Pri tej intervenciji je v letu 2023 možno uveljavljati podporo za pridelavo semenskega materiala kmetijskih rastlin; za ta namen je bilo v letu 2023 vloženih 8 zahtevkov za 88 hektarjev površin.

Preglednica 47: Odobrene vloge in izplačane površine za intervenciji ekološko kmetovanje in ekološko čebelarjenje za uredbeno leto 2023 (izplačano do 31. 5. 2024)

	Število KMG (izplačano)	Odobrena količina (ha)	Izplačano (000 EUR)
EK - ekološko kmetovanje	2.382	29.011	6.877.587,7
Ekološko čebelarjenje - izvajanje prakse ek. čebelarjenja	32	32	76.884,0
EK - preusmeritev v ekološko kmetovanje	919	3.038	1.448.077,7
Ekološko čebelarjenje - preusmeritev v prakse ek. čebelarjenja	16	16	59.815,0
SKUPAJ neposredna	2.679*		8.462.364,4

* Skupno število KMG, brez podvajanja.

Vir: ARSKTRP

Do konca maja 2024 je bilo v okviru kampanje zbirnih vlog 2023 za intervencijo ekološko kmetovanje 2.382 KMG izplačanih 6,9 milijona EUR. Za preusmeritev v prakse ekološkega kmetovanja je 919 KMG dobilo izplačanih 1,4 milijona EUR.

Novost v letu 2023 je intervencija Ekološko čebelarjenje, katere namen je spodbujati kmetijska gospodarstva za izvajanje naravi prijaznega načina kmetovanja, ki prispeva k ohranjanju in izboljševanju biotske raznovrstnosti, ohranjanju in k varovanju okolja. V okviru subvencijske kampanje 2023 je zahteve oddalo 106 KMG. Do konca maja 2024 je 32 KMG prejelo izplačanih 77 tisoč EUR, medtem ko je bilo za preusmeritev v prakse ekološkega čebelarjenja 16 KMG izplačanih 60 tisoč EUR.

Z zbirno vlogo se uveljavlja tudi intervencija Biotično varstvo rastlin, namenjena zmanjšanemu uporabi kemičnih fitofarmacevtskih sredstev in s spodbujanjem nadstandardnih praks varstva rastlin pred škodljivimi organizmi prispeva k varovanju vodnih virov in tal. V subvencijski kampanji 2023 je bilo za ta namen vloženih 371 zahtevkov za 3.355 hektarjev površin.

V SN 2023–2027 se bo prvič kot samostojna intervencija izvajala tudi intervencija IRP42 Lokalne pasme in sorte, ki bo prispevala k ohranjanju genskih virov z operacijama Lokalne pasme in Lokalne sorte. Namen operacije lokalne pasme je ohranjanje lokalnih pasem domačih živali, ki jim grozi prenehanje reje, ohranjanja njihove genske raznovrstnosti in preprečevanje izgube biološkega materiala, prilagojenega določenemu okolju. Podpore je mogoče uveljavljati za govedo, prašiče, konje, perutnino in rejo drobnice. Za to operacijo je bilo v letu 2023 vloženih 1.137 zahtevkov za 8.163 GVŽ. Največ zahtevkov je bilo vloženih na področju konjereje (446 zahtevkov za 3.019 GVŽ). Namen operacije Lokalne sorte pa je varovanje in ohranjanje izvirnih lastnosti in genske variabilnosti lokalnih sort kmetijskih rastlin. V okviru kampanje zbirnih vlog 2023 je bilo za to operacijo vloženih 2.468 zahtevkov za 61.760 hektarjev površin.

Z letom 2023 se uvaja tudi Intervencija IRP20 Plačila Natura 2000, ki upravičencem zagotavlja nadomestilo za omejitve, povezane z izvajanjem ukrepov za ohranjanje omrežja Natura 2000. V letu 2023 je bilo za to intervencijo vloženih 219 zahtevkov za 293 hektarjev površin. To intervencijo z letom 2024 nadomešča nova intervencija – IRP23 Habitatni tipi in vrste na območjih Natura 2000.

Večina ukrepov na področju PRP se še vedno izvaja preko objav javnih razpisov. Leta 2023 so bili za intervencije, ki prispevajo k razvoju podeželja objavljeni štirje javni razpisi. Za intervencijo IRP24 podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov je bilo razpisano 12,1 milijona EUR. Glavni namen te intervencije pospešiti generacijsko prenovu nosilcev kmetijskih gospodarstev. Na razpis je prispelo 84 vlog, od katerih je bilo odobrenih 78 vlog v skupni vrednosti 2,6 milijona EUR. Do konca leta je 2023 je bilo izplačanih 1,8 milijona EUR.

Intervencija IRP 30 Medgeneracijski prenos znanja predstavlja novost v primerjavi s preteklim programskim obdobjem. Prenosnik na mladega kmeta prenaša svoje specifično znanje in izkušnje pridobljene tekom dolgoletnega izvajanja kmetijske dejavnosti. Podpora se upravičencu dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči v skupnem znesku 10.800 EUR, ki se izplača v treh letnih obrokih po 3.600 evrov. Na prvi javni razpis v višini 1,9 milijona EUR je prispelo 22 vlog od katerih jih je bilo odobrenih 21. Prvi obrok bo izplačan po zaključenem dvanajstmesečnem obdobju izvajanja prenosa znanja in izkušenj oziroma po 15. aprilu 2025.

Objavljen je bil javni razpis za podintervencijo IRP 32 izmenjava znanja in prenos informacij s področja intervencije dobrobit živali za leto 2023. Glavni namen tega podukrepa je povečati raven usposobljenosti oseb dejavnih v kmetijskem in gozdarskem sektorju, preko različnih oblik in metod prenosa znanja. Razpisanih je bilo 285 tisoč EUR, ki do konca leta 2023 še niso bili izplačani.

Konec leta 2023 je bil objavljen tudi javni razpis za intervencijo IRP11 Podpora za novo sodelovanje v shemah kakovosti v višini 838 tisoč EUR. Podpora je namenjena povrnitvi stroškov, ki jih imajo kmetijska gospodarstva in pravne osebe z vključitvijo v določeno shemo kakovosti. Odločbe do sedaj še niso bile izdane.

5.1.4 Drugi programi, sofinancirani s sredstvi EU

EU poleg prvega (neposredne podpore proizvajalcev in sektorski ukrepi) in drugega stebra (politika razvoja podeželja) SKP, delno ali v celoti sofinancira tudi nekatere ukrepe na področju veterinarstva, varstva rastlin in varne hrane ter nekatere druge projekte, pomembne za raziskave in razvoj (npr. FADN, ERA-NET, Projekt HORIZON 2020 - modernAKIS).

5.2 Nacionalni ukrepi kmetijske politike

5.2.1 Redni nacionalni ukrepi

Nacionalni ukrepi, ki dopolnjujejo ukrepe SKP, se deloma izvajajo v obliki državnih pomoči, ki jih je treba priglasiti Evropski komisiji, deloma pa v obliki pomoči po pravilu *de minimis*, ki je zaradi omejene višine na upravičenca dovoljena brez posebnih dodatnih omejitev. Po veljavnih predpisih EU višina pomoči *de minimis* ne sme presegati 25.000 EUR na upravičenca v katerem koli obdobju treh proračunskih let, hkrati pa skupna pomoč *de minimis* na državni ravni ne sme presegati 1 % vrednosti letne proizvodnje. To velja tudi za splošne ukrepe, ki ne ogrožajo enotnega trga oziroma ne izkrivljajo konkurence.

V okviru državnih pomoči MKGP redno sofinancira tudi *zavarovalne premije*. Namen ukrepa je zmanjšati dohodkovna tveganja v kmetijski proizvodnji. Do sofinanciranja zavarovalnih premij za zavarovanje primarne kmetijske proizvodnje so upravičena KMG, ki se ukvarjajo s proizvodnjo kmetijskih in ribiških proizvodov. V drugi polovici leta 2023 se je stopnja sofinanciranja zavarovalne premije povečala in za celotno kmetijsko proizvodnjo znaša 60 % (pred tem je znašala 55 %), vključno s pripadajočim davkom od prometa zavarovalnih poslov. Sofinancirajo se zavarovalne premije za:

- posevke, nasade in plodove pred nevarnostjo toče, požara, udara strele, pozebe, poplave in viharja,
- materialno škodo na sredstvih v primarni kmetijski proizvodnji pred nevarnostjo toče, viharja, viharnega vetra in teže snega, ter
- živali na KMG pred nevarnostjo pogina zaradi bolezni, zakola živali z veterinarsko napotnico ali usmrčitve živali zaradi bolezni in ekonomskega zakola zaradi bolezni.

Za sofinanciranje zavarovalnih premij lahko kmetijsko gospodarstvo uveljavlja tudi druge državne pomoči (npr. sofinanciranje iz občinskih sredstev), ki pa skupaj ne smejo presegati 65 % upravičenih stroškov zavarovalne premije. V imenu upravičencev sofinancirani del premije uveljavljajo zavarovalnice.

Preglednica 48: Izplačana sredstva za sofinanciranje zavarovalnih premij, zavarovana kmetijska zemljišča in število zavarovanih živali; 2017–2023

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Izplačana sredstva (000 EUR)	2.245	4.444	4.742	5.299	6.188	6.330	7.528
Zavarovane površine, skupaj (ha)	45.448	50.958	52.871	53.064	53.501	55.613	51.227
Sadje (intenzivni nasadi)	1.120	1.363	1.339	1.339	1.239	1.154	1.018
Hmelj	1.347	1.398	1.403	1.144	1.302	1.398	1.504
Vinogradi	3.407	3.367	3.422	2.802	3.059	3.340	1.761
Žito	31.706	36.536	38.112	38.716	38.034	39.907	38.078
Druge rastline	7.868	8.293	8.596	9.063	9.867	9.813	8.866
Število zavarovanih živali, skupaj*	75.074	71.558	57.342	59.657	64.472	64.624	67.210
Govedo	30.814	30.197	31.746	32.163	34.159	32.130	34.802
Prašiči	41.723	38.949	23.261	25.202	28.098	30.361	30.329
Konji, osli	1.012	881	919	943	932	946	974
Drobnica (ovce, koze)	1.525	1.531	1.416	1.349	1.283	1.187	1.105

* Brez perutnine in rib.

Vir: MKGP

Podobno kot v preteklih letih so se tudi v letu 2023 izvajali *ukrepi pomoči ob nepredvidljivih dogodkih*. Mednje spadajo pomoči KMG, prizadetim zaradi požara, strele, smrti, invalidnosti, nesposobnosti za delo ipd. ter občasni izredni ukrepi pomoči. V letu 2023 se je zaradi nepredvidljivih dogodkov izplačala pomoč v okviru dveh javnih razpisov, in sicer iz naslova ukrepa I Finančna pomoč za nadomestilo škode zaradi požara ali strele na kmetijskem gospodarstvu v višini 25.000 EUR (štirje upravičenci), iz naslova ukrepa II Finančna pomoč ob smrti, invalidnosti ali nezmožnosti za delo pa 61.130 EUR (44 upravičencev). Skupaj je bilo iz naslova obeh javnih razpisov izplačanih 86.130 EUR.

Med redne državne ukrepe spada tudi *podpora promocijskim in tržnim dejavnostim*, pri čemer se sredstva namenjajo vinogradniško-vinarskemu sektorju kot dopolnilo k ukrepom skupne kmetijske politike na trgu vina. Izvajajo se tudi različni projekti informiranja in promocije kmetijskih in živilskih proizvodov doma in v tujini ter projekti za spodbujanje tržnega združevanja primarnih proizvajalcev določenih proizvodov. Znotraj promocijskih in tržnih aktivnosti se izvaja tudi projekt tradicionalni slovenski zajtrk.

Sredstva državnega proračuna se redno namenjajo tudi za *zemljiške operacije* oziroma za upravljanje in investicijsko vzdrževanje državnih namakalnih in osuševalnih sistemov, pri čemer se redno vzdrževanje teh sistemov v celoti financira iz prispevkov uporabnikov prek odmere nadomestila za kritje stroškov delovanja in vzdrževanja.

Redno se izvajajo tudi številne *splošne storitve za kmetijstvo*, med katere spadajo predvsem dejavnosti javnih služb in zavodov, strokovne in svetovalne naloge, izobraževanje in raziskovanje, nadzor kakovosti, spremljanje stanja in preventivni ukrepi na področju zdravstvenega varstva rastlin in živali ipd. Obseg dela in vsebine se večinoma določajo na podlagi sprejetih letnih programov, financirajo pa se skoraj v celoti z nacionalnimi sredstvi.

Država v nekaterih letih izvaja tudi začasne (izredne) ukrepe pomoči kmetijstvu, običajno ob nastanku naravnih nesreč ali ob drugih izrednih dogodkih. Leta 2023 je bila izplačana pomoč zaradi suše v letu 2022 ter drugih naravnih nesreč, ki so kmetijsko proizvodnjo prizadele v letu 2023. Pomoč kmetijstvu pa je bila izplačana tudi zaradi gospodarske krize. Ti izredni ukrepi so opisani v spodnjem poglavju.

5.2.2 Izredni nacionalni ukrepi v kmetijstvu v letu 2023

V primeru izrednih dogodkov v kmetijstvu (npr. naravne nesreče, nestabilne razmere na trgih itd.) država izvaja tudi ukrepe, ki so namenjeni blažitvi poslabšanja dohodka v kmetijstvu. Ti ukrepi so izredni in njihovo izvajanje je odvisno od dogodkov v posameznem letu, finančna sredstva za nekatere ukrepe pa so lahko dopolnjena s sredstvi EU.

Že tretje leto zapored je bilo kmetijstvu izplačanih veliko izrednih izplačil, in sicer v letu 2021 za težave, povezane z epidemijo covida, v letu 2022 za težave, povezane z gospodarsko krizo (druginja) in naravne nesreče. V letu 2023 se nadaljuje izvajanje ukrepov, povezanih z gospodarsko krizo, veliko izplačil pa je bilo namenjenih tudi posledicam naravnih nesreč (za sušo v letu 2022 in poplave v letu 2023).

Preglednica 49: Izredna plačila kmetijstvu v letu 2023

	Vir financiranja (SLO / EU)	Izplačilo (mio EUR)
Sanacija naravnih nesreč, suša v letu 2022	SLO	24,8
Sanacija naravnih nesreč, poplave v letu 2023	SLO + EU	3,7
Nadomestilo pridelovalcem jabolk in hrušk, prizadetih zaradi gospodarske krize	SLO	1,5
Pomoč kmetom in MSP*, prizadetih zaradi gospodarske krize	SLO + EU	8,8
Skupaj		38,8

* Mikro, mala in srednja podjetja.

Vir: povzeto po MKGP

– Sanacija naravnih nesreč, suša v letu 2022

V letu 2023 je bila upravičencem, dejavnim v primarni kmetijski proizvodnji, izplačana finančna pomoč za posledice hude suše (24,8 mio EUR), ki je kmetijsko proizvodnjo prizadela v letu 2022. Suša je v 211 občinah prizadela 23.570 oškodovancev, na 235.182,5 ha kmetijskih površin; skupna ocenjena škoda pa je znašala preko 148 milijonov EUR.

– Sanacija naravnih nesreč, poplave v letu 2023

Slovenijo so v letu 2023 prizadele katastrofalne poplave in gre za najhujšo naravno nesrečo v zgodovini Slovenije. Škodo je utrpelo zelo veliko kmetijskih gospodarstev širom celotne Slovenije, obsežna škoda je bila tudi na kmetijskih zemljiščih, poškodovane so bile kmetijske zgradbe in infrastruktura, zaradi poplav pa so poginile tudi nekatere rejne živali. Zaradi poplav so bili oblikovani številni ukrepi pomoči, glavnina izplačil za nastalo škodo pa bo izplačana v letu 2024. V letu 2023 je bil izplačan le manjši del odškodnin, in sicer za premoženjsko škodo na kmetijskih objektih po poplavih, v višini 3,7 milijona EUR (sredstva EU: 1,2 mio EUR, nacionalna sredstva: 2,5 mio EUR).

– Nadomestilo pridelovalcem jabolk in hrušk, prizadetih zaradi gospodarske krize (vpliv ruske invazije na Ukrajino)

Zaradi posledic vpliva ruske invazije na Ukrajino je bila finančna podpora namenjena tudi pridelovalcem jabolk in hrušk, ki so utrpeli povišanje stroškov zaradi naraščajočih cen energije, višjih stroškov repro materiala ter višjih stroškov pridelave, prevoza, skladiščenja in hlajenja v hladilnicah. Podlaga za ta ukrep je bil *Odlok o finančnem nadomestilu zaradi višjih stroškov pridelave jabolk in hrušk*. Pridelovalci jabolk in hrušk so skupaj prejeli pomoč v višini 1,5 milijona EUR. Pomoč je prejelo približno 35 velikih sadjarjev (intenzivni sadovnjaki jablan ali hrušk nad 7,5 ha) ter približno 280 malih sadjarjev (intenzivni sadovnjaki od 1 do 7,5 ha).

– *Finančna pomoč kmetom in MSP, prizadetih zaradi gospodarske krize (vpliv ruske invazije na Ukrajino)*

Izredna podpora kmetijskim gospodarstvom, ki jih je vpliv ruske invazije na Ukrajino še posebej prizadel, je bila namenjena sektorjem sadja, vrtnin, prašičjega mesa in za zaključek naložb v okviru PRP podukrepa M04.1. Podlaga za izvedbo tega ukrepa je bila *Uredba o izvajanju ukrepa izredna začasna podpora kmetom in MSP, ki jih je vpliv ruske invazije na Ukrajino še posebej prizadel iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 17/23)*. Na podlagi te uredbe se je izredna podpora namenila tudi mikro, malim in srednjim podjetjem (MSP), ki se ukvarjajo s predelavo, trženjem ali razvojem kmetijskih proizvodov, in sicer za zaključek naložb v okviru PRP podukrepa M04.2 in podukrepa M06.4. Osrednji namen teh podpor je bil ohraniti ekonomsko sposobnost kmetijskih gospodarstev in MSP, zaradi povečanja cen električne energije, mineralnih gnojil, živalske krme in gradbenega materiala. Za oba ukrepa skupaj (kmetijska gospodarstva in MSP) je bilo namenjenih 12 milijonov EUR (9 mio EUR iz EKSRP in 3 mio EUR nacionalnih sredstev). Pri tem najvišji znesek podpore ni smel presegati 15.000 EUR na kmetijsko gospodarstvo in 100.000 EUR na MSP. Za oba ukrepa skupaj je bilo izdanih 2.798 odločb in izplačanih 8,8 milijona EUR. Od tega je bilo za kmetijska gospodarstva izplačanih 6,4 milijona EUR (sektor sadja: 2,4 mio EUR, sektor vrtnin: 1,9 mio EUR, sektor prašičjega mesa: 0,3 mio EUR in zaključek naložb: 1,8 mio EUR). Za MSP pa je bilo izplačanih 2,4 milijona EUR.

6 KMETIJSKO RAČUNOVODSTVO PO METODOLOGIJI FADN

6.1 Vzorec poročevalskih kmetijskih gospodarstev, vključenih v mrežo FADN

Mreža za zbiranje računovodskih podatkov s kmetijskih gospodarstev (angl. Farm Accountancy Data Network, FADN) je evropski sistem poenostavljenega kmetijskega računovodstva, ki temelji na upoštevanju enakih računovodskih načel v vseh državah članicah EU. Vsako leto se na vzorcu tržno usmerjenih kmetijskih gospodarstev (KMG) zbirajo strukturni in računovodski podatki. Sistem je namenjen predvsem spremljanju dohodkov in poslovanja na ravni kmetijskih gospodarstev ter presoji učinkov SKP. V Sloveniji segajo začetki računovodstva po metodologiji FADN v leto 1994, od leta 2004 pa je računovodstvo FADN usklajeno s predpisi na ravni EU. V prihodnjih letih se bo FADN preoblikoval v FSDN (angl. Farm Sustainability Data Network ali Mreža za zbiranje podatkov o trajnostnosti kmetij), in sicer se bo širil še na druge vidike trajnosti na ravni kmetijskih gospodarstev, predvsem okoljske in družbene. V času priprave tega poročila je osnovna zakonodaja na področju FSDN že sprejeta, sekundarna zakonodaja pa je tik pred sprejemom, ki je predviden v jeseni 2024.

V obračunskem letu 2022 se je število poročevalskih kmetijskih gospodarstev v dejanskem vzorcu FADN za Slovenijo v primerjavi s predhodnim letom zmanjšalo, in sicer za 4 %, v tem letu pa je bilo tudi občutno manjše v primerjavi z letom 2017 (–10 %). Tudi v obračunskem letu 2022 je bil dejanski vzorec FADN manjši od načrtovanega vzorca (–12 %); ta zaskrbljujoči trend se nadaljuje že šesto leto zapored.

Preglednica 50: Število poročevalskih KMG v vzorčnem okviru za nabor ter v načrtovanem in dejanskem vzorcu FADN; 2017–2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vzorčni okvir za nabor	40.500	40.352	40.531	40.322	40.194	38.691
Načrtovani vzorec	908	908	908	908	908	908
Dejanski vzorec	884	891	861	825	831	799

Opomba: Podatki za obračunsko leto 2019 so bili preračunani na podlagi SO 2017, zato je število KMG v dejanskem vzorcu v letošnji obdelavi (v lanskem poročilu 2010: 862 kmetijskih gospodarstev). Nadalje so bili podatki za obračunska leta 2019–2021 lahko mestoma revidirani, zato lahko tudi ostali standardni rezultati za ta leta v tem poročilu odstopajo od rezultatov, prikazanih v lanskem poročilu.

Vir: MKGP (načrti vzorčenja za obračunska leta 2017–2022), FADN RICA, preračuni KIS

Pokritost načrtovanega vzorca z dejanskim za obračunsko leto 2022 se je v primerjavi z letom prej izboljšala, v enaki meri pa tudi poslabšala pri slabi polovici kot polovici analiziranih skupin kmetijskih gospodarstev (proizvodni tipi, razredi ekonomske velikosti). Najbolj zaskrbljujoče je poslabšanje pokritosti v najnižjem razredu po ekonomski velikosti (od 4.000 do < 8.000 EUR SO), ki že dalj časa nakazuje na težave z implementacijo načrta vzorčenja FADN, predvsem z rekrutiranjem ekonomsko najmanjših kmetijskih gospodarstev v vzorec. Izboljšanje pokritosti praviloma pomeni manjše relativno odstopanje (v pozitivno ali negativno smer) števila kmetijskih gospodarstev v posamezni skupini v dejanskem vzorcu od števila gospodarstev v isti skupini v načrtovanem vzorcu, izjemoma pa tudi povečanje števila kmetij v problematičnih skupinah (številčno najbolj podhranjenih). Pokritost vzorca je lahko bolj problematična na podrobnejši ravni skupin (npr. na ravni dvomestnega tipa kmetovanja – TF14).

Okvir 8: FADN (angl. Farm Accountancy Data Network)

V okviru FADN se zbirajo strukturni in računovodski podatki za vzorec tržno usmerjenih kmetijskih gospodarstev po enotni predpisani metodologiji v vseh državah članicah EU. V vzorec so lahko vključena le gospodarstva, ki presežejo določen prag ekonomske velikosti. Razred ekonomske velikosti, ki je prag zajetja kmetijskih gospodarstev v vzorčni okvir za izbor poročevalskih kmetij, določi posamezna država. Gospodarstva v vzorcu morajo biti izbrana na način, ki zagotavlja reprezentativnost po regijah, ekonomski velikosti in tipu kmetovanja, podlaga za vzorčenje pa so statistični podatki strukturnih raziskovanj kmetijstva.

Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev se od vključno obračunskega leta 2010 opredeljuje na podlagi standardnega prihodka (angl. Standard Output, SO). SO je standardna vrednost bruto kmetijske proizvodnje po cenah na kmetiji (v EUR), in sicer brez DDV, davkov na proizvode in subvencij, izračunava pa se kot petletno povprečje. V Sloveniji je od leta 2010 prag ekonomske velikosti kmetijskega gospodarstva za vključitev v vzorec FADN enak 4.000 EUR SO.

Poročevalska enota je kmetijsko gospodarstvo, ki ustreza postavljenim merilom in se odloči za vodenje računovodstva. Obračunsko obdobje računovodstva je koledarsko leto. Na začetku koledarskega leta kmetije skupaj s kmetijskimi svetovalci izpolnijo popisne liste o zmogljivostih na kmetijskem gospodarstvu, v mesečnih poročilih pa poročajo o poslovnih dogodkih, ki jih računovodski pisarni v okviru Kmetijske gozdarskih zavodov Kranj in Ptuj ali kmetijska gospodarstva po možnosti sproti vnašajo v računalniški program. Vnos, obdelavo in arhiviranje računovodskih podatkov financira EU, nadomestila poročevalskim kmetijskim gospodarstvom za vodenje računovodstva pa se financirajo iz državnih sredstev.

Metodologija FADN omogoča izračunavanje okoli 190 standardnih rezultatov, ki so izračunani kot utežena povprečja, pri čemer vsakemu poročevalskemu kmetijskemu gospodarstvu pripada ustrezna utež glede na število gospodarstev v neki skupini (stratumu). Vsota uteži vseh kmetijskih gospodarstev v vzorcu je skupno število gospodarstev v naboru poročevalskih kmetijskih gospodarstev.

Osnovni izrazi

Tip kmetovanja je opredeljen na podlagi deleža, ki ga posamezna kmetijska dejavnost prispeva k skupni vrednosti ekonomskega merila (SO) na kmetijskem gospodarstvu. V prikazih standardnih rezultatov so poročevalska kmetijska gospodarstva razporejena v osem tipov kmetovanja (TF8).

Vložek dela zajema plačano in neplačano delo, izraženo v ekvivalentu polnovredne delovne moči (PDM), ki pomeni letno delovno obveznost enega polno zaposlenega delavca (1.800 ur/leto). Vložek neplačanega dela se nanaša na delo družinskih članov (PDMd).

Vrednost proizvodnje zajema skupno vrednost rastlinske proizvodnje in živinoreje ter drugih prihodkov (brez subvencij), na primer iz dopolnilnih dejavnosti na kmetiji (razen predelave mleka), turizma in gozdarstva. Vrednost proizvodnje vključuje vrednost prodaje, vrednost doma pridelane krme in semen, vrednost porabe v gospodinjstvu in vrednost daril v naravi ter spremembe vrednosti živine in zalog rastlinskih pridelkov.

Vmesna poraba vključuje vse skupne splošne in posebne stroške, povezane z opravljanjem kmetijske dejavnosti v obračunskem letu, vključno s stroški doma pridelanih in porabljenih pridelkov za reprodukcijo na kmetijskem gospodarstvu, ne vključuje pa finančnih obveznosti (plačane obresti, najemnine), stroškov dela in amortizacije.

Bilanca tekočih subvencij in davkov zajema subvencije in davke, ki izhajajo iz tekoče proizvodnje v obračunskem letu (seštevek v obračunskem letu odobrenih kmetijskih subvencij in bilance DDV na tekoče poslovanje, zmanjšan za kmetijske davke).

Bruto dodana vrednost kmetije je vrednost proizvodnje, zmanjšana za vmesno porabo ter povečana (zmanjšana) za bilanco tekočih subvencij in davkov.

Amortizacija je letno nadomestilo za uporabo stalnega kapitala (osnovnih sredstev). Zajema trajne nasade, kmetijske zgradbe in stacionarno opremo, izboljšave zemljišč, stroje in opremo ter gozdne nasade.

Neto dodana vrednost kmetije (NDV) se izračuna kot bruto dodana vrednost, zmanjšana za amortizacijo. Je nadomestilo za stalne proizvodne dejavnike ne glede na izvor (delo, zemlja, kapital: domači in najeti).

Neto dodana vrednost kmetije/PDM (NDV/PDM) se izračuna kot neto dodana vrednost kmetije na enoto vložka dela (plačanega in neplačanega).

Stroški z zunanjimi dejavniki so nadomestila za vložke (delo, zemlja in kapital), ki niso v lasti imetnika kmetijskega gospodarstva; zajemajo stroške plač, najemnin in plačanih obresti.

Bilanca subvencij in davkov na investicije zajema subvencije in davke, ki ne izhajajo iz tekoče proizvodne dejavnosti v obračunskem letu. Izračuna se kot seštevek subvencij za investicije, ki je zmanjšan za DDV, plačan za investicije.

Neto dohodek kmetije je neto dodana vrednost kmetije, zmanjšana za stroške z zunanjimi dejavniki ter povečana (zmanjšana) za bilanco subvencij in davkov na investicije. Kazalnik predstavlja nadomestilo za stalne

proizvodne dejavnike v lasti kmetijskega gospodarstva (delo, zemlja, kapital) in nadomestilo za podjetniška tveganja (izguba/dobiček) v obračunskem letu.

Dohodek kmečke družine/PDMd je neto dohodek kmetije, izražen na enoto vložka družinskega (neplačanega) dela.

Tudi za obračunsko leto 2022 ostaja, enako kot v predhodnem letu, bolj problematična pokritost načrtovanega vzorca z dejanskim po ekonomskih razredih kot po proizvodnih tipih. Po razredih ekonomske velikosti ostaja enako priporočilo kot v zadnjih nekaj letih: še naprej je priporočljivo zmanjševati število kmetijskih gospodarstev v srednjih razredih (predvsem v razredu od 25.000 do < 100.000 EUR SO), občutno pa povečati število gospodarstev v skrajnih razredih: v najnižjem (od 4.000 do < 8.000 EUR SO) in najvišjem (500.000 EUR SO ali več). Pri najnižjem razredu je bila pokritost slabša kot v letu prej, pri najvišjem pa boljša. i obeh razredih je bila v letu 2021 pokritost nekoliko boljša, vendar še vedno nezadostna.

Po tipih kmetovanja pa bi bilo priporočljivo potrebno število kmetijskih gospodarstev povečati predvsem v tipih mešano in prireja mleka, nekoliko zmanjšati pa število kmetijskih gospodarstev v tipih vinogradništvo, ostali trajni nasadi in zrnajeda živina (prašiči/perutnina). Ostaja opozorilo, da je potrebno, čeprav so bili omenjeni trije tipi v preteklosti pogosto številčno podhranjeni, posebno skrb nameniti izboru kmetijskih gospodarstev iz teh tipov v vzorec (v izogib prevelikemu deležu ekstremnih osamelcev v vzorcu).

Preglednica 51: Število KMG po tipih kmetovanja (TF8) in ekonomski velikosti v načrtovanem in dejanskem vzorcu FADN; 2017–2022

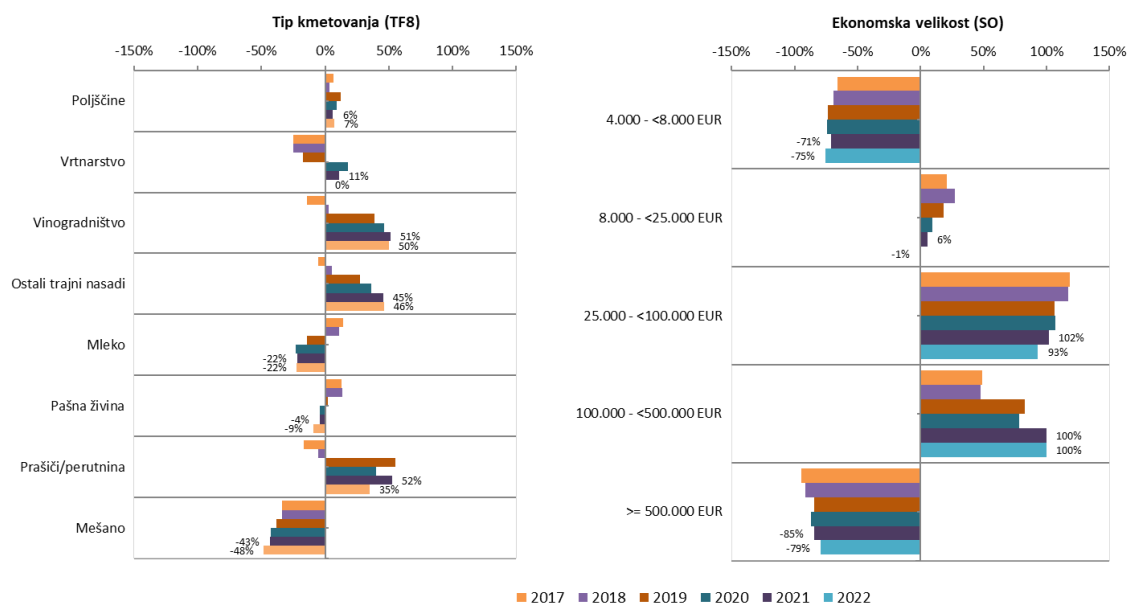
Tip kmetovanja (TF8)	Načrtovani vzorec						Dejanski vzorec					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Poljščine	109	107	114	113	113	111	116	111	128	123	120	119
Vrtnarstvo	16	16	17	17	18	17	12	12	14	20	20	17
Vinogradništvo	35	35	39	39	39	38	30	36	54	57	59	57
Ostali trajni nasadi	57	57	55	55	55	52	54	60	70	75	80	76
Prireja mleka	148	148	146	146	146	149	169	164	125	112	114	116
Pašna živina (brez prireja mleka)	301	301	293	294	293	299	340	341	300	281	280	272
Zrnajeda živina (prašiči/perutnina)	18	19	20	20	21	20	15	18	31	28	32	27
Mešano	224	225	224	224	223	222	148	149	139	129	126	115
Skupaj	908	908	908	908	908	908	884	891	861	825	831	799
Razred ekonomske velikosti	Načrtovani vzorec						Dejanski vzorec					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2017	2018	2019	2020	2021	2022
4.000–< 8.000 EUR SO	370	369	359	360	358	348	126	114	96	92	103	86
8.000–< 25.000 EUR SO	320	320	321	320	321	325	388	407	380	350	339	323
25.000–< 100.000 EUR SO	139	139	142	142	143	148	304	302	293	294	289	286
100.000–< 500.000 EUR SO	43	44	47	47	47	48	64	65	86	84	94	96
>= 500.000 EUR SO	36	36	39	39	39	39	2	3	6	5	6	8
Skupaj	908	908	908	908	908	908	884	891	861	825	831	799

Opomba: Podatki za obračunsko leto 2019 so bili preračunani na podlagi SO 2017, zato je število KMG v dejanskem vzorcu v letošnji obdelavi (v lanskem poročilu 2010: 862 kmetijskih gospodarstev). Nadalje so bili podatki za obračunska leta 2019–2021 lahko mestoma revidirani, zato lahko tudi ostali standardni rezultati za ta leta v tem poročilu odstopajo od rezultatov, prikazanih v lanskem poročilu.

Vir: MKGP (načrti vzorčenja za obračunska leta 2017–2022), FADN RICA, preračuni KIS

Slika 41: Odstopanje dejanskega od načrtovanega vzorca FADN po tipih kmetovanja (TF8) in razredih ekonomske velikosti (načrtovani vzorec = 0 %); 2017–2022

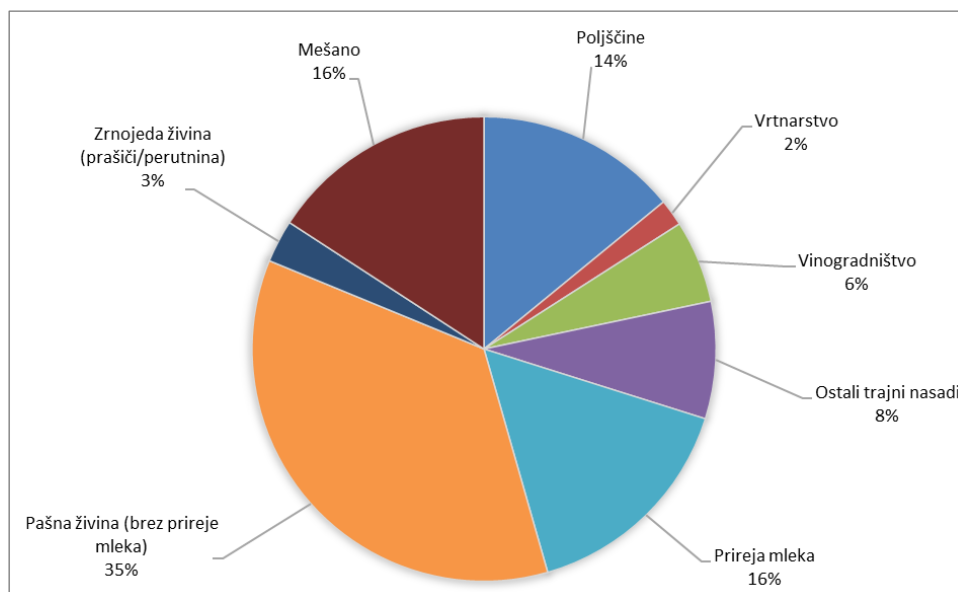

Opomba: Podatki za obračunska leta 2019–2021 lahko mestoma revidirani, zato lahko tudi ostali standardni rezultati za ta leta v tem poročilu odstopajo od rezultatov, prikazanih v lanskem poročilu.

Vir: MKGP (načrti vzorčenja za obračunska leta 2017–2022), FADN RICA, preračuni KIS

V letu 2022 se je v primerjavi s predhodnim letom število KMG v absolutnem smislu zmanjšalo v več kot treh četrtinah analiziranih skupin dejanskega vzorca, in sicer najobčutneje pri najnižjih razredih po ekonomski velikosti (od 4.000 do < 8.000 EUR SO in od 8.000 do < 25.000 EUR SO) ter pri mešanih kmetijskih gospodarstvih. Absolutno pa se je število kmetijskih gospodarstev le nekoliko pri proizvodnem tipu mleko in v najvišjih razredih po ekonomski velikosti (od 100.000 do < 500.000 EUR SO in od 500.000 EUR SO).

Slika 42: Struktura dejanskega vzorca FADN po tipih kmetovanja (TF8); povp. 2017–2022

Opomba: Podatki za obračunska leta 2019–2021 lahko mestoma revidirani, zato lahko tudi ostali standardni rezultati za ta leta v tem poročilu odstopajo od rezultatov, prikazanih v lanskem poročilu.

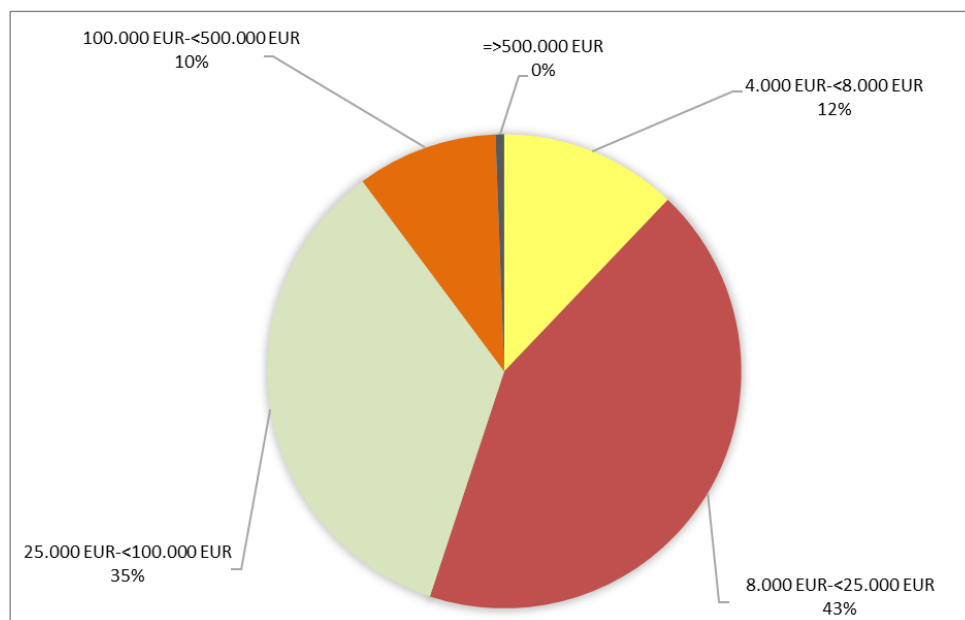
Vir: MKGP (načrti vzorčenja za obračunska leta 2017–2022), FADN RICA, preračuni KIS

V strukturi dejanskega vzorca FADN po tipih kmetovanja še naprej prevladujejo živinorejska kmetijska gospodarstva, ki v povprečju večletnega obdobja 2017–2022 predstavljajo dobro polovico vzorca. V povprečju istega obdobja je bila slaba tretjina vzorčnih kmetijskih gospodarstev usmerjena v rastlinsko specializacijo, okoli 16 % vzorčnih kmetijskih gospodarstev pa je mešanih. V tem obdobju je najbolj zastopan proizvodni tip v dejanskem vzorcu FADN pašna živina brez prireje mleka (35 %), sledita mu prireja mleka in mešano (oba po 16 %).

Po ekonomski velikosti v strukturi dejanskega vzorca FADN prevladujejo kmetijska gospodarstva v srednjih razredih; v povprečju obdobja 2017–2022 dosega skoraj štiri petine dejanskega vzorca ekonomsko velikost med 8.000 do < 100.000 EUR SO. V povprečju obdobja je v dejanskem vzorcu ekonomsko najmanjših kmetijskih gospodarstev (med 4.000 do < 8.000 EUR SO) za malo več kot desetino, ekonomsko največja (=> 500.000 EUR SO) pa predstavljajo manj kot odstotek vzorca. V povprečju analiziranega obdobja je v dejanskem vzorcu razred ekonomske velikosti od 8.000 do < 25.000 EUR SO (43 %) najbolj zastopan, sledi pa mu razred od 25.000 do < 100.000 EUR SO (35 %).

Slika 43: Struktura dejanskega vzorca FADN po analiziranih razredih ekonomske velikosti; povp. 2017–2022

Opomba: Podatki za obračunska leta 2019–2021 lahko mestoma revidirani, zato lahko tudi ostali standardni rezultati za ta leta v tem poročilu odstopajo od rezultatov, prikazanih v lanskem poročilu.

Vir: MKGP (načrti vzorčenja za obračunska leta 2017–2022), FADN RICA, preračuni KIS

6.2 Osnovna proizvodna zmogljivost in ekonomska velikost po tipih kmetovanja

Po podatkih FADN za obračunsko leto 2022 so kmetijska gospodarstva v povprečju uporabljala 11,5 hektarja KZU, kar je na ravni predhodnega leta in letu prej in skoraj dve tretjini nad državnim povprečjem po podatkih popisa kmetijstva iz leta 2020 (7,0 ha KZU/KMG). V primerjavi z letom prej se je obseg KZU na KMG leta 2022 zmanjšal pri treh proizvodnih tipih; relativno najbolj pri tipu ostali trajni nasadi (–8 %) ter pri tipih vinogradništvo in pašna živina (oba za okoli 2 %). Pri ostalih proizvodnih tipih se je obseg KZU povečal ali ostal na ravni leta prej; najobčutneje se je obseg KZU pri mešanih kmetijskih gospodarstvih (+5 %) in pri tipu zrnajeda živina (za okoli 3 %). Enako kot v povprečju daljšega časovnega obdobja, so bila tudi

v letu 2022 po obsegu KZU največja kmetijska gospodarstva s prirajo zrnajede živine, najmanjša pa v tipu ostali trajni nasadi.

Preglednica 52: Osnovni proizvodni potencial in ekonomska velikost KMG v vzorcu FADN po tipih kmetovanja (TF8); 2017–2022

Tip kmetovanja (TF8)	KZU (ha/KMG)						Število GVŽ (GVŽ/KMG)					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Poljščine	8,9	9,1	9,4	10,0	10,5	10,6	1,8	1,8	1,9	1,8	1,9	1,8
Vrtnarstvo	14,7	15,8	12,3	11,2	8,2	8,4	0,4	0,9	0,4	0,9	0,5	0,6
Vinogradništvo	4,9	5,3	6,8	6,6	6,6	6,5	0,5	0,3	0,9	1,0	1,1	1,1
Ostali trajni nasadi	4,3	4,4	4,3	4,5	4,3	4,0	0,6	0,6	0,3	0,5	0,5	0,4
Priraja mleka	17,8	18,2	20,2	20,4	21,0	21,0	29,7	29,7	33,9	33,8	36,7	37,0
Pašna živina (brez priraje mleka)	10,9	11,2	11,9	12,3	12,3	12,0	10,6	10,8	11,6	12,1	12,2	11,7
Zrnajede živina (prašiči/perutnina)	21,7	18,2	20,7	16,6	23,3	23,9	102,1	125,2	111,3	89,1	130,9	128,2
Mešano	8,6	9,2	10,5	10,8	10,1	10,6	8,9	9,4	12,1	13,0	11,7	12,3
Skupaj	10,1	10,4	11,2	11,4	11,5	11,5	10,3	10,7	11,6	11,7	12,2	12,2
Tip kmetovanja (TF8)	Vložek dela (PDM/KMG)						Ekonomska velikost (v 000 EUR SO/KMG)					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Poljščine	0,8	1,0	1,0	0,9	0,8	0,8	16,3	16,1	18,8	18,1	18,4	18,7
Vrtnarstvo	3,4	3,2	2,6	1,8	1,6	1,9	152,3	140,5	121,6	110,7	79,2	77,7
Vinogradništvo	1,9	1,7	1,8	1,5	1,7	1,7	31,1	32,3	43,7	41,1	42,7	43,8
Ostali trajni nasadi	1,0	1,0	0,9	1,1	1,2	1,3	19,3	18,6	17,7	18,3	18,2	18,2
Priraja mleka	1,7	1,7	1,8	1,7	1,8	1,8	57,0	57,2	63,5	63,7	67,9	68,8
Pašna živina (brez priraje mleka)	1,1	1,1	1,2	1,1	1,2	1,2	13,2	13,8	14,1	14,5	14,7	14,3
Zrnajede živina (prašiči/perutnina)	1,4	1,7	1,6	1,4	1,6	1,6	112,7	155,7	134,6	108,0	142,0	136,3
Mešano	1,2	1,1	1,2	1,2	1,1	1,1	16,1	16,9	20,1	22,2	21,3	21,8
Skupaj	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	22,9	23,6	25,9	25,9	26,8	26,9

Opomba: Podatki za obračunska leta 2019–2021 lahko mestoma revidirani, zato lahko tudi ostali standardni rezultati za ta leta v tem poročilu odstopajo od rezultatov, prikazanih v lanskem poročilu.

Vir: FADN RICA, preračuni KIS

Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo je v letu 2022 po podatkih FADN ostalo na ravni leta prej in je v povprečju dosegalo 11,5 GVŽ, kar je ponovno občutno nad državnim povprečjem (9,1 GVŽ/KMG po podatkih popisa kmetijstva 2020; upoštevana le živinorejska kmetijska gospodarstva). Relativno se je glede na leto prej povprečno število GVŽ v letu 2022 najobčutneje zmanjšalo pri tipih ostali trajni nasadi (–9 %) in vinogradništvo (–5 %), vendar pa v povprečju kmetijska gospodarstva teh dveh tipov v povprečju redijo zelo malo živali, tako v 2022 kot tudi v daljšem časovnem obdobju. Povprečno število GVŽ na KMG se je občutno povečalo pri vrtnarskih gospodarstvih, in sicer za več kot četrtno, ponovno pa gre za tip kmetijskih gospodarstev z zelo majhnim obsegom živali, tako v 2022 kot tudi v daljšem časovnem obdobju. Po obsegu GVŽ so največja kmetijska gospodarstva tako v letu 2022 kot tudi v daljšem časovnem obdobju iz tipa zrnajede živina (prašiči/perutnina), najmanjša pa iz tipa ostali trajni nasadi.

V letu 2022 je bila po podatkih FADN povprečna poraba dela (plačanega in neplačanega) na kmetijskih gospodarstvih le malce višja kot v leta prej (+1 %) in je znašala okoli 1,2 PDM na KMG. Ponovno je povprečna poraba po FADN podatkih občutno nad državnim povprečjem (0,97 PDM/KMG po podatkih Popisa kmetijstva iz leta 2020). V primerjavi z letom prej se je povprečna poraba dela v letu 2022 zmanjšala pri tipu pašna živina (–2 %), pri ostalih tipih pa se je povečala ali ostala na ravni leta prej. V primerjavi z letom prej se je poraba dela najobčutneje povečala na vrtnarskih (za okoli petino) in poljedelskih kmetijskih gospodarstvih (+7 %). V letu 2022 in v daljšem časovnem obdobju so po podatkih FADN delovno najbolj intenzivna vrtnarska, najmanj delovno intenzivna pa poljedelska kmetijska gospodarstva. V

letu 2022 je poraba dela na vrtnarskih kmetijskih gospodarstvih dosegala 1,9 PDM/KMG, na poljedelskih pa 0,8 PDM/KMG.

V letu 2022 so kmetijska gospodarstva po podatkih FADN v povprečju dosegala ekonomsko velikost skoraj 27 tisoč EUR standardnega prihodka na KMG, kar je na ravni leta prej. Enako kot v letih prej so kmetijska gospodarstva po metodologiji FADN v povprečju ekonomsko pričakovano občutno večja v primerjavi z državnim povprečjem po Popisu kmetijstva iz leta 2020 (okoli 16,8 tisoč EUR SO/KMG). Tudi v letu 2022 so bila po ekonomski velikosti v povprečju največja kmetijska gospodarstva, ki redijo zrnajdo živino (prašiči/perutnina), in sicer so dosegala okoli 136.000 EUR SO, kar pa je 4 % manj kot leto prej. Po ekonomski velikosti sledijo vrtnarska kmetijska gospodarstva (okoli 78 tisoč EUR SO v 2022), tudi pri teh je prišlo do zmanjšanja ekonomske velikosti v primerjavi z letom prej (–2 %). V povprečju obdobja 2017–2022 so vrtnarska kmetijska gospodarstva ekonomsko največja. Ekonomsko najmanjša kmetijska gospodarstva so bila tudi v letu 2022 v tipu pašna živina (okoli 14 tisoč EUR SO), ki so ekonomsko najmanjša tudi v celotnem analiziranem obdobju. Dolgoročnejši trendi koncentracije kmetijske pridelave so po podatkih FADN tako na agregatni ravni kot na ravni proizvodnih tipov slabo izraženi.

Primerjava z evropskim povprečjem po podatkih javno dostopne baze FADN¹⁰ tudi za zadnje dostopno obračunsko leto 2022 ponovno pokaže, da so bila slovenska kmetijska gospodarstva precej manjša tako po osnovnem proizvodnem potencialu kot tudi po ekonomski velikosti. V povprečju so tako po podatkih FADN kmetijska gospodarstva v EU-27 obdelovala triinpolkrat več KZU (okoli 40 ha KZU), redila dvainpolkrat več GVŽ (30 GVŽ), pri tem pa porabila za tretjino več delovne sile (1,6 PDM) kot slovenska kmetijska gospodarstva. Po ekonomski velikosti so bila v letu 2022 evropska kmetijska gospodarstva občutno večja, in sicer v povprečju za triinpolkrat; slovenska kmetijska gospodarstva so tako dosegala le okoli 28 % evropskega povprečja, ki je dosegalo 95 tisoč EUR SO.

6.3 Ključni ekonomski rezultati računovodstva FADN

Ekonomski rezultati kmetijskih gospodarstev so se po podatkih računovodstva FADN za obračunsko leto 2022 občutno izboljšali v primerjavi z letom prej. Vrednost proizvodnje (vključno s prihodki iz gozdarstva, turizma, dopolnilnih dejavnosti, razen predelave mleka) se je po podatkih FADN močno povečala (+49 %). Podatki FADN kažejo, da je bilo relativno najintenzivnejše povečanje vrednosti rastlinske pridelave (za dve tretjini), močno, vendar manj intenzivno, pa je bilo tudi povečanje vrednosti živilorejske proizvodnje in vrednosti ostalih prihodkov (obe za več kot tretjino). Za okoli petino so se povečale neto tekoče subvencije, skupni prihodek pa za okoli dve petini. Podatki FADN kažejo tudi, da se je vmesna poraba v letu 2022 v primerjavi z letom prej močno povečala (posledice covid-19 pandemije, geopolitičnih kriz in izhajajoče vsesplošne draginje), in sicer v povprečju skoraj četrtino. Povečali so se tudi stroški amortizacije, vendar manj intenzivno (+5 %).

V primerjavi z letom prej je bila neto dodana vrednost kmetije v letu 2022 okoli 1,3-krat višja (+133 %), dosegala je skoraj 21.700 EUR EUR/kmetijsko gospodarstvo (leta 2021: okoli 9.300 EUR/kmetijsko gospodarstvo), kar je skoraj dve petini evropskega povprečja (leta 2021: okoli ena petina). Ob le malce večji porabi delovne sile je bila neto dodana vrednost, preračunana na enoto vložka delovne sile (PDM), v obračunskem letu 2022 za okoli 1,3-krat višja in je dosegala skoraj 18.000 EUR/PDM oziroma dobro polovico evropskega povprečja (leta 2021: dobro petino).

¹⁰ Podatki javno dostopne baze podatkov FADN za Slovenijo in Evropsko unijo, avgust 2023: <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/FADNPublicDatabase/FADNPublicDatabase.html>.

Preglednica 53: Ključni ekonomski rezultati računovodstva FADN (EUR/KMG); 2017–2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Indeks 2022/21
Skupaj vrednost proizvodnje	25.864	28.471	32.637	31.525	33.834	50.289	148,6
Bilanca tekočih subvencij in davkov	7.640	5.839	6.478	7.310	7.847	9.455	120,5
Skupni prihodek	33.503	34.310	39.115	38.835	41.681	59.744	143,3
Skupaj vmesna poraba	17.619	18.486	20.436	20.734	22.528	27.729	123,1
Bruto dodana vrednost kmetije	15.885	15.824	18.679	18.102	19.153	32.014	167,2
Amortizacija	8.307	8.426	9.663	9.411	9.858	10.329	104,8
Neto dodana vrednost kmetije	7.578	7.398	9.016	8.691	9.295	21.685	233,3
Neto dodana vrednost km. na PDM (EUR/PDM)	6.265	6.109	7.292	7.446	7.718	17.765	230,2

Opomba: Podatki za obračunska leta 2019–2021 lahko mestoma revidirani, zato lahko tudi ostali standardni rezultati za ta leta v tem poročilu odstopajo od rezultatov, prikazanih v lanskem poročilu.

Vir: FADN RICA, preračuni KIS

V nadaljevanju so prikazani ključni ekonomski rezultati FADN za obračunsko leto 2022 po tipih kmetovanja. Najboljše ekonomske rezultate so v letu 2022 v absolutnem smislu ponovno dosegala kmetijska gospodarstva v tipu zrnajeda živina (prašiči/perutnina), in sicer so okoli 1,7-krat presegala povprečno neto dodano vrednost na PDM (tip zrnajeda živina: okoli 47.900 EUR/PDM, povprečje za vse tipe: okoli 17.800 EUR/PDM). Tudi sicer so bila kmetijska gospodarstva v tem tipu v letu 2022 največja po proizvodnem potencialu in ekonomski velikosti po analiziranih podatkih FADN za Slovenijo. V letu 2022 so po podatkih FADN ekonomsko najslabše rezultate dosegala kmetijska gospodarstva s prirejo pašne živine mešana kmetijska gospodarstva, ki imata v svoji strukturi pomemben delež ekonomsko najmanjših kmetijskih gospodarstev.

Preglednica 54: Ključni ekonomski rezultati računovodstva FADN po tipih kmetovanja (TF8) (EUR/KMG); 2022

	Poljščine	Vrtnarstvo	Vinogradištvo	Ostali traj. nasadi	Prireja mleka	Pašna živina	Zrnajeda živina	Mešana	Skupaj
Skupaj vrednost proizvodnje	32.640	57.187	92.405	34.093	126.459	31.373	206.601	39.747	50.289
Bilanca tekočih subvencij in davkov	10.090	9.316	5.566	6.039	16.933	7.984	33.089	8.493	9.455
Skupni prihodek	42.730	66.503	97.971	40.132	143.392	39.357	239.690	48.239	59.744
Skupaj vmesna poraba	17.489	32.912	29.935	13.913	74.609	20.469	129.113	22.734	27.729
Bruto dodana vrednost kmetije	25.242	33.591	68.036	26.219	68.783	18.888	110.577	25.505	32.014
Amortizacija	7.201	11.277	16.934	7.322	20.818	8.325	33.882	8.604	10.329
Neto dodana vrednost kmetije	18.041	22.314	51.102	18.897	47.965	10.563	76.695	16.901	21.685
Neto dodana vrednost kmetije/PDM	21.787	11.914	29.722	15.019	26.904	8.730	47.903	15.588	17.765

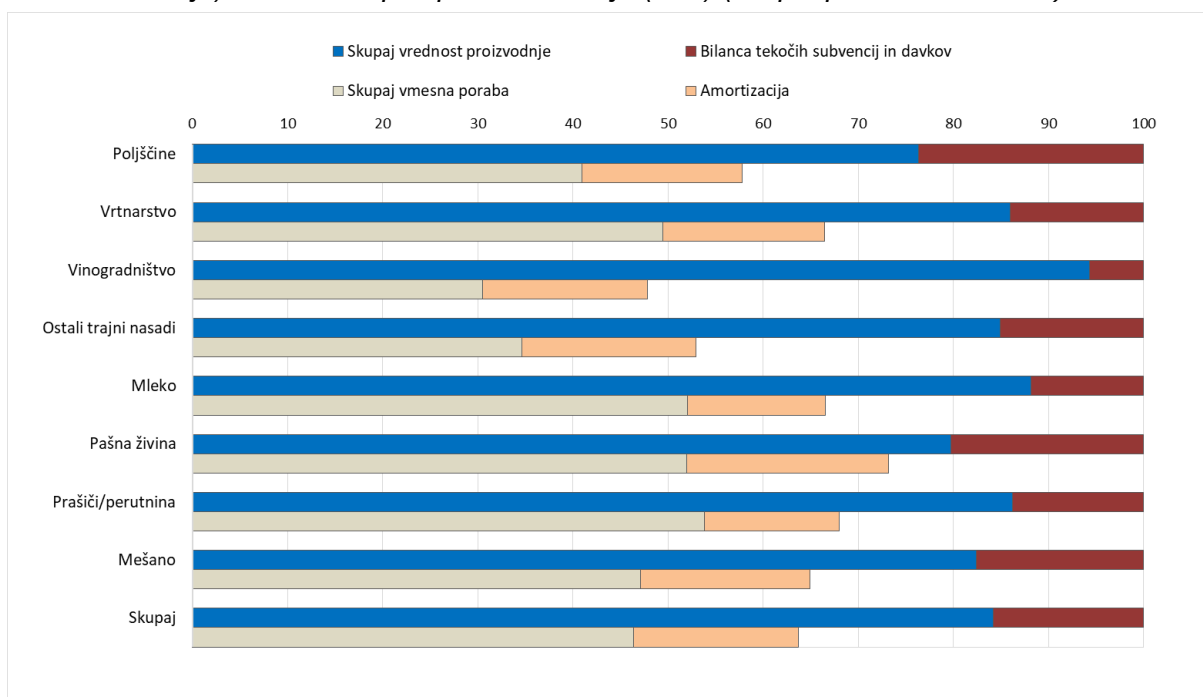
Vir: FADN RICA, preračuni KIS

Zanimiv je tudi prikaz relativnih kazalcev po proizvodnih tipih. Delež neto tekočih subvencij v skupnem prihodku je v povprečju za vse tipe v letu 2022 dosegal okoli 16 %, pričakovano višji pa je bil v proizvodnih tipih poljščine (24 %) in pašna živina (20 %), najnižji pa v tipih vinogradništvo (6 %) in prireja mleka (12 %).

V strukturi stroškov v letu 2022 so v povprečju za vse proizvodne tipe nekoliko več zavzemali stroški vmesne porabe, okoli četrtino pa amortizacija; ta struktura je razmeroma stabilna v zadnjih letih. Največji delež vmesne porabe so imeli tipi zrnajeda živina (okoli 54 %) ter tipa prireja mleka in mešana (oba 52 %), najnižjega pa vinogradniška kmetijska gospodarstva (37 %). Delež amortizacije je bil najvišji pri tipih mešana in ostali trajni nasadi (pri obeh okoli 18 %).

Slika 44: Struktura skupnega prihodka (vrednost proizvodnje, povečana za neto tekoče subvencije) in stroškov po tipih kmetovanja (TF8) (skupni prihodek = 100 %); 2022

Vir: FADN RICA, preračuni KIS

Orientacijska primerjava neto dodane vrednosti, preračunane na PDM (NDV/PDM; ključni kazalnik produktivnosti po podatkih FADN), s kazalnikom ekonomskih računov za kmetijstvo (ERK), faktorskim dohodkom (FD), preračunanim na PDM, pokaže, da je bila v letu 2022 neto dodana vrednost kmetije na PDM 1,5-krat večja od faktorskega dohodka na PDM. Pri tej primerjavi in interpretaciji je potrebno opozoriti na različnost namenov in metodologij izračunavanja obeh kazalnikov. Ker v FADN niso zajeta ekonomsko najmanjša kmetijska gospodarstva (pod ekonomskim pragom 4.000 EUR SO), je pričakovano, da je NDV/PDM višja, da so medletne spremembe istosmerne, idealno pa tudi (vsaj orientacijsko) podobnih stopenj intenzivnosti medletnih sprememb. Kot izhaja iz naslednje slike (**Napaka! Vira s klicevanja ni bilo mogoče najti.**), NDV/PDM po FADN med leti še precej niha v primerjavi s FD/PDM, se pa v zadnjih letih vsaj v trendu približuje ravni, v določenih letih pa ga celo presega.

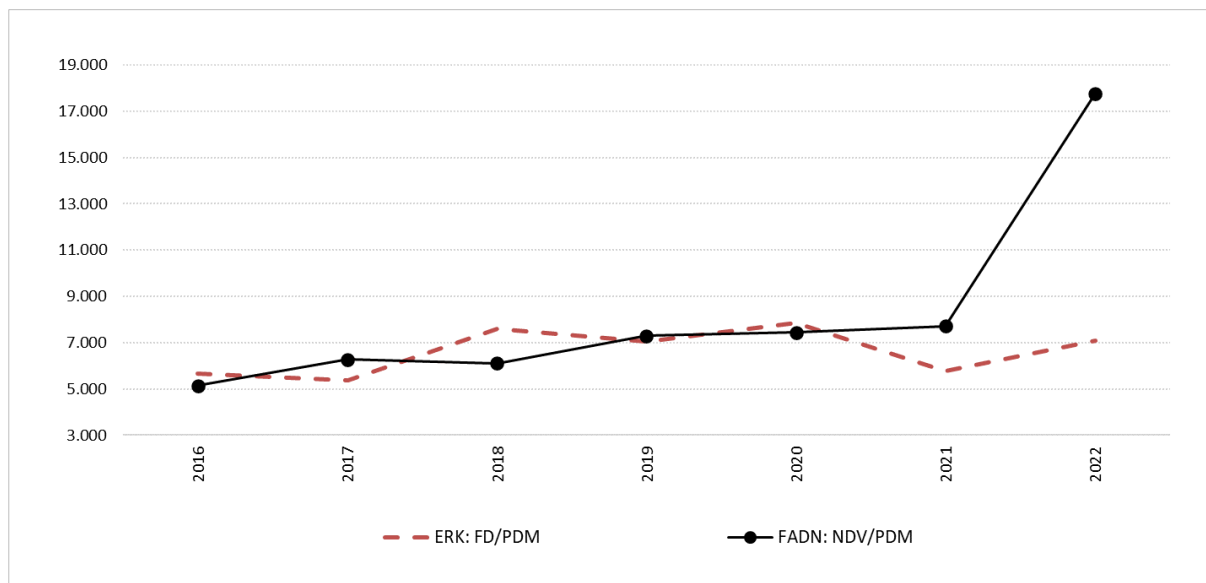
Tudi po ERK so bili ekonomski rezultati v letu 2022 občutno boljši kot v predhodnem letu, ki je bilo ekonomsko eno najslabših let v daljšem časovnem obdobju, tako pri večini pomembnejših rastlinskih pridelkov (npr. žita, oljnice, krompir, sadje) kot tudi v okviru živinoreje; pri obeh vrstah kmetijske proizvodnje predvsem zaradi občutno višjih osnovnih cen. Vsekakor je tako nenaden in močan porast NDV/PDM (pa tudi same NDV, brez preračuna na PDM) v 2022 v primerjavi z letom prej težko celovito pojasniti.

Del skoka NDV/PDM je vsekakor mogoče orientacijsko primerjati z gibanji rezultatov ERK, npr. da je v letu 2022 dejansko prišlo do občutnega porasta cen (predvsem žit in posledično krmnih rastlin, pa tudi v sadjarstvu in vinogradništvu), tudi do večjih pridelkov (npr. v sadjarstvu), do večjih škodnih plačil zaradi naravnih nesreč, pri hkratnem porastu stroškov vmesne porabe itd. Drugi del skoka NDV/PDM pa gre iskati v lastnostih dejanskega vzorca FADN, predvsem v smislu, da so v okviru FADN posameznih proizvodnih tipov zajeti bolj intenzivni pridelovalci (najbolj očitno pri tipih ostali trajni nasadi in vinogradništvo), ki so v letu 2022 dosegali občutno boljše ekonomske rezultate, tako zaradi občutno višjih vrednosti prodaje (višje cene, večji pridelki) kot tudi višjih vrednostih zalog (predvsem krmnih rastlin, predvsem žit). Tudi na

podlagi ugotovitev tovrstne (opozorimo, orientacijske) primerjave se kaže nujnost stalnega spremljanja implementacije načrta vzorčenja, vključno z vsebinsko oziroma drugače ustreznim tretiranjem (ekstremnih) osamelcev v vzorcu FADN.

Slika 45: Primerjava neto dodane vrednosti (NDV) po FADN in faktorskega dohodka (FD) po ERK na polnovredno delovno moč (EUR/PDM); 2017–2022

Opomba: Podatki za obračunska leta 2019–2021 lahko mestoma revidirani, zato lahko tudi ostali standardni rezultati za ta leta v tem poročilu odstopajo od rezultatov, prikazanih v lanskem poročilu.

Vir: ERK: SURS, FADN RICA, preračuni KIS

V okviru priprav na FSDN je bila sprejeta odločitev, da ostaneta tako velikost vzorca in ekonomski prag za vključitev v FSDN enaka kot trenutno; razlogi za to ležijo predvsem v pomenu ekonomsko najmanjših kmetijskih gospodarstev (razred ekonomske velikosti med 4.000 do < 8.000 EUR SO) v slovenskem kmetijstvu v smislu doseganja ciljev trajnosti ter njenega spremljanja in presojanja. Na podlagi analize standardnih rezultatov FADN za Slovenijo za leto 2022 se priporoča, da se redno analizira implementacijo načrtovanega vzorca ter izvaja ustrezne in pravočasne ukrepe za njeno čimbolj kakovostno in celovito izvedbo.

7 STANDARDNI PRIHODEK KMETIJSKIH GOSPODARSTEV

7.1 Postopek določitve standardnega prihodka kmetijskih gospodarstev

Standardni prihodek kmetijskega gospodarstva (SO KMG) je povprečna bruto vrednost kmetijske proizvodnje, ki je izračunana kot zmnožek količinskih podatkov (površina, število živali, število čebeljih družin) KMG in pripadajočih koeficientov standardnega prihodka. Glede na višino skupnega standardnega prihodka KMG so opredeljeni razredi ekonomske velikosti. Poleg razreda ekonomske velikosti je za vsako KMG izračunan tudi tip kmetovanja. Po metodologiji Evropske unije (Uredba 2015/220/EU) so tipi na prvi ravni določeni za osem splošnih tipov kmetovanja, na drugi ravni za 21 glavnih tipov (brez glavnih tipov, ki niso pomembni za naše razmere) in na tretji ravni za tiste posebne tipe, ki jih je glede na razpoložljive podatke mogoče določiti (skupaj 62 posebnih tipov). Postopek določitve standardnega prihodka je podrobneje opisan v metodološkem okvirju 9.

7.2 Standardni prihodek kmetijskih gospodarstev; 2022 in 2023

V izračun SO KMG so vključena kmetijska gospodarstva, ki imajo v administrativnih virih površino kmetijske zemlje večjo od nič ali imajo rejne živali ali vsaj eno čebeljo družino.

Preglednica 55: Kmetijska gospodarstva, vključena v izračun SO; 2023

	KMG SKUPAJ (število)	KMG s kmetijskimi zemljišči (število)	KMG z rejnimi živalmi in čebeljimi družinami (število)	KMG z rejnimi živalmi	Površina kmetijskih zemljišč (ha)
KMG skupaj	95.354	87.791	51.973	44.699	489.742
KMG - zbirna vloga	54.658	54.658	40.485	39.850	468.386
KMG - zbirna vloga (%)	57,3	62,3	77,9	89,2	95,6

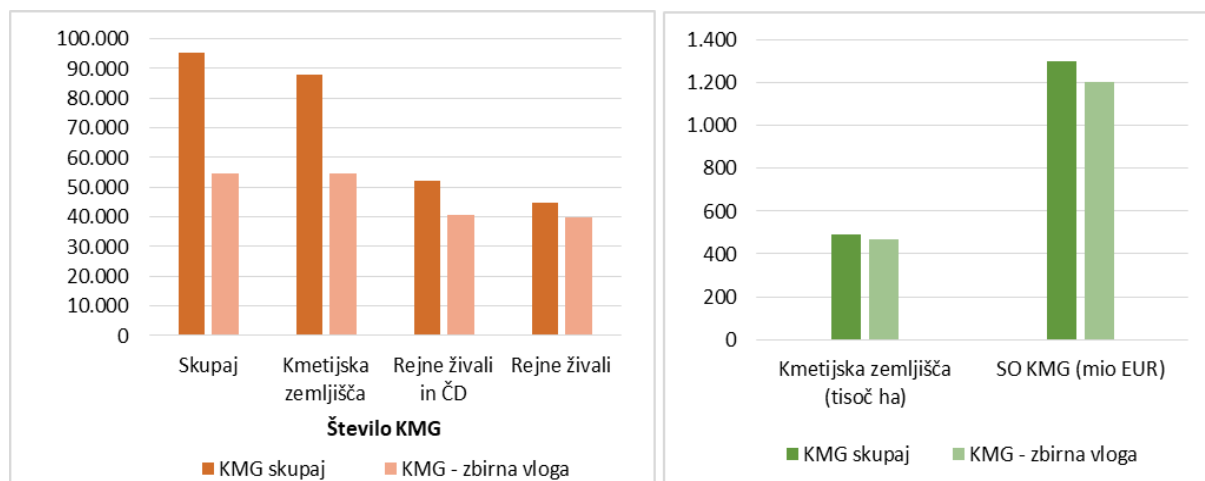
Vir: MKGP, Evidenca standardnega prihodka, obdelava podatkov KIS

V letu 2023 so se z rastlinsko pridelavo ukvarjali na 87.791 KMG, ki so obdelovala 489.742 ha kmetijskih zemljišč, od tega je bilo približno 96 % kmetijskih zemljišč na KMG, ki so v tem letu oddala zbirno vlogo (ZV), kar je približno dve tretjini vseh KMG. Z živinorejo oziroma čebelarstvom so se v letu 2023 ukvarjali na 51.973 KMG, od tega je 40.785 KMG v tem letu oddalo ZV, kar je približno tri četrtine vseh KMG z rejnimi živalmi in čebeljimi družinami (ČD). Rejne živali je v letu 2023 redilo 44.699 KMG, od tega je ZV oddalo 89 % vseh rejcev.

V izračun SO KMG za leto 2023 je bilo v primerjavi z letom 2022 vključenih za 1,1 % manj KMG (za 1.054. KMG), ki so obdelovala 0,5 % manj kmetijskih zemljišč. KMG s kmetijskimi zemljišči je bilo manj za 0,6 % oziroma za 561, za največ se je zmanjšalo število KMG z rejnimi živalmi, katerih je bilo manj za 3,3 % oziroma za 1.549 KMG.

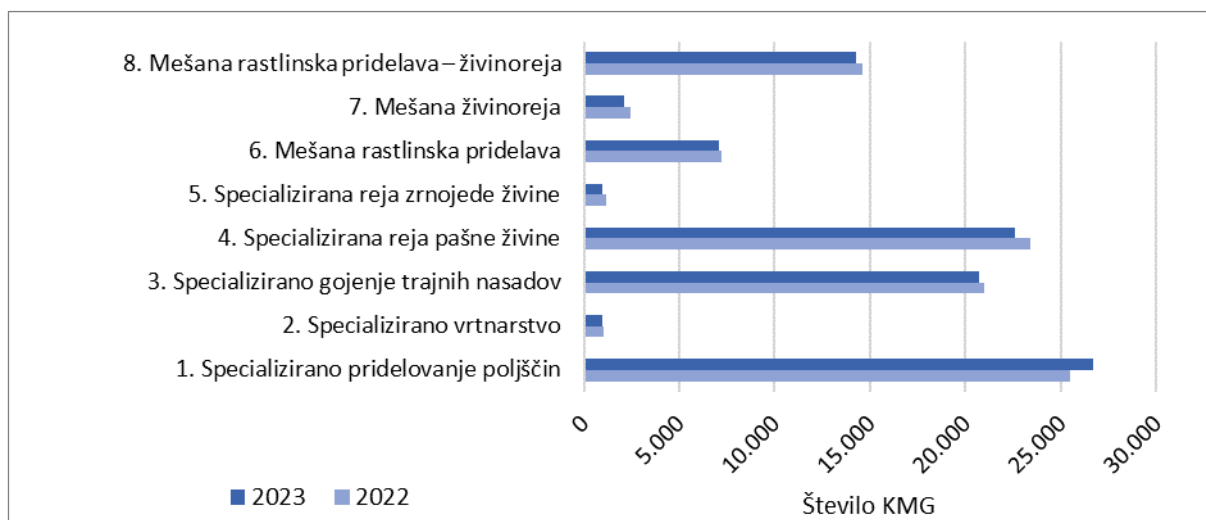
Slika 46: Število KMG, površina kmetijskih zemljišč in SO KMG glede na oddajo ZV; 2023

Vir: MKGP, Evidenca standardnega prihodka, obdelava podatkov KIS

Podatki KMG na individualni ravni so v letu 2023 omogočali izračun skupnega SO za 95.354 kmetijskih gospodarstev, od teh KMG je imelo 61 KMG SO enak nič. Skupni SO je v letu 2023 na agregatni ravni znašal približno 1.298 milijonov EUR, od tega je imel SO na KMG, ki so v tem letu oddala zbirno vlogo, približno 93 % v skupnem SO (1.202 mio EUR).

Slika 47: Število kmetijskih gospodarstev glede na splošni tip kmetovanja; 2022 in 2023

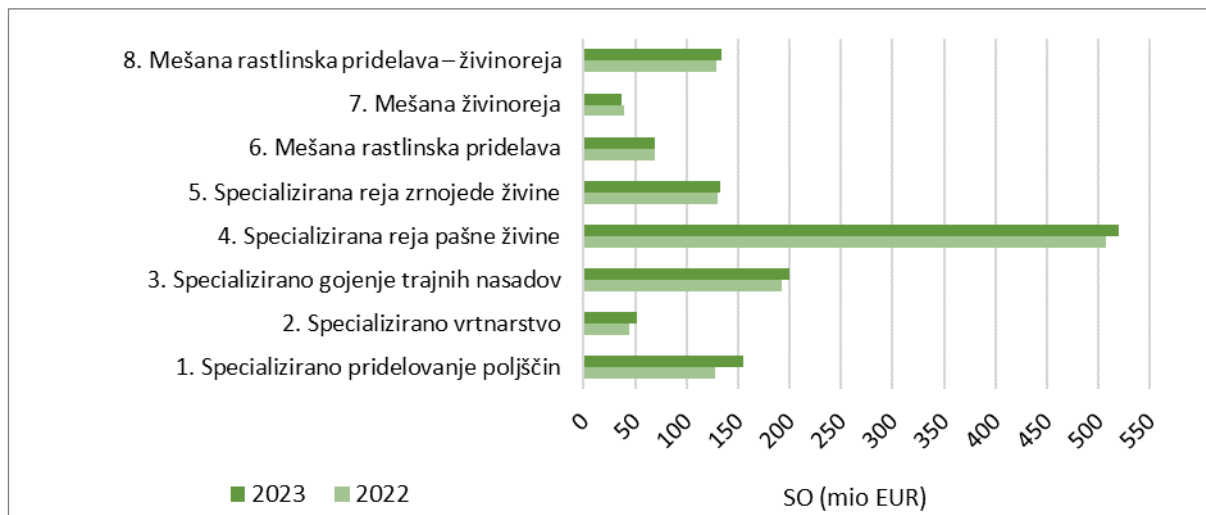

Vir: MKGP, Evidenca standardnega prihodka, obdelava podatkov KIS

Glede na splošni tip je bila približno četrtina KMG v tipih specializirano pridelovanje poljščin (28,0 %) in specializirana reja pašne živine (23,7 %), sledi specializirano gojenje trajnih nasadov s približno petino KMG (21,7 %). Sledijo mešani tipi, mešana rastlinska pridelava – živinoreja (14,9 %), mešana rastlinska pridelava (7,4 %) in mešana živinoreja (2,2 %). Najmanj KMG je razvrščenih v tipa specializirano vrtnarstvo (1,0 %) in specializirana reja zrnoklade živine (1,0 %). V letu 2023 se je v primerjavi z letom 2022 povečalo število KMG s specializirano pridelavo poljščin (+5 %), medtem ko se je število KMG v drugih splošnih tipih zmanjšalo.

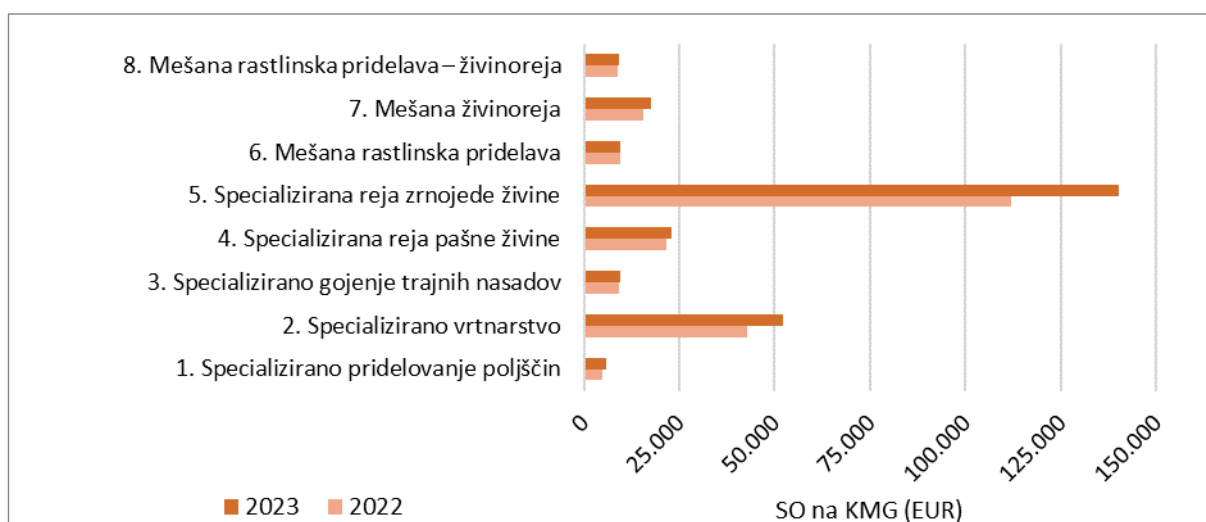
Slika 48: Skupni standardni prihodek glede na splošni tip kmetovanja; 2022 in 2023

Vir: MKGP, Evidenca standardnega prihodka, obdelava podatkov KIS

V letu 2023 glede na splošni tip dobrih 40 % skupno ocenjenega standardnega prihodka (40,1 %) pripada specializirani reji pašne živine, dobrih 15 % specializiranemu gojenju trajnih nasadov (15,4 %), dobra desetina specializiranemu pridelovanju poljščin (11,9 %) in specializirani reji zrnjode živine (10,2 %) ter 4 % specializiranemu vrtnarstvu. Med mešanimi tipi po prispevku k SO prevladuje mešana rastlinska pridelava – živinoreja (10,3 %), sledita mešana rastlinska pridelava (5,3 %) in mešana živinoreja (2,9 %). V letu 2023 se je nadpovprečno povečal SO pri specializiranemu pridelovanju poljščin (+21 %) in specializiranemu vrtnarstvu (+16 %), za največ pa se je SO zmanjšal pri tipu mešana živinoreja, za 5 %.

Slika 49: Standardni prihodek na kmetijsko gospodarstvo glede na splošni tip kmetovanja; 2022 in 2023

Vir: MKGP, Evidenca standardnega prihodka, obdelava podatkov KIS

Največji SO na KMG so na ravni splošnega tipa v povprečju doseženi pri specializiranih rejcih zrnjode živine (glavni tip specializirano perutninarstvo) in specializiranem vrtnarstvu. Na ravni glavnih tipov pa znotraj specializirane reje pašne živine močno odstopajo SO na KMG s specializirano prirejo mleka (86,3 tisoč EUR na KMG), pri mešani živinoreji pa mešana živinoreja, s pretežno rejo zrnjode živine (56,9 tisoč EUR na KMG).

Okvir 9: Standardni prihodek kmetijskih gospodarstev

Standardni prihodek (angl. Standard output, SO) kmetijskega gospodarstva je povprečna bruto vrednost proizvodnje, ki jo lahko pričakuje kmetijsko gospodarstvo ob svoji strukturi proizvodnje. Izračunan je iz povprečne bruto vrednosti kmetijske proizvodnje na enoto na ravni države in proizvodnih kazalnikov posameznega KMG. SO kmetijskih gospodarstev se izračuna na podlagi koeficientov standardnega prihodka (SOC) in podatkov posameznega kmetijskega gospodarstva o rastlinskih proizvodih in proizvodih živalskega izvora.

Koeficienti standardnega prihodka (SOC) temeljijo na povprečnih letnih statističnih podatkih o rastlinski pridelavi (površine in pridelki) in živinoreji (npr. število živali, zakol, prireja mleka, jajc, medu) ter cenah kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih v državi. Kjer statističnih podatkov ni, so uporabljene strokovne ocene. SOC so izraženi kot vrednosti na enoto.

Podatki o kmetijskih gospodarstvih na individualni ravni so iz administrativnih virov pri:

- rastlinskih pridelkih uporabljeni iz zbirnih vlog ARSKTRP (površina zemljišč po rabah GERK, po vrstah rastlin), RPGV (pridelek lastnega grozdja in pridelek lastnega grozdja predelanega v vino) in podatkov RKG na različnih ravneh (površina intenzivnih sadovnjakov in rastlinjakov s sadnimi vrstami po sadnih vrstah, površina zemljišč po rabah GERK), Evidence pridelovalcev zelenjadnic in zelišč.
- za proizvode živalskega izvora je uporabljena kombinacija podatkov iz ERŽ (število drobnice in prašičev po kategorijah, število drugih živali po vrstah in kategorijah), CRG (število goveda), registra čebelnjakov (število čebeljih družin) in kot posredni vir za določitev števila mlečnih krav in krav dojlj na kmetijskem gospodarstvu podatki iz CPZ Govedo (število mlečnih krav), Evidence za sektor mleka (podatki o količini neposredno prodanega in oddanega mleka), Evidence pridelovalcev in predelovalcev ekoloških in integriranih kmetijskih pridelkov ali živil (podatek o vključenosti v ekološko rejo mleka).

Kmetijska gospodarstva so na podlagi izračunanega SO razvrščena v ustrezen razred ekonomske velikosti (EV), v skladu s Prilogo V Izvedbene uredbe 2015/220/EU, in tip kmetovanja, ki se določi na podlagi ugotovljenih deležev SO posameznih aktivnosti kmetovanja v skupni vrednosti SO kmetijskega gospodarstva na podlagi Priloge IV Izvedbene uredbe 2015/220/EU.

Podlaga in podrobnejša pravila za izračun SO kmetijskih gospodarstev so navedena v Pravilniku o izračunu standardnega prihodka¹, ki v Prilogi 1 vključuje tudi Metodologijo ocene standardnega prihodka kmetijskih gospodarstev

SO kmetijskih gospodarstev se v skladu s 145.a členom Zakona o kmetijstvu² uporablja za namen izvajanja kmetijske politike, spremljanja ekonomskega stanja in strukturnih sprememb z vidika ekonomske velikosti kmetijskih gospodarstev in tipa kmetovanja, razporejanja posameznih kmetijskih gospodarstev v ekonomske velikostne razrede ter statističnih obdelav in analiz.

¹ Uradni list RS, št. 21/23 in 32/24.

² Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17, 22/18, 86/21 – odl. US, 123/21, 44/22, 130/22 – ZPOmK–2, 18/23 in 78/23.

8 KMETIJSTVO IN OKOLJE

Kmetijstvo je ena ključnih gospodarskih panog, ki ima pomemben vpliv na okolje, zato je okoljsko-podnebna ambicioznost v SN 2023–2027 opredeljena že v drugem splošnem cilju (*podpora in krepitev varstva okolja, vključno z biotsko raznovrstnostjo, in podnebnih ukrepov ter prispevanje k doseganju okoljskih in podnebnih ciljev Unije, vključno z njenimi zavezami iz Pariškega sporazuma*). Vidik varstva okolja je še posebej izpostavljen pri opisu posameznih intervencij, kjer je pojasnjeno, katere intervencije zagotavljajo večji prispevek k specifičnim okoljskim, naravovarstvenim in podnebnim ciljem. Njihov namen je izboljšanje stanja v primerjavi z izhodiščnim stanjem in zagotovitev ugodnih trendov na področju ohranjanja okolja, narave in podnebja v prihodnje.

Negativni vplivi kmetijstva so predvsem povezani z nepravilno ali prekomerno uporabo dušikovih in fosforjevih gnojil ter fitofarmacevtskih sredstev. Možni kazalniki, ki kažejo stanje in smer razvoja vplivov kmetijstva na okolje so: ekološko kmetijstvo, poraba mineralnih gnojil, poraba fitofarmacevtskih sredstev, bilančni presežek dušika in fosforja v kmetijstvu, izpusti amonijaka ter izpusti toplogrednih plinov v kmetijstvu¹¹.

8.1 Ekološko kmetovanje

Leta 2022 je bilo v Sloveniji v ekološko kontrolo vključenih 53.202 hektarjev KZU na 3.786 KMG, od teh jih je 3.430 že končalo preusmeritveno obdobje in pridobilo ekološki certifikat. V kontrolo je bilo vključenih tudi 521 predelovalnih obratov (16 obratov javne prehrane).

Preglednica 56: Kmetijska gospodarstva in kmetijska zemljišča v uporabi v kontroli ekološkega kmetovanja; 2018–2022

	2018	2019	2020*	2021	2022	Indeks 2022/21
KMG v ekološki kontroli, skupaj	3.741	3.828	3.689	3.724	3.786	101,7
ekološka KMG s certifikatom	3.320	3.494	3.358	3.358	3.430	102,1
ekološka KMG v preusmeritvi	421	334	331	366	356	97,3
Delež od vseh KMG (%)**	5,4	5,5	5,4	5,4	5,5	
Kmetijska zemljišča v ekološki kontroli, skupaj (ha)	47.848	49.638	49.803	51.826	53.202	102,7
kmetijska zemljišča, ekološke kmetije s certifikatom	41.669	44.455	43.500	44.761	42.181	94,2
kmetijska zemljišča, ekološke kmetije v preusmeritvi	6.179	5.183	6.303	7.066	11.021	156,0
Delež od vseh KZU (%)	10,0	10,3	10,3	10,8	11,1	

* V letu 2021 korigirani podatki za leto 2020, ** Pri preračunu deleža od vseh KMG se upošteva zadnje popisno leto.

Vir: SURS (MKGP)

Število KMG z ekološkim kmetovanjem, ki se je v letu 2020 prvič nekoliko zmanjšalo, je v zadnjih dveh letih znova v porastu. V letu 2022 jih je bilo za 1,7 % oziroma za 62 KMG več kot v letu prej. Skupno število KMG v kontroli zajema 5,5 % vseh KMG v Sloveniji. Kmetijska zemljišča v uporabi z ekološko pridelavo v kontroli pa so se leta 2022 v primerjavi z letom prej povečala za 3 % in so obsegala skoraj 11 % vseh KZU v Sloveniji.

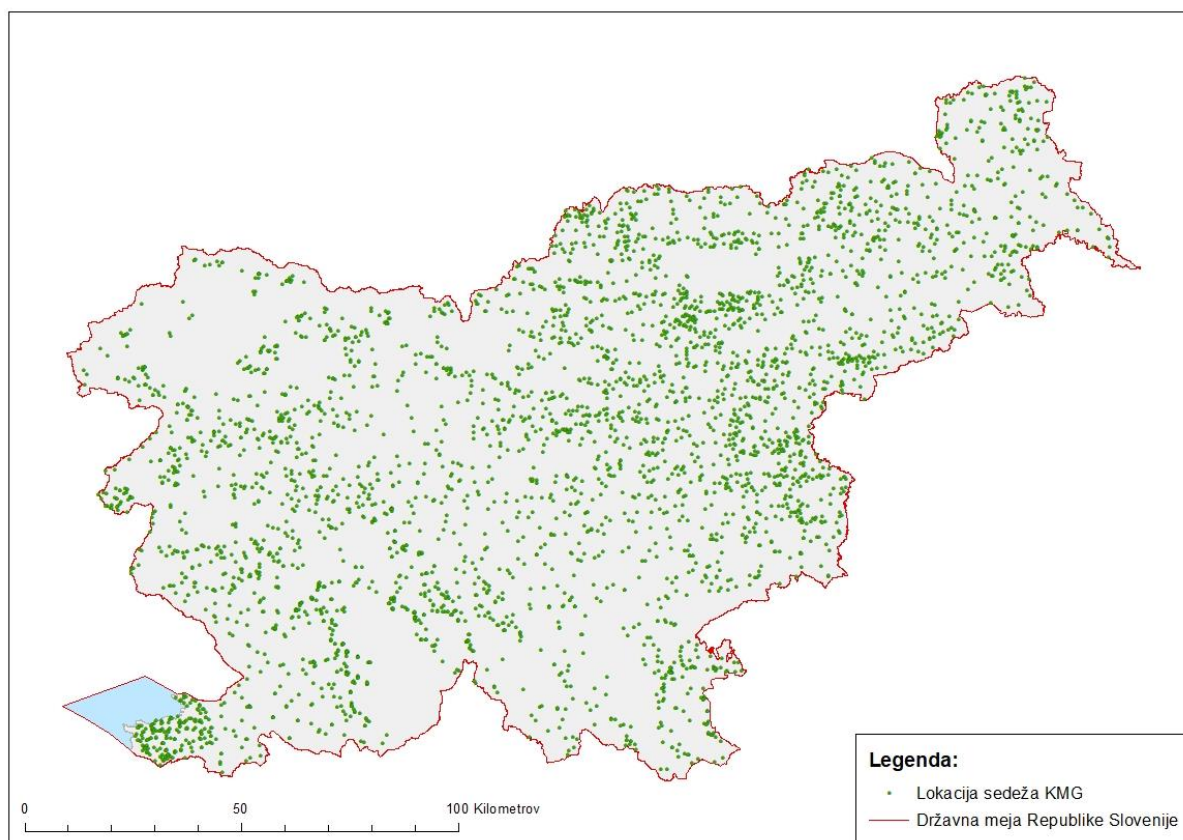
Leta 2021 je bil sprejet Akcijski načrt za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027 (ANEK), v katerem so opredeljeni glavni strateški cilji razvoja ekološkega kmetijstva do leta 2027. Med cilji je navedeno tudi doseganje vsaj 10-odstotnega deleža ekoloških kmetij (leta 2022: 5,4 %) in vsaj 18-odstotnega deleža ekoloških KZU (leta 2022: 11 %), medtem ko je cilj v Strateškem načrtu skupne kmetijske politike 2023–2027 doseči 17-odstotni delež ekoloških KZU. Cilji so

¹¹ Podrobnejši opisi kazalcev so dostopni na spletni strani ARSO.

postavljeni v skladu z usmeritvami EU¹², v katerih je med drugim tudi cilj, da se do leta 2030 poveča delež ekoloških zemljišč na 25 % vseh KZU.

Slika 50: Kmetijska gospodarstva, vključena v ekološko kmetovanje, Slovenija; 2022

Vir: MKGP

V kontroli ekološke pridelave močno prevladuje trajno travinje, ki v strukturi v letu 2022 obsega 79 %. Pridelava na njivah je obsegala 14 %, sadovnjaki 4 %, vinogradi 2 % in oljčniki 1 % skupne površine zemljišč z ekološkim kmetovanjem.

V površinah, vključenih v kontrolo, je s 42.052 hektarji največ trajnih travnikov in pašnikov, kar je za 3 % več kot v letu 2021. Sledijo njive in vrtovi, ki zajemajo 7.560 hektarjev oziroma 4 % več kot v letu prej. Od trajnih nasadov so se glede na leto prej najbolj povečale površine vinogradov (+11 %) in oljčnikov (+5 %), zmanjšala pa se je površina sadovnjakov (–5 %). Površine zelenjadnic (skupaj z melonami in jagodami) so se glede na predhodno leto povečale za 5 %, na 307 hektarjev.

Kmetijska zemljišča v preusmeritvi v ekološko kmetovanje so se leta 2022 povečala za 56 %, k čemur sta najbolj prispevala povečanje površin trajnih travnikov in pašnikov (+75 %, za 3.642 ha) ter večja skupna površina njiv in vrtov (+17 %, za 264 ha), pri čemer se je po dveh letih zmanjševanja povečala površina zelenjadnic (skupaj z melonami), in sicer za 18 hektarjev. Površina trajnih nasadov se je povečala za 8 %, pri čemer je bilo več vinogradov (+26 %, za 62 ha) ter nekoliko tudi sadovnjakov (+2 %, za 6 ha), manjša pa je bila površina oljčnikov (–30 %, za 19 ha).

¹² Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Strategija »od vil do vilic« za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem.

Preglednica 57: KZU, vključena v kontrolo ekološkega kmetovanja, po kulturah oziroma načinu rabe (ha); 2018–2022

	2018	2019	2020*	2021	2022	Indeks 2022/21
Kmetijska zemljišča, v ekološki kontroli (ha)	47.848,3	49.638,3	49.803,5	51.826,3	53.201,7	102,7
Njive in vrtovi, od tega:	6.270,0	6.520,4	6.679,1	7.302,5	7.560,4	103,5
zelenjadnice in jagode	245,2	307,5	282,4	292,4	307,2	105,1
Trajni travniki in pašniki	38.700,5	40.027,5	39.891,9	40.926,7	42.052,2	102,7
Trajni nasadi, od tega:	2.877,8	3.090,4	3.232,5	3.597,0	3.589,1	99,8
sadovnjaki	1.962,1	2.106,1	2.172,6	2.421,6	2.307,2	95,3
vinogradi	657,0	705,8	778,0	864,3	955,8	110,6
oljčniki	258,7	278,3	281,4	310,6	325,9	104,9
drevesnice, trsnice in matičnjaki	0,0	0,3	0,6	0,4	0,3	68,3
Kmetijska zemljišča, z ekološkim certifikatom (ha)	41.668,9	44.455,4	43.500,1	44.760,5	42.181,0	94,2
Njive in vrtovi, od tega:	5.415,9	5.617,6	5.628,3	5.734,5	5.728,1	99,9
zelenjadnice in jagode	217,6	250,4	247,6	262,8	260,1	99,0
Trajni travniki in pašniki	34.052,4	36.385,0	35.273,9	36.066,8	33.550,2	93,0
Trajni nasadi, od tega:	2.200,5	2.452,9	2.598,0	2.959,2	2.902,8	98,1
sadovnjaki	1.520,7	1.672,2	1.819,5	2.087,7	1.967,1	94,2
vinogradi	462,2	548,3	545,3	625,0	654,5	104,7
oljčniki	217,6	232,4	233,1	246,1	280,9	114,1
drevesnice, trsnice in matičnjaki	0,0	0,0	0,0	0,4	0,3	68,3

* V letu 2021 korigirani podatki za leto 2020

Vir: SURS (MKGP)

Med ekološkimi rastlinskimi pridelki količinsko prevladuje krma s trajnih travnikov in krma z njiv. Med ekološko pridelanimi žiti prevladujejo pšenica in pira (približno tretjina vsega žita) ter koruza za zrnje. V zadnjih letih se povečuje tudi pridelava zelenjadnic in jagod, ki je v letih 2018–2022 obsegala med 1,7 in 2,0 tisoč ton.

Preglednica 58: Pridelava ekoloških rastlinskih pridelkov po pomembnejših skupinah kmetijskih kultur (t); 2018–2022

	2018	2019	2020*	2021	2022	Indeks 2022/21
Žita za zrnje, od tega:	5.492,4	5.628,9	5.622,1	5.865,8	6.041,4	103,0
pšenica in pira	1.602,3	1.769,6	1.716,0	2.045,8	2.291,1	112,0
ječmen	815,1	858,5	943,2	812,5	1.008,1	124,1
oves	653,9	846,0	638,5	622,5	513,6	82,5
koruza za zrnje	1.048,2	1.109,2	1.227,0	1.362,8	1.477,0	108,4
Stročnice za suho zrnje	114,6	105,5	95,1	120,0	161,0	134,1
Korenovke in gomoljnice, od tega:	1.823,6	1.626,3	1.831,3	1.509,8	1.588,4	105,2
krompir	1.547,2	1.385,3	1.632,3	1.335,9	1.487,8	111,4
Industrijske rastline, od tega:	334,6	306,0	609,3	479,5	994,5	207,4
oljnice	266,6	257,7	412,1	393,2	470,4	119,6
Zelena krma z njiv, od tega:	19.408,4	18.550,6	16.609,5	17.568,1	20.055,8	114,2
silažna koruza	2.811,1	2.406,4	2.237,9	1.434,0	2.118,3	147,7
začasno travinje na njivah	4.823,1	5.832,6	7.326,2	8.670,7	9.991,1	115,2
Zelenjadnice, melone in jagode, od tega:	1.834,2	1.795,4	1.700,2	1.963,3	1.989,0	101,3
zelenjadnice in melone	1.780,0	1.739,9	1.641,2	1.906,2	1.924,2	100,9
jagode	54,2	55,4	59,1	57,0	64,8	113,6
Sadje, brez jagod	5.020,8	1.520,9	7.430,9	1.327,1	4.341,5	327,1
Oljke	552,4	421,4	659,0	314,9	626,9	199,1
Grozdje	1.505,0	2.203,3	1.914,2	2.034,2	2.141,0	105,2
Trajno travinje (seno)	59.332,5	101.950,4	102.055,3	98.818,3	114.834,7	116,2

* V letu 2021 korigirani podatki za leto 2020

Vir: SURS (MKGP)

Stalež živali na kmetijah, vključenih v kontrolo ekološkega kmetovanja, se je v letu 2022 večinoma povečal, zmanjšal se je stalež perutnine, koz in kuncev. V zadnjih letih se vsakoletno povečuje število goveda, panjev (čebel) in divjadi, medtem ko število drugih vrst rejnih živali med leti nekoliko niha.

Preglednica 59: Število živali, vključenih v kontrolo ekološkega kmetovanja; 2018–2022

	2018	2019	2020*	2021	2022	Indeks 2022/21
Govedo	35.751	37.126	37.904	38.836	39.583	101,9
Prašiči	3.203	3.252	2.992	3.099	3.185	102,8
Drobnica, od tega:	41.927	42.310	38.240	40.580	40.766	100,5
ovce	35.071	35.225	31.695	33.822	34.188	101,1
koze	6.856	7.085	6.545	6.758	6.578	97,3
Perutnina	93.145	96.641	87.972	82.882	67.165	81,0
Kopitarji	4.054	4.095	3.857	3.790	3.797	100,2
Kunci	1.317	1.131	902	750	610	81,3
Ostalo (divjad, lame in alpake)	2.271	2.465	2.508	2.478	2.542	102,6
Čebele (število panjev)	2.863	3.245	3.272	3.460	3.575	103,3

* V letu 2021 korigirani podatki za leto 2020.

Vir: SURS (MKGP)

V ekološki ponudbi so najbolj razširjeni mlečni in mesni izdelki, sadni sokovi, mlevski izdelki, kis, jajca, jabolka, olja in tako dalje. V letu 2022 je bilo v ekološki kontroli pridelanih tudi 11,3 milijona konzumnih ekoloških jajc.

Preglednica 60: Prireja ekoloških proizvodov živalskega izvora, po kategorijah; 2018–2022

	2018	2019	2020*	2021	2022	Indeks 2022/21
Meso skupaj, od tega (t):	410,2	330,2	308,7	457,4	543,3	118,8
goveje meso	350,1	278,4	260,1	407,6	481,6	118,1
prašičje meso	25,0	23,9	18,5	22,6	38,5	170,0
ovčje meso	2,0	0,3	2,2	1,5	3,3	217,8
kozje meso	0,1	0,4	0,0	0,0	0,5	
perutninsko meso	32,8	27,1	27,5	25,2	19,2	76,3
Mleko, od tega (t):	7.186,7	7.739,6	7.714,8	8.236,3	9.817,7	119,2
kravje mleko	6.867,6	7.347,7	7.307,2	7.842,8	9.456,5	120,6
ovčje mleko	180,7	188,1	193,0	173,3	152,0	87,7
kozje mleko	138,5	203,8	214,5	220,2	209,1	95,0
Med (t)	43,9	42,0	34,1	32,2	55,7	173,1
Konzumna jajca (000 kos)	10.869	11.705	13.316	12.547	11.323	90,2

* V letu 2021 korigirani podatki za leto 2020.

Vir: SURS (MKGP)

Število KMG z ekološkim kmetovanjem v Sloveniji se počasi povečuje, vendar dinamika rasti ekološke pridelave kljub različnim finančnim podporam (npr. za skupine proizvajalcev za promocijo in trženje ter izravnalna plačila na hektar) ni zadovoljiva. Tudi struktura ekološke pridelave ne ustreza povpraševanju, saj je to največje pri svežih vrtninah, sadju in nemesnih predelanih živilih (mlevski in mlečni izdelki), v pridelavi pa prevladuje živinoreja oziroma travinje. Zato se še vedno kaže potreba po ukrepih za povečanje količin ekoloških pridelkov in organiziranem nastopanju na trgu, potrebni pa so tudi drugi ukrepi za celovit razvoj sektorja ekološkega kmetijstva in ekoloških živil.

Največje težave so na področju organiziranosti in povezovanja pridelovalcev (premajhen obseg pridelave in predelave, zlasti sadja in zelenjave) ter na področju izobraževanja in

svetovanja. Možnosti za nadaljnji razvoj so še precejšnje. Rezerve so na področju trženja, še zlasti sadja in zelenjave. Povpraševanje po slovenskih ekoloških proizvodih se povečuje tudi v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Tudi Zakon o javnih naročilih omogoča, da naročniki pri naročanju živil v javnih ustanovah (vrtci, šole, itd.) lahko dajo prednost ekološkim in lokalno pridelanim živilom.

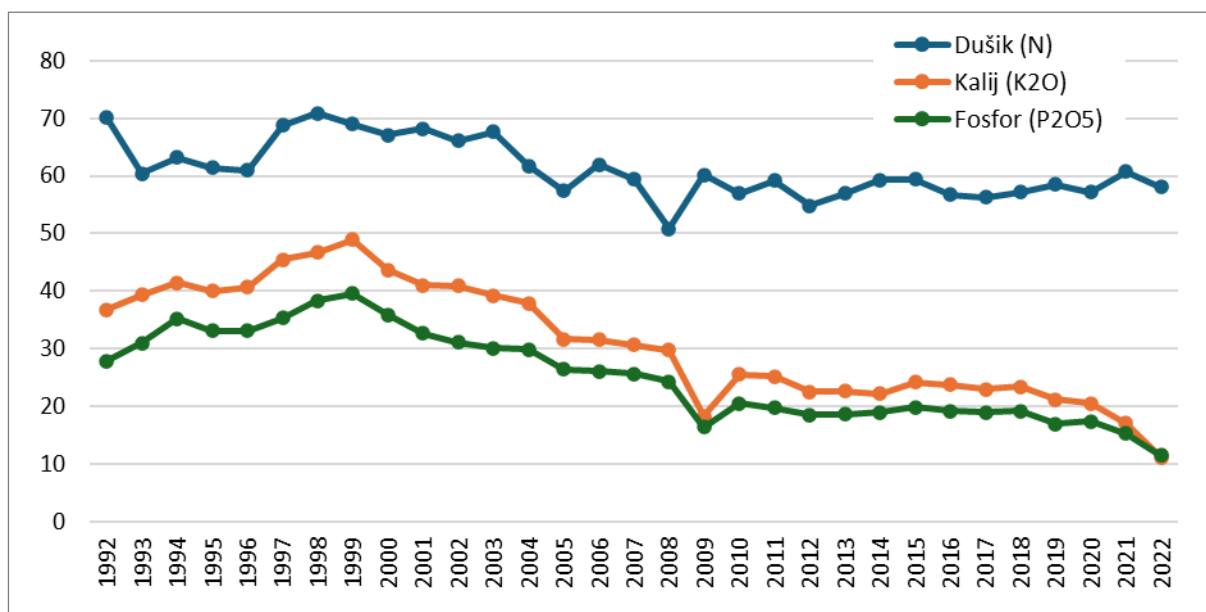
8.2 Poraba mineralnih gnojil

Mineralna gnojila vsebujejo rastlinska hranila, pridobljena v industrijskem postopku, ne glede na njihovo agregatno stanje. Dodajajo se tlom ali rastlinam z namenom izboljšanja rasti, povečanja pridelka, izboljšanja kakovosti pridelka ali povečanja rodovitnosti tal. Cilje na področju gnojenja in porabe mineralnih gnojil v kmetijstvu določajo različni strateški dokumenti in zakonodaja (Zakon o mineralnih gnojilih, Ur. l. RS, 29/06). Ti vključujejo gnojenje rastlin na način, ki omogoča optimalno izrabo hranil, s preprečevanjem izgub hranil v podzemne vode in ozračje; uravnoteženo porabo rastlinskih hranil iz mineralnih in živinskih gnojil; preprečevanje obremenjevanja tal iz točkovnih in razpršenih virov; zmanjšanje negativnih vplivov gnojenja na vode, tla in zrak ter zmanjšanje in preprečevanje nadaljnjega onesnaževanja voda z nitrati iz kmetijstva¹³.

Skupna poraba rastlinskih hranil (N, K₂O, P₂O₅) iz mineralnih gnojil se je v obdobju 1992–2022 zmanjšala s 135 kg na ha KZU na 81 kg v letu 2022. Povprečna poraba rastlinskih hranil je v istem obdobju (2018–2022) znašala 93 kg na ha KZU, od tega je bilo 58 kg N, 19 kg K₂O in 16 kg P₂O₅. Med rastlinskimi hranili v mineralnih gnojilih v povprečju obdobja 2018–2022 prevladuje N (63 %), sledita K₂O (20 %) in P₂O₅ (17 %). Trendi in nihanja porabe rastlinskih hranil iz mineralnih gnojil so rezultat kmetijskih praks, novih znanj in tehnologij (povečan izkoristek hranil) ter tudi cen mineralnih gnojil in kmetijskih pridelkov.

Leta 2022 je količina rastlinskih hranil padla v primerjavi z letom 2021, in sicer s 93 kg na ha KZU na 81 kg, kar je večinoma posledica zmanjšane porabe kalija in fosforja.

Slika 51: Poraba rastlinskih hranil iz mineralnih gnojil (kg) na ha KZU; 1992–2022

Vir: SURS

¹³ Opis porabe mineralnih gnojil je povzet po kazalcih okolja (KM02 - Sušin J., 2023).

8.3 Poraba fitofarmacevtskih sredstev

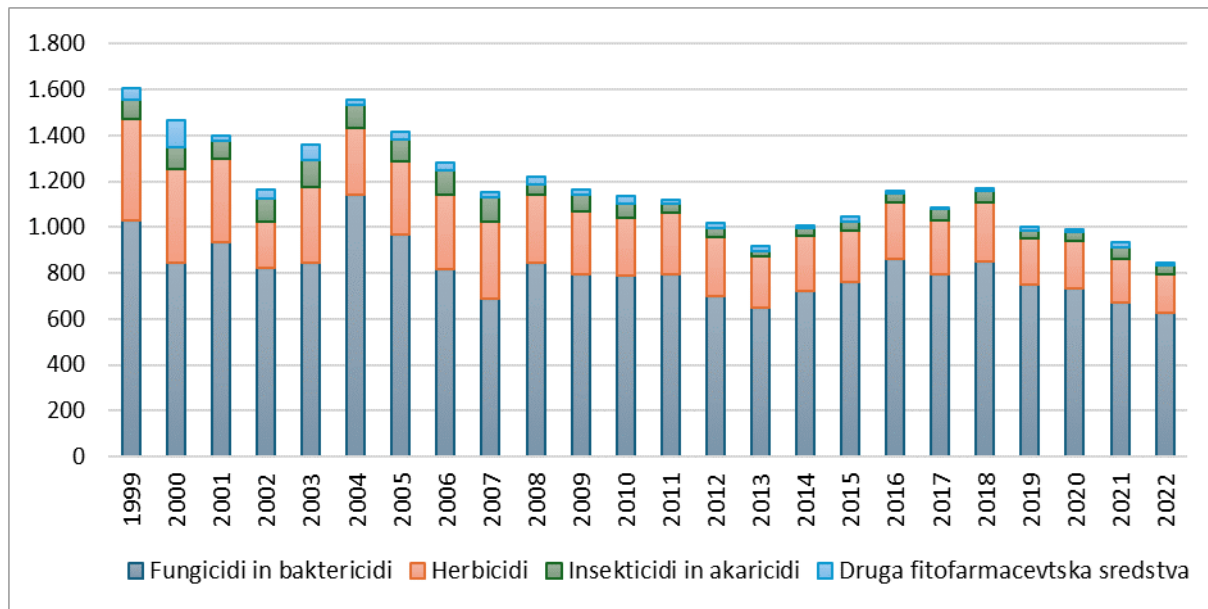
Fitofarmacevtska sredstva (FFS) so pripravki, ki se v kmetijstvu uporabljajo za varstvo rastlin in pridelkov pred škodljivci, povzročitelji bolezni in plevelom. V FFS prištevamo fungicide, herbicide, insekticide in akaricide ter druga sredstva.

Poraba aktivnih snovi FFS ima trend zmanjševanja. Iz povprečne porabe 1.242 ton v desetletnem obdobju 2003–2012 na povprečno 1.019 ton FFS v naslednjem desetletju (2013–2022). Od začetka spremljanja porabe FFS je bila skupna poraba sredstev za varstvo rastlin najmanjša v letu 2022, znašala je 848 ton. Preračunano na ha KZU je povprečna poraba FFS v obdobju 2003–2012 znašala 6 kg aktivne snovi, v naslednjem desetletju (2013–2022) pa 5 kg aktivne snovi na ha KZU¹⁴. Pri kmetijskih zemljiščih v uporabi so upoštevani trajni nasadi, njive in vrtovi.

V zadnjih dvajsetih letih je trend zmanjšanja porabe herbicidov predvsem posledica uporabe novejših skupin pripravkov, ki zahtevajo manjše odmerke aktivnih snovi na hektar, ter sprememb v načinu setve. Manjši del tega zmanjšanja je tudi posledica prehoda na nekemične metode varstva rastlin. K zmanjšanju porabe pa je prispevalo tudi to, da so se v zadnjih dvajsetih letih opazno zmanjšale kmetijske površine s kulturami, ki zahtevajo večje tretiranje s sredstvi za varstvo rastlin¹⁵.

V letu 2022 je bila skupna poraba FFS na ha trajnih nasadov ter njivskih površin in vrtov 4,1 kg aktivne snovi, kar je skoraj 10 % oziroma 0,4 kg/ha manj kot v letu 2021 in za 1 kg manj kot v povprečju petih let (2017–2021). V letu 2022 je bilo največ porabljenih fungicidov in baktericidov (74 %), sledili so herbicidi (20 %), s 6-odstotnim deležem pa insekticidi, akaricidi in druga FFS.

Slika 52: Prodaja fitofarmacevtskih sredstev v Sloveniji (aktivna snov v 000 t); 1999–2022

Viri: SURS

¹⁴ Prodaja FFS vključuje prodajo za vse namene, ne samo za namen uporabe na kmetijskih zemljiščih.

¹⁵ Opis porabe fitofarmacevtskih sredstev je povzet po kazalcih okolja (KM01 - Leskovšek in sod., 2023).

8.4 Bilančni presežek dušika in fosforja

Ena od pomembnih komponent pri določanju morebitnega onesnaženja okolja iz kmetijstva je bilanca rastlinskih hranil. Na nacionalni ravni se spremljajo bilančni presežki dušika (N) in fosforja (P). Veliki presežki so predvsem posledica prevelikih vnosov rastlinskih hranil v tla, kar je pogosto povezano tudi z neustreznimi kmetijskimi praksami, ki ne omogočajo dobrega izkoristka rastlinskih hranil. Na bilančne presežke vplivajo tudi različni okoljski dejavniki, ki so ključni pri odvzemu hranil in od katerih so odvisni pridelki najpomembnejših kmetijskih rastlin. Največji bilančni presežki se praviloma beležijo v sušnih letih, ko se kmetijske rastline pognojijo v skladu s pričakovanim pridelkom, ki pa je zaradi pomanjkanja vode manjši.

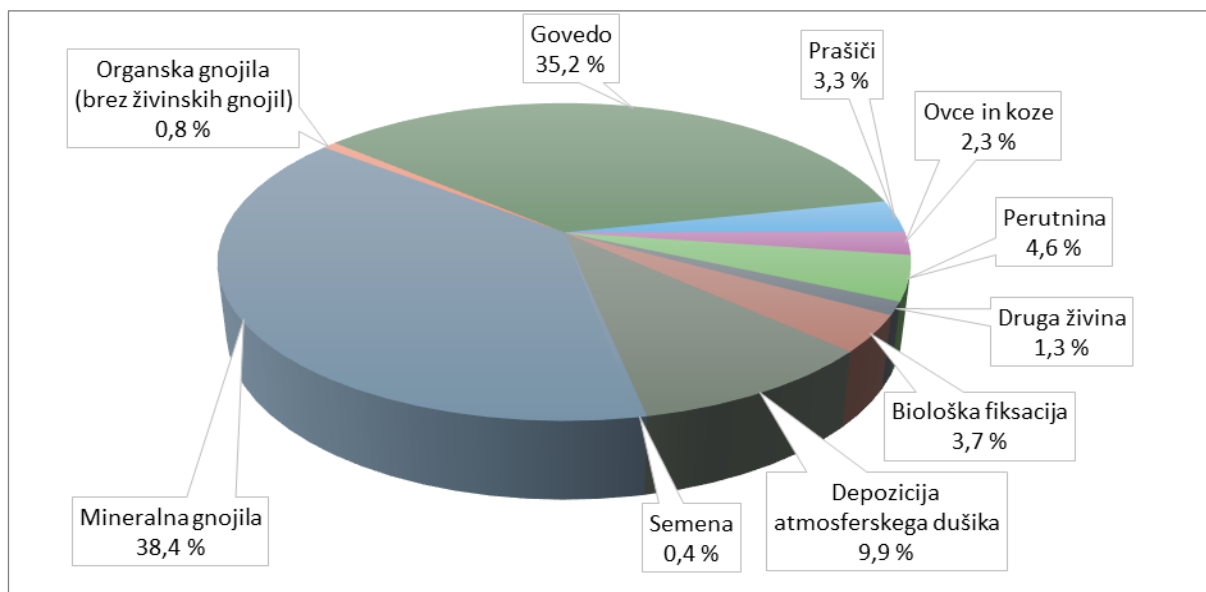
Bilančni presežek dušika (N) – Bilančni presežek dušika je merilo, ki kaže, za koliko količina dušika, ki je bila uporabljena pri kmetovanju, presega dejansko količino absorbiranega dušika v kmetijskih rastlinah. Ločimo med bruto in neto bilančnim presežkom. Pri oceni bruto bilančnega presežka na strani porabe se upošteva ves dušik, vključno s tistim, ki se izgubi v ozračje še pred izvedbo gnojenja (npr. dušik, ki se v obliki amonijaka izgubi iz hlevov, iz gnojšč in neposredno pri gnojenju). Pri oceni neto bilančnega presežka pa se upošteva na strani porabe le tisti dušik, ki je na voljo rastlinam. Bruto bilančni presežek dušika predstavlja potencialno okoljsko grožnjo, saj se le-ta lahko izpira v vode ali v različnih oblikah reaktivnega dušika preide v atmosfero. Neto bilančni presežek dušika pa predstavlja predvsem grožnjo za vode. Pri tem je treba izpostaviti, da gre za potencialno nevarnost, saj pri oceni bilančnih presežkov niso upoštevani neškodljivi izpusti dušika v molekularni obliki (N_2), niti morebitno povečevanje zaloga dušika v tleh¹⁶.

Glavni viri vnosa dušika v kmetijstvu v obdobju 1992–2022 so predvsem živinska gnojila (povp. 1992–2022: 48 %) in mineralna gnojila (povp. 1992–2022: 39 %), sledijo atmosferska depozicija dušika, biološka fiksacija pri metuljnicah, semena in sadike ter druga organska gnojila. Največji odvzem dušika s kmetijskih zemljišč s pridelki je bil v istem obdobju povezan s krmo s trajnega travinja (povp. 1992–2022: 52 %), z žiti (povp. 1992–2022: 15 %) in z zeleno krmo z njiv (povp. 1992–2022: 10 %). Struktura virov vnosa in odvzema dušika v letu 2022 je prikazana na spodnjih dveh slikah.

¹⁶ Opis bilančnega presežka dušika je povzet po kazalcih okolja (KM22 – Sušin J. in Verbič J., 2023).

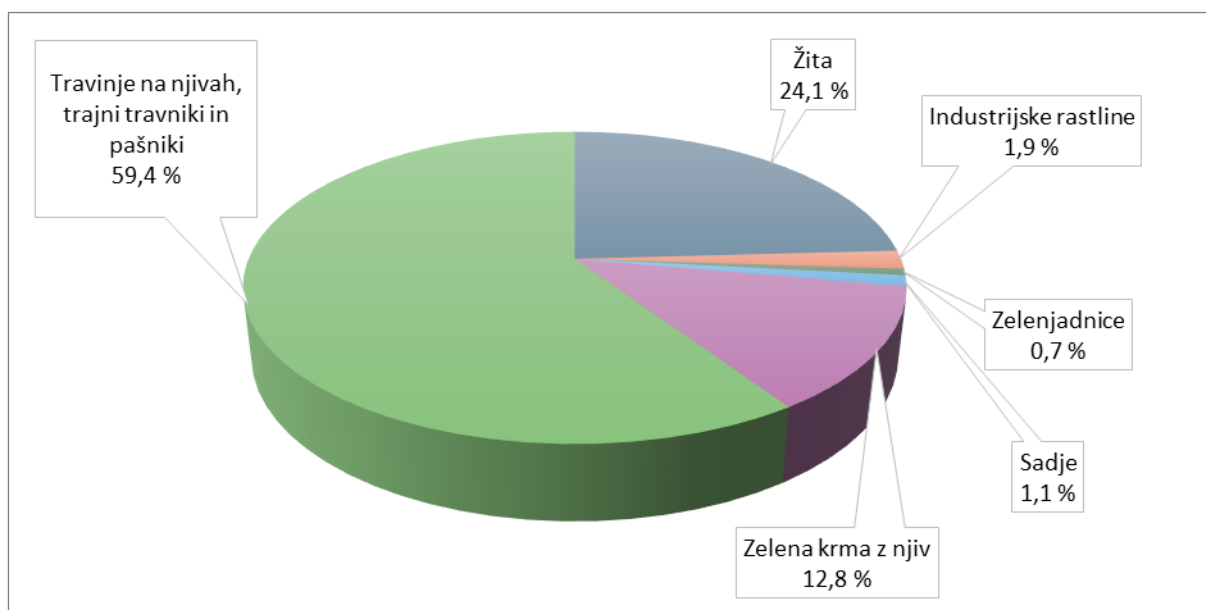

Slika 53: Struktura virov vnosa dušika v kmetijstvu; 2022

Vir: KIS (Evidenčni podatki za Slovenijo)

Slika 54: Struktura virov odvzema dušika v kmetijstvu; 2022

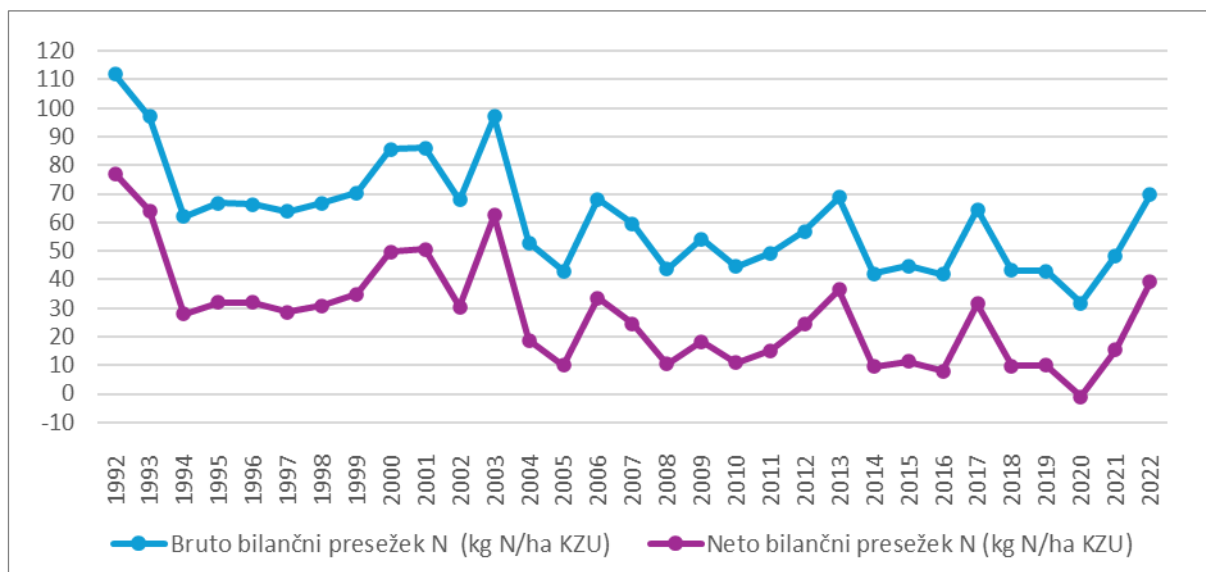
Vir: KIS (Evidenčni podatki za Slovenijo)

Bruto bilančni presežek dušika v kmetijstvu se je v obdobju 1992–2021 postopno zmanjševal. Gibal se je od najvišje vrednosti 112 kg N/ha KZU leta 1992 do 32 kg N/ha KZU v letu 2020, ko je bila zabeležena najnižja vrednost v tem 30-letnem obdobju. Analiza trenda kaže, da se je bruto bilančni presežek dušika v omenjenem obdobju v povprečju zmanjšal za 1,5 kg N/ha KZU na leto oziroma za 54 % prek celotnega obdobja, medtem ko se je neto presežek zmanjšal za 1,5 kg N/ha KZU na leto oziroma za 87 %. Manjši bilančni presežek je bil predvsem rezultat 50 % povečanega odvzema dušika s pridelki ter 4 % manjšega vnosa dušika na ha KZU. To kaže na boljše gospodarjenje z dušikom v kmetijstvu ter s tem prispevek k zmanjšanju izpustov dušikovih spojin v okolje¹⁷.

¹⁷ Opis bilančnega presežka dušika je povzet po kazalcih okolja (KM22 – Sušin J. in Verbič J., 2023).

Slika 55: Bruto in neto bilančni presežek dušika (kg N) na ha KZU; 1992–2022

Vir: KIS (Evidenčni podatki za Slovenijo)

Izrazito veliki bruto bilančni presežki dušika (več kot 80 kg N/ha) so bili zaradi nizkih hektarskih donosov pridelkov zabeleženi v sušnih letih (1992, 1993, 2000, 2001, 2003, 2012, 2013, 2017 in 2022). Posledično so bili majhni tudi odvzemi dušika s pridelki kmetijskih rastlin. Leta 2022 je bruto bilančni presežek dušika na KZU znašal 70 kg N/ha, neto bilančni presežek dušika pa 39 kg N/ha.

Bilančni presežek fosforja (P) – Pozitivna bilanca fosforja pomeni, da je bilo v tla vnesenega več fosforja, kot ga je bilo iz njih odvzeto. Na kmetijskih zemljiščih je med leti 1992–2022 prevladoval vnos fosforja z živinskimi gnojili (50 %) in mineralnimi gnojili (49 %). Največji odvzemi fosforja s kmetijskih zemljišč v tem obdobju pa so bili s krmo s trajnega travinja (61 %), z žiti (22 %) in z zeleno krmo z njiv (13 %).

Bilančni presežek fosforja na ha KZU se je v obdobju 1992 in 2022 zmanjšal iz 18 kg na 3 kg P na ha KZU. Zmanjšanje je posledica manjšega vnosa fosforja z mineralnimi in živinskimi gnojili ter povečevanja odvzema s pridelkom kmetijskih rastlin, predvsem s krmo trajnega travinja. Največji presežki fosforja so bili do leta 2003 (po večini so znašali med 10 in 15 kg/ha KZU), po tem letu pa so bili občutno nižji. Leta 2020 je bil prvič odkar se spremljajo podatki zabeležen primanjkljaj fosforja v tleh (–1 kg P/ha KZU)¹⁸.

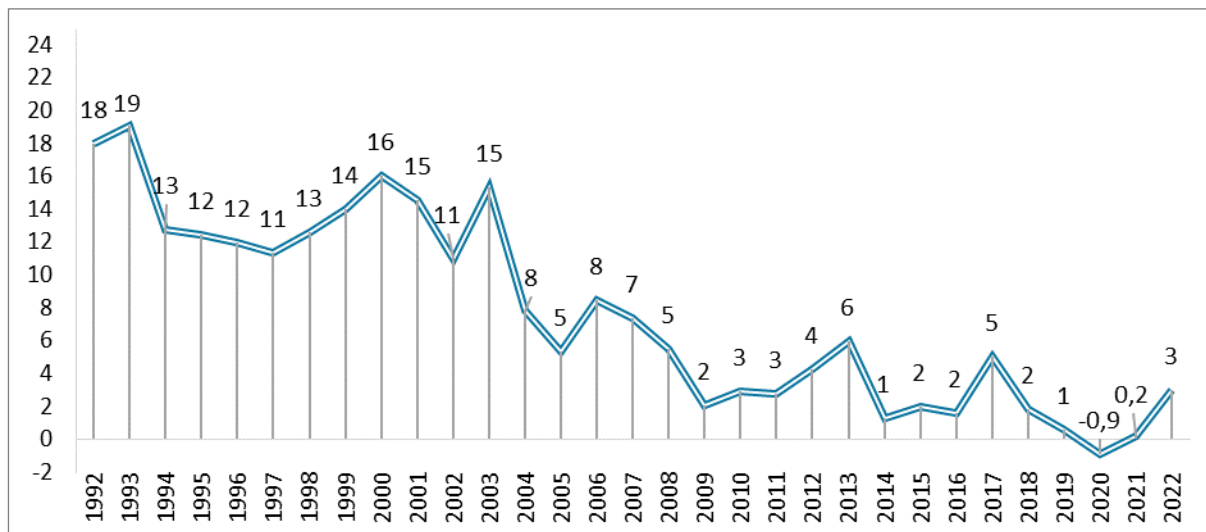
Rezultate o bilančnih presežkih fosforja je treba interpretirati v povezavi s podatki o založenosti tal s tem elementom. Prevelike zaloge fosforja v tleh predstavljajo potencialno tveganje za onesnaženje voda, saj se lahko fosfor izloči v talno raztopino. Analize tal v Sloveniji kažejo, da imamo več težav s pomanjkanjem fosforja kot s presežki, zato ni zaželeno nadaljnje zmanjševanje bilančnega presežka fosforja na ravni države¹⁹.

¹⁸ Povzeto po KIS (Evidenčni podatki za Slovenijo; Sušin J. in Verbič J.).

¹⁹ Opis bilančnega presežka fosforja je povzet po kazalcih okolja (KM25 – Verbič J. in Sušin J., 2023).

Slika 56: Bruto bilančni presežek fosforja (kg) na ha KZU; 1992–2022

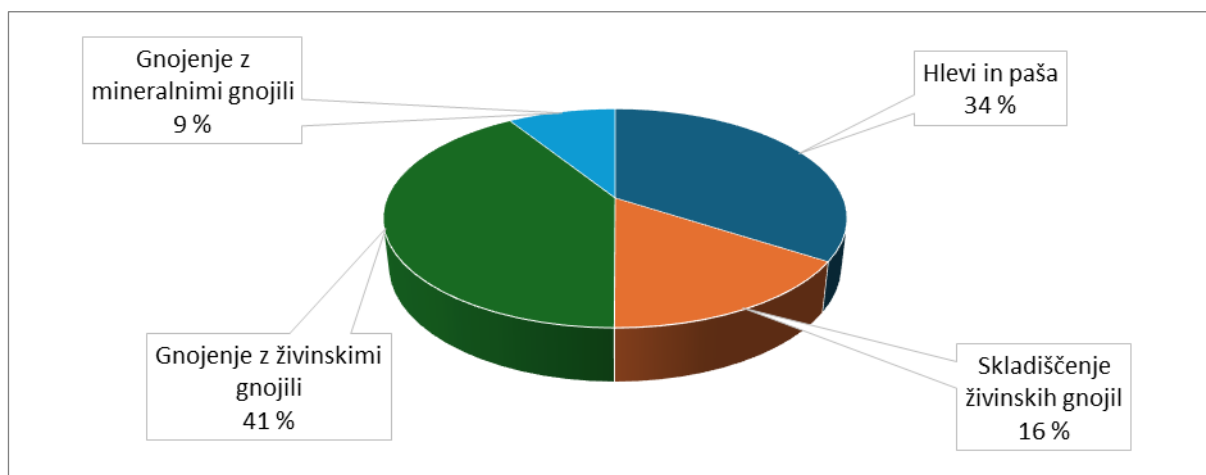

Vir: KIS (Evidenčni podatki za Slovenijo)

8.5 Izpusti amonijaka

Del bilance hranil predstavlja tudi amonijak (NH_3), ki je ob izgubah dušika (N) v vode najpomembnejši vir izgub dušika iz kmetijstva. V Sloveniji so leta 2022 izpusti amonijaka iz kmetijske znašali 15.748 ton, od tega 7.397 ton (47 %) iz živinoreje in 8.352 ton iz rastlinske pridelave (53 %). V strukturi emisij amonijaka se največ emisij amonijaka sprosti pri gnojenju z živalskimi gnojili (41 %), sledijo emisije iz hlevov in na paši (34 %), emisije iz skladišč živalskih gnojil (16 %) in emisije zaradi gnojenja z mineralnimi gnojili (9 %).

Slika 57: Viri izpustov amonijaka v kmetijstvu; 2022

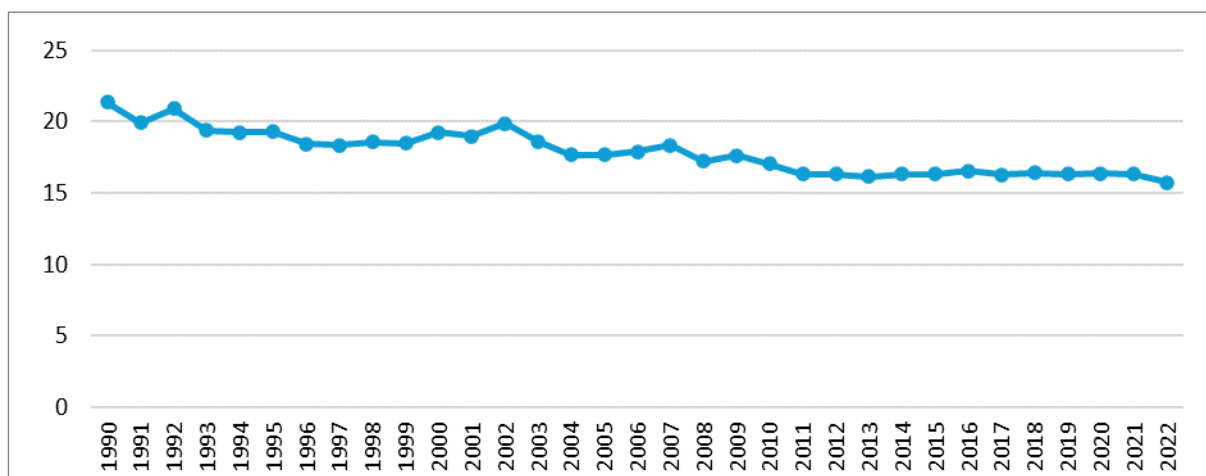
Vir: KIS (Evidenčni podatki za Slovenijo)

Kmetijstvo v Sloveniji je leta 2022 prispevalo 97,5 % vseh emisij amonijaka. Skupne količine amonijaka (NH_3) v kmetijstvu so se v obdobju 1990–2022 zmanjšale za 26 % (iz 21.385 t na 15.748 t). V celotnem obdobju so se izpusti najbolj zmanjšali v prašičereji, pri gnojenju kmetijskih rastlin z živalskimi gnojili ter v perutninarstvu in govedoreji. V letu 2022 so se emisije v primerjavi z letom 2021 zmanjšale za 3,6 %, kar je opaznejše znižanje glede na zadnjih nekaj let. To lahko deloma pripišemo kmetijski suši v letu 2022, ki je povzročila pomanjkanje krme, kar je prisililo kmetije v zmanjševanju črede rejnih živali. K nižji ravni emisij prispevajo tudi

ukrepi kmetijske politike, med njimi finančne spodbude za izvajanje gnojenja z majhnimi izpusti amonijaka v zrak.

Slika 58: Gibanje emisij amonijaka (000 t) v kmetijstvu; 1990–2022

Vir: KIS (Evidenčni podatki za Slovenijo)

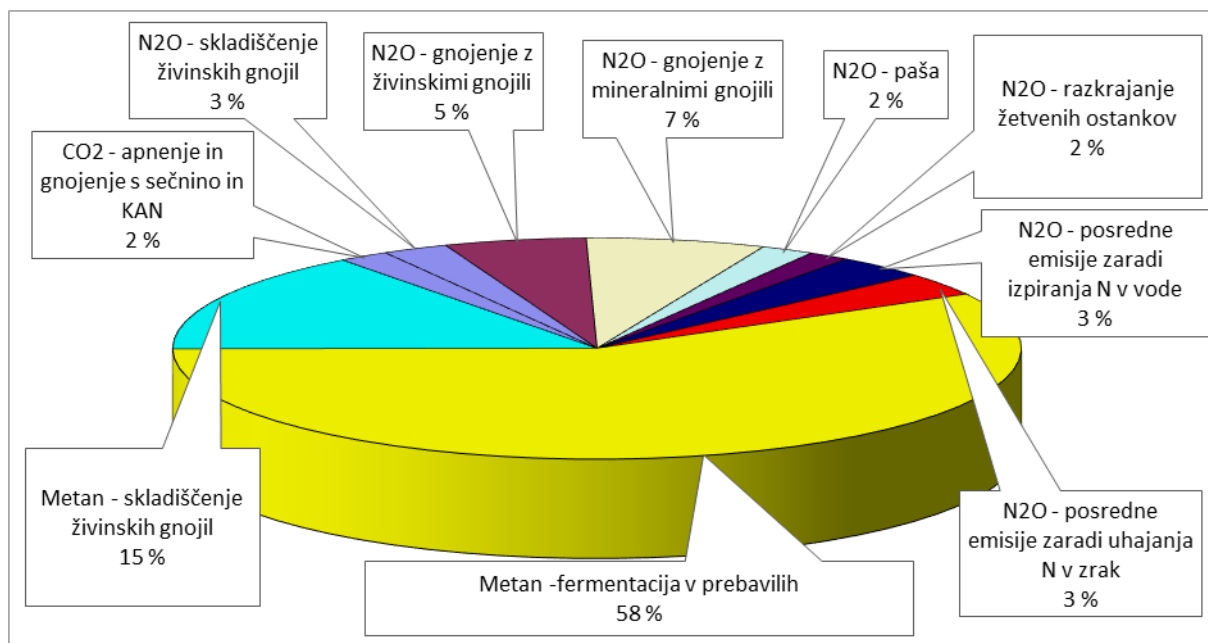
8.6 Izpusti toplogrednih plinov v ozračje

Od toplogrednih plinov (TGP) so v kmetijstvu najpomembnejši metan (CH_4), didušikov oksid (N_2O) in ogljikov dioksid (CO_2). Slovensko kmetijstvo je v povprečju obdobja 2018–2022 prispevalo 10,7 % vseh TGP v Sloveniji. Kmetijska tla so lahko tudi vir ali ponor ogljikovega dioksida. Z ustreznimi kmetijskimi praksami je mogoče znatno zmanjšati negativne vplive na okolje. Glede na značilnosti kmetijskega sektorja v Sloveniji so najpomembnejše dobre prakse gnojenja kmetijskih rastlin, vključno s strokovno uporabo živinskih gnojil. Zelo pomembne so tudi dobre prakse krmljenja rejnih živali in prakse za ohranjanje/povečevanje vsebnosti organske snovi v kmetijskih tleh.

Preračunano v ekvivalente CO_2 je kmetijstvo v letu 2022 proizvedlo 1.706,3 kt ekv. CO_2 emisij, od tega je 76,5 % emisij iz živinoreje in 23,5 % iz rastlinske pridelave. Več kot polovico emisij TGP v kmetijstvu po podatkih za leto 2022 predstavlja metan, proizveden s fermentacijo v prebavilih rejnih živali (okoli 58 %), ostalo so emisije didušikovega oksida in metana, ki nastanejo v kmetijstvu zaradi skladiščenja in gnojenja z živinskimi in mineralnimi gnojili. Metan, ki se sprosti iz skladišč živinskih gnojil, prispeva 14,7 % vseh emisij TGP v kmetijstvu. Neposredne emisije didušikovega oksida iz kmetijskih zemljišč so posledica predvsem gnojenja kmetijskih rastlin z mineralnimi in živinskimi gnojili (12,2 %) ter skladiščenja živinskih gnojil (2,5 %), medtem ko je neposrednih emisij N_2O iz drugih virov za 4,2 % (blato in seč pašnih živali, razkrajanje žetvenih ostankov itd.). Posredne emisije didušikovega oksida prispevajo k skupnim emisijam TGP v kmetijstvu 6,7 % in so posledica izpiranja dušikovih spojin v podtalnico in vodotoke in uhajanja amonijaka v zrak.

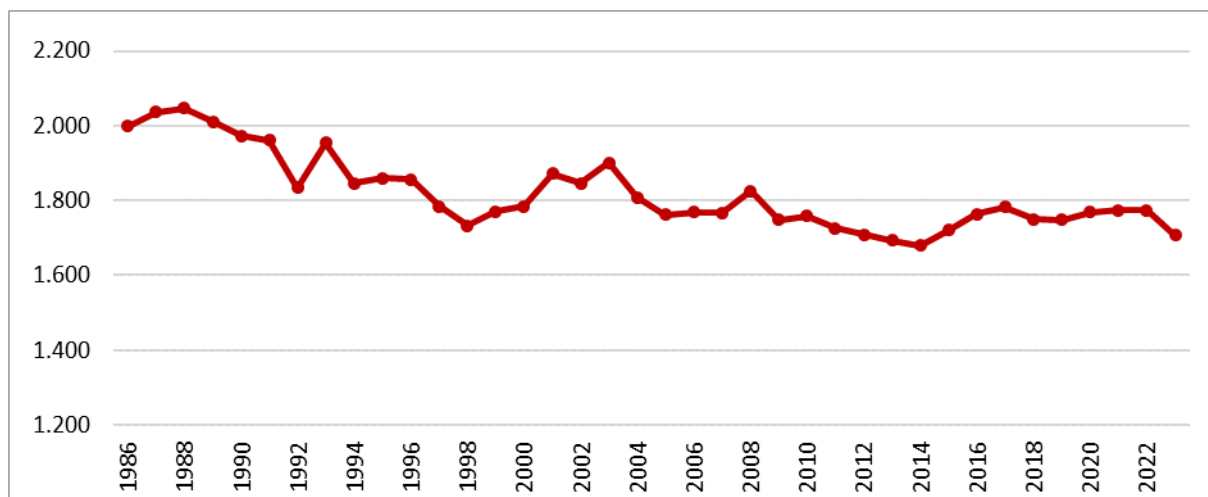

Slika 59: Struktura emisij TGP v kmetijstvu; 2022

Vir: KIS (Evidenčni podatki za Slovenijo)

Emisije TGP so se med letoma 1986 in 2022 zmanjšale iz 2.037 kt CO₂ letno do 1.706 kt CO₂, kar predstavlja zmanjšanje za 16,3 % (331 kt CO₂). Pri tem so se emisije iz živinoreje zmanjšale za 16,5 % in emisije iz rastlinske pridelave za 15,5 %. Do izrazitega zmanjšanja emisij je prišlo v letu 2022, ko so se glede na leto 2021 zmanjšale za 3,8 %. Zmanjšanje lahko deloma pripišemo kmetijski suši, zaradi katere so se kmetije soočale s pomanjkanjem krme in so bile prisiljene zmanjšati čredo rejnih živali.

Slika 60: Gibanja emisij TGP (000 t ekv CO₂) v kmetijstvu; 1986–2022

Vir: KIS (Evidenčni podatki za Slovenijo)

9 GOSPODARJENJE S KMETIJSKIMI ZEMLJIŠČI

9.1 Obseg kmetijskih zemljišč ter površine z naravnimi in drugimi omejitvami

9.1.1 Obseg kmetijskih zemljišč

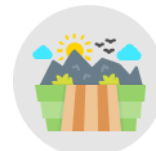
Evidenca dejanske rabe kmetijskih zemljišč

MKGP vodi evidenco dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč (v nadaljevanju evidenca dejanske rabe). Podatki o vrstah dejanske rabe se merijo digitalno, v merilu 1 : 1000, na podlagi ortofoto posnetkov ločljivosti 0,5 x 0,5 m. Sekundarni viri za določitev podatkov v evidenci dejanske rabe so arhivski ortofoto posnetki, satelitski posnetki, LIDAR in drugi razpoložljivi prostorski podatki. Podatki v evidenci dejanske rabe se posodablajo tudi na podlagi vlog strank, podatkov o kontrolah površin ARSKTRP, IRSKGLR in terenskih kontrol s strani MKGP.

Evidenca dejanske rabe 2023 obsega obnovljene podatke o vrstah dejanske rabe za območje Slovenije na podlagi ortofoto posnetkov iz let 2023 (33 %), 2022 (33 %), 2021 (34 %). Metodologija zajema podatkov v evidenci dejanske rabe se je po letu 2005 nekoliko spremenila zaradi uvedbe grafičnih enot rabe kmetijskih gospodarstev (v nadaljevanju: GERK), za katere je evidenca dejanske rabe kontrolna evidenca vrisa. V letu 2010 se je metodologija dodatno spremenila zaradi natančnejšega razmejevanja med kmetijskimi in nekmetijskimi površinami za namen kontrole prijavljenih GERK. Poleg tega so se po letu 2010 usklajevali podatki o vrstah dejanske rabe »drevesa in grmičevje«, »kmetijsko zemljišče v zaraščanju« in »gozd«. Od leta 2017 poteka tudi usklajevanje podatkov na območjih trajnih nasadov s podatki registra kmetijskih gospodarstev.

Po evidenci dejanske rabe je v Sloveniji od kmetijskih površin največ travniških površin. Trajni in barjanski travniki ter kmetijska zemljišča, porasla z gozdnim drevjem, so v letu 2023 obsegali 54,1 % vseh kmetijskih zemljišč v Sloveniji. Delež se glede na leto 2022 ni bistveno spremenil. Tudi pri njivah, ki zavzemajo nekaj več kot četrtino (26,7 %) vseh kmetijskih zemljišč, v primerjavi s predhodnim letom ni prišlo do bistvenih sprememb. Pri trajnih nasadih, v to skupino dejanske rabe se uvrščajo vinogradi, matičnjaki, intenzivni sadovnjaki, ekstenzivni sadovnjaki, oljčniki in drugi trajni nasadi, je omembe vredno zmanjšanje površine v letu 2023 v primerjavi z letom 2022 zaznati le pri vinogradih. Njihova površina se je zmanjšala za 475 ha (delež se je zmanjšal iz 2,5 % na 2,4 %). Površina drugih trajnih nasadov se glede na leto 2022 ni bistveno spremenila, deleži v okviru vseh kmetijskih zemljišč so ostali enaki. Ekstenzivnih sadovnjakov je bilo 4,2 %, intenzivnih sadovnjakov 0,7 %, oljčnikov 0,4 %, ostalih trajnih nasadov 0,1 % in matičnjakov 0,01 %.

Struktura rabe kmetijskih zemljišč v letu 2023 se v primerjavi s strukturo leta 2006 ni bistveno spremenila po skupinah dejanskih rab, so pa opazne spremembe v strukturi kmetijskih zemljišč znotraj skupin. Skupna površina kmetijskih zemljišč (kamor vključujemo tudi kmetijska zemljišča, ki niso v uporabi) je bila v letu 2023 v primerjavi z letom 2006 nekoliko večja (za 11.181 ha oz. 1,7 %). Površina KZU se je v enakem obdobju zmanjšala za 22.138 hektarjev (za 3,6 %). Pri obeh podatkih je treba upoštevati spreminjanje metodologije zajema podatkov v evidenci dejanske rabe, zlasti usklajevanja podatkov med gozdom in kmetijskimi zemljišči. V letu 2023 je bila skupna površina vseh kmetijskih zemljišč za 478 hektarjev večja kot leta 2022, površina KZU pa je bila v primerjavi z letom 2022 večja za 1.176 hektarjev. Predvidevamo, da je eden od razlogov za povečanje KZU finančna podpora za odpravo zaraščanja kmetijskih površin.

V letu 2006 so »kmetijska zemljišča v zaraščanju« ter »drevesa in grmičevje« skupaj obsegala 6,1 %, leta 2023 pa 8,7 % vseh kmetijskih zemljišč v Sloveniji. Površina »kmetijskih zemljišč v zaraščanju« ter »dreves in grmičevja« se je v letu 2023 v primerjavi z letom 2006 povečala za 17.837 hektarjev, v primerjavi z letom 2022 pa zmanjšala za 428 ha. Vrsta dejanske rabe »drevesa in grmičevje«, ki predstavlja tudi ekološko pestre habitate (mejice, skupine dreves in grmičevja ter obvodna zarast), je v letu 2023 obsegala 5,3 % vseh kmetijskih površin v Sloveniji in se je v primerjavi z letom 2022 povečala za 780 ha. Delež kmetijskih zemljišč v zaraščanju se je v primerjavi z letom 2022 zmanjšal za 1.208 ha in zdaj znaša 3,4 %. Domnevamo, da je poleg že znanih vzrokov za opuščanje obdelanosti kmetijskih zemljišč na določenih delih RS (neugodna starostna struktura kmetovalcev in otežena kmetijska pridelava zaradi strmin ali drugih naravnih omejitev) in odprava zaraščanja vzrok za spremembe tudi v nekoliko manj generaliziranem zajemu na širših območjih opuščanja kmetovanja in usklajevanju podatkov dejanske rabe s podatki Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS). Od leta 2006 do leta 2023 se je predvsem zaradi sprememb v metodologiji močno povečala površina neobdelanih kmetijskih zemljišč. V to kategorijo uvrščamo površine, katerih obdelava se dejansko opušča, površine ki le začasno niso v kmetijski rabi (nasutja zaradi del) pa tudi površine na katerih se trenutno izvajajo agromelioracije, obnove trajnih nasadov in podobno.

Preglednica 61: Evidenca dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč po vrstah dejanske rabe; 2006, 2022 in 2023

Šifra	Raba	Površina (ha)			Indeks 2023/06	Indeks 2023/22	Struktura (%)		
		2006	2022	2023			2006	2022	2023
1100	Njiva	181.336	178.569	178.546	98,5	100,0	27,5	26,68	26,65
1160	Hmeljišče	2.077	1.915	1.932	93,0	100,9	0,32	0,29	0,29
1180	Trajne rastline na njivskih površinah	309	368	390	126,2	106,0	0,05	0,05	0,06
1190	Rastlinjak	105	196	201	191,4	102,6	0,02	0,03	0,03
1211	Vinograd	22.278	16.547	16.072	72,1	97,1	3,38	2,47	2,40
1212	Matičnjak	37	41	37	100,0	90,2	0,01	0,01	0,01
1221	Intenzivni sadovnjak	4.793	4.515	4.411	92,0	97,7	0,73	0,67	0,66
1222	Ekstenzivni oziroma travniški sadovnjak	20.688	28.015	28.151	136,1	100,5	3,14	4,19	4,20
1230	Oljčnik	1.618	2.534	2.622	162,1	103,5	0,25	0,38	0,39
1240	Ostali trajni nasadi	329	408	401	121,9	98,3	0,05	0,06	0,06
1300	Trajni travnik	369.662	344.413	344.898	93,3	100,1	56,12	51,45	51,49
1321	Barjanski travnik	6.458	5.635	6.101	94,5	108,3	0,98	0,84	0,91
1800	Kmetijsko zemljišče, poraslo z gozdnim drevjem	7.317	10.537	11.107	151,8	105,4	1,11	1,57	1,66
	Kmetijska zemljišča v uporabi, skupaj	617.007	593.693	594.869	96,4	100,2	93,67	88,69	88,81
1410	Kmetijsko zemljišče v zaraščanju	21.594	24.001	22.793	105,6	95,0	3,28	3,59	3,40
1420	Plantaža gozdnega drevja	317	260	260	82,0	100,0	0,05	0,04	0,04
1500	Drevesa in grmičevje	18.648	34.506	35.286	189,2	102,3	2,83	5,15	5,27
1600	Neobdelano kmetijsko zemljišče	1.107	16.916	16.646	1503,7	98,4	0,17	2,53	2,49
	Kmetijska zemljišča, skupaj	658.673	669.376	669.854	101,7	100,1	100	100	100

Vir: MKGP

V letu 2023 se je med pomembnejšimi vrstami kmetijske rabe glede na leto 2006 najbolj povečala površina rastlinjakov (+91 %). Ti so leta 2023 obsegali 201 hektar (leta 2006: 105 ha), v primerjavi z letom 2022 pa se je njihova površina povečala za 5 hektarjev (+2,6 %). Kljub temu rastlinjaki še vedno pokrivajo le malo površin (0,03 % kmetijskih zemljišč). Predvidevamo, da so poleg povečanega interesa za pridelavo zelenjadnic skozi vse leto eden od vzrokov za povečevanje površin rastlinjakov tudi izredno spremenljive vremenske razmere pri pridelavi zelenjave.

Površina vseh trajnih nasadov skupaj se je po podatkih povečala (v primerjavi z letom 2006 za 1.951 ha), vendar predvidevamo, da je to povečanje tudi posledica spremembe metodologije

(prenos nekaterih površin trajnih travnikov v ekstenzivne sadovnjake, usklajevanje podatkov z v preteklosti). V letu 2023 se je v primerjavi z letom 2022 površina trajnih nasadov zmanjšala za 366 hektarjev. Podatki kažejo, da imajo med trajnimi nasadi pozitiven trend v celotnem obdobju le površine oljčnikov. Površina oljčnikov v Sloveniji se je od leta 2006 znatno povečala (za 1.004 ha), površine intenzivnih sadovnjakov so se v tem obdobju zmanjšale (za 382 ha). V letu 2023 se v Sloveniji nadaljuje upad površine vinogradov. Glede na leto 2022 se je površina vinogradov po podatkih iz evidence dejanske rabe zmanjšala za 475 hektarjev oziroma za nekaj manj kot 3 % (glede na leto 2006 pa za 6.206 ha oz. za 28 %).

Površina njiv se je v letu 2023 v primerjavi z letom 2006 zmanjšala za 2.790 hektarjev oziroma za 1,5 %, glede na leto 2022 pa se ni spremenila. Ocenjujemo, da na zmanjšanje površine njiv v letu 2023 v primerjavi z letom 2006 vpliva tudi dejstvo, da je v zadnjih letih zajem na območjih večjih njivskih kompleksov manj generaliziran, kot je bil v letu 2006. V letu 2023 so se v primerjavi z 2022 travniške površine povečale. Mednje se v evidenci dejanske rabe štejejo trajni travniki, barjanski travniki in kmetijska zemljišča, porasla z gozdnim drevjem. Obseg travniških površin se je v letu 2023 v primerjavi z letom 2006 zmanjšal za 21.331 hektarjev oziroma za približno 7 %, glede na leto 2022 pa se je obseg povečal za 1.521 ha oz. za 0,42 %. Velja omeniti, da je dobršen delež travniških površin, ki niso obdelana zaradi spremembe metodologije, prešel v neobdelana kmetijska zemljišča. Del travinja iz leta 2006 pa se v zadnjem času v evidenci dejanske rabe vodi kot ekstenzivni sadovnjaki. Torej je dejansko zmanjšanje travniških površin v naravi, zlasti v primerjavi z letom 2006, v naravi manjše, kot je videti v evidenci dejanske rabe.

Identifikacijski sistem kmetijskih zemljišč – bloki in grafične enote rabe kmetijskih gospodarstev (GERK)

Podatki evidence dejanske rabe, ki jo vodi in upravlja MKGP, se uporabljajo tudi kot kontrolni sloj za vpis GERK-ov v register kmetijskih gospodarstev. V letu 2015 je bil za izvajanje SKP prvič uporabljen blok za referenčno parcelo identifikacijskega sistema za zemljišča. KMG še naprej prijavljajo površine kot GERK, ki so bile od leta 2006 referenčne parcele za potrebe dodeljevanja podpor v kmetijstvu. Po prijavi se soležne GERK istega KMG združijo v blok.

Prednosti bloka so, da s tem postanejo upravičene tudi manjše površine različnih vrst rabe in različni ozki pasovi travinja, ki potekajo ob njivah. GERK so še naprej zelo pomembne zaradi natančne določitve vrste rabe zemljišča, kar je pomembno za pravilno izvedbo SKP. GERK so vrisane na ortofoto po mejah dejanske rabe. Izločene pa morajo biti vse površine z neupravičeno vrsto rabe (npr. zelenice okoli hiš, zaraščene površine, pozidana zemljišča).

V letu 2023 je bilo v register kmetijskih gospodarstev prijavljenih 489.230 hektarjev GERK, od tega 488.587 hektarjev KZU. V primerjavi z letom 2006 so se skupne prijavljene površine KZU povečale za 7.421 hektarjev oziroma za 1,5 %, v primerjavi z letom 2022 pa so prijavljene površine KZU zmanjšale za 1.725 hektarjev oziroma za 0,4 %.

Preglednica 62: Površine iz registra kmetijskih gospodarstev po vrstah rabe GERK; 2006, 2022 in 2023

Šifra	Raba	Površina (ha)			Indeks 2023/06	Indeks 2023/22	Struktura (%)		
		2006	2022	2023			2006	2022	2023
1100	Njiva	172.507	171.043	168.553	97,7	98,5	35,41	34,85	34,45
1131	Začasno travinje		4.893	3.827		78,2		1,00	0,78
1150	Njiva za rejo polžev		8	7		87,5		0,00	0,00
1160	Hmeljišče	1.902	1.624	1.666	87,6	102,6	0,39	0,33	0,34
1161	Hmeljišče v premeni		278	247		88,8		0,06	0,05
1170	Jagode na njivi		121	118		97,5		0,02	0,02
1180	Trajne rastline na njivskih površinah	270	369	376	139,3	101,9	0,06	0,08	0,08
1181	Trajne rastline na njivskih površinah, na katerih pridelava ni v tleh		13	14		107,7		0,00	0,00
1190	Rastlinjak	60	107	105	175,0	98,1	0,01	0,02	0,02
1191	Rastlinjak, v katerem pridelava ni v tleh		46	49		106,5		0,01	0,01
1192	Rastlinjak s sadnimi rastlinami		15	6		40,0		0,00	0,00
1211	Vinograd	15.432	14.428	14.122	91,5	97,9	3,17	2,94	2,89
1212	Matičnjak		40	37		92,5		0,01	0,01
1221	Intenzivni sadovnjak	4.132	4.330	4.245	102,7	98,0	0,85	0,88	0,87
1222	Ekstenzivni (travniški sadovnjak)	5.738	8.672	8.656	150,9	99,8	1,18	1,77	1,77
1230	Oljčnik	554	1.587	1.639	295,8	103,3	0,11	0,32	0,34
1240	Ostali trajni nasadi	415	408	387	93,3	94,9	0,09	0,08	0,08
1300	Trajni travnik	275.779	263.887	265.892	96,4	100,8	56,60	53,77	54,35
1320	Travinje z razpršenimi neupravič. značilnostmi		18.053	18.181		100,7		3,68	3,72
1321	Barjanski travnik	4.091					0,84		
1610	Kmetijsko zemljišče v pripravi		449	523		116,5		0,09	0,11
1800	Kmetij. zemljišče, poraslo z gozdnim drevjem	286					0,06		
	Kmetijska zemljišča v uporabi*	481.166	490.312	488.587	101,5	99,6	98,76	99,90	99,87
1410	Kmetijsko zemljišče v zaraščanju	3.093					0,63		
1411	Površine za ukrep odprava zaraščanja		354	406		94,4		0,07	0,08
1420	Plantaža gozdnega drevja	336	71	72	21,4	90,0	0,07	0,01	0,01
1500	Drevesa in grmičevje	2.187					0,45		
1600	Neobdelano kmetijsko zemljišče	423					0,09		
	Kmetijska zemljišča, skupaj	487.205	490.796	489.230	100,4	99,7	100	100	100

* Kmetijska zemljišča v uporabi ne vključujejo rabi 1181 in 1191.

Vir: MKGP

9.1.2 Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, zavarovana območja in vodovarstvena območja

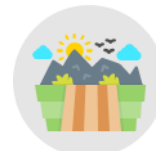
– Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost

Glede na kriterije, ki se uporabljajo za določitev območij OMD, se območja delijo v tri skupine, in sicer gorska območja, območja z naravnimi omejitvami zunaj gorskega območja in območja s posebnimi omejitvami.

Preglednica 63: Površina KZU in GERK KZU (ha) na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost

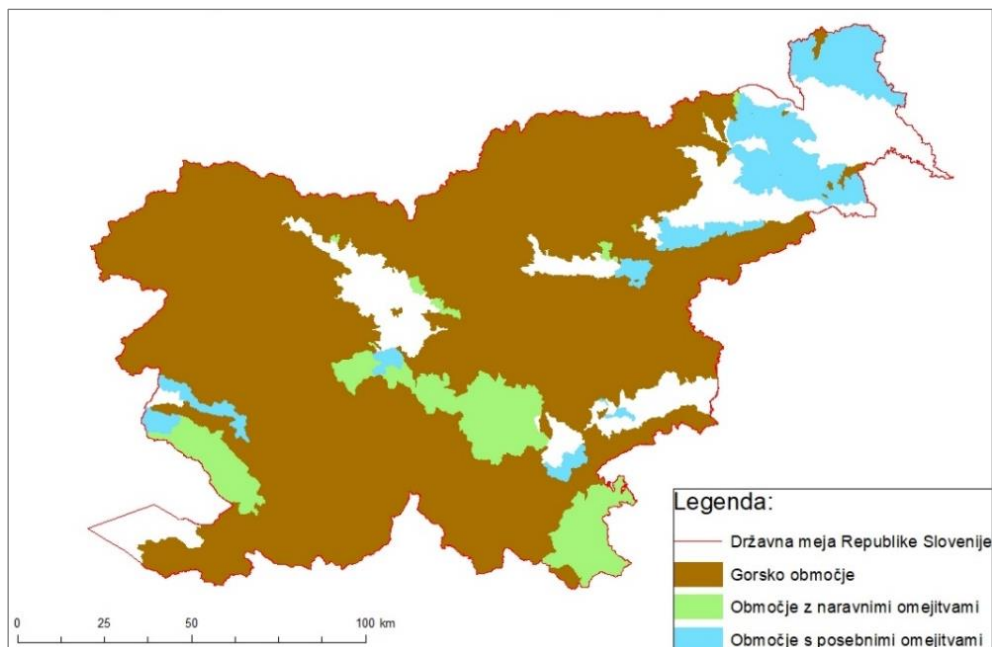
	Skupaj (SLO)	Gorska območja	Naravne omejitve zunaj gorskega območja	Območja s posebnimi omejitvami	SKUPAJ OMD
Skupna površina		1.470.949	146.410	143.941	1.761.300
KZU – dejanska raba	594.869	331.022	48.981	72.644	452.647
GERK KZU	488.587	264.938	39.041	60.548	364.527

Vir: MKGP

V letu 2023 je skupna površina KZU na OMD znašala 452.647 hektarjev. Ob tem površine, ki jih kmetovalci prijavijo kot GERK na OMD, znašajo 364.527 hektarjev in zajemajo 80,5 % površin KZU na OMD. Zemljišča, ki niso evidentirana kot GERK na KZU na OMD, niso upravičena do podpore na OMD.

Slika 61: Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost

Vir: MKGP

– Natura 2000

Natura 2000 je evropsko omrežje posebnih varstvenih območij, ki so jih določile države članice EU. Njen glavni cilj je ohraniti biotsko raznovrstnost za prihodnje rodove. Evropska unija je omrežje Natura 2000 uvedla kot enega od pomembnih delov izvajanja Direktive o habitatih in Direktive o pticah.²⁰ Direktivi, katerih osnovni namen je ohranjanje oziroma doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov na območjih Natura 2000, podpirata trajnostni razvoj, ki lahko zadovoljuje potrebe sedanjih rodov, hkrati pa ne škoduje potrebam prihodnjih. V omrežje Natura 2000 je v Sloveniji vključenih dobrih 37 % celotnega ozemlja.

Preglednica 64: Skupna površina KZU in GERK KZU (ha) na območjih Natura 2000

	Skupaj (SLO)	Natura 2000
Skupna površina		768.125
KZU – dejanska raba	594.869	147.800
GERK KZU	488.587	117.591

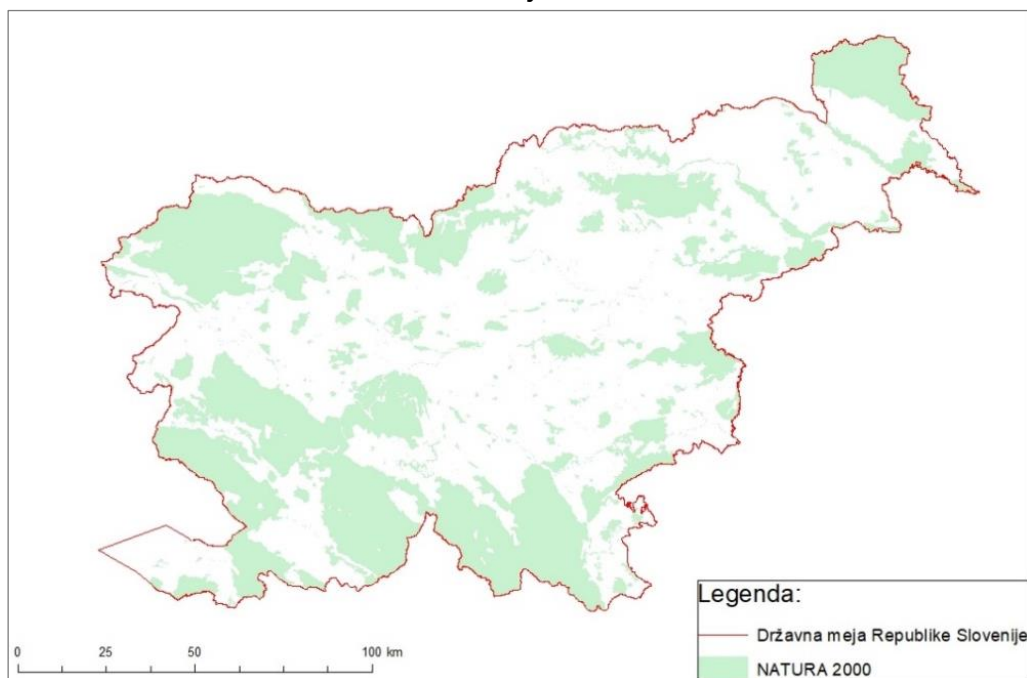
Vir: MKGP

V letu 2023 je skupna površina KZU v območjih Natura 2000 znašala 147.800 hektarjev, v registru kmetijskih gospodarstev pa je bilo vpisanih 117.591 hektarjev GERK na KZU na teh območjih. Površine, ki jih kmetovalci prijavijo kot GERK na območjih Natura 2000, zajemajo 79,6 % skupne površine KZU na teh območjih.

²⁰ Direktiva o habitatih (Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst); Direktiva o pticah (Direktiva Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic).

Slika 62: Območje Natura 2000

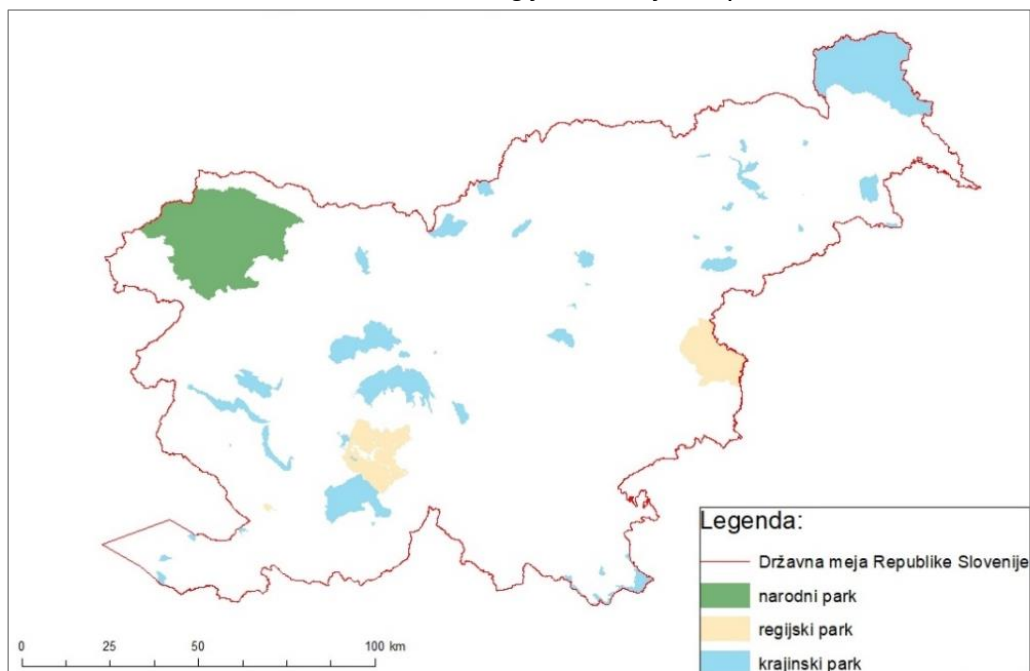

Vir: MKGP

– Narodni, regijski in krajinski parki

Slovenija ima kot ena od držav z najvišjo stopnjo biodiverzitete v EU z različnimi varstvenimi kategorijami zavarovanih 12 % svojega ozemlja. Zavarovana območja v Sloveniji zajemajo: en narodni, tri regijske in 46 krajinskih parkov.

Slika 63: Narodni, regijski in krajinski parki

Vir: MKGP

Skupna površina KZU v zavarovanih območjih je v letu 2023 znašala 68.147 hektarjev, kot GERK na KZU na teh območjih pa je v registru KMG vpisanih 55.924 hektarjev. Površine, ki so jih kmetovalci prijavili kot GERK na zavarovanih območjih, tako zajemajo 82,1 % skupne površine KZU na teh območjih.

Preglednica 65: Površina KZU in GERK KZU (ha) na zavarovanih območjih

	Skupaj	Parki			
		Narodni	Regijski	Krajinski	SKUPAJ parki
Skupna površina		83.985	42.992	130.256	257. 233
KZU – dejanska raba	594.869	7.205	14.428	46.514	68.147
GERK KZU	488.587	4.256	12.100	39.568	55.924

Vir: MKGP

– Vodovarstvena območja

Vodovarstvena območja (VVO) so ena najpomembnejših oblik zavarovanja vodnih teles, pomembnih za odvzem pitne vode. Tak način zavarovanja je poznal Zakon o vodah iz leta 1981, na podlagi katerega so občine določile vodovarstvena območja. Novi zakon o vodah, ki v slovenski pravni red prevzema zahteve direktive EU o ukrepih na področju vodne politike, prenaša pristojnost določanja vodovarstvenih območij na državo. VVO ureja 15 uredb: vodno telo vodonosnikov Ruš, Urbanskega platoja, Limbuške dobrave in Dravskega polja, vodno telo vodonosnikov Dravsko-ptujskega polja, vodno telo vodonosnika Apaškega polja, vodno telo vodonosnika Selniška dobrava, vodno telo vodonosnika Ljubljanskega polja, vodno telo vodonosnikov Ljubljanskega barja in okolice Ljubljane, vodno telo vodonosnikov Rižane, vodna telesa vodonosnikov za območja občin Šmartno ob Paki, Polzela in Braslovče, vodno telo vodonosnikov na območju občine Jezersko, vodno telo vodonosnikov na območju občine Jesenice, vodna telesa vodonosnikov na območju Slovenj Gradca, vodno telo vodonosnikov za območje Celja in Žalca, vodna telesa vodonosnikov za območje občin Črnomelj, Metlika in Semič, vodno telo vodonosnika občin Ormož in Gorišnica ter vodno telo vodonosnikov občin Škofja Loka in Gorenja vas - Poljane.

Z uredbami so določeni VVO in vodovarstveni režimi. Znotraj VVO so določene različne stopnje varovanja, odvisne od naravnih značilnosti in stopnje ogroženosti vodonosnikov oziroma površinskih voda. Uredbe predvidevajo tri stopnje varovanja oziroma razvrstitve vodovarstvenih območij: VVO I (najožja območja), na katerih velja najstrožji režim varovanja (prepovedana ali omejena raba mineralnih gnojil, gnojnice in gnojevke ter fitofarmacevtskih sredstev), VVO II (ožja območja) in VVO III (širša območja).

Preglednica 66: Skupna površina, površina KZU in GERK KZU (ha) na vodovarstvenih območjih (VVO); 2023

	Skupaj (SLO)	VVO skupaj		VVO – državni nivo		VVO – občinski nivo	
		VVO	Od tega VVO I	VVO	Od tega VVO I	VVO	Od tega VVO I
Skupna površina		354.214	8.992	150.853	5.427	203.361	3.565
KZU – dejanska raba	594.869	94.432	2.682	57.228	2.012	37.204	670
GERK na KZU	488.587	77.089	2.270	48.515	1.705	28.574	565

Vir: MKGP

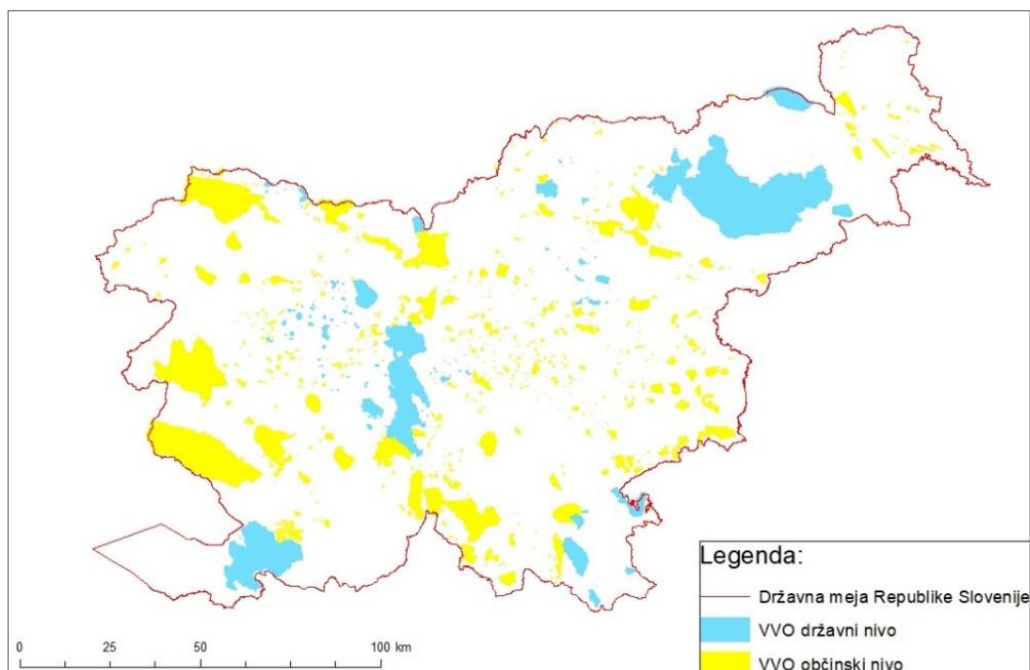
Poleg VVO, določenih z vladnimi uredbami, je še vedno veliko vodovarstvenih območij določenih z občinskimi odloki, ki so jih občinske skupščine sprejele do leta 2002 v skladu s takrat veljavnim Zakonom o vodah in se v skladu s prehodnimi določbami sedanjega zakona še uporabljajo.

V evidenci VVO, ki jo vodi Direkcija Republike Slovenije za vode, se vodovarstvena območja, določena z vladnimi uredbami, vodijo pod nazivom »državni nivo«, vodovarstvena območja, določena z občinskimi odloki, pa pod nazivom »občinski nivo«.

Površina vodovarstvenih območij v Sloveniji je v letu 2023 znašala 354.214 hektarjev, kar zajema 17,5 % površine države. KZU na teh območjih je bilo 94.432 hektarjev, kmetovalci pa so na teh območjih prijavili 77.089 hektarjev GERK na KZU. Na VVO I območjih je bilo 2.682 hektarjev KZU oziroma 2.270 hektarjev GERK na KZU.

Slika 64: Vodovarstvena območja

Vir: MKGP

9.2 Zemljiške operacije

Razdrobljenost zemljišč je ena od največjih razvojnih težav slovenskega kmetijstva. Da bi bila kmetijska gospodarstva v zaostrenih gospodarskih razmerah konkurenčna, bi bila potrebna koncentracija posesti, izboljšanje kakovosti zemljišč ter prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev. Slovenija se vse pogosteje sooča tudi s posledicami podnebnih sprememb, predvsem z daljšimi sušnimi obdobji, ki zaradi premalo namakalnih površin povzročajo velik izpad pridelkov in s tem dohodkov v kmetijstvu. Zaradi neprimernega upravljanja z zemljišči v kmetijstvu in gozdarstvu, onesnaževanja, širjenja mestnih območij in podnebnih sprememb so, podobno kot v številnih delih Evrope, opazni procesi degradacije tal, vendar je dejansko škodo, zaradi kompleksnosti problematike, manjkajočih podatkov o ogroženih območjih ter ocen posredne škode, težko oceniti. Namen izvajanja zemljiških operacij (komasacije, agromelioracije in hidromelioracije), je izboljšanje posestne in zemljiške strukture ter izboljšanje pogojev obdelave kmetijskih zemljišč.

– Komasacije

Ključni problemi pri izvajanju komasacij so še vedno dolgotrajni komasacijski postopki, predvsem reševanje pritožb na odločbo o novi razdelitvi zemljišč komasacijskega sklada. Predlog za uvedbo komasacijskega postopka se lahko vloži, če se s komasacijo strinjajo lastniki kmetijskih zemljišč, ki imajo v lasti več kot 67 % kmetijskih zemljišč na predvidenem

komasacijskem območju. V letu 2022 je aktivnejšo vlogo na področju izvedbe komasacij kmetijskih zemljišč prevzel Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS. Ta je v letu 2023 začel s številnimi novimi postopki uvedbe komasacij.

V letu 2023 ni bilo objavljenega javnega razpisa za podukrep 4.3 Podpora za naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva, operacija - Izvedba agromelioracij na komasacijskih območjih.

– **Agromelioracije**

Za izboljšanje fizikalnih, kemijskih in bioloških lastnosti tal ter izboljšanje dostopa na kmetijska zemljišča so bila izvedena naslednja agromelioracijska dela: izdelava in razgradnja teras, ureditev manjših odvodnjavanj, ureditev novih poljskih poti in nasipavanje zemljišč z rodovitno zemljo. V letu 2023 je MKGP izdalo 22 odločb o uvedbi zahtevnih agromelioracij na kmetijskih zemljiščih v skupni površini 21,4 ha.

V letu 2023 je bil objavljen en javni razpis za izvajanje ukrepa odpravljanje zaraščanja na kmetijskih zemljiščih po Uredbi o izvajanju ukrepa odpravljanje zaraščanja na kmetijskih zemljiščih (Uradni list RS, št. 111/23) v višini 500.000 EUR. V letu 2023 je bilo iz ukrepa izplačanih 418.310 EUR za odpravo zaraščanja na 83,6 ha površinah.

– **Hidromelioracije**

Hidromelioracije, med katere spadajo namakalni in osuševalni sistemi, so ukrep, ki omogoča usposobitev kmetijskih zemljišč v ekstenzivni rabi na območjih neugodnega vodnega režima z regulacijo vlage v tleh. Ti ukrepi so usmerjeni v gradnjo novih javnih namakalnih sistemov in gospodarjenje z obstoječimi osuševalnimi in javnimi namakalnimi sistemi. K tem vsebinam spadajo tudi storitve upravljanja s osuševalnimi in javnimi namakalnimi sistemi, storitve izdelave in vzdrževanja evidence osuševalnih in namakalnih sistemov ter druge storitve, povezane s temi vsebinami.

V letu 2023 so se izvajale naloge v okviru programov upravljanja in vzdrževanja osuševalnih in javnih namakalnih sistemov po posameznem sistemu za leto 2023 na podlagi pogodb med upravljavcem sistemov in izvajalci. Na 215 osuševalnih in javnih namakalnih sistemih se je vzdrževanje izvajalo s strani Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov, od tega na 195 osuševalnih sistemih in 20 namakalnih sistemih. Na 56 osuševalnih sistemih so vzdrževanje izvajali lastniki sami in na 8 javnih lokalnih namakalnih sistemih so upravljanje in vzdrževanje izvajale lokalne skupnosti. Skupno je 279 osuševalnih in javnih namakalnih sistemov, na katerih se je izvajalo upravljanje in vzdrževanje.

Gradnja namakalnih sistemov je potekala tudi v okviru PRP. V letu 2023 je bilo izdanih 10 odločb za uvedbo zasebnih namakalnih sistemov z enim uporabnikom (na površini 42,9 ha) in ena odločba o uvedbi zasebnega namakalnega sistema z več uporabniki (na površini 3,1 ha) ter tri odločbe o uvedbi lokalnega namakalnega sistema (na površini 103,0 ha).

Slovenija za gradnjo in obnovo namakalnih sistemov namenja sredstva PRP v okviru Ukrepa M04 – Naložbe v osnovna sredstva, in sicer Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva (podukrep M04.1) in Podpora za naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva (podukrep M04.3). Za izgradnjo namakalnih sistemov delež EU sredstev znaša 75 %, preostalo so nacionalna sredstva. Za tehnološke posodobitve namakalnih sistemov pa delež EU sredstev znaša 100 %. V letu 2023 je bil za podukrep M04.3 objavljen javni razpis za izgradnjo novih namakalnih sistemov, namenjenih več uporabnikom. Dodeljena so bila sredstva za izgradnjo treh novih namakalnih sistemov v skupni površini 80 ha, skupna višina odobrenih sredstev je 704.000 EUR.

Sredstva za vzdrževanje melioracijskih sistemov se zbirajo v skladu z Zakonom o kmetijskih zemljiščih. Upravljevalci hidromelioracijskih sistemov je Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, ki poskrbi za izvedbo vzdrževanja v skladu s potrjenimi letnimi programi. V letu 2023 se je na podlagi sprejete odredbe izvedla vsakoletna odmera nadomestila za vzdrževanje osuševalnih in javnih namakalnih sistemov. V odmero je bilo vključenih 217 osuševalnih in javnih namakalnih sistemov (14.374 zavezancev – fizične osebe in 257 zavezancev – pravne osebe). Na ostalih osuševalnih sistemih je bilo dovolj sredstev iz preteklih let ali vzdrževanje izvajajo lastniki zemljišč sami ali se ne izvaja vzdrževanje (114 hidromelioracijskih sistemih). Zakonski postopek zbiranja sredstev za vzdrževanje in redno delovanje hidromelioracijskih sistemov se je prvič izvedel leta 2003. Od leta 2007 odmera vsako leto poteka nemoteno.

Preglednica 67: Odmera nadomestila za vzdrževanje hidromelioracijskih sistemov, 2016–2023

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Število HMS v odmeri	224	227	217	212	205	214	222	217
Zbrana sredstva (000 EUR)	628	649	698	597	647	576	596	683

Vir: MKGP

V letu 2023 so se vzdrževalna dela izvajala glede na zbrana sredstva iz odmere za leto 2022 in ostanka sredstev iz preteklih let. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS je v letu 2022 vzdrževal 279 osuševalnih in javnih namakalnih sistemov na skupno 39.428 ha kmetijskih zemljišč. Na osmih javnih lokalnih namakalnih sistemih so se vzdrževalna dela izvajala na skupno 1.947 ha kmetijskih zemljiščih. V največjem obsegu se je izvajala košnja trave na brežinah jarkov, v manjšem obsegu pa posek zarasti na brežinah, poglobljanje jarkov in popravilo poti. Akumulacija Vogršček je največja akumulacija in namakalni razvod v državi. Velikost akumulacije, ki znaša okrog 8 milijonov m³ vodnega zajetja, predstavlja pomembno strateško ter varnostno (glede stabilnosti pregrade) nalogo, zato država redno zagotavlja sredstva za vzdrževanje te akumulacije.

9.3 Varstvo kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namenske rabe

Ustrezen življenjski prostor, ohranjeni naravni viri (tla, voda, zrak, biotska pestrost) in varna hrana spadajo med temeljne človekove in družbene potrebe in jih razumemo kot javne dobrine, povezane s kmetijsko pridelavo. Kmetijska zemljišča so naravna dobrina, pomembna za pridelavo hrane, varovanje okolja, ohranjanje kulturne krajine in poseljenosti podeželja ter opravljanje ekoloških funkcij. Ena od pomembnih nalog kmetijstva je zagotavljanje primerne stopnje samooskrbe in prehranske varnosti. Ker se obseg kmetijskih zemljišč zaradi pozidave in zaraščanja zmanjšuje, je ena ključnih nalog zagotoviti njihovo obdelanost in ustrezno varstvo pred njihovo trajno spremembo. Osnovni pogoj za prehransko samooskrbo je zadosten obseg kmetijskih zemljišč v državi.

Po podatkih Ministrstva za naravne vire in prostor RS je bilo v letu 2023 uveljavljenih 52 sprememb in dopolnitev občinskih prostorskih načrtov (SD OPN). Pri 12 občinah je šlo za takšne spremembe, ki so se nanašale na spremembo namenske rabe kmetijskih zemljišč. Pri 27 občinah je postopek sprememb in dopolnitev potekal le za izvedbo tehnične posodobitve grafičnega prikaza namenske rabe prostora. Pri 13 občinah se je v letu 2023 spreminjal oziroma dopolnjeval le besedilni del OPN (spremembe prostorskih izvedbenih pogojev oziroma meril in pogojev za urejanje prostora) ali pa je šlo za minimalne grafične popravke izvedbenega dela oziroma se je spreminjala podrobna namenska raba znotraj stavbnih zemljišč ali je bila sprememba izvedena s kratkim postopkom, ki ne vključuje spremembe

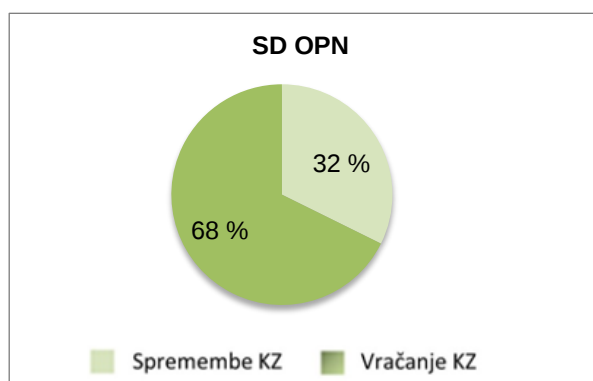

namenske rabe zemljišč. Pri eni občini se je spreminjal odlok o spremembah in dopolnitvah Prostorskega reda občine, vendar občina ni spreminjala namenske rabe prostora.

Izračun sprememb namenske rabe zemljišč za posamezno občino je bil narejen z geografskim informacijskim sistemom ArcGIS, na podlagi vektorskih podatkov namenske rabe prostora, ki je veljala pred uveljavitvijo OPN (obstoječa namenska raba) ter namenske rabe prostora uveljavljenega OPN. V skladu z Zakonom o kmetijskih zemljiščih so bili z dnem 21. julijem 2020 izpolnjeni vsi pogoji za začetek postopka določanja trajno varovanih kmetijskih zemljišč (TVKZ). Ko je iz prostorskega informacijskega sistema v skladu z zakonom, ki ureja prostorsko načrtovanje, razvidno, da je bil sprejet sklep o začetku postopka priprave prostorskega akta, iz katerega izhaja, da se s prostorskim aktom predlaga sprememba namenske rabe kmetijskih zemljišč, ministrstvo naroči izdelavo strokovne podlage s področja kmetijstva, ki je podlaga za implementacijo TVKZ v OPN. Naknadno je bil v času epidemije Covida sprejet Zakon o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije COVID-19. V 99. členu tega zakona je navedeno, da v kolikor je skupna površina vseh pobud za pripravo prostorskega akta, ki se nanašajo na spremembo iz kmetijske v nekmetijsko namensko rabo manjša od 10 ha in je bil sklep sprejet do 31. decembra 2021, občini v postopku ni potrebno določevati TVKZ. Ministrstvo je do 31. decembra 2023 naročilo izdelavo 15 strokovnih podlag. Do konca leta 2023 v nobenem postopku SD OPN predlog TVKZ ni bil implementiran v prostorski akt, postopki so še v teku.

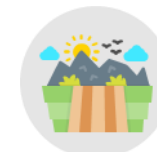
Podatek o spremembi kmetijskih zemljišč (spremembe KZ) se nanaša na spremembe namenske rabe kmetijskih zemljišč (najboljša in druga kmetijska zemljišča) v območja stavbnih zemljišč (stanovanja, centralne dejavnosti, proizvodne dejavnosti, posebna območja, zelene površine, prometne površine, komunikacijske infrastrukture, energetske infrastrukture, okoljske infrastrukture, območja obrambe v naselju, površine razpršene poselitve in razpršena gradnja), območja gozdov, območja voda in območja drugih zemljišč (mineralne surovine, varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, območja obrambe zunaj naselij in ostala območja). Z uveljavitvijo 12 OPN v letu 2023 se je spremenila namenska raba na 63,44 ha kmetijskih zemljišč. V kmetijsko namensko rabo je bilo spremenjenih 132,69 ha zemljišč. Podatek o vračanju v kmetijska zemljišča (vračanje v KZ) se nanaša na spremembo nekmetijskih namenskih rab (stavbna, gozdna, vodna in druga zemljišča) v kmetijsko namensko rabo.

Slika 65: Spremembe rabe kmetijskih zemljišč in nekmetijskih namenskih rab v kmetijsko namensko rabo

Vir: MOP, Prostorski informacijski sistem, Zbirka prostorskih aktov

Po podatkih Ministrstva za naravne vire in prostor RS v letu 2023 ni bil sprejet noben državni prostorski načrt (DPN), torej se v letu 2023 z državnimi prostorskimi načrti ni spreminjala namenske rabe kmetijskih zemljišč.

Preglednica 68: Spremembe namenske rabe kmetijskih zemljišč in spremembe nekmetijskih namenskih rab v kmetijsko namensko rabo, po uveljavitvi sprejetih sprememb in dopolnitev OPN (ha); 2023

Občina	Sprejete spremembe in dopolnitve Občinskih prostorskih načrtov (SD OPN)										
	Spremembe KZ v stavbna zemljišča	Spremembe KZ v gozdna zemljišča	Spremembe KZ v vodna zemljišča	Spremembe KZ v druga zemljišča	Spremembe KZ, SKUPAJ	Vračanje iz stavbnih zemljišč v KZ	Vračanje iz gozdnih zemljišč v KZ	Vračanje iz vodnih zemljišč v KZ	Vračanje iz drugih zemljišč v KZ	Vračanje v KZ, SKUPAJ	Površine KZ po uveljavitvi OPN
Ravne na Koroškem	0,51	0,00	0,00	0,00	0,51	1,99	0,00	0,00	0,00	1,99	1.764,2
Trebnje	0,95	0,00	0,00	0,00	0,95	0,00	0,00	1,55	0,00	1,55	6.238,9
Juršinci	5,1	0,00	0,00	0,00	5,1	0,7	3,1	0,00	0,00	3,8	2.253,6
Hrpelje - Kozina	8,33	1,64	0,00	0,00	9,97	1,64	1,43	0,00	0,01	3,08	7.177,9
Šempeter - Vrtojba	1,32	0,08	0,01	0,00	1,41	10,69	0,76	0,00	0,00	11,45	595,7
Cirkulane	1,12	0,00	0,00	0,00	1,12	1,13	0,00	0,00	0,00	1,13	1731,0
Žiri	12,88	3,4	0,12	0,00	16,4	12,47	61,83	0,00	0,00	74,3	1.532,7
Gornja Radgona	13,78	0,00	0,00	0,00	13,78	10,59	4,45	0,00	0,00	15,04	4.094,1
Radeče	0,00	0,00	0,62	0,00	0,62	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	1.341,0
Cerkvenjak	1,07	0,00	0,00	0,00	1,07	0,00	0,05	0,00	0,00	0,05	1.444,0
Renče - Vogrsko	6,41	5,87	0,06	0,00	12,34	2,17	17,95	0,01	0,00	20,13	1.110,0
Sevnica	0,17	0,00	0,00	0,00	0,17	0,17	0,00	0,00	0,00	0,17	9.761,5
Skupaj SD OPN	51,64	10,99	0,81	0,0	63,44	41,55	89,57	1,56	0,01	132,69	39.044,6

Vir: MOP, Prostorski informacijski sistem, Zbirka prostorskih aktov

9.4 Gospodarjenje z zemljišči v okviru Sklada kmetijskih zemljišč v lasti RS

Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS (v nadaljnjem besedilu: Sklad) je bil ustanovljen z namenom, da gospodari s kmetijskimi zemljišči, kmetijami in gozdovi v lasti RS. To dejavnost je Sklad v celoti opravljal do 30. junija 2016. Od 1. julija 2016 pa Sklad gospodari le s kmetijskimi zemljišči in kmetijami v lasti RS. Z gozdovi v lasti RS gospodari družba Slovenski državni gozdovi (v nadaljnjem besedilu: SiDG).

Na podlagi Zakona o gospodarjenju z gozdovi v lasti RS (ZGGLRS) Sklad še naprej opravlja določene naloge, ki se nanašajo na gozdove v lasti RS, predvsem v zvezi s postopki denacionalizacije, vračanjem zemljišč po zakonu, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij, vračanjem zemljišč po zakonu, ki ureja agrarne skupnosti, s prenosi zemljišč in plačevanjem odškodnine za nemožnost uporabe zemljišč, vrnjenih v postopkih denacionalizacije.

Sklad, glede na navedeno, gospodari s kmetijskimi zemljišči in kmetijami v lasti RS v skladu s sprejeto razvojno politiko RS in strateškimi akti s področja kmetijstva, kot so Resolucija o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«, Razvojna strategija Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, drugi predpisi in lastni akti.

Konec leta 2023 (stanje na dan 31. 12. 2023) je Sklad gospodaril z 61.572 hektarji kmetijskih zemljišč po dejanski rabi MKGP (leta 2022: 61.394 ha).

Preglednica 69: Zemljišča po dejanski rabi (ha) v registru osnovnih sredstev Sklada, 2018–2023

Vrsta rabe	Šifra	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Njiva	1100	25.346	25.450	26.006	26.605	26.730	26.766
Hmeljišče	1160	978	976	979	987	981	979
Trajne rastline na njivskih površinah	1180	71	62	46	54	47	52
Rastlinjak	1190	15	21	17	17	14	15
Vinograd	1211	3.751	3.785	3.814	3.829	3.772	3.715
Matičnjak	1212	5	5	6	6	6	5
Intenzivni sadovnjak	1221	959	985	1.009	1.008	994	931
Ekstenzivni oziroma travniški sadovnjak	1222	665	675	700	696	710	716
Oljčnik	1230	915	935	947	965	987	1.014
Ostali trajni nasadi	1240	1	1	1	1	3	3
Trajni travnik	1300	17.470	17.504	17.480	17.803	17.775	17.907
Barjanski travnik	1321	574	576	586	623	618	691
Kmetijsko zemljišče v zaraščanju	1410	2.733	2.598	2.628	2.548	2.528	2.430
Plantaža gozdnega drevja	1420	63	57	64	53	52	51
Drevesa in grmičevje	1500	3.508	3.556	3.361	3.349	3.304	3.326
Neobdelano kmetijsko zemljišče	1600	1.196	1.471	1.550	1.731	1.811	1.825
Kmetijsko zemljišče, poraslo z gozd. drevjem	1800	975	986	990	1.014	1.061	1.145
Kmetijska zemljišča iz komasacije		197	273	318			
Kmetijska zemljišča, skupaj		59.423	59.916	60.500	61.288	61.393	61.572

Vir: Sklad

Sklad v skladu s krovnim zakonom ZSKZ in uporabo določb ZGGLRS opravlja predvsem naslednje naloge:

- skrbi za trajnostno gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči in kmetijami v skladu s cilji prilagajanja podnebnim spremembam, ohranjanja narave in ohranjanja dobrega stanja voda,
- razpolaga s kmetijskimi zemljišči in kmetijami ter jih upravlja v skladu s predpisi,

- upravlja in vodi evidence o pravnih in stvarnih lastnostih nepremičnin, s katerimi gospodarji po tem zakonu, za namene učinkovitega izvrševanja upravnih nalog Sklada in drugih organov ali organizacij po tem zakonu,
- upravlja finančna sredstva, ki jih dobi z gospodarjenjem s kmetijskimi zemljišči in kmetijami,
- opravlja druge naloge, ki se nanašajo na kmetijska zemljišča in kmetije v lasti RS, določene v predpisih in aktih Sklada.

Gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči v lasti RS in upravljanju Sklada

Zakup

S fizičnimi osebami je sklenjenih 16.593 zakupnih pogodb za skupno površino 32.782 hektarjev kmetijskih zemljišč (v povprečju 2,0 ha/osebo). Skupaj je bila fizičnim osebam zaračunana zakupnina v znesku 5.179.016 EUR (v povprečju 158 EUR/ha). Fizične osebe imajo v zakupu 61 % vseh zemljišč.

Preglednica 70: Osnovni kazalniki gospodarjenja Sklada s kmetijskimi zemljišči, 2018–2023

Zakup	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Površina v zakupu (najem, brezplačni zakup), skupno (ha)	53.405	53.990	54.038	53.830	54.148	54.454
zakupne pogodbe pravnih oseb	21.390	21.467	21.102	18.627*	21.276	21.144
zakupne pogodbe fizičnih oseb	29.964	30.475	30.879	31.879	32.333	32.782
najemne pogodbe	1.396	1.392	1.400	303	308	282
brezplačne zakupne pogodbe	655	655	657	241	231	246
Št. zakupnih pogodb (najem, brezplačni zakup), skupno	16.830	16.847	16.930	17.094	17.266	17.358
zakupne pogodbe pravnih oseb	510	535	533	524	547	560
zakupne pogodbe fizičnih oseb	16.158	16.144	16.221	16.116	16.534	16.593
najemne pogodbe	146	152	160	169	176	184
brezplačne zakupne pogodbe	16	16	16	6	9	21
Prihodki od zakupnin in najemnin (EUR)	7.544.566	7.782.165	6.539.483	6.295.780	8.007.023	8.897.786
Povprečna zakupnina (EUR/ha)	139	144	120	116	147	161
Ponudbe za zakup (ha)	1.399	1.231	2.288	1.799	1.120	1.245
od teh prvič objavljen razpis za zakup (ha)	657	646	1.557	1.034	575	577
Število obnovljenih oziroma novih zakupnih pogodb	2.626	2.323	2.712	2.779	2.566	3.268
Prvič oddano v zakup (ha)	1.072	730	981	746	736	736
Nakupi in prodaje						
Nakup kmetijskih zemljišč (ha)	131	640	733	441	220	197
od tega nakupi na varovanih območjih (ha)	55	222	197	138	91	168
Prodaja kmetijskih zemljišč (ha)	9,7	19,1	10,6	17,0	14	16
Prodaja stavbnih zemljišč (pozidanih po dejanski rabi)	0,9	13,4	15,5	16,0	17	29
V denacionalizaciji vrnjena kmetijska zemljišča (ha)	55	9	43	21	10	3

* Prišteti je treba še 2.779 ha (zemljišča v sodnem sporu);

Vir: Sklad

S pravnimi osebami je sklenjenih 560 zakupnih pogodb za skupno površino 21.144 ha kmetijskih zemljišč (v povprečju 37,8 ha/osebo). Skupaj je bila pravnim osebam zaračunana zakupnina v znesku 3.495.759 EUR (v povprečju 165,2 EUR/ha). Pravne osebe imajo v zakupu 39 % vseh zemljišč.

Šole in državni organi imajo z 21 zakupnimi pogodbami v brezplačnem zakupu 245 ha zemljišč (leta 2022: 231 ha). Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije ima v brezplačnem najemu še dodatnih 113 ha kmetijskih zemljišč. Tako je skupaj v brezplačnem pogodbenem razmerju 358 ha kmetijskih zemljišč. Lovske družine imajo s 15 pogodbami v brezplačnem zakupu 15 ha kmetijskih zemljišč (leta 2022 pa 3 brezplačne zakupne pogodbe).

S 184 najemnimi pogodbami (leta 2022: 176) ima Sklad v najem oddanih 282 ha (leta 2022: 308 ha), in sicer 169 ha zemljišč, za katere se plačuje najemnina in 113 ha zemljišč v brezplačnem najemu Ministrstva za obrambo Republike Slovenije. Pri najemu s plačano najemnino znaša povprečna letna najemnina 610 EUR na hektar.

Z 990 ponodbami za zakup kmetijskih zemljišč (leta 2022: 943) je bilo z javnimi objavami ponujenih v zakup 1.245 ha kmetijskih zemljišč (leta 2022: 1.220 ha) oziroma 12.744 parcelnih delov (leta 2022: 16.102). Nekatera zemljišča so bila neuspešno ponujena že večkrat. Prvič ponujenih zemljišč v zakup je bilo za 577 ha (leta 2022: 575 ha).

V letu 2023 je bilo obnovljenih oziroma na novo sklenjenih 3.268 zakupnih pogodb (leta 2022: 2.566) oziroma 19 % glede na število vseh veljavnih zakupnih pogodb. Po površini obnovljene zakupne pogodbe obsegajo 45 % vseh površin zemljišč v zakupu. Obnovljene oziroma na novo sklenjene so bile 14 brezplačnih zakupnih pogodb in 27 najemnih pogodb.

Nakupi kmetijskih zemljišč in gozdov na območjih, ki so strateškega pomena za državo

Na območju celotne Slovenije je Sklad odkupil 197 hektarjev zemljišč, v skupnem znesku 3.270.012 EUR (v povprečju po 1,66 EUR/m²). Od tega je odkupil 182 ha (93 %) kmetijskih zemljišč, 12 ha (6 %) gozdov, ostala zemljišča (nad 1 %) pa so obsegala pozidana, vodna in druga zemljišča. Sklad je spremljal objave ponudb upravnih enot za prodajo kmetijskih zemljišč in tudi objave sodišč za prodajo kmetijskih zemljišč in kmetij na dražbah. Od vseh 197 hektarjev kupljenih zemljišč je bilo 66 % zemljišč odkupljenih v desetkilometrskem obmejnem pasu. Vrednostno delež odkupljenih zemljišč ob meji obsega 57 % celotne vrednosti nakupov; v povprečju je za ta zemljišča plačal 1,45 EUR/m². S tem je Sklad sledil usmeritvi Vlade RS iz leta 2011 in prav v ta namen dopolnjeni razvojni strategiji Sklada.

Nadzor nad obdelanostjo zemljišč in nedovoljeni posegi na zemljišča v gospodarjenju Sklada

Nadzor obdelave zakupljenih zemljišč poteka v skladu z določilom zakupne pogodbe in po Zakonu o kmetijskih zemljiščih (ZKZ) mora zakupnik ta obdelovati na predpisan način in kot dober gospodar. Merila za presojo, ali zakupnik ravna kot dober gospodar, so objavljena v Uradnem listu RS, št. 81/02. V njih je na prvem mestu zapisano, da se morajo zemljišča redno obdelovati in vzdrževati, zagotavljati se mora ohranjanje oziroma izboljševanje rodovitnosti tal in ne sme se povzročati erozija, zbitost ali druga degradacija tal.

V skladu s Pravilnikom o podrobnejši opredelitvi obsega krajevne in stvarne pristojnosti območnih izpostav in upraviteljstev Sklada mora vsaka območna izpostava letno pregledati obdelanost po površini za 5 % vseh v zakup oddanih zemljišč svojega območja. Izbiro zakupnikov, katerih zemljišča bodo predmet kontrole, opravi računalnik. Dodatno kontrolo lahko odredi direktor Sklada. Kontrolo obdelanosti zemljišč, ki so oddana v zakup in tudi v zakup neoddanih kmetijskih zemljišč izvaja tudi kmetijska inšpekcija.

V letu 2023 je bilo za kontrolo izbranih 10.977 parcel, ki jih Sklad oddaja v zakup 900 zakupnikom, v skupni površini 3.356 hektarjev. Pregledanih je bilo 10.849 parcel oziroma 99 % izbranih parcel in v ta namen z zakupniki podpisanih 865 zapisnikov. Neprimerno je bilo obdelanih 220 parcel pri 25 zakupnikih, ki jih je Sklad opozoril in pozval, naj zemljišča obdelajo. Nepregledanih je ostalo 128 parcel, katere se prenesejo v kontrolo za leto 2024. Med naloge nadzora spada tudi kontrola nedovoljenih podzakupov. Spremljanje neskladij vrisanih GERK s površinami v zakupu in njihovo odpravljanje je stalna naloga Sklada.

Upravljanje in vzdrževanje hidromelioracijskih sistemov

Sklad izvaja državno javno službo upravljanja in vzdrževanja hidromelioracijskih sistemov (HMS) na območju celotne RS, in sicer na podlagi Uredbe o izvajanju državne javne službe

na osuševalnih in namakalnih sistemih (Uradni list RS, št. 82/18). Obveznost izvajalca javne službe je trajno nepretrgano opravljanje nalog, ki so potrebne za učinkovito gospodarjenje s HMS. Za naloge upravljanja je bilo v letu 2023 predvidenih 10.819 ur (vrednost urne postavke je znašala 20,44 EUR).

V letu 2023 je imel Sklad v upravljanju 260 HMS, od tega osem državnih namakalnih sistemov in 252 osuševalnih sistemov (196 osuševalnih sistemov in sedem državnih namakalnih sistemov je vzdrževal Sklad, za 56 osuševalnih sistemov in en državni namakalni sistem pa so skrbeli zakupniki sami). Naloge vzdrževanja, ki jih v letnem programu vzdrževanja predvidi Sklad, lastniki oziroma zakupniki zemljišč izvedejo sami, Sklad pa opravi kontrolo izvedbe predvidenih vzdrževalnih del.

Sanacija črnih odlagališč in rušitve objektov

Za sanacijo odlagališč oziroma odstranjevanje nedovoljenih odpadkov z zemljišč v gospodarjenju Sklada in rušitve objektov je Sklad v programu za leto 2023 načrtoval 200.000 EUR sredstev. Dogodki so zelo nepredvidljivi in niso znani vnaprej. Predvsem so odvisni od aktivnosti inšpekcijskih služb različnih profilov in nivojev. Za odstranjevanje odpadkov na podlagi inšpekcijskih odločb in rušitve objektov je Sklad v letu 2023 porabil 65.460 EUR.

10 JAVNE SLUŽBE IN DRUGE STORITVE ZA KMETIJSTVO

10.1 Javna služba kmetijskega svetovanja

Javna služba kmetijskega svetovanja (v nadaljnjem besedilu: JSKS) se je v letu 2023 izvajala v okviru Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (v nadaljnjem besedilu: KGZS) na Sektorju za kmetijsko svetovanje ter v osmih kmetijsko gozdarskih zavodih, kjer je delalo približno 330 kmetijskih svetovalcev in 10 pripravnikov. Naloge je izvajala v skladu z izhodišči MKGP za pripravo letnega programa in finančnega načrta KGZS in KGZ za leto 2023.

Glavne naloge JSKS v letu 2023 so bile:

- **Naloga 1:** svetovanje v zvezi s tehnološkim, gospodarskim in okoljevarstvenim področjem opravljanja kmetijske dejavnosti,
- **Naloga 2:** svetovanje in pomoč pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijska gospodarstva,
- **Naloga 3:** svetovanje in pomoč pri uveljavljanju ukrepov kmetijske politike,
- **Naloga 4:** svetovanje in pomoč pri organizaciji in delovanju rejskih organizacij, organizacij pridelovalcev in drugih oblik proizvodnega združevanja kmetijskih pridelovalcev,
- **Naloga 5:** svetovanje na področju kmetijskih in s kmetijstvom povezanih predpisov.

Pri tem je JSKS izvajala tudi naslednje **prioritetne naloge**:

- Implementacija Strateškega načrta skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027 za Slovenijo (SN 2023–2027), s poudarkom na vključevanju kmetijskih gospodarstev v intervencije t. i. zelene arhitekture, zlasti SOPO, KOPOP in EK,
- Podnebne spremembe,
- Horizontalne naloge: Spodbujanje mladih za kmetovanje in digitalizacija kmetijstva.

Spodbujanje mladih za kmetovanje – horizontalna naloga, ki se je izvajala v okviru vseh nalog, je spodbujanje mladih za kmetovanje. Ciljni skupini mladih kmetov so se prilagodili tudi načini oziroma metode svetovanja – nadaljevanje usvajanja novih metod na vseh področjih svetovanja, z uvajanjem e-načinov svetovanja, vključno z obveščanjem prek e-novic, ter nadaljevanje dela v okviru panožnih krožkov. Nadaljevale so se tudi aktivnosti v okviru 2. akcijskega načrta za delo z mladimi kmeti za novo obdobje 2023–2027. Akcijski načrt je pripravljen za medresorsko usklajevanje. Sodelovanje je potekalo tudi pri organizaciji tradicionalnega letnega srečanja mladih kmetov v Šempetru ter pri predstavitvi intervencij za mlade kmete in prenosu znanja. Mladim kmetom se poskuša celovito svetovati in jim pomagati pri njihovem delu.

Digitalizacija kmetijstva – na področju digitalizacije kmetijstva se je JSKS v prvi vrsti v preteklem obdobju opremljala s sodobnimi orodji za digitalizacijo v kmetijstvu (računalniška oprema, GPS, droni, vremenske postaje, talne sonde, ARC GIS aplikacija za obdelavo podatkov itd.). Sodelovali so pri uvajanju digitalizacije na kmetijska gospodarstva in v svetovalno delo v najširšem smislu, promovirali dobre prakse pri uporabi digitalnih orodij in naprav ter usposabljali svetovalce in kmete iz poznavanja digitalnih rešitev in opreme iz različnih področij praktične rabe, kot so sodobna informacijska in komunikacijska tehnologija, uvajanje principov preciznega gnojenja in škropljenja, avtomatizacija namakanja, avtomatizacija molže in krmljenja, robotizacija v kmetijstvu, različne platforme, aplikacije,

digitalna merilna oprema, senzorji, tipala, sistemi geo-pozicioniranja, brezpilotna letala, robotika, Big Data (velike podatkovne zbirke) in tako dalje.

JSKS je za zagotavljanje večje kreativnosti in vključenosti udeležencev uporabljala digitalna orodja in aplikacije tudi pri svojem delu, predvsem pri usposabljanjih na daljavo. Ker je veliko njihovih aktivnosti prenesenih na splet, nudijo kmetijam pomoč tudi pri uporabi teh vsebin. Na spletnih straneh objavljajo strokovne prispevke in vabila, poleg spletnih strani pa uporabljajo tudi druga socialna omrežja, preko katerih kmete informirajo o njihovih aktivnostih. Prizadevajo si, da lahko s čim več kmetijami komunicirajo vsaj preko elektronske pošte, pri čemer gre za proces, s katerim morajo nadaljevati. Z uporabo orodij so na praktičnih primerih širili znanja in možnosti digitalizacije v kmetijstvu. Predavanja, delavnice, svetovanja in prikazi primerov dobrih praks služijo širitvi znanja in informiranja predvsem mlajših generacij.

Oblikovali so vsebine platforme in orodja za digitalizacijo JSKS v okviru projekta Digitalizacija nalog javne službe kmetijskega svetovanja, ki je financiran iz NOO. Sodelovali so pri razvoju digitalnih orodij za delo JSKS (kot so npr. Farm manager, platforme za e-izobraževanje in e-svetovanje (E naSVET)) in jih preko različnih aktivnosti (delavnice, predstavitve, izobraževanja, itd.) uvajali v delo svetovalcev in kmetov. Med izbrane kmetijske svetovalce so implementirali orodje ISM, kot podpora odločanju na kmetijah. Na področju pospeševanja digitalizacije je služba panožno pri predavanjih, delavnicah, kot tudi pri osebнем svetovanju redno vključevala vsebine iz tega področja. Objavili so strokovne prispevke v medijih ter kmetom pomagali pri uporabi digitalnih orodij znotraj posameznih tehnoloških področij. Kmetije so informirali in jih spodbujali glede možnosti uporabe digitalnih evidenc, jim svetovali kako se aplikacija uporablja in jih tudi tehnično izobraževali iz uporabe. Pri rednem svetovalnem delu so spodbujali tudi uporabo drugih, na spletu dostopnih javnih orodij (javni pregledovalnik GERK, volos, RKG, govedo.si, ...). V okviru te naloge se kot digitalizacija na kmetijah šteje tudi svetovanje glede uporabe aplikacij SOPOTNIK in foto SOPOTNIK. Za kmete so bila izvedena številna usposabljanja, svetovanja, pomoč pri nameščanju in uporabi aplikacije na pametnih telefonih, z namenom uspešne uporabe aplikacij.

Naloga 1: Tehnološko, gospodarsko in okoljevarstveno svetovanje

– Izvajanje tehnološkega svetovanja za dvig konkurenčne sposobnosti kmetij

Ukrepi te dejavnosti so bili namenjeni predvsem KMG, ki potrebujejo visoko raven tehnoloških in podjetniških znanj, ob tem pa tudi znanj, ki se nanašajo na okoljske vsebine, ki so povezane s kmetijstvom in predelavo hrane, saj je zanje kmetijstvo glavni ali najpomembnejši vir dohodka. V okviru te dejavnosti se je izvajalo svetovanje in izobraževanje v zvezi s tehnološkim in okoljevarstvenim področjem opravljanja kmetijske dejavnosti ter prenos znanj neposredno do uporabnikov in pomoč pri vključevanju znanstvenih in strokovnih dognanj v prakso.

V okviru te naloge je potekalo izobraževanje kmetijskih svetovalcev in kmetov o novostih na vseh tehnoloških področjih. Veliko časa je bilo porabljenega tudi za svetovanje o neugodnih vremenskih razmerah in svetovanje na poplavljenih območjih.

– Zmanjševanje izgub hrane in odpadne hrane

JSKS je na temo zmanjševanja izgub hrane in odpadne hrane izvajala aktivnosti obveščanja, in promoviranja ter na Posvetu Dobrote Slovenskih kmetij izvedla predstavitev za svetovalce in kmete. Izvedli so izobraževanja in pripravili objave na spletu in družbenih omrežjih, namenjene kmetijam, javnim zavodom, šolskemu sistemu in mladim. Sodelovali so tudi pri pripravi gradiva za ravnanje s hrano za gospodinjstva.

– *Aktivnosti na področju urejanja kmetijskih zemljišč*

Svetovalci so glavnino svetovanj in drugih aktivnosti opravili na področju namakanja. Izvedli so animacijska predavanja, sodelovali so v vseh fazah naprave zasebnih namakalnih sistemov, sodelovali so z lokalnimi skupnostmi in SKZG RS pri uvedbi lokalnih in državnih namakalnih sistemov, prav tako so sodelovali pri svetovanju tehnologije namakanja različnih kmetijskih kultur. Pomembne aktivnosti so bile tudi pomoč kmetom pri odpravi zaraščanja in izvedba agromelioracij, pridobivanje potrebnih soglasij, izdelava in izvedba projektov, ter pomoč uporabnikom pri zbiranju dokumentacije za javni razpis, namenjen povrnitvi stroškov odprave zaraščanja na kmetijskih zemljiščih. Veliko svetovanj kmetom se je nanašalo tudi na nakupe in zakupe kmetijskih zemljišč, pridobivanje statusa kmeta, zaščite kmetij in dopustnih gradenj kmetijskih gospodarskih objektov na kmetijskih zemljiščih, največ svetovanj pa se je nanašalo na dopustnost posegov na kmetijska zemljišča, ukrep odpravljanja zaraščanja in odpravo posledic poplav na kmetijskih zemljiščih. JSKS je ob avgustovskih poplavah spremljala stanje na terenu in dnevno poročala na MKGP o škodah na kmetijskih zemljiščih ter pripravila informacijo o poplavljenih kmetijskih zemljiščih za sejo Vlade.

– *Integrirano varstvo rastlin – sodelovanje z Javno službo zdravstvenega varstva rastlin*

Z Javno službo zdravstvenega varstva rastlin poteka sodelovanje pri naslednjih nalogah: spremljanje razvojnih faz pomembnejših gojenih rastlin ter spremljanje pojava in populacije škodljivih organizmov v sadjarstvu, vinogradništvu, vrtnarstvu in poljedelstvu, prepoznavanje škodljivih organizmov in kakovostno svetovanje za učinkovito ukrepanje. Sodelovali so tudi pri izobraževanju in drugih oblikah usposabljanja pridelovalcev v integrirani in ekološki pridelavi. Pojave bolezni in škodljivcev so spremljali vizualno in s pomočjo različnih vab. Podatke, pridobljene iz spremljanja fenofaz, ulova žuželk ter pojava bolezni, se je uporabilo za prognostične namene. Na podlagi teh rezultatov so bila izdana obvestila o zatiranju škodljivcev in bolezni gojenih rastlin. Skupaj s službo za zdravstveno varstvo rastlin so pridelovalcem priporočali pravočasno izvajanje ustreznih ukrepov. Pri svetovanju kmetijam so poudarjali pomen upoštevanja prognoze in praga škodljivosti pri zatiranju bolezni, škodljivcev in plevelov. Prav tako so ozaveščali glede preventivnih ukrepov za zmanjšanje pojava škodljivih organizmov in sodelovali pri izvajanju poljskih poskusov, v katerih so preučevali različne alternativne metode in tehnike za obvladovanje določenih bolezni, škodljivcev in plevelov.

– *Obvladovanje tveganj, naravnih in drugih nesreč ter bolezni živali in škodljivih organizmov na rastlinah in s tem povezanih tveganj*

JSKS je pripravljala poročila o škodi na kmetijskih rastlinah zaradi številnih neugodnih vremenskih razmer v letu 2023, sodelovala v komisijah za ocenjevanje škode v kmetijstvu in po poplavah in izvedla popis škode na pridelkih, strojih, opremi, živalih in zalogah. Kmete je obveščala o možnih finančnih pomočeh, o prijavi škod in vlaganju zahtevkov za izplačilo odškodnin ter o možnosti pridobitve krme. Ob škodnih dogodkih so prizadetim kmetom svetovali o ukrepih za zmanjšanje posledic in ravnanje s pridelki. Pripravili so obsežna tehnološka navodila za kmetovalce na poplavljenih območjih, se vključili v reševanje problematike težkih kovin v kmetijskih tleh in sodelovali pri zbiranju krme za kmetije, ki so v poplavah utrpeli izgube.

Svetovalci so bili vključeni tudi v mrežo poročevalcev (ARSO) za spremljanje suše na terenu. Pomembna naloga je bila tudi osveščanje in obveščanje pridelovalcev o nujnosti in možnostih zavarovanja kmetijske pridelave pri zavarovalnicah. Veliko aktivnosti je bilo namenjenih ukrepom biovarnosti za preprečevanju vnosa in širjenja afriške prašičje kuge in ukrepom za

preprečevanje širitve zlate trsne rumenice v vinogradih. Pridelovalcem so svetovali kako ukrepati, da se bo širjenje zaustavilo in jim pomagali pri vlogah za sanacijo.

– *Sodelovanje v LIFE Integriranem projektu za okrepljeno upravljanje NATURE 2000*

JSKS sodeluje v LIFE Integriranem projektu za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji, v katerem sodeluje 15 partnerjev. V okviru projekta je bilo pripravljenih več nasvetov, člankov in predavanj. S KGZS zavodi poteka redna komunikacija, tudi z udeležbo na številnih delavnicah in sestankih. V okviru projekta so v letu 2023 aktivno sodelovali pri razpravi PUN-a, podali pripombe in opombe. Izrednega pomena je vzpostavitev enakovrednega partnerskega sodelovanja med kmetijskimi strokovnjaki in naravovarstveniki, ki skupaj ponujajo kmetovalcem in uporabnikom prostora rešitve za ohranjanje in izboljšanje stanja habitatov in ogroženih rastlinskih in živalskih vrst.

Naloga 2: Pomoč pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijska gospodarstva

– *Pomoč pri pripravi razvojnih načrtov kmetij, posodabljanja, preusmeritve in sanacije*

Na vseh kmetijsko gozdarskih zavodih so usposobljeni sodelavci za kmete organizirali in izvedli tridnevne delavnice Interaktivni strateški management (ISM+), na katerih so kmetje s pomočjo orodja Strategic Management Tool in ob strokovnem vodenju kmetijskih svetovalcev/svetovalk pripravili strateške načrte za svoje kmetije. Uspešno je bila izpeljana tudi dvodnevna kmetijsko podjetniška delavnica »Kmetijski startup«, ki je bila namenjena poglobitvi znanja svetovalcev za podjetniško svetovanje ob začetku nove dejavnosti ali uvajanju novega proizvoda oz. storitve. Vključeni kmetje so na delavnici ob strokovni pomoči svetovalcev razvijali svoje poslovne ideje.

JSKS je kmetijam nudila tudi vse informacije glede prijave na razpisa za finančno pomoč ob nepredvidenih dogodkih in poplačilo škode nastale zaradi naravnih nesreč - požara ali strele na kmetijskem gospodarstvu. Aktivno so sodelovali tudi v fazi razvoja in uvajanja finančnih instrumentov za mlade prevzemnike in male kmetije (FI mikro, FI razvojni).

Kmetijam so nudili svetovanje glede preusmeritve kmetije, jim pripravili ustrezne korake za izvedbo preusmeritve ter jih seznanjali z možnostmi dodatnih finančnih virov za njihovo tekoče poslovanje ali načrtovane investicije za nadaljnji razvoj. Izvedli so tudi delavnico o izdelavi poslovnih načrtov za preusmeritev kmetij v ekološko kmetovanje. Načrtovanje gospodarjenja na kmetijah so podpirali z dejanskimi podatki – s pomočjo orodja Farm Manager so primerjali različne variante proizvodnje med seboj, s pomočjo podatkov iz FADN knjigovodstva pa so izvajali panožne krožke. Kmetijam, ki so jih prizadeli izredni dogodki, so pomagali pri vrnitvi v optimalno delovanje. Pozornost je bila namenjena tudi iskanju rešitev za mlade prevzemnike kmetij, ki niso izpolnjevali pogojev za kandidiranje na razpisih IRP24.

– *Diverzifikacija gospodarskih dejavnosti kmetijskih gospodarstev ter uvajanje, razvoj in izvajanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah*

Program dela je bil v letu 2023 dosežen. Celokupnost izvajanja različnih usposabljanj in svetovanj je lahko strnjena v motivacijska za začetek izvajanja DDK, korekcijska pri izvajanju DDK ter inovacijska za nove poslovne priložnosti.

Nosilec in članom kmetije je JSKS svetovala v administrativnih postopkih (pridobivanje dovoljenj, davčni obračuni, socialna varnost, evidence, ...), jih usposabljala s področja uporabe tehnologij predelave in tehnologij pospeševanja izvajanja storitvene dejavnosti, nudila pomoč za izboljšanje raznih procesnih postopkov ter tehnologij, trženjskih pristopov in izvajanju DHP.

Delo se v marsičem dotika tudi ostalih zahtev, ki jih morajo kmetije izpolnjevati skladno s predpisi s področja kmetijstva in tistimi, ki so s kmetijstvom povezani. Prenovljen je bil Pravilnik o podeljevanju znaka specializirane ponudbe na turističnih kmetijah in imenovana nova komisija za izvajanje ocenjevanj. Oblikovani so bili predlogi sprememb normativnih aktov s področja dela ter posamezne tehnološke liste. Izvedena je bila strokovno pospeševalna prireditve DSK in akcija S kmetije za Vas. Angažirali so se na področju priznanja statusa »kmečki zavarovanec«, poudarjeno delo je bilo izvedeno na področju obdavčitev dohodka iz dopolnilne dejavnosti za kmetije.

– *Ekonomsko, davčno svetovanje, FADN*

S sodelovanjem kmetijskih svetovalcev in agrarnih ekonomistov, ki delujejo v različnih institucijah, je JSKS skrbela za pospešen pretok znanj in informacij s ciljem izboljšanja ekonomskega položaja kmetov. Kmetije so usposabljali za učinkovito vodenje stroškov, urejanje računov ter vodenje ustrezne dokumentacije. Osebna in skupinska (panožni krožki) ekonomska svetovanja so izvajali na podlagi evidenc gospodarjenja na kmetijskem gospodarstvu, pri čemer so evidentirali kritične ekonomske dejavnike, pripravili izračune ekonomske učinkovitosti posamezne faze ali načina pridelave ter pripravili predloge optimiziranja tehnologije pridelave in drugih ukrepov za doseganje ustrežnejšega dohodka. Za potrebe kandidiranja na različnih razpisih so sodelovali pri pripravi ekonomskega dela poslovnih načrtov. Udeležili so se tudi izobraževanja o izdelavi poslovnega načrta za kmetijo ter usposabljanja o predračunu za uvedbo investicije na kmetiji.

V letu 2023 so pospešeno delali na razvoju digitalnega orodja Farm Manager za področje načrtovanja ekonomske učinkovitega gospodarjenja na kmetijah, katerega so kmetom predstavili na kmetijskem sejmu AGRA ter v okviru demonstracijskih projektov na področju digitalizacije kmetijstva.

Kmetijam, ki vodijo FADN, so v okviru JSKS zagotovili pomoč pri pravilnem in rednem vpisovanju podatkov v mesečna poročila in pri pripravi podatkov za popisne liste ter jih spodbujali k podpisu pogodb z MKGP za sodelovanje v vzorcu poročevalskih kmetij. Za doseganje ciljev so organizirali krožke, predavanja, delavnice in izvajali osebno svetovanje, na katerih so poudarjali pomen natančnosti pri vnosu podatkov ter opozarjali na najpogostejše napake. Pripravili so izvedbo srečanj panožnih krožkov za hmeljarske, mlečne in sadjarske kmetije. V aplikacijo FADN MKGP so pomagali pri oddaji poročil za FADN obveznike.

– *Kratke verige, sheme kakovosti in promocija*

JSKS je imela vlogo kot info točka za odvajanje prispevka Izbrana kakovost (IK), svetovala je v zvezi z vstopom v shemo IK in vpisom v katalog Dobrote slovenskih kmetij (DSK), ki zajema tudi katalog živil za javno naročanje. Aktivnosti so se izvajale po vsej Sloveniji. JSKS je informirala upravičence ter vnašala vloge za sheme, pripravljala ocenjevalni list in izvedla vodene degustacije z ocenjevanjem posameznih parametrov za izbor tipičnega, optimalnega okusa zasavske jetrnice, pripravila specifikacije »zasavska jetrnica«, ocenjevala izdelke za DSK in pripravila strokovno gradivo glede IK-sadje in trgovskih blagovnih znamk.

– *Izvajanje Programa razvoja podeželja 2014–2020*

Izvajalo se je osebno svetovanje upravičencem za: podukrep 6.1 (Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete), podukrep 6.3 (Pomoč za zagon dejavnosti za majhne kmetije), podukrep 4.1 (Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva – 27. JR (za nakup kmetijske mehanizacije za spravilo rastlinskih pridelkov in pridelavi vrtnin) in 28. JR (za naložbe v zmanjšanje emisij

toplogrednih plinov iz kmetijstva) in podukrep 4.2 (Podpora za naložbe v predelavo, trženje oziroma razvoj kmetijskih proizvodov).

Izvedeno je bilo informiranje javnosti in kmetovalcev o ukrepih in spremembah, ki jih prinaša Strateški načrt 2023–2027. V letu 2023 je bil objavljen 1. javni razpis IRP 24 (intervencija za mlade kmete) in IRP 30 (intervencija za medgeneracijski prenos znanja za prenosnika kmetije). Mlade kmete se je spodbujalo k pristopu k intervenciji IRP 24 ter se jim ponudilo vso strokovno pomoč pri realizaciji podukrepa. V okviru JSKS je bila vzpostavljena skupina inovacijskih posrednikov, sestavljena iz predstavnikov kmetijsko gozdarskih zavodov. V okviru JSKS bodo prioritarno delovali na področju izvajanja intervencije IRP 31 in na področju izvajanja AKIS-a v Sloveniji.

Naloga 3: Svetovanje in pomoč pri uveljavljanju ukrepov kmetijske politike

– Informiranje vlagateljev pri izvajanju ukrepov kmetijske politike v okviru zbirne vloge

V JSKS so poskrbeli za implementacijo Strateškega načrta skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027. Vlagatelje so informirali in jim osebno svetovali: o vsebinah, namenu, pogojih in načinu uveljavljanja intervencij kmetijske politike, o obveznostih na ravni KMG (predpisane zahteve ravnanja ter standardov za vzdrževanje zemljišč v dobrem kmetijskem in okoljskem stanju), glede uporabe informacijskega orodja za komunikacijo (SOPOTNIK), Registra kmetijskih gospodarstev, območij OOTT, varovalnih pasov ob vodotokih, o kmetijskih praksah ter o vsebini in namenu ukrepov varstva okolja in narave v povezavi z ukrepi kmetijske politike. Vlagatelje se je seznanilo s spremenjenim postopkom prijave novo najetih kmetijskih zemljišč in izvedbe kontrol na kmetijskih gospodarstvih. Pomagalo se je pri ustreznih načinih vodenja zahtevanih evidenc na kmetijah.

– Pogojenost

Pogojenost je skupek minimalnih zahtev s področja podnebja in okolja, vključno z vodo, tlemi in biotsko raznovrstnostjo ekosistemov, javnega zdravja in zdravja rastlin ter dobrega počutja živali, ki jih morajo upoštevati vsi kmetje, ki prejemajo plačila iz ukrepov skupne kmetijske politike. Predstavljajo jo pravila pogojenosti, ki so sestavljena iz predpisanih zahtev ravnanja (PZR) in standardov dobrih kmetijsko okoljskih pogojev (DKOP). Glavnina aktivnosti je bila v letu 2023 povezana z usposabljanji za izvajanje ukrepov kmetijske politike iz Strateškega načrta 2023–2027.

Naloga 4: Svetovanje pri organizaciji in delovanju rejskih organizacij, organizacij pridelovalcev in drugih oblik združevanja kmetijskih pridelovalcev

– Vzpostavljanje lokalnih partnerstev, organizacij proizvajalcev, drugih oblik proizvodnega združevanja in novih oblik združevanja kmetijskih pridelovalcev

Izvajale so se aktivnosti informiranja in svetovanja za večje povezovanje med tržnimi pridelovalci in formalno vzpostavitev organizacij proizvajalcev, skupin proizvajalcev ali drugih oblik proizvodnega združevanja. Pridelovalce se je spodbujalo k skupni, organizirani pridelavi in trženju. Nudilo se je strokovno pomoč pri razlagi zakonskih okvirjev za povezovanje v organizacije proizvajalcev in skupine proizvajalcev ter druge oblike povezovanja, kot tudi pri pripravi dokumentov pri morebitnih prijavah na tovrstne razpise. JSKS se je vključevala tudi v delo rejskih organizacij in znotraj nekaterih verig povezovanja sodelovala v smislu strokovne podpore pri pripravi tehnologij pridelave ter tržnih pristopov.

– *Varna hrana*

Ta naloga zajema delo pri nastajanju zakonodaj s tega področja do neposrednega svetovanja kmetijam (priprava povzetka pravil glede novih živil iz moke hišnega murna, problematika prostorov glede točenja medu in skladiščenja, proces priprave in popravkov, usklajevanje smernic dobre higienske prakse za predelavo oljk v oljčno olje in namizne oljke, sodelovanje v Skupini za pripravo Akcijskega načrta za manj izgub hrane in zavržene hrane, priprava gradiva povzetka nalog, aktivnosti in kazalnikov iz načrta, ki so obveza za celotno službo, prijava nepoštenih praks varuhu prehranske verige).

– *Delovanje društev, ki delujejo na področju kmetijstva; sodelovanje z nevladnimi organizacijami in agrarnimi skupnostmi ter izvedba državnih tekmovanj*

Izvedeno je bilo informiranje KMG o vrstah in načinih delovanja civilne družbe s področja kmetijstva in gozdarstva ter o pogojih vključevanja in povezovanja, nudena je bila strokovna pomoč pri delovanju posameznih društev, združenj in zvez.

– *Socialno podjetništvo*

Na področju socialnega podjetništva se je kmetijam in osebam s podeželja posredovalo želene informacije glede registracije, vzpostavitve in delovanja socialnih podjetij. Kmetijam se je svetovalo glede razvoja dejavnosti, ki so pomembne za reševanje določenih družbenih problemov (npr. zaposlovanje ljudi, ki imajo omejene možnosti za zaposlitev, medgeneracijsko sodelovanje in tako dalje).

Naloga 5: Svetovanje na področju kmetijskih in s kmetijstvom povezanih predpisov

Pod nalogo svetovanja na področju kmetijskih in s kmetijstvom povezanih predpisov je JSKS strokovno sodelovala z ministrstvi in drugimi državnimi institucijami pri pripravi predpisov, ki se nanašajo na kmetijstvo in razvoj podeželja, vključno s predpisi na področju politike varstva narave in okolja ter upravljanja voda. Prek spletne strani in drugih medijev so bili uporabniki storitev obveščeni o novostih na posameznih zakonodajnih področjih, ki se dotikajo kmetijstva.

Naloga 6: Vodenje, usmerjanje dela in koordinacija (vključno s pripravo programa dela in poročanja ter pripravo navodil, obrazcev, obvestil, protokolov in orodij)

Glavnino vodenja, usmerjanja in koordinacije dela kmetijske svetovalne službe na terenu opravlja Sektor za kmetijsko svetovanje pri KGZS. Usmerjanje in koordinacija strokovnega dela poteka preko obstoječih in novo ustanovljenih strokovnih in delovnih skupin. V letu 2023 so bili organizirani naslednji dogodki: »Posvet javne službe kmetijskega svetovanja«, Lombergarjevi dnevi (3 dnevni strokovni; poljedelski, vinogradniški in sadjarski) posveti z mednarodno udeležbo), Dan tehnike 2023 – okolju prijazna pridelava poljščin in vrtnin, Artiški dnevi (tradicionalni sadjarski posvet) in Zadravčevo – Erjavčevi dnevi.

Z društvi podeželske mladine in ZSPM je JSKS sodelovala pri: pripravi strokovnih vsebin, izvedbi državne prireditve »Mladi in kmetijstvo – KVIZ 2023«, organizaciji strokovne ekskurzije, izvedbi posveta za nosilce dopolnilnih dejavnosti ter soorganizaciji srečanja mladih kmetov iz ukrepa Mladi prevzemniki. Sodelovala je tudi na sejmu AGRA. Organizirala in izvedla je potrjevanje in preverjanje kandidatov za pridobitev certifikata NPK, za katerega je bilo zanimanje veliko, predvsem pri kmetih, ki so v fazi odločanja za nakup kmetije in začenjajo na novo opravljati kmetijsko dejavnost. Prav tako je za kmetijske svetovalce iz vseh KGZ organizirala pridobitev certifikata CECRA, ki so jo vodili certificirani trenerji iz Sektorja za kmetijsko svetovanje.

Usposabljanje svetovalcev je potekalo v skladu s cilji iz programa dela, vendar z nekoliko spremenjenimi poudarki zaradi druginje, velikega vpliva podnebnih sprememb in močno povečanih potreb po usposabljanju iz ukrepov nove SKP in SN 2023–2027. Zaradi vse večje potrebe po vpeljavi novih informacijsko komunikacijskih tehnologij, so nadaljevali z razvojem in vpeljevanjem orodja za e-svetovanje in e-izobraževanje/usposabljanje.

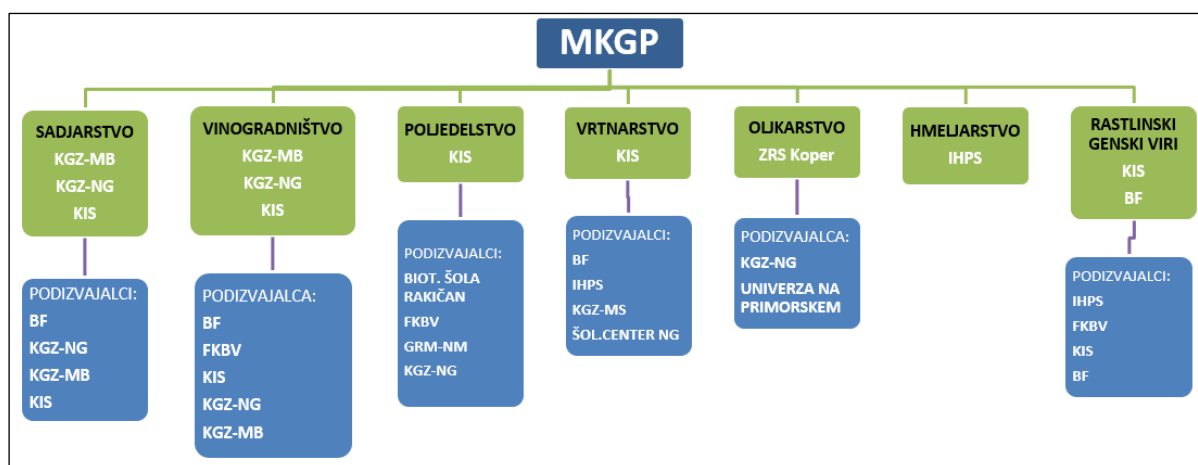
V okviru Javne službe izvajanja strokovnih nalog v proizvodnji kmetijskih rastlin in v živinoreji, vodje služb za posamezna področja na sektorju za kmetijsko svetovanje in svetovalci specialisti iz zavodov, sodelujejo na sestankih in se vključujejo v izvajanje nalog pod okriljem določene javne službe. Vzpostavljeno je sodelovanje in prenos znanja z različnimi inštitucijami v Sloveniji (ministrstva in organi v sestavi ministrstev, fakultete, inštituti, RIC, CPI, Društvo agrarnih ekonomistov Slovenije in ostali). JSKS imajo člana upravnega odbora v mreži svetovalnih organizacij (EUFRAS) in predsednika v mreži svetovalnih organizacij za jugovzhodno Evropo (SEASN).

10.2 Strokovne naloge v proizvodnji kmetijskih rastlin

Na podlagi spremembe Zakona o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 27/17) in v letu 2017 objavljenih predpisov²¹ o delovanju javnih služb, se strokovne naloge v proizvodnji kmetijskih rastlin in naloge rastlinske genske banke izvajajo v sklopu naslednjih specializiranih javnih služb: **Javna služba v poljedelstvu, Javna služba v vrtnarstvu, Javna služba v sadjarstvu, Javna služba v vinogradništvu, Javna služba v oljkarstvu in Javna služba nalog rastlinske genske banke.** V skladu z novo zakonodajo so bili leta 2018 imenovani tudi izvajalci posameznih javnih služb na področju izvajanja strokovnih nalog. Strokovne naloge s področja hmeljarstva se izvajajo v okviru **Javne službe v hmeljarstvu**, ki je urejena s posebno zakonodajo.

Slika 66: Shema javnih služb in izvajalcev

Vir: MKGP

Proizvodnja kmetijskih rastlin postaja zahtevnejša, zato predstavlja dolgoročno stabilna pridelava pomemben strokovni izziv. Za uspešno optimizacijo pridelave je potrebno dobro poznavanje vrst in sort (tudi lokalnih sort) ter ustreznih tehnologij. Ukrepi za obvladovanje tveganj v kmetijstvu morajo biti usmerjeni tudi k prilagajanju kmetijske proizvodnje podnebnim spremembam ter preprečevanju neugodnih vremenskih razmer in blaženju njihovih posledic.

Za doseganje določenih sinergijskih učinkov pri reševanju težav in spodbujanju razvoja v kmetijstvu je bil v okviru obravnavanih javnih služb vzpostavljen sistem strokovno-tehnične koordinacije. Ta sistem bo namenjen novemu načinu zagotavljanja ustreznega prenosa znanja med raziskovalnimi, izobraževalnimi in svetovalnimi ustanovami.

Med glavnimi nalogami strokovnega vodje posamezne javne službe je sodelovanje z Javno službo kmetijskega svetovanja in Javno službo zdravstvenega varstva rastlin, znanstveno-raziskovalnimi ustanovami, univerzami, podjetji, pridelovalci, skupinami in organizacijami pridelovalcev oziroma njihovimi združenji, drugo strokovno javnostjo in nevladnimi organizacijami ter vključevanje njihovih potreb v programe dela javne službe.

²¹ Uredba o javnih službah strokovnih nalog v proizvodnji kmetijskih rastlin (Uradni list RS, št. 60/2017), Pravilnik o pogojih glede prostorov, opremljenosti in kadrov za opravljanje javne službe strokovnih nalog v proizvodnji kmetijskih rastlin (Uradni list RS, št. 60/2017), Uredba o javni službi nalog rastlinske genske banke (Uradni list RS, št. 60/2017) in Pravilnik o merilih, postopkih in metodah za ohranjanje in trajnostno rabo rastlinskih genskih virov za prehrano in kmetijstvo ter o pogojih za opravljanje javne službe nalog rastlinske genske banke (Uradni list RS, št. 62/2017).

Javna služba v sadjarstvu

Za uresničevanje strateških usmeritev v proizvodnji kmetijskih rastlin na področju sadjarstva so glavne strokovne naloge naslednje: introdukcija sort, tehnologije pridelave, zagotavljanje izhodiščnega razmnoževalnega materiala in selekcija sadnih rastlin. Imenovani izvajalci Javne službe v sadjarstvu v obdobju 2018–2024 so Kmetijsko gozdarski zavod Maribor (Sadjarski center Maribor), Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica (Sadjarski center Bilje), Kmetijski inštitut Slovenije in podizvajalec Biotehniška fakulteta.

Introdukcija – Namen naloge introdukcija sadnih rastlin (pečkarjev, koščičarjev, kakija, lupinarjev, jagodičja) je preizkušati novejšje tržno zanimive sorte in podlage, ki so križane ali selekcionirane v tujini in za katere obstaja povpraševanje na trgu. Cilj testiranj v tujini vzgojenih sort ali klonov je ugotoviti njihov proizvodni potencial po količini in kakovosti, njihovo občutljivost za rastlinske patogene ter prilagojenost na naše podnebne razmere. V okviru nalog introdukcije pečkarjev so potekali preizkušanje podlag ter sort jablan in hrušk, ugotavljanje skladiščnih sposobnosti, spremljanje dozorevanja sort jablan in preizkušanje odpornejših sort jablan. V ključen je bil tudi nasad, kjer so zbrane najzanimivejše, proti škrlupu odporne sorte jablan, namenjene za proučevanje njihovih proizvodnih potencialov in za oblikovanje priporočil za gojenje v ekoloških sadovnjakih. Introdukcija sort je potekala pri koščičarih na breskvi, nektarini, slivi, češnji in marelici ter pri kakiju. Introdukcija lupinarjev je potekala na orehu, leski in kostanju, pri jagodičju pa na jagodi, malini in ameriški borovnici. Opravljena so bila fenološka in morfološka opazovanja in vrednotenje gospodarsko pomembnih parametrov kakovosti plodov s pripadajočimi fizikalno kemičnimi in organoleptičnimi analizami. Poseben poudarek je bil tudi na spremljanju občutljivosti sort za škodljive organizme, odpornosti proti ekstremnejšim razmeram pridelave in prilagodljivosti na dane okoliščine pridelave. V zimskem času je bilo delo razširjeno tudi na spremljanje fizioloških motenj in bolezni, ki bi se lahko pojavile med skladiščenjem, ter na to, ali je s tem razširjena možnost uveljavitve določene sorte. Pridobljeni rezultati se uporabljajo za oceno primernosti uspevanja novih sort v naših pedoklimatskih razmerah, kar služi kot osnova za priporočanje sort za Sadni izbor Slovenije, ki se posodablja na vsake štiri leta (zadnjič leta 2022). Skupno je bilo v sortne poskuse v letu 2023 vključenih 271 sort in 24 podlag sadnih vrst na različnih lokacijah v Sloveniji (73 sort pečkarjev, 78 sort koščičarjev, 104 sort lupinarjev in 16 sort jagodičja). Nadaljevalo se je spremljanje dozorevanja sort jablan, pri katerih se določa obiralno okno, saj je določitev pravega časa obiranja določene sorte jabolk med pomembnejšimi tehnološkimi odločitvami.

Tehnološki poskusi – V tehnoloških poskusih sadnih rastlin (pečkarjev, koščičarjev, kakija, lupinarjev, jagodičja) se izvajajo aplikativni poskusi z neposredno uporabno vrednostjo za pridelovalce. Strokovno delo je usmerjeno v iskanje in preizkušanje primernih tehnologij pridelave, tudi v spremenjenih podnebnih razmerah. V poskusnih nasadih se preučujejo večja števila dreves pri odbranih sortah in podlagah iz introdukcije (specifične zahteve glede gostote sajenja, gojitvene oblike, časa in načina rezi ter drugih agrotehničnih ukrepov) ter uvajajo nove, okolju in potrošnikom prijaznejše tehnologije pridelovanja sadja. V okviru nalog tehnologij pridelave so bili v letu 2023 izvedeni različni tehnološki poskusi, med njimi pri pečkarjih poskusi kemičnega redčenja plodičev v integrirani in ekološki pridelavi jabolk, preizkušanje možnosti uporabe evaporativnega ohlajanja za namen zapoznitve cvetenja dreves, poskus izboljšanja nastanka plodičev z nanosom giberelinske kisline, strategija upravljanja utrjenih tal v sadovnjaku, preizkušanje novih gojitvenih oblik, preskušanje prilagojenega škropilnega programa glede na sortiment odpornih sort, problematika zatiranja listnih uši na jablani, mehanska traktorska rez jablan, ter poskus obdelave tal v nasadih hrušk. Pri koščičarih in kakiju smo izvedli naslednje tehnološke poskuse: intenzivnost pomladanske rezi češenj, pokrivanje češenj z večfunkcijsko zaščito proti pokanju in za obvladovanje škodljivcev, preizkušanje sredstev proti pokanju češenj, poskus izboljšanja dozorevanja kakija, primerjava

pozno brstečih ekotipov s standardnimi drevesi sorte kaki Tipo, visoko cepljenje marelic in obdelava tal v nasadu breskev. Pri jagodičju smo izvedli poskuse uporabe biorazgradljive folije za pridelavo jagod in poskuse gojitvene rezi pri haskap jagodi. Pri lupinarjih smo ugotavljali vpliv termina spravila in pogojev sušenja na kakovost plodov orehov. Pridobljeni rezultati tehnoloških poskusov pripomorejo k racionalizaciji in optimizaciji tehnologije pridelave.

Izhodiščni razmnoževalni material – Z zagotavljanjem izhodiščnega razmnoževalnega materiala pečkarjev, koščičarjev, kakija in lupinarjev sta drevesničarjem omogočena pridelava uradno pregledanega in potrjenega razmnoževalnega materiala in sadik ter nadzorovan promet z njimi v skladu s predpisi o trženju razmnoževalnega materiala in sadik sadnih rastlin. V naših podnebnih razmerah je odbran material izhodišče za pridelavo kakovostnega sadilnega materiala in kakovostnega pridelka. V letu 2023 je v okviru nalog zagotavljanja izhodiščnega razmnoževalnega materiala pridelava cepičev potekala v skladu s programom. V matičnem nasadu Sadjarskega centra Maribor oskrbujejo 749 matičnih dreves jablan na površini 0,79 hektarja ter 296 matičnih dreves odpornih in starih sort na površini 0,33 hektarja. Pridelanih je bilo 150.000 certificiranih cepičev in 50.000 standardnih (CAC) cepičev jablan. V letu 2023 so prodali 9.070 cepičev certificiranega statusa in 14.100 cepičev CAC kategorije. V matičnem nasadu Bilje oskrbujejo 250 matičnih dreves kategorije CAC na prostem (za pridelavo cepičev češenj in višenj) ter 117 dreves kakija. V mrežniku I vzdržujejo 81 matičnih dreves CAC kategorije (za pridelavo cepičev breskev, nektarin, marelic, sliv). Nadalje se v mrežniku II oskrbuje 81 matičnih dreves za pridelavo brezvirusnih cepičev breskev, nektarin, marelic in sliv za namen certifikacije po novi shemi vzdrževanja matičnih rastlin. V matičnih nasadih koščičarjev so bili opravljeni zdravstveni pregledi dreves in odvzeti vzorci za analize na virus šarke (PPV) in fitoplazmo koščičarjev (ESFY). Skupno je bilo v letu 2023 namenjeno drevesničarjem 57.355 očes.

Selekcija – V okviru naloge selekcija sadnih rastlin je delo potekalo pri orehu in kostanju. Seleksijsko delo temelji na gensko zelo različnih lokalnih populacijah in sortah lupinarjev, glavni namen naloge sta vzgoja domačih sort oziroma klonov in vpis v sortno listo. Pridobivanje novih domačih sort, klonov in tipov je bilo večinoma vezano na odbiro ustreznih genotipov iz avtohtone populacije. Odbrani perspektivni genotipi so nato vključeni v preizkušanja, ki vključujejo podrobnejše opazovanje in primerjavo s standardnimi, že uveljavljenimi sortami. V letu 2023 je bilo vključenih 310 avtohtonih sejancev oreha, preizkušenih 13 preselekcioniranih genotipov oreha. Pri kostanju so opazovali 89 akcesij za namen pozitivne množične selekcije ter opravili pomološke analize 46 akcesij. Rezultati seleksijskega dela so ena od podlag za spremembe in dopolnitve sadnega izbora.

Javna služba v vinogradništvu

Za uresničevanje strateških usmeritev v proizvodnji kmetijskih rastlin na področju vinogradništva so glavne strokovne naloge naslednje: selekcija vinske trte, introdukcija in tehnologije pridelave ter zagotavljanje izhodiščnega razmnoževalnega materiala. Imenovani izvajalci Javne službe v vinogradništvu v obdobju 2018–2024 so Kmetijsko gozdarski zavod Maribor (Seleksijsko trsničarsko središče Ivanjkovci), Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica (Seleksijsko trsničarsko središče Vrhpolje) in Kmetijski inštitut Slovenije.

Selekcija – Selekcija vinske trte je odbira trt z želenimi lastnostmi za nadaljnje razmnoževanje. Osnovna je pozitivna množična selekcija, ki temelji na vizualnih opazovanjih v vinogradu, in rezultat je razmnoževalni material kategorije standard. Pozitivna množična selekcija vinske trte je osnova za klonsko selekcijo, ki se kot končni rezultat pokaže s potrjenimi kloni. V letu 2023 se je dosedanje število 39 slovenskih klonov, 16 sort vinske trte povečalo na 47 slovenskih klonov 18 sort vinske trte, kar nam zagotavlja neodvisnost ali samooskrbo s cepljenkami vinske

trte. Seleksijsko delo je ključno za prihodnje generacije vinogradnikov in vinarjev ter trsničarjev. Z nadaljevanjem obstoječega dela, pridobivanjem klonov sort, prilagojenih našim razmeram, in klonov naših starih domačih sort bomo lahko tudi v prihodnosti neodvisni od razmer na evropskem trgu. Selekcija se izvaja v vseh treh vinorodnih deželah Slovenije (Podravje, Posavje in Primorska). V okviru naloge selekcija vinske trte se je v letu 2023 nadaljeval nov cikel klonske selekcije s slovenskimi potrjenimi kloni in gospodarsko pomembnimi vinskimi sortami. Seleksijski cilj je odbrati take nove slovenske klone, ki bodo čim bolj prilagojeni spremenjenim podnebnim razmeram (odpornost proti sušnemu stresu), ter sorte, ki bodo dajale zmerne pridelke in bodo odpornejše proti grozdni gnilobi. Klonska selekcija vinske trte se izvaja na podlagi seleksijskih knjig in rezultatov pozitivne množične selekcije v standardnih matičnih vinogradih. Rezultati seleksijskega dela so tudi ena od podlag za dopolnitve izbora vinskih sort (trsni izbor), katerih gojenje se priporoča oziroma je dovoljeno v posameznih rajonizacijskih enotah. Pri novem ciklusu klonske selekcije je dana prednost odbranim elitam sort Malvazija, Vitovska Grganja, Rebula, Muškat ottonel, Rumeni muškat, Šipon, Laški rizling. Izbrana 2 klonska kandidata sorte Refoš in 4 klonski kandidati sorte Zeleni sauvignon so v postopku uradne potrditve novih slovenskih klonov. Izvajala se je tudi pozitivna množična selekcija lokalnih sort. Pri pridelovanju grozdja sta za uspešen razvoj vinogradništva in vinarstva ključna tudi sledenje trendom v vinogradništvu in vinarstvu in s tem uporaba takih sort, klonov in podlag trte, ki so prilagojene na naše rastne razmere, so ob primerni zaščiti dovolj odporne proti boleznim in škodljivcem, obenem pa zagotavljajo pridelavo tržno zanimivih pridelkov in produktov. Trendom trenutno sledimo z nalogama introdukcije sort in tehnoloških poskusov.

Introdukcija – V okviru naloge se pri vinski trti preizkušajo vrednosti sort za pridelavo. Preizkušanje se izvaja pri novo introduciranih sortah vinske trte in podlagah (rod *Vitis* L.) in pri novo selekcioniranih klonih sort vinske trte. Naloga obsega preizkušanje novih sort za nadomeščanje ali dopolnitev izbora vinskih sort, preizkušanje novih doma vzgojenih in tujih klonov že rajoniziranih vinskih sort z namenom doseganja boljše kakovosti in izenačene rodnosti, večje vsebnost nekaterih snovi v vinu (npr. polifenoli) ali večje odpornosti proti boleznim in škodljivcem trte. Poleg tega se preizkušajo podlage, ki so odpornejše proti boleznim in škodljivcem (npr. trsna uš, nematode, bakterijske bolezni in fitoplazme), stresnim rastnim razmeram (npr. suši) ali fiziološko bolj ustrezajo našim sortam vinske trte. Namen je izboljšanje trsnega izbora glede na tehnološke značilnosti sort. V letu 2023 se je nadaljevala introdukcija tujih in doma selekcioniranih sort vinske trte v vseh treh vinorodnih deželah Slovenije. Izvedena je bila introdukcija dvanajstih vinskih in namiznih sort medvrstnih križancev ter tehnološki poskusi na sedmih podlagah vinske trte, na katere sta bili cepljeni dve sorti Refoš (klon SI 35) ter Modra frankinja (klon SI 47).

Izhodiščni razmnoževalni material – Naloga zagotavljanja izhodiščnega razmnoževalnega materiala vinske trte omogoča pridelavo baznih trsnih cepljenk za oskrbo trsničarjev in vinogradnikov, ki se odločijo za sajenje matičnih vinogradov. Ostali vinogradniki imajo posredne učinke, saj lahko kupijo kakovostne trsne cepljenke iz doma selekcioniranega materiala in pridelujejo grozdje domačih sort. Seleksijsko trsničarski središči sta edini pooblaščenici za pridelavo sadilnega materiala kategorije »baza«. Za nemoteno pridelavo cepičev in trsnih cepljenk je treba urediti vsakoletno prijavo pri KIS (Služba za uradno potrjevanje) za uradno potrditev baznih cepičev in trsnih cepljenk ter se redno usposablja na področju zdravstvenega varstva rastlin. V letu 2023 je bilo v Seleksijsko trsničarskem središču Ivanjkovci cepljenih 5.000 trsnih cepljenk, pridelanih 126.000 oces cepičev baza in 41.600 baznih ključev podlag. V Seleksijsko trsničarskem središču Vrhopolje je bilo pridelanih 150.000 cepičev. V baznem vinogradu vzdržujejo 6.246 trsov 44 slovenskih klonov, ki so za vinogradništvo izhodiščni material visoke genetske in zdravstvene vrednosti. Vzdržujejo tudi

kolekcijo starih sort vinske trte (primorskih sort, interspecifičnih sort in namiznih sort). Na izbranih trtah so bili nabrani vzorci listov in narejeni testi ELISA (testiranje na viruse).

Javna služba v poljedelstvu

Namen Javne službe v poljedelstvu je uresničevanje strateških usmeritev razvoja na tem področju, in sicer z bolj ciljnim in nekaterimi novimi strokovnimi nalogami ter s koordiniranim in učinkovitejšim prenosom rezultatov nalog do JSKS, pridelovalcev in druge zainteresirane javnosti. V okviru Javne službe v poljedelstvu se izvajajo naslednje strokovne naloge: žlahtnjenje poljščin, introdukcija poljščin in ugotavljanje njihove vrednosti za predelavo, tehnologije pridelave poljščin ter strokovno-tehnična koordinacija v poljedelstvu. Izvajalec te javne službe je KIS, skupaj z podizvajalci.

Slovenija je v preteklosti tradicionalno veljala za deželo z dobro razvitim semenarstvom, ki se je v zadnjih desetletjih pri marsikateri vrsti kmetijskih rastlin močno skrčilo. Eden glavnih pogojev za razvoj slovenskega semenarstva je razvoj lastnih sort kmetijskih rastlin. Tudi mednarodne organizacije (npr. FAO) pozivajo k okrepitvi javnih programov žlahtnjenja. V priporočilih o preskrbi s hrano spodbujajo k nacionalni finančni podpori javnim programom žlahtnjenja rastlin, preskrbi s semenom za lastno proizvodnjo hrane rastlinskega izvora in biotski raznovrstnosti pri kmetijski pridelavi. V ta okvir spada tudi uporaba lokalnih rastlinskih genskih virov (v nadaljnjem besedilu: RGV) pri žlahtnjenju novih sort kmetijskih rastlin. Slovenija ima v ta namen na voljo obsežno zbirko RGV, ki izkazuje največjo variabilnost pri zelenjadnicah (stročnice, križnice, solata) in krmnih rastlinah (drobno in debeložrnate metuljnice, trave).

Žlahtnjenje – Dolgoročna cilja žlahtnjenja poljščin sta priprava in izvedba programov žlahtnjenja pri izbranih vrstah poljščin (krompir, ajda, črna detelja in travniška bilnica), kar pomeni v predvidenem obdobju vzgojiti in v sortni listo vpisati sorte rastlin z ustreznimi zaželenimi in izboljšanimi lastnostmi. V letu 2022 sta bili potrjeni novi sorti pod imenom KIS Mangart in KIS Tamar. V letu 2023 je zaključil triletno preizkušanje za registracijo končal VPU križanec krompirja KIS 11-184/257-1, drugo leto pa bo končal VPU križanec krompirja KIS 10-242/2476. Iz programa žlahtnjenja ajde je bila v letu 2023 uradno potrjena in vpisana nova sorta ajde KIS Olga.

Introdukcija – Program introdukcije poljščin poteka pri koruzi, žitu, krmnih rastlinah in pesi, oljnicah in predivnicah ter krompirju. Rezultati preizkušanj so objavljeni na spletni strani KIS.

Tehnološki poskusi – V letu 2023 so se iz nabora nalog iz Uredbe o javnih službah strokovnih nalog v proizvodnji kmetijskih rastlin²² izvajali naslednji tehnološki poskusi:

- preučevanje možnosti povečanja izkoristka N gnojil in učinkovitosti uporabe mikrobnih stimulansov simbiotske vezave N,
- preučevanje vpliva sprotne gnojenja trajnega travinja s fosforjem in kalijem,
- vpliv foliarnega dognojevanja v koruzi,
- vpliv poznega spravila koruze in neustrezne manipulacije po žetvi na prisotnost mikotoksinov,
- preučevanje dolgoročnih vplivov pridelovalnih sistemov na mineralizacijo in vsebnosti organske snovi v tleh v različnih pedoklimatskih pogojih,
- preučitev kombinacij različnih mešanic za zeleno gnojenje,
- ohranitveni način pridelave poljščin,

²² Uradni list RS, št. 60/17.

- preizkušanje možnosti energijsko bogatih voluminoznih mešanic za nadomeščanje koruzne silaže na tleh s tveganjem za sušo,
- preizkušanje možnosti združene pridelave koruze za zrnje in visokega fižola,
- preizkušanje prezimnih in neprezimnih mešanic dosevkov,
- možnosti zatiranja plevela *Cyperus* v koruzi.

V okviru strokovno-tehnične koordinacije je bila posebna pozornost namenjena okrepitvi sodelovanja z Javno službo kmetijskega svetovanja in področju semenarstva ter Javno službo zdravstvenega varstva rastlin. Organiziranih je bilo več dogodkov: dnevi žit in koruze, dan krompirja, koordinator pa je sodeloval tudi na drugih kongresih in posvetih s področja poljedelstva ter pri pripravah in organizaciji simpozija Novi izzivi v agronomiji z mednarodno udeležbo.

Javna služba v vrtnarstvu

Za uresničevanje strateških usmeritev v proizvodnji kmetijskih rastlin na področju vrtnarstva so glavne strokovne naloge naslednje: selekcija zelišč, žlahtnjenje zelenjadnic, introdukcija zelenjadnic in ugotavljanje njihove vrednosti za predelavo, introdukcija in ekološka rajonizacija zelišč ter ugotavljanje njihove vrednosti za predelavo. Imenovani izvajalec Javne službe v vrtnarstvu je KIS s podizvajalci (za obdobje 2018–2024).

Žlahtnjenje – V okviru naloge žlahtnjenje zelenjadnic se izvaja žlahtnjenje zrnatih stročnic (fižola) in zelja. To je podlaga za razvoj in pospeševanje semenske pridelave v Sloveniji in zagotavljanje stabilne oskrbe s semeni oziroma sortami rastlin za zagotavljanje prehranske varnosti. Žlahtniteljski cilji zrnatih stročnic (fižola) so vzgoja novih sort odlične kakovosti, z velikim pridelkom in izboljšano odpornostjo proti boleznim. V letu 2023 je bilo delo usmerjeno v selekcijsko delo, delo v genetskem laboratoriju, odbiro najboljših križancev po metodi pozitivne selekcije, izvajanje ciljnih ročnih križanj, končno preverjanje ustreznosti dveh odbranih križancev za začetek postopka vpisa križancev/kandidatnih sort, evalvacije v rastni sezoni, zbiranje podatkov ter pobiranje žlahtniteljskega materiala in končno obdelavo vseh pridobljenih rezultatov. Kot rezultat žlahtnjenja je bila v letu 2021 vpisana v Slovensko sortno listo nova sorta nizkega fižola KIS Amand, v letu 2022 nova sorta fižola KIS Marcelijan. Za kandidatno sorto KIS Silverij je bilo potrebno v letu 2023 naknadno izvajati končno selekcijo z namenom izboljšanja zdravstvenega stanja. V letu 2023 je bila v sortno listo vpisana nova sorta fižola KIS Pavlin, v postopku registracije pa so še sledeče nove sorte fižola: KIS Nazarij, KIS Galikan, KIS Ahac. Žlahtniteljski cilji pri zelju so optimiziranje žlahtniteljskega postopka za kontinuirano pridobivanje tržno zanimivih hibridnih sort, ki bodo v tipu varaždinskega zelja ali sort s primernimi morfološki lastnostmi in ustrezno prehransko vrednostjo. Dosedanji rezultat strokovne naloge žlahtnjenja, uvedene v letu 2014, je bil vpis nove sorte zelja Presnik F1 v sortno listo v letu 2016, v letu 2020 je bila v sortno listo vpisana hibridna sorta Rožnik in v letu 2023 hibridna sorta Kosobrin. V postopku registracije so hibridne sorte zelja KIS Sarmin, KIS Krpan in KIS Brincelj.

Introdukcija – Introdukcija zelenjadnic in ugotavljanje njihove vrednosti za predelavo temeljita na odločitvi, da je zaradi ugotavljanja prilagojenosti na naše rastne razmere potrebno preverjanje sort za pridelavo in uporabo v naših pridelovalnih razmerah. Namen in cilj naloge introdukcije, ki jo izvajajo vrtnarska centra v okviru BF in KIS ter vrtnarske postaje v okviru Šolskega centra Nova Gorica, Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije, Kmetijsko gozdarskega zavoda Murska Sobota, je pridobiti podatke o sortah, preizkušenih na več lokacijah, pri različnih načinih pridelovanja in za različne namene uporabe. Vpis sort zelenjadnic v sortno listo je obvezen, vendar brez obveznega preverjanja njihovih agronomskih

lastnosti oziroma vrednosti za pridelovanje in uporabo. Ugotavljanje agro-ekološke prilagojenosti in tehnološke vrednosti sort z drugih geografskih območij, ki bi bile lahko pridelovalno in tržno zanimive tudi v naših pridelovalnih razmerah, je podlaga za pripravo opisne sortne liste, ki je namenjena dobaviteljem semenskega materiala, strokovnjakom kmetijske svetovalne službe, predvsem pa pridelovalcem zelenjadnic. V okviru naloge introdukcija sort zelenjadnic so bili v letu 2023 izvedeni preizkušanje vrednosti za pridelavo ter uporaba novih in lokalnih sort različnih vrst zelenjadnic (paradižnik, nizek fižol za stročje, zgodnje zelje, prezimna čebula, špargelj) na različnih lokacijah oziroma v različnih terminih. Pri fižolu za zrnje so bile vključene tudi lokalne sorte. Vrtnarske postaje in centra vsako leto prirejajo dneve odprtih vrat, na katerih kmetijskim svetovalcem in pridelovalcem z različnih območij Slovenije omogočijo ogled poskusnih polj ter predstavijo svoje delo. Sortni poskusi se v različnih pridelovalnih območjih proučijo v različnih terminih pridelave, da se določijo najprimernejši roki setve in izberejo najprimernejše sorte za posamezne termine pridelave. Vključena je bila tudi pridelava v zaščitenem prostoru, saj takšna pridelava omogoča večji nadzor nad pogoji pridelave in s tem zunajsezonsko in podaljšano pridelavo.

Tehnološki poskusi – V letu 2023 so bili izvedeni tehnološki poskusi zelenjadnic: preskušanje tehnologij prehrane rastlin (vpliv dodajanja apna, organske snovi in zeolita na vsebnosti kadmija v pridelku česna), preskušanje tehnologij pridelave z biorazgradljivimi materiali (vodila, različne zelenjadnice), preskušanje tehnologij z biorazgradljivimi materiali (folije za prekrivanje tal, različne zelenjadnice), trajni kolobarni poskus (tretje leto poskusa z zelenjadnicami v enostavnem zaščitenem prostoru), preskušanje tehnologij zasnove posevka (termini setve nizkega fižola za zrnje), primerjava tehnik gojenja (hidroponska NFT in talna terminska pridelava solate), preizkušanje biostimulantov (solata in sušni stres).

Selekcija – S strokovno nalogo selekcije zelišč se vzpostavlja sistem selekcije izbranih zelišč oziroma vzgoje slovenskih sort zelišč iz samoniklih rastlinskih vrst in tistih, shranjenih v rastlinski genski banki. V letu 2023 so potekali ovrednotenje genskega materiala kolmeža in vzpostavitev kontinuiranega sistema selekcije kolmeža in kumine.

Introdukcija – Namen naloge introdukcija in ekološka rajonizacija zelišč je opredeliti in opisati vrednost za pridelavo, uporabo ter predelavo tržno zanimivih zelišč v različnih agroekoloških območjih Slovenije. Cilj je določiti izbor ekotipov semena in sadik za slovenske pridelovalce zelišč, hkrati pa zagotoviti kakovostno domačo surovinsko bazo tudi za predelovalce zelišč. Naloga vključuje proučevanje različnih tehnologij pridelave posameznih zelišč ter določanje količine pridelane droge in kakovosti pridelka. V letu 2023 sta bili izvedeni introdukcija melise, ter rajonizacija zlate melise, sladkega pelina in mačje mete.

Javna služba v oljkarstvu

Za uresničevanje strateških usmeritev na področju oljkarstva so glavne strokovne naloge naslednje: selekcija in introdukcija sort, zagotavljanje izhodiščnega razmnoževalnega materiala, tehnologija pridelave in ugotavljanje vrednosti oljk za predelavo. Imenovani izvajalec Javne službe v oljkarstvu v obdobju 2018–2024 je Inštitut za oljkarstvo, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, s podizvajalcema: Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica (Poskusni center za oljkarstvo) in Univerza na Primorskem (Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije).

Selekcija – Namen naloge selekcija sort oljke je predvsem vzpostavitev zbirke podatkov o posamezni domači ali udomačeni sorti/akcesiji, ki se bo uporabljala kot osnova za nadaljnje sistematično delo na področju selekcije. Za sorto Mata je bilo na treh lokacijah (Purissima, Srečovlje, Šempeter) opravljeno morfološko vrednotenje in na dveh lokacijah (Purissima in

Sečovlje) agronomsko vrednotenje ter oljevitost (po Soxhletu in z metodo NIR). Na vzorcih olja sorte Mata je bila opravljena kemijska karakterizacija.

Introdukcija – Pri nalogi introdukcija sort oljke so se v kolekcijsko-introdukcijskih nasadih oljk Purissima in Šempeter za vsako sorto v kolekciji spremljale fenofaze (cvetenje), ugotavljala se je rodnost, pridelek oljk na drevo in proizvodnja olja na drevo, dozorevanje in oljevitost ter ocenila občutljivost na škodljive organizme.

Izhodiščni razmnoževalni material – Cilj zagotavljanja izhodiščnega razmnoževalnega materiala oljke je zagotoviti matična drevesa registriranih domačih in udomačenih sort ter ugotoviti primeren način pridelave sadilnega materiala, s katerim se ohranja pestrost lokalnih sort in hkrati omogoča vzpostavitev proizvodnje sadik. V letu 2023 se je na osnovi dveletnega (2021, 2022) investiranja vzpostavil matični nasad lokalnih sort oljk. Nasad, velikosti 0,5 ha, je opremljen s sodobno opremo za spremljanje okoljskih parametrov in za vzdrževanje matičnih dreves. V nasad so se posadile sadike 6 registriranih lokalnih sort: Istrska Belica, Buga, Črnica, Drobница, Mata in Štorta, ki so bile vzgojene v okviru te naloge. Nasad je namenjen pridobivanju sadilnega materiala teh registriranih sort oljk, preučevanju tehnologije pridelave in dejavnostim za prenos znanja. Nadaljevalo se je preizkušanje ukoreninjenja potaknjencev Istrske Belice, pridobljenih iz namakanih in nenamakanih nasadov, v dveh različnih obdobjih in uporabi 6 različnih koncentracij hormonov za ukoreninjenje (IBA). Vzdrževal se je matični nasad Istrske Belice v Dekanih.

Tehnološki poskusi – Naloga tehnologije pridelave oljke se posebej osredotoča na ugotavljanje ustrezne pridelave sorte Istrska belica in posebej za ostale pomembnejše sorte. Pri Istrski Belici se je preizkušal odziv na sušni stres ter ugotavljali vzroki čezmernega odpadanja plodov in različne rodnosti oljk znotraj istega nasada in med različnimi lokacijami. Uporabljena je bila foliarna analiza na 40 vzorcih, pridobljenih iz različnih lokacij, načinov pridelave in podlag, pri čemer se je primerjalo ugotavljanje prehranjenosti oljk s standardno metodo in z NIR metodo. Na 72 vzorcih pa se je ugotavljala prehranjenost v okviru na novo vzpostavljenega poizkusa foliarnega gnojenja. Spremljala se je napadenost plodov Istrske Belice z oljčnim moljem in marmorirano smrdljivko ter poškodovanost semen zaradi drugih abiotskih dejavnikov v 8 terminih in na 19 lokacijah za 153 vzorcev. Izvedene so bile analize vsebnosti skupnih biofenolov in sestave biofenolov za 69 vzorcev oljčnega olja sort Istrska Belica in Leccino. S preučevanjem nekaterih ostalih pomembnejših registriranih sort oljk iz kolekcijskega nasadov Purissima in Šempeter ter na terenu (Coratina, Frantoio, Oblica, Pendolino, Picholine in Grignan) se je na 18 vzorcih ugotavljala primernost za širjenje sort v proizvodne nasade ter tehnologija za posamezno sorto: opazovanje na terenu, spremljanje fenofaz in oploditve, pomološka karakterizacija, odpornost na škodljive organizme; opravljena je bila tudi kemijska karakterizacija olj teh sort oljk in določena oljevitost s spektrometrom NIR.

Vrednost oljk – Pri ugotavljanju vrednosti oljk za predelavo so se izvajale redne naloge: spremljanje dozorevanja, spremljanje letnika in ugotavljanje vpliva shranjevanja, filtracije ter novih tehnologij na kakovost olja. Spremljanje dozorevanja je potekalo na terenu ter vključuje spremljanje oljevitosti, okužb z oljčno muho, oljčnim moljem in marmorirano smrdljivko. Spremljanje se je izvajalo na več lokacijah pri sortah Istrska belica, Leccino in Maurino. Vključenih je bilo 175 vzorcev. Na 30 vzorcih se je naredila kemijska analiza olja (vsebnost oleinske kisline, biofenolov, lignanov). Pridobljeni rezultati so se primerjali z večletnimi rezultati. Informacije o dozorevanju so se pošiljale po elektronski pošti na več kot 230 naslovov in se objavljale na spletni strani KGZ Nova Gorica.

Spremljanje letnika – Podnaloge, spremljanje letnika oljčnega olja, je obsegala: določanje kislosti in peroksidnega števila (266 vzorcev), spremljanje maščobnokislinske sestave (62 vzorcev), sterolne sestave in biofenolov na reprezentativnih vzorcih, vsebnost biofenolov v

sortnih oljih, predelanih v oljarni, glede na oljke iz namakanih ali nenamakanih oljčnikov (10 vzorcev). Določevanje parametrov kakovosti se v letu 2023 ni izvajalo, ker ni bilo pridobljenih dovolj vzorcev, namesto tega je bilo izvedeno izobraževanje pridelovalcev (17 delavnic) na temo senzoričnega ocenjevanja. Senzorično ocenjevanje se je izvedlo na 86 vzorcih letnika 2022 s tekmovanja Zlata oljčna vejica in na 89 vzorcih letnika 2023 s tekmovanja Mlado oljčno olje 2023.

V okviru podnaloge, ugotavljanje vpliva shranjevanja in filtracije ter novih tehnologij na kakovost olja, se je zaključil poskus ugotavljanja vpliva shranjevanja sortnih olj na senzorične značilnosti, vsebnosti biofenolov, maščobnokislinske sestave, tokoferolov in hlapnih spojin. Zaradi izpada pridelka in preobilnega deževja se ni izvedlo poskusa proučevanja vpliva namakanja.

Javna služba nalog rastlinske genske banke

Rastlinski genski viri (RGV) so osnova za zagotavljanje prehranske varnosti, ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostno kmetijstvo. Po zakonodaji za njihovo ohranjanje v Sloveniji skrbi Javna služba nalog rastlinske genske banke (JSRGB). Za izvajalca JSRGB sta bila za sedem let (2018–2024) imenovana Kmetijski inštitut Slovenije (za program JSRGB-KIS) in Biotehniška fakulteta (za program JSRGB-BF). V zbirkah obeh izvajalcev se v obliki semen, kolekcijskih nasadov in *in vitro* razmerah skupno hrani 5.639 RGV.

Pri tem JSRGB-KIS skrbi za zbirke RGV krmnih rastlin, krompirja, vrtnin, hmelja, jagodičja in vinske trte, hkrati pa KIS opravlja tudi naloge strokovno-tehnične koordinacije. Pri izvajanju nalog zbirke krmnih rastlin kot podizvajalec sodeluje BF, za zbirke jagodičja in vinske trte je podizvajalec Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru (FKBV), vse naloge za zbirko hmelja pa izvaja podizvajalec Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije (IHPS). Od leta 2022, ko se je KIS-u priključil Seleksijsko-poskusni center Ptuj (SPC), se v okviru JSRGB-KIS izvajajo tudi naloge za spodbujanje ohranjanja in ponovne uporabe lokalnih sort in populacij.

JSRGB-BF pa skrbi za zbirke žit, sadnih rastlin ter zdravilnih in aromatičnih rastlin. Kot podizvajalci sodelujejo KIS za zbirko žit, FKBV za zbirko sadnih rastlin ter IHPS za zbirko zdravilnih in aromatičnih rastlin.

V letu 2023 so bile pri posameznih zbirkah izvedene naslednje naloge: zbiranje in evidentiranje RGV *ex situ*, razmnoževanje in zagotavljanje trajnostne rabe RGV, opisovanje in vrednotenje akcesij RGV, administrativno-tehnične naloge ter ozaveščanje javnosti in mednarodno sodelovanje. Naloge so se opravljale v skladu z operativnim priročnikom RGV, splošnimi navodili za upravljanje zbirk RGV in navodili za upravljanje posameznih zbirk RGV, ki so bili pripravljeni v okviru projektne naloge Priprava priročnikov oziroma splošnih in specifičnih standardnih operativnih postopkov za *ex situ* ohranjanje RGV.

V letu 2023 so se pri realizaciji zastavljenih ciljev pri posameznih zbirkah zaradi neugodnih vremenskih razmer (suša, visoke temperature in avgustovske ekstremne poplave) pojavila nekatera odstopanja.

Krmne rastline – Pridobljen je bil le del akcesij iz programa; ob cvetenju metuljnic so bila popisana rastišča, izvajal se je poskus s travniško bilnico, opravljena je bila analiza krmne vrednosti travniške bilnice iz poskusa PRP za osnovno evalvacijo, setev krmne buče in krmnega graha je bila zaradi deževja in slabe kalivosti neuspešna, zaradi poplavljanja in počasnejše rasti v prvem letu rasti štirih akcesij trav ni bilo mogoče razmnožiti, dodani so bili 4 ekotipi trav in metuljnic, razmnoženi so bili ekotipi pasje trave, opravljen je bil test kalivosti

pri 31 ekotipih trav in detelj, opravljen je bil osnovni opis in vrednotenje DacVar-3 in vzdrževan poskus DacVar-2.

Krompir – Pri tej zbirki gre predvsem za hranjenje starih lokalnih sort in tudi novejših sort, ki niso več v pridelavi, ter nekaterih zanimivih akcesij z viri odpornosti. Pri akcesijah se je določevala prisotnost virusov, pri čemer se zdravstveno stanje v primerjavi s predhodnim letom ni poslabšalo. V letu 2023 je bila pri vseh slovenskih sortah prisotnost virusa PVS ugotovljena z metodo RT-PCR, pri čemer je potrdila rezultate metode ELISA.

Vrtnine – Delo je potekalo skladno s programom; avgustovske poplave so prizadele mrežnike (razmnoževanje fižola) in poskusno polje (razmnoževanje zelja in čebule). Kljub temu je bila pridelana zadostna količina semena, da se je lahko opravilo načrtovane opise in vrednotenja pri fižolu in solati. Drugače je bilo pri zelju, saj so rastline propadle oziroma se niso razvile, zato ni bilo mogoče izvesti načrtovanega opisa. Razmnožena in shranjena je bila primerna količina čebule in česna. Opravljena je bila analiza kalivosti. Za namene projekta GarliCCS so bili pobrani vzorci listov za DNA analize, izvedena so bila tudi fenotipska vrednotenja.

Hmelj – Delo je potekalo v skladu s potrjenim programom. Avgusta je nasade hmeljišč zajela poplava, tla so bila več dni poplavljeni, vendar dolgotrajnejših posledic ni pričakovati. Pri izvajalcu naloge se hrani in oblikuje osnovna zbirka RGV in zbirka za izmenjavo, ki je ob koncu leta štela 250 akcesij.

Jagodičevje – V kolekciji se ohranjajo različne akcesije malinjakov, ribezov, ameriških borovnic, kosmulj, prav tako so del zbirke rastline, ki so zaradi posebnih lastnosti iz naravnih rastišč predstavljene v kolekcijo. Zbirka jagodičja vključuje kolekcije starih in novejših sort posameznih rastlin in posamezne avtohtone ali udomačene rastline, ki so v posameznih lastnostih odstopale od povprečja in smo jih zato vključili v zbirko.

Vinska trta – Aktivnosti so potekale po zastavljenem programu. Pri izbranih akcesijah so se vrednotile lastnosti (po deskriptorjih), spremljali so se rast in razvoj rastlin, dozorevanje grozdja ter vrednotili osnovni parametri kakovosti grozdja in vina. V zbirko podatkov - vinska trta KIS je trenutno vpisanih 90 akcesij vinske trte rodu *Vitis sp.* Na vseh lokacijah je bila ob koncu leta 2023 zabeležena hramba skupno 158 akcesij vinske trte. Razmnoženih je bilo 5 akcesij. Aktivno se je sodelovalo z inštitutom JKI (Nemčija) na področju DNA analiz avtohtonih sort.

Lokalne sorte in populacije (SPC Ptuj) – Začelo se je z osnovnimi opisi akcesij česna in nadaljevalo z razmnoževanjem izbranih lokalnih sort. Potekalo je razmnoževanje dvoletnic, ki so bile posejane jeseni 2022 (4 sorte česna, 3 sorte čebule, motovilca in solate, 1 sorta strniščne repe, korenja, podzemne kolerabe in zelja) ter enoletnic (5 sort fižola, 2 sorti paprike, 2 vira paradižnika, 1 sorta endivije, oljne buče, kumare, ajde, soje in šalotke). Jeseni so bile posejane dvoletnice za razmnoževanje v letu 2024 (4 sorte česna, 3 sorte čebule, 2 sorti zelja, 1 sorta repe, radiča in solate). Za namene ozaveščanja javnosti in izobraževanja ciljnih skupin obiskovalcev je bil zasnovan demonstracijski vrt, kjer so bile predstavljene predvsem lokalne sorte enoletnih rastlinskih vrst poljščin, krmnih rastlin in vrtnin. Potekali so obiski najavljenih skupin obiskovalcev, organizirani so bili tudi odprti dnevi z vodenimi ogledi. Najbolj obiskan dogodek je bil dan Robotika v kmetijstvu, ki ga je obiskalo več kot 400 obiskovalcev.

Žita – Delo pri vseh zbirkah žit je v prvem delu leta potekalo po programu, v drugi polovici leta pa je pri vseh treh zbirkah prišlo do odstopanja od programa. Opravljeni so bili laboratorijski kalilni testi pri 3 akcesijah ovsa, 12 akcesijah rži, 3 akcesijah koruze, ki so bile razmnožene v letu 2016, 3 akcesijah srednjeročno shranjenih, 6 akcesijah razmnoženih v letu 2023 ter 4 akcesijah z večjo količino semena. Setev koruze je bila opravljena v maju. Pri 4 akcesijah koruze ni bilo vznika, ali je bil premajhen, pri ostalih 6 akcesijah so rastline oblikovale metlice in dovolj peloda za sestrsko oprašitev. Opravljen je bil osnovni opis nekaterih akcesij in

preverjena je bila kalivost. Zaradi prevelikih količin padavin pri ajdi in prosu ni bilo mogoče pridelati semen.

Sadne rastline – Delo je potekalo skladno s programom. Po spomladanski oskrbi dreves je bilo ugotovljeno, da so se ohranile vse hranjene akcesije. Zaključeno je bilo cepljenje akcesij jablan in hrušk za namene obnove nasada. Spomladi je bil v nasadu jablan in hrušk pri izbranih akcesijah opravljen popis cvetenja. Osnovnega opisa plodov ni bilo mogoče opraviti pri nobeni akcesiji, saj so predvsem jablane imele zelo slab cvetni nastavek, hkrati pa je nasad kasneje prizadela še močna pozeba. Dodatno niso bile razmnožene oziroma dosajene nobene akcesije, je pa bilo cepljenih nekaj cepičev akcesij jablane, ki jih do sedaj še bilo v zbirki. Med njimi gre večinoma za slovenske stare sorte, kot sta 'Mariborka' in 'Pohorka'. Z njimi se bo zbirko razširilo ob sajenju novega nasada.

Zdravilne in aromatične rastline – Dela so potekala v skladu z načrtovanim programom. Poleg hranjenja 163 akcesij, so bile v obliki nasadov hranjene različne populacije navadne dobre misli, žajbelj, artičoke, drobnocvetni lučnik, navadni rman, tobak in pravi pelin. Opravljeni so bili laboratorijski kalilni testi pri 3 populacijah navadne kumine. S pomočjo opraševalskih čmrljev sta bili v mrežnikih razmnoženi 2 akcesiji navadne dobre misli in 1 populacija navadne kumine. Najdeni sta bili tudi 2 rastišči vednozelenega gornika z omejeno pojavnostjo, ki sta bili popisani s pomočjo osnovnih deskriptorskih listov (ECPGR) in zabeleženi z GPS.

Strokovno-tehnična koordinacija – V letu 2023 so potekali redni sestanki med kuratorji in sodelavci JSRGB ter različnimi ustanovami. Aktivnosti so bile usmerjene v razvoj nove aplikacije SRGB (na MKGP). Potekalo je različno usklajevanje glede ureditve zbirke podatkov RGB ter nalog za spodbujanje ohranjanja in ponovne uporabe lokalnih sort in populacij. Izveden je bil 7. posvet o ohranjanju in trajnostni rabi rastlinskih genskih virov, ki se je odvijal maja 2023 na IHPS. Redno je potekalo spremljanje aktivnosti na mednarodnem nivoju (npr. v okviru usmerjevalnega odbora ECPGR, aktivnosti v okviru FAO in udeležb na sestankih). Strokovno-tehnična koordinatorica se je udeležila različnih srečanj na nacionalni in mednarodni ravni ter predstavljala delo JSRGB strokovni in splošni javnosti na številnih dogodkih.

Zaradi omejenih sredstev, ki so letno na voljo za izvedbo programa, ni mogoče izvesti vseh nalog, predvidenih v programu JSRGB. Zato se izvajajo tudi projekti v okviru Strateškega načrta 2023–2027.

Javna služba v hmeljarstvu

Javno službo v hmeljarstvu izvaja Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije (v nadaljevanju IHPS) na podlagi zakonodaje, ki ureja delo javnih služb in ureditev trga s hmeljem. Izvajajo se naslednje naloge: žlahtnjenje hmelja, tehnologije pridelave in predelave hmelja, ocenjevanja letnika hmelja ter introdukcije novih in tujih sort hmelja.

Žlahtnjenje – V okviru žlahtnjenja hmelja so bila izvedena vsa dela v skladu z načrtanim programom dela. Posejana so bila semena 101 družine križancev, izvedene so bile selekcije na bolezni, presajene so bile sadike rastlin za nadaljnjo izvajanje selekcije na verticilijsko uvelost hmelja v prihodnjem letu ter pripravljenih je bilo več tisoč rastlin za sajenje v aprilu. Vzgojenih je bilo nad 13.000 sejancev, po izvedenih selekcijah na hmeljevo peronosporo in hmeljevo pepelovko pa je bilo presajenih 7.500 rastlin. Posajenih je bilo več tisoč križancev, vzgojenih v preteklem letu, vsi kolekcijski nasadi (72 križancev v kolekcijski nasad P5 in 101 križancev v nasad P2) in oskrbovano je bilo ukorenišče oziroma nasad z nizko oporo (30 rastlin novih treh sort in petih sort v preizkušanju) za namen spremljanja odpornosti na bolezni. Oskrbovan je bil nasad križancev v okolici IHPS, iz katerega so bile izločene občutljive rastline

na hmeljevo peronosporo. V letu 2023 je bilo pri križancih opravljenih 20 testov odpornosti proti verticiljski uvelosti hmelja, pri čemer so bili vsi genotipi okuženi s patotipom PV1 glive *V. albo-atrum*, ki povzroča letalno obliko verticiljske uvelosti v Sloveniji (PV1). V nasadu s skoraj 6.000 križanci, posajenem zunaj površin IHPS, je bila v avgustu izvedena odbira rastlin in predvidena kemijska analiza izbranih križancev. Opravljena je bila senzorika odbranih križancev z iskanjem najintenzivnejših hmeljskih in netipičnih hmeljskih not v suhih storžkih hmelja. Pripravili so se testi občutljivosti sort hmelja za CBCVd. Ohranjenih je bilo nad 100 genotipov v tkivni kulturi, vzorčeni so bili križanci za določanje spola. Pri novih sortah so se z vzgojo iz meristematskih celic brstov pri 90A263 vzgojile brezviroidne in brezvirusne rastline. Sortam hmelja v pridelavi sta bili določeni vsebnost in sestava grenčic in eteričnega olja. Hmelj novih sort je bil predan trgovcem s hmeljem, da bi pridobili mnenja pivovarn po svetu. V pivovarni IHPS je bilo opravljeno poskusno varjenje piva z namenom sledenja staranja hmelja v pivu. Izvajalo se je izobraževanje zainteresirani javnosti na Seminarju o hmeljarstvu in prek drugih medijev čez vse leto.

Tehnološki poskusi – Strokovna naloga tehnologije pridelave in predelave hmelja se je izvajala na podlagi Uredbe, ki ureja trg s hmeljem (Uradni list RS, št. 20/09, 60/10, 88/11 in 50/15) in Pravilnika o izvajanju javne službe v hmeljarstvu (Uradni list RS, št. 45/10 in 81/15). Pridelovalci hmelja lahko spremljajo izvajanje dela v odboru in na tehnoloških sestankih hmeljarjev čez vse leto. Naloga je razdeljena v sedem sklopov z glavnim poudarkom na izvajanju napovedi gospodarsko pomembnih bolezni in škodljivcev hmelja, spremljanju fenologije hmelja ter prognozah namakanja, gnojenja in tehnološke zrelosti. Glede na potrebe in zanimanje hmeljarjev ter stroke se v okviru naloge izvajajo tudi tehnološki poskusi. V letu 2023 je bilo v štirih sklopih izvedenih osem nalog, in sicer poskus uporabe foliarnih gnojil za gnojenje hmelja, gnojenje s sulfatom, analiza razporeditve vode v tleh ob kapljičnem namakanju, študija različnih ostankov vodil v pridelku, preizkušanje pripravkov za varstvo rastlin iz skupine krepilcev odpornosti rastlin, biopesticidov in osnovnih snovi, preizkušanje vpliva tehnoloških postopkov med obiranjem na indeks staranja hmelja, preizkušanje vpliva uporabe pripravkov na osnovi bakra v rastni sezoni na indeks staranja hmelja ter vpliv zdrobljenosti na indeks staranja hmelja. Za namen spremljanja rasti in razvoja hmelja ter izdajanja navedenih napovedi so bili analizirani meteorološki podatki. Na področju usmerjene uporabe FFS je bil tudi v letu 2023 pripravljen seznam dovoljenih FFS za varstvo hmelja v Sloveniji z vključeno maksimalno količino ostankov posameznih aktivnih snovi za določene svetovne trge. Na spletni strani IHPS je bil objavljen tudi seznam pripravkov za varstvo hmelja, ki so dovoljeni v ekološki pridelavi. V sklopu mednarodne konkurenčnosti slovenskega hmeljarstva in ekonomike hmeljarskih kmetij se izvaja sistemska analiza konkurenčnosti in svetovnih tržnih razmer ter se za tekoče leto izdela modelna analiza variabilnih stroškov pridelave hmelja v Sloveniji. Izdanih je bilo 18 števil Hmeljarskih informacij. Aktivno je potekalo sodelovanje na osmih tehnoloških sestankih hmeljarjev.

Spremljanje letnika – Namen strokovne naloge ocene letnika hmelja je določitev kakovosti reprezentativnih vzorcev pridelka hmelja po posameznih sortah. Določeni so bili letni reprezentativni vzorci pridelka hmelja po posameznih sortah, ki so najbolj razširjene v slovenski pridelavi. V času obiranja pridelka se je na terenu pobralo hmelj ter analiziralo in statistično obdelalo skupno 120 vzorcev zračno suhega pridelka sort Aurora, Savinjski golding, Bobek, Celeia, Styrian gold, Styrian Cardinal, Styrian Wolf in Styrian Dragon. V vseh vzorcih so bile opravljene analize na vsebnost primesi, odpada, semena, vlage in alfa kislin (KVH–TE). Vrednosti alfa kislin so bile pri vseh sortah podpovprečne ob upoštevanju podatkov zadnjih deset let. V okviru naloge so se na spletnih straneh IHPS mesečno objavljala poročila o certificiranem pridelku slovenskega hmelja letnikov 2022 in 2023.

Introdukcija – Strokovna naloga introdukcije novih in tujih sort hmelja je osredotočena na določitev optimalne tehnologije pridelave novih in tujih sort hmelja v naših pridelovalnih razmerah. Cilj je slovenskim hmeljarjem zagotoviti potrebne informacije o novih slovenskih sortah in morebitnih tujih sortah za pridelovanje v naših razmerah. Cilji v letu 2023 so bili določevanje časa rezi za sorto Styrian Dragon, ugotavljanje morebitnega pojava fiziopatij pri novih sortah in iskanje njihovega vzroka, pridobivanje/zbiranje informacij o odzivu rastlin novih sort hmelja na škodljive organizme, dodatna opazovanja novih sort v poljskih razmerah na nizki opori s poudarkom na škodljivih organizmih, določevanje ustreznih rastnih razmer v naših pridelovalnih območjih za zanimive tuje sorte ter priprava sadilnega materiala za sajenje poskusa. Nega in vzgoja sadilnega materiala novih sort ter oskrba poskusov so se izvajali vso sezono.

10.3 Strokovne naloge v živinoreji

Javna služba strokovnih nalog v živinoreji se izvaja na podlagi Zakona o živinoreji²³ in Uredbe o načinu in pogojih izvajanja javnih služb v živinoreji²⁴. Posamezne naloge iz potrjenega rejskega programa izvajajo organizacije v živinoreji, ki so za to pridobile odločbo o priznanju ali odobritvi MKGP.

Preglednica 71: Število organizacij v letu 2023, ki opravljajo posamezne naloge v okviru javne službe strokovnih nalog v živinoreji

Vrsta živali	Priznane rejske organizacije	Druge priznane organizacije	Odobrene organizacije	Skupaj
Govedo	5	12	6	23
Drobnica	1	10	2	13
Prašiči	2	8	2	12
Konji	9	3	3	15
Čebele	1	1	33	35
Skupaj	18	34	46	98

Vir: MKGP

V okviru potrjenih rejskih programov se izvajajo naslednje strokovne naloge: vodenje rodovniških knjig za čistopasemske plemenske živali in registrov za hibridne plemenske živali, vodenje izvornih rodovniških knjig za slovenske avtohtone pasme živali, registracija in preverjanje porekla, naloge na področju razmnoževanja in plodnosti plemenskih živali, meritve in obdelava proizvodnih lastnosti živali, vodenje in vzdrževanje informacijskih sistemov, preizkušanje, ocenjevanje in odbiranje plemenskih živali, opravljanje bioloških in genskih testov, napovedovanje genetskih vrednosti, obdelave zbranih podatkov in objave rezultatov, izdajanje zootehniških dokumentov, kontrola prireje mleka in mesa, spremljanje proizvodnosti domačih živali, razlaga rezultatov, opravljanje meritev pri preizkusu v pogojih reje, spremljanje velikosti populacije in strukture plemenske črede, vzdrževanje genetskih rezerv domačih živali, izdaja publikacij, označevanje plemenskih živali, izvajanje uradnih preizkušanj plemenskih živali oziroma njihovih potomcev, obdelava podatkov merjenj in testiranj, opravljanje laboratorijskih analiz mesa, mleka, disekcij klavnih trupov, vodenje katastra čebelje paše, napoved medenja v čebelarstvu, zbiranje rezultatov na tekmovanjih s kopitarji za potrebe selekcijskega dela ter razvojno-raziskovalne naloge s področja izvajanja rejskih programov.

Z izvajanjem strokovnih nalog v živinoreji se zagotavljajo genetski napredek pri domačih živalih, ohranitev biotske raznovrstnosti, zadostno število plemenskega materiala,

²³ Uradni list RS, št. 18/02, 110/02 – ZUreP-1, 45/04 – ZdZPKG, 90/12 – ZdZPVHVVR in 45/15.

²⁴ Uradni list RS, št. 99/08.

povečevanje števila plemenskih živali, vpisanih v rodovniške knjige in registre, ter doseganje boljše kakovosti živinorejskih proizvodov oziroma višje kakovosti hrane za potrošnika.

Govedoreja

V Sloveniji so na področju govedoreje potrjeni rejski programi za naslednje pasme goveda: lisasta, rjava, črno-bela, limuzin, šarole, cikasto govedo, angus in škotsko višavsko govedo. Proizvodni rezultati živali se ugotavljajo s kontrolo proizvodnje mleka in mesa.

V kontrolo prireje mleka je bilo v letu 2023 vključenih 73.152 krav molznic iz 2.736 kmetij, kar je 80 % vseh molznic v Sloveniji. Število čred v kontroli prireje mleka se je v primerjavi z letom 2022 zmanjšalo za 136 in število krav za 1.143.

V kontroli mlečnosti prevladujejo krave črno-bele, lisaste in rjave pasme. Kontrolirana kmetijska gospodarstva so v letu 2023 v povprečju redila 26,7 krave molznice, kar je 0,8 krave molznice več kot leto poprej. Kontrola prireje mleka se je izvajala po metodi AT4, v čredah z robotsko molžo (209 kmetij) po metodi A4. Povprečna prireja mleka po kravi v Sloveniji v standardni laktaciji (305 dni) je bila 7.452 kg mleka s 4,04 % maščobe in 3,37 % beljakovin. Mlečnost se je povečala pri vseh pasmah, v povprečju za 70 kg mleka. Povečali sta se vsebnost maščob in beljakovin.

Preglednica 72: Mlečnosti kontroliranih krav (standardna laktacija) po pasmah; 2022 in 2023

Pasma	2022						2023					
	Število zaključkov	Mleko (kg)	Maščobe		Beljakovine		Število zaključkov	Mleko (kg)	Maščobe		Beljakovine	
			(kg)	(%)	(kg)	(%)			(kg)	(%)	(kg)	(%)
LS	22.227	6.139	251,9	4,10	209,8	3,42	21.400	6.166	253,5	4,11	210,5	3,41
LSX	5.109	6.630	273,0	4,12	225,5	3,40	4.453	6.674	274,4	4,11	226,5	3,39
ČB	33.866	8.656	343,9	3,97	286,8	3,31	33.190	8.717	346,9	3,98	289,7	3,32
RJ	7.184	6.380	265,3	4,16	222,3	3,48	6.509	6.419	223,9	4,16	223,9	3,49
CK	40	3.426	128,4	3,75	113,4	3,31	43	3.399	129,3	3,80	114,4	3,36
Druge	8.004	6.835	276,3	4,04	230,1	3,37	7.904	6.920	279,7	4,04	232,7	3,36
Skupaj	76.430	7.381	297,8	4,03	248,2	3,36	73.499	7.451	300,8	4,04	250,8	3,37

Vir: KIS

V letu 2023 je bilo opravljenih 2.300 tehtanj (skupno 2.622 meritev) ob 131 tehtalnih dneh v 61 rejah v kontroli mesa. Skupaj je bilo kontroliranih 1.392 živali, od tega 1.087 telet. Spremljanje prireje mesa se je povečalo za 16 rej, prav tako se je povečalo tudi število tehtanj. Kar 1.352 meritev (51,6 %) so opravili rejci sami (638 tehtanj ob rojstvu in 714 poznejših), slednje predstavlja večji del povečanja obsega meritev. V letu 2023 je bil povprečni prirast od starosti 90 do 210 dni pri limuzin pasmi 1.122 g na dan in pri šarole pasmi 1.208 g na dan. Zbrani podatki kontrole prireje mesa se uporabljajo pri odbiri plemenskih živali v mesnih čredah, pri načrtovanju tehnologije reje krav dojilj in pri gospodarskem križanju.

Selekcija ima eno najpomembnejših vlog pri odbiri bikovskih mater, saj so njihovi moški potomci kandidati za bodoče plemenske bike, poleg priprave podatkov za nacionalne obračune plemenskih vrednosti, različne raziskave, poročila in razstave živali. V letu 2023 je bilo registriranih 822 bikovskih mater, največ med njimi je bilolisaste pasme (295). V potrjenih rejskih programih so bili določeni pogoji za vpis čistopasemskih plemenskih živali v rodovniško knjigo. Pogoje za vpis v rodovniško knjigo je izpolnjevalo 68.830 krav, kar je 94,0 % vseh krav, vključenih v kontrolo prireje mleka. V letu 2023 je 76,0 % čistopasemskih krav, ki so vpisane v rodovniško knjigo in vključene v kontrolo prireje mleka, izpolnjevalo pogoje za vpis v glavni del rodovniške knjige (čistopasemske plemenske živali). Največji odstotek čistopasemskih krav je pri črno-beli (84,5 %) in rjavi pasmi (84,3 %), najmanj pa pri lisasti pasmi (64,3 %). Pogoje za

vpis v glavni del rodovniške knjige izpolnjuje 91 % plemenskih bikov. Tudi pri plemenskih bikih je največji delež čistopasemskih plemenskih bikov v RK za lisasto pasmo (83 %). V letu 2023 je bilo na novo registriranih 426 plemenskih bikov. Za osemenje je bilo registriranih 39 domačih plemenskih bikov in 126 bikov iz drugih populacij, za pripust pa je bilo registriranih 261 plemenskih bikov.

Na testnih postajah potekata testiranje lastne proizvodnje potomcev načrtnega parjenja bikovskih mater in elitnih bikov ter testiranje proizvodnje potomcev mladih bikov, vključenih v osemenje. Potomce moškega spola po posameznem biku se izberejo na terenu in vhljevijo v testno postajo, kjer se pitajo pod enakimi pogoji, s čimer se močno zmanjša vpliv okolja in so zato genetske razlike med njimi natančneje ocenjene. Po zaključenem testu se vsi podatki o telesnih masah ob posameznem tehtanju in podatki, zbrani v klavnici, vpišejo v podatkovno zbirko. Na podlagi pridobljenih podatkov se izračunavajo različni parametri klavne kakovosti, končni cilj pa je napoved plemenskih vrednosti posameznih bikov. V letu 2023 je bilo opravljenih 1.753 tehtanj (skupno 3.026 meritev) pri 417 bikih v lastnem testu na vzrejališčih Nova Gorica in Murska Sobota, PRC za živinorejo Logatec in kmetiji Rajhenav. Lastni test je zaključilo 250 bikov, ki so bili v letu 2023 stari eno leto. Z razrezom klavnih polovic se pridobijo najbolj objektivni podatki o njihovi sestavi, kar je najboljši kazalnik klavne kakovosti. Pri bikih mesnih pasem je preizkušnja sorodnikov izredno pomembna, saj se najboljše živali uporabljajo za gospodarsko križanje.

V letu 2023 so bili opravljeni trije redni nacionalni obračuni genetskih vrednosti za večino sklopov lastnosti. V prvem polletju so potekali obračuni v februarju in juniju, v drugem pa v oktobru. Po obračunu plemenskih vrednosti je bila pripravljena tudi lestvica bikov za najpomembnejše lastnosti. V letu 2023 se je začelo z rutinskim obračunom genomskih plemenskih vrednosti po metodi enega koraka pri rjavi in črno-beli pasmi. Obračuna se izvajata mesečno. V ta namen mesečno pripravljamo seznam novorojenih živali z njihovim poreklom.

Prašičereja

Potrjeni so rejski programi za naslednje pasme prašičev: slovenska landrace (linija 11), slovenski veliki beli prašič (linija 22), pietrain (44), slovenska landrace (linija 55), krškopoljski prašič (88), hibrid 12, hibrid 21 in hibrid 54. V letu 2023 je bilo v rejski program skupno vključenih 144 merjascev, 1.319 mladic in 5.391 starih svinj naštetih pasem in linij. Izdanih pa je bilo 2.160 zootehniških dokumentov.

Rodovniška knjiga je seznam čistopasemskih plemenskih živali z osnovnimi podatki o identifikaciji, poreklu in izvoru živali. Vanjo so vpisane plemenske živali, ki izpolnjujejo z rejskim programom določene pogoje in so sprejete za pleme. Rodovniška knjiga se vodi za vse pasme čistopasemskih plemenskih živali ter je glede na njihove značilnosti razdeljena na glavni del z razredi in dodatne dele. V letu 2023 je bilo skupno podeljenih 706 rodovniških številčkov čistopasemskim plemenskim živalim in 1.860 registrskih številčkov hibridnim plemenskim živalim. Kakovost plemenskih prašičev se preverja na podlagi podatkov o plemenski vrednosti, proizvodnih podatkov in podatkov o poreklu. V letu 2023 je bilo ocenjenih in odbranih 192 plemenskih merjascev in 7.180 plemenskih svinj.

Pri številu živorojenih in odstavljenih pujskov na gnezdo pri vseh pasmah skupaj je opazen trend povečevanja. V letu 2023 je bilo v povprečju 15,16 živorojenega in 12,48 odstavljenega pujska na gnezdo. Hkrati se zmanjšuje število porabljenih krmnih dni na živorojenega pujska. V letu 2023 je bilo na živorojenega pujska porabljenih 12,24 krmnega dneva. Neugoden trend je opazen pri številu gnezd na svinjo letno, ki se zmanjšuje v povprečju za 0,011 gnezda na leto in poodstavitvenem premoru, ki se podaljšuje v povprečju za 0,086 dni na leto. Pri krškopoljskem prašiču je opazen trend zmanjševanja števila živorojenih in odstavljenih pujskov

na gnezdo. Število krmnih dni na živorojenega pujska se povečuje v povprečju za 0,21 dneva na leto. V letu 2023 je bilo v gnezdu povprečno 8,83 živorojenega in 7,32 odstavljenega pujska, na živorojenega pujska pa je bilo porabljenih 26,1 krmnega dneva.

Preizkus mladic v proizvodnih razmerah se izvaja na farmah in vzrejnih središčih ter zajema identifikacijo, oceno zunanosti, tehtanje živali in meritev debeline hrbtne slanine z ultrazvokom. Podatki se vnašajo v informacijski sistem in uporabljajo za odbiro mladic.

V okvir molekularnih genetskih metod spadajo testi na sindrom maligne hipertermije, preverjanje porekla, določanje mikrosatelitov in tako dalje. Rejcem se posredujejo analize za njihove živali, rezultat za posamezno žival pa je vpisan v zootehniškem spričevalu.

Reja drobnice

Na področju reje drobnice potrjeni rejski programi vključujejo naslednje pasme ovc: jezersko-solčavska ovca, oplemenjena jezersko-solčavska ovca, belokranjska pramenka, istrska pramenka, bovška ovca in oplemenjena bovška ovca ter naslednje pasme koz: drežniška, burska, slovenska srnasta in slovenska sanska.

V primerjavi z letom 2022 se je stalež drobnice leta 2023 povečal. Pri ovcah iz 17.464 na 18.656 živali in pri kozah iz 3.709 na 3.824 živali. V letu 2023 sta bili najštevilčnejši jezersko-solčavska ovca (34 %) in oplemenjena jezersko-solčavska ovca (33 %), sledijo bovška ovca (16 %) in belokranjska pramenka (7 %), oplemenjena bovška ovca (5 %) ter istrska pramenka (5 %). Pri kozah je imela največji stalež slovenska srnasta koza (31 %), sledile so ji drežniška koza (30 %) in burska koza (20 %) ter slovenska sanska koza z najmanjšim staležem (19 %). V letu 2023 je bilo v tropih, vključenih v rejske programe, na novo odbranih 3.344 ovc in 820 koz.

Osnova selekcije pri reji drobnice je aktivna populacija ovc in koz, vključenih v kontrolo porekla in proizvodnje. Opravljajo se biološki test ter ocenjevanje in razvrščanje živali v kakovostne razrede glede na lastnosti zunanosti in lastnosti proizvodnosti sorodnikov. Izdanih je bilo skupno 1.475 zootehniških spričeval, od tega 893 za plemenske ovce in ovne ter 582 za plemenske koze in kozle.

Preglednica 73: Število tropov ter število ovc in koz v kontroli; 2022 in 2023

	2022				2023			
	Število tropov		Število živali		Število tropov		Število živali	
	za mleko	za meso	za mleko	za meso	za mleko	za meso	za mleko	za meso
Ovce	36	206	5.204	12.260	37	223	5.057	13.599
Koze	32	71	2.234	1.475	36	70	2.254	1.473

Vir: BF

V letu 2023 je bilo v kontrolo mlečnosti vključenih 5.057 ovc iz 37 tropov. V kontrolo mlečnosti je bilo v letu 2023 vključenih 2.254 koz iz 36 tropov. V letu 2023 je bilo v kontrolo vključenih 13.599 živali iz 223 tropov mesnih pasem ovc in 1.473 živali iz 70 tropov mesnih pasem koz. V letu 2023 je bilo rojenih 15.094 čistopasemskih jagnjet in kozličev vseh pasem, vključenih v rejski program. Od tega je bilo stehtanih 12.806 (85 %), 11.236 jagnjet (89 % od vseh rojenih jagnjet) in 1.570 kozličev (64 % od vseh rojenih kozličev). Ob odstavitvi oz. pri starosti 60 ± 15 dni se tehtanja izvajajo le pri pasmah ovc za prirejo mesa (razen pri jezersko-solčavski pasmi) in pri pasmah koz za prirejo mesa. Pri posameznih pasmah ovc in koz je bilo ob odstavitvi stehtanih 3.540 jagnjet in kozličev (23 % od vseh rojenih mladičev).

V letu 2023 je bilo ocenjenih 124 plemenjakov v pogojih reje (na kmetijskih gospodarstvih), od tega 61 plemenskih ovnov in 63 plemenskih kozlov.

Preglednica 74: Parametri plodnosti ovc in koz v letih od 2019 do 2023

	Leto	Št. živali	Št. tropov	Št. jagnjitev/jaritev	Doba med jagnitvama/jaritvama (dni)	Št. jagnjitev/jaritev/žival	Št. rojenih mladičev/gnezdo	Št. živorojenih mladičev/gnezdo	Št. rojenih mladičev/žival
Ovce	2019	7.700	225	8.459	322	1,13	1,27	1,24	1,44
	2020	8.146	219	9.164	318	1,15	1,26	1,23	1,45
	2021	8.360	225	9.221	308	1,19	1,29	1,25	1,54
	2022	8.763	237	9.694	310	1,18	1,29	1,24	1,52
	2023	8.823	245	9.704	322	1,13	1,25	1,21	1,41
Koze	2019	1.770	99	1.783	375	0,97	1,56	1,51	1,51
	2020	1.732	88	1.770	372	0,98	1,51	1,45	1,48
	2021	1.725	90	1.742	373	0,98	1,58	1,51	1,55
	2022	1.677	91	1.679	372	0,98	1,57	1,51	1,54
	2023	1.676	96	1.685	383	0,95	1,54	1,47	1,46

Vir: BF

Število ovc, ki so v letu 2023 jagnjile, je nekoliko večje od števila v preteklih letih, povečalo se je tudi število tropov. Število rojenih jagnjet na ovco/letno se je v letu 2023 zmanjšalo za 0,11 rojenih jagnjet (1,41) v primerjavi z letom 2022 (1,52). Število koz, ki so v letu 2023 jarile, se je v primerjavi z letom 2022 nekoliko zmanjšalo. Število tropov, ki so bili vključeni v analizo plodnosti, se v zadnjih treh letih malo spreminja in ostaja na nivoju 90 tropov. Doba med jaritvama v obdobju zadnjih desetih let niha, njena povprečna vrednost v tem obdobju je znašala 377 dni. V letu 2023 se je DMJ spet nekoliko povečala v primerjavi z letom 2022, zaradi česar se je v letu 2023 nekoliko zmanjšal parameter število rojenih mladičev na kozo na leto.

Testiranje ovnov je potekalo na testni postaji v Logatcu in testni postaji na Jezerskem. V času testiranja so ovni trikrat stehtani (interval 30 ± 5 dni). Krmljeni so s senom po volji in kilogramom krmil na dan. Postopek testiranja in meritev je enak tudi na testni postaji Jezersko, kjer so ovni v času testa na paši, brez dodajanja krmil. Na testno postajo Logatec je bilo v letu 2023 vključenih 250 ovnov. Test je končalo skupno 245 ovnov, in sicer 165 (67,35 %) ovnov jezersko-solčavske in 80 (32,65 %) oplemenjene jezersko-solčavske pasme. V času testa je bilo izločenih pet ovnov. Največji delež ovnov (38,78 %) je bilo izločenih – kakovostni razred 3B. V najboljši razred (1A) je bilo razvrščenih 7,76 % ovnov, razred 1B je zajemal 6,53 % ovnov, razred 2A 11,43 % in razred 2B 19,59 % ovnov. V kategorijo 3A je bilo razvrščenih 15,92 % ovnov. Na testni postaji Jezersko je bilo v test vključenih 36 jagnjet, zaradi neustrezne zunanosti in slabega prirasta je bilo izločenih 15 ovnov. Ovni so bili po končanem direktnem testu ocenjeni in razvrščeni v kakovostne razrede. Za naravni pripust je bilo primernih 19 testiranih ovnov.

V letu 2023 so bile plemenske vrednosti za lastnosti mlečnosti ocenjene štirikrat, in sicer marca, junija, septembra in decembra. Plemenske vrednosti za lastnosti mlečnosti se ocenjuje pri mlečnih pasmah ovc (bovška ovca, oplemenjena bovška ovca, istrska pramenka) in koz (slovenska sanska koza, slovenska srnasta koza, drežniška koza). V letu 2023 je bilo za vse mlečne pasme ovc v štirih obračunih skupaj napovedanih 454.026 plemenskih vrednosti in za vse mlečne pasme koz 266.752 plemenskih vrednosti.

Plemenske vrednosti za lastnost telesna masa ob koncu direktnega testa na testni postaji so bile v letu 2023 ocenjene šestkrat, in sicer vsakič, ko je s testom zaključila posamezna skupina ovnov. Plemenske vrednosti za lastnosti telesna masa se ocenjujejo pri kandidatih za plemenske ovne dveh pasem (jezersko-solčavska, oplemenjena jezersko-solčavska). Skupaj za obe mesni pasmi je bilo vključenih 280 ovnov, in sicer 200 ovnov jezersko-solčavske pasme

in 80 ovnov oplemenjene jezersko-solčavske pasme. Napovedanih je bilo skupaj 280 plemenskih vrednosti za lastnost telesna masa ob zaključku direktnega testa.

Konjereja

V Sloveniji se vodijo rodovniške knjige za pasme lipicanski konj, slovenski hladnokrvni konj, posavski konj, haflinški konj, ljutomerski kasač, kasaški konj, slovenski toplokrvni konj, angleški polnokrvni konj, arabski polnokrvni konj, arabski konj, bosanski planinski konj, islandski konj in šetlandski poni. Za vse živali naštetih pasem, ki so vpisane v rodovniške knjige, se vodi in izdaja zootehniška dokumentacija. V letu 2023 je bilo opravljenih 1.596 identifikacijskih pregledov žrebet vseh pasem.

Letni pregled rodovniških kobil in naraščaja ter žrebic za sprejem v rodovnik je v letu 2023 potekal na vnaprej določenih preglednih mestih za vse pasme konj ter naknadno določenih preglednih mestih za živali slovenske toplokrvne, kasaške in arabske pasme. V rodovniške knjige je bilo vpisanih 292 kobil.

Preglednica 75: Število kobil, vpisanih v rodovniške knjige, po pasmah; 2015–2023

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Slovenske hladnokrvne kobile	99	106	109	122	134	99	128	135	152
Posavske kobile	50	24	51	46	111	40	76	58	60
Haflinške kobile	18	23	16	19	18	14	23	11	16
Kasaške kobile	17	17	24	20	20	20	6	9	17
Slovenske toplokrvne kobile	11	15	10	6	11	5	6	5	6
Ljutomerski kasač	4	13	8	8	8	5	4	4	4
Angleške polnokrvne kobile	3	4	3	0	4	7	0	1	1
Arabske polnokrvne in arabske kobile	13	8	8	21	7	7	15	14	13
Islandske kobile	3	1	3	2	12	2	3	6	4
Lipicanske kobile	10	13	6	10	7	7	15	16	15
Šetlandske kobile	5	5	4	3	4	5	3	2	4
Bosanski planinski konj							0	2	0
Skupno sprejete v rodovnik	233	229	242	257	336	211	279	263	292

Vir: VF

Strokovna komisija za odbiro, ocenjevanje in priznavanje plemenjakov je za plemenilno sezono 2023 odbrala 299 plemenjakov. V letu 2023 je bilo iz žrebetišč odbranih 14 žrebcev slovenske hladnokrvne pasme, 2 žrebca posavske pasme in 3 haflinški žrebci.

Čebelarstvo

V Sloveniji se čebelari s kranjsko čebelo, ki je avtohtona pasma. V vzrejalniših čebeljih matic je bilo za potrebe odbire matičarjev zbranih in pregledanih 399 vzorcev čebel. V vzorcu iz vsake družine, ki je potencialni matičar, je bilo okoli 50 čebel delavk.

Preglednica 76: Število matic v rodovniški knjigi kranjske čebele, 2015–2023

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Število matic	38.773	37.693	42.941	45.861	45.796	42.226	39.263	44.496	44.764
od teh rodovniških	366	522	575	160	109	87	267	392	296
Prodaja matic	38.773	37.693	42.941	45.861	45.796	42.226	39.263	44.496	44.764
Doma	24.945	22.127	25.170	24.146	25.622	28.123	21.927	29.606	37.566
v EU	11.008	12.807	14.803	17.424	16.909	11.787	13.827	11.110	5.069
zunaj EU	2.820	2.759	2.968	4.291	3.265	2.316	3.509	3.780	2.129

Vir: KIS

V letu 2023 je bilo v progno testiranje vključenih 650 matic, ki so izhajale iz 42 matičarjev in 32 različnih vzrejališč. Oprašene matice so bile naključno in anonimno razdeljene 26 pogodbenim čebelarjem. KIS je v letu 2023 v testiranje vzel 30 čebeljih matic, vse so bile vzrejene na KIS.

Povprečna ocena mirnosti v letu 2023 je bila 2,90. Povprečna ocena rojivosti v letu 2023 je bila 2,87. Opazen je negativen trend rojivosti. Povprečna ocena donosa medu v letu 2023 je bila 8,0 kg. Poprečna ocena obarvanosti je bila 3,43 točke od možnih štirih točk. Ocena mirnosti se je nekoliko znižala, kar pripisujemo strožjemu ocenjevanju mirnosti, nekoliko se je znižala tudi rojivost čebeljih družin, kjer se najbolj odraža sprememba v tehnologiji čebelarjenja, ki rojenje izkorišča za pripravo rezervnih družin. V izvorno rodovniško knjigo je bilo vpisanih 44.764 matic. Od teh je bilo 296 rodovniških. Izvoženih je bilo 7.198 matic ali 16,1 %, od tega v EU 5.069 in izven EU 2.129. Skupaj so vzrejevalci izvažali v 28 različnih držav, največ v Francijo, Avstrijo in Švico.

Delo opazovalno napovedovalne službe medenja je v letu 2023 obsegalo zbiranje vzorcev za umetno fenološko pospeševanje, terenske preglede zarodnih oblik proizvajalcev mane, kontrolo razvoja proizvajalcev mane in stanja medečih virov, lovljenje ličink kaparja na plošče ter ugotavljanje paritvenega in zalegalnega uspeha proizvajalcev mane.

10.4 Raziskovalna dejavnost

MKGP je tako kot v preteklih letih tudi v letu 2023 na področju raziskovalne dejavnosti v kmetijstvu sodelovalo kot sofinancer v aplikativnih, razvojnih in ciljnih raziskovalnih programih ministrstva, pristojnega za znanost, in sicer pri raziskovalnih projektih, katerih predlog in izvedba izkazuje strateško pomembnost in uporabnost za razvoj resornih področij MKGP.

Aplikativne raziskovalne projekte, ki predstavljajo izvirno raziskovanje, s katerim naj bi pridobili nova znanja, ter so usmerjeni v določene praktične cilje ali namene, pomembne za področje kmetijstva, MKGP podpira v višini do 25 % upravičenih stroškov. Podpora projektom s strani MKGP predstavlja podporo zainteresiranega uporabnika raziskave. Po javnem razpisu za zbiranje predlogov za financiranje projektov temeljnega in aplikativnega raziskovanja na področju matematičnih, tehničnih, biotehničnih, medicinskih, družboslovnih in humanističnih ved (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS) iz let 2020, 2022 in 2023 je MKGP kot interesent v letu 2023 sofinanciralo šest aplikativnih projektov. Finančna obveznost MKGP je znašala 107.334,24 EUR, skupna prevzeta obveznost za podporo izvajanja aplikativnih projektov pa je v letu 2023 obsegala 8,0 % izplačil za raziskovalno dejavnost na področju kmetijstva. Aplikativni raziskovalni projekti so koristno dopolnilo drugim programskim strukturam raziskovanja, predvsem ciljnim raziskovalnim programom, zlasti z vidika načina pridobivanja idej in rešitev.

V okviru raziskovalne dejavnosti ima MKGP najpomembnejšo vlogo pri projektih sektorskega **ciljnega raziskovalnega programa (CRP)**, pri katerih nastopa kot naročnik in jih sofinancira v višini do 50 % upravičenih stroškov. CRP so oblikovani kot posebna programska struktura Nacionalnega raziskovalnega programa kot podpora sektorskemu razvojnemu načrtovanju. MKGP je v letu 2023 nadaljevalo delo v naslednjih projektih CRP:

- Nadaljevanje financiranja 15 projektov s področja kmetijstva, ki so bili izbrani v okviru razpisa CRP »Zagotovimo.si hrano za jutri« v letu 2020. Finančna obveznost MKGP v letu 2023 je bila 317.511,30 EUR.
- Sodelovanje v horizontalnem Ciljnem raziskovalnem programu »CRP 2021«, v katerem skupaj z ministrstvi, pristojnimi za okolje, infrastrukturo, kulturo in ARRS sofinancira tri projekte, in sicer Prenova regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji ter njihova digitalizacija, Raziskave za opredelitev in preprečevanje obremenjevanja vodozbirnega zaledja Jelševnišče in Otovca, s posebnim ozirom na habitat črne človeške ribice (HaČloRi) ter projekt Razvoj in predlog implementacije instrumenta za doseganje usklajenosti resornih oziroma razvojnih politik s strategijo prostorskega razvoja Slovenije (TIA-SI). V letu 2023 so bile finančne obveznosti MKGP na teh treh projektih 16.000,00 EUR.
- Sodelovanje v »CRP 2022«, v katerem skupaj z ARRS sofinancira izvajanje projekta z naslovom Digitalizacija terroirjev slovenskih vinogradov. Finančna obveznost MKGP v letu 2023 je bila 20.000,00 EUR.

V letu 2022 je bil oblikovan nov sektorski CRP »Naša hrana, podeželje in naravni viri« za obdobje 2022 - 2027, ki temelji na strateških ciljih, opredeljenih v dokumentih dolgoročnega sektorskega razvojnega načrtovanja (Resolucija o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«, Resolucija o nacionalnem gozdnem programu), ter v ter v Strategiji Republike Slovenije 2030. Usmeritve za pripravo javnih razpisov CRP »Naša hrana, podeželje in naravni viri« so določene s prioritetskimi vsebinami v okviru štirih težišč, in sicer:

- Težišče 1: Pametno, odporno in konkurenčno kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in živilskopredelovalni sektor,

- Težišče 2: Varovanje okolja in trajnostno upravljanje z naravnimi viri,
- Težišče 3: Kakovost življenja, varna in zdrava hrana, krepitev gospodarske aktivnosti na podeželju, ter
- Težišče 4: Oblikovanje in prenos znanja in na dejstvih utemeljena politika.

V letu 2023 se je nadaljevalo financiranje 22 projektov s področja kmetijstva. Finančna obveznost MKGP je bila 739.150,00 EUR.

Izdatki za podporo vsem projektom CRP so obsegali 1.092.661,30 EUR oziroma 82 % sredstev za raziskovalno dejavnost v kmetijstvu v letu 2023. Za sofinanciranje projektov CRP je bilo v letu 2023 prevzetih za 20 % več obveznosti kot v letu 2022.

Proračunska sredstva MKGP za raziskovalno dejavnost v kmetijstvu so se v letu 2023 v primerjavi s predhodnim letom povečala za slabe 4 %. Malenkostno povečanje proračunskih sredstev je bilo namenjeno pokrivanju prevzetih obveznosti na CRP projektih. Kljub rahlemu povečanju proračuna za podporo raziskovalni dejavnosti v kmetijstvu v letu 2023 pa so sredstva za ta namen še vedno med najbolj okrnjenimi postavkami proračuna.

Preglednica 77: Raziskave v kmetijstvu, ki jih financira MKGP; 2022 in 2023

	Število projektov		Prevzete obveznosti v letu 2023 (EUR)	Izplačano (EUR)		Indeks 2023/22
	2022	2023		2022	2023	
Aplikativni in razvojni projekti	9	6	107.334	213.358	107.334	50,3
Ciljni raziskovalni program (CRP)	52	41	1.092.661	910.374	1.092.661	120,0
Mednarodni raziskovalni projekti	12	11	133.029	158.957	133.029	83,7
Raziskovalno delo, skupaj	73	58	1.333.024	1.282.689	1.333.024	103,9

Vir: MKGP

Ne glede na skromna sredstva za raziskovalno dejavnost rezultati raziskovalnih projektov pomembno pripomorejo k prilagajanju kmetijske politike, oblikovanju strategij, razvoju novih tehnologij v kmetijstvu v povezavi z varstvom okolja in ohranjanjem kulturne krajine, pridelavi zdrave hrane ter varovanju in zaščiti potrošnika, razvoju podeželja in večnamenskosti kmetijstva, krožnemu in biogospodarstvu. Dosedanje izkušnje kažejo, da je ob pomoči CRP mogoče v veliko večjem obsegu podpreti izvajanje nacionalnih strategij po posameznih področjih dela MKGP, rezultati raziskav pa se tudi uspešno prenašajo v kmetijsko prakso ter prispevajo k tehnološkemu razvoju in povečevanju inovacij v praksi. Za prenos rezultatov do uporabnikov in v kmetijsko prakso se organizirajo javne predstavitve (za financerje, svetovalce in kmete), prav tako raziskovalci dosežke raziskav uspešno objavljajo.

Na področju **evropskega znanstvenega sodelovanja** je MKGP kot partner vključeno v dva kmetijska projekta: ERA NET CORE Organic Cofund (sofinanciranje iz Okvirnega programa EU za raziskave in inovacije »Obzorje 2020«) in EJP SOIL. Iniciativa ERA NET CORE Organic, ki je akronim za koordinacijo evropskega nadnacionalnega raziskovanja na področju ekološkega kmetijstva in prehranskih sistemov, ustanovljena s ciljem izboljšati sodelovanje med nacionalnimi raziskovalnimi dejavnostmi na področju ekološkega kmetijstva, vključuje 23 partnerjev, financerjev raziskav. V letu 2016 je Evropska komisija potrdila projekt ERA NET CORE Organic Cofund, ki je nadaljevanje predhodnega projekta CORE Organic Plus. V okviru tretjega Cofund razpisa v letu 2021 sta bila izbrana dva projekta, v katerih sodelujejo slovenski raziskovalci, in sicer: DIVERSILIENCE Raznolikost ekološke rastlinske pridelave za povečanje odpornosti in ROAM-FREE Odporne živali v trajnostnih mešanih sistemih proste reje. V letu 2023 je bilo v okviru dveh projektov ERA NET izplačanih 40.219,97 EUR.

V letu 2019 se je MKGP kot partner aktivno vključilo tudi v evropsko iniciativo EJP SOIL – Pot k pametnemu, trajnostnemu gospodarjenju s kmetijskimi tlemi (Towards climate-smart

sustainable management of agricultural soils). Glavni cilj EJP SOIL je ustvariti ugodno okolje za povečanje prispevka kmetijskih tal h ključnim družbenim izzivom:

1. prilagajanje podnebnim spremembam in njihova ublažitev,
2. trajnostna kmetijska proizvodnja,
3. zagotavljanje ekosistemskih storitev ter
4. preprečevanje propadanja in obnova zemljišč in tal.

EJP SOIL bo zgradil trajnostno evropsko integrirano raziskovalno skupnost na področju kmetijskih tal ter razvil in uporabil načrt o podnebnem trajnostnem upravljanju s kmetijskimi tlemi. Časovni načrt projekta EJP SOIL temelji na razvoju znanja o trajnostnem upravljanju tal (gospodarjenju z njimi). Glavni napredek bo temeljil na pregledu obstoječega stanja na področju tehnologij in tudi na sistemih kontrole kakovosti tal, informacijskih sistemih, sistemih za ekspertno podporo ter sistemih upravljanja in odločanja. Ključni vsebinski poudarek projekta je tudi izvedba internih in eksternih nadnacionalnih razpisov v povezavi s kmetijskimi tlemi. Partnerstvo EJP SOIL si bo v sodelovanju z zainteresiranimi stranmi, državami članicami in Generalnim direktoratom za kmetijstvo EK dolgoročno prizadevalo za spodbujanje kmetov kot upravnikov/gospodarjev zemljiških in talnih virov ter za podpiranje razvoja in uvajanje politike, zlasti skupne kmetijske politike in podnebne politike na tem področju. Ciljne dejavnosti programa EJP SOIL bodo usmerjene v reševanje družbenih, znanstvenih in političnih izzivov.

Programski vodja EJP SOIL (Programme Manager) je Univerza v Ljubljani (BF). Prek Univerze v Ljubljani sta v program vključena kot povezane tretje osebe (»linked third parties«) tudi Kmetijski inštitut Slovenije in Fakulteta za biosistemske vede Univerze v Mariboru. Lastnik (Programme Owner) slovenskega programa je MKGP, ki bo v obdobju 2020–2025 prek programa EJP SOIL zagotovilo sredstva za sofinanciranje aktivnosti v višini 333.624,38 EUR. Z BF je MKGP sklenilo krovno pogodbo, ki je pravna podlaga za sofinanciranje delovanja slovenskega konzorcija. MKGP sofinancira slovenski delež sredstev (56 %), ostalo krije EU (44 %). V letu 2023 je MKGP izplačalo 20.469,12 EUR sredstev.

V okviru tretjega delovnega svežnja sta bila izvedena dva notranja razpisa. V prvem so bili izbrani štirje raziskovalni projekti, v katerih sodelujejo slovenski partnerji: 1) SOMMIT – Trajnostno upravljanje s talno organsko snovjo: Kompromis med sekvestracijo C in izgubami dušikovega oksida, metana in nitratov; 2) CarboSeq – Potencial kmetijskih tal v Evropi za vezavo organskega ogljika; 3) SIREN – Zbiranje kazalcev kakovosti tal in ekosistemskih storitev ter njihovih referenčnih vrednosti; 4) SCALE – Upravljanje povezljivosti sedimentov v kmetijski krajini za zmanjševanje učinkov vodne erozije. V letu 2023 je MKGP izplačalo 40.000,00 EUR sredstev.

V okviru drugega notranjega razpisa so bili izbrani trije projekti, v katerih sodelujejo slovenski partnerji: 1) EnergyLink – Povezovanje pestrosti posevkov z alokacijo mikrobne energije in vezavo organskega ogljika v tleh, 2) MINOTAUR – Modeliranje in kartiranje biodiverzitete in funkcij tal po vsej Evropi in 3) ProbeField – Nov protokol za robustno spremljanje zalog ogljika in lastnosti tal na podlagi proksimalnih senzorjev in obstoječih spektralnih knjižnic tal. V letu 2023 je MKGP izplačalo 9.310,91 EUR sredstev.

V podporo delovanju **medvladne pobude BIOEAST**, ki združuje 11 držav (med drugim tudi Slovenijo), je 21 partnerjev iz držav BIOEAST (ministrstva in izobraževalno-raziskovalne ustanove, med njimi tudi MKGP in UL BF) leta 2019 začelo izvajati projekt BIOEASTsUP, financiran iz programa Obzorje 2020, ki je bil v letu 2023 tudi uspešno zaključen. Vrednost triinpol letnega projekta znaša 3 milijone EUR. Glavni namen pobude BIOEAST je, da poveže vključene države, ki se soočajo s podobnimi izzivi pri razvoju biogospodarstva, ter pospešuje raziskave in inovacije. V okviru projekta BIOEASTsUP so zastavljeni naslednji cilji:

1. povečati prepoznavnost biogospodarstva znotraj peterne vijačnice v državah, vključenih v pobudo BIOEAST;
2. sprožiti strateško razmišljanje na vladni ravni in ob strokovni podpori razviti nacionalne strategije krožnega biogospodarstva v državah, vključenih v pobudo BIOEAST;
3. poudariti in spodbuditi pristop, ki temelji na vključevanju več deležnikov in akterjev ter soustvarjanju inovacij v razvoju novih vrednostnih verig za pospeševanje biogospodarstva;
4. s pristopom, ki ga poganjajo deležniki od spodaj navzgor, razviti strateško raziskovalno-inovacijsko agendo (SRIA) na področju biogospodarstva za države, vključene v pobudo BIOEAST;
5. vzpostaviti in vzdrževati makroregionalni okvir v podporo pobudi BIOEAST ter razvoju in trajnosti strateških raziskovalno-inovacijskih agend z ustanovitvijo skupnega svetovalnega sveta in tematskih delovnih skupin;
6. podpirati oblikovanje javnih politik na podlagi dokazov z odgovarjanjem na potrebo po zbiranju in združevanju statističnih in administrativnih kvantitativnih in kvalitativnih podatkov, pomembnih za biogospodarstvo.

Glavna naloga MKGP v okviru projekta BIOEASTsUP je bila vzpostavitev in podpora tematskim delovnim skupinam, sestavljenim iz predstavnikov vlad in raziskovalnih ustanov iz držav, vključenih v pobudo BIOEAST. Te skupine so pripravile strateške raziskovalno-inovacijske agende na posameznih tematskih področjih za pospešitev razvoja trajnostnega krožnega biogospodarstva v državah, vključenih v pobudo BIOEAST. Za izvedbo aktivnosti v letu 2023 je bilo namenjenih 20.637,82 EUR.

Cilj projekta **modernAKIS** (Obzorje 2020), ki se je začel izvajati 1. septembra 2022, je izboljšanje zmogljivosti deležnikov sistemov AKIS v državah članicah na področju individualnih, organizacijskih in sistemskih virov, ki so potrebni za učinkovitejše in produktivnejše sisteme AKIS ter prehod na bolj trajnostno upravljanje in rabo naravnih virov v kmetijstvu in gozdarstvu. Tako kot za ostale države članice je projekt modernAKIS tudi za Slovenijo izjemno aktualen kot dodatna spodbuda in orodje za okrepitev upravljanja in koordinacije AKIS v Sloveniji in njegovo izboljšanje ter krepitev mreženja v Sloveniji in med državami članicami.

Namen projekta modernAKIS je:

- ustrezno upravljanje, ki bo povežalo deležnike sistema znanja in inovacij v kmetijstvu (AKIS) za izmenjavo praktičnih informacij iz različnih virov, ki so na voljo;
- učinkovito upravljanje AKIS v državah članicah – organi držav članic in deležniki AKIS potrebujejo vpogled in orodja za krepitev izmenjave znanja in zmogljivosti;
- večja dostopnost informacij in znanja ter izboljšanje pretoka znanja med deležniki AKIS, kot je predvideno v Strateškem načrtu skupne kmetijske politike po letu 2023;
- učinkoviti in usklajevalni organi in platforme za ustrezno upravljanje in izmenjavo znanja in inovacij, podpiranje evropskega zelenega dogovora in doseganje trajnostnih ciljev skupne kmetijske politike.

V letu 2023 so se predstavniki MKGP udeležili skupnega srečanja projektnih partnerjev in Generalne skupščine v okviru modernAKIS projekta. Izdatki v letu 2023 so nastali s stroški udeležb na omenjenih srečanjih v višini 2.390,82 EUR.

Podroben pregled raziskovalnih projektov, ki jih sofinancira MKGP, je v prilogi tega poročila.

10.5 Kmetijsko izobraževanje

MKGP v sodelovanju s področnimi organizacijami in socialnimi partnerji nastopa kot enakopravni partner pri vseh vprašanjih, povezanih z izobraževanjem s področja kmetijstva, gozdarstva, živilstva, ribištva in veterine. Visoko in kakovostno usposobljene strokovne službe in izobraženi kmetovalci so zagotovilo za uspeh, zato za doseg ciljev MKGP sodeluje pri oblikovanju poklicnega in strokovnega izobraževanja. Kot socialni partner s svojim predstavnikom sodeluje v Področnem odboru za poklicne standarde za kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, veterino in lesarsko tehnologijo pri Centru za poklicno izobraževanje.

MKGP izvaja ukrepe, ki izobraževalnim ustanovam, ki izvajajo programe javnega izobraževanja in/ali raziskovanja s področij agroživilstva, gozdarstva, veterinarstva in živilstva, pomagajo pri izvedbi načrtovanih praktičnih izobraževanj. Podobno kot v predhodnih letih je tudi v letu 2023 MKGP sofinanciralo izvedbo praktičnega pouka (razpisanih je bilo 168.010 EUR). Sredstva so bila namenjena sofinanciranju materialnih stroškov in stroškov storitev praktičnega izobraževanja. Za razpisana sredstva je uspešno kandidiralo 17 izobraževalnih ustanov s področja agroživilstva, gozdarstva, veterinarstva in živilstva.

V letu 2023 je MKGP objavilo tudi javni razpis za sofinanciranje usposobitve zavodov in razvojnih centrov v kmetijstvu, gozdarstvu in prehrani v letu 2023. Višina razpisanih sredstev je bila 500.000 EUR. V okviru tega razpisa so bile sofinancirane investicije v nakup opreme, strojev in naprav za usposobitev posestev, obratov, učnih delavnic, laboratorijev in drugih prostorov za izvajanje praktičnega pouka ter raziskovanja s področij agroživilstva, gozdarstva, veterinarstva in živilstva. Na javni razpis za usposobitev zavodov in razvojnih centrov je uspešno kandidiralo 16 vlagateljev, izplačanih pa je bilo 474.584 EUR.

11 VARNA HRANA, VETERINARSTVO IN VARSTVO RASTLIN

Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR) opravlja upravne in strokovne naloge ter naloge uradnega nadzora na področju varnosti, kakovosti in označevanja kmetijskih pridelkov in živil ter krme, vključno z gensko spremenjenimi živali oziroma krmo. Opravlja tudi naloge na področju varstva prebivalstva pred zoonozami, zaščite živali, varstva rastlin in semenskega materiala kmetijskih rastlin, ocenjevanja aktivnih snovi ter ocenjevanja in registracije fitofarmacevtskih sredstev (nadzor prometa in uporabe ter testiranje naprav za nanašanje), izvajanja analiz tveganja in inšpekcijskega nadzora na področju varstva novih sort kmetijskih rastlin.

11.1 Področje fitofarmacevtskih sredstev

Sektor za fitofarmacevtska sredstva (FFS) sodeluje v programu ocenjevanja novih aktivnih snovi in v programu revizije odobrenih aktivnih snovi, ki se uporabljajo v FFS za raven EU, vključno z njihovimi ostanki v živilih, in sicer kot država poročevalka ali soporočevalka. Ocenjevanje aktivnih snovi je postopek, ki traja do treh let, v njem sodelujejo vse države EU, Evropska agencija za varnost hrane in Evropska komisija. Po odobritvi aktivnih snovi, ki se uporabljajo v FFS za raven EU, sledijo postopki registracije FFS na ravni držav članic.

Postopki so različni, najobsežnejši in najzahtevnejši pa je postopek conske ocene za izvajanje Uredbe (ES) št. 1107/2009 o dajanju fitofarmacevtskih sredstev v promet za osrednjo cono B, v katero spada tudi Slovenija. Sektor za FFS ureja promet in uporabo FFS na območju Slovenije vključno z distribucijo, maloprodajo, usposobljenostjo svetovalcev, prodajalcev in uporabnikov FFS, ki so dovoljena za poklicno rabo, napravami za nanašanje FFS ter zbiranjem podatkov o prodaji FFS in drugih podatkov. Na področju FFS je bilo v letu 2023, v okviru uradnega nadzora, na vseh lokacijah nadzora (uvoz in notranjost) opravljenih 2.784 fitosanitarnih pregledov, ob vstopu v Unijo pa 902 pregledov pošiljk FFS.

Preglednica 78: Število izvedenih ocen in izdanih odločb v postopku odobritve aktivnih snovi in izdaje odločb o registraciji oziroma dovoljenjih za FFS v letu 2023

Vrsta administrativnega ukrepa na področju odobritve dajanja FFS v promet	Število
Ocenjevanje aktivnih snovi za EU: število aktivnih snovi v različnih postopkih	10
Zaključevanje EU poročila o oceni za consko registracijo oziroma podaljšanje registracije FFS	4
Odločbe o registraciji novih FFS v RS	29
Odločbe o podaljšanju registracije za FFS v RS	246
Dovoljenja za vzporedno trgovanje oziroma uporabo (vključno s spremembami)	4
Dovoljenja za nujne primere	6
Dovoljenja za raziskave in razvoj	20
Odločba o spremembi registracije	90
Število registriranih FFS v Sloveniji na dan 31. 12. 2023	591

Vir: UVHVVR

Pri izvajanju uradnega **nadzora distributerjev**, ki opravljajo promet s FFS, pregled zajema preverjanje vpisa v register distributerjev, vodenje in pošiljanje podatkov o prometu s FFS, usposobljenost in prisotnost svetovalcev in prodajalcev FFS, prodajo FFS v specializiranih prodajalnah uporabnikom za poklicno uporabo, ki predložijo veljavno potrdilo o pridobitvi znanj iz fitomedicine (izkaznico) ter izpolnjevanje predpisanih pogojev glede prostorov, opreme, načina skladiščenja in shranjevanja FFS na debelo in drobno. Fitosanitarni inšpektorji so v letu 2023 opravili skupno 138 nadzorov glede izpolnjevanja pogojev prometa s FFS na debelo in drobno, pri katerih je bilo ugotovljenih 26 neskladij.

V neživilskih prodajalnah je bilo opravljenih 49 nadzorov, od tega 9 nepravilnosti. Hkrati z nadzorom distributerja je bil v 151 primerih opravljen tudi nadzor skladišča FFS, 68 nadzorov preverjanja skladnosti označevanja FFS z odločbo o registraciji ter 34 uradnih nadzorov označevanja semena tretiranega s FFS. Skupno je bilo opravljenih 187 nadzorov pri distributerjih na debelo, drobno in v neživilskih prodajalnah. V šestih primerih so izvedli uradni nadzor tudi nad prodajo FFS na spletu, ki v Republiki Sloveniji ni dovoljena. Zaznane so bile tri kršitve za katere so bile izdane upravne odločbe.

Preglednica 79: Število izdanih odločb, opravljenih tečajev in pregledov v prometu in uporabi FFS na dan 31. 12. 2023

Vrsta administrativnega ukrepa na področju prometa in uporabe FFS	Število
Število izdanih odločb o dovoljenju za opravljanje prometa s FFS	17
Število izdanih odločb o prenehanju dovoljenja za opravljanje prometa s FFS	16
Tekoče število vpisanih distributerjev za promet s FFS za poklicno rabo v register	365
Število udeležencev osnovnih usposabljanj za ravnanje s FFS in izdane izkaznice o opravljenem usposabljanju	1.251
Število udeležencev obnovitvenih usposabljanj za ravnanje s FFS in podaljšanje veljavnosti izkaznic	9.075
Število organiziranih dogodkov pregledov naprav za nanašanje FFS	359
Število pregledanih naprav za nanašanje FFS, izdanih potrdil in znakov	15.356

Vir: UVHVVR

Uradni nadzor **uporabnikov FFS** zajema pregled evidence rabe FFS, potrdila o usposabljanju uporabnika, potrdila in nalepke o testiranju naprav za nanašanje FFS, pregled skladiščnih prostorov za FFS in ravnanja z odpadnimi FFS, pregled označb na embalaži semenskega materiala ter vzorčenje zelenih delov rastlin v obsegu, določenem z letnim načrtom dela UVHVVR. Pri uporabnikih FFS je bilo v letu 2023 opravljenih skupno 1.048 uradnih nadzorov in ugotovljenih 156 neskladij. Ugotovljena neskladja se pretežno nanašajo na pomanjkljivo vodenje evidenc ali na uporabo FFS v nasprotju z odločbo o registraciji. Izdanih je bilo 96 upravnih ukrepov ter zaznanih 62 prekrškov.

V letu 2023 je bilo vzetih 75 vzorcev **kmetijskih rastlin pred tehnološko zrelostjo**. Od teh so bili trije vzorci neskladni (dvakrat trava na golf igrišču, enkrat plodiči paradižnika). Vsa neskladja so bila posledica uporabe neustreznih FFS za določeno kulturo.

Nadzor pri preglednikih naprav za nanašanje FFS zajema pregled dokumentacije in nadzor izvajanja testiranja na terenu (usposobljenost nadzornega organa, ustrezna opremljenost, vodenje evidenc). Inšpekcijski nadzor je bil v letu 2023 opravljen pri enem izvajalcu testiranja naprav, kjer je bilo ugotovljeno neskladje in zanj izdano opozorilo po ZP²⁵.

V letu 2023 so fitosanitarni inšpektorji za prekrške povezane s fitofarmacevtskimi sredstvi izdali 54 prekrškovnih odločb ter 23 plačilnih nalogov fizičnim osebam, pravnim osebam ter odgovornim osebam pravnih oseb.

11.2 Varna hrana

Uradni nadzor se je izvajal po celotni živilski verigi. Pri primarnih pridelovalcih kmetijskih pridelkov rastlinskega izvora se je leta 2023 izpolnjevanje higienskih standardov preverilo v okviru 232 pregledov kmetijskih gospodarstev. Neskladnost je bila ugotovljena v 16 primerih (7 %), kar je manj kot v predhodnem letu (10 %). Sledljivost prodaje primarnih pridelkov so inšpektorji preverili pri 175 pregledih, nepravilnosti so bile ugotovljene v 3 primerih (< 2 %). Sledljivost kupljenih pridelkov v primarni pridelavi je bila pregledana v 153 primerih, neskladnosti niso bile ugotovljene. Inšpektorji UVHVVR so preverjali tudi skladnost virov vode

²⁵ Zakon o prekrških

za namakanje, vode za namakanje svežega sadja in zelenjave ter sisteme in čas namakanja po Smernicah MB tveganja pri pridelavi svežega sadja in zelenjave. Neskladnosti niso bile ugotovljene. Ob pregledih so inšpektorji preverjali tudi registracijo primarnih pridelovalcev kmetijskih pridelkov rastlinskega izvora. V letu 2023 ni bilo pomembnejših sprememb v številu zavezancev, ki pridelujejo živila rastlinskega izvora za trg. Na področju registracije je bilo opravljenih 270 pregledov in ugotovljenih 29 neskladnosti.

V okviru **uradnega nadzora nosilcev dejavnosti na področju predelave živil rastlinskega izvora in distribucije živil** je inšpekcija UVHVVR v letu 2023 opravila 707 pregledov s področja proizvodnje živil, 157 pregledov na področju skladiščenja, 102 pregledov na področju pakiranja, 909 pregledov na področju trgovine na drobno, 35 pregledov na področju prodaje na daljavo in preostanek v drugih dejavnostih. Skupno je bilo opravljenih 1.735 pregledov. Na področju **gostinske dejavnosti** je bilo opravljenih 1.683 pregledov (289 pri institucionalnih obratih javne prehrane, 84 na področju prehrane na delu, preostanek pa so pregledi v gostinskih obratih). Delež skladnosti pri registraciji živilskega obrata je bil pri proizvodnji in distribuciji živil 91-odstoten in v obratih javne prehrane 93-odstoten. Pri preverjanju izpolnjevanja splošnih in posebnih zahtev za prostore so bile pomanjkljivosti ugotovljene pri 23,2 % pregledanih obratov, ki se ukvarjajo z distribucijo, in pri 31,7 % obratov javne prehrane. Podobni kot v predhodnem letu so bili tudi rezultati glede ustreznosti dokumentacije v obratih distribucije; skladnih je bilo 76,6 % obratov. V obratih javne prehrane je bilo pri pregledu smernic dobre higienske prakse skladnih 71,4 % pregledanih obratov. Vzpostavljen monitoring kritičnih kontrolnih točk je bil skladen v 82,4 % pregledanih obratov, ki se ukvarjajo s proizvodnjo, in v 73,7 % obratov javne prehrane. Pomanjkljivo zagotavljanje sledljivosti je bilo ugotovljeno pri 11 % pregledanih obratov javne prehrane in 5,8 % obratov, povezanih s proizvodnjo in distribucijo. Notranji nadzor na področju izvajanja umika in odpoklica je bil skladen pri 90,3 % pregledanih obratov proizvodnje in distribucije.

Uradni nadzor nad prisotnostjo **gensko spremenjenih organizmov (GSO) v živilih** poteka v sklopu monitoringa prisotnosti GSO z namenom spremljanja skladnosti z zakonodajo o živilih. V okviru monitoringa je bilo načrtovano odvzeti in analizirati 77 vzorcev živil rastlinskega porekla, 7 vzorcev beljakovinskih živil, namenjenih športnikom, in 14 vzorcev ekoloških živil. Na GSO smo analizirali tudi šest vzorcev živil živalskega izvora (GSO). Vsi vzorci so bili skladni z zakonodajo.

Na področju **živil živalskega izvora** se smejo nekatere dejavnosti izvajati le v odobrenih obratih. Tovrstna dejavnost pomeni večje tveganje, zato so oblikovani posebej predpisani pogoji delovanja, sistemi notranjih kontrol in posebne zahteve glede izvajanja nadzora. Od leta 2011 se število odobrenih obratov povečuje. V skladu z zakonodajo veterinarji UVHVVR v klavnicah izvajajo stalen nadzor za zagotavljanje *ante* in *post mortem* pregleda živali, ki vstopajo v prehransko verigo, in pregled notranjih kontrol v skladu s frekvenco nadzora.

Preglednica 80: Število odobrenih obratov in klavnic; 2011–2023

Št. odobrenih obratov	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vsi odobreni obrati	395	405	429	457	480	504	540	561	594	601	616	623	608
Klavnice za rdeče meso	47	53	59	66	73	77	77	78	81	85	84	86	85
Klavnice za belo meso	7	7	7	7	9	9	10	9	10	11	11	11	11

Vir: UVHVVR

V odobrenih obratih za klanje živali je UVHVVR zagotovila navzočnost vsaj enega uradnega veterinarja v času izvajanja klanja živali in obdelave trupov živali. Večina klavnic izvaja klanje vsak delovni dan, nekatere pa le določene dni v tednu ali delujejo sezonsko. Vsaka žival ali skupina živali (perutnina, kunci), ki vstopi v prehransko verigo, je pregledana pred klanjem in

po njem zaradi ugotavljanja zdravstvene ustreznosti za prehrano ljudi. V ostalih odobrenih in registriranih obratih za proizvodnjo živil živalskega izvora se je izvajal uradni nadzor na podlagi ocene tveganja, v skladu z letnim programom dela uprave.

Preglednica 81: Število zaklanih živali po vrstah, pregledanih s strani UVHVVR; 2018–2023

Zaklane živali	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Govedo	99.083	101.246	102.570	106.089	104.387	96.661
Teleta	16.514	15.249	15.675	17.872	18.102	16.283
Prašiči	223.061	232.580	227.408	220.372	123.988	189.767
Plemenske svinje	1.915	2.203	1.781	2.208	2.243	2.035
Prašički z manj kot 15 kg	20.621	24.623	16.732	20.004	18.963	20.775
Kopitarji	1.069	1.172	1.078	1.057	808	804
Ovce	207	234	205	265	368	404
Jagnjeta	12.069	12.296	9.314	10.595	11.429	11.291
Koze	110	267	108	137	204	129
Kozlički z manj kot 15 kg žive mase	1.126	1.102	1.022	1.035	1.041	1.145
Velika gojena divjad	30	149	42	57	84	67

Vir: UVHVVR

Preglednica 82: Proizvodnja živil živalskega izvora v odobrenih obratih (kg); 2018–2023

Proizvodnja živil živalskega izvora	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mesni izdelki	62.529.192	65.287.169	66.806.642	69.474.822	69.884.017	71.788.576
Mleto meso	2.707.926	3.148.935	2.990.893	2.894.727	3.225.390	3.186.160
Mesni pripravki	12.834.540	13.389.331	12.685.239	18.871.386	16.484.810	14.719.868
Celotna sprejeta količina mleka	525.298.204	501.441.923	484.506.344	509.450.743	709.103.229	490.608.073
Ribiški proizvodi	5.091.185	5.307.290	6.348.309	7.061.188	10.855.425	5.874.779
Uplenjena divjad	2.944.491	2.890.180	1.721.208	2.090.782	2.229.675	2.262.397
Odpremnici center za školjke	316.873	465.770	324.132	458.136	349.647	74.169

Vir: UVHVVR

V okviru **uradnega nadzora onesnaževal** je bilo v letu 2023 odvzetih 674 vzorcev živil. Od tega je bilo 504 vzorcev (74,8 %) rastlinskega izvora in 170 vzorcev (25,2 %) živalskega izvora. 563 vzorcev (83,5 %) je bilo odvzetih v okviru letnega programa, 16 vzorcev (2,4 %) v okviru dodatnega nadzora in 95 vzorcev (14,1 %) v okviru uradnega nadzora ob uvozu. Po poreklu je bilo 348 vzorcev (51,6 %) iz Slovenije, 129 vzorcev (19,1 %) iz drugih držav EU in 197 vzorcev (29,2 %) iz držav zunaj EU. Rezultati preiskav so pokazali, da je bilo 658 vzorcev (97,6 %) živil glede vsebnosti analiziranih onesnaževal v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 1881/2006 in so bili posledično ocenjeni kot varni po 14. členu Uredbe (ES) št. 178/2002. Šestnajst vzorcev (2,4 %) glede vsebnosti analiziranih onesnaževal ni bilo v skladu z določili Uredbe Komisije (ES) št. 1881/2006, ker so v njih dokazane vsebnosti onesnaževal, tudi ob upoštevanju merilne negotovosti, presegle mejne vrednosti. Za oceno varnosti vzorcev, ki niso bili v skladu z določili Uredbe Komisije (ES) št. 1881/2006, oziroma za vzorce, katerih ocene po navedeni zakonodaji ni bilo mogoče izdelati (skupaj 21 vzorcev), so bile izdelane ocene tveganja za zdravje. Dvanajst vzorcev je bilo po določilih 14. člena Uredbe (ES) št. 178/2002 ocenjenih kot varnih, devet vzorcev pa kot nevarnih.

V primeru analize akrilamida (57 vzorcev) je bila ocenjena skladnost vzorcev živil z referenčnimi vrednostmi iz Uredbe Komisije (EU) 2017/2158. V primeru preseganja okvirnih oziroma referenčnih vrednosti v vzorcu živil morajo proizvajalci proučiti in prilagoditi proizvodne postopke, ki zagotavljajo raven akrilamida pod okvirnimi mejami iz Uredbe.

V letu 2023 je bilo na **vsebnost ostankov pesticidov** v živilih analiziranih 1.335 vzorcev živil, od tega 422 vzorcev zelenjave (sveže ali zamrznjene), 543 vzorcev sadja (svežega ali zamrznjenega), 107 vzorcev žit in izdelkov iz žit, 218 vzorcev predelanih živil in živil, ki se ne uvrščajo v eno od navedenih skupin živil (čaj, sok, suho sadje, semena oljnic, bučno olje, konzervirana zelenjava, začimbe, vino in drugo), ter 45 vzorcev živil živalskega izvora. Od vseh vzorcev jih je bilo 744 (55,7 %) odvzetih v okviru letnega programa vzorčenja, 93 vzorcev (7 %) v okviru dodatnega nadzora in 498 vzorcev (25 %) v okviru uradnega nadzora ob uvozu. Po izvoru je bilo 247 vzorcev (18,5 %) iz Slovenije, 387 vzorcev (29 %) iz drugih držav EU, 687 vzorcev (51,5 %) pa iz držav zunaj EU in 14 vzorcev (1 %) neznanega izvora. Rezultati preiskav so pokazali, da je bilo 1.276 vzorcev (95,6 %) živil glede vsebnosti analiziranih pesticidov v skladu z določili Uredbe (ES) št. 396/2005, ki določa mejne vrednosti ostankov pesticidov v živilih. Za šest vzorcev predelanih živil ocena skladnosti po določilih navedene uredbe ni bila mogoča, ker ni bilo znanega faktorja predelave, uredba ne predpisuje mejnih vrednosti. 53 vzorcev (4,0 %) je presegalo mejne vrednosti ostankov pesticidov in niso bili skladni z določili Uredbe (ES) št. 396/2005. Od tega je bila za 36 vzorcev izdelana ocena tveganja po 14. členu Uredbe (ES) št. 178/2002, ki je pokazala, da je 34 vzorcev varnih, za 2 vzorca pa je ocena tveganja pokazala, da nista varna za zdravje ljudi. Za 17 vzorcev ocene tveganja ni bilo mogoče izdelati, zaradi pomanjkanja toksikoloških referenčnih vrednosti.

V okviru **monitoringa rezidua (ostanki zdravil za uporabo v veterinarski medicini, nedovoljene in prepovedane snovi v živilih živalskega izvora)** je bilo v letu 2023 odvzetih 1.296 vzorcev, od katerih jih sta bila dva neskladna z zakonodajo (0,2 % vseh odvzetih vzorcev). Vzorčenje je bilo izvedeno v klavnicah in na gospodarstvih, vsi vzorci pa so bili slovenskega porekla. V okviru monitoringa rezidua je bilo na mejnih veterinarskih postajah odvzetih tudi 17 vzorcev živil živalskega izvora, ki so se uvažala v EU, pri čemer ni bilo neskladnih vzorcev. V okviru programa spremljanja ostankov rezidua pa je bilo odvzetih 33 vzorcev, neskladnih ni bilo ugotovljenih.

V okviru uradnega nadzora v letu 2023 je bilo na oceno skladnosti označevanja z veljavnimi predpisi pregledanih 158 vzorcev živil. Ocenjevali smo ustreznost označb na predpakiranih izdelkih različnih skupin živil. Po izvoru je bilo 53 vzorcev (33,5 %) iz Slovenije, 79 vzorcev (50,0 %) iz drugih držav EU, 18 vzorcev (11,4 %) iz držav izven EU in 8 vzorcev (5,1 %) neznanega porekla. Glede navajanja informacij o živilih potrošnikom je bilo 106 pregledanih vzorcev (67,1 %) označenih skladno z veljavnimi predpisi, 44 vzorcev (27,8 %) je bilo ocenjenih kot neskladnih. Pri 8 vzorcih (5,1 %) ocena skladnosti označbe ni bila možna. V skupini živil, pregledanih na vsebnost glutena in alergenov v povezavi z označbo snovi preobčutljivosti je bilo analiziranih 192 vzorcev živalskega in neživalskega izvora: 100 vzorcev (52,1 %) iz Slovenije, 78 (40,6 %) iz drugih držav EU, 12 vzorcev (6,3 %) iz držav izven EU in dva vzorca (1,0 %) neznanega porekla. V 6 analiziranih vzorcih (3,1 %) je bilo ugotovljeno, da vsebujejo nedeklarirano prisotne alergene snovi oz. gluten in predstavljajo nevarnost za uživanje pri osebah s tovrstnimi preobčutljivostmi. 186 vzorcev (96,6 %) je bilo ocenjenih kot skladni saj niso vsebovali nedeklariranih alergenov.

Leta 2023 je bilo na področju **preverjanja biološke varnosti** vzorčenih 727 vzorcev, od tega 397 živil živalskega izvora in 330 živil ne živalskega izvora. Vzorci so se analizirali na več mikrobioloških parametrov hkrati. Zajetih je bilo 13 različnih mikrobioloških parametrov. Izbira izvajalca dejavnosti se je določila s strani uradnega veterinarja ali inšpektorja za hrano. Uradno vzorčenje in analize so se izvedle s strani Univerze v Ljubljani, Veterinarske fakultete, Nacionalnega Veterinarskega Inštituta in Nacionalnega laboratorija za okolje, zdravje in hrano. Po poreklu so bili vzorci slovenskega porekla, porekla drugih držav članic EU in držav, ki niso članice EU. Vzorčenje živil se je izvajalo v fazi, ko so bila živila dana v promet. Ocena varnosti se je podala na podlagi meril varnosti živil iz Uredbe Komisije (ES) št. 2073/2005 in ocen

varnosti, ki jih pripravi uradni laboratorij v primeru potrjene prisotnosti mikrobioloških parametrov, ki nimajo določenih meril varnosti v zakonodaji EU in bi njihova prisotnost v živilih lahko predstavljala tveganje za zdravje ljudi. Od skupaj vzorčenih 727 vzorcev živil je bilo 96,8 % ocenjenih kot varnih za prehrano ljudi. Poleg vzorčenja živil se je izvajalo tudi vzorčenje proizvodnih prostorov in opreme pri 90 izvajalcih dejavnosti. Prisotnost bakterije *Listeria monocytogenes* se je potrdila v 2 obratih (2,2 %). Uradno vzorčenje se je izvajalo tudi na Mejni kontroli točki Koper. Vzorčilo se je 5 uradnih vzorcev živil živalskega izvora. Vsi so bili ocenjeni kot varni za prehrano ljudi.

Uradni nadzor nad vnosom živil neživalskega izvora iz tretjih držav se izvaja kot splošni nadzor in kot poostreni oziroma nujni nadzor. Po podatkih FURS je bilo v letu 2023 v Sloveniji sproščenih v prosti promet 36.987 različnih pošiljk živil neživalskega izvora, ki so bile obravnavane v 26.583 carinskih deklaracijah. Količinsko je bilo sproščenih v prosti promet 1.142.782 ton živil neživalskega izvora. V primerjavi z letom prej je bilo število pošiljk v letu 2023 manjše za 648, količinsko pa je bilo v prosti promet v Sloveniji sproščenih 136.008 ton živil neživalskega izvora več. V letu 2023 je inšpekcija UVHVVR v okviru uvoznih postopkov nadzora varnosti živil neživalskega izvora skupno obravnavala 2.011 primerov. Obravnavanih je bilo 2.168 pošiljk različnih vrst blaga. V okviru splošnega nadzora kot posledica obravnav primerov, ki jih je odstopila FURS, je bilo obravnavanih 794 vrst blaga oziroma pošiljk. Odvzetih je bilo 363 vzorcev, od tega 44 vzorcev ekoloških živil. V okviru splošnega nadzora je bilo največ pošiljk obravnavanih v Luki Koper in na Obrežju, v Luki Koper pa je bila obravnavana tudi večina pošiljk v okviru poostrenega/nujnega nadzora. V okviru poostrenega nadzora in nujnih primerov je bilo obravnavanih 1.374 pošiljk. Odvzetih je bilo 302 vzorcev po Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2019/1793, trinajst vzorcev po Izvedbenem sklepu Komisije 2011/884 (riž in riževi proizvodi iz Kitajske – GSO) in dva vzorca gob po Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2020/1158. Na podlagi izvedenih analiz je bilo neskladnih 43 pošiljk, in sicer 25 iz poostrenega nadzora in nujnih ukrepov, 18 iz splošnega nadzora. Zaradi neustrezne ali pomanjkljive dokumentacije je bilo zavrnjenih sedem pošiljk iz nujnega nadzora, štiri pošiljke iz splošnega nadzora in tri pošiljke ekoloških živil.

11.3 Krma

Uradni nadzor v obratih izvajalcev dejavnosti poslovanja s krmo (IDPK) se je izvajal v skladu s programom in načrtom dela UVHVVR, v katerem so določene naloge in frekvenca pregledov na področju uradnega nadzora krme. Pripravljena so tudi navodila in smernice za izvajanje uradnega nadzora. V letu 2023 je bilo načrtovanih 439 rednih pregledov obratov in izvajalcev dejavnosti, izvedenih pa je bilo 334 uradnih nadzorov. Pri teh pregledih je bilo opravljenih 86 izrednih pregledov, kar je 35 % vseh pregledov. Pri nadzoru po obratih je bilo odrejenih 34 upravnih (opozorila in odločbe) in 8 prekrškovnih ukrepov, pri nadzoru nad skladnostjo proizvodov je bilo odrejenih 10 upravnih in 9 prekrškovnih ukrepov.

Na podlagi izvedenih (sistematičnih) nadzorov v obratih IDPK se ugotavlja, da je pri odobrenih obratih največ neskladij v zvezi z vzdrževanjem stalnih pisnih postopkov na podlagi načel HACCP (pomanjkljivo izdelani HACCP, HACCP ni prilagojen dejavnosti obrata ali pa ni posodobljen), označevanjem krme ter pomanjkljivim in nepopolnim vodenjem evidenc. V posameznih primerih je bile ugotovljene pomanjkljiva higiena, neopravljen test homogenosti in dajanje neskladnega krmnega dodatka na trg. V primarni pridelavi so bile ugotovljene pomanjkljivosti pri registraciji in neustrezna higiena skladiščenja in nepravilnosti pri vodenju evidenc, najpogostejše evidenc o zdravljenju živali in uporabi biocidov ter pomanjkljivo vodenje evidenc o sledljivosti. Na področju neskladnosti proizvodov je največ primerov povezanih z neskladnim označevanjem krmnih proizvodov in zagotavljanjem sledljivosti. Ugotovljeni so bili posamični primeri preseženih vrednosti mineralov in mikroelementov v krmnih mešanicah.

11.4 Veterinarstvo

UVHVVR vsako leto pripravi program sistematičnega spremljanja zdravstvenega stanja in cepljenj živali (letna odredba). Ta zajema najmanjši obseg zdravstvenega varstva živali in ga zagotovi država. Letno odredbo odobri minister, pristojen za veterinarstvo. Odvzem vzorcev in cepljenja izvedejo veterinarske organizacije s koncesijo in drugi izvajalci del po odredbi. Diagnostične preiskave izvajajo uradni laboratoriji. Predpisani programi se izvajajo na celotnem območju države. Slovenija ima uradno priznan status države, proste naslednjih bolezni: tuberkuloza goveda (*M. tuberculosis*), enzootska goveja levkoza (EBL), bruceloza govedi in bruceloza drobnice (*B. abortus*, *B. melitensis*, *B. suis*), okužbe z virusom Aujeszkega (ADV), stekline (RABV) in virusom modrikastega jezika (BTV). Za govejo spongiformno encefalopatijo (BSE) je Sloveniji priznan status države z zanemarljivim tveganjem. Pridobljeni statusi se ohranjajo v skladu s predpisanimi programi. V skladu z Uredbo (EU) 2021/690 je Evropska komisija za leto 2023 odobrila in sofinancirala programe za spremljanje, nadzor ali izkoreninjenje naslednjih bolezni: afriška prašičja kuga, steklina, aviarna influenza, razne oblike TSE/BSE in praskavca.

Preglednica 83: Število opravljenih preiskav na bolezni v letu 2023

Bolezen		Število preiskanih vzorcev/živali	Število pozitivnih
Aviarna influenza	– perutnina	3.762 (3.980 živali)	0
	– divje ptice	1.113 (511 ptic)	114 divjih ptic HPAI H5N1, dve od teh še LPAI H5N3, po 1 divja ptica LPAI H13N6 in LPAI H5N9
Bolezen modrikastega jezika	– govedo	975	0
Afriška prašičja kuga	– domači prašiči	1.355 5 (preiskave abortusov)	0
	– divji prašiči	909 441 (območje z visokim tveganjem)	0
Bolezen Aujeszkega	– domači prašiči	4.422 5 (preiskave abortusov)	0
	– divji prašiči	569	178
Steklina		530	0
Tuberkuloza		86.415 (tuberkulinizacija) 28 (pljučnice) 191 (linija klanja)	0
Enzootska goveja levkoza		4 5 (tumorozne spremembe)	0
Bruceloza	– govedo	1.337 (skupni mlečni vzorci) 443 (individualno vzorčeni) 17 (preiskave abortusov)	0
	– drobnica	3.523 10 (preiskave abortusov)	0
BSE	– govedo	5.821	0
TSE	– ovce	2.532	0
	– koze	944	0

Vir: UVHVVR

Na **transmisivne spongiformne encefalopatije (TSE)** je bilo v letu 2023 preiskanih 5.821 govedi, od tega jih je bilo 10 iz rednega zakola (zdrave zaklane živali starejše od 30 mesecev, rojene v Bolgariji ali Romuniji). Na BSE je bilo testiranih tudi 5.797 govedi, starejših od 48 mesecev, iz različnih rizičnih skupin živali (poginule živali, v nujnem zakolu zaklane živali in živali s kliničnimi znaki pri *ante mortem* pregledu pred zakolom (bolne živali) ter 14 sumljivih živali (klinični sumi na BSE in živali z nespecifičnimi znaki motenj centralnega živčevja). Vsi izvidi preiskav na BSE so bili negativni.

V letu 2016 se je obseg testiranja na TSE pri drobnici povečal z namenom zagotavljanja izpolnjevanja pogojev za pridobitev statusa države z zanemarljivim tveganjem za klasični

praskavec. Pogoji za pridobitev statusa bodo izpolnjeni v letu 2023, če ne bo odkritega nobenega primera klasičnega praskavca. V letu 2022 je bilo na TSE skupaj pregledanih 2.532 ovc in 944 koz. Pri eni ovci je bil diagnosticiran atipični praskavec. Vzorce zaklanih govedi, ovc in koz so odvzeli uradni veterinarji v odobrenih klavnicah za zakol govedi in drobnice, ostale vzorce pa so odvzeli strokovni delavci Nacionalnega veterinarskega inštituta v odobrenih obratih kategorije 1, ki izvajajo vmesne dejavnosti (obradi za zbiranje in obdukcijo živalskih trupel). Vse preiskave je opravil Nacionalni veterinarski inštitut.

Spremljanje odpornosti proti protimikrobnim zdravilom je del programa monitoringa zoonoz in povzročiteljev zoonoz ter se izvaja z namenom spremljanja pojava odpornosti bakterij proti protimikrobnim zdravilom in ocene trendov na ravni Slovenije in tudi EU. V letu 2023 je bilo z namenom pridobitve izolatov bakterij za testiranje odpornosti odvzetih 154 vzorcev slepih čreves pri pitovnih piščancih, 153 vzorcev piščančjega mesa in 153 vzorcev puranjega mesa. Vsak vzorec je bil testiran na prisotnost več različnih bakterij, skupno je bilo opravljenih 1.383 preiskav in pridobljenih 404 izolatov. Skupaj je bilo na odpornost proti protimikrobnim zdravilom testiranih 573 izolatov različnih vrst bakterij in opravljenih 872 testiranj. Za testiranje na odpornosti proti protimikrobnim zdravilom je bilo izbranih 370 izolatov in opravljenih 490 testiranj.

V **spremljanje skladnosti na področju monitoringa in nadzora salmonel** pri perutnini je bilo v letu 2023 vključenih 130 odraslih matičnih jat, 257 odraslih jat nesnic, 2.512 jat pitovnih piščancev in 105 jat pitovnih puranov. Poleg predpisanega vzorčenja je bilo opravljenih tudi 310 uradnih vzorčenj v matičnih jatah, 82 uradnih vzorčenj v jatah nesnic, 31 uradnih vzorčenj v jatah pitovnih piščancev in tri uradna vzorčenja v jatah pitovnih puranov. Pri vzorčenju v matičnih jatah prisotnost salmonel ni bila ugotovljena. Pri odraslih nesnicah je bila salmonela ugotovljena v 1,95 % jat, pri pitovnih piščancih v 13,8 % jat in pri pitovnih puranih v 5,7 % jat. V letu 2023 ciljna serovara salmonel (*S. Enteritidis*/*S. Typhimurium*), pri katerih se po ugotovitvi izvajajo posebni ukrepi, nista bila ugotovljena v matičnih jatah, jatah nesnic in v jatah pitovnih puranov. V jatah nesnic je bil serovar Typhimurium ugotovljen v eni jat (0,39 %), v jatah pitovnih piščancev pa je bil ciljni serovar ugotovljen v štirih jatah (0,16 %), in sicer v eni jati monofazna *S. Typhimurium* in v treh jatah *S. Typhimurium*. in v jatah pitovnih puranov.

V letu 2023 je UVHVVR pripravila 25 novih vzorcev veterinarskih zdravstvenih spričeval za **izvoz živali in proizvodov živalskega izvora** v tretje države. Uradni veterinarji so izdali približno 10.040 veterinarskih spričeval za izvoz.

Uprava je vzpostavila tudi sistem za **identifikacijo in registracijo gojenih kopenskih živali**, ki ga narekujejo predpisi EU in ki ga vodi skupaj s pooblaščenimi organizacijami. Z vodenjem registrov goveda, prašičev, drobnice, kopitarjev, čebelnjakov in drugih živalskih vrst se zagotavlja sledljivost živali od rojstva do vstopa v prehransko verigo, ki je ključnega pomena za obvladovanje nalezljivih bolezni in zagotavljanje varne hrane. Podatki iz registrov se uporabljajo tudi za načrtovanje in upravljanje ukrepov kmetijske politike, zootehniko, statistiko, raziskovanje in druge namene.

11.5 Varstvo rastlin

Na področju **zdravja rastlin** je bilo leta 2023 izvedenih 66 programov preiskav škodljivih organizmov (ŠO), na podlagi katerih je bila potrjena prisotnost ali odsotnost oziroma je bil določen status ŠO v Sloveniji. Navzočnost škodljivih organizmov se je preverjala v sadovnjakih/vinogradih, na njivah, javnih površinah, parkih, zasebnih vrtovih, v gozdovih, vrtnih centrih in drevesnicah z vizualnimi pregledi, feromonskimi vabami in rumenimi lepljivimi pastmi, odvzemom vzorcev in njihovim laboratorijskim testiranjem. Rezultati programov preiskav so potrdili nove najdbe karantenskih škodljivih organizmov, in sicer Tomato brown rugose fruit virus, bakterij *Ralstonia pseudosolanacearum* in *Pantoea stewartii* ter ogorčice *Globodera rostochiensis*. Program preiskave v varovalnih pasovih razmejenih območjih za zadrževanje širjenja zlate trsne rumenice pa je potrdil veliko število novih okužb trte s fitoplazmo *Grapevine flavescence doree*. Na področju ŠO rastlin je bilo v okviru uradnega nadzora skupaj s kontrolnimi pregledi opravljenih 20.148 fitosanitarnih pregledov (leta 2022: 19.115).

Pri uradnem nadzoru pošilk rastlin, rastlinskih proizvodov in nadzorovanih predmetov **ob uvozu v EU** je bilo 12.853 opravljenih pregledov, vključno z 2.667 pregledi lesenega pakirnega materiala v okviru nadzora varnosti in kakovosti živil in 1.179 pregledov pošilk v fitosanitarnem tranzitu. Število opravljenih pregledov se iz leta v leto povečuje, predvsem zaradi trenda nenehnega povečevanja uvoza rastlin, še posebej svežega sadja in zelenjave preko Luke Koper in zaradi strožjih zahtev ob vstopu v EU na področju zdravja rastlin. Na mejnih kontrolnih točkah je bilo prestreženih 49 neskladnih pošilk iz Jordanije, Vietnama, Egipta, Turčije in drugih držav. Največ neskladij se nanaša na manjkajoča ali pomanjkljiva fitosanitarna spričevala, in sicer največ pri pošilkah svežega sadja in zelenjave ter semen. Odrejeni so bili ustrezni ukrepi.

Število izdanih **fitosanitarnih spričeval za izvoz** se je v primerjavi s predhodnim letom nekoliko zmanjšalo. Izdanih je bilo skupno 4.421 fitosanitarnih spričeval za izvoz oziroma ponovni izvoz pošilk v tretje države. Največ se izvozi pošilk lesa, po izvoru iz različnih držav, in sicer na Kitajsko, Vietnam, v Indijo in države bližnjega vzhoda. V notranjosti države je bilo opravljenih 2.874 uradnih nadzorov za preverjanje skladnosti s pravili glede ukrepov varstva pred ŠO rastlin, kar je po obsegu primerljivo s predhodnim letom.

V okviru uradnega nadzora pri **registriranih izvajalcih dejavnosti** so bili opravljeni skupno 607 pregledov na podlagi Uredbe o zdravju rastlin, od tega 71 pregledov pri registriranih izvajalcih dejavnosti, ki nimajo dovoljenja za izdajanje rastlinskih potnih listov ali za označevanje po ISPM 15, ugotovljenih je bilo pet neskladij. Po prejemu vloge na UVHVVR glede pridobitve dovoljenja za izdajanje rastlinskih potnih listov fitosanitarni inšpektorji preverijo izpolnjevanje predpisanih pogojev.

Pri pooblaščenih izvajalcih dejavnosti (PID), ki izdajajo rastlinske potne liste ali nameščajo oznako ISPM-15 fitosanitarni inšpektorji preverjajo obveznosti izvajalcev dejavnosti, izvajajo uradne preglede in vzorčenja. Skupno je bilo pri PID opravljenih 536 nadzorov, neskladja so bila ugotovljena pri 6 % pregledov, kar je manj kot v preteklem letu. Pri pooblaščenih izvajalcih za izdajanje rastlinskih potnih listov se neskladja najpogosteje nanašajo na nepravilnosti glede oddaje letne prijave pridelave, sledijo neskladja glede vodenja evidenc in zagotavljanja sledljivosti. Pri pooblaščenih izvajalcih dejavnosti za označevanje po ISPM 15 se neskladja nanašajo na pomanjkljivosti glede vodenja evidenc, glede zagotavljanja sledljivosti, slabo vidnih žigov ter ažuriranje podatkov v FITO-registru. V letu 2023 je bilo pri pooblaščenih izvajalcih dejavnosti skupno izrečenih 29 upravnih – inšpekcijskih ukrepov in izrečenih 14 sankcij za prekrške.

Pri premeščanju rastlin, rastlinskih proizvodov in drugih predmetov je bilo opravljenih 333 pregledov. Nadzor se opravlja v distribuciji in maloprodaji, skladiščih lesenega pakirnega materiala, pri premikih lesa, prodaji na daljavo (spletna prodaja) ter pri premikih čebeljih družin v povezavi s preprečevanjem širjenja hrúševega ožiga. Ugotovljenih je bilo 44 neskladij, ki se nanašajo predvsem na zahteve glede opremljenosti z rastlinskimi potnimi listi, neskladja glede zagotavljanja sledljivosti in neskladja glede lesenega pakirnega materiala.

Pri pridelavi izven registriranih mest je bilo leta 2023 opravljenih skupno 1.932 pregledov. Fitosanitarni inšpektorji spremljajo in nadzirajo izvajanje predpisanih in odrejenih ukrepov v vseh aktualnih razmejenih območjih s karantenskimi škodljivimi organizmi, ki lahko ostanejo pod uradnim nadzorom več let po potrjeni najdbi in določitvi razmejenega območja. V letu 2023 so inšpektorji odredili ukrepe oziroma nadzirali izvajanje predpisanih in odrejenih ukrepov v razmejenih območjih zlate trsne rumenice, na treh lokacijah najdb bakterije *Pantoea stewartii* pri pridelavi koruze, na mestu pridelave paradižnika na Primorskem, kjer je bila v 2023 potrjena najdba virusa rjave grbančavosti plodov paradižnika (TOBRFv), na razmejenem območju za izvajanje predpisanih ukrepov izkoreninjenja za vrsto *Ralstonia pseudosolanaceum* pri pridelavi ingverja, v razmejenem območju bele krompirjeve ogorčice (*Globodera pallida*) na območju Ilirske Bistrice, rumene krompirjeve ogorčice (*Globodera rostochiensis*) na Gorenjskem in ogorčice *Meloidoyna ethiopica* v okolici Ljubljane.

V Sloveniji so se v letu 2023 nadaljevali izbruhi zlate trsne rumenice, ki jo povzroča fitoplazma *Grapevine flavescence dorée*. Na celotnem območju Slovenije so fitosanitarni inšpektorji opravili 512 zdravstvenih pregledov pri imetnikih vinogradov. Izrečenih je bilo 41 upravno – inšpekcijskih ukrepov v opuščeni vinogradih in izdanih 495 ureditvenih odločb imetnikom v žariščih zlate trsne rumenice, to je predvsem odreditev uničenja simptomatičnih trsov v vinogradih. Na celotnem razmejenem območju zlate trsne rumenice fitosanitarni inšpektorji preverjajo izvajanje predpisanega zatiranja ameriškega škrtatka v skladu z Načrtom ukrepov in napovedjo javne službe zdravstvenega varstva rastlin. V letu 2023 je bilo opravljenih 543 nadzorov zatiranja ameriškega škrtatka, pri čemer je bilo ugotovljeno 94 neskladij, to je pri 17 % nadzorovanih vinogradnikih. Najvišji delež ugotovljenih neskladij je bil ugotovljen na Primorskem, najnižji pa na Dolenjskem in v Posavju.

Fitosanitarni inšpektorji redno obravnavajo tudi prijave o sumu navzočnosti pelinolistne ambrozije in prijave o neizvajanju predpisanih ukrepov. Nadzor nad izvajanjem ukrepov za zatiranje ambrozije so inšpektorji opravili 124-krat in pri 74 imetnikih zemljišč potrdili navzočnost ambrozije. Zaradi navzočnosti pelinolistne ambrozije so inšpektorji izrekli 81 upravno-inšpekcijskih ukrepov. Večina imetnikov zemljišč izvede predpisane ukrepe za zatiranje ambrozije že po prejemu opozorila v skladu z Zakonom o inšpekcijskem nadzoru. V 2023 so fitosanitarni inšpektorji opravili nadzor pri dveh izvajalcih javne službe zdravstvenega varstva rastlin za področje certificiranja semenskega krompirja. Na področju zdravja rastlin je bilo v letu 2023 skupno izdanih 15 plačilnih nalogov in 17 odločb o prekršku fizičnim osebam, pravnim osebam ter odgovornim osebam pravnih oseb.

Za nemoteno izvajanje postopkov **uradnega potrjevanja in naknadne kontrole semenskega materiala kmetijskih rastlin ter uradnega preizkušanja sort**, ki jih izvajajo imenovani izvajalci in nosilci javnih pooblastil, je UVHVVR posodobila eno in sprejela eno novo metodo uradnega preizkušanja sort, ki so v postopku vpisa v sortno listo. Sprejeti sta bili tudi dve metodi naknadne kontrole kakovosti semenskega materiala.

Na podlagi uradnih preizkušanj sort je bilo letu 2023 v sortno listo vpisanih 49 sort, za 14 sort je bil vpis obnovljen. Štiri sorte so bile z odločbo izbrisane iz sortne liste na zahtevo vzdrževalcev, devet pa po uradni dolžnosti, ker jim je poteklo obdobje vpisa. Za dvanajst sort

je bila izdana odločba o spremembi, zaradi spremembe vzdrževalca. Na dan 31. 12. 2023 je bilo v sortno listo vpisanih skupaj 673 sort kmetijskih rastlin.

Inšpekcijski nadzor pri dobaviteljih **semenskega materiala kmetijskih rastlin** in na trgu opravljajo fitosanitarni inšpektorji v skladu s Planom dela inšpekcije, ki ga sprejme UVHVVR. Na področju semenskega materiala kmetijskih rastlin je bilo v letu 2023 opravljenih 941 inšpekcijskih nadzorov. V 85 primerih so bila ugotovljena neskladja. V okviru inšpekcijskega postopka pri uvozu semenskega materiala kmetijskih rastlin so fitosanitarni inšpektorji opravili 61 pregledov pošilk in ugotavljali skladnost z zahtevami zakonodaje na področju semenskega materiala kmetijskih rastlin. Uvoz je bil zavržen v dveh primerih. Inšpekcijski nadzor pri dobaviteljih semenskega materiala kmetijskih rastlin na trgu opravljajo fitosanitarni inšpektorji skladno s Planom dela inšpekcije, ki ga sprejme UVHVVR. Glavni cilji na področju nadzora semenskega materiala kmetijskih rastlin so zagotavljati kakovosten semenski material kmetijskih rastlin v pridelavi in na trgu oz. preprečiti širjenje karantenskih oziroma gospodarskih rastlinskih škodljivcev s semenskim materialom ter povečati delež pravilno označenega semenskega materiala kmetijskih rastlin ter sledljivost.

V okviru nadzora dobaviteljev so fitosanitarni inšpektorji preverjali izpolnjevanje pogojev za vpis v SEME register, skladnost dejanskega stanja pri opravljanju dejavnosti dobavitelja s podatki iz SEME registra, izpolnjevanje predpisanih obveznosti dobavitelja in pogoje, ki jih morajo izpolnjevati dobavitelji, ki izdajajo etikete in potrdila dobavitelja.

V letu 2023 so fitosanitarni inšpektorji opravili 297 inšpekcijskih nadzorov dobaviteljev ter 81 delnih nadzorov (administrativni nadzor ali preverjanje zdravstvenega stanja). Ugotovljenih je bilo 16 neskladij pri registriranih dobaviteljih, ki imajo dovoljenje za izdajanje etiket dobavitelja, in pet pri dobaviteljih, ki dovoljenja nimajo. Največkrat ugotovljeno neskladje je bilo povezano s trženjem sorte kmetijskih rastlin, ki ni vpisana v Skupni katalog sort ali Sortno listo. Ostala ugotovljena neskladja se nanašajo na neizpolnjevanje obveznosti dobaviteljev (obveščanje o spremembah v registru dobaviteljev) in neizpolnjevanje zahtev za trženje semenskega materiala kmetijskih rastlin (nepopolna etiketa dobavitelja). Izrečenih je bilo dvanajst opozoril po ZIN ter izdani dve odločbi o prepovedi trženja semenskega materiala. V dveh primerih je bil pri nadzoru registriranih dobaviteljev zaznan prekršek.

Fitosanitarni inšpektorji so opravili 245 uradnih **nadzorov na trgu** in ugotovili 40 neskladij. Izrekli so 13 opozoril po ZIN in izdali 17 odločb o prepovedi trženja semenskega materiala, ki ne izpolnjuje predpisanih zahtev za trženje. Trikrat je bilo neskladje odpravljen v času nadzora, v dveh primerih pa odprava nepravilnosti ni bila več mogoča. V primeru neskladij na trgu je bil v osmih primerih zaznan prekršek.

Fitosanitarni inšpektorji so opravili tudi 47 inšpekcijskih nadzorov neregistriranih dobaviteljev in pri šestih ugotovili, da so zavezanci za vpis v SEME register. V šestih primerih je bilo izrečeno opozorilo po ZIN, dvakrat pa je bil zaznan prekršek. V letu 2023 so fitosanitarni inšpektorji za prekrške, povezane s semenskim materialom kmetijskih rastlin, izdali dvanajst odločb o prekršku in en plačilni nalog.

12 GOZDARSTVO IN LOVSTVO

12.1 Gozdarstvo

12.1.1 Površina gozdov, lesna zaloga in posek lesa

Površina gozdov

Po podatkih MKGP (evidenca dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč) je bilo konec leta 2023 v Sloveniji 1.196.498 hektarjev gozdov, kar je 59,0 % celotne površine Slovenije. Ob upoštevanju veljavnih gozdnogospodarskih načrtov (GGN) gozdnogospodarskih enot (GGE) površina gozdov znaša 1.176.542 hektarjev, skupaj z drugimi gozdnimi zemljišči pa 1.194.454 hektarjev. Od površine slovenskih gozdov je največ gospodarskih gozdov (1.068.288 ha), sledijo varovalni gozdovi (98.828 ha) in gozdni rezervati (9.426 ha).

Skupna površina gozdov se na ravni države po več kot 140 letih ne povečuje več, še vedno pa se dogajajo procesi zaraščanja in krčitve gozdov. Tako se z gozdom zaraščajo za kmetijsko proizvodnjo manj primerna zemljišča, medtem ko se v primestnih območjih in območjih intenzivnejšega kmetijstva, predvsem pa v ravninskem in nižinskem svetu, pojavljajo veliki pritiski na gozd in gozdni prostor. Ob upoštevanju soglasij, mnenj in dovoljenj za krčitev ter zaradi nezakonitih posegov v gozdove je bilo v letu 2023 evidentiranih 3.098 posegov v gozd in gozdni prostor na skupni površini 371 ha. Najpomembnejši vzrok krčitve gozdov v letu 2023 predstavlja kmetijstvo (253,5 ha), sledi infrastruktura (70,9 ha) in urbanizacija (26,1 ha).

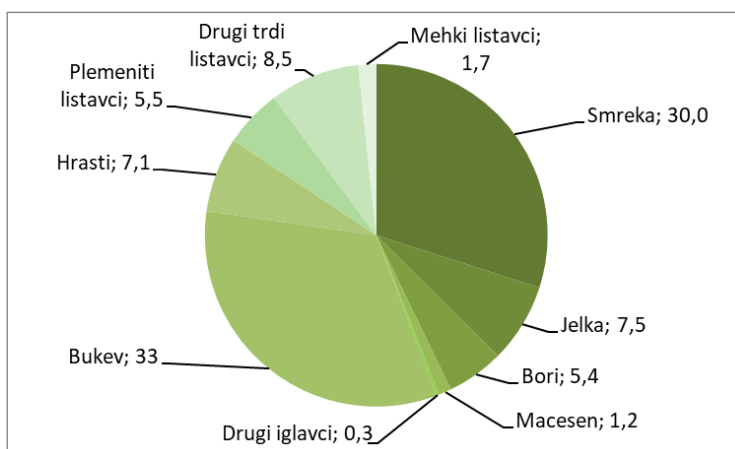
Lastništvo gozdov

Razmerje površin državnih in zasebnih gozdov (z občinskimi) v letu 2023 ostaja 20 : 80. Po podatkih GGN je tako največ gozdov v zasebni lasti (77 %; 907.653 ha). Sledijo gozdovi v državni lasti (20 %; 238.573 ha) in gozdovi v lasti lokalnih skupnosti (3 %; 30.316 ha).

Lesna zaloga

Ob upoštevanju podatkov GGN je lesna zaloga gozdov v letu 2023 znašala 357.031.760 m³. Letni prirastek v letu 2023 je ocenjen na 8.736.972 m³.

Slika 67: Drevesna sestava gozdov v Sloveniji (%); 2023

Vir: ZGS

Povprečna lesna zaloga vseh gozdov je ob koncu leta 2023 (ob upoštevanju tudi na novo zaraslih površin) znašala 304 m³/ha in v gospodarskih gozdovih 310 m³/ha. Povprečni letni prirastek lesa v vseh gozdovih je ocenjen na 7,4 m³/ha, samo v gospodarskih gozdovih pa na 7,7 m³/ha.

Primerjava deležev posameznih drevesnih vrst v lesni zalogi glede na deleže v preteklih letih nam kaže nadaljevanje trenda zmanjševanja deleža iglavcev (smreka, jelka) in naraščanja deleža listavcev (večji deleži hrasta, plemenitih in trdih listavcev). Deleži drugih drevesnih vrst (bori, macesen, bukev in mehki listavci) ostajajo večinoma nespremenjeni.

Posek lesa v gozdovih

Letni možni posek na podlagi veljavnih GGN GGE je v letu 2023 znašal 7.166.665 m³. V letu 2023 je bilo po prevzetih odločbah ZGS posekano 4.300.660 m³ lesne mase oziroma 270.316 m³ manj kot v letu 2022. Od tega je bilo posekanih 2.487.760 m³ iglavcev (24.946 m³ manj kot v letu 2022) in 1.812.900 m³ listavcev (245.370 m³ manj kot v letu 2022). Posek po prevzetih odločbah je v letu 2023 znašal 60 % možnega poseka po GGN, pri iglavcih 77 % in pri listavcih 46 %. Ocenjuje se, da je bilo v letu 2023, upoštevajoč meritve na stalnih vzorčnih ploskvah, posekanih okvirno 5.300.000 m³ lesne mase, kar je 74 % možnega poseka po GGN.

Preglednica 84: Možni posek, evidentirana količina poseka in delež realizacije; 2020–2023

	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Možni posek (m³), skupaj	7.129.761	7.166.665	7.166.665	7.166.665	100,0
Iglavci	3.238.765	3.247.342	3.247.342	3.247.342	100,0
Listavci	3.890.996	3.919.323	3.919.323	3.919.323	100,0
Količina poseka (m³), skupaj	4.227.474	4.075.451	4.570.977	4.300.665	94,1
Iglavci	2.375.840	2.167.328	2.512.706	2.487.760	99,0
Listavci	1.851.634	1.908.123	2.058.270	1.812.900	88,1
Realizacija (%), skupaj	59	57	64	60	
Iglavci	73	67	77	77	
Listavci	48	49	53	46	

Vir: ZGS

V letu 2023 je bilo po vrstah poseka največ negovalnega poseka (54 %) in sanitarnega poseka (42 %), preostalo pa so bili poseki zaradi drugih vzrokov.

Preglednica 85: Posek v slovenskih gozdovih po vrstah sečnje (m³); 2023

	Iglavci	Listavci	Skupaj	Struktura (%)
Negovalni posek	959.066	1.373.277	2.332.343	54,2
Sanitarni posek	1.461.654	353.577	1.815.231	42,2
Posek zaradi krčitev	30.630	43.965	74.595	1,7
Posek za gozdno infrastrukturo	28.459	21.105	49.564	1,2
Posek brez odobritve	4.016	10.174	14.190	0,3
Posek za obnovo s sadnjo	2.208	8.815	11.023	0,3
Ostali vzroki posekov	1.727	1.988	3.715	0,1
Skupaj	2.487.760	1.812.900	4.300.660	100,0

Vir: ZGS

Evidentirani posek brez odobritve obsega 0,3 % od skupne količine evidentiranega poseka na podlagi prevzetih odločb ZGS v letu 2023. Največ poseka brez odobritve se je v letu 2023 ugotovilo v gozdnogospodarskih območjih GGO Sežana (1 %), najmanj pa v GGO Nazarje (0,1 %) in GGO Postojna (0,1 %), GGO Bled (0,1 %), GGO Kočevje (0,1 %) in GGO Slovenj Gradec (0,1 %).

12.1.2 Varstvo, obnova in nega gozdov

Varstvo gozdov

Sanitarni posek (varstveni posek in posek oslabelega drevja) je v letu 2023 znašal 1,8 milijona m³, kar je 42 % celotnega poseka po prevzetih odločbah ZGS v letu 2023 (leta 2022: 1,4 milijon m³ oziroma 31 % skupnega poseka). Pretežno so vzroki za velik delež sanitarnega poseka pospešena namnožitev podlubnikov, ki se je začela po izredno vročem in sušnem poletju 2022 in julijski vetrolomi.

V sanitarnem poseku v letu 2023 je znašal delež poseka zaradi podlubnikov 42 %, delež poseka zaradi naravnih ujm 36 %, delež poseka zaradi bolezni gozdnega drevja 10 % in delež poseka zaradi vseh drugih sanitarnih vzrokov 12 %.

V sanitarnem poseku je bilo posekanih 81 % iglavcev in 19 % listavcev. Zaradi prevladujočega sanitarnega poseka zaradi smrekovih podlubnikov je pričakovano v sanitarnem poseku največji delež z 68 % zavzemala smreka, jelka pa 9 %. Bukev je v sanitarnem poseku zavzemala 7 %, delež preostalih drevesnih vrst v sanitarnem poseku pa je obsegal 16 %.

Preglednica 86: Sanitarni posek (000 m³); 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sanitarni posek, skupaj	1.377	4.207	3.942	3.769	2.543	4.043	2.836	1.757	1.042	1.398	1.815
Iglavci	811	2.464	2.857	1.018	2.178	3.549	2.386	1.384	725	1.059	1.461
Listavci	567	1.743	1.085	2.751	365	495	450	373	317	339	354
Delež v celotnem poseku (%)	29	66	65	62	51	67	53	42	26	31	42

Vir: ZGS

Največji delež časa za izvedbo varstvenih del v gozdovih v letu 2023 je bil namenjen varstvu gozdov pred divjadjo (49 %), sledi varstvo gozdov pred požari (28 %), varstvo gozdov pred škodljivimi žuželkami (17 %) in druga varstvena dela (6 %).

Preglednica 87: Obseg opravljenih varstvenih del v gozdovih (število dni); 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Varstvo pred divjadjo	3.419	3.058	3.329	3.723	4.392	4.371	7.274	11.163	7.358	9.210	8.134
Varstvo pred podlubniki	2.253	4.903	3.167	2.928	2.764	1.936	1.975	1.703	2.590	1.625	2.889
Varstvo pred požari	1.748	3.277	2.155	3.723	2.482	2.050	2.242	4.808	2.248	2.961	4.559
Drugo varstvo	266	247	282	215	793	484	456	487	655	729	995

Vir: ZGS

V letu 2023 je bilo za varstvo gozdov evidentiranih oziroma izvedenih 16.577 delovnih dni (leta 2022: 14.524), v povprečju 11,3 ur na 100 ha gozda (leta 2022: 9,9 ur). Izvedenih varstvenih ur je bilo v letu 2023 več kot v letu 2022 zaradi povečanega obsega obnove s sadnjo in posledično povečanega obsega zaščite sadik pred divjadjo.

V letu 2023 je bilo popisanih 40 gozdnih požarov, od tega je bilo 38 požarov manjših od enega hektarja. Vsi popisani požari skupaj so zajeli 118 hektarjev površine, od tega je površina gozdnega prostora merila manj kot 5 hektarjev.

Preglednica 88: Število gozdnih požarov in površina pogorišč; 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Število požarov	75	35	93	90	108	32	84	103	73	217	40
Površina pogorišč (ha)	66	18	65	526	441	20	154	115	124	4.059	118

Vir: ZGS

Obnova in nega gozdov

V letu 2023 so bila v gozdovih vseh lastništev skupno opravljena negovalna dela na 5.631 ha (leta 2022: 6.257 ha). Program negovalnih del za leto 2023 je bil realiziran 50-odstotno, glede na načrtovano nego v GGN GGE pa je bila realizacija negovalnih del 43-odstotna.

V zasebnih gozdovih so bila negovalna dela opravljena na 2.137 hektarjih, kar je 29 % v primerjavi s Programom vlaganj v gozdove za leto 2023 in 27 % od obsega negovalnih del, predvidenih z GGN. V državnih gozdovih so bila negovalna dela v letu 2023 izvedena na 3.408 hektarjih, kar je 88 % v primerjavi s Programom del za leto 2023 in 95 % obsega negovalnih del, predvidenih z GGN.

Preglednica 89: Struktura obnove in nege gozdov; 2020–2023

Vrsta dela	Program (ha)				Realizacija (ha)				Indeks (program = 100)			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Priprava sestoja	2.100	2.363	2.557	2.555	1.570	1.116	1.167	1.621	75	47	46	63
Priprava tal	583	276	307	388	565	223	291	375	97	81	95	97
Saditev in setev	768	476	554	791	713	420	468	640	93	88	84	81
Skupaj obnova	3.451	3.115	3.418	3.734	2.848	1.759	1.926	2.636	83	56	56	71
Obžetev	2.591	2.926	2.844	2.743	1.999	2.228	2.338	2.156	77	76	82	79
Nega mladja	1.623	1.821	1.806	1.753	695	684	798	782	43	38	44	45
Nega gošče	3.276	3.563	3.838	3.235	1.618	1.362	1.723	1.388	49	38	45	43
Redčenja (I. in II.)	3.661	3.810	3.846	3.513	1.278	1.422	1.399	1.305	35	37	36	37
Skupaj negovalna dela	11.151	12.121	12.334	11.244	5.590	5.696	6.258	5.631	50	47	51	50
Skupaj gojitvena dela	14.602	15.236	15.752	14.987	8.438	7.455	8.184	8.267	58	49	52	55

Vir: ZGS

Varstvo, obnova in nega zasebnih gozdov na območjih Natura 2000

Na podlagi 33. člena Zakona o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 9/16 in 36/21 - ZZIRDKG) se iz Gozdnega sklada zagotavljajo tudi sredstva za financiranje ukrepov na območju Natura 2000 v zasebnih gozdovih v skladu s Programom upravljanja območij Natura 2000 in Programom vlaganj v gozdove, ki ga na podlagi nacionalnega gozdnega programa pripravi ZGS. Izključno v zasebnih gozdovih na območjih Natura 2000 so bili iz Gozdnega sklada financirani in sofinancirani ukrepi v višini 1,5 milijona EUR za leto 2023.

Preglednica 90: Financirani in sofinancirani ukrepi iz Gozdnega sklada v zasebnih gozdovih na območjih Natura 2000 v letu 2023

PODROČJE	NAZIV	ENOTA	OBSEG
OBNOVA GOZDOV	Priprava sestoja	ha	111,49
	Priprava tal	ha	4,54
	Dopolnilna sadnja	ha	19,64
	Sadnja	ha	44,53
	Priprava pov. za obnovo (prip.sest)-ujma	ha	16,60
	Priprava pov. za obnovo (prip.tal)- ujma	ha	100,78
	Sadnja - ujma	ha	22,49
	Setev - ujma	ha	64,00
	Setev s sadnjo semena -ujma	ha	30,60
NEGA GOZDOV	Obžetev	ha	257,14
	Nega mladja	ha	83,66
	Nega gošče	ha	81,97
	Nega letvenjaka	ha	89,61
	Nega drogovnjaka	ha	57,03
	Dopolnilna sadnja	ha	0,25
	Nega v preb. gozdu	ha	10,40
	Odstranjevanje vzpenjavk	ha	12,89
VARSTVO GOZDOV	Premazi vršičkov	ha	176,69
	Izdelava kolov	kos	2.800,00
	Zaščita s količenjem	kos	1.050,00
	Zaščita s tulci	kos	13.810,00
	Zaščita mladja z ograjo	m	6.581,00
	Vzdrževanje zaščitnih ograj	m	4.210,00
	Posek težkega drevja v varovalnih go.	ur	75,00
	Razrez / sidranje dr. v varovalnih go.	ur	150,00
	Zatiranje rastlinskih bolezni	ha	8,40
	Vzpostavljanje gozdne higiene	ha	134,90
	Sečnja in spravilo ob rezervatu	m ³	387,70
	Obeleževanje sadik	kos	26.985,00
	Vzdrževanje tulcev	kos	2.275,00
	Obžetev tulcev	kos	11.530,00
	Odstranjevanje tulcev	kos	2.300,00
	Odstranjevanje zaščitnih ograj	m	2.440
	Vzdrževanje grmišč in obrežij	ha	8,85
	Vzdrž.pašn. in travn. v gozdu	ha	50,47
	Vzdrževanje vodnih virov in kalov v gozd	kos	34
	Sajenje sad.plod.drev. in grm.	kos	45
BIOMELIORATIVNA DELA	Vzdrževanje večjega vodnega vira	kos	14
	Osnovanje pasišč v gozdu	ha	0,20
	Spravilo sena z odvozom	ha	24,76
	Ohranjanje biotopov - sečnja	m ³	165,00
	Ohranjanje biotopov - nega	ha	22,23
	Naravni razvoj biotopov	m ³	17.400,08
	Puščanje stoječe biomase	m ³	217,96

Vir: ZGS

12.1.3 Dela na gozdnih prometnicah

Po podatkih iz evidence gozdnih cest, ki jo vodi ZGS, je v letu 2023 dolžina gozdnih cest znašala 12.285 km (3.629 km v državnih gozdovih, 8.603 km v zasebnih gozdovih in 53 km v gozdovih lokalnih skupnosti). Dolžina gozdnih cest se v Sloveniji z novogradnjo ne povečuje ampak se le malenkost spreminja (že vrsto let se giblje med 12.100 in 12.300 km). Z novo zgrajenimi gozdnimi cestami se nadomeščajo ceste, ki zaradi pre Kategorizacije in drugih sprememb namembnosti izgubijo status gozdne ceste. V letu 2023 je bilo na novo zgrajenih 10,5 km gozdnih cest (leta 2022: 6,9 km), rekonstruiranih pa 6,2 km (leta 2022: 13,1 km).

Obseg vseh sredstev za vzdrževanje gozdnih cest je v letu 2023 znašal 11,1 milijona EUR. Sredstva prispevajo predvsem lastniki gozdov (pristojbine), sledijo nacionalna proračunska sredstva in sredstva občine. Sredstva občin so po območjih porazdeljena zelo neenakomerno. Največji prispevek občin je na območjih, kjer se gozdne ceste uporabljajo tudi v javne namene (npr. Koroška), medtem ko je na drugih območjih prispevek bistveno manjši ali pa ga ni.

Preglednica 91: Struktura virov financiranja za vzdrževanje gozdnih cest; 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Skupaj (000 EUR)	5.639	6.774	6.094	4.771	4.727	6.040	5.620	6.563	7.195	8.636	11.102
Struktura (%)											
proračun RS	22	18	21	27	27	21	26	25	36	29	23
lastniki gozdov	36	30	25	33	41	42	52	52	46	60	48
SiDG*	18	20	25	–	–	12	–	–	–	–	–
občine	24	15	18	21	29	25	22	23	18	11	29
drugo	–	16	11	18**	3	–	–	–	–	–	–

* Do leta 2016 je z državnimi gozdovi gospodaril SKZGRS, naprej pa SiDG.

** Koncesijska sredstva.

Vir: ZGS

V letu 2023 je ZGS označil (trasiral) približno 254 km gozdnih vlak (leta 2022: 456 km). Zgrajenih oziroma pripravljenih skupaj pa je bilo 196 km gozdnih vlak (leta 2022: 326 km), od tega 128 km v zasebnih gozdovih in 68 km v državnih gozdovih. Obseg del je bil manjši zaradi posledic po neurjih v poletnih mesecih (neprevozne javne in gozdne ceste), pomanjkanja izvajalcev gradbenih del in v zasebnih gozdovih tudi zaradi izčrpanih sredstev za sofinanciranje gradenj na podlagi razpisov PRP 2014–2020, novega razpisa na podlagi SN 2023–2027 pa v letu 2023 ni bilo.

Preglednica 92: Gradnja in rekonstrukcija gozdnih vlak (km); 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Zasebni gozdovi, od tega:											
– novogradnje	177,8	237,6	254,9	265,9	366,9	324,2	282,0	289,5	224,5	202,2	127,5
– rekonstrukcije	42,7	42,0	58,4	53,5	50,1	49,0	48,0	64,3	62,4	65,4	45,6
Državni gozdovi, od tega:											
– novogradnje	139,9	114,5	138,9	129,6	90,6	89,8	93,5	114,0	102,7	124,3	68,5
– rekonstrukcije	112,4	76,6	104,1	75,6	63,2	47,1	41,7	24,7	58,7	65,0	13,2
Skupaj, od tega:											
– novogradnje	317,7	352,0	393,8	395,5	457,5	414,0	375,5	403,5	327,2	326,5	196,0
– rekonstrukcije	155,1	118,6	162,5	129,1	113,3	96,1	89,7	89,0	121,1	130,4	58,8
Skupaj, gozdne vlake	674,3	472,8	470,6	556,3	524,6	570,8	510,1	465,2	492,5	448,3	456,9

Vir: ZGS

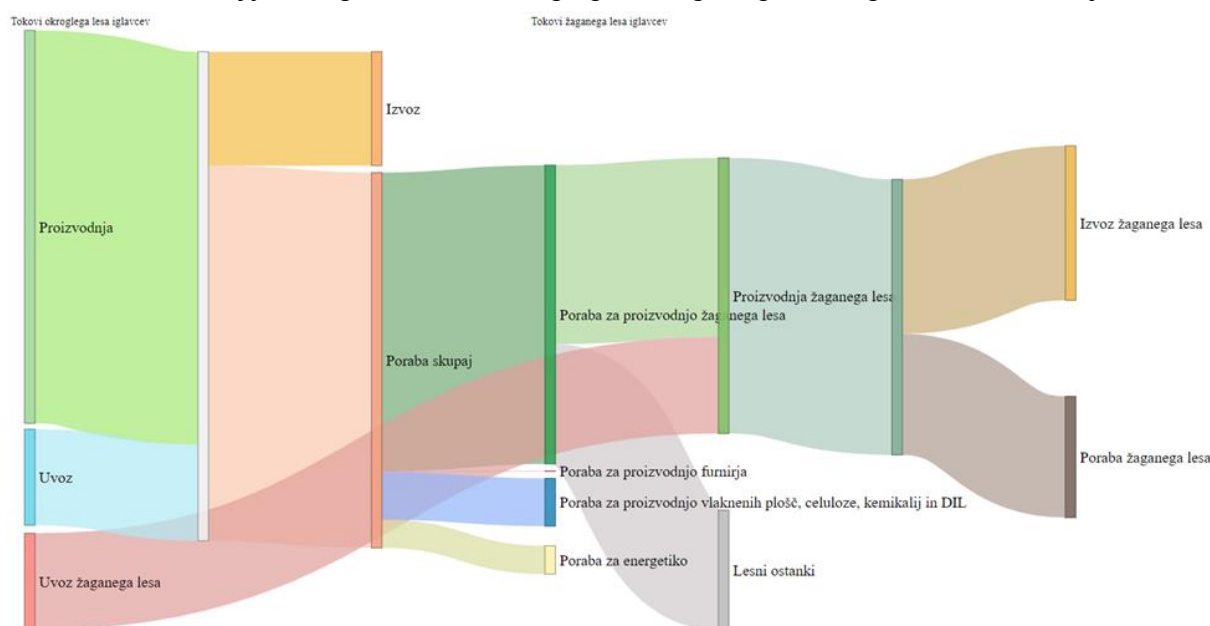
12.1.4 Gozdni lesni sortimenti in druge gozdne dobrine

Gozdni lesni sortimenti

V letu 2023 je obseg proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov (GLS) znašal 4.5 milijona m³, kar je za 8 % več v primerjavi z letom 2022. Eden od glavnih razlogov za povečanje proizvodnje GLS je večji obseg sanitarnega poseka. Zaradi prenamnožitve podlubnikov, ki se je začela po izredno vročem in sušnem poletju 2022, snegolomov in vetroloma v prvi polovici leta 2023, so poškodbe presegle mejo za razglasitev naravne nesreče po Zakonu o dodatnih ukrepih za odpravo posledic škode zaradi prenamnožitve populacije podlubnikov (Uradni list RS, št. 14/18 in 65/20). Večjo poškodovanost gozdov so povzročila tudi poletna neurja z močnim vetrom. Po podatkih ZGS je bilo zaradi julijskih vetrolomov po oceni treba posekati 1,4 milijona m³ poškodovanega drevja. Posek poškodovanih dreves v letu 2023 ni bil zaključen in se nadaljuje tudi v letu 2024.

Proizvodnja GLS iglavcev je v letu 2023 znašala 2,3 milijona m³ in se je povečala za 6 % v primerjavi z letom 2022. Proizvodnja GLS listavcev se od leta 2020 naprej povečuje in je v letu 2023 je znašala 2.2 milijona m³ (+10 % v primerjavi z letom 2022). V strukturi proizvodnje GLS iglavcev z 72 % prevladuje skupina hlodi za žago in furnir, pri GLS listavcev pa s 57 % prevladuje skupina les za kurjavo.

Slika 68: Sankeyjev diagram tokov okroglega in žaganega lesa iglavcev v Sloveniji; 2022

Vir: GIS

Proizvodnja GLS v državnih gozdovih (v upravljanju družbe SiDG d. o. o. in Ministrstva za obrambo RS) se je v letu 2023 zmanjšala za 2 % v primerjavi z letom prej in je znašala 1,1 milijona m³. Z 57 % so prevladovali iglavci, katerih proizvodnja se je v primerjavi z letom 2022 povečala za 13 %. Proizvodnja GLS listavcev se je v državnih gozdovih zmanjšala za 17 % glede na leto 2022 in je znašala 485 tisoč m³. Delež proizvodnje hlodovine iglavcev iz državnih gozdov je v letu 2023 predstavljal 27 % skupne proizvodnje hlodovine iglavcev, vse ostalo pa izvira iz zasebnih gozdov (v manjšem obsegu še iz gozdov lokalnih skupnosti).

Glede na strukturo poseka GLS iglavcev iz državnih gozdov v upravljanju družbe SiDG, se je v letu 2023 delež hlodovine zmanjšal za 5 odstotnih točk v primerjavi z letom 2022 in je znašal 71 %. Tudi pri strukturi poseka GLS listavcev iz državnih gozdov v upravljanju družbe SiDG,

se je leta 2023 zmanjšal delež hlodovine in sicer za eno odstotno točko v primerjavi z letom 2022 in je le ta znašal 25 %. V letu 2023 se je v strukturi poseka iz državnih gozdov v upravljanju družbe SiDG, pri iglavcih, še posebej pa pri listavcih povečal posek lesa za kurjavo. Hkrati pa se je zmanjšal posek lesa za plošče listavcev, ki je v obdobju 2018–2022 predstavljal v povprečju 70 % v skupnem letnem poseku GLS listavcev, v letu 2023 pa 49 %.

Preglednica 93: Gozdni lesni sortimenti, pridobljeni v Sloveniji (000 m³); 2021–2023

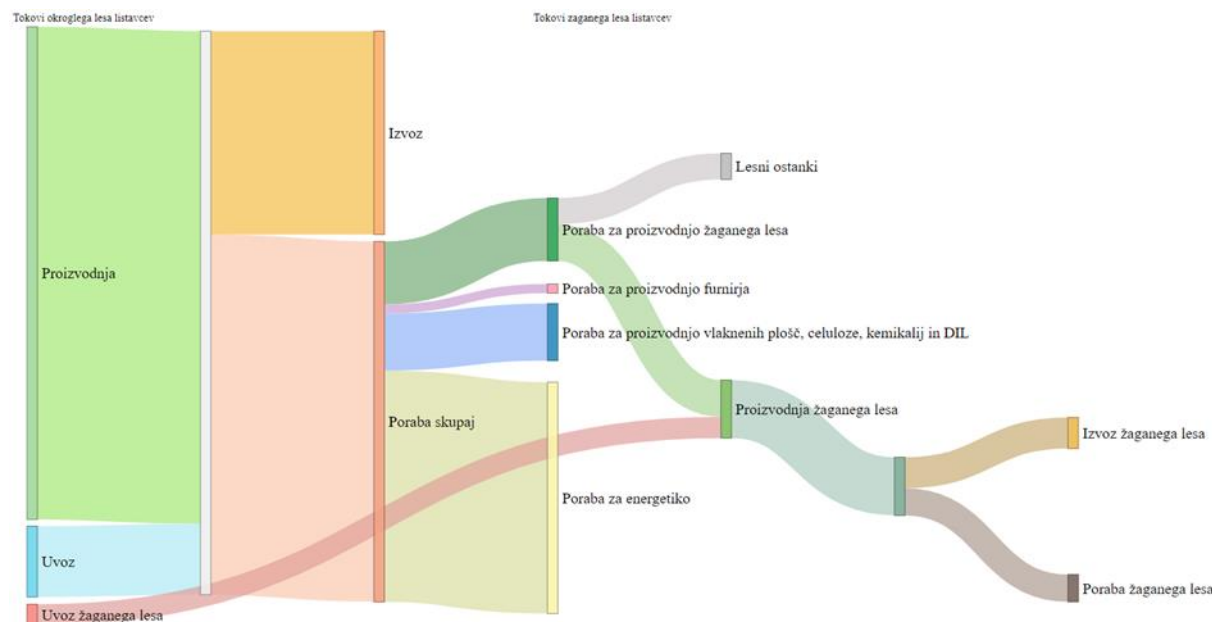
	2021			2022			2023*		
	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj
Hlodovina	1.510	467	1.977	1.687	497	2.184	1.674	487	2.161
Les za celulozo in plošče	262	410	673	275	451	725	332	394	727
Drug okrogli industrijski les	18	32	50	4	44	48	16	58	74
Les za kurjavo	118	997	1.115	213	1.019	1.231	286	1.267	1.554
Skupaj**	1.908	1.907	3.815	2.178	2.010	4.189	2.309	2.207	4.515

* Začasni podatki

** Gozdni lesni sortimenti iz gozdov.

Vir: MKGP, ZGS, GIS, SURS, SiDG, MORS, preračuni GIS.²⁶

Slika 69: Sankeyjev diagram tokov okroglega in žaganega lesa listavcev v Sloveniji; 2022

Vir: GIS

Največ okroglega lesa so v letu 2023 predelala podjetja v industriji žaganega lesa in furnirja (1,9 milijona m³), pri tem pa je prevladovala predelava iglavcev (84 %). Sledijo industrije lesnih kompozitov, mehanske celuloze in kemikalij, ki so skupno predelale 0,4 milijona m³ (–19 % v primerjavi z letom 2022), od tega pa je bilo 54 % lesa listavcev. Velik porabnik okroglega lesa so gospodinjstva, ki porabijo nad milijon m³ lesa za kurjavo letno, vendar del tega izvira tudi iz

²⁶ Oceno letne proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov v neto m³ pripravi Gozdarski inštitut Slovenije na podlagi ocene letne porabe lesa oziroma tokov lesa v Sloveniji, ki temelji na podatkih Zavoda za gozdove Slovenije o letnem poseku v gozdovih v bruto m³, podatkih o proizvodnji gozdnih lesnih sortimentov v državnih gozdovih (v upravljanju družbe SiDG d. o. o. in Ministrstva za obrambo RS), podatkih SURS (raziskave "Industrijska proizvodnja", "Poraba energije in goriv v gospodinjstvih", "Odkup lesa", "Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih", "Uvoz in izvoz blaga") ter podatkih GIS (lastne raziskave kot npr. ankete med žagarskimi obrati, raziskava "Ogrevanje z lesnimi gorivi v gospodinjstvih" in informacijah prejetih neposredno s strani lesnopredelovalnih podjetij in njihovih združenj ter posameznih odkupovalcev okroglega lesa v zasebnih gozdovih).

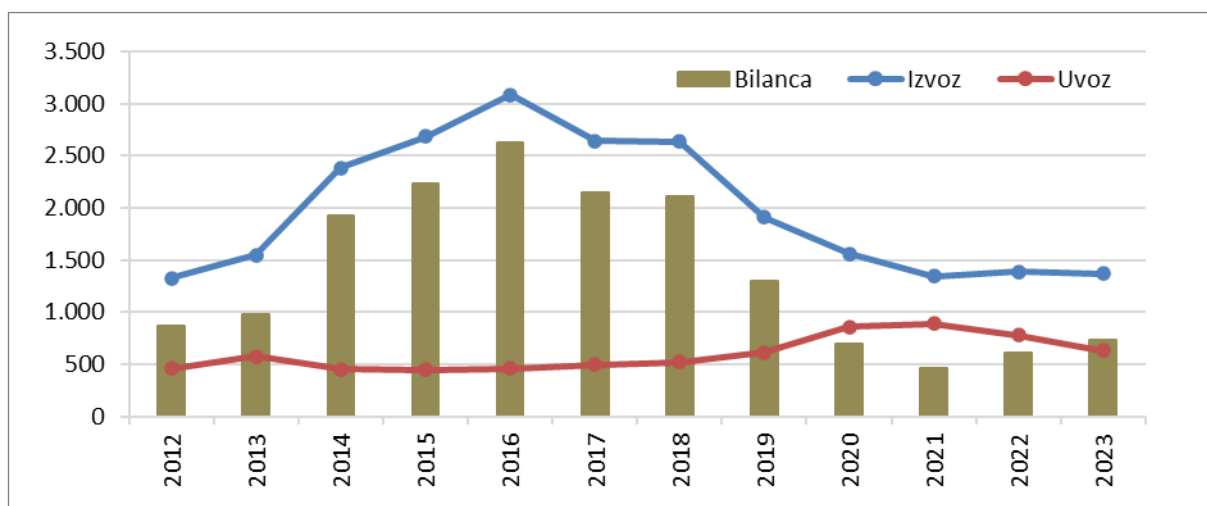

negozdnih virov. Nedavna raziskava Gozdarskega inštituta Slovenije (GIS) je pokazala, da 34 % gospodinjstev, sodelujočih v raziskavi, za ogrevanje kot glavni/primarni energent uporablja lesna goriva, od tega z 78 % prevladuje poraba drv. GIS je tekom leta 2024 opravil periodično raziskavo med lastniki sekalnikov v državi in začasni podatki kažejo na nadaljevanje trenda povečevanja proizvodnje lesnih sekancev. Ta je v letu 2023 znašala preko 2,8 milijonov nasutih m³. Začasni podatki raziskave kažejo tudi na povečano proizvodnjo sekancev v gozdu, predvsem se je povečal delež okroglega lesa kot vhodne surovine za proizvodnjo sekancev v primerjavi s preteklo raziskavo.

Zunanja trgovina gozdnih lesnih sortimentov

Pri bilanci zunanje trgovine GLS zadnji dve desetletji beležimo zunanjetrgovinski presežek, ki je v obdobju obsežnih naravnih motenj in gradacij podlubnikov (2014–2018) dosegal rekordne vrednosti (največ v letu 2016: 2,6 mio m³). V letu 2021 je bil zaradi povečanega uvoza in zmanjšanega izvoza zunanjetrgovinski presežek GLS najnižji po letu 2006 in je znašal 456.000 m³. Po tem letu se zunanjetrgovinski presežek povečuje; v letu 2023 je znašal 738.000 m³.

Slika 70: Izvoz, uvoz in zunanjetrgovinska bilanca okroglega lesa (000 m³); 2011–2023*

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni GIS

V letu 2023 se je najbolj izrazito povečal zunanjetrgovinski presežek lesa za celulozo in plošče iglavcev, sledi povečanje zunanjetrgovinskega presežka hlodov za žago in furnir iglavcev. Za to skupino GLS je bil do leta 2020 tradicionalno značilen največji zunanjetrgovinski presežek (v obdobju 2015–2018 povprečno 1,4 milijona m³ na leto). V letu 2021 je bil prvič po letu 1991 zabeležen zunanjetrgovinski primanjkljaj, v letu 2023 pa je ponovno zabeležen zunanjetrgovinski presežek, znašal je 149.000 m³. Še vedno pa tudi v letu 2023 ostaja največji zunanjetrgovinski presežek za skupino okrogli industrijski les listavcev, ki se je v primerjavi z letom 2022 zmanjšal za 15 % in je znašal 428.000 m³.

Preglednica 94: Zunanjetrgovinska bilanca gozdnih lesnih sortimentov (000 m³); 2019–2023

IZVOZ – UVOZ	2019	2020	2021	2022	2023*
Okrogli les – skupaj, od tega:	1.296	702	456	606	738
Okrogli industrijski les – skupaj, od tega:	1.258	641	433	558	690
– Okrogli industrijski les, iglavci, od tega:	825	224	-26	55	262
hlodi za žago in furnir, iglavci	656	157	-1	44	113
les za celulozo in plošče ter drug okrogli industrijski les, iglavci	168	68	-25	10	149
– Okrogli industrijski les, listavci	434	416	459	503	428
Les za kurjavo – skupaj	38	61	24	48	48

* Začasni podatki.

Opomba: Podatki so zaokroženi na 1.000 m³, zaradi česar se seštevki posameznih postavk lahko razlikujejo od vsote.

Vir: SURS, preračuni GIS

Izvoz gozdnih lesnih sortimentov

Od leta 2021 naprej izvoz okroglega ostaja konstanten in znaša slaba 1,4 milijona m³. Medtem, ko je v letih 2021 in 2022 v strukturi izvoza okroglega lesa prevladoval izvoz okroglega lesa listavcev, je v letu 2023 ponovno prišlo do preobrata. Tako je v strukturi izvoza okroglega lesa v letu 2023 z 47 % oz. 641.000 m³ prevladoval izvoz okroglega industrijskega lesa iglavcev, v okviru tega pa dobro polovico les za žago in furnir s 347.000 m³, kar je 23 % več kot v letu prej. Izvoz lesa za celulozo in plošče in drugega tehničnega lesa iglavcev je v letu 2023 znašal 293.000 m³ in je primerljiv z letom 2020. Izvoz lesa za kurjavo od leta 2019 ostaja stabilen in je v letu 2023 znašal 199.000 m³ (–4 % v primerjavi z 2022). Za 15 % manj je bilo v letu 2023 izvoženega okroglega lesa listavcev, in sicer 526.000 m³. Največ (66 %) količin hlodovine iglavcev so izvozili v Avstrijo, z 18 % sledi Hrvaška. Največ industrijskega lesa listavcev (59 %) je bilo izvoženo v Italijo.

Preglednica 95: Izvoz gozdnih lesnih sortimentov (000 m³); 2019–2023

IZVOZ	2019	2020	2021	2022	2023*
Okrogli les – skupaj, od tega:	1.910	1.558	1.345	1.388	1.366
Okrogli industrijski les – skupaj, od tega:	1.714	1.357	1.144	1.180	1.167
– Okrogli industrijski les, iglavci, od tega:	1.168	821	525	562	641
hlodi za žago in furnir, iglavci	769	523	286	283	347
les za celulozo in plošče ter drug okrogli industrijski les, iglavci	399	298	239	278	293
– Okrogli industrijski les, listavci	546	536	619	618	526
Les za kurjavo – skupaj	196	200	201	209	199

* Začasni podatki.

Opomba: Podatki so zaokroženi na 1.000 m³, zaradi česar se seštevki posameznih postavk lahko razlikujejo od skupne vsote.

Vir: SURS, preračuni GIS

V letu 2023 je bilo, podobno kot v letih 2021 in 2022, največ izvoza okroglega lesa v Italijo, in sicer 543.000 m³ (–17 % v primerjavi z letom 2022). Po strukturi izvoza okroglega lesa v Italijo z 58 % prevladuje okrogli industrijski les listavcev, od tega prevladuje bukov les manjših dimenzij. Sledi izvoz v Avstrijo, ki se je iz 368.000 m³ v letu 2022 povečal na 462.000 m³ (+26 %). V Avstrijo je v letu 2023 z 49 % prevladoval izvoz hlodovine iglavcev, se je pa tja v primerjavi z letom 2022 izrazil povečal izvoz industrijskega lesa listavcev (+71 %), predvsem lesa bukve. Na tretjem mestu držav uvoznic okroglega lesa iz Slovenije je Hrvaška, kamor se je v primerjavi z letom 2022 povečal izvoz za 15 % in 64 % v primerjavi z letom 2021. Na Hrvaško je bilo izvoženega največ (35 %) okroglega industrijskega lesa listavcev, kjer prevladuje bukov les premera 15 cm ali več. V primerjavi z letom 2022 je bil za 31 % večji izvoz hlodovine iglavcev na Hrvaško. Od leta 2021 naprej se povečuje izvoz okroglega lesa v Bosno in Hercegovino in je bil leta 2023 na podobni ravni kot v letu 2019 (43.000 m³ v letu

2023). Pri tem 47 % izvoza v 2023 predstavljajo hlodi za žago in furnir iglavcev, 34 % pa celulozni les iglavcev.

Izvoz gozdnih lesnih sortimentov v 2023 je predstavljal 30 % celotne proizvedene količine le-teh, vendar del izvoza izvira tudi iz uvoza. Delež izvoza hlodov iglavcev za žago in furnir se je glede na proizvedeno količino teh sortimentov v letu 2023 iz 16 % v letu 2022 povečal na 21 %. Izvoz hlodovine listavcev pa je v letu 2023 po oceni predstavljal 43 % proizvodnje teh sortimentov.

Uvoz gozdnih lesnih sortimentov

Po večletnem trendu rasti uvoza okroglega lesa, se je ta v letu 2021 zaustavil, saj v zadnjih dveh letih beležimo upad uvoza. Ta je v letu 2023 znašal 629.000 m³, kar je okoli 30 % manj kot dve leti pred tem. Glavni razlog za zmanjšanje uvoza je 46 % zmanjšanje uvoza lesa za celulozo in plošče iglavcev, ki je v letu 2022 predstavljal največji delež v strukturi uvoza. V strukturi uvoza okroglega lesa v letu 2023 z 37 % prevladuje skupina hlodi za žago in furnir iglavcev. Leta 2023 se je uvozilo 234.000 m³ teh sortimentov, od tega 78 % iz Italije. V letu 2023 se je za kar 44 % zmanjšal uvoz lesa slabše kakovosti iglavcev, predvsem na račun zmanjšanja uvoza celuloznega lesa smreke in jelke iz Avstrije.

V letu 2023 je za razliko od prejšnjih let največ okroglega lesa uvoženega iz Italije in sicer 232.000 m³, kar je 40 % več kot leta 2022. Od tega z 78 % prevladuje skupina hlodi za žago in furnir iglavcev, predvsem smreke in jelke. Sledi uvoz iz Hrvaške, od koder je bilo največ (52 %) uvoženega industrijskega lesa listavcev, z 31 % pa sledi les za kurjavo listavcev. Izrazito, za 53 %, se je v letu 2023 v primerjavi z letom prej zmanjšal uvoz okroglega lesa iz Avstrije in je znašal 127.000 m³; od tega 66 % predstavlja celulozni les iglavcev. Še naprej se povečuje obseg uvoza iz Francije (+22 % v primerjavi z letom 2022 in +232 % v primerjavi z letom 2020), ki sicer zaenkrat ne predstavlja pomembnega deleža v skupnem uvozu (15.000 m³ v letu 2023); iz Francije smo največ uvozili lesa za kurjavo listavcev in hrastovega lesa namenjenega industrijski predelavi.

Preglednica 96: Uvoz gozdnih lesnih sortimentov (000 m³); 2019–2023

UVOZ	2019	2020	2021	2022	2023*
Okrogli les – skupaj, od tega:	614	855	889	782	629
Okrogli industrijski les – skupaj, od tega:	456	717	711	622	477
– Okrogli industrijski les, iglavci, od tega:	344	597	551	507	379
hlodi za žago in furnir, iglavci	113	367	287	239	234
les za celulozo in plošče ter drug okrogli industrijski les, iglavci	231	230	264	268	145
– Okrogli industrijski les, listavci	112	120	160	115	98
Les za kurjavo – skupaj	158	139	178	160	152

* Začasni podatki.

Opomba: Podatki so zaokroženi na 1.000 m³, zaradi česar se seštevki posameznih postavk lahko razlikujejo od skupne vsote.

Vir: SURS, preračuni GIS

Cene gozdnih lesnih sortimentov

Po statističnih podatkih so se povprečne letne odkupne cene (brez DDV) hlodovine iglavcev v zadnjem desetletju gibale med 57,41 EUR/m³ (leto 2020) in 95,72 EUR/m³ (leto 2022). V letu 2023 se je povprečna letna odkupna cena teh sortimentov znižala na 80,54 EUR/m³, kar je sicer še vedno 5,5 EUR/m³ več od povprečne cene v zadnjih petih letih.

Cene hlodovine listavcev v zadnjih letih naraščajo, enako velja za les za celulozo in plošče in les za kurjavo. Najbolj izrazit dvig povprečne cene je bilo zaznati pri hlodovini bukve, ki je v letu 2023 znašala 89,71 EUR/m³ (+12 % v primerjavi z letom 2022). V letu 2023 se je za 10 % v primerjavi z letom 2022 zvišala tudi cena lesa za kurjavo listavcev in za 8 % cena lesa za

plošče listavcev. Po statističnih podatkih se je povprečna cena vseh GLS skupaj v letu 2023 zvišala za 2 % v primerjavi z letom pred tem.

Preglednica 97: Odkupne cene po kategorijah kakovosti gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov (EUR/m³, brez DDV); 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	2023_1č	2023_2č	2023_3č	2023_4č
Hlodi – iglavcev, skupaj	58,3	57,4	83,3	95,7	80,5	98,2	90,5	65,8	67,5
Hlodi, hrast	152,5	157,5	179,8	242,8	248,4	270,8	245,2	199,6	216,7
Hlodi, bukev	69,0	68,5	72,0	80,1	89,7	96,7	91,0	85,0	85,2
Les za celulozo in plošče, iglavcev	30,2	29,2	31,2	40,6	35,3	45,4	37,7	30,8	29,6
Les za celulozo in plošče, listavcev	46,4	43,5	43,7	55,6	60,2	66,4	59,6	57,8	54,0
Les za kurjavo, listavcev	46,7	42,4	45,8	60,8	66,8	z	z	z	66,8

2023_1č: prvo četrtletje leta 2023

2023_2č: drugo četrtletje leta 2023

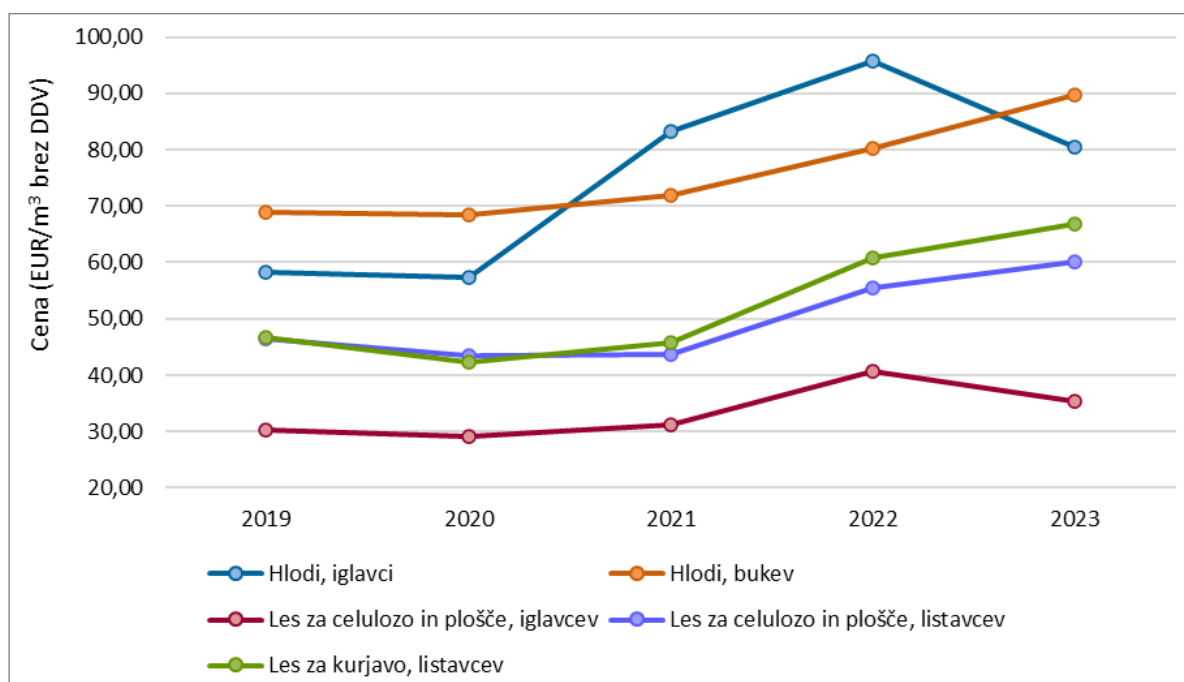
2023_3č: tretje četrtletje leta 2023

2023_4č: četrto četrtletje leta 2023

z – Zaupni podatki.

Vir: SURS, preračuni GIS

Slika 71: Letne povprečne odkupne cene izbranih skupin gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov; 2019–2023

Vir: SURS

Po rekordnih cenah v pozni jeseni in pozimi leta 2022, se je slovenski trg GLS tekom leta 2023 začel ohlajati. Pomembni dejavniki, ki so v lanskem letu vplivali na dinamično gibanje cen GLS v Sloveniji, so slabo stanje evropskega in svetovnega gradbenega sektorja, pojemajoča konkurenčnost žagarske panoge in drugih lesnopredelovalnih obratov, naravne motnje v gozdovih (snegolomi, vetrolomi), prenamnožitve podlubnikov, obsežne poplave. Tudi v letu 2023 je GIS spremljal odkupne cene GLS iz zasebnih gozdov in sicer po posameznih kakovostnih razredih sortimentov. Iz raziskav je bilo ugotovljeno, da so se cene hlodovine iglavcev v poletju 2023 znižale za povprečno 30 % v primerjavi s prvim polletjem leta. Najvišje cene hlodov smreke so bile v letu 2023 zabeležene februarja, ko so za kakovostne razrede od D2 do A znašale od 73 do 150 EUR/m³ (brez DDV). V povprečju so se cene pri hlodih smreke v lanskem letu najbolj znižale za kakovostne razrede C, D1 in D2 in sicer v vseh primerih za

19 % v primerjavi z letom 2022. Cene hlodov bukve in hrasta so bile po podatkih GIS v lanskem letu rekordne. V povprečju so se cene pri hlodih bukve v lanskem letu zvišale za vse kakovostne razrede v primerjavi z letom 2022, najbolj (v povprečju za 14 %) so se cene zvišale za kakovostna razreda B in D.

Cene lesa za celulozo in plošče iglavcev in listavcev so se v letu 2023 nižale, na primer avgustovska in novembrska cena celuloznega lesa smreke je bila najnižja po februarju 2022, podobno velja tudi za les za plošče bukve. Cene lesa za celulozo in plošče smreke, jelke in rdečega bora so se v letu 2023 gibale med 30 in 45 EUR/m³ brez DDV, za bukev med 55 in 70 EUR/m³ brez DDV in za druge trde listavce med 50 in 65 EUR/m³ brez DDV.

Podobno kot pri industrijskem lesu slabše kakovosti, so se tudi cene lesa za kurjavo v letu 2023 postopoma nižale, a kljub temu ostale na visoki ravni v primerjavi z leti prej. Srednja vrednost (mediana) vseh zbranih cen lesa za kurjavo je v letu 2023 v primeru bukve znašala 70 EUR/m³ brez DDV (+17 % v primerjavi z 2022), v primeru skupine ostali trdi listavci pa 60 EUR/m³ brez DDV (+9 % v primerjavi z 2022).

Družba SiDG d. o. o. je v letu 2023 do septembra javno objavljala informacije o prodajnih cenah gozdnih lesnih sortimentov, in sicer mesečne cenike GLS za dolgoročne pogodbe, cenike GLS za direktno prodajo. Od takrat so ceniki dostopni le pogodbenim kupcem lesa. Še vedno pa so javno dostopne informacije o prodaji GLS iz javnih pozivov za zbiranje ponudb za odkup GLS (izhodiščne cene GLS, dosežene cene) in informacije iz javnih dražb (količine, cene, vrsta GLS).

Povprečna prodajna cena GLS iz državnih gozdov je bila v letu 2023 višja kot leto pred tem in je znašala 77 EUR/m³ (2022: 74 EUR/m³). Cena za hlodovino iglavcev je znašala 84 EUR/m³ brez DDV (−16 %), cena hlodovine listavcev, pri katerih prevladuje bukovina, pa 105 EUR/m³ brez DDV (+21 %). Pri lesu za celulozo in plošče iglavcev (celulozni les) je bila dosežena cena 54 EUR/m³ brez DDV (+19 %), pri lesu za plošče listavcev 71 EUR/m³ brez DDV (+32 %). Povprečne prodajne cene po količini manj zastopanih skupin GLS so bile pri drugem industrijskem lesu iglavcev (drogovi) 122 EUR/m³ brez DDV, pri drugem industrijskem lesu listavcev (taninski les) 67 EUR/m³ brez DDV in pri lesu za kurjavo listavcev, kamor spada tudi les za proizvodnjo peletov in sekancev, 67 EUR/m³ brez DDV.

Rekordna povprečna prodajna cena, ki jo je SiDG d. o. o. dosegel v začetku leta 2023, je bila v prvi vrsti posledica visokih cen na evropskih trgih. V Avstriji so bile v tem obdobju cene hlodovine iglavcev na rekordno visokih ravneh (druga najvišja cena v zadnjih 30-ih letih). Najbolj pomemben dvig cen na trgu je bil prisoten pri lesu slabše kakovosti - pri celuloznem in brusnem lesu iglavcev je bila dosežena cena lesa daleč najvišja v zadnjih 30-ih letih. V drugi in tretji četrtini leta so se razmere na trgu poslabševale. Šele v zadnji četrtini je prišlo do delnega izboljšanja tržnih razmer. Občuten padec prodajnih cen v drugi in tretji četrtini leta ter rahlo izboljšanje tržnih razmer je bilo najbolj izrazito pri hlodovini iglavcev, ki imajo prevladujoč vpliv na povprečno prodajno ceno. Prodajne cene slabšega lesa iglavcev in listavcev so bile pod največjim negativnim pritiskom tržnih razmer in so dosegle v zadnji četrtini leta najnižje vrednosti v letu 2023.

Gozdno semenarstvo in drevesničarstvo

V letu 2023 je bilo v register dobaviteljev gozdnega reprodukcijskega materiala MKGP vpisanih sedem dobaviteljev, ki se ukvarjajo s pridelovanjem, trženjem in uporabo gozdnega reprodukcijskega materiala. Ta obsega semenski material, dele rastlin in sadilni material tistih drevesnih vrst in umetnih križancev, ki se v skladu s predpisi uporabljajo za obnovo gozdov s saditvijo in setvijo, pogozdovanje, snovanje in vzdrževanje trajnih zaščitnih ali protierozijskih pasov gozdnega drevja ter snovanje in vzdrževanje plantaž gozdnega drevja.

V letu 2023 je bilo za obnovo gozdov s sadnjo ter za sanacijo po ujmah in v požarih poškodovanih gozdov uporabljenih skupno 997.583 sadik gozdnega drevja (od tega 12.390 puljenk) 37 drevesnih vrst. V letu 2023 se je močno povečal obseg obnove s setvijo semena gozdnih drevesnih vrst, in sicer na račun obnove v požaru poškodovanih gozdov na Krasu.

Za namen obnove požarišča Goriški Kras je ZGS zagotovil 7.341 kg semena avtohtonih gozdnih drevesnih vrst, in sicer 3.240 kg cera, 65 kg koprivovca, 9 kg kraškega gabra, 250 kg lipe, 160 kg lipovca, 495 maklena, 2.875 kg puhastega hrasta, 40 kg topokrpega in 207 kg trokrpega javorja.

V letu 2023 so se na podlagi izdelanega Programa oblikovanja rezerv semenskega materiala za leto 2023 dopolnile zaloge semena bukve (34 kg), smreke (150 kg), macesna (0.85 kg), poljskega javorja (10 kg), lipe (10 kg), lipovca (10 kg) in jelke (60 kg).

12.1.5 Proračunski izdatki za naloge na področju gozdarstva in lovstva

V letu 2023 je bilo v okviru proračuna MKGP gozdarstvu namenjenih 103,6 milijona EUR.

Preglednica 98: Poraba proračunskih sredstev za naloge na področju gozdarstva in lovstva (000 EUR); 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
JAVNA GOZDARSKA SLUŽBA	22.737,2	23.537,0	24.535,3	25.934,0	29.933,0	115,4
PROGRAM OBNOVE, NEGE IN VARSTVA GOZDOV	1.338,9	1.478,7	1.331,9	1.336,4	1.334,4	99,9
Obnova gozdov	234,9	195,4	190,0	216,5	242,1	111,8
Obnova gozdov na pogoriščih in od ujm poškodovanih gozdov	177,3	189,7	188,0	166,3	255,4	153,6
Nega gozdov	358,8	376,0	380,6	380,6	292,9	77,0
Varstvo gozdov	514,6	661,4	524,6	510,0	504,0	98,8
Semenarska in drevesničarska dejavnost	3,3	8,0	3,6	24,6	5,8	23,7
Vzdrževanje življenjskega okolja prostoživečih živali	50,0	48,2	45,1	38,5	34,2	88,8
VZDRŽEVANJE IN GRADNJA GOZDNIH CEST	1.420,4	1.658,2	2.594,6	2.537,4	2.584,0	101,8
SPREMLJAJOČI UKREPI V GOZDARSTVU IN LOVSTVU	670,4	797,5	870,8	1.112,3	1.090,6	98,0
Izvršba odločb ZZG Slovenije	0,7	1,9	3,4	0,0	0,0	/
Odškodnine zaradi razglasitve gozdov s posebnim namenom	2,0	1,2	1,9	3,0	1,9	64,3
Nevladne organizacije, strokovne prireditve, publicistika	0,0	0,0	9,6	0,0	0,0	/
Znanstvenoraziskovalno delo	389,3	439,2	460,7	450,0	450,0	100
Odškodnine za škodo, ki jo povzroči divjad	278,4	355,2	395,2	659,3	638,7	96,9
NALOGE PO ZAKONU O GOZDOVIH, SKUPAJ	26.166,9	27.471,5	29.332,6	30.920,2	34.942,0	113,0
Javna služba za področje divjadi in lovstva	13,0	98,5	95,3	100,0	100,0	100,0
Gozdni sklad	25.196,4	11.678,4	17.312,8	26.095,6	24.217,9	92,8
Izredna pomoč zaradi posledic epidemije covida-19	–	356,2	–	–	–	/
NALOGE V GOZDARSTVU IN LOVSTVU, SKUPAJ	51.376,3	39.604,6	46.740,7	57.115,8	59.259,9	103,8
Gozdni sklad – zbiranje sredstev*	17.547,4	12.732,8	14.481,1	16.167,8	44.334,0	274,2
SKUPAJ GOZDARSTVO IN LOVSTVO	68.923,7	52.337,4	61.221,9	73.283,5	103.593,9	141,4

* Navedena so zbrana sredstva Gozdnega sklada, dejanska izplačila iz tega naslova pa so navedena zgoraj.

Vir: MKGP

Del te vrednosti sestavljajo tudi sredstva, zbrana v okviru Gozdnega sklada, kjer se zbirajo sredstva od razpolaganja z državnimi gozdovi, iz letnega nadomestila za upravljanje državnih gozdov v višini 20 % prihodkov od zaračunane prodaje lesa in iz koncesijske dajatve za izkoriščanje državnih gozdov. Brez teh sredstev je bilo v gozdarstvu in lovstvu v letu 2023 za redno financiranje in sofinanciranje nalog, ki jih določa Zakon o gozdovih,²⁷ porabljenih 34,9 milijona EUR, kar v primerjavi z letom 2022 nekoliko več (+13 %).

Sredstva za naloge po Zakonu o gozdovih in po Zakonu o divjadi in lovstvu skupaj so v letu 2023 znašala 59,3 milijona EUR, kar je za skoraj 4 % več kot v predhodnem letu.

12.1.6 Izobraževalni programi v Sloveniji s področja gozdarstva

V šolskem letu 2022/23 je bilo na Srednji gozdarski, lesarski in zdravstveni šoli Postojna v program gozdar vpisanih 65 dijakov in 128 dijakov v program gozdarski tehnik. Izobraževanje v programu gozdar je zaključilo 14 dijakov in 16 dijakov v programu gozdarski tehnik. Šola je izvajala tudi tečaje za nacionalno poklicno kvalifikacijo in je podelila skupno 284 certifikatov, kar je za 45 certifikatov manj kot v letu pred tem. Glede na naziv poklicne kvalifikacije je bilo podeljeno naslednje število certifikatov: 37 za gozdarskega gojitelja, 135 za gozdarskega sekača, 55 za gozdarskega traktorista, 10 za gozdarskega žičničarja, 16 za odkupovalca odpremnika lesa ter 31 za upravljavca strojev za strojno sečnjo in izvoz lesa z zgibnim polpriključarjem. V šolskem letu 2022/23 je šola v Postojni za različne ciljne skupine izvajala tudi tečaje s področja gozdarstva, in sicer tečaje za varno delo z motorno žago, tečaje za pripravo na izpit za nacionalno poklicno kvalifikacijo za različne nazive s področja gozdarstva, tečaj za varno delo s traktorjem in traktorskimi priključki, tečaj za delo s hidravličnim nakladalnikom, tečaj za gozdne žičnice in tečaj arboristike (osnova nege urbanih dreves in drevesnega plezanja).

Na Lesarsko šolo Maribor je bilo v šolskem letu 2022/23 v program gozdarstva skupaj vpisanih 70 dijakov, od tega 34 v program gozdarski tehnik in 36 v program gozdar. V letu 2023 je izobraževanje uspešno zaključilo 7 gozdarskih tehnikov in 7 gozdarjev.

Na Biotehniško fakulteto, na Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, je bilo v študijskem letu 2022/23 skupaj vpisanih 270 študentov, od tega 109 v univerzitetni študijski program, 98 v visokošolski študijski program, 52 na magistrski študij in 11 na doktorski študij. V letu 2023 je študij zaključilo 16 študentov univerzitetnega študijskega programa, 18 študentov visokošolskega, 17 študentov magistrskega ter 1 študent doktorskega študijskega programa (študij Bioznanosti, znanstveno področje Upravljanje gozdnih ekosistemov).

Na Višji strokovni šoli Postojna je bilo v študijskem letu 2022/23 na študijski program gozdarstva in lovstva vpisanih 48 študentov. V letu 2023 je ta izobraževalni program uspešno zaključilo 5 študentov.

12.1.7 Gozdarska inšpekcija

Inšpekcija za gozdarstvo, ki deluje v Inšpektoratu RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo (IRSKGLR), je v letu 2023 štela 16 gozdarskih inšpektorice in inšpektorjev (vključno z direktorjem gozdarske inšpekcije). Sedež inšpektorjev je v območnih enotah in izpostavah inšpektorata, območje delovanja pa je omejeno z mejami GGO. V ljubljanskem in mariborskem GGO sta zaradi velikosti območij zaposlena po dva inšpektorja.

²⁷ Zakon o gozdovih: Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16

Obseg dela gozdarskih inšpektorjev se zaradi naravnih ujm in posledične prevelike namnožitve škodljivih insektov, povečanega pritiska na gozd predvsem v okolici urbanih središč (nelegalni posegi v gozd, nedovoljena vožnja, nabiranje gozdnih plodov ipd.) in posledično povečanega števila prijav ter zaradi uvajanja novih predpisov in sprememb obstoječih povečuje. Število gozdarskih inšpektorjev kljub novim in zahtevnejšim nalogam pa že od leta 1995 ostaja enako. Tudi v letu 2023 je bila njihova prednostna naloga nadzor nad izvajanjem sanitarne sečnje in preventivnih varstvenih del.

V letu 2023 so gozdarski inšpektorji opravili 2.256 pregledov, izdali so 366 odločb v inšpekcijskem postopku, 158 sklepov v zvezi s temi postopki in 35 sklepov v izvršilnih postopkih. Izdanih je bilo tudi 132 opozoril po 33. členu ZIN,²⁸ s katerimi se ob ugotovljenih manjših nepravilnostih zavezanca opozori na nepravilnosti in na njihove posledice ter določi rok za njihovo odpravo.

Največ opravljenega dela gozdarskih inšpektorjev je bilo namenjenega nadzoru določb Zakona o gozdovih. Povsem v vrhu števila kršitev predpisov je še vedno posek brez izdane odločbe ZGS ali v nasprotju z njo. Gozdarski inšpektorji prejmejo poročila o poseku brez odločbe od ZGS oz. si podatke o nedovoljenih sečnjah pridobi z neposrednim vpogledom v njihove evidence, vendar vseh kršitev zaradi velikega števila ne more obravnavati. V primerih nedovoljenega poseka le nekaj dreves, gozdarska inšpekcija običajno pošlje lastniku gozda le opozorilni dopis, v katerem ga pouči o zakonskih določilih glede sečnje dreves. V letu 2023 je bilo poslano 150 takih dopisov. Prijave fizičnih oseb, ki se nanašajo na posek brez odkazila, imajo pogosto izvor v medsosedskih ali družinskih sporih. Proti ugotovljenim kršiteljem je gozdarska inšpekcija prekrškovno ukrepala.

Drugi najpogostejši razlog inšpekcijskega ukrepanja so posegi v gozd brez soglasja ZGS oziroma sum kršitev 21. člena Zakona o gozdovih. Sem po vsebini spadajo tudi krčitve gozdov v kmetijske namene brez dovoljenja ZGS. Posegi v gozd se izvajajo najpogosteje za namene gradnje objektov, pogostokrat tudi za to, da kršitelji te površine uporabljajo za različne druge namene, na primer motokros poligon, kolesarski poligon ali poligon za paintball. V primeru gradenj v gozdu in navoza odpadnega materiala so ukrepi gozdarske inšpekcije odvisni od izvajanja nalog gradbene in okoljske inšpekcije.

V letu 2023 je bilo izvedeno tudi 151 inšpekcijskih pregledov zaradi suma kršitev določil prvega odstavka 18. člena Zakona o gozdovih, to je zmanjševanje rasti in rodovitnosti rastišč, stabilnosti ali trajnosti gozda oziroma ogrožanje funkcij gozdov. Običajno gre po obsegu za manjše posege v gozd in gozdni prostor zaradi odlaganja ali odvzemanja materiala, postavitve začasnih objektov in za primere, ko je zaradi poseka drevja prišlo do zmanjševanja funkcij gozdov. Čedalje pogosteje se pojavljajo tudi obsežni navozi izkopnega materiala pri gradnji večjih objektov v gozd.

Gozdarska inšpekcija v zadnjih letih posebno pozornost namenja nadzoru nad izvajanjem določb Zakona o gozdovih s področja varstva gozdov oziroma predpisanih ukrepov za preprečitev in zatrtje rastlinskih bolezni in prekomerno namnožitev populacij žuželk, ki lahko porušijo biotsko ravnovesje v gozdu, ter za preprečitev druge škode v gozdovih. Prenamnožitev podlubnikov v letu 2023 je posledica naravnih ujm predhodnih let, zlasti pa izredno sušnega in vročega poletja 2022. Dodatno so pozimi gozdove poškodovali in oslabil tudi močni vetrovi in težek sneg, ki predstavljajo zelo primerne pogoje za prenamnožitev populacije podlubnikov na poškodovanem območju. Poletni vetrolomi v mesecu juliju in avgustovske poplave so v gozdovih povzročili neverjetno škodo. Napad podlubnikov je bil tako kot v preteklih letih najbolj izrazit v GGO Bled, Kranj, Nazarje, Slovenj Gradec, Kočevje in Novo

²⁸ ZIN: Zakon o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14).

mesto. Zakon o gozdovih določa, da mora lastnik gozda izvesti oz. zagotoviti izvedbo sanitarne sečnje in preventivna varstvena dela v roku, ki jih z odločbo določi ZGS. V kolikor sanacija ni opravljena v določenem roku, mora ZGS zagotoviti, da so dela, ki jih je z odločbo naložil, tudi izvršena. Neizvršitev odločbe v postavljenem roku je po določbah Zakona o gozdovih prekršek. Prekrškovne postopke vodijo gozdarski inšpektorji. Na posamičnem gozdnem drevju v naseljih izvajanje varstvenih del zagotavlja gozdarska inšpekcija. Tako je bilo v letu 2023 izdanih 233 inšpekcijskih odločb za posek s podlubniki napadenih dreves v naseljih, kar je 2,5 krat več kot v letu 2022. V 7 primerih je bilo ugotovljeno, da zavezanci v inšpekcijskih postopkih svojih obveznosti niso realizirali v roku, zato so inšpektorji uvedli izvršilne postopke, v 2 primerih pa je bila izvršba tudi izvršena.

Zakon o gozdovih omogoča, da ZGS skupaj z lastniki gozdov gozdnim cestam določi režim uporabe. Nadzor nad spoštovanjem režima uporabe gozdnih cest je poostreno nadzirala tako gozdarska inšpekcija kot tudi ZGS v okviru gozdnega nadzora. Redkejši so primeri obravnavanja prekomerne uporabe gozdnih cest, zaradi česar na gozdni cesti ostanejo posledice take uporabe.

V 19 primerih je bil opravljen tudi inšpekcijski nadzor, ki se je nanašal na ograditve posameznih delov gozda v nasprotju s predpisi. To so primeri ograjevanja lastnine, ko se gozdna površina stika z gradbeno ali gre za ograditev gozda ob pašniku in pa tudi postavitve obor za rejo divjadi. V inšpekcijskem postopku so zavezanci opozorjeni na možnost pridobitve soglasja za postavitve ograje, če pa to ni mogoče, se odredi odstranitev.

Paša v gozdu je v splošnem prepovedana. Izjemoma je na podlagi kriterijev, določenih v predpisu o varstvu gozdov, paša lahko dovoljena z gozdnogojitvenim načrtom. Sedem pregledov se je nanašalo na nadzor nedovoljene paše v gozdu. Na nedovoljeno pašo so bili pozorni tudi gozdarji ZGS, ki so nepravilnosti opazili v okviru gozdnega nadzora.

Gozdarska inšpekcija že nekaj let pregleda približno 300 izvajalcev del v gozdovih na leto. Vsako leto se na novo registrira veliko izvajalcev, pri katerih mora gozdarska inšpekcija po obstoječi zakonodaji preveriti strokovno usposobljenost. V letu 2023 je tako pregledala 359 subjektov. Če zavezanec ne izpolnjuje pogojev strokovne usposobljenosti, ki jih določa Pravilnik o minimalnih pogojih,²⁹ mu gozdarska inšpekcija izda inšpekcijsko odločbo o prepovedi dela. V letu 2023 je bilo izdanih 54 inšpekcijskih odločb, kar pomeni, da je bilo opravljanje dejavnosti prepovedano 15 % pregledanim izvajalcem.

Gozdarska inšpekcija nadzoruje tudi določbe Uredbe (EU) št. 995/2010, ki prepoveduje dajanje nezakonito posekanega lesa ali proizvodov iz takega lesa na trg. Subjekti, ki dajejo les ali lesne proizvode na trg, morajo ravnati s potrebno skrbnostjo, zato morajo imeti vzpostavljen sistem potrebne skrbnosti (SPS). Trgovci z lesom in lesnimi proizvodi morajo biti v celotni dobavni verigi sposobni navesti dobavitelje in kupce proizvodov. Nadzor je bil opravljen pri 165 subjektih, od tega je bilo pregledanih 144 fizičnih in 21 pravnih oseb. Pri nadzoru SPS sta bili izdani 2 opozorili po ZIN z rokom za odpravo pomanjkljivosti. V prekrškovnih postopkih pa so bili kršiteljem izrečeni 2 opozorili po ZP-1, 7 opominov in 9 glob (ti kršitelji niso imeli vzpostavljenega SPS ali pa je bil ta pomanjkljiv, nekateri pa so ravnali v nasprotju z njim). Pri pomanjkljivih predloženi SPS so bili vzroki pomanjkljivosti odsotnost ocene tveganja ali pa je bilo tveganje napačno ocenjeno, ni bila zagotovljena sledljivost lesa do odločbe ZGS, ker so bili predloženi podatki o prodaji lesa skupni za več odločb, manjkali so datumi odvozov lesa, podatki o kupcih lesa so bili nepopolni ipd. Pregledanih je bilo tudi 25 trgovcev z lesom, pri čemer nepravilnosti niso bile ugotovljene.

²⁹ Pravilnik o minimalnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci del v gozdovih (Uradni list RS, št. 35/94, 50/06, 74/11 in 80/12).

Uredba (EU) 995/2010 prepoveduje dajanje nezakonito posekanega lesa na trg. V letu 2023 je gozdarska inšpekcija ukrepala tudi na tem področju. Večinoma so bili obravnavani primeri dajanja nezakonito posekanega lesa na trg, ko sta bila odvoz in prodaja lesa že izvršena. Poleg prekrškovnih sankcij zaradi sečnje dreves brez določbe ZGS ali v nasprotju z njo so bila zaradi dajanja nelegalno posekanega lesa na trg izrečeni tudi dve opozorili po ZP-1³⁰, 5 opominov in 14 glob.

V letu 2023 je gozdarska inšpekcija izvedla 66 nadzorov vožnje v naravnem okolju. Nadzori so potekali tudi izven rednega delovnega časa konec tedna ali v poznih popoldnevih med tednom. Nadzori so potekali tudi v sodelovanju s Policijo in nadzorniki Triglavskega narodnega parka. Od Policije, občinskih redarstev in Zavoda za gozdove Slovenije je gozdarska inšpekcija prejela 43 predlogov za uvedbo prekrškovnih postopkov. Zaradi kršitev določb ZON je bilo izrečeno 1 opozorilo po ZP-1 in 3 krat izrečena globa. Po Zakon o gozdovih je bilo zaradi uporabe gozdnih cest v nasprotju z določenim režimom uporabe izdanih 7 opozoril po ZP-1, 2 krat izrečen opomin in 49 krat izrečena globa ter zaradi vožnje izven gozdnih cest razen za namene gospodarjenja z gozdovi in reševanja izdano še 13 opozoril po ZP-1, 13-krat izrečen opomin in 5-krat izrečena globa. Zaradi nedovoljene vožnje s kolesom izven gozdnih cest je bil izdan 1 opomin in v 3 primerih izdana odločba z globo.

Število izrečenih ukrepov v prekrškovnem postopku je bilo v letu 2023 za 11 % večje kot v predhodnem letu. Od skupno 1.088 ukrepov je bilo v letu 2023 izrečenih 225 opozoril, 71 glob s plačilnim nalogom, 452 odločb z izrekom opomina in 340 odločb z izrekom globe.

12.1.8 Mednarodno sodelovanje v gozdarstvu

Delovanje na ravni Evropske Unije

Slovenija si v Delovni skupini Sveta Evropske unije za gozdarstvo prizadeva za trajnostno, večnamensko in sonaravno gospodarjenje z gozdovi, za ohranjanje biotske raznovrstnosti gozdov, krepitev vloge gozdov in gozdarstva pri razvoju podeželja, za uravnotežen pristop k varstvu gozdov, okoljskim ambicijam, socialno-ekonomski vlogi gozdarstva ter za nadomeščanje fosilnih in energetske bolj potratnih materialov z lesom, s čimer sledi zavezi podnebne nevtralnosti do leta 2050. Delovna skupina je v letu 2023 obravnavala dosežke ministrskih svetov, 18. zasedanja foruma za gozdove Združenih narodov, Partnerstev za gozdove, postopek spremembe Stalnega odbora za gozdarstvo in poročila glede gozdarskih tem, obravnavane v drugih delovnih skupinah, predvsem v Delovni skupini za okolje.

Slovenija sodeluje v Stalnem odboru za gozdarstvo pri Evropski komisiji in Svetu Evropske unije, kot ga določa sklep Sveta iz leta 1989. Ta odbor je posvetovalni forum za strokovna vprašanja, povezana z gozdovi oziroma prostor za sodelovanje in redno izmenjavo informacij, mnenj, stališč in usklajevanj z zainteresiranimi stranmi v gozdarstvu.

Slovenija aktivno sodeluje v odboru FLEGT/EUTR, ki obravnava aktualne zadeve na področju izvajanja Uredbe (EU) št. 995/2010 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2010 o določitvi obveznosti gospodarskih subjektov, ki dajejo na trg les in lesne proizvode ter Uredbe Sveta (ES) št. 2173/2005 z dne 20. decembra 2005 o vzpostavitvi sheme izdajanja dovoljenj FLEGT za uvoz lesa v Evropsko skupnost. Slovenija je sodelovala tudi pri pripravi Uredbe (EU) 2023/1115 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. maja 2023 o omogočanju dostopnosti nekaterih primarnih in drugih proizvodov, povezanih s krčenjem in degradacijo gozdov, na trgu Unije in njihovem izvozu iz Unije ter o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 995/2010 (v nadaljnjem

³⁰ ZP-1: Zakon o prekrških Uradni list RS, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo, 21/13, 111/13, 74/14 – odl. US, 92/14 – odl. US, 32/16, 15/17 – odl. US, 73/19 – odl. US, 175/20 – ZIUOPDVE in 5/21 – odl. US.

besedilu: Uredba (EU) 2023/1115) ter v strokovni skupini za zaščito in obnovo svetovnih gozdov.

Uredba (EU) 2023/1115 je začela veljati 29. 6. 2023, ključne določbe pa se začnejo uporabljati 31. 12. 2024 naprej oziroma 30. 6. 2025 za mala in mikro podjetja. Uredba določa, da s 1.1.2025 ne bo dovoljeno dajanje na trg blaga in zadevnih proizvodov, kjer postopek potrebne skrbnosti ne bo ustrezno izveden in izjava posredovana v centralni register na ravni EU. Slednje velja tako za uvoz, izvoz in pridelavo osnovnih proizvodov v EU. Uredba bo poleg lesa in lesnih proizvodov veljala še za naslednje primarne proizvode: oljno palmo, kakav, kavo, sojo, gumo in govedo ter izdelke iz navedenih primarnih proizvodov kot določa priloga I (npr. čokolada, pohištvo, tiskan papir, nekateri derivati palmovega olja). Izvedba Uredbe (EU) 2023/1115 bo administrativno in stroškovno zahtevna, tako za gospodarske subjekte in trgovce, kot tudi za pristojne organe držav članic.

Evropska komisija je 27. julija 2023 uradno objavila smernice za sonaravnejše gospodarjenje z gozdovi, pred tem pa jih je javno predstavila v Mariboru na dvodnevni mednarodni delavnici, ki je potekala od 19.–20. aprila 2023. Gozdovi so podvrženi številnim izzivom, še posebej podnebnim spremembam. V zadnjih letih smo bili priča velikim gozdnim požarom, vetrolomom, snegolomu, žledolomu, napadom podlubnikov, sušenju dreves, in podobno. Ti dogodki so vedno pogostejši in močnejši kot v preteklosti. Prav zaradi tega je potrebno tako na nacionalni, kot tudi na evropski in na globalni ravni krepiti zavedanje o odgovornosti do gozdov oziroma odgovornemu ravnanju z njimi. In prav zato gredo prizadevanja Evropske komisije v smeri naravi prijaznejšega gospodarjenja z gozdovi. Predstavniki Evropske komisije, različnih držav, organizacij in institucij so na delavnici predstavili poglede ter stališča glede sonaravnejšega gospodarjenja z gozdovi, kot ga predvideva nova strategija Evropske unije za biotsko raznovrstnost. Dnevu predstavitev je sledil terenski ogled gozdov na področju Pohorja. Delavnico je organiziralo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije, Biotehniško fakulteto in Gozdarskim inštitutom Slovenije. Udeležilo se je okoli 50 delegatov iz držav članic Evropske unije ter Švice.

Sodelovanje med Slovenijo in Kitajsko – Mehanizem 16+1 gozdarstvo

Slovenija od leta 2016 vodi Mehanizem za usklajevanje sodelovanja med Kitajsko ter državami srednje in vzhodne Evrope na področju gozdarstva (Mehanizem gozdarstvo). To sodelovanje je namenjeno krepitvi poslovnega, znanstvenega in političnega sodelovanja na področju gozdarstva in lesarstva ter je del širšega Mehanizma med Kitajsko in CEEC (države srednje in vzhodne Evrope).

Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo

Znotraj Organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) deluje delovna skupina za upravljanje gorskih povodij (Working Party on Management of Mountain Watersheds; WPMW). Njena podskupina za varovalne gozdove, ki ji predsedujeta Avstrija in Slovenija, se je udeležila hibridne konference delovne skupine 27. septembra 2023 v Bolzanu (Bozen) v Italiji.

Znotraj FAO se odvija tudi poročanje o stanju gozdov. Na to temo je bila, s tehnično podporo Ekonomske komisije Združenih narodov za Evropo (UNECE), Forest Europe in Inštituta za naravne vire Finske (LUKE), od 12. do 14. septembra 2023 v Helsinkih, Finska organizirana delavnica "Ocenjevanje globalnih gozdnih virov in skupno zbiranje podatkov za Evropo - delavnica nacionalnih dopisnikov za države podpisnice FOREST EUROPE". Ta delavnica je bila zasnovana za podporo nacionalnim dopisnikom za Ocenjevanje globalnih gozdnih virov (FRA) in skupno zbiranje podatkov za Evropo (JPEDC) pri zbiranju in distribuciji podatkov o

gozdnih virih ter trajnostnem upravljanju gozdov (SFM) za obdobje poročanja držav za leto 2025. Delavnica je usposobila udeležence glede zahtev za poročanje FRA 2025 in JPEDC za pan-evropsko regijo s pomočjo nove namenske spletne platforme, v katero so vključeni ministrstvo, Zavod za gozdove Slovenije ter Gozdarski inštitut Slovenije.

Forest Europe

Forest Europe je vseevropski politični proces na najvišji ravni, kjer ministri, pristojni za gozdarstvo, razpravljajo o najaktualnejših temah s področja gozdov in gozdarstva. Forest Europe združuje 45 evropskih držav podpisnic, Evropska komisija, 14 držav opazovalk ter 48 organizacij. V okviru Forest Europe je bilo organiziranih več dogodkov oziroma razprav. Posvečene teme so bile krepitev odpornosti evropskih gozdov na podnebne spremembe, upravljanje gozdov po ujmah, okrevanje gozdarskega sektorja v Ukrajini ter preučitev potrebe po posodobitvi koncepta trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Nemčija, ki je predsedovala temu procesu, je veliko aktivnosti posvetila pripravam na ministrsko konferenco, ki bo v letu 2024 ter tudi prenosu predsedovanja Forest Europe na eno izmed držav podpisnic.

Integrate in Evropski inštitut za gozdove

Integrate je neformalno združenje predstavnikov držav, v katerih se varovanje narave in biotske pestrosti vključuje v načrte za gospodarjenje z gozdovi. V mreži Integrate se zato lastniki gozdov, strokovnjaki in drugi različni deležniki in skupine izobražujejo in informirajo o tem, kako se v cilje gospodarjenja z gozdovi vključuje čim več tematik varstva biotske raznovrstnosti. Mreži je v letu 2023 ob podpori Evropskega inštituta za gozdove predsedoval Luksemburg, ki je oktobra organiziral 9. letno konferenco.

Tehnična pomoč Republike Slovenije Albaniji, Bosni in Hercegovini, Črni gori, Kosovu, Severni Makedoniji in Srbiji na področju trajnostnega upravljanja gozdov in upravljanja divjadi na območju Zahodnega Balkana.

V letu 2023 so bile izvedene tri delavnice, in sicer v Draču v Albaniji, v Beogradu v Srbiji in v Sarajevu v Bosni in Hercegovini. Na vseh delavnicah je bila predstavljena slovenska praksa trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja z gozdovi in trajnostno upravljanje z divjadjo. Prav tako so bili predstavljeni Zeleni dogovor EU, strategija EU za gozdove do leta 2030, Uredba o obveznosti pravnih subjektov, ki dajejo na trg EU les in lesne proizvode (EUTR), Uredba EU LULUCF, Nacionalna gozdna inventura ter smernice Evropske komisije o sonaravnejšem upravljanju z gozdovi v EU.

12.2 Lovstvo

Organiziranost slovenskega lovstva ter upravljanje divjadi in njenega življenjskega okolja ureja Zakon o divjadi in lovstvu (ZDLov-1), ki je začel veljati leta 2004. Zakon ureja upravljanje z divjadjo, ki obsega načrtovanje, ohranjanje, trajnostno gospodarjenje in spremljanje stanja divjadi ter načine njihovega izvajanja. Divjad je v upravljanju države in tudi lovska pravica pripada državi, ki jo lahko prenese na usposobljeno pravno osebo. Slovenija je v letu 2009 lovskim družinam podelila koncesije za trajnostno gospodarjenje z divjadjo.

V Sloveniji je 15 lovsko upravljavskih območij (v nadaljnjem besedilu: LUO), ki predstavljajo osnovni prostorski okvir za načrtovanje upravljanja populacij divjadi. LUO se naprej delijo na lovišča. Od 421 lovišč v Sloveniji je 411 lovišč v upravljanju lovskih družin in 10 lovišč s posebnim namenom (v nadaljnjem besedilu: LPN). Od 10 LPN jih je 8 v upravljanju ZGS, v lovišču Triglav Bled je upravljelec Javni zavod Triglavski narodni park in v lovišču Brdo pri Kranju Javni gospodarski zavod protokolarne storitve RS.

Zakon o divjadi in lovstvu med lovske organizacije uvršča tudi območna združenja upravljavcev lovišč in lovišč s posebnim namenom (v nadaljnjem besedilu: OZUL), v katera se morajo združevati vsi upravljavci lovišč in lovišč s posebnim namenom v določenem lovsko upravljavskem območju. Njihovi glavni nalogi sta urejanje in usklajevanje nalog pri upravljanju divjadi in njenega življenjskega okolja, v sodelovanju z ZGS pa v javnem interesu opravljajo tudi letne preglede odstrela in izgub za presojo pravilnosti izvedenega načrta odvzema divjadi.

Usmerjanje razvoja populacij prostoživečih živali

Leto 2023 je bilo prvo leto veljavnosti dvoletnih lovsko upravljavskih načrtov 2023–2024. Po sprejemu načrtov na ministrstvu je ZGS skupaj z območno pristojnimi OZUL-1 opravil uskladitve letnih načrtov lovišč in LPN z dvoletnim načrtom LUO. ZGS je spremljal realizacijo odvzema vrst divjadi in v nekaterih primerih v soglasju z OZUL ter upravljavci lovišč opravil prerazporeditve načrtovanega odvzema parkljaste divjadi med lovišči oziroma med leti (2023/2024).

Cilj trajnostnega gospodarjenja z rastlinojedimi parkljarji (jelenjad, srnjad, muflon, gams in damjak) in divjim prašičem so vitalne populacije divjadi s stabilno spolno in starostno strukturo, usklajene tudi s populacijami drugih vrst in njihovim okoljem. Stanje male poljske divjadi se še naprej slabša, zlasti zaradi slabšanja kakovosti habitatov. V letu 2023 še naprej zaznavamo naraščanje številčnosti populacij jelenjadi, kar opazi tudi v izvedenem odvzemu.

Pregled odstrela in ugotovljenih izgub

Odvzem srnjadi je v letu 2023 nekoliko upadel in je bil najnižji v obravnavanem obdobju (po letu 2011). Odvzem jelenjadi se je v primerjavi z letom 2022 še povečal (+15 %) in je bil ponovno najvišji doslej. Odvzem divjega prašiča je v primerjavi z letom 2022 ponovno narasel (+18 %), in je bil drugi najvišji kadarkoli.

Pregled odstrela, izgub, načrta odstrela, realizacije načrta in izločeno število štirih najpomembnejših vrst divjadi na 100 ha skupne površine v štirih najbolj reprezentativnih LUO v Sloveniji kažejo, da je realizacija odvzema srnjadi v nižinskem Slovensko Goriškem LUO le nekoliko zaostala za načrtovanim odvzemom (97 %).

Preglednica 99: Pregled odstrela in ugotovljenih izgub divjadi in velikih zveri; 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Srna	41.204	41.406	41.670	40.948	41.870	39.786	38.759	37.911	38.339	38.169	36.498
Navadni jelen	5.983	6.344	6.591	7.101	8.229	7.674	7.885	7.996	9.279	9.644	11.115
Damjak	226	235	228	234	284	234	287	297	446	345	440
Muflon	659	579	579	580	593	531	575	501	566	577	589
Gams	2.416	2.372	2.427	2.496	2.500	2.582	2.514	2.320	2.546	2.663	2.597
Divji prašič	8.820	9.930	8.579	9.038	12.457	8.481	13.430	10.848	19.478	14.220	16.790
Poljski zajec	3.064	2.683	2.476	2.275	2.187	1.942	1.878	1.336	1.459	1.539	1.331
Fazan	17.187	13.976	15.822	16.450	16.432	14.887	14.332	6.727	13.472	11.450	8.210
Poljska jerebica	1.509	1.449	1.471	1.870	1.972	1.291	1.064	848	820	1.006	839
Raca mlakarica	3.605	2.833	2.991	2.642	2.421	2.439	2.824	2.006	1.757	1.679	1.467

Vir: Podatki lovskih organizacij, ZGS

Realizacija odvzema jelenjadi v Kočevsko-Belokranjskem LUO je bila nekoliko nižja (92 %) in pri gamsu v Triglavskem LUO še nekoliko nižja (90 %). V Primorskem LUO je bila realizacija odvzema divjega prašiča 95-odstotna.

Preglednica 100: Odstrel in ugotovljene izgube na 100 ha površine v letu 2023

Vrsta divjadi	Leto 2023			Izločeno število na 100 ha lovne površine LUO		
	Načrt odvzema	Odstrel in ugotovljene izgube	Realizacija načrta (%)	Povp. LUO	Maks. LUO	Lovsko upravljavsko območje (LUO)
Srna	2.556	2.467	97	1,95	3,75	slovensko-goriško
Navadni jelen	3.172	2.926	92	0,59	1,44	kočevsko-belokranjsko
Gams	714	642	90	0,14	0,59	triglavsko
Divji prašič	3600	3.406	95	0,90	3,11	primorsko

Vir: ZGS

Škoda, ki jo povzroča divjad

Škoda, ki jo povzroča divjad, je eden od kazalnikov, na podlagi katerega lahko posredno sklepamo o vplivu divjadi na okolje. Vrednost škode (ocenjena v EUR), ki jo povzroči divjadi (v največji meri divji prašič in jelenjad), medletno precej niha, a dolgoročno narašča. V letu 2023 je škoda še narasla in je bila največja odkar jo beležimo.

Preglednica 101: Škoda, ki jo povzročata rastlinojeda divjad in divji prašič; 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Škoda (v 000 EUR)	778,3	480,6	446,8	424,4	582,0	433,5	667,0	533,6	816,2	826,3	953,1

Vir: Podatki lovskih organizacij, ZGS

Biotehniška dela

Biotehniški ukrepi so pomembni pri zmanjševanju negativnega vpliva divjadi na njeno življenjsko okolje, predvsem na obseg škod v kmetijstvu in neželenih vplivov v gozdu. Zimsko krmljenje je večinoma namenjeno jelenjadi. Delež preprečevalnega krmljenja, ki je bilo v preteklosti pretežno namenjeno divjemu prašiču, je v zadnjem obdobju močno upadel - zlasti kot posledica predpisov in ukrepov v zvezi s preprečevanjem širjenja Afriške prašičje kuge, ki prepovedujejo preprečevalno krmljenje. Manjši delež krmljenja je namenjen muflonu in damjaku. Podoben učinek kot krmljenje imajo tudi krmne njive, ki lahko služijo tudi kot remize za malo poljsko divjad, kjer živali najdejo mesto za kritje, parjenje, valjenje in vzrejo mladičev. Obseg zimskega (in preprečevalnega) krmljenja v zadnjem desetletju v splošnem upada,

medtem ko obseg priprave krmnih in pridelovalnih njiv ob medletnih nihanjih ostaja na okvirno enaki ravni.

Preglednica 102: Prikaz opravljenih biotehniških del; 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Zimsko in preprečevalno krmljenje (t)	2.792	2.724	2.552	2.321	2.269	2.283	1.719	1.829	1.762	1.401	1.490
Krmne njive (ha)	423,6	419,1	406,2	400,4	409,4	427,3	398,5	384,2	411,0	404,4	378,6
Pridelovalne njive (ha)	95,3	86,0	89,6	81,3	73,7	72,5	98,5	57,0	95,4	66,0	66,4

Vir: Podatki lovskih organizacij, ZGS

Vzdrževanje življenjskega okolja prostoživečih živali

Za vzdrževanje življenjskega okolja prostoživečih živali državni proračun vsako leto namenja določena sredstva, ki so večinoma odvisna od motivacije lastnikov gozdnih parcel. Sredstva so namenjena izključno lastnikom gozdnih zemljišč. Lastniki gozdov so izkoristili večji del teh sredstev, preostalo pa so prejeli izvajalci del, zlasti lovske organizacije. Če lastniki gozdov nimajo interesa, da bi delo opravili sami, lahko s pooblastilom in odstopno izjavo odstopijo delo in pravico do prejema subvencije izvajalcu del (upravljavcu lovišča oz. lovski družini).

Večji obseg del za izboljšanje življenjskega okolja prostoživečih živali izvedejo lovske organizacije, ki od lastnika pridobijo objekt za delo (zemljišče), lastniki pa zadržijo subvencijo kot obliko medsebojne poravnave za najem zemljišča. Pomemben delež pri zagotavljanju primernih pogojev za prostoživeče živali prispevajo tudi delavci ZGS s strokovnim delom in lastniki gozdov z delom v gozdovih skladno z nasveti in gozdnogojitvenimi načrti. Strokovno pravilna in ob pravem času izvedena dela v gozdovih lahko precej prispevajo k izboljšanju življenjskega okolja prostoživečih živali. Upoštevanje usmeritev za prilagojeno gospodarjenje z gozdom je še zlasti pomembno za ohranitev redkih in ogroženih vrst.

13 RIBIŠTVO

13.1 Morsko ribištvo in ribogojstvo

– Vzreja in ulov v morskem ribištvu

V letu 2023 so slovenski morski gospodarski ribiči iztovorili dobrih 107 ton svežih ribiških proizvodov, kar je za odstotek manj kot v preteklem letu. Iztovor rib, ki pomeni še vedno večino iztovora slovenskih ribičev, je znašal okoli 65 % (69,7 t) celotnega iztovora in je ostal na enaki ravni predhodnega leta. Iztovor rakov, ta zadnja leta v povprečju znaša med 3 in 4 % skupnega morskega iztovora, se je v 2023 v primerjavi z letom 2022 povečal za skoraj štirikrat na 6,7 t, kar pa je še vedno polovico manj od iztovora v letu 2020 (12,6 t). Iztovor glavonožcev, školjk in polžev pa se je v primerjavi s preteklim letom zmanjšal za 15 % (31,1 t).

Preglednica 103: Ulov, iztovor in vzreja rib, mehkužcev in rakov (t); 2017–2023

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Morski iztovor	128,3	126,3	120,7	155,4	106,3	108,3	107,5	99,2
ribe	105,3	94,3	89,9	105,1	81,6	69,8	69,7	99,9
mehkužci (glavonožci, školjke, polži)	21,7	30,9	29,1	37,7	19,2	36,8	31,1	84,6
raki	1,4	1,1	1,7	12,6	5,5	1,8	6,7	371,8
Marikultura, skupaj	725,9	683,5	913,6	507,0	511,0	622,1	307,0	49,3
Prostočasni ribolov	12,3	11,2	13,2	15,4	11,5	9,8	14,0	142,9
Morski iztovor, marikultura in prostočasni ribolov	866,6	821,0	1.047,5	677,8	628,8	740,2	428,5	57,9

* Začasni podatki.

Vir: MKGP, SURS in ZZRS

Vzreja morskih rib in školjk (marikultura skupaj) se je v letu 2023 v primerjavi z letom prej prepolovila na 307 ton, kar je najmanj v zadnjem desetletju.

V okviru prostočasnega morskega ribolova, ki združuje športni in rekreacijski ribolov, je bil ulov za 43 % višji kot v letu 2022 in je znašal 14 ton. V kategorijo prostočasnega ribolova sodi športni ribolov, športni ribolov s podvodno puško, rekreacijski ribolov in organizirana športna tekmovanja.

– Delovno aktivne osebe v morskem gospodarskem ribolovu in morskem ribogojstvu (marikultura)

Leta 2022 so bile v dejavnostih morskega gospodarskega ribolova in marikulture udeležene 101 delovno aktivne osebe, kar je za 23 oseb manj kot leta 2021. Od tega se je 70 oseb ukvarjalo z gospodarskim ribolovom (petino manj kot leta 2021), 31 oseb pa z marikulturo oziroma morskoukvarstvom (11 % manj kot leta 2021).

Preglednica 104: Delovno aktivno prebivalstvo v morskem ribištvu in morskem ribogojstvu; 2018–2022

	Število delovno aktivnih oseb					Število delovno aktivnih oseb s polnim delovnim časom				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Gospodarski ribolov	89	80	86	89	70	45	38	33	36	33
Marikultura	32	35	32	35	31	22	27	27	29	28
Skupaj	121	115	118	124	101	67	65	60	65	61

Vir: SURS

Med osebami, ki so se leta 2022 ukvarjale z dejavnostjo morskega gospodarskega ribolova, so po podatkih SURS prevladovali ribiči, ki so bili samozaposleni, teh je bilo 45. Preostalih 25 oseb pa je bilo zaposlenih v podjetjih ali pri samostojnih podjetnikih. Čedalje več fizičnih ali pravnih oseb, ki so delovno aktivne v morskem gospodarskem ribolovu, je delovno aktivnih tudi v kakšni drugi gospodarski dejavnosti, na primer v turizmu, trgovini, prevozih potnikov na morju, gostinstvu.

Leta 2022 se je z dejavnostjo morskega gospodarskega ribištva za polni delovni čas ukvarjalo 61 oseb, kar je 4 osebe manj kot leta 2021. 33 oseb s polnim delovnim časom je delalo v dejavnosti morskega gospodarskega ribolova in 28 oseb v dejavnosti marikulture.

– *Ribiška plovila in oprema v morskem ribištvu in ribogojstvu*

V evidenci ribiških plovil Info Rib, ki ga upravlja MKGP, je bilo na dan 31. december 2023 zabeleženo 136 plovil za morski gospodarski ribolov, kar je plovilo manj kot leta 2022.

V slovenski ribiški floti so prevladovala plovila celotne dolžine med 6 in 11,9 m (60 plovil oz. 44 % vseh plovil), tem pa so sledila plovila celotne dolžine do 5,9 m (59 plovil oz. 43 % vseh plovil). V primerjavi z letom 2022 se je zmanjšalo število ribiških plovil med 6 in 11,9 m (za eno plovilo), število plovil v ostalih razredih pa je ostalo enako.

Preglednica 105: Vsa plovila v registru ribiških plovil ter aktivna plovila po dolžini in opremi; 2018–2023

	Plovila v registru ribiških plovil*						Aktivna plovila**					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Dolžina 18 m in več	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Dolžina od 12 do 17,9 m	15	15	15	15	16	16	10	10	9	9	10	10
Dolžina od 6 do 11,9 m	62	64	63	56	61	60	38	35	38	38	41	39
Dolžina do 5,9 m	56	57	57	59	59	59	29	26	23	25	25	22
Plovila, skupaj	134	137	136	131	137	136	77	71	70	72	76	71
Plovila glede na prvo ribolovno orodje***												
Zabodne in zapletne mreže	111	113	113	110	113	112	62	58	55	58	60	55
Vlečne mreže	17	17	17	15	18	18	13	11	11	11	13	13
Obkroževalne mreže	6	6	6	6	6	6	2	2	4	3	3	3

* Stanje na dan 31. decembra posameznega leta.

** Vsaj en oddan ladijski dnevnik v posameznem letu.

*** Segmentirana na podlagi prvega ribolovnega orodja v zadnjem izdanem dovoljenju za gospodarski ribolov.

Vir: MKGP (InfoRib)

Glede na prvo ribolovno orodje so v slovenski ribiški floti tudi leta 2022 po številu prevladovala plovila z zabodnimi in zapletnimi mrežami. Te so bile kot prvo ribolovno orodje navedene pri 112 plovilih, kar zajema 82 % plovil z veljavnimi dovoljenji za gospodarski ribolov. Sledila so plovila, ki so imela kot prvo ribolovno orodje navedene vlečne mreže (18 plovil) in plovila z obkroževalnimi mrežami (6 plovil). Ob tem je treba opozoriti, da kljub manjšemu številu plovil z vlečno mrežo, ta ujamejo pomemben delež celotnega ulova.

V letu 2022 je iz slovenske ribolovne flote izstopilo eno plovilo z zabodnimi in zapletnimi mrežami kot glavnim ribolovnim orodjem. Število plovil z ostalimi mrežami je ostalo enako.

Aktivno število plovil je že leta za približno polovico manjše od števila vseh registriranih ribiških plovil. V letu 2022 je bilo v registru ribiških plovil skupaj 136 plovil, aktivnih plovil pa le 71, kar je približno polovica vseh registriranih plovil. Aktivna plovila so tista, ki so oddala vsaj en ladijski dnevnik, v katerega se vpisuje ulov v posameznem letu. Po številu je bilo največ aktivnih ribiških plovil celotne dolžine med 6 in 11,9 m (39 plovil), kar obsega dobro polovico (55 %) vseh aktivnih plovil. Sledila so jim plovila celotne dolžine do 5,9 m (31 % aktivnih plovil),

preostalo pa so bila aktivna plovila celotne dolžine med 12 in 17,9 m (14 %). V dolžinski kategoriji nad 18 m v zadnjih letih ni bilo aktivnih ribiških plovil.

Aktivna plovila so v posameznem letu segmentirana na podlagi tistega ribolovnega orodja, ki ga imajo vpisanega kot prvo oziroma glavno ribolovno orodje v dovoljenju za gospodarski ribolov. To pomeni, da so lahko nekatera ribiška plovila v posameznem letu aktivna z ribolovnimi orodji, ki niso vpisana kot prvo oziroma glavno ribolovno orodje v dovoljenjih za gospodarski ribolov, oziroma so bila aktivna z ribolovnim dovoljenjem (orodji), ki je v dovoljenjih za gospodarski ribolov navedeno za prvim oziroma glavnim ribolovnim orodjem. Glede na prvo ribolovno orodje, ki so ga imela aktivna plovila v letu 2022 vpisana v dovoljenju za gospodarski ribolov, so bila najštevilčnejša tista, ki so uporabljala zabodne in zapletne mreže (55 plovil oz. 77 % vseh aktivnih plovil). S 13 aktivnimi plovili (18 %) so sledila plovila z vlečnimi mrežami, 3 plovila pa so uporabljala obkroževalne mreže (4 % vseh plovil).

Flota plovil, ki se uporablja v marikulturi, je leta 2022 štela 15 plovil, kar pomeni enako kot leto prej. V kategoriji celotne dolžine do 5,9 m sta bili dve plovili, osem plovil je bilo v kategoriji celotne dolžine od 6 do 11,9 m, dve plovili v kategoriji dolžine od 12 do 17,9 m ter tri plovila v kategoriji dolžine več kot 18 m.

13.2 Sladkovodno ribištvo

– Vzreja in ulov v sladkovodnem ribištvu

V Sloveniji je v celinskih oziroma sladkih vodah dovoljen le prostočasni oziroma rekreacijski ribolov. Večino ulova predstavljajo toplovodne vrste. Ribe, ki so vzrejene v komercialnih ribnikih za trženje športnega ribolova, se po metodologiji štejejo kot v akvakulturi vzrejene ribe. Zato so podatki o ribah, vzrejenih v komercialnih ribnikih za trženje športnega ribolova, vključeni v podatke o vzreji rib v ribogojnicah.

Preglednica 106: Ulov in vzreja sladkovodnih rib (t); 2017–2023

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Vzreja v ribogojnicah	1.003,7	1.254,2	1.224,6	1.166,9	1.180,9	1.019,5	832,1	81,6
– hladnovodne ribe	819,3	1.066,8	986,0	934,2	933,1	802,7	617,3	76,9
– toplovodne ribe	184,4	187,4	238,6	232,7	247,8	216,8	214,8	99,1
Športni sladkovodni ribolov	144,5	129,7	158,4	156,6	155,9	157,4	150,6	95,7
– hladnovodne ribe	25,4	25,1	27,8	27,2	26,3	26,8	21,5	80,1
– toplovodne ribe	119,0	104,6	130,6	129,4	129,6	130,6	129,1	98,9
Skupaj sladkovodno ribištvo	1.148,2	1.383,9	1.383,0	1.323,5	1.336,8	1.176,9	982,7	83,5

* Stanje na dan 31. decembra.

Vir: MKGP, Javni zavod za ribištvo Slovenije (ribiški kataster) in SURS

V letu 2023 je bilo po začasnih podatkih v ribogojnicah vzrejenih 832 ton sladkovodnih rib, kar je za 18 % manj kot leto prej. Pri tem je prevladovala vzreja hladnovodnih rib, ki je znašala 617 ton in je glede na predhodno leto manjša za 23 %. Vzreja toplovodnih rib je bila v letu 2023 glede na leto 2022 približno enaka in je znašala 215 ton.

Uplen v rekreativnem sladkovodnem ribolovu je leta 2023 znašal slabih 151 ton, kar je za 4 % manj kot v letu prej, pri čemer se je uplen hladnovodnih rib zmanjšal za petino, medtem ko je bil uplen toplovodnih rib manjši le za odstotek od uplena v letu 2022.

– Delovno aktivne osebe v sladkovodnem ribogojstvu

Z vzrejo sladkovodnih rib se je v letu 2022 ukvarjalo 141 oseb. Skupno število delovno aktivnih oseb v vzreji rib v celinskih vodah se je leta 2022 v primerjavi z letom 2021 zmanjšalo za 11 oseb.

Preglednica 107: Število delovno aktivnih oseb v sladkovodnem ribogojstvu; 2017–2022

		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Po pogostosti dela:	– polni delovni čas	61	59	60	63	72	68
	– skrajšani delovni čas	101	108	103	86	80	73
Po zaposlitvenem statusu:	– zaposlen	84	97	100	89	85	89
	– samozaposlen	78	70	63	60	67	52
Skupaj		162	167	163	149	152	141

Vir: SURS

Glede na strukturo delovno aktivnih oseb v sladkovodni akvakulturi so, podobno kot v predhodnih letih, prevladovale osebe s skrajšanim delovnim časom. Delež teh oseb je v letu 2021 tako znašal 52 %. Med vsemi delovno aktivnimi osebami se je v letu 2022 število samozaposlenih oseb zmanjšalo za 15, število zaposlenih oseb pa povečalo za 4.

13.3 Odkupna vrednost vzrejenih vodnih organizmov

Skupna količina vzrejenih vodnih organizmov je v letu 2023 znašala 1.247 ton in je v primerjavi z letom 2022 manjša za 29 %, manj pa je tudi skupna odkupna vrednost vseh vodnih organizmov (7,1 mio EUR; –8 %). K skupni odkupni vrednosti je s 6,2 milijona EUR v letu 2023 največ prispevala akvakultura.

Preglednica 108: Količina in odkupna vrednost vodnih organizmov (brez DDV); 2017–2023

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Gospodarski ribolov (t)	128	126	121	155	106	108	108	99,2
Gospodarski ribolov (mio EUR)	0,9	0,9	0,9	1,2	0,9	0,9	1,0	107,8
Akvakultura (t)	1.730	1.938	2.138	1.674	1.692	1.641	1.139	69,4
Akvakultura (mio EUR)	4,6	6,2	6,4	5,8	6,1	6,9	6,2	89,4
Skupaj (t)	1.858	2.064	2.259	1.829	1.798	1.749	1.247	71,3
Skupaj (mio EUR)	5,5	7,1	7,3	7,0	7,0	7,8	7,1	91,5

* Začasni podatki.

Vir: MKGP, ZZRS in SURS

Cene za ključne komercialne vrste na splošno ostajajo stabilne. Rahla medletna nihanja cen so predvsem posledica povečanega ali zmanjšanega obsega iztovarjanja. Za leti 2022 in 2023 pa velja, da so cene vodnih organizmov porasle skladno z opaznim porastom stroškov vzreje in izlova.

13.4 Proračunski izdatki za ukrepe v ribištvu

Tudi v letu 2023 je MKGP finančno podprlo razvoj ribištva. Skupaj je bilo za ribištvo v letu 2023 izplačanih 8,6 milijona EUR, kar je za skoraj 40 % več kot v predhodnem letu.

V okviru sredstev za informacijski sistem je bilo izplačanih slabih 110 tisoč EUR. Zavodu za ribištvo Slovenije je bilo leta 2023 zagotovljeno financiranje javne službe na področju ribištva, ki se izvaja na podlagi potrjenega letnega programa dela in finančnega načrta. Letni program vključuje naslednje naloge: vodenje ribiškega katastra, priprava soglasij in strokovnih mnenj za poseg na vodah, izvajanje monitoringa rib in populacij rib, izdelava ribiških gojitvenih načrtov, priprava strokovnih podlag za podeljevanje koncesij, upravljanje izločenih voda, raziskovanje ribolovnih virov, spremljanje stanja za zagotavljanje trajnostne rabe rib ter poročanje državnim organom in organom EU. Za izvajanje teh nalog je bilo v letu 2023 izplačanih 645 tisoč EUR.

Preglednica 109: Proračunska izplačila za ribištvo (000 EUR); 2018–2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Informacijski sistem ribištva	103,0	77,3	56,9	61,2	79,9	109,8	137,4
Javni zavod za ribištvo	439,9	460,2	468,0	533,6	521,7	645,3	123,7
Javna služba za svetovanje v ribištvu	10,3	36,6	44,5	51,0	49,2	49,1	99,7
Varstvo naravnih virov v ribištvu	208,1	111,1	283,4	232,2	215,6	226,5	105,0
Izredne pomoči (npr. covid-19, energetska draginja) (SLO)	0,0	0,0	4,3	0,0	6,2	729,4	
Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo 2014–2020 (EU + SLO)	1.598,3	2.508,3	2.804,4	6.342,5	5.348,8	6.780,3	126,8
Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo 2021–2027 (EU + SLO)	/	/	/	/	/	30,0	
Skupaj državni proračun za ribištvo	2.359,5	3.193,5	3.661,6	7.220,7	6.221,4	8.570,3	137,8

Vir: MKGP

V letu 2023 je bilo za financiranje izvajanja javne službe svetovanja v ribištvu (svetovanje v sektorju morskega gospodarskega ribolova) izplačanih 49 tisoč EUR. Za naloge v okviru varstva naravnih virov v ribištvu pa so izplačana sredstva znašala dobrih 227 tisoč EUR. Iz sredstev v okviru Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo 2014–2020 je bilo v letu 2023 izplačanih 6,8 milijona EUR, iz sredstev v okviru Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo 2021–2027 pa 30 tisoč EUR (za namene pripravljalne podpore za izvajanje ukrepa Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost). Leta 2023 je bila sektorju ribištva in akvakulture izplačana tudi izredna pomoč v višini dobrih 700 tisoč EUR, in sicer zaradi povečanja stroškov izvajanja ribolovnih aktivnosti (nadomestilo izpada dohodka zaradi povišanja cen hrane za ribe).

14 LITERATURA IN VIRI

1) Statistični in drugi podatki (razpoložljivi do 31. maja 2024)

SURS (Statistični urad Republike Slovenije):

Osnovni podatki po naročilu.

- Celotni odkup kmetijskih pridelkov po skupinah in vrstah, Slovenija (mesečni in letni podatki),
- Količine in vrednosti prodanih pridelkov in proizvodov na živilskih trgih, Slovenija (letni podatki),
- Uvoz in izvoz živilskih proizvodov po državah (KN 1–24; 8-mestna) (mesečni podatki),
- Proizvodnja, zaloge, poraba in prodaja živilskih proizvodov, Slovenija (mesečni podatki).

Objave s področja kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo.

- Rastlinska pridelava, Slovenija, 2023. 28. 3. 2024.

<https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/12748>

- Ekonomski računi za kmetijstvo, Slovenija, 2023. 28. 2. 2024.

<https://www.stat.si/statweb/News/Index/12687>

- Popis kmetijskih gospodarstev, 2020. 18. 3. 2022

<https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/10211>

- Struktura kmetijskih gospodarstev, 2023. 15. 11. 2023

<https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/11460>

- Živinoreja, Slovenija, 2023 – začasni podatki. 15. 5. 2024.

<https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/12863>

- Različne objave s področja okolje in naravni viri, podpodročje kmetijstvo in ribištvo, ter drugih področij (ekonomska področje – podpodročje nacionalni računi, cene, rudarstvo in predelovalne dejavnosti; proizvodne metode v kmetijstvu).

<https://pxweb.stat.si/SiStat>

Eurostat:

Eurostat, Database. Različne objave s področja kmetijstvo, nacionalni računi (kupna moč).

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/explore/all/agric?lang=en&subtheme=agr.aact&display=list&sort=category>

Eurostat, Main tables. Različne objave s področja kmetijstvo.

<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Eurostat, Real GDP growth rate. Različne objave s področja bruto domačega proizvoda.

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00115/default/table?lang=en>

Evropska komisija:

Hrana, kmetijstvo, ribištvo:

https://commission.europa.eu/food-farming-fisheries_en

- Skupna kmetijska politika

https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy_en

- Kmetijstvo

https://agriculture.ec.europa.eu/farming_en

Drugi podatki:

AJPES. Informacije o poslovanju gospodarskih družb s področja predelovalnih dejavnosti v Republiki Sloveniji.

Ljubljana, Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.

https://www.ajpes.si/Letna_porocila/Splosno

ARSKTRP. Ljubljana, Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja:

- Tržna poročila.

<https://www.gov.si/zbirke/storitve/priprava-trznih-porocil-za-kmetijske-pridelke-in-zivila/>

- Novice.

<https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/agencija-za-kmetijske-trge-in-razvoj-podezelja/novice/>

- Storitve (ukrepi).

<https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/agencija-za-kmetijske-trge-in-razvoj-podezelja/storitve/>

ARSO. Mesečni bilten ARSO (28. 5. 2023)

- Letnik 2022. Ljubljana, Agencija RS za okolje.

- Letnik 2023. Ljubljana, Agencija RS za okolje.

- <https://www.arso.gov.si/o%20agenciji/knji%c5%benica/mese%c4%8dni%20bilten/>
Centralna podatkovna zbirka Govedo (CPZ Govedo). Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije.
<https://www.govedo.si/cpz-govedo/>
- FADN RICA. Anonimizirani individualni standardni rezultati za Slovenijo na podlagi SO:
– *Obračunska leta 2009–2018 (podatki Evropske komisije)*,
– *Obračunska leta 2019–2022 (podatki Evropske komisije, prejeti 8.7.2024)*
- Javno dostopna baza podatkov FADN. FADN Public Database, avgust 2023.
<https://agridata.ec.europa.eu/extensions/FADNPublicDatabase/FADNPublicDatabase.html>
- Ministrstvo za finance (MF). Bilten javnih financ, Pregled mesečnih, četrletnih in letnih javnofinančnih gibanj: Konsolidirana bilanca javnega financiranja.
<https://www.gov.si/teme/fiskalna-in-javnofinancna-politika/>
- MKGP/ARSKTRP. Specifikacija proračuna po proračunskih postavkah in namenih (interni, neobjavljeni podatki). Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja.
- MKGP. Podatki iz registra pridelovalcev grozdja in vina. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije.
- Modelni izračuni KIS. Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije.
https://www.kis.si/MODELNE_KALKULACIJE_2
- Zavod RS za zaposlovanje (ZRSZ). Stopnja registrirane brezposelnosti po teritorialnih enotah; Statistične regije, 2001–2023.
<https://www.ess.gov.si/partnerji/trg-dela/trg-dela-v-stevilkah/stopnja-registrirane-brezposelnosti/>
- ## 2) Drugi viri
- ARSO. 2023. Kazalci okolja in kmetijstva. KM01 Poraba sredstev za varstvo rastlin. Leskovšek R., Rovanšek A., Simončič A. letno. Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Agencija Republike Slovenije za okolje
<https://kazalci.arso.gov.si/sl/content/poraba-sredstev-za-varstvo-rastlin-6> (5.5. 2024)
- ARSO. 2023. Kazalci okolja in kmetijstva. KM02 Poraba mineralnih gnojil. Sušin J. letno. Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Agencija Republike Slovenije za okolje
<https://kazalci.arso.gov.si/sl/content/poraba-mineralnih-gnojil> (5.5. 2024)
- ARSO. 2023. Kazalci okolja in kmetijstva. KM22 Bilančni presežek dušika v kmetijstvu. Sušin J., Verbič J. letno. Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Agencija Republike Slovenije za okolje
<https://kazalci.arso.gov.si/sl/content/bilancni-presezek-dusika-v-kmetijstvu-0> (5.4.2024)
- ARSO. 2023. Kazalci okolja in kmetijstva. KM25 Bilančni presežek fosforja v kmetijstvu. Verbič J., Sušin J. letno. Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Agencija Republike Slovenije za okolje
<https://kazalci.arso.gov.si/sl/content/bilancni-presezek-fosforja-v-kmetijstvu-0?tid=1> (7.4.2024)
- Banka Slovenije (BS). 2024. Bilten. Maj 2024, Letnik XXXIII št. 5
https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/bil2024_05.pdf (12.5.2024)
- Javni razpisi MKGP. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (Ministrstvo za kmetijstvo in okolje) Republike Slovenije.
<https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-kmetijstvo-gozdarstvo-in-prehrano/javne-objave-ministrstva-za-kmetijstvo-gozdarstvo-in-prehrano/>
- Letno poročilo ARSKTRP, za obdobje 1. 1. 2023–31. 12. 2023. Ljubljana, Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja.
<https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/ARSKTRP/Aktualno/Letno-porocilo-2023.pdf> (6.6.2024)
- Program razvoja podeželja Republike Slovenije 2014–2020 (14. sprememba in 15. sprememba). Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (31.5.2024).
<https://skp.si/program-razvoja-podezelja-2014-2020-do-2022>
- Short-term outlook for EU agricultural markets in 2024. (Spring 2024). 2024. European Commission.
https://agriculture.ec.europa.eu/news/short-term-outlook-agricultural-markets-uncertainty-remains-constant-feature-eu-farming-2024-05-03_en (3.5.2024)
- UMAR. 2023. Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2023. Ljubljana, september 2023. Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
<https://www.umar.gov.si/publikacije/single/publikacija/jesenska-napoved-gospodarskih-gibanj-2023> (12.5.2024)
- UMAR. 2024. Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2024. Ljubljana, februar 2024. Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
<https://www.umar.gov.si/publikacije/single/publikacija/pomladanska-napoved-gospodarskih-gibanj-2024> (12.5.2024)

Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2023

Statistične priloge

Kazalo prilog

OBSEG KMETIJSKE PROIZVODNJE	227
Priloga 1: Indeksi obsega kmetijske proizvodnje (2015 = 100); 2011–2023	227
Priloga 2: Kmetijska zemlja v rabi na kmetijskih gospodarstvih (osnovna površina; ha); 2011–2023	228
Priloga 3: Struktura kmetijske zemlje v rabi na kmetijskih gospodarstvih (osnovna površina; %); 2011–2023	229
Priloga 4: Pridelovalna površina na kmetijskih gospodarstvih (ha); 2011–2023	230
Priloga 5: Rastlinska pridelava na kmetijskih gospodarstvih (t); 2011–2023	231
Priloga 6: Hektarski pridelki v rastlinski pridelavi na kmetijskih gospodarstvih (t/ha); 2011–2023	232
Priloga 7: Število živine in živinorejska proizvodnja; 2011–2023	233
Priloga 8: Odkup za nekatere pomembnejše kmetijske proizvode (t); 2011–2023	234
Priloga 9: Zakol živine v klavnicah; 2011–2023	235
RAZPOLOŽLJIVA KOLIČINA KMETIJSKIH PROIZVODOV ZA PREHRANO IN STOPNJE SAMOOSKRBE	236
Priloga 10: Razpoložljiva količina kmetijskih proizvodov na prebivalca (kg; koledarsko leto); 2011–2023	236
Priloga 11: Stopnja samooskrbe s kmetijskimi proizvodi (%; koledarsko leto); 2011–2023	237
CENE V KMETIJSTVU	238
Priloga 12: Nominalni indeksi cen kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih (2020 = 100); 2011–2023	238
Priloga 13: Realni indeksi cen kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih (2020 = 100); 2011–2023	239
Priloga 14: Indeksi cen inputov za kmetijstvo; 2011–2023	240
Priloga 15: Povprečne letne odkupne cene pomembnejših kmetijskih proizvodov (EUR/t); 2011–2023	241
EKONOMSKI RAČUNI ZA KMETIJSTVO	242
Priloga 16: Vrednost kmetijske proizvodnje po osnovnih cenah (mio EUR, tekoče cene); 2011–2023	242
Priloga 17: Delež posameznih proizvodov v vrednosti proizvodnje po osnovnih cenah (%); 2011–2023	243
Priloga 18: Vrednost in struktura vmesne potrošnje v kmetijstvu; 2011–2023	244
Priloga 19: Osnovni kazalniki ekonomskih računov za kmetijstvo in primerjava z EU (mio EUR, tekoče cene); 2011–2023	245
Priloga 20: Indeksi osnovnih kazalnikov ekonomskih računov za kmetijstvo in primerjava z EU (realno; 2015 = 100); 2011–2023	246
PRORAČUNSKA IZPLAČILA ZA KMETIJSTVO	247
Priloga 21: Proračunska izplačila, povezana s kmetijstvom (000 EUR, koledarsko leto); 2011–2023	247
Priloga 22: Proračunska izplačila za tržne ukrepe in neposredne podpore proizvajalcem (000 EUR, koledarsko leto); 2011–2023	248
Priloga 23: Proračunska izplačila za razvoj podeželja in kmetijsko strukturno politiko (000 EUR, koledarsko leto); 2011–2023	249
Priloga 24: Proračunska izplačila za splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva (000 EUR, koledarsko leto); 2011–2023	250

ZUNANJA TRGOVINA Z AGROŽIVILSKIMI PROIZVODI	251
Priloga 25: Izvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga (000 EUR); 2011–2023.....	251
Priloga 26: Uvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga (000 EUR); 2011–2023.....	252
Priloga 27: Trgovinska bilanca agroživilskih proizvodov po skupinah blaga (000 EUR); 2011–2023	253
Priloga 28: Količinski izvoz nekaterih agroživilskih proizvodov (t); 2011–2023	254
Priloga 29: Količinski uvoz nekaterih agroživilskih proizvodov (t); 2011–2023.....	255
Priloga 30: Količinska zunanjetrgovinska bilanca nekaterih agroživilskih proizvodov (t); 2011–2023	256
Priloga 31: Izvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga na Hrvaško (000 EUR); 2011–2023	257
Priloga 32: Uvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga iz Hrvaške (000 EUR); 2011–2023	258
Priloga 33: Trgovinska bilanca agroživilskih proizvodov po skupinah blaga s Hrvaško (000 EUR); 2011–2023	259
Priloga 34: Izvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga v države EU* (000 EUR); 2011–2023	260
Priloga 35: Uvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga iz držav EU* (000 EUR); 2011–2023	261
Priloga 36: Trgovinska bilanca agroživilskih proizvodov po skupinah blaga z državami EU* (000 EUR); 2011–2023	262
Priloga 37: Izvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga v države nekdanje Jugoslavije – brez Hrvaške (000 EUR); 2011–2023.....	263
Priloga 38: Uvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga iz držav nekdanje Jugoslavije – brez Hrvaške (000 EUR); 2011–2023.....	264
Priloga 39: Trgovinska bilanca agroživilskih proizvodov po skupinah blaga z državami nekdanje Jugoslavije – brez Hrvaške (000 EUR); 2011–2023	265
UKREPI KMETIJSKE POLITIKE.....	266
Priloga 40: Razpoložljiva sredstva, izplačila, nepravilnosti in finančni popravki pri neposrednih plačilih in tržnih ukrepih za evropsko proračunsko leto 2023 (od 16. 10. 2022 do 15. 10. 2023) ter ukrepi PRP, kumulativno za celotno programsko obdobje do 15. 10. 2023	266
Priloga 41: Razpoložljiva sredstva, izplačila, nepravilnosti in finančni popravki pri Strateškemu načrtu SKP 2023–2027 - EKJS za evropsko proračunsko leto 2023 (od 16. 10. 2022 do 15. 10. 2023) ter EKS RP, kumulativno za celotno programsko obdobje do 15. 10. 2023	267
Priloga 42: Izplačana neposredna plačila glede na uredbeno leto; 2018–2022*.....	268
Priloga 43: Izplačana izravnalna plačila za območja z omejenimi dejavniki glede na uredbeno leto; 2019–2023	269
Priloga 44: Plačani zahtevki za kmetijsko-okoljska-podnebna plačila; 2018–2022 (uredbeno leto)* – se nadaljuje	270
Priloga 45: Število kmetijskih gospodarstev in izplačana izravnalna plačila za ukrep dobrobit živali po uredbah*; 2017–2022 (uredbeno leto).....	273
Priloga 46: Sredstva za ukrepe Programa razvoja podeželja 2014–2022 (do 31. 12. 2023) – se nadaljuje	274
FADN	276
Priloga 47: Osnovni kazalniki po metodologiji FADN; 2010–2022.....	276
STANDARDNI PRIHODEK KMETIJSKIH GOSPODARSTEV	277
Priloga 48: Število kmetijskih gospodarstev po splošnih tipih kmetovanja in razredih ekonomske velikosti; KMG, skupaj; 2023	277

Priloga 49:	SO kmetijskih gospodarstev (mio EUR) po splošnih tipih kmetovanja in razredih ekonomske velikosti; KMG, skupaj; 2023	277
Priloga 50:	Število kmetijskih gospodarstev po splošnih tipih kmetovanja in razredih ekonomske velikosti; KMG - zbirna vloga; 2023.....	278
Priloga 51:	SO kmetijskih gospodarstev (mio EUR) po splošnih tipih kmetovanja in razredih ekonomske velikosti; KMG - zbirna vloga; 2023.....	278
Priloga 52:	Število kmetijskih gospodarstev, skupni SO in SO na KMG glede na splošni in glavni tip kmetovanja; KMG, skupaj; 2022 in 2023.....	279
EKOLOŠKO KMETOVANJE		280
Priloga 53:	Ekološke kmetije in kmetijska zemljišča v uporabi, v kontroli ekološkega kmetovanja; 2010–2022.....	280
Priloga 54:	Kmetijska zemljišča v uporabi, vključena v kontrolo ekološkega kmetovanja po kulturah oziroma načinu rabe (ha); 2010–2022	281
Priloga 55:	Pridelava ekoloških rastlinskih pridelkov, po pomembnejših skupinah kmetijskih kultur (t); 2012–2022	282
Priloga 56:	Število živali v ekološki reji po vrstah živali; 2010–2022	283
Priloga 57:	Priloga 57: Prireja ekoloških proizvodov živalskega izvora, po kategorijah proizvodov; 2012–2022	283
RAZISKOVALNI PROJEKTI S PODROČJA KMETIJSTVA IN ŽIVILSTVA		284
Priloga 58:	Raziskovalni projekti s področja kmetijstva in živilstva, ki jih je v letu 2022 financiralo MKGP	284
GOZDARSTVO		288
Priloga 59:	Površine gozdov po gozdnogospodarskih območjih glede na gozdnogospodarski načrt in lastniška struktura (ha); 2023.....	288
Priloga 60:	Lesna zaloga gozdov po gozdnogospodarskih območjih; 2023	288
Priloga 61:	Posek lesa v gozdovih (m ³); 1991–2023	289
Priloga 62:	Letni možni posek lesa po gozdnogospodarskih območjih na podlagi gozdnogospodarskega načrta (m ³); 2023.....	289
Priloga 63:	Delež poseka glede na možni posek (%); 2001–2023	290
Priloga 64:	Sortimentna sestava lesa iz državnih gozdov (%); 2011–2023.....	290
Priloga 65:	Gozdni lesni sortimenti, pridobljeni v Sloveniji (000 m ³); 2011–2023	291
Priloga 66:	Zunanja trgovina z gozdnimi lesnimi sortimenti (000 m ³); 2011–2023	292
Priloga 67:	Poraba proračunskih sredstev v gozdarstvu in lovstvu (000 EUR, koledarsko leto, tekoči tečaj); 2011–2023.....	293
RIBIŠTVO		294
Priloga 68:	Poraba proračunskih sredstev v ribištvu (000 EUR, koledarsko leto, tekoči tečaj); 2011–2023	294

OBSEG KMETIJSKE PROIZVODNJE

Priloga 1: Indeksi obsega kmetijske proizvodnje (2015 = 100); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	2023/22
Žito	97,5	93,1	73,5	103,8	100,0	102,3	88,3	95,9	103,8	120,6	113,3	91,8	106,9	16,4 %
Industrijske rastline	105,7	80,9	66,4	101,8	100,0	128,6	105,3	129,3	116,1	121,1	98,1	96,6	97,2	0,6 %
Krmne rastline	90,8	78,9	71,1	91,6	100,0	101,8	79,6	100,1	100,1	107,2	94,8	67,2	95,8	42,4 %
Zelenjadnice, sadike in okrasne rastline	79,9	77,4	80,1	92,1	100,0	104,8	100,0	101,0	109,6	122,9	105,1	90,5	78,5	−13,3 %
Krompir	106,2	85,9	68,1	108,0	100,0	92,9	87,4	78,7	71,2	96,3	69,3	66,6	78,7	18,1 %
Sadje, grozdje, oljke	90,2	64,0	80,1	81,9	100,0	64,1	38,1	145,2	69,0	86,2	35,1	87,7	47,9	−45,4 %
Vino	97,9	72,7	85,6	87,2	100,0	78,9	68,8	113,3	88,9	86,2	55,7	60,1	56,2	−6,5 %
Drugi rastlinski pridelki	200,0	200,0	100,0	100,0	100,0	166,7	166,7	166,7	166,7	166,7	166,7	166,7	166,7	0,0 %
Rastlinska pridelava	92,0	77,0	76,0	91,5	100,0	92,3	75,9	118,2	103,0	113,7	86,7	85,8	90,5	5,4 %
Govedo	101,2	97,8	95,2	96,6	100,0	104,7	104,2	106,7	107,6	90,1	92,3	90,3	85,1	−5,7 %
Prašiči	145,5	124,7	107,0	112,7	100,0	109,3	110,8	110,8	113,1	103,1	111,7	93,8	88,6	−5,5 %
Konji	94,0	100,3	108,9	111,8	100,0	100,0	97,2	84,1	84,1	76,7	81,8	84,2	82,1	−2,4 %
Drobnica	99,9	92,2	75,6	104,3	100,0	101,2	102,4	102,4	101,2	107,0	113,7	104,1	116,1	11,5 %
Perutnina	99,5	101,5	97,9	101,8	100,0	109,0	116,6	117,4	119,0	123,9	122,6	124,9	128,8	3,1 %
Druge živali	102,9	85,7	100,0	100,0	100,0	126,7	120,3	120,3	120,3	120,3	84,9	77,2	77,2	0,0 %
Mleko	95,2	97,8	94,3	97,6	100,0	102,9	102,6	99,6	98,2	99,9	101,4	99,1	96,3	−2,8 %
Jajca	92,4	80,8	90,8	85,4	100,0	101,3	103,9	104,4	112,8	100,3	107,0	106,5	112,5	5,7 %
Drugi živalski proizvodi	137,6	62,6	102,4	46,6	100,0	67,1	57,3	72,7	44,2	53,0	29,2	69,5	46,5	−33,0 %
Živinoreja	102,5	98,2	96,0	96,8	100,0	103,4	104,3	104,8	104,2	99,6	100,8	100,1	97,1	−3,0 %
PROIZVODNJA KMETIJSKIH PROIZVODOV	96,5	85,9	84,4	93,9	100,0	96,9	87,5	112,9	104,0	108,1	93,5	92,6	94,1	1,5 %
Kmetijske storitve	106,9	106,9	99,0	100,0	100,0	87,4	87,4	87,9	87,9	151,3	151,3	151,3	151,3	0,0 %
KMETIJSKA PROIZVODNJA	96,7	86,2	84,6	94,0	100,0	96,8	87,5	112,5	103,8	108,9	94,5	93,7	95,1	1,5 %

* Začasni podatki.

Vir: Eurostat, SURS, preračuni KIS

Priloga 2: Kmetijska zemlja v rabi na kmetijskih gospodarstvih (osnovna površina; ha); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
KMETIJSKA ZEMLJA V RABI, SKUPAJ	458.195	479.653	478.888	482.218	476.862	477.671	481.415	477.296	479.822	484.064	479.486	479.432	480.717	100,3
Trajni nasadi	26.848	26.827	27.303	27.234	27.017	27.636	27.836	27.781	27.865	28.911	28.620	28.256	28.314	100,2
Sadovnjaki	9.243	9.223	9.949	9.885	9.905	10.351	10.466	10.562	10.653	12.010	12.038	12.069	12.067	100,0
intenzivni sadovnjaki	3.952	3.933	3.917	3.855	3.857	3.920	4.016	4.095	4.160	4.226	4.248	4.278	4.317	100,9
ekstenzivni sadovnjaki	5.291	5.290	6.032	6.031	6.050	6.433	6.451	6.468	6.494	7.785	7.791	7.792	7.751	99,5
Vinogradi	16.352	16.351	16.085	16.009	15.692	15.824	15.839	15.630	15.549	15.265	14.874	14.396	14.404	100,1
Oljčniki	892	892	925	996	1.076	1.173	1.243	1.302	1.374	1.417	1.489	1.571	1.624	103,4
Drevesnice in trsnice	362	362	344	344	344	288	288	288	288	220	220	219	219	100,0
Travniki in pašniki*	262.603	281.159	277.475	279.916	278.678	276.247	279.216	277.172	277.755	279.588	275.601	274.464	274.618	100,1
Njive in vrtovi	168.744	171.667	174.110	175.070	171.167	173.787	174.363	172.341	174.202	175.563	175.265	176.712	177.785	100,6
Žito	94.125	98.377	97.830	98.293	96.975	95.508	95.193	95.004	95.723	97.634	97.860	99.298	102.712	103,4
Suhe stročnice	1.134	748	686	691	847	1.258	1.306	1.077	1.029	738	749	733	687	94
Krompir	3.640	3.386	3.307	3.600	3.319	3.164	3.165	2.812	2.796	2.969	2.734	2.886	2.939	101,8
Krmne korenovke ipd.	231	260	248	221	175	147	223	320	80	78	69	64	81	126,6
Sladkorna pesa	–	–	–	–	–	–	0	0	184	113	127	74	114	154,1
Oljnice	11.021	10.242	10.309	10.526	8.939	11.698	11.447	9.446	8.709	9.733	9.874	9.720	9.571	98
Hmelj	1.376	1.159	1.166	1.296	1.405	1.485	1.591	1.667	1.616	1.489	1.535	1.622	1.661	102
Druge industrijske rastline	27	50	73	45	75	90	142	109	120	147	190	175	78	44,6
Zelenjadnice in jagode	3.387	3.923	3.987	4.138	4.115	4.630	4.559	4.416	5.319	5.780	5.161	4.989	3.514	70,4
Zelena krma z njiv	52.992	52.709	55.761	55.650	53.894	54.213	54.973	55.780	56.691	55.418	55.150	54.426	54.940	100,9
Seme	230	230	187	187	187	375	375	375	375	181	181	181	181	100,0
Cvetje in okrasne rastline	78	72	96	73	53	85	48	53	32	53	35	42	55	131,0
Drugo na njivah**	24	24	13	13	13	27	27	27	27	38	38	38	38	100,0
Neobdelane njive	479	487	448	338	1.170	1.109	1.313	1.254	1.501	1.194	1.560	2.462	1.215	49,4

* Vključeni skupni pašniki.

** Sadike zelenjadnic, zelišč in jagod ter drugo.

Vir: SURS

Priloga 3: Struktura kmetijske zemlje v rabi na kmetijskih gospodarstvih (osnovna površina; %); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
KMETIJSKA ZEMLJA V RABI, SKUPAJ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Trajni nasadi	5,9	5,6	5,7	5,6	5,7	5,8	5,8	5,8	5,8	6,0	6,0	5,9	5,9
Sadovnjaki	2,0	1,9	2,1	2,0	2,1	2,2	2,2	2,2	2,2	2,5	2,5	2,5	2,5
Vinogradi	3,6	3,4	3,4	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,2	3,2	3,1	3,0	3,0
Oljčniki	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Drevesnice in trsnice	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Travniki in pašniki*	57,3	58,6	57,9	58,0	58,4	57,8	58,0	58,1	57,9	57,8	57,5	57,2	57,1
Njive in vrtovi	36,8	35,8	36,4	36,3	35,9	36,4	36,2	36,1	36,3	36,3	36,6	36,9	37,0
Žito	20,5	20,5	20,4	20,4	20,3	20,0	19,8	19,9	19,9	20,2	20,4	20,7	21,4
Suhe stročnice	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
Krompir	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Krmne korenovke ipd.	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sladkorna pesa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oljnice	2,4	2,1	2,2	2,2	1,9	2,4	2,4	2,0	1,8	2,0	2,1	2,0	2,0
Hmelj	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Druge industrijske rastline	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zelenjadnice in jagode	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0	0,9	0,9	1,1	1,2	1,1	1,0	0,7
Zelena krma z njiv	11,6	11,0	11,6	11,5	11,3	11,3	11,4	11,7	11,8	11,4	11,5	11,4	11,4
Seme	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Cvetje in okrasne rastline	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Drugo na njivah**	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Neobdelane njive	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,5	0,3

* Vključeni skupni pašniki.

** Sadike zelenjadnic, zelišč in jagod ter drugo.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 4: Pridelovalna površina na kmetijskih gospodarstvih (ha); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Žito*	94.979	99.733	98.972	99.884	98.955	98.355	98.461	98.246	98.624	101.499	102.052	103.553	106.073	102,4
pšenica in pira	29.665	34.586	31.759	33.124	30.734	31.461	28.017	27.823	26.727	27.286	26.785	27.564	28.705	104,1
koruza za zrnje	40.185	39.166	41.857	38.331	37.743	36.388	38.290	37.079	38.883	39.829	41.402	41.562	44.253	106,5
ječmen	17.477	17.967	17.314	18.482	20.110	19.184	20.369	20.994	21.139	22.207	21.863	22.546	21.947	97,3
rž	808	902	1.489	1.640	1.236	970	1.081	1.301	1.178	839	640	801	1.018	127,1
oves	1.842	1.369	1.203	1.364	1.506	1.332	1.448	1.245	1.207	950	1.195	1.011	871	86,2
tritkala	3.347	3.640	3.490	4.229	4.491	5.288	5.032	5.668	5.804	5.590	5.152	5.171	5.184	100,3
drugo žito*	1.655	2.103	1.860	2.714	3.135	3.732	4.224	4.136	3.686	4.798	5.015	4.898	4.095	83,6
Suhe stročnice	1.134	748	686	691	847	1.258	1.306	1.077	1.029	737	749	734	688	94
Krompir	3.640	3.386	3.307	3.600	3.319	3.164	3.165	2.812	2.796	2.969	2.734	2.886	2.939	101,8
Krmne korenovke ipd.*	1.381	1.350	1.266	1.195	921	891	971	915	921	1.221	806	805	204	25,3
Sladkorna pesa	–	–	–	–	–	–	:	:	184	113	127	74	114	154,1
Oljnice, od tega:	11.021	10.242	10.309	10.526	8.939	11.698	11.447	9.446	8.709	9.733	9.874	9.720	9.571	98,5
oljna ogrščica	4.770	5.141	6.131	5.563	1.629	3.156	3.435	3.397	3.245	3.306	2.806	2.937	2.841	96,7
sončnice	374	367	273	252	230	241	299	288	334	354	420	578	610	106
soja	107	140	278	404	1.705	2.466	2.908	1.756	1.433	1.637	1.893	2.330	3.001	128,8
oljne buče	5.718	4.512	3.433	3.943	4.939	5.410	4.500	3.650	3.284	4.169	4.491	3.700	2.968	80,2
Hmelj	1.376	1.159	1.166	1.296	1.405	1.485	1.591	1.667	1.616	1.489	1.535	1.622	1.661	102,4
Zelena krma z njiv*	61.186	61.464	65.288	62.710	59.767	61.298	62.698	64.762	63.218	65.703	66.644	68.977	72.298	104,8
silazna koruza	25.970	27.438	30.011	29.485	28.735	28.689	29.194	29.820	30.151	30.629	29.663	29.625	29.803	100,6
drugi enoletni posevki	915	1.061	856	662	661	824	771	780	694	826	1.019	781	564	72,2
detelje in lucerna	5.452	5.338	5.722	5.549	8.507	10.499	10.159	9.630	8.521	7.706	8.035	7.585	7.454	98,3
trave in travno–deteljne mešanice	28.849	27.627	28.699	27.014	21.864	21.286	22.574	24.532	23.852	26.542	27.927	30.986	34.477	111,3
Zelenjadnice*	4.048	4.371	4.845	5.057	5.002	5.515	5.434	5.252	6.427	6.983	6.223	6.093	4.267+	70,0
Sadje**	9.342	9.303	10.055	9.973	10.012	10.462	10.574	10.679	10.765	12.131	12.157	12.198	12.180	99,9
jabolka	4.915	4.882	4.889	4.790	4.717	4.807	4.753	4.733	4.681	5.253	5.185	5.119	5.086	99,4
hruške	926	932	981	971	966	1.016	1.023	1.033	1.038	1.162	1.169	1.166	1.150	98,6
breskve	617	557	590	555	515	512	494	476	465	443	435	429	418	97,4
drugo sadje	2.884	2.932	3.595	3.656	3.815	4.127	4.303	4.438	4.581	5.274	5.368	5.484	5.527	100,8
Grozdje	16.352	16.351	16.085	16.009	15.692	15.824	15.839	15.630	15.549	15.265	14.874	14.396	14.404	100,1
Oljke	892	892	925	996	1.076	1.173	1.243	1.302	1.374	1.417	1.489	1.571	1.624	103,4
Krma s trajnih travnikov in pašnikov***	262.603	281.159	277.475	279.916	278.678	276.247	279.216	277.172	277.755	279.588	275.601	274.464	274.618	100,1

* Skupaj z naknadnimi posevki, ** intenzivni sadovnjaki, jagode, ekstenzivni sadovnjaki (preračuni KIS), *** vključeni skupni pašniki, + metodološka sprememba pri izračunu pridelovalne površine tržne zelenjave.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 5: Rastlinska pridelava na kmetijskih gospodarstvih (t); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Žito*	607.798	576.407	457.339	648.887	624.047	638.064	546.994	596.663	641.739	749.691	700.546	576.187	666.888	115,7
pšenica in pira	153.575	188.065	138.235	173.245	157.058	163.165	140.961	121.900	139.811	158.182	154.451	150.754	145.416	96,5
koruza za zrnje	349.030	277.358	226.634	350.583	338.712	346.211	272.177	350.489	360.357	429.846	388.830	277.818	389.033	140,0
ječmen	79.386	84.727	69.303	89.700	93.174	91.653	97.929	88.057	102.480	122.177	119.132	112.455	101.046	89,9
rž	2.843	3.422	5.012	6.737	4.658	3.978	4.415	4.542	4.479	3.460	2.529	3.206	3.674	114,6
oves	5.818	4.351	3.107	4.448	5.023	4.327	4.641	3.397	4.033	3.229	4.120	3.159	2.510	79,5
tritikala	14.767	15.917	12.641	20.068	20.934	24.719	22.923	23.572	26.892	28.255	26.389	25.149	21.969	87,4
drugo žito*	2.379	2.567	2.407	4.106	4.488	4.011	3.948	4.706	3.687	4.542	5.095	3.646	3.240	88,9
Suhe stročnice	3.281	1.527	920	1.522	1.895	2.882	2.692	2.504	2.520	1.788	1.584	1.260	1.131	89,8
Krompir	96.179	79.253	62.155	96.819	91.036	84.907	77.075	72.917	65.958	89.879	64.042	58.229	68.583	117,8
Krmne korenovke ipd.*	21.235	20.032	19.025	17.639	16.635	16.411	17.294	22.384	14.630	21.109	12.314	8.387	3.543	42,2
Sladkorna pesa	–	–	–	–	–	–	:	0	11.282	7.427	8.446	4.423	6.965	157,5
Oljnice, od tega:	19.300	20.492	17.812	23.965	12.657	21.008	20.020	16.863	16.823	17.567	15.575	16.189	17.768	109,8
oljna ogrščica	13.948	16.692	15.113	19.883	3.643	8.590	8.999	7.657	9.452	8.521	6.905	7.550	7.324	97,0
sončnice	976	868	506	527	578	600	524	791	798	1.018	1.138	1.195	1.197	100,2
soja	292	343	463	1.046	4.689	7.387	7.713	5.331	4.244	5.011	4.811	5.344	7.875	147,4
oljne buče	3.985	2.542	1.588	2.269	3.410	4.117	2.517	2.745	1.973	2.775	2.495	1.988	1.243	63
Hmelj	2.154	1.338	1.227	2.270	2.065	2.478	2.160	3.078	2.572	2.723	2.186	2.283	2.735	119,8
Zelena krma z njiv*:													1.443.741	129,4
silazna koruza	1.189.013	1.057.298	889.991	1.390.295	1.398.512	1.398.014	1.162.804	1.427.941	1.393.671	1.524.290	1.272.060	942.509	1.188.410	126,1
drugi enoletni posevki*	14.562	11.301	8.717	12.216	10.110	13.076	8.310	13.794	10.109	11.497	13.864	8.122	6.718	82,7
detelje in lucerna*	35.460	30.157	29.612	38.675	58.540	75.507	59.222	66.783	59.789	53.445	48.225	34.290	45.150	131,7
trave in travno–deteljne mešanice*	188.315	146.350	138.331	185.401	155.487	148.870	124.436	164.616	167.518	190.977	180.370	130.596	203.463	155,8
Zelenjadnice*	77.292	70.759	71.273	86.209	95.546	105.504	96.354	100.574	120.121	135.243	114.954	90.652	74.768	82,5
Sadje**	142.355	97.587	133.865	133.493	156.114	90.955	39.721	192.385	89.023	113.807	34.413	93.448	47.386	50,7
jabolka	105.355	74.263	92.449	99.909	115.091	59.566	20.019	142.015	64.232	86.155	26.206	65.759	34.022	51,7
hruške	11.425	6.509	11.138	10.208	11.068	8.280	3.623	15.897	5.317	8.013	1.819	7.087	3.032	42,8
breskve	8.603	6.203	6.998	5.459	6.938	5.556	2.996	5.982	4.779	2.435	460	2.432	1.150	47,3
drugo sadje	16.972	10.612	23.280	17.917	23.017	17.553	13.083	28.491	14.695	17.204	5.928	18.170	9.182	50,5
Grozdje	121.396	92.323	100.177	94.209	117.586	94.780	89.416	126.958	105.035	103.637	84.159	81.775	78.568	96,1
Oljke	1.704	740	1.479	814	1.578	1.662	1.685	3.958	1.976	3.098	915	2.444	1.309	53,6
Krma s trajnih travnikov in pašnikov*** +	1.451.932	1.283.162	1.174.446	1.589.103	1.633.585	1.661.714	1.247.770	1.613.181	1.620.189	1.714.683	1.522.872	1.063.347	1.572.861	147,9

* Skupaj z naknadnimi posevki, ** skupaj z jagodami, *** vključeni skupni pašniki, + v suhem senu.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 6: Hektarski pridelki v rastlinski pridelavi na kmetijskih gospodarstvih (t/ha); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Žito*	6,4	5,8	4,6	6,5	6,31	6,5	5,6	6,1	6,5	7,4	6,9	5,6	6,3	113,0
pšenica in pira	5,2	5,4	4,4	5,2	5,1	5,2	5,0	4,4	5,2	5,8	5,8	5,5	5,1	92,6
koruza za zrnje	8,7	7,1	5,4	9,1	9,0	9,5	7,1	9,5	9,3	10,8	9,4	6,7	8,8	131,5
ječmen	4,5	4,7	4,0	4,9	4,6	4,8	4,8	4,2	4,8	5,5	5,4	5,0	4,6	92,3
rž	3,5	3,8	3,4	4,1	3,8	4,1	4,1	3,5	3,8	4,1	4,0	4,0	3,6	90,2
oves	3,2	3,2	2,6	3,3	3,3	3,2	3,2	2,7	3,3	3,4	3,4	3,1	2,9	92,2
tritkala	4,4	4,4	3,6	4,7	4,7	4,7	4,6	4,2	4,6	5,1	5,1	4,9	4,2	87,1
drugo žito*	1,4	1,2	1,3	1,5	1,4	1,1	0,9	1,1	1,0	0,9	1,0	0,7	0,8	106,3
Suhe stročnice	2,9	2,0	1,3	2,2	2,2	2,3	2,1	2,3	2,4	2,4	2,1	1,7	1,6	95,8
Krompir	26,4	23,4	18,8	26,9	27,4	26,8	24,4	25,9	23,6	30,3	23,4	20,2	23,3	115,7
Krmne korenovke ipd.*	15,4	14,8	15,0	14,8	18,1	18,4	17,8	24,5	15,9	17,3	15,3	10,4	17,4	166,7
Sladkorna pesa	–	–	–	–	–	–	–	–	61,3	65,7	66,5	59,8	61,1	102,2
Oljnice	1,8	2,0	1,7	2,3	1,4	1,8	1,7	1,8	1,9	1,8	1,6	1,7	1,9	111,5
oljna ogrščica	2,9	3,2	2,5	3,6	2,2	2,7	2,6	2,3	2,9	2,6	2,5	2,6	2,6	100,3
sončnice	2,6	2,4	1,9	2,1	2,5	2,5	1,8	2,7	2,4	2,9	2,7	2,1	2,0	94,9
soja	2,7	2,5	1,7	2,6	2,8	3,0	2,7	3,0	3,0	3,1	2,5	2,3	2,6	114,4
oljne buče	0,7	0,6	0,5	0,6	0,7	0,8	0,6	0,8	0,6	0,7	0,6	0,5	0,4	77,9
Hmelj	1,6	1,2	1,1	1,8	1,5	1,7	1,4	1,8	1,6	1,8	1,4	1,4	1,6	117,0
Zelena krma z njiv*													20,0	123,5
silazna koruza	45,8	38,5	29,7	47,2	48,7	48,7	39,8	47,9	46,2	49,8	42,9	31,8	39,9	125,3
drugi enoletni posevki*	15,9	10,7	10,2	18,5	15,3	15,9	10,8	17,7	14,6	13,9	13,6	10,4	11,9	114,5
detelje in lucerna*	6,5	5,6	5,2	7,0	6,9	7,2	5,8	6,9	7,0	6,9	6,0	4,5	6,1	134,0
trave in travno–deteljne mešanice*	6,5	5,3	4,8	6,9	7,1	7,0	5,6	6,7	7,0	7,2	6,5	4,2	5,9	140,0
Zelenjadnice*	19,1	16,2	14,7	17,0	19,1	19,1	17,7	19,1	18,7	19,4	18,5	14,9	17,5	117,8
Sadje**	15,2	10,5	13,3	13,4	15,6	8,7	3,8	18,0	8,3	9,4	2,8	7,7	3,9	50,8
jabolka	21,4	15,2	18,9	20,9	24,4	12,4	4,2	30,0	13,7	16,4	5,1	12,8	6,7	52,1
hruške	12,3	7,0	11,4	10,5	11,5	8,1	3,5	15,4	5,1	6,9	1,6	6,1	2,6	43,4
breskve	13,9	11,1	11,9	9,8	13,5	10,9	6,1	12,6	10,3	5,5	1,1	5,7	2,8	48,6
drugo sadje	5,9	3,6	6,5	4,9	6,0	4,3	3,0	6,4	3,2	3,3	1,1	3,3	1,7	50,1
Grozdje	7,4	5,6	6,2	5,9	7,5	6,0	5,6	8,1	6,8	6,8	5,7	5,7	5,5	96,0
Oljke	1,9	0,8	1,6	0,8	1,5	1,4	1,4	3,0	1,4	2,2	0,6	1,6	0,8	51,8
Krma s trajnih travnikov in pašnikov*** +	5,5	4,6	4,2	5,7	5,9	6,0	4,5	5,8	5,8	6,1	5,5	3,9	5,7	147,8

* Skupaj z naknadnimi posevki, ** skupaj z jagodami, *** vključeni skupni pašniki, + v suhem senu.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 7: Število živine in živinorejska proizvodnja; 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
ŠTEVILO ŽIVINE (konec leta)														
Govedo, od tega:	462.300	460.063	460.576	468.253	484.192	488.598	479.614	476.806	483.068	485.608	482.619	464.908	455.904	98,1
krave	170.739	167.525	165.785	168.316	169.875	171.339	168.727	166.246	165.935	166.949	165.446	157.503	154.451	98,1
Prašiči, od tega:	347.310	296.097	288.350	281.319	271.385	265.744	257.241	259.125	240.138	229.483	215.713	202.148	196.139	97,0
plemenske svinje	22.303	17.566	17.340	16.410	15.886	15.146	15.828	14.381	12.908	11.707	10.971	10.685	9.847	92,2
Drobnica, od tega:	146.621	140.503	130.019	135.931	136.365	142.250	133.978	134.542	134.617	139.414	144.951	143.151	143.147	100,0
plemenska drobnica	100.610	94.099	88.093	93.150	93.649	96.132	95.970	94.303	93.750	95.652	100.626	102.026	101.328	99,3
Perutnina (000)	4.007	4.839	4.907	5.259	5.754	6.116	6.410	6.696	6.645	6.340	6.525	6.119	5.909	96,6
Konji**			21.832			19.453				18.043				
Kunci**			96.218			109.753				30.712				
Čebelje družine**			62.716			86.500				112.491				
Damjaki in navadna jelenjad**			9.745			8.790				9.207				
PROIZVODNJA (000 t)														
Prirast (živa masa)	214,9	206,9	195,0	200,4	196,3	211,9	218,0	218,2	221,7	220,6	226,7	219,3	215,5	98,3
govedo	80,2	77,7	75,2	74,8	76,8	81,8	81,2	80,5	82,1	80,0	84,4	81,2	76,8	94,6
prašiči	49,2	42,3	36,1	38,1	33,6	36,8	37,2	37,3	38,1	34,8	37,4	31,6	30,1	95,3
perutnina	82,2	83,7	80,8	84,0	82,5	89,9	96,2	96,9	98,1	102,2	101,1	103,0	105,1	102,0
drobnica	3,3	3,2	2,9	3,5	3,4	3,4	3,4	3,54	3,38	3,59	3,8	3,5	3,5	100,0
Domača prireja mesa (klavna masa)	147,7	143,4	131,4	132,6	128,0	140,9	148,7	147,0	146,1	146,9	152,2	151,3	146,1	96,6
govedo	44,7	43,4	41,1	39,6	38,6	44,4	47,4	45,0	43,1	44,2	48,0	49,5	44,3	89,5
prašiči	40,2	36,0	29,0	29,6	26,4	28,9	29,6	29,5	30,5	27,6	29,6	25,9	23,5	90,7
perutnina	60,9	62,2	59,7	61,8	61,3	66,0	70,0	70,7	70,8	73,3	72,8	74,2	76,6	103,2
drobnica	1,9	1,8	1,6	1,6	1,7	1,6	1,7	1,8	1,7	1,8	1,8	1,7	1,7	100,0
Vse pridobljeno meso (klavna masa)	135,9	131,2	121,1	123,3	121,8	132,7	138,4	137,6	140,1	140,6	142,1	138,5	134,0	96,8
govedo	35,8	33,5	31,9	31,5	33,4	35,7	36,0	34,8	35,6	36,3	37,5	36,5	33,5	91,8
prašiči	39,0	35,6	29,4	29,7	27,3	30,7	31,4	31,3	32,2	28,9	30,0	26,1	23,1	88,5
perutnina	59,2	60,3	58,2	60,5	59,4	64,7	69,3	69,7	70,6	73,6	72,8	74,2	75,7	102,0
drobnica	1,9	1,8	1,6	1,6	1,7	1,6	1,7	1,8	1,7	1,8	1,8	1,7	1,7	100,0
Namolzeno mleko	603,3	622,6	596,9	618,5	633,8	651,4	650,0	631,2	625,6	633,2	642,9	628,1	605,3	96,4
kravje mleko	601,6	620,9	595,5	616,6	631,7	649,7	648,0	628,9	623,0	630,6	639,9	625,4	605,3	96,8
ovčje in kozje mleko	1,7	1,7	1,4	1,9	2,2	1,7	2,0	2,3	2,6	2,6	3,0	2,8	0,0	0,0
Znesena jajca (mio kosov)	369,2	322,7	357,6	340,3	391,3	386,9	397,0	413,0	419,9	391,0	415,1	412,6	432,3	104,8
Natočeni med	2,5	1,0	2,4	0,5	2,0	1,3	0,8	1,7	0,7	1,3	0,2	2,4	0,3	11,9
Nastrižena volna	0,16	0,16	0,15	0,16	0,15	0,16	0,16	0,15	0,15	0,16	0,17	0,17	0,17	98,2

* Začasni podatki. ** Stanje sredi leta (strukturno raziskovanje).

Vir: SURS

Priloga 8: Odkup za nekatere pomembnejše kmetijske proizvode (t); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
RASTLINSKI PRIDELKI														
Žito, od tega:	147.917	170.799	118.718	180.460	175.160	147.215	185.668	184.603	234.351	257.678	286.732	232.843	226.285	97,2
pšenica	74.116	99.570	67.242	84.081	76.393	51.251	85.674	46.952	79.335	87.111	89.766	68.310	62.030	90,8
koruza	65.131	59.376	42.634	84.376	83.852	81.697	79.249	119.795	128.232	137.309	159.130	134.041	138.678	103,5
ječmen	6.742	9.345	5.712	7.020	11.078	11.805	15.620	12.822	19.448	29.839	31.237	26.636	21.599	81,1
Fižol za zrnje	1	1	1	9	9	9	19	47	37	51	71	35	14	39,6
Krompir jedilni	5.495	4.478	3.449	4.939	5.597	4.485	6.537	7.722	9.004	11.953	9.957	11.398	9.178	80,5
Oljnice	8.806	9.653	9.476	9.455	5.372	8.793	8.757	8.275	10.400	9.855	7.701	9.747	8.918	91,5
Hmelj	977	1.331	1.128	1.328	882	1.198	1.449	1.887	1.418	1.394	1.277	1.473	1.393	94,6
Zelenjadnice	6.268	5.496	5.999	10.300	10.194	12.616	15.055	16.121	18.495	20.568	22.166	20.545	17.311	84,3
Sadje	39.271	25.394	23.357	25.573	29.965	24.004	8.904	20.720	25.563	26.569	21.687	23.612	23.093	97,8
Grozdje za predelavo	20.813	15.615	15.233	14.394	15.288	12.310	17.005	24.553	16.981	15.918	14.991	16.911	13.010	76,9
Vino (000 l)	10.892	10.791	15.528	14.122	10.598	10.345	10.375	10.073	10.485	9.175	10.238	10.793	11.105	102,9
ŽIVALSKI PROIZVODI														
Kravje mleko	525.592	535.057	516.971	531.694	553.678	574.714	578.852	570.636	563.971	580.110	588.770	575.181	557.973	97,0
Jedilna jajca (000)	131.739	134.062	139.049	135.799	144.532	156.249	179.288	187.990	189.848	189.294	185.377	186.343	196.524	105,5
Valilna jajca (000)	27.908	18.410	15.541	17.568	15.072	15.093	z	z	z	z	z	z	z	z
Med	264	111	132	55	66	45	45	187	68	136	103	171	122	71,4

z – skupno

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 9: Zakol živine v klavnicah; 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
ŠTEVILO														
Govedo*	124.447	115.711	110.326	108.391	112.038	116.952	120.116	115.760	116.295	118.124	123.296	122.616	112.025	91,4
Prašiči*	273.904	252.512	227.856	238.871	239.309	257.747	245.377	249.816	259.759	245.502	244.867	228.751	209.925	91,8
Perutnina (000)	31.843	32.041	32.316	33.594	33.322	35.986	38.500	38.238	38.841	40.137	39.610	41.386	42.269	102,1
Drobnica	9.678	9.290	7.863	9.311	9.681	10.529	12.074	13.361	13.601	10.334	11.896	12.676	12.645	99,8
Konji	1.689	1.721	1.393	1.544	1.391	1.417	1.301	1.051	1.163	1.070	1.056	835	749	89,7
Kunci	13.452	12.971	14.209	16.034	11.151	13.925	11.302	11.624	2.478	2.595	4.076	4.146	13.502	325,7
MASA TRUPOV (t)														
Govedo*	35.571	33.089	32.104	31.566	33.583	35.656	35.795	34.870	35.737	36.500	37.541	36.076	33.268	92,2
Prašiči*	22.954	21.033	18.953	20.208	20.371	22.686	21.885	22.310	23.705	22.766	22.593	21.199	18.742	88,4
Perutnina	58.284	58.661	57.088	59.798	58.761	64.006	68.663	69.168	70.004	72.943	72.205	73.661	75.254	102,2
Drobnica	118	115	92	115	119	131	151	169	168	133	154	169	164	96,8
Konji	381	381	307	344	317	319	287	235	255	235	226	175	154	88,3
Kunci	17	17	18	21	14	19	15	15	3	3	5	5	18	325,7
POVPREČNA MASA (kg)														
Govedo	285,8	286,0	291,0	291,2	299,8	304,9	298,0	301,2	307,3	309,0	304,5	294,2	297,0	100,9
Prašiči	83,8	83,3	83,2	84,6	85,1	88,0	89,2	89,3	91,3	92,7	92,3	92,7	89,3	96,3
Perutnina	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	100,0
Drobnica	12,2	12,4	11,7	12,3	12,3	12,4	12,5	12,6	12,4	12,8	13,0	13,3	13,0	97,1
Konji	225,7	221,6	220,2	222,8	227,9	224,9	220,8	223,9	219,4	220,0	214,1	209,4	206,1	98,4
Kunci	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	100,0

* Skupaj z uvoženo klavno živino.

Vir: SURS

RAZPOLOŽLJIVA KOLIČINA KMETIJSKIH PROIZVODOV ZA PREHRANO IN STOPNJE SAMOOSKRBE

Priloga 10: Razpoložljiva količina kmetijskih proizvodov na prebivalca (kg; koledarsko leto); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Žito** (brez riža)	87,6	85,4	83,0	88,6	89,9	90,0	89,9	91,7	88,8	86,1	86,1	85,7	83,4	97,3
pšenica**	72,5	70,5	68,2	75,4	76,3	76,1	74,9	76,8	74,0	72,9	74,0	74,1	72,6	98,0
koruza**	10,0	9,9	9,3	6,4	7,3	8,0	8,0	7,9	9,2	8,0	6,9	6,3	6,3	100,2
rž**	2,4	2,2	2,3	2,9	2,1	2,3	2,3	2,5	1,8	1,2	0,9	0,9	0,6	67,3
Riž	5,8	5,5	5,7	5,6	4,9	5,0	4,7	4,5	4,8	5,4	4,9	5,4	5,8	107,1
Krompir (svež in predelan, brez škroba)	66,4	63,3	59,6	62,4	68,3	68,5	68,0	66,5	62,0	63,9	63,2	71,6	74,0	103,4
Sladkor***	37,6	36,6	34,5	36,4	34,2	32,2	35,2	33,3	32,5	31,2	32,3	34,9	33,8	96,9
Zelenjava (sveža in predelana)	97,1	95,3	96,4	103,9	109,9	113,4	114,0	111,4	117,5	118,1	118,5	105,1	102,3	97,3
Sadje (sveže in predelano)	129,3	113,0	129,4	131,1	134,2	122,7	121,6	152,5	127,9	129,0	108,7	133,6	131,6	98,5
Vino (l) – tržno leto	39,7	37,1	36,1	37,2	39,3	37,6	32,3	37,4	35,3	35,6	33,2	29,0	:	
Meso (skupaj z drobovino)	89,5	88,1	82,2	85,0	88,3	94,2	93,1	92,6	90,8	87,7	89,0	87,1	86,9	99,8
goveje in telečje meso	19,8	18,9	18,6	18,1	19,0	20,0	20,8	19,8	20,1	19,6	20,6	20,2	19,7	97,5
prašičje meso	39,6	37,7	35,5	36,8	37,0	40,7	37,6	37,9	36,5	32,7	32,8	30,0	30,2	100,6
perutninsko meso	26,2	27,7	24,8	27,0	28,9	30,0	31,1	31,2	30,6	31,5	30,9	32,4	33,2	102,3
meso drobnice	0,9	0,9	0,8	0,9	0,9	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	98,2
Mleko, skupaj (ekvivalent surovega mleka)	218,9	225,9	218,6	219,9	218,7	213,2	209,9	215,5	214,0	206,0	206,1	204,3	202,7	99,2
Mlečni izdelki – tržna bilanca														
sveže mleko	53,4	51,9	55,5	58,9	51,1	41,7	34,5	32,1	26,0	23,3	24,1	35,4	38,1	107,7
fermentirani izdelki	19,5	19,1	18,3	17,9	17,9	17,9	18,7	19,7	20,2	20,5	20,2	20,6	21,1	102,1
smetana	6,8	6,1	6,4	6,2	6,6	7,4	8,0	7,8	7,6	7,2	6,9	5,4	5,1	94,7
sir in skuta	14,3	14,6	14,5	14,9	15,5	15,1	15,1	16,3	16,2	16,0	16,8	16,3	16,7	102,5
maslo	1,5	1,6	1,8	1,9	2,0	2,2	2,2	2,3	2,2	2,3	2,3	2,2	2,5	113,2
Jajca	10,1	9,1	10,3	9,8	11,1	10,7	11,5	10,9	11,7	10,4	10,8	11,0	11,1	101,6
Med	1,4	1,0	1,4	1,1	1,4	1,1	0,9	1,1	0,7	0,9	0,6	1,3	1,0	79,2

* Začasni podatki.

** V ekvivalentu moke.

*** V ekvivalentu belega sladkorja.

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 11: Stopnja samooskrbe s kmetijskimi proizvodi (%; koledarsko leto); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Žito (brez riža)	71,1	70,2	54,7	76,6	72,1	74,1	63,2	69,1	74,8	88,3	84,1	71,7	79,9
pšenica	54,9	64,8	46,8	59,0	52,1	52,5	46,2	40,9	47,3	57,2	57,5	51,0	48,0
koruza	82,4	71,5	57,9	91,0	86,9	92,0	71,6	89,2	95,6	113,6	109,1	86,5	112,1
ječmen	68,0	81,3	62,0	72,2	73,4	74,1	74,4	68,2	73,7	82,4	73,5	78,7	70,5
rž	43,2	49,6	74,6	72,6	61,1	47,0	60,7	59,6	83,2	76,6	56,9	80,7	81,9
Svež krompir	84,0	77,9	64,4	91,4	80,5	77,4	67,2	72,4	68,9	82,4	67,7	59,5	61,5
Krompir (svež in predelan, brez škroba)	63,0	55,1	46,3	67,5	58,8	54,9	49,9	48,4	46,6	59,9	44,3	35,6	39,9
Sladkor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sveža zelenjava	48,1	45,3	44,8	49,7	51,6	54,7	51,2	54,4	57,1	61,0	58,7	53,1	46,7
Zelenjava (sveža in predelana)	36,5	34,0	33,8	37,8	39,6	41,7	38,5	40,9	43,2	48,1	43,2	38,5	32,4
Sveže sadje	63,5	50,4	56,5	56,2	60,4	44,0	21,3	60,8	44,1	49,3	23,0	43,1	24,2
Sadje (sveže in predelano)	46,5	37,2	42,9	41,9	47,0	31,8	14,5	47,2	29,8	36,4	13,8	29,0	15,6
Vino – tržno leto	102,1	83,2	92,7	84,2	99,5	84,0	92,0	112,2	97,7	94,5	82,9	91,7	:
Meso (skupaj z drobovino)	84,7	83,4	81,9	79,8	73,9	76,4	81,5	80,6	81,0	83,5	85,1	86,4	82,8
goveje in telečje meso	109,7	111,5	107,4	106,3	98,6	107,7	110,5	109,5	102,5	107,2	110,6	116,1	105,9
prašičje meso	49,5	46,5	39,6	39,0	34,6	34,4	38,0	37,6	40,0	40,1	42,8	41,0	36,8
perutninsko meso	113,3	109,3	117,4	111,4	103,1	106,7	109,4	109,5	110,5	110,8	111,8	108,5	108,8
meso drobnice	98,9	99,0	95,4	87,4	85,4	81,7	90,4	92,4	93,0	95,6	94,0	94,7	95,8
Mleko, skupaj (ekvivalent SS)	119,7	117,4	118,2	120,3	125,1	131,7	134,3	128,7	127,5	133,2	135,5	134,1	131,0
Mlečni izdelki – tržna bilanca													
sveže mleko	107,9	109,6	109,7	115,9	139,0	175,0	226,2	227,3	277,0	317,2	316,5	199,6	177,2
fermentirani izdelki	83,9	86,3	92,5	83,6	80,7	92,5	108,7	107,3	106,9	107,1	107,9	106,5	111,5
smetana	101,9	106,1	97,0	94,3	89,8	79,1	74,2	75,0	76,8	79,4	81,9	93,0	94,4
sir in skuta	63,6	59,8	54,6	55,4	48,6	50,0	54,1	49,1	47,6	47,0	44,5	46,6	44,4
maslo	89,0	76,7	63,5	60,4	53,6	52,2	59,8	54,9	54,5	54,4	51,5	49,0	42,6
Jajca	96,2	92,3	91,4	90,4	93,0	94,8	90,4	95,6	95,1	94,7	96,8	94,2	95,2
Med	85,2	51,2	82,2	20,1	70,5	58,9	45,0	79,0	44,4	67,2	14,9	89,5	13,3

* Začasni podatki.

: ni podatka.

Vir: SURS, preračuni KIS

CENE V KMETIJSTVU

Priloga 12: Nominalni indeksi cen kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih (2020 = 100); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2023/22
RASTLINSKI PRIDELKI	85,5	91,8	102,4	84,6	88,5	91,3	98,7	98,8	103,3	100,0	116,6	141,7	138,6	−2,2 %
Žito	127,9	147,9	119,7	101,7	108,6	98,5	108,9	113,6	103,0	100,0	146,0	226,4	126,3	−44,2 %
navadna pšenica	128,3	128,1	117,6	107,9	112,3	89,5	102,9	106,0	104,7	100,0	125,6	216,8	125,1	−42,3 %
koruza za zrnje	127,5	172,0	121,1	93,9	106,4	103,5	115,4	120,0	100,1	100,0	164,0	233,6	127,9	−45,2 %
krmni ječmen	143,8	143,9	141,9	124,2	109,8	107,0	102,6	113,8	109,7	100,0	135,0	226,3	117,0	−48,3 %
Krompir	64,5	62,4	126,7	73,8	56,4	69,9	73,6	78,7	115,8	100,0	123,5	169,5	183,9	8,5 %
Oljnice	109,9	115,1	103,6	93,1	104,7	98,9	96,0	91,7	93,8	100,0	144,1	181,7	117,6	−35,3 %
Druge industrijske rastline (hmelj)	29,2	37,0	48,2	57,2	70,7	89,2	85,7	95,8	103,6	100,0	94,3	95,1	106,6	12,0 %
Zelenjadnice	80,4	87,5	104,1	86,0	87,1	87,7	93,1	98,8	104,6	100,0	110,2	128,2	145,2	13,3 %
Cvetje, okrasne rastline, sadike	78,5	81,9	79,8	81,3	90,1	96,2	97,8	92,8	95,3	100,0	98,6	113,1	124,0	9,6 %
Sveže sadje	80,5	87,2	102,0	75,4	82,0	87,1	106,6	91,7	89,6	100,0	118,3	114,2	131,6	15,2 %
Grozdje za predelavo	87,1	95,9	91,7	94,6	101,8	114,5	120,3	110,6	127,2	100,0	113,9	134,8	152,2	12,9 %
Vino	84,9	84,2	73,4	81,1	93,7	97,6	101,4	100,6	100,6	100,0	104,2	115,1	124,4	8,1 %
Oljčno olje	95,7	87,0	95,7	95,7	104,4	104,4	104,4	95,7	95,7	100,0	106,6	106,1	120,7	13,8 %
ŽIVALI IN ŽIVALSKI PROIZVODI	102,5	106,6	111,2	112,7	102,7	97,2	103,7	103,6	106,5	100,0	105,4	136,3	142,4	4,5 %
Govedo	98,4	109,0	106,6	102,8	103,5	100,7	104,4	106,5	105,2	100,0	110,6	142,1	148,9	4,8 %
Prašiči	83,5	94,3	95,7	91,8	86,6	85,6	92,6	88,3	102,1	100,0	91,6	112,5	132,0	17,3 %
Jagnjeta	72,3	73,1	76,5	84,1	94,8	95,9	95,1	94,8	95,9	100,0	103,7	110,6	120,2	8,7 %
Perutnina	118,3	119,7	128,1	121,5	117,6	115,6	108,8	109,2	112,1	100,0	104,5	124,1	135,2	8,9 %
Konji	82,6	90,8	90,1	83,5	89,4	93,9	z	z	104,5	100,0	107,1	129,3	129,4	0,1 %
Mleko, kravje	98,0	97,4	104,3	111,5	91,5	81,1	97,5	97,4	104,1	100,0	104,0	144,4	144,5	
Jajca, jedilna	87,6	96,4	101,0	99,9	97,1	96,2	95,3	96,5	99,1	100,0	99,9	124,1	140,4	13,2 %
Drugi živalski proizvodi	175,4	173,7	194,3	233,6	232,8	229,7	227,7	206,5	151,7	100,0	137,4	135,2	131,6	−2,6 %
KMETIJSTVO SKUPAJ	96,0	101,0	107,9	101,9	97,3	95,0	101,8	101,8	105,3	100,0	109,7	138,3	140,9	1,9 %

z – zaupno

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 13: Realni indeksi cen kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih (2020 = 100); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2023/22
RASTLINSKI PRIDELKI	93,2	97,5	106,9	88,1	92,7	95,7	102,0	100,3	103,2	100,0	114,4	127,7	116,3	–8,9 %
Žito	139,4	157,2	125,0	106,0	113,8	103,2	112,6	115,4	102,9	100,0	143,3	204,1	106,0	–48,1 %
navadna pšenica	139,9	136,1	122,8	112,5	117,6	93,8	106,3	107,6	104,7	100,0	123,2	195,4	104,9	–46,3 %
koruza za zrnje	139,0	182,7	126,4	97,9	111,5	108,5	119,3	121,9	100,0	100,0	160,9	210,6	107,3	–49,0 %
krmni ječmen	156,8	153,0	148,2	129,5	115,0	112,2	106,0	115,5	109,6	100,0	132,4	204,0	98,2	–51,9 %
Krompir	70,3	66,4	132,3	76,9	59,1	73,2	76,0	80,0	115,7	100,0	121,2	152,8	154,3	1,0 %
Oljnice	119,8	122,4	108,2	97,0	109,7	103,6	99,2	93,1	93,7	100,0	141,4	163,8	98,7	–39,8 %
Druge industrijske rastline (hmelj)	31,8	39,4	50,3	59,7	74,1	93,5	88,6	97,3	103,6	100,0	92,6	85,8	89,4	4,3 %
Zelenjadnice	87,6	93,0	108,7	89,6	91,2	91,9	96,2	100,4	104,5	100,0	108,1	115,5	121,8	5,4 %
Cvetje, okrasne rastline, sadike	85,6	87,0	83,3	84,7	94,4	100,8	101,1	94,3	95,2	100,0	96,7	102,0	104,1	2,0 %
Sveže sadje	87,8	92,6	106,5	78,6	85,9	91,3	110,2	93,2	89,6	100,0	116,1	102,9	110,4	7,3 %
Grozdje za predelavo	94,9	101,9	95,8	98,6	106,6	120,0	124,3	112,3	127,1	100,0	111,8	121,5	127,7	5,1 %
Vino	92,6	89,5	76,6	84,6	98,1	102,3	104,8	102,2	100,5	100,0	102,2	103,7	104,4	0,6 %
Oljčno olje	104,3	92,4	99,9	99,7	109,3	109,4	107,8	97,2	95,6	100,0	104,6	95,6	101,3	5,9 %
ŽIVALI IN ŽIVALSKI PROIZVODI	111,8	113,3	116,1	117,4	107,6	101,9	107,1	105,3	106,4	100,0	103,4	122,9	119,4	–2,8 %
Govedo	107,2	115,8	111,3	107,1	108,4	105,6	107,8	108,1	105,1	100,0	108,5	128,1	124,9	–2,5 %
Prašiči	91,0	100,3	100,0	95,7	90,7	89,7	95,7	89,7	102,0	100,0	89,9	101,4	110,8	9,2 %
Jagnjeta	78,8	77,6	79,9	87,7	99,3	100,5	98,3	96,3	95,8	100,0	101,7	99,7	100,8	1,1 %
Perutnina	128,9	127,2	133,8	126,6	123,2	121,1	112,5	110,9	112,0	100,0	102,6	111,9	113,4	1,4 %
Konji	90,0	96,4	94,1	87,0	93,7	98,4	z	z	104,4	100,0	105,1	116,6	108,5	–6,9 %
Mleko, kravje	106,8	103,5	109,0	116,2	95,9	85,0	100,7	98,9	104,0	100,0	102,0	130,2	121,2	–6,9 %
Jajca, jedilna	95,5	102,4	105,5	104,1	101,7	100,8	98,5	98,0	99,1	100,0	98,1	111,8	117,8	5,3 %
Drugi živalski proizvodi	191,3	184,5	202,8	243,4	243,9	240,8	235,3	209,7	151,6	100,0	134,8	121,9	110,4	–9,4 %
KMETIJSTVO SKUPAJ	104,7	107,3	112,7	106,2	102,0	99,5	105,2	103,4	105,2	100,0	107,6	124,7	118,2	–5,2 %

z – zaupno

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 14: Indeksi cen inputov za kmetijstvo; 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2023/22
NOMINALNO														
Inputi za tekočo porabo (1)	102,7	107,9	110,9	105,0	100,2	96,9	97,3	101,3	103,4	100,0	112,9	150,3	144,3	−4,0 %
Semena in sadike	91,1	95,5	100,6	99,3	98,5	94,1	94,7	91,5	100,9	100,0	98,5	105,1	114,9	9,3 %
Energija; maziva	115,0	125,8	126,1	123,0	108,3	99,0	108,0	117,6	115,8	100,0	117,6	150,5	141,4	−6,0 %
Gnojila in sredstva za izboljšavo tal	132,3	141,7	131,2	115,4	124,5	108,9	96,3	102,5	108,8	100,0	146,0	320,7	213,7	−33,3 %
Sredstva za varstvo rastlin	78,7	83,2	87,1	89,7	90,9	92,2	90,1	91,2	96,2	100,0	101,4	108,1	123,4	14,2 %
Veterinarske storitve	87,1	88,6	90,1	90,3	90,3	90,3	94,6	96,8	99,5	100,0	101,3	104,8	111,4	6,3 %
Krmila	108,0	112,1	122,0	107,0	96,7	97,8	95,8	99,0	100,3	100,0	114,5	150,9	156,4	3,6 %
Vzdrževanje opreme	87,6	89,5	92,9	95,4	96,5	96,7	98,0	99,2	99,0	100,0	102,4	111,3	120,9	8,6 %
Vzdrževanje zgradb	86,8	90,7	89,5	89,7	91,7	92,2	91,9	93,0	95,9	100,0	107,5	126,8	144,8	14,2 %
Drugi proizvodi in storitve	84,0	84,3	85,5	88,1	88,2	88,5	88,7	92,3	95,6	100,0	101,8	110,0	123,0	11,8 %
Inputi za investicije (2)	82,3	83,6	85,3	85,6	87,4	88,8	90,8	94,7	97,9	100,0	105,6	119,2	126,1	5,8 %
Oprema	81,5	82,9	84,6	84,7	86,8	88,2	90,0	94,2	97,7	100,0	104,4	115,9	123,5	6,5 %
mehanizacija in druga oprema	79,0	80,5	81,9	82,2	85,2	86,5	88,6	93,5	97,4	100,0	106,7	121,5	133,2	9,6 %
transportna oprema (traktorji)	84,5	85,7	87,7	87,6	88,6	90,3	91,6	95,0	98,2	100,0	101,8	109,3	111,8	2,4 %
Zgradbe	84,2	85,7	87,1	87,9	89,1	90,7	93,0	96,1	98,3	100,0	108,9	128,2	133,4	4,1 %
INPUTI ZA KMETIJSTVO, skupaj (1 + 2)	95,9	99,8	102,3	98,5	95,9	94,2	95,1	99,1	101,5	100,0	110,5	139,9	138,3	−1,2 %
REALNO														
Inputi za tekočo porabo (1)	112,0	114,7	115,8	109,4	104,9	101,6	100,6	102,8	103,3	100,0	110,8	135,5	121,1	−10,6 %
Semena in sadike	99,3	101,5	105,1	103,5	103,2	98,7	97,8	92,9	100,9	100,0	96,6	94,8	96,4	1,7 %
Energija; maziva	125,4	133,7	131,6	128,2	113,4	103,8	111,6	119,4	115,7	100,0	115,4	135,7	118,6	−12,6 %
Gnojila in sredstva za izboljšavo tal	144,2	150,6	137,0	120,2	130,5	114,1	99,5	104,1	108,7	100,0	143,2	289,1	179,3	−38,0 %
Sredstva za varstvo rastlin	85,8	88,4	91,0	93,5	95,2	96,6	93,1	92,6	96,2	100,0	99,5	97,5	103,6	6,3 %
Veterinarske storitve	94,9	94,1	94,0	94,1	94,6	94,7	97,8	98,3	99,4	100,0	99,4	94,5	93,5	−1,1 %
Krmila	117,8	119,1	127,4	111,6	101,3	102,6	99,0	100,5	100,2	100,0	112,3	136,1	131,2	−3,5 %
Vzdrževanje opreme	95,5	95,1	97,1	99,4	101,0	101,4	101,3	100,7	99,0	100,0	100,5	100,4	101,4	1,0 %
Vzdrževanje zgradb	94,7	96,4	93,5	93,4	96,0	96,7	94,9	94,4	95,8	100,0	105,5	114,3	121,5	6,3 %
Drugi proizvodi in storitve	91,6	89,6	89,3	91,8	92,4	92,8	91,7	93,7	95,5	100,0	99,9	99,2	103,2	4,1 %
Inputi za investicije (2)	89,7	88,9	89,0	89,2	91,5	93,1	93,8	96,2	97,8	100,0	103,6	107,5	105,8	−1,5 %
Oprema	88,9	88,1	88,3	88,3	90,9	92,4	93,0	95,6	97,7	100,0	102,5	104,5	103,6	−0,9 %
mehanizacija in druga oprema	86,1	85,6	85,5	85,7	89,3	90,6	91,6	94,9	97,3	100,0	104,7	109,5	111,7	2,0 %
transportna oprema (traktorji)	92,1	91,0	91,6	91,3	92,8	94,6	94,7	96,5	98,1	100,0	99,9	98,5	93,8	−4,7 %
Zgradbe	91,8	91,0	91,0	91,6	93,3	95,0	96,1	97,7	98,2	100,0	106,8	115,6	112,0	−3,1 %
INPUTI ZA KMETIJSTVO, skupaj (1 + 2)	104,5	106,0	106,8	102,6	100,5	98,8	98,3	100,6	101,5	100,0	108,4	126,1	116,0	−8,0 %

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 15: Povprečne letne odkupne cene pomembnejših kmetijskih proizvodov (EUR/t); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
RASTLINSKI PRIDELKI														
Pšenica (brez semenske)	193,1	195,6	181,0	169,1	168,3	133,8	154,0	159,4	163,2	148,0	187,8	314,9	184,1	58,5
Koruzna za zrnje (brez semenske)	170,3	199,8	169,2	125,3	131,8	130,6	141,3	146,9	123,7	124,9	207,9	293,4	151,2	51,5
Krmni ječmen	180,8	179,6	177,3	153,3	133,8	133,0	128,8	142,4	137,2	125,4	168,3	278,3	150,9	54,2
Jedilni krompir	170,9	177,5	391,7	209,8	186,4	232,8	231,6	232,7	351,9	286,8	354,8	393,2	536,8	136,5
Fižol v zrnju (suh)	2.938,2	3.136,7	3.730,3	3.294,4	3.400,2	3.637,2	z	3.415,5	3.390,3	2.851,8	2.518,0	2.950,5	3.411,7	115,6
Oljna ogrščica	421,7	449,6	358,4	307,5	363,6	326,6	320,1	305,9	315,9	322,6	455,2	617,9	377,5	61,1
Seme buč	2.998,4	2.938,4	2.833,5	3.377,6	3.774,7	2.955,7	2.430,5	1.990,9	2.746,4	2.781,7	3.064,6	3.597,5	3.747,3	104,2
Hmelj	2.599,5	3.243,2	3.384,8	4.622,8	5.623,0	6.608,6	6.204,1	6.850,7	7.536,6	7.206,2	6.873,5	6.915,3	7.824,9	113,2
Čebula	324,2	432,4	542,7	369,8	322,1	409,3	426,5	515,8	412,6	360,6	416,7	467,9	713,1	152,4
Korenje	468,9	493,9	438,0	381,8	471,1	443,6	z	z	518,4	461,0	407,0	446,5	689,8	154,5
Paradižnik	515,9	907,7	944,4	1.328,3	1.302,2	z	z	z	z	z	1.951,5	2.308,7	2.157,9	93,5
Cvetača	622,1	697,9	753,3	791,8	836,4	952,0	z	1.006,8	z	z	1.158,8	1.171,5	1.443,0	123,2
Zelje	235,3	240,2	312,4	236,6	254,3	236,1	246,2	295,3	346,7	280,5	306,9	416,9	496,6	119,1
Solata	567,2	584,4	981,1	703,6	822,3	737,9	760,3	922,4	1.054,9	1.022,4	1.089,1	1.275,1	1.441,5	113,1
Namizna jabolka	452,0	473,6	575,2	409,9	461,1	494,9	628,5	391,4	490,2	560,9	657,6	634,7	732,8	115,5
Namizne hruške	713,4	722,1	817,7	650,2	727,9	817,0	895,9	776,1	923,5	892,8	1.037,5	1.063,3	1.412,2	132,8
Namizne breskve	658,9	834,9	1.052,5	799,9	740,4	746,4	892,4	888,6	816,5	1.142,4	z	1.299,4	z	
Grozdje za predelavo	426,4	474,7	461,4	456,8	501,5	554,6	595,4	565,4	604,6	487,8	566,7	646,3	766,7	118,6
Vino (000 l)	2.373,5	2.243,7	1.912,0	2.136,9	2.598,7	2.671,7	2.695,6	2.793,3	2.849,2	2.788,2	2.950,6	3.222,2	3.547,4	110,1
ŽIVALI IN ŽIVALSKI PROIZVODI														
Živina za zakol (živa masa)														
teleta	2.193,6	2.268,5	2.334,7	2.340,2	2.321,5	2.294,4	2.224,5	2.190,3	2.236,7	2.232,7	2.234,2	2.292,6	2.312,3	100,9
mlado govedo (vse kategorije)	1.712,7	1.878,9	1.826,2	1.783,9	1.790,0	1.746,3	1.801,8	1.836,8	1.812,3	1.727,6	1.906,7	2.409,1	2.575,3	106,9
biki do 24 mesecev	1.740,6	1.915,1	1.849,9	1.801,5	1.809,5	1.759,1	1.821,6	1.856,8	1.827,6	1.736,6	1.911,3	2.435,9	2.582,3	106,0
prašiči (do 150 kg)	1.204,2	1.348,4	1.372,2	1.317,2	1.240,2	1.223,4	1.321,8	1.265,0	1.460,4	1.431,0	1.313,7	1.610,5	1.889,8	117,3
piščanci	1.089,2	1.096,5	1.180,9	1.105,8	1.076,5	1.057,0	994,5	996,7	1.028,0	908,3	954,3	1.150,1	1.227,0	106,7
jagnjeta	1.997,7	2.033,7	2.127,4	2.332,9	2.612,7	2.646,3	2.625,2	2.622,5	2.652,2	2.759,1	2.878,5	3.059,9	3.323,1	108,6
konji	1.664,0	1.824,2	1.815,8	1.760,4	1.808,2	1.863,7	z	z	2.057,9	2.007,9	2.177,4	2.579,2	2.549,0	98,8
Kravje mleko	302,2	300,3	321,5	344,6	282,5	250,0	300,5	300,0	321,2	308,8	320,6	443,4	446,3	100,7
Jedilna jajca (000 kosov)	95,5	105,4	110,4	108,9	105,9	104,8	104,0	105,2	108,0	109,1	109,2	135,5	153,2	113,0
Med	3.675,7	3.388,3	4.035,4	4.316,5	4.835,9	4.655,7	4.775,7	z	5.069,1	5.385,5	7.605,7	6.230,2	6.533,0	104,9
gozdni	4.399,8	4.093,2	4.587,8	4.759,6	5.276,3	5.018,8	5.116,9	5.378,8	5.771,3	6.140,0	8.268,0	6.858,3	7.024,6	102,4

z – zaupno

Vir: SURS, preračuni KIS

EKONOMSKI RAČUNI ZA KMETIJSTVO**Priloga 16: Vrednost kmetijske proizvodnje po osnovnih cenah (mio EUR, tekoče cene); 2011–2023**

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Žito, od tega:	105,6	109,0	77,3	91,0	87,0	82,8	75,8	85,8	84,8	95,6	132,5	165,6	102,4	61,8
pšenica	29,0	36,2	24,6	29,0	26,0	21,5	21,5	19,0	22,3	23,0	28,2	46,3	25,4	54,9
ječmen	13,5	14,4	11,4	12,7	11,7	11,5	11,9	11,6	13,4	14,7	19,0	30,1	13,9	46,2
koruza za zrnje	57,1	52,7	36,5	41,8	42,5	43,0	36,6	49,1	42,5	51,2	77,0	78,3	57,1	72,9
Industrijske rastline, od tega:	26,8	21,8	16,5	28,4	31,5	39,7	29,8	37,2	36,6	39,5	32,5	34,4	33,1	96,2
oljnice	18,6	15,6	10,6	15,1	17,0	18,5	12,3	10,4	10,8	13,2	12,3	16,0	11,0	68,8
hmelj	5,6	4,3	4,2	10,5	11,6	16,4	13,4	21,1	19,4	19,6	15,0	15,8	-	/
Krmne rastline, od tega:	205,0	192,5	180,2	213,7	198,0	199,4	156,9	201,9	202,4	213,6	232,4	230,2	302,4	131,4
silažna koruza	43,5	42,8	35,6	48,0	40,4	43,5	36,9	46,3	45,2	46,6	49,4	54,0	-	/
Zelenjadnice, sadike, okrasne rastline, od tega:	77,0	80,8	93,7	101,9	117,6	121,2	120,9	128,0	154,0	162,4	146,6	146,1	141,4	96,8
sveže vrtnine	50,0	50,7	60,7	67,0	79,1	83,9	82,6	92,1	123,4	129,3	116,0	111,6	105,4	94,4
Krompir	19,4	15,9	23,0	21,5	17,0	20,1	19,2	18,8	24,7	23,2	20,5	23,2	30,7	132,3
Sadje, grozdje, oljke, od tega:	102,3	77,6	110,5	90,3	124,2	87,9	70,5	136,6	84,4	111,6	63,7	119,4	74,3	62,2
sadje	87,2	63,8	97,6	81,7	107,6	72,4	51,9	116,0	66,3	96,6	42,6	99,3	52,7	53,1
grozdje	15,1	13,9	12,9	8,7	16,6	15,6	18,6	20,7	18,1	15,1	21,0	20,0	21,6	108,0
Vino	128,8	95,9	93,6	105,9	147,6	121,0	108,0	179,2	142,4	136,1	92,5	109,5	111,3	101,6
Oljčno olje	3,9	1,8	3,7	2,1	4,2	4,1	4,0	9,8	5,0	7,9	2,5	6,6	4,1	62,1
Drugi rastlinski proizvodi	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	100,0
Rastlinska pridelava	669,1	595,4	598,6	655,1	727,4	676,8	585,7	797,9	734,8	790,4	723,7	835,6	800,4	95,8
Živina, od tega:	315,2	312,2	300,1	299,3	293,4	306,4	314,3	320,1	330,6	311,6	321,3	386,2	406,4	105,2
govedo	154,5	150,9	143,1	141,2	147,0	149,7	153,2	159,7	157,8	145,0	163,1	200,1	196,6	98,3
prašiči	58,6	56,5	49,1	49,8	41,8	44,9	49,1	47,3	55,4	49,6	49,3	50,8	56,4	111,0
drobnica	6,5	6,1	5,0	7,2	8,4	8,6	8,7	8,7	8,7	9,6	10,7	10,4	12,6	121,2
perutnina	91,5	94,0	97,5	95,7	91,2	97,6	98,0	99,3	103,6	102,8	93,6	119,6	135,5	113,3
Živalski proizvodi, od tega:	223,6	216,3	235,7	243,1	228,9	206,0	235,0	233,6	240,8	234,8	242,9	335,6	329,8	98,3
mleko	172,4	175,9	181,6	201,5	169,2	154,1	184,7	179,0	188,8	184,7	194,7	263,1	255,2	97,0
jajca	31,0	29,9	35,2	32,7	37,2	36,3	36,9	37,5	41,6	37,4	39,9	49,3	59,0	119,7
drugi živalski proizvodi	20,2	10,4	18,9	8,9	22,5	15,7	13,4	17,1	10,5	12,7	8,2	23,3	15,6	67,0
Živinoreja	538,9	528,4	535,8	542,4	522,3	512,4	549,3	553,7	571,4	546,4	564,1	721,8	736,3	102,0
PROIZVODNJA KMETIJSKIH PROIZVODOV	1.207,9	1.123,8	1.134,4	1.197,5	1.249,7	1.189,2	1.135,0	1.351,5	1.306,2	1.336,8	1.287,8	1.557	1.537	98,7
Kmetijske storitve	20,0	20,3	19,2	19,7	19,9	17,7	18,0	18,4	19,0	33,3	33,4	35	39	110,8
KMETIJSKA PROIZVODNJA	1.227,9	1.144,1	1.153,6	1.217,2	1.269,6	1.206,9	1.153,0	1.370,0	1.325,1	1.370,0	1.321,2	1.593	1.576	98,9

* Začasni podatki (SURS, druga ocena).

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 17: Delež posameznih proizvodov v vrednosti proizvodnje po osnovnih cenah (%); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Žito, od tega:	8,6	9,5	6,7	7,5	6,9	6,9	6,6	6,3	6,4	7,0	10,0	10,4	6,5
pšenica	2,4	3,2	2,1	2,4	2,0	1,8	1,9	1,4	1,7	1,7	2,1	2,9	1,6
ječmen	1,1	1,3	1,0	1,0	0,9	1,0	1,0	0,8	1,0	1,1	1,4	1,9	0,9
koruza za zrnje	4,7	4,6	3,2	3,4	3,3	3,6	3,2	3,6	3,2	3,7	5,8	4,9	3,6
Industrijske rastline, od tega:	2,2	1,9	1,4	2,3	2,5	3,3	2,6	2,7	2,8	2,9	2,5	2,2	2,1
oljnice	1,5	1,4	0,9	1,2	1,3	1,5	1,1	0,8	0,8	1,0	0,9	1,0	0,7
hmelj	0,5	0,4	0,4	0,9	0,9	1,4	1,2	1,5	1,5	1,4	1,1	1,0	:
Krmne rastline, od tega:	16,7	16,8	15,6	17,6	15,6	16,5	13,6	14,7	15,3	15,6	17,6	14,5	19,2
silažna koruza	3,5	3,7	3,1	3,9	3,2	3,6	3,2	3,4	3,4	3,4	3,7	3,4	:
Zelenjadnice, sadike, okrasne rastline, od tega:	6,3	7,1	8,1	8,4	9,3	10,0	10,5	9,3	11,6	11,9	11,1	9,2	9,0
sveže vrtnine	4,1	4,4	5,3	5,5	6,2	7,0	7,2	6,7	9,3	9,4	8,8	7,0	6,7
Krompir	1,6	1,4	2,0	1,8	1,3	1,7	1,7	1,4	1,9	1,7	1,6	1,5	1,9
Sadje, grozdje, oljke, od tega:	8,3	6,8	9,6	7,4	9,8	7,3	6,1	10,0	6,4	8,1	4,8	7,5	4,7
sadje	7,1	5,6	8,5	6,7	8,5	6,0	4,5	8,5	5,0	7,1	3,2	6,2	3,3
grozdje	1,2	1,2	1,1	0,7	1,3	1,3	1,6	1,5	1,4	1,1	1,6	1,3	1,4
Vino	10,5	8,4	8,1	8,7	11,6	10,0	9,4	13,1	10,7	9,9	7,0	6,9	7,1
Oljčno olje	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,7	0,4	0,6	0,2	0,4	0,3
Drugi rastlinski proizvodi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rastlinska pridelava	54,5	52,0	51,9	53,8	57,3	56,1	50,8	58,2	55,5	57,7	54,8	52,5	50,8
Živina, od tega:	25,7	27,3	26,0	24,6	23,1	25,4	27,3	23,4	24,9	22,7	24,3	24,3	25,8
govedo	12,6	13,2	12,4	11,6	11,6	12,4	13,3	11,7	11,9	10,6	12,3	12,6	12,5
prašiči	4,8	4,9	4,3	4,1	3,3	3,7	4,3	3,5	4,2	3,6	3,7	3,2	3,6
drobnica	0,5	0,5	0,4	0,6	0,7	0,7	0,8	0,6	0,7	0,7	0,8	0,7	0,8
perutnina	7,5	8,2	8,5	7,9	7,2	8,1	8,5	7,2	7,8	7,5	7,1	7,5	8,6
Živalski proizvodi, od tega:	18,2	18,9	20,4	20,0	18,0	17,1	20,4	17,1	18,2	17,1	18,4	21,1	20,9
mleko	14,0	15,4	15,7	16,6	13,3	12,8	16,0	13,1	14,2	13,5	14,7	16,5	16,2
jajca	2,5	2,6	3,1	2,7	2,9	3,0	3,2	2,7	3,1	2,7	3,0	3,1	3,7
drugi živalski proizvodi	1,6	0,9	1,6	0,7	1,8	1,3	1,2	1,2	0,8	0,9	0,6	1,5	1,0
Živinoreja	43,9	46,2	46,4	44,6	41,1	42,5	47,6	40,4	43,1	39,9	42,7	45,3	46,7
PROIZVODNJA KMETIJSKIH PROIZVODOV	98,4	98,2	98,3	98,4	98,4	98,5	98,4	98,6	98,6	97,6	97,5	97,8	97,5
Kmetijske storitve	1,6	1,8	1,7	1,6	1,6	1,5	1,6	1,3	1,4	2,4	2,5	2,2	2,5
KMETIJSKA PROIZVODNJA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Začasni podatki (SURS, druga ocena).

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 18: Vrednost in struktura vmesne potrošnje v kmetijstvu; 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Vrednost (mio EUR; tekoče cene)														
Seme in sadike	31,6	32,4	35,7	35,4	36,3	34,7	34,6	33,4	34,4	35,4	38,9	45,8	50,4	110,0
Energija	110,1	117,5	118,6	115,8	99,9	91,9	101,1	109,7	107,4	94,0	110,4	142,7	134,3	94,1
Gnojila	57,0	58,9	54,6	52,9	57,2	48,6	42,8	45,1	47,0	44,6	54,8	106,7	73,9	69,3
Sredstva za varstvo rastlin	21,3	21,5	22,0	23,2	23,5	25,4	25,4	25,0	24,6	26,0	26,2	25,5	28,5	111,8
Veterinarski izdatki	25,9	26,5	26,0	27,0	26,9	27,9	30,5	30,8	33,4	34,2	35,1	36,2	37,5	103,6
Krma	400,7	397,1	386,7	383,6	385,9	394,5	373,4	383,0	393,1	401,8	480,3	547,1	512,9	93,7
kupljena krma	124,8	121,3	135,7	144,8	132,4	140,2	146,9	137,4	138,5	141,2	160,0	198,0	177,6	89,7
domača krma	275,9	275,8	250,9	238,8	253,5	254,3	226,5	245,6	254,6	260,6	320,3	349,1	335,3	96,0
Vzdrževanje strojev in opreme	34,0	35,2	35,8	36,7	38,0	38,7	39,8	42,3	44,7	47,3	49,8	53,7	58,3	108,6
Vzdrževanje zgradb	13,2	13,2	13,6	13,8	14,0	14,2	14,6	15,0	15,4	15,7	17,0	18,5	21,1	114,1
Kmetijske storitve	20,0	20,3	19,2	19,7	19,9	17,7	18,0	18,4	19,0	33,3	33,4	35,1	38,9	110,8
Posredno merjene storitve finančnega posredništva	1,7	1,4	1,1	1,2	1,2	1,1	0,9	0,9	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	116,7
Drugi proizvodi in storitve	41,1	39,1	39,5	41,9	43,0	42,7	41,7	46,7	45,1	48,1	51,4	56,6	60,1	106,2
VMESNA POTROŠNJA	756,6	763,1	752,8	751,2	745,7	737,3	722,8	750,3	764,7	781,2	898,1	1.068,5	1.016,5	95,1
Struktura (%)														
Seme in sadike	4,2	4,2	4,7	4,7	4,9	4,7	4,8	4,5	4,5	4,5	4,3	4,3	5,0	
Energija	14,6	15,4	15,8	15,4	13,4	12,5	14,0	14,6	14,0	12,0	12,3	13,4	13,2	
Gnojila	7,5	7,7	7,3	7,0	7,7	6,6	5,9	6,0	6,1	5,7	6,1	10,0	7,3	
Sredstva za varstvo rastlin	2,8	2,8	2,9	3,1	3,2	3,4	3,5	3,3	3,2	3,3	2,9	2,4	2,8	
Veterinarski izdatki	3,4	3,5	3,5	3,6	3,6	3,8	4,2	4,1	4,4	4,4	3,9	3,4	3,7	
Krma	53,0	52,0	51,4	51,1	51,8	53,5	51,7	51,0	51,4	51,4	53,5	51,2	50,5	
kupljena krma	16,5	15,9	18,0	19,3	17,8	19,0	20,3	18,3	18,1	18,1	17,8	18,5	17,5	
domača krma	36,5	36,1	33,3	31,8	34,0	34,5	31,3	32,7	33,3	33,4	35,7	32,7	33,0	
Vzdrževanje strojev in opreme	4,5	4,6	4,8	4,9	5,1	5,2	5,5	5,6	5,8	6,1	5,5	5,0	5,7	
Vzdrževanje zgradb	1,7	1,7	1,8	1,8	1,9	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9	1,7	2,1	
Kmetijske storitve	2,6	2,7	2,6	2,6	2,7	2,4	2,5	2,5	2,5	4,3	3,7	3,3	3,8	
Posredno merjene storitve finančnega posredništva	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	
Drugi proizvodi in storitve	5,4	5,1	5,2	5,6	5,8	5,8	5,8	6,2	5,9	6,2	5,7	5,3	5,9	
VMESNA POTROŠNJA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

* Začasni podatki (SURS, druga ocena).

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 19: Osnovni kazalniki ekonomskih računov za kmetijstvo in primerjava z EU (mio EUR, tekoče cene); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
Vrednost proizvodnje po proizvajalčevih cenah	1.216,7	1.144,1	1.153,6	1.217,2	1.269,6	1.206,9	1.153,0	1.370,0	1.325,1	1.370,0	1.321,2	1.592,5	1.575,5	98,9
Subvencije na proizvod	11,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Davki na proizvod	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Vrednost proizvodnje po osnovnih cenah	1.227,9	1.144,1	1.153,6	1.217,2	1.269,6	1.206,9	1.153,0	1.370,0	1.325,1	1.370,0	1.321,2	1.592,5	1.575,5	98,9
Vmesna potrošnja	756,6	763,1	752,8	751,2	745,7	737,3	722,8	750,3	764,7	781,2	898,1	1068,5	1016,5	95,1
Bruto dodana vrednost po osnovnih cenah (BDV)	471,3	381,0	400,8	466,0	523,9	469,6	430,2	619,7	560,4	588,8	423,1	524,0	559,0	106,7
Poraba stalnega kapitala	243,1	245,6	250,5	256,5	258,1	259,7	262,1	267,3	270,3	275,2	281,5	307,7	334,5	108,7
Neto dodana vrednost po osnovnih cenah (NDV)	228,2	135,4	150,3	209,5	265,8	209,9	168,1	352,4	290,1	313,6	141,6	216,3	224,5	103,8
Druge subvencije na proizvodnjo	235,5	250,7	254,5	246,0	238,5	246,9	259,9	247,4	251,9	271,6	290,5	307,9	334,7	108,7
Drugi davki na proizvodnjo	2,9	4,5	5,7	6,6	5,8	4,4	5,8	6,1	5,0	3,3	7,4	8,7	9,4	108,0
Faktorski dohodek (FD)	460,9	381,8	399,1	448,8	498,5	452,4	422,3	593,6	537,1	581,9	424,8	515,5	549,7	106,6
Število polnovrednih delovnih moči (000 PDM)	78,0	80,8	82,7	81,8	81,4	80,0	78,7	78,0	76,3	74,0	73,6	72,9	71,2	97,7
BDV/PDM (EUR)	6.043	4.716	4.844	5.697	6.438	5.872	5.463	7.943	7.344	7.952	5.748,1	7.186	7.851	109,2
NDV/PDM (EUR)	2.926	1.676	1.816	2.561	3.266	2.625	2.135	4.517	3.802	4.235	1.924	2.966	3.153	106,3
FD/PDM (EUR)	5.910	4.726	4.823	5.486	6.126	5.657	5.363	7.609	7.039	7.859	5.771	7.070	7.720	109,2
EU–27														
BDV/PDM (EUR)	15.856	16.012	16.808	16.961	17.098	16.669	19.541	19.320	20.458	21.593	24.299	28.600	29.644	103,7
NDV/PDM (EUR)	10.306	10.332	10.948	11.034	11.090	10.789	13.296	12.869	13.714	14.283	16.250	19.625	20.088	102,4
FD/PDM (EUR)	14.762	14.771	15.520	15.737	15.559	15.499	18.079	17.895	18.911	19.756	22.087	25.861	26.166	101,2

* Začasni podatki (SURS, druga ocena).

Vir: SURS, Eurostat, preračuni KIS

Priloga 20: Indeksi osnovnih kazalnikov ekonomskih računov za kmetijstvo in primerjava z EU (realno; 2015 = 100); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	2023/22
Vrednost proizvodnje po proizvajalčevih cenah	95,8	90,1	90,9	95,9	100,0	95,1	90,8	107,9	104,4	107,9	104,1	125,4	124,1	−1,1 %
Subvencije na proizvod	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Davki na proizvod	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Vrednost proizvodnje po osnovnih cenah	96,7	90,1	90,9	95,9	100,0	95,1	90,8	107,9	104,4	107,9	104,1	125,4	124,1	−1,1 %
Vmesna potrošnja	101,5	102,3	101,0	100,7	100,0	98,9	96,9	100,6	102,5	104,8	120,4	143,3	136,3	−4,9 %
Bruto dodana vrednost po osnovnih cenah (BDV)	90,0	72,7	76,5	88,9	100,0	89,6	82,1	118,3	107,0	112,4	80,8	100,0	106,7	6,7 %
Poraba stalnega kapitala	94,2	95,2	97,1	99,4	100,0	100,6	101,5	103,6	104,7	106,6	109,1	119,2	129,6	8,7 %
Neto dodana vrednost po osnovnih cenah (NDV)	85,9	50,9	56,5	78,8	100,0	79,0	63,2	132,6	109,1	118,0	53,3	81,4	84,5	3,8 %
Druge subvencije na proizvodnjo	98,7	105,1	106,7	103,1	100,0	103,5	109,0	103,7	105,6	113,9	121,8	129,1	140,3	8,7 %
Drugi davki na proizvodnjo	50,0	77,6	98,3	113,8	100,0	75,9	100,0	105,2	86,2	56,9	127,6	150,0	162,1	8,0 %
Faktorski dohodek (FD)	92,5	76,6	80,1	90,0	100,0	90,8	84,7	119,1	107,7	116,7	85,2	103,4	110,3	6,6 %
Število polnovrednih delovnih moči (000 PDM)	95,8	99,3	101,7	100,5	100,0	98,3	96,8	95,9	93,8	91,0	90,5	89,6	87,5	−2,3 %
BDV/PDM (EUR)	93,9	73,2	75,2	88,5	100,0	91,2	84,9	123,4	114,1	123,5	89,3	111,6	121,9	9,2 %
NDV/PDM (EUR)	89,6	51,3	55,6	78,4	100,0	80,4	65,3	138,3	116,4	129,7	58,9	90,8	96,5	6,3 %
FD/PDM (EUR)	96,5	77,1	78,7	89,6	100,0	92,3	87,5	124,2	114,9	128,3	94,2	115,4	126,0	9,2 %
EU-27														
BDV/PDM (EUR)	92,7	93,6	98,3	99,2	100,0	97,5	114,3	113,0	119,6	126,3	142,1	167,3	173,4	3,7 %
NDV/PDM (EUR)	92,9	93,2	98,7	99,5	100,0	97,3	119,9	116,0	123,7	128,8	146,5	177,0	181,1	2,4 %
FD/PDM (EUR)	94,9	94,9	99,8	101,1	100,0	99,6	116,2	115,0	121,5	127,0	142,0	166,2	168,2	1,2 %

* Začasni podatki (SURs, druga ocena).

Vir: SURs, Eurostat, preračuni KIS

PRORAČUNSKA IZPLAČILA ZA KMETIJSTVO**Priloga 21: Proračunska izplačila, povezana s kmetijstvom (000 EUR, koledarsko leto); 2011–2023**

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
PRORAČUN MKGP IN ORGANOV V SESTAVI*	421.645	604.215	617.335	743.532	398.099	380.645	385.391	434.537	481.111	482.440	518.829	568.253	566.182	99,6
operativni in upravni stroški**	57.429	205.951	236.336	389.624	49.209	55.901	48.697	49.271	52.896	55.382	68.044	58.922	73.131	124,1
proračunski transferji gozdarstvu (MKGP)***	26.326	23.307	22.491	22.260	23.009	29.426	35.679	44.339	68.924	52.337	61.222	73.284	103.594	141,4
proračunski transferji ribištvu (MKGP)	4.623	5.749	5.559	5.311	3.545	2.977	1.151	2.360	3.194	3.662	7.221	6.221	8.570	137,8
Proračunski transferji kmetijstvu (MKGP)****	333.267	369.207	352.950	326.337	322.337	292.342	299.864	338.568	356.097	371.059	382.342	429.826	380.887	88,6
PRORAČUNSKI TRANSFERJI KMETIJSTVU IZ DRUGIH VIROV	16.105	14.943	22.271	24.035	20.205	20.352	24.130	33.780	20.608	20.033	19.800	22.714	24.812	109,2
državna pomoč ob naravnih nesrečah (proračunska rezerva)	37	0	5.604	5.223	0	0	3.500	12.712 ⁺	0	0	0	5.762	24.812	430,6
vračilo trošarine za gorivo (Ministrstvo za finance)	16.068	14.943	16.667	18.812	20.205	20.352	20.630	21.067	20.608	20.033	19.800	16.952	0	
SKUPAJ PRORAČUNSKA IZPLAČILA ZA KMETIJSTVO	349.373	384.150	375.221	350.372	342.542	312.694	323.994	372.347	376.706	391.091	402.142	452.540	405.699	89,6
od tega EU	215.140	263.466	266.720	253.492	250.465	228.430	230.651	257.856	269.845	266.583	262.290	271.419	273.262	100,7
Po skupinah ukrepov:														
TRŽNI UKREPI IN NEPOSREDNE PODPORE PROIZVAJALCEM	161.895	163.218	169.217	163.987	155.430	163.889	166.870	175.023	161.588	178.339	189.357	223.075	182.453	81,8
RAZVOJ PODEŽELJA IN KMETIJSKA STRUKTURNA POLITIKA	143.418	182.510	169.011	149.518	149.479	112.131	117.066	156.812	172.449	168.864	165.905	181.055	168.949	93,3
SPLOŠNE STORITVE V PODORO RAZVOJU KMETIJSTVA	44.060	38.421	36.993	36.867	37.633	36.674	40.058	40.512	42.669	43.888	46.880	48.409	54.298	112,2

* V letih 2012–2014 proračun Ministrstva za kmetijstvo in okolje (MKO), v preostalih letih proračun MKGP skupaj z organi v sestavi; podatki med seboj niso primerljivi.

** Plače, materialni stroški, upravni transferji in projekti, vračila sredstev proračunu EU.

*** V letu 2014 brez sredstev proračunske rezerve za odpravo posledic žleda.

**** Brez izplačil škode po divjadi, ki je vključena med transferje gozdarstvu.

++ Znesek ne vključuje znižanj iz kompenzacij.

Vir: MKGP, ARSKTRP, MF, preračuni KIS

Priloga 22: Proračunska izplačila za tržne ukrepe in neposredne podpore proizvajalcem (000 EUR, koledarsko leto); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Ukrepi za podporo trgu	1.561	3.414	3.653	927	944	1.032	1.105	1.311	1.326	1.239	1.264	1.415	1.425	100,7
Izvozne podpore	546	261	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Tržni ukrepi	1.012	2.948	3.651	927	944	1.032	1.105	1.311	1.326	1.239	1.264	1.415	1.425	100,7
podpore porabi kmetijskih proizvodov	1.012	2.948	3.651	927	944	1.032	1.105	1.311	1.326	1.239	1.264	1.415	1.425	100,7
Splošni stroški intervencijskih ukrepov	3	206	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Ukrepi neposrednih podpor proizvajalcem	160.334	159.804	165.564	163.060	154.486	162.857	165.766	173.712	160.262	177.100	188.094	221.660	181.028	81,7
Neposredna plačila in ukrepi za zniževanje stroškov	158.735	159.579	159.211	157.151	153.842	159.113	158.686	160.473	159.689	158.931	158.272	154.799	139.269	90,0
Neposredna plačila proizvajalcem	137.494	140.249	137.873	134.242	131.720	137.353	135.811	134.961	134.338	133.599	132.284	131.517	131.742	100,2
neposredna plačila na enoto pridelka	1.936	1.808	1.919	1.936	1.913	0	0	0	0	0	0	0	0	
neposredna plačila na površino/žival	17.488	17.786	6.612	6.513	6.392	20.513	20.284	17.454	17.336	17.249	17.083	16.857	17.057	101,2
proizvodno nevezana neposredna plačila	118.836	121.106	129.543	126.067	123.674	116.840	115.527	117.507	117.003	116.350	115.201	114.660	114.685	100,0
nerazporejeno, nepravilnosti, vračila	-767	-451	-201	-275	-260	0	0	0	0	0	0	0	0	
Ukrepi za zniževanje stroškov kmetovanja	21.242	19.329	21.337	22.908	22.123	21.760	22.875	25.511	25.350	25.332	25.988	23.282	7.528	32,3
vračilo trošarine za gorivo	16.068	14.943	16.667	18.812	20.205	20.352	20.630	21.067	20.608	20.033	19.800	16.952	0	
podpore za zavarovanje	5.174	4.387	4.670	4.097	1.918	1.408	2.245	4.444	4.742	5.300	6.188	6.330	7.528	118,9
Odškodnine in druga izredna plačila	1.598	225	6.353	5.910	644	3.744	7.080	13.239	573	18.168	29.821	66.861	41.759	62,5
Nadomestila za zmanjšanje proizvodnje	524	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Izredna pomoč na posameznih trgih	571	25	139	395	478	3.599	3.514	1	441	15.424	27.124	60.503	1.514	2,5
Druge odškodnine in nadomestila	504	200	6.214	5.514	166	146	3.566	13.238	132	2.745	2.697	6.358	40.245	633,0
TRŽNI UKREPI IN NEPOSREDNE PODPORE PROIZVAJALCEM	161.895	163.218	169.217	163.987	155.430	163.889	166.870	175.023	161.588	178.339	189.357	223.075	182.453	81,8
od tega EU	101.908	118.679	131.906	134.844	132.920	140.377	138.467	135.911	135.294	135.168	135.192	134.092	141.215	105,3

Vir: MKGP, ARSKTRP, MF, preračuni KIS

Priloga 23: Proračunska izplačila za razvoj podeželja in kmetijsko strukturno politiko (000 EUR, koledarsko leto); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Ukrepi za krepitev konkurenčnosti agroživilstva	36.232	55.702	55.066	54.011	53.496	16.201	25.729	60.627	68.825	60.013	54.116	58.775	70.837	120,5
Posodabljanje in prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev	17.363	33.400	32.983	34.065	30.385	12.080	18.770	49.359	49.355	38.605	32.993	39.413	44.971	114,1
Podpore naložbam na kmetijskih gospodarstvih	15.273	25.099	18.909	25.041	29.720	5.225	9.474	27.773	35.595	14.454	15.098	19.709	31.580	160,2
naložbe v posodobitev kmetijske proizvodnje	12.419	21.010	14.689	20.533	25.166	555	4.975	23.265	30.974	10.834	11.563	15.681	27.736	176,9
naložbe v trajne nasade	2.854	4.089	4.220	4.508	4.554	4.670	4.499	4.508	4.620	3.620	3.535	4.027	3.844	95,4
Druge strukturne podpore kmetijskim gospodarstvom	2.090	8.301	14.074	9.024	665	6.855	9.296	21.586	13.760	24.151	17.894	19.704	13.391	68,0
pomoč za zagon kmetijske dejavnosti (mladi kmetje)	1.025	7.380	13.062	8.393	-170	6.241	8.538	6.755	9.446	10.179	7.959	7.783	5.945	76,4
prilagajanje in izvajanje standardov	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
sodelovanje kmetovalcev v shemah kakovosti proizvodov	51	86	104	119	137	0	166	317	631	521	573	246	247	100,3
uporaba storitev svetovanja	0	0	0	0	247	154	240	185	3.182	437	510	496	301	60,7
druge podpore kmetijskim gospodarstvom	1.005	836	908	512	450	461	353	14.330	501	13.015	8.853	11.179	6.898	61,7
Izboljšanje kmetijske infrastrukture	4.260	4.308	6.916	9.370	8.711	1.715	3.120	3.304	7.604	9.675	11.299	5.429	6.360	117,1
naložbe v zemljiške operacije	1.528	1.616	4.444	6.857	6.747	289	2.022	2.348	6.812	9.044	10.508	4.801	5.894	122,8
zgodnje upokojevanje kmetov	2.569	2.604	2.377	2.215	1.640	1.082	757	594	416	279	201	43	0	
druge infrastrukturne podpore kmetijstvu	163	88	94	298	325	345	341	362	376	352	590	585	465	79,5
Organiziranost, predelava, trženje in promocija agroživilstva	14.610	17.994	15.167	10.576	14.400	2.406	3.839	7.964	11.867	11.733	9.824	13.933	19.506	140,0
Skupine in organizacije proizvajalcev	1.354	1.560	1.220	1.890	2.404	18	0	69	75	221	515	672	591	88,1
Naložbe v skladiščenje, predelavo in trženje kmetijskih proizvodov in živil	10.364	13.815	11.464	6.495	9.508	372	1.423	4.504	8.649	8.585	6.324	9.222	14.643	158,8
Trženje in promocija kmetijskih proizvodov in živil	2.891	2.619	2.483	2.191	2.488	2.016	2.416	3.392	3.143	2.927	2.984	4.040	4.272	105,8
Ukrepi za zagotavljanje okoljskih in drugih družbenih koristi	79.851	94.425	85.457	66.838	75.683	93.659	87.692	86.690	92.280	92.891	92.607	94.317	69.291	73,5
Izravnalna plačila kmetovalcem na OMD	41.512	55.750	46.995	27.688	35.642	60.550	44.392	41.063	45.364	44.482	42.969	42.536	16.437	38,6
Plačila za kmetijsko-okoljsko-podnebne storitve	31.562	31.822	29.923	29.601	28.655	24.300	28.857	30.033	30.589	30.942	30.751	31.604	32.141	101,7
Plačila za ekološko kmetovanje	6.777	6.854	8.540	9.549	10.007	7.587	8.734	9.059	9.578	10.009	10.278	10.716	10.937	102,1
Plačila za zagotavljanje dobrobiti živali v kmetijstvu					1.380	1.222	5.710	6.536	6.750	6.892	7.310	7.537	7.432	98,6
Druge plačila povezana z ekosistemskimi storitvami										567	1.300	1.925	2.344	121,8
Ukrepi v podporo podeželskemu gospodarstvu in prebivalstvu	27.335	32.382	28.487	28.670	20.299	2.272	3.644	9.495	11.344	15.961	19.181	27.963	28.821	103,1
Podpore razvoju gozdarstva in gozdno-lesne verige	3.226	3.847	6.121	3.072	1.570	1.127	3.080	6.643	5.631	5.369	7.582	8.258	8.773	106,2
Vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti na podeželju	13.500	12.414	5.868	11.829	9.116	31	153	0	11	184	1.395	4.240	6.624	156,2
Podeželska infrastruktura, osnovne storitve in obnova vasi	6.006	11.390	9.125	8.237	6.570	0	120	180	4	99	0	2.005	1.347	67,2
Krepitev lokalnih razvojnih pobud (LEADER)	4.603	4.731	7.373	5.532	3.043	1.113	290	2.672	5.698	10.309	10.205	13.459	12.077	89,7
RAZVOJ PODEŽELJA IN STRUKTURNA POLITIKA	143.418	182.510	169.011	149.518	149.479	112.131	117.066	156.812	172.449	168.864	165.905	181.055	168.949	93,3
od tega EU	110.807	142.170	131.361	115.587	113.366	84.202	87.425	116.891	128.951	126.478	121.927	132.192	123.431	93,4

Vir: MKGP, ARSKTRP, preračuni KIS

Priloga 24: Proračunska izplačila za splošne storitve v podporo razvoju kmetijstva (000 EUR, koledarsko leto); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Indeks 2023/22
Raziskovalne, razvojne, svetovalne in strokovne storitve	23.977	20.365	18.940	18.901	18.088	18.339	19.880	20.583	21.597	23.135	24.114	25.964	28.714	110,6
Raziskave in razvoj	2.289	1.819	1.227	1.285	1.285	1.436	1.730	1.656	1.578	1.665	1.896	2.127	2.123	99,8
Svetovalna služba	11.069	9.739	8.396	8.228	7.732	7.940	8.487	9.194	9.696	9.975	10.466	10.904	11.877	108,9
Kmetijsko šolstvo in infrastruktura	442	201	1.027	961	738	300	637	560	641	866	831	1.142	1.709	149,6
Strokovne naloge in javne službe v kmetijstvu	10.176	8.606	8.290	8.427	8.333	8.663	9.025	9.174	9.682	10.630	10.921	11.790	13.004	110,3
Nadzor nad varnostjo in kakovostjo hrane in krme	16.939	13.670	12.669	12.869	12.633	12.713	15.781	15.466	16.179	15.849	17.640	16.558	16.708	100,9
Ukrepi na področju veterinarstva	13.557	11.268	10.395	10.610	10.311	10.066	13.156	12.345	12.826	11.835	13.177	11.427	10.793	94,5
Fitosanitarni ukrepi ter varstvo in registracija sort	3.229	2.319	1.909	1.854	1.858	2.184	2.441	2.970	3.228	3.792	4.098	4.781	5.566	116,4
Ukrepi na področju kakovosti hrane in krme	152	83	365	405	464	463	184	151	125	222	364	350	350	100,0
Druge splošne storitve	3.144	4.386	5.384	5.097	6.913	5.623	4.398	4.463	4.892	4.904	5.127	5.888	8.876	150,7
Podpora nevladnim organizacijam	280	187	200	214	305	326	341	354	322	412	451	469	495	105,6
Informacijski sistemi za zeleni prehod kmetijstva													1.567	–
Tehnična pomoč	1.763	2.009	2.324	2.041	3.490	3.413	4.000	4.021	4.481	4.405	4.552	5.305	6.694	126,2
Drugo	1.100	2.190	2.859	2.843	3.117	1.884	57	88	89	87	124	114	120	104,9
SPLOŠNE STORITVE V PODPORO RAZVOJU KMETIJSTVA	44.060	38.421	36.993	36.867	37.633	36.674	40.058	40.512	42.669	43.888	46.880	48.409	54.298	112,2
od tega EU	2.425	2.617	3.453	3.061	4.179	3.851	4.759	5.053	5.600	4.937	5.171	5.136	8.617	167,8

Vir: MKGP, preračuni KIS

ZUNANJA TRGOVINA Z AGROŽIVILSKIMI PROIZVODI

Priloga 25: Izvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga (000 EUR); 2011–2023

KNCT	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
01 Žive živali	41.867	45.801	46.130	43.112	39.896	45.983	61.932	60.082	51.465	54.835	70.902	96.684	94.115	97,3
02 Meso in užitni klavnični proizvodi	63.720	61.022	68.004	71.946	80.975	85.377	95.689	109.113	117.266	103.493	118.728	147.181	153.182	104,1
03 Ribe, raki	1.988	1.837	2.970	8.539	8.352	9.291	8.759	10.252	14.187	12.995	21.721	23.350	27.574	118,1
04 Mlečni proizvodi, jajca, med	132.569	132.801	142.018	143.012	136.124	140.679	174.590	175.826	177.614	181.869	198.654	253.342	271.573	107,2
05 Drugi proizvodi živalskega izvora	1.650	2.734	2.298	1.611	1.393	2.088	2.466	2.591	3.549	3.535	3.500	4.803	3.548	73,9
06 Živo drevje, čebulice, korenine, cvetje	5.560	6.430	6.886	8.476	9.976	11.867	13.316	12.976	13.264	14.507	15.162	14.426	16.433	113,9
07 Užitne vrtnine	11.534	12.211	13.989	18.141	20.192	22.639	22.426	32.150	38.108	30.544	28.712	30.667	40.983	133,6
08 Užitno sadje in oreški	54.007	30.086	33.605	54.831	74.454	64.432	75.229	70.453	84.762	108.327	103.032	122.479	85.656	69,9
09 Kava, čaj, začimbe	3.768	8.831	14.128	12.700	15.129	20.724	26.552	40.432	38.073	34.865	38.430	53.137	58.235	109,6
10 Žita	23.012	38.988	33.829	27.480	35.451	34.841	51.625	52.058	61.408	69.982	101.713	99.657	76.810	77,1
11 Proizvodi mlinске industrije	8.433	9.066	5.947	5.396	6.912	8.355	13.396	12.348	11.254	9.936	9.767	12.835	15.205	118,5
12 Oljna semena in plodovi	105.397	37.524	34.954	24.785	26.462	42.486	50.065	51.104	49.672	46.082	51.474	52.227	48.916	93,7
13 Šelak, gume, rastlinski sok, ekstrakti	7.342	7.799	6.492	9.927	11.244	12.178	13.442	15.240	17.088	18.186	16.868	19.899	16.470	82,8
14 Rastlinski material za pletarstvo	29	13	12	14	7	7	9	5	31	12	34	54	111	205,8
15 Masti in olja, voski	14.658	21.120	17.880	25.522	22.681	23.768	25.606	22.852	44.618	40.610	75.676	91.133	57.409	63,0
16 Izdelki iz mesa, rib ali rakov	65.931	67.865	72.505	74.495	84.594	90.845	99.648	108.567	115.613	118.863	132.719	160.638	176.529	109,9
17 Sladkor in sladkorni proizvodi	34.820	39.595	37.222	40.677	32.932	31.340	21.694	27.301	35.062	31.968	37.065	43.181	76.861	178,0
18 Kakav in kakavovi proizvodi	10.898	14.410	15.172	15.019	16.440	17.996	19.064	20.634	31.785	39.193	54.424	46.638	46.323	99,3
19 Proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka	32.339	37.892	45.310	53.719	56.809	62.599	71.545	77.255	80.244	77.148	87.078	95.147	116.480	122,4
20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	13.003	12.460	11.934	11.382	11.835	13.422	13.434	14.282	16.040	18.532	24.475	29.840	29.036	97,3
21 Razna živila	77.759	83.426	101.162	105.524	119.750	138.318	191.920	220.262	240.221	239.822	283.303	337.354	426.295	126,4
22 Pijače, alkoholi in kis	81.352	87.901	92.882	105.398	115.430	116.419	111.323	124.096	140.257	144.500	183.772	189.670	204.347	107,7
23 Ostanki in odpadki živil. industrije, krma	83.626	67.188	82.243	105.584	132.721	139.472	104.937	154.120	129.606	155.399	119.506	93.820	87.563	93,3
24 Tobak in tobačni nadomestki	70	91	145	311	349	2.512	1.824	1.466	2.974	2.898	2.185	2.613	4.868	186,3
SKUPAJ	875.333	827.092	887.717	967.600	1.060.108	1.137.638	1.270.489	1.415.465	1.514.161	1.558.100	1.778.901	2.020.774	2.134.521	105,6

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 26: Uvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga (000 EUR); 2011–2023

KNCT	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
01 Žive živali	19.868	20.690	20.349	23.172	26.473	25.732	29.429	31.067	33.013	33.605	35.400	40.732	45.263	111,1
02 Meso in užitni klavnični proizvodi	171.499	183.196	190.079	197.679	211.361	226.538	226.222	235.911	248.551	205.892	219.357	281.940	328.228	116,4
03 Ribe, raki	41.135	39.841	38.970	44.094	49.118	63.786	64.500	68.351	74.609	61.254	77.401	91.068	101.434	111,4
04 Mlečni proizvodi, jajca, med	132.501	134.897	152.541	154.435	150.925	148.380	173.891	181.452	178.264	180.978	194.985	243.323	262.703	108,0
05 Drugi proizvodi živalskega izvora	5.678	7.646	8.181	5.692	5.407	5.523	7.475	7.904	7.749	7.748	8.810	9.358	8.893	95,0
06 Živo drevje, čebulice, korenine, cvetje	40.463	40.623	44.600	40.165	40.747	45.873	50.290	49.328	52.653	49.921	59.819	65.456	69.539	106,2
07 Užitne vrtnine	93.446	95.149	107.733	100.941	107.583	114.445	123.832	126.434	150.010	134.766	128.530	145.853	187.044	128,2
08 Užitno sadje in oreški	143.028	138.657	152.505	157.379	187.063	194.567	222.239	211.627	216.111	241.834	240.179	265.548	279.658	105,3
09 Kava, čaj, začimbe	44.000	46.808	46.215	44.484	53.051	53.524	67.017	82.915	78.667	71.201	77.283	105.144	115.059	109,4
10 Žita	89.741	68.217	85.670	82.319	70.591	66.630	81.700	84.750	82.447	77.777	102.333	135.314	139.198	102,9
11 Proizvodi mlinске industrije	34.036	33.318	33.324	32.525	32.416	31.216	32.665	36.437	36.952	36.095	39.994	54.901	62.569	114,0
12 Oljna semena in plodovi	112.512	43.214	39.270	27.799	35.316	37.847	36.054	39.478	41.147	42.563	46.771	57.089	56.887	99,6
13 Šelak, gume, rastlinski sok, ekstrakti	10.875	8.440	9.863	12.417	11.654	12.298	13.416	15.295	16.462	17.091	18.666	22.727	20.300	89,3
14 Rastlinski material za pletarstvo	415	356	410	413	460	619	846	872	1.074	948	668	954	1.288	135,1
15 Masti in olja, voski	69.241	75.780	70.344	72.822	72.015	73.967	75.674	73.842	84.311	78.844	118.185	169.995	118.210	69,5
16 Izdelki iz mesa, rib ali rakov	60.757	61.929	64.827	64.354	69.418	72.017	77.880	85.639	90.040	95.528	102.970	120.660	131.463	109,0
17 Sladkor in sladkorni proizvodi	100.063	97.223	83.963	84.402	75.142	62.925	66.816	67.993	74.739	62.343	92.375	114.176	158.711	139,0
18 Kakav in kakavovi proizvodi	78.875	76.358	81.484	85.965	89.244	97.207	95.480	103.169	109.804	114.416	132.740	139.425	152.645	109,5
19 Proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka	120.236	128.424	136.151	142.039	146.446	153.905	167.831	170.922	184.318	190.612	210.178	248.134	297.286	119,8
20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	76.783	76.039	79.654	78.389	81.697	85.572	93.977	98.765	106.049	102.629	116.348	138.692	166.212	119,8
21 Razna živila	135.040	133.172	147.423	144.460	152.740	167.184	177.075	193.071	198.983	202.085	217.546	257.854	291.425	113,0
22 Pijače, alkoholi in kis	106.534	112.350	108.390	120.791	138.859	142.742	149.360	161.098	173.255	166.912	195.617	237.488	274.487	115,6
23 Ostanki in odpadki živil. industrije, krma	145.396	149.718	161.676	188.736	221.463	233.051	229.662	251.137	232.821	252.076	228.864	249.510	268.182	107,5
24 Tobak in tobačni nadomestki	73.714	78.772	66.855	64.436	68.184	65.783	68.229	75.082	89.661	108.293	110.242	155.450	180.613	116,2
SKUPAJ	1.905.838	1.850.816	1.930.479	1.969.908	2.097.372	2.181.330	2.331.561	2.452.538	2.561.690	2.535.412	2.775.260	3.350.789	3.717.298	110,9

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 27: Trgovinska bilanca agroživilskih proizvodov po skupinah blaga (000 EUR); 2011–2023

KNCT	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
01 Žive živali	21.999	25.111	25.781	19.940	13.423	20.251	32.503	29.015	18.452	21.229	35.502	55.952	48.852
02 Meso in užitni klavnični proizvodi	-107.779	-122.173	-122.076	-125.733	-130.387	-141.161	-130.533	-126.798	-131.285	-102.399	-100.629	-134.759	-175.046
03 Ribe, raki	-39.147	-38.005	-36.001	-35.554	-40.767	-54.494	-55.741	-58.099	-60.423	-48.259	-55.680	-67.719	-73.860
04 Mlečni proizvodi, jajca, med	67	-2.095	-10.523	-11.423	-14.801	-7.702	699	-5.627	-650	891	3.669	10.019	8.870
05 Drugi proizvodi živalskega izvora	-4.028	-4.912	-5.883	-4.081	-4.014	-3.435	-5.009	-5.313	-4.200	-4.213	-5.310	-4.555	-5.346
06 Živo drevje, čebulice, korenine, cvetje	-34.903	-34.193	-37.713	-31.689	-30.771	-34.006	-36.974	-36.352	-39.389	-35.414	-44.656	-51.030	-53.106
07 Užitne vrtnine	-81.913	-82.938	-93.744	-82.800	-87.391	-91.806	-101.406	-94.284	-111.902	-104.222	-99.818	-115.186	-146.061
08 Užitno sadje in oreški	-89.021	-108.571	-118.900	-102.548	-112.609	-130.134	-147.010	-141.174	-131.349	-133.507	-137.147	-143.069	-194.002
09 Kava, čaj, začimbe	-40.232	-37.976	-32.087	-31.784	-37.921	-32.800	-40.465	-42.483	-40.594	-36.335	-38.853	-52.008	-56.825
10 Žita	-66.729	-29.229	-51.841	-54.839	-35.140	-31.789	-30.076	-32.692	-21.039	-7.795	-620	-35.657	-62.387
11 Proizvodi mlinske industrije	-25.602	-24.253	-27.376	-27.129	-25.504	-22.860	-19.269	-24.089	-25.697	-26.158	-30.227	-42.066	-47.364
12 Oljna semena in plodovi	-7.115	-5.689	-4.316	-3.014	-8.853	4.639	14.012	11.626	8.526	3.519	4.703	-4.862	-7.971
13 Šelak, gume, rastlinski sok, ekstrakti	-3.533	-641	-3.371	-2.490	-409	-120	26	-55	626	1.094	-1.798	-2.828	-3.829
14 Rastlinski material za pletarstvo	-386	-343	-398	-399	-453	-612	-837	-867	-1.043	-936	-633	-900	-1.178
15 Masti in olja, voski	-54.583	-54.660	-52.464	-47.300	-49.334	-50.199	-50.069	-50.990	-39.693	-38.234	-42.509	-78.862	-60.802
16 Izdelki iz mesa, rib ali rakov	5.174	5.937	7.678	10.141	15.176	18.828	21.768	22.928	25.573	23.334	29.749	39.979	45.066
17 Sladkor in sladkorni proizvodi	-65.243	-57.628	-46.741	-43.726	-42.210	-31.585	-45.122	-40.691	-39.677	-30.374	-55.310	-70.994	-81.849
18 Kakav in kakavovi proizvodi	-67.977	-61.948	-66.312	-70.947	-72.803	-79.211	-76.417	-82.535	-78.020	-75.223	-78.316	-92.787	-106.322
19 Proizv. iz žit, moke, škroba ali mleka	-87.897	-90.532	-90.841	-88.320	-89.637	-91.306	-96.286	-93.666	-104.074	-113.464	-123.100	-152.987	-180.806
20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	-63.780	-63.580	-67.720	-67.007	-69.861	-72.150	-80.543	-84.483	-90.009	-84.097	-91.873	-108.852	-137.176
21 Razna živila	-57.281	-49.746	-46.261	-38.935	-32.990	-28.866	14.845	27.191	41.238	37.737	65.757	79.500	134.870
22 Pijače, alkoholi in kis	-25.182	-24.449	-15.508	-15.393	-23.429	-26.323	-38.038	-37.002	-32.998	-22.412	-11.844	-47.818	-70.140
23 Ostanki in odpadki živilske ind., krma	-61.769	-82.530	-79.433	-83.152	-88.742	-93.579	-124.725	-97.017	-103.215	-96.678	-109.358	-155.690	-180.619
24 Tobak in tobaki nadomestki	-73.644	-78.681	-66.710	-64.125	-67.835	-63.271	-66.405	-73.616	-86.687	-105.396	-108.057	-152.837	-175.746
SKUPAJ	-1.030.505	-1.023.724	-1.042.762	-1.002.308	-1.037.265	-1.043.692	-1.061.072	-1.037.073	-1.047.528	-977.311	-996.359	-1.330.015	-1.582.777

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 28: Količinski izvoz nekaterih agroživilskih proizvodov (t); 2011–2023

KNCT		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
0102	Živo govedo	18.799	20.855	20.921	19.419	19.481	23.362	29.114	27.474	23.123	25.616	30.245	33.055	29.917	90,5
0103	Živi prašiči	3.787	2.675	1.436	1.965	761	219	2	54	260	595	1.414	1.731	2.216	128,0
02	Meso, užitni klavnični proizvodi, od tega:	25.951	24.281	27.357	27.796	27.671	30.438	33.908	38.719	40.760	36.400	40.572	38.671	39.042	101,0
0201, 0202	goveje	3.633	2.047	2.057	2.833	5.229	5.216	5.471	6.193	7.145	6.813	7.275	6.307	4.699	74,5
0203	prašičje	1.531	1.276	1.051	1.459	1.901	1.800	2.480	3.894	4.418	3.099	4.111	4.567	3.383	74,1
0207	perutninsko	17.669	18.145	21.331	19.800	16.554	19.415	21.754	23.088	23.598	22.170	24.289	23.757	25.602	107,8
0401	Mleko in smetana, nekoncentrirana	254.003	276.222	273.241	272.775	305.319	319.578	313.166	307.561	291.277	310.622	322.406	295.704	300.208	101,5
0402	Mleko v prahu, koncentrirano mleko	612	606	119	452	129	520	568	534	486	241	389	2.343	475	20,3
0403, 0404	Fermentirani izdelki in sirotka	31.924	28.237	20.932	17.479	13.272	18.978	31.554	38.804	36.905	37.622	35.386	39.382	41.564	105,5
0405	Maslo in namazi	613	436	91	187	97	97	157	113	118	154	252	307	269	87,7
0406	Sir in skuta	3.967	3.029	3.632	3.625	5.257	8.144	10.047	10.254	9.274	9.435	9.673	9.771	9.714	99,4
0407	Jajca v lupini	2.162	1.718	1.459	1.859	1.811	2.262	1.880	1.961	1.880	1.662	2.658	2.459	1.580	64,2
07	Užitne vrtnine	21.156	14.599	12.925	17.685	19.859	22.843	21.782	33.442	47.371	37.152	30.845	24.178	42.422	175,5
08	Užitno sadje in oreški, od tega:	96.509	60.057	66.302	96.413	129.053	93.280	99.742	91.740	116.616	138.417	130.506	126.115	74.217	58,8
0808	sveža jabolka, hruške	40.985	33.433	35.596	44.477	63.251	31.729	24.584	23.807	28.016	22.147	16.268	11.816	11.597	98,1
10	Žita, od tega:	104.970	164.644	150.194	149.113	199.177	189.099	252.812	260.312	299.217	401.983	469.664	296.218	253.354	85,5
1001	pšenica in soržica	12.383	65.046	54.011	51.913	61.173	62.152	87.196	84.591	59.402	85.364	99.437	78.712	81.895	104,0
1003	ječmen	7.138	8.161	4.847	5.412	10.640	5.566	23.008	13.222	8.240	18.595	22.558	19.011	10.569	55,6
1005	koruza	82.927	88.356	88.756	88.744	124.102	118.600	137.616	157.644	227.755	293.338	341.326	194.389	156.685	80,6
11	Proizvodi mlinске industrije, od tega:	17.044	21.534	10.997	12.664	18.268	27.153	41.625	35.813	31.758	23.964	22.089	20.701	28.995	140,1
1101	pšenična ali soržična moka	13.191	17.992	3.570	9.507	12.202	13.452	18.856	17.581	12.836	10.842	10.499	10.192	10.866	106,6
1210	Hmelj	1.632	1.262	1.403	1.831	1.826	2.152	2.566	2.948	3.205	1.946	2.253	1.702	1.753	103,0
15	Masti in olja, voski, od tega:	15.385	22.506	21.394	31.419	28.534	29.226	28.862	27.511	52.301	42.303	63.539	51.670	39.084	75,6
1512	olje iz sončnic	762	3.689	1.095	5.744	5.538	2.831	5.042	8.194	25.487	19.551	30.743	23.866	11.391	47,7
16	Izdelki iz mesa, rib ali rakov	20.628	21.149	20.982	22.124	25.164	26.846	29.300	30.787	31.698	31.298	35.925	38.562	39.900	103,5
17	Sladkor in sladkorni proizvodi, od tega:	30.520	37.128	38.589	63.189	52.969	43.222	22.583	41.570	44.201	46.638	56.427	44.033	67.197	152,6
1701	sladkor iz trsa ali pese	25.305	32.327	34.319	58.393	48.115	38.384	17.834	36.188	38.434	41.832	51.317	39.026	63.029	161,5
19	Proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka	14.225	16.399	18.600	21.073	24.050	26.953	32.936	35.995	37.271	36.846	38.538	39.596	40.685	102,7
20	Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	7.772	7.441	9.928	7.594	8.566	7.721	7.774	7.032	7.414	8.728	12.508	13.333	9.995	75,0
2204	Vino	5.576	4.682	8.086	7.686	5.295	4.677	5.850	6.806	5.329	9.555	5.829	6.191	4.478	72,3
2304	Oljne pogače in tropine iz soje	201.507	135.717	148.609	204.818	281.715	321.032	228.780	343.887	298.059	360.112	208.233	87.576	50.749	57,9

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 29: Količinski uvoz nekaterih agroživilskih proizvodov (t); 2011–2023

KNCT	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
0102 Živo govedo	4.139	3.821	3.999	5.205	7.668	5.857	6.258	7.927	7.925	8.809	9.455	8.859	9.594	108,3
0103 Živi prašiči	2.264	2.149	1.952	2.135	1.923	2.524	2.392	2.395	2.387	2.293	2.014	1.983	1.670	84,2
02 Meso, užitni klavnični proizvodi, od tega:	66.890	68.617	70.100	75.451	83.726	87.686	82.871	88.225	86.299	77.844	84.081	83.985	90.310	107,5
0201, 0202 goveje	7.070	5.995	7.013	7.649	10.102	9.828	10.396	11.405	11.892	9.858	11.187	10.568	10.886	103,0
0203 prašičje	42.065	43.109	43.200	45.370	49.135	53.443	47.115	48.151	44.808	39.652	41.345	39.175	42.456	108,4
0207 perutninsko	13.191	14.810	14.896	15.364	17.424	17.700	18.338	20.191	20.802	18.958	19.678	22.332	25.356	113,5
0401 Mleko in smetana, nekoncentrirana	84.130	87.408	75.193	56.802	53.062	46.763	44.683	49.603	40.967	44.215	42.072	43.424	50.676	116,7
0402 Mleko v prahu, koncentrirano mleko	3.285	4.032	4.315	4.612	5.374	5.339	5.594	6.069	6.296	4.450	5.591	4.721	5.373	113,8
0403, 0404 Fermentirani izdelki in sirotka	18.332	18.828	17.925	18.701	19.166	16.094	14.973	14.592	15.401	16.715	17.048	18.094	18.663	103,1
0405 Maslo in namazi	943	1.205	1.382	1.716	2.074	2.287	2.024	2.265	2.283	2.368	2.482	2.741	3.238	118,1
0406 Sir in skuta	14.825	15.070	16.967	17.581	21.415	23.332	24.924	26.870	26.746	27.304	29.192	28.190	29.391	104,3
0407 Jajca v lupini	1.817	2.175	2.161	2.094	1.866	1.995	2.083	1.334	1.056	1.050	1.095	831	985	118,5
07 Užitne vrtnine	121.748	114.597	128.272	125.590	128.492	130.702	140.759	145.978	163.495	148.692	131.255	142.968	177.441	124,1
08 Užitno sadje in oreški, od tega:	193.876	174.532	188.010	218.222	249.898	230.085	269.929	233.905	247.515	272.940	261.422	263.944	237.088	89,8
0808 sveža jabolka, hruške	24.655	32.295	34.956	49.267	64.232	35.018	57.924	37.108	29.585	29.530	25.852	29.829	29.866	100,1
10 Žita, od tega:	385.131	290.315	370.735	385.278	343.262	346.602	411.661	425.499	373.162	365.035	380.377	358.763	445.370	124,1
1001 pšenica in soržica	157.977	101.391	144.036	142.415	145.836	166.754	171.897	173.786	176.285	123.505	117.671	138.422	218.328	157,7
1003 ječmen	30.213	15.718	19.719	33.604	26.429	22.142	31.493	25.052	16.917	15.677	23.226	19.682	19.375	98,4
1005 koruza	175.514	152.243	189.535	188.499	153.326	138.343	191.066	210.826	164.246	208.207	222.882	182.942	189.988	103,9
11 Proizvodi mlinске industrije, od tega:	75.566	73.047	69.798	72.570	75.811	82.808	95.764	98.420	92.687	82.972	86.812	86.253	96.722	112,1
1101 pšenična ali soržična moka	18.726	19.122	18.246	19.174	23.076	27.492	29.018	31.155	21.862	17.273	18.548	21.937	29.600	134,9
1210 Hmelj	40	37	63	36	53	143	126	160	245	415	451	406	184	45,4
15 Masti in olja, voski, od tega:	60.366	68.747	63.124	76.696	74.326	82.961	76.714	77.829	97.618	80.449	93.105	92.829	81.725	88,0
1512 olje iz sončnic	16.665	20.008	20.727	27.441	25.631	23.009	30.678	33.212	50.165	38.284	46.206	48.538	34.527	71,1
16 Izdelki iz mesa, rib ali rakov	15.101	14.761	15.174	15.164	17.003	18.225	19.292	21.380	21.608	21.593	23.128	23.393	23.361	99,9
17 Sladkor in sladkorni proizvodi, od tega:	126.619	113.236	107.134	127.131	124.815	88.490	94.989	118.492	132.043	93.453	143.388	132.774	145.696	109,7
1701 sladkor iz trsa ali pese	103.217	90.510	85.646	104.011	99.266	65.308	72.834	93.287	103.900	67.034	113.503	102.525	116.007	113,1
19 Proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka	53.954	56.947	61.039	61.475	64.558	69.157	74.926	77.262	84.838	91.696	95.393	98.012	103.042	105,1
20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	62.709	60.456	61.772	62.067	64.505	69.455	71.207	74.927	77.980	74.537	84.322	89.878	88.182	98,1
2204 Vino	9.931	8.697	9.454	12.971	13.953	13.391	12.049	10.945	9.745	8.686	8.625	8.955	11.141	124,4
2304 Oljne pogače in tropine iz soje	262.761	231.445	208.846	287.598	382.550	448.238	432.845	466.007	419.592	463.522	313.174	246.605	231.383	93,8

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 30: Količinska zunanjetrgovinska bilanca nekaterih agroživilskih proizvodov (t); 2011–2023

KNCT		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
0102	Živo govedo	14.659	17.034	16.923	14.214	11.813	17.505	22.856	19.547	15.198	16.807	20.790	24.196	20.324
0103	Živi prašiči	1.523	525	-516	-170	-1.162	-2.305	-2.391	-2.341	-2.127	-1.698	-600	-252	545
02	Meso, užitni klavnični proizvodi, od tega:	-40.939	-44.336	-42.743	-47.655	-56.055	-57.248	-48.963	-49.506	-45.539	-41.444	-43.510	-45.314	-51.269
0201, 0202	goveje	-3.437	-3.948	-4.956	-4.816	-4.873	-4.612	-4.925	-5.212	-4.747	-3.045	-3.912	-4.261	-6.187
0203	prašičje	-40.534	-41.834	-42.149	-43.912	-47.234	-51.643	-44.635	-44.257	-40.390	-36.553	-37.233	-34.608	-39.073
0207	perutninsko	4.478	3.336	6.435	4.437	-870	1.716	3.416	2.896	2.796	3.212	4.611	1.424	246
0401	Mleko in smetana, nekoncentrirana	169.873	188.815	198.047	215.973	252.256	272.815	268.483	257.959	250.311	266.407	280.333	252.280	249.531
0402	Mleko v prahu, koncentrirano mleko	-2.674	-3.426	-4.196	-4.159	-5.245	-4.819	-5.026	-5.535	-5.810	-4.209	-5.201	-2.379	-4.898
0403, 0404	Fermentirani izdelki in sirotka	13.592	9.410	3.007	-1.222	-5.894	2.884	16.580	24.212	21.504	20.907	18.337	21.288	22.902
0405	Maslo in namazi	-330	-769	-1.291	-1.528	-1.976	-2.190	-1.866	-2.152	-2.166	-2.215	-2.230	-2.434	-2.968
0406	Sir in skuta	-10.858	-12.041	-13.335	-13.957	-16.158	-15.188	-14.877	-16.616	-17.471	-17.868	-19.519	-18.419	-19.677
0407	Jajca v lupini	345	-457	-702	-235	-55	267	-203	627	825	612	1.564	1.628	595
07	Užitne vrtnine	-100.592	-99.998	-115.347	-107.905	-108.633	-107.859	-118.977	-112.536	-116.124	-111.540	-100.411	-118.790	-135.019
08	Užitno sadje in oreški, od tega:	-97.367	-114.476	-121.707	-121.809	-120.845	-136.804	-170.187	-142.165	-130.899	-134.523	-130.916	-137.830	-162.871
0808	sveža jabolka, hruške	16.329	1.138	640	-4.790	-981	-3.289	-33.340	-13.301	-1.568	-7.383	-9.585	-18.013	-18.269
10	Žita, od tega:	-280.160	-125.671	-220.541	-236.165	-144.085	-157.503	-158.850	-165.187	-73.945	36.948	89.287	-62.546	-192.016
1001	pšenica in soržica	-145.594	-36.345	-90.025	-90.502	-84.663	-104.602	-84.701	-89.195	-116.883	-38.141	-18.234	-59.711	-136.432
1003	ječmen	-23.075	-7.557	-14.872	-28.192	-15.788	-16.575	-8.485	-11.830	-8.678	2.918	-668	-671	-8.806
1005	koruza	-92.586	-63.887	-100.779	-99.754	-29.223	-19.743	-53.450	-53.182	63.508	85.131	118.444	11.447	-33.303
11	Proizvodi mlinске industrije, od tega:	-58.521	-51.513	-58.801	-59.906	-57.543	-55.655	-54.139	-62.608	-60.930	-59.007	-64.723	-65.552	-67.727
1101	pšenična ali soržična moka	-5.535	-1.130	-14.676	-9.667	-10.874	-14.040	-10.162	-13.575	-9.026	-6.432	-8.050	-11.745	-18.734
1210	Hmelj	1.592	1.224	1.340	1.795	1.773	2.010	2.441	2.789	2.961	1.531	1.802	1.295	1.569
15	Masti in olja, voski, od tega:	-44.980	-46.241	-41.730	-45.277	-45.791	-53.736	-47.852	-50.317	-45.316	-38.146	-29.567	-41.159	-42.640
1512	olje iz sončnic	-15.903	-16.318	-19.632	-21.698	-20.093	-20.178	-25.635	-25.017	-24.678	-18.732	-15.463	-24.672	-23.136
16	Izdelki iz mesa, rib ali rakov	5.527	6.387	5.808	6.960	8.161	8.621	10.008	9.408	10.090	9.705	12.797	15.169	16.539
17	Sladkor in sladkorni proizvodi, od tega:	-96.099	-76.108	-68.545	-63.942	-71.846	-45.268	-72.406	-76.922	-87.842	-46.815	-86.961	-88.741	-78.500
1701	sladkor iz trsa ali pese	-77.912	-58.184	-51.327	-45.618	-51.151	-26.924	-55.000	-57.099	-65.466	-25.202	-62.186	-63.500	-52.978
19	Proizv. iz žit, moke, škroba ali mleka	-39.729	-40.548	-42.439	-40.402	-40.508	-42.204	-41.990	-41.267	-47.566	-54.850	-56.855	-58.417	-62.358
20	Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	-54.937	-53.015	-51.844	-54.473	-55.939	-61.733	-63.433	-67.895	-70.566	-65.809	-71.814	-76.545	-78.187
2204	Vino	-4.355	-4.015	-1.368	-5.285	-8.658	-8.714	-6.198	-4.139	-4.416	869	-2.796	-2.764	-6.663
2304	Oljne pogače in tropine iz soje	-61.254	-95.728	-60.237	-82.780	-100.836	-127.206	-204.064	-122.120	-121.533	-103.411	-104.941	-159.029	-180.634

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 31: Izvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga na Hrvaško (000 EUR); 2011–2023

KNCT	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
01 Žive živali	330	262	429	714	797	4.067	3.516	2.780	2.589	2.603	2.548	2.510	3.909	155,8
02 Meso in užitni klavnični proizvodi	2.664	2.924	4.680	11.440	14.152	14.373	18.258	22.171	26.017	19.932	18.981	26.239	32.307	123,1
03 Ribe, raki	625	885	580	3.340	3.448	4.398	5.374	6.754	9.399	6.126	11.324	13.656	14.201	104,0
04 Mlečni proizvodi, jajca, med	8.516	8.543	13.571	13.043	21.118	31.398	39.941	44.272	46.187	53.402	56.042	69.458	61.491	88,5
05 Drugi proizvodi živalskega izvora	428	269	154	83	66	155	299	777	1.324	1.097	824	967	556	57,6
06 Živo drevje, čebulice, korenine, cvetje	2.399	2.244	2.261	1.782	2.137	2.707	3.512	3.943	4.725	5.417	5.408	5.697	5.676	99,6
07 Užitne vrtnine	770	1.081	1.867	2.797	2.385	3.410	4.597	7.306	7.395	6.188	7.272	7.326	9.873	134,8
08 Užitno sadje in oreški	2.127	3.503	3.363	15.466	25.473	27.396	33.073	28.785	31.155	26.146	32.863	40.287	26.978	67,0
09 Kava, čaj, začimbe	1.583	4.977	5.079	6.561	8.480	11.372	12.090	14.292	15.789	15.005	15.855	20.030	24.964	124,6
10 Žita	900	1.108	1.146	2.533	2.533	1.800	3.139	3.647	3.929	3.406	9.382	6.800	7.154	105,2
11 Proizvodi mlinске industrije	1.506	1.738	3.401	1.137	1.194	1.896	3.016	2.747	2.300	2.222	3.058	3.239	3.118	96,3
12 Oljna semena in plodovi	1.631	1.602	1.258	2.223	1.539	2.056	5.044	4.399	4.739	4.559	4.621	5.482	7.357	134,2
13 Šelak, gume, rastlinski sok, ekstrakti	464	285	224	194	171	149	224	118	98	79	96	625	505	80,7
14 Rastlinski material za pletarstvo	15	3	4	3	5	3	5	4	6	9	18	21	59	286,0
15 Masti in olja, voski	4.171	8.892	9.842	16.908	7.034	5.512	5.600	4.148	6.931	10.578	13.592	13.220	10.235	77,4
16 Izdelki iz mesa, rib ali rakov	6.109	7.183	8.415	11.606	14.812	17.014	20.023	22.446	25.388	20.467	22.730	30.382	37.003	121,8
17 Sladkor in sladkorni proizvodi	1.987	2.057	2.479	6.086	9.055	11.275	4.618	7.053	13.975	9.448	12.356	13.645	27.206	199,4
18 Kakav in kakavovi proizvodi	1.893	2.486	2.785	2.669	3.334	3.739	4.432	5.027	6.606	6.767	8.663	10.791	13.048	120,9
19 Proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka	6.122	6.491	7.050	9.032	12.362	13.303	16.106	18.885	24.423	26.245	32.768	39.988	46.162	115,4
20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	3.768	3.550	2.768	3.468	3.477	3.282	3.537	4.102	4.213	4.506	7.066	8.093	8.103	100,1
21 Razna živila	7.769	7.632	9.406	11.185	12.502	16.464	19.275	18.521	19.156	20.291	23.778	30.509	39.853	130,6
22 Pijače, alkoholi in kis	17.161	16.857	15.773	18.026	18.190	20.018	26.421	31.818	37.917	34.511	40.743	44.155	51.933	117,6
23 Ostanki in odpadki živil. industrije, krma	2.074	1.867	10.221	31.560	32.427	42.693	31.449	43.792	40.929	50.001	25.519	22.132	24.327	109,9
24 Tobak in tobačni nadomestki	0	19	0	0	18	1.144	1.173	258	273	0	12	372	699	188,0
SKUPAJ	75.013	86.459	106.755	171.854	196.708	239.624	264.723	298.047	335.463	329.002	355.518	415.620	456.718	109,9

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 32: Uvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga iz Hrvaške (000 EUR); 2011–2023

KNCT	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
01 Žive živali	118	619	972	1.775	3.886	2.524	3.209	2.225	1.326	3.288	3.613	5.057	1.801	35,6
02 Meso in užitni klavnični proizvodi	668	349	2.626	9.867	23.776	28.183	25.703	27.160	25.741	22.063	24.934	33.632	36.507	108,5
03 Ribe, raki	3.232	2.761	4.905	7.633	12.023	19.247	16.621	19.098	19.644	18.449	21.225	23.419	25.200	107,6
04 Mlečni proizvodi, jajca, med	5.485	5.156	5.773	7.311	14.752	20.942	23.723	27.273	26.593	24.853	24.645	29.016	38.560	132,9
05 Drugi proizvodi živalskega izvora	87	490	585	677	745	663	841	957	717	797	1.300	1.068	829	77,6
06 Živo drevje, čebulice, korenine, cvetje	73	91	392	279	577	1.076	960	1.026	1.033	808	1.185	1.273	1.506	118,2
07 Užitne vrtnine	997	1.617	3.634	4.893	6.782	7.749	7.756	7.201	10.041	12.642	19.397	24.506	30.067	122,7
08 Užitno sadje in oreški	3.135	3.943	6.613	7.225	6.370	8.425	10.320	8.475	11.540	12.725	20.692	28.023	37.917	135,3
09 Kava, čaj, začimbe	1.411	1.491	1.258	1.611	2.520	4.600	6.365	6.206	5.283	6.650	6.889	8.144	8.778	107,8
10 Žita	485	1.879	11.189	14.635	12.994	11.959	15.773	27.055	20.481	22.194	35.105	52.298	29.646	56,7
11 Proizvodi mlinске industrije	1.110	2.356	2.300	2.927	4.289	5.598	6.055	6.822	6.676	5.014	5.066	7.515	9.800	130,4
12 Oljna semena in plodovi	1.025	449	871	3.586	4.203	3.069	6.589	8.777	7.883	8.143	4.523	9.767	8.999	92,1
13 Šelak, gume, rastlinski sok, ekstrakti	172	123	201	477	499	524	608	705	654	623	739	1.043	839	80,4
14 Rastlinski material za pletarstvo	39	39	37	52	35	42	33	34	24	18	21	20	27	137,0
15 Masti in olja, voski	3.792	4.259	3.489	4.234	6.229	11.670	9.976	10.872	10.381	10.067	13.884	17.787	14.733	82,8
16 Izdelki iz mesa, rib ali rakov	6.765	6.749	8.020	9.178	16.861	18.807	21.811	24.881	26.882	26.831	29.134	35.943	39.034	108,6
17 Sladkor in sladkorni proizvodi	29.498	28.657	5.526	8.949	6.511	6.264	8.864	6.117	7.093	7.765	10.498	11.572	13.591	117,4
18 Kakav in kakavovi proizvodi	5.497	4.760	5.688	12.274	18.707	19.758	33.889	27.954	27.319	33.169	41.917	37.035	36.266	97,9
19 Proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka	14.135	14.320	16.777	21.114	25.782	26.401	31.019	31.431	35.195	37.108	42.859	45.620	58.242	127,7
20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	2.605	2.611	2.774	4.127	6.672	7.928	9.262	10.029	11.656	11.842	13.966	17.011	23.700	139,3
21 Razna živila	12.686	12.319	12.453	19.345	23.598	25.963	30.111	31.609	32.578	30.264	33.133	41.092	49.314	120,0
22 Pijače, alkoholi in kis	15.603	16.376	16.619	17.567	22.243	25.344	28.870	33.741	37.107	33.152	38.115	50.908	65.855	129,4
23 Ostanke in odpadki živil. industrije, krma	2.703	1.691	2.798	5.742	5.991	6.969	7.213	11.062	8.190	11.490	9.240	18.538	21.424	115,6
24 Tobak in tobačni nadomestki	2.100	1.917	1.624	1.341	1.379	1.433	61	48	295	216	1.916	2.690	7.603	282,6
SKUPAJ	113.422	115.022	117.124	166.816	227.425	265.138	305.633	330.760	334.333	340.169	403.994	502.980	560.239	111,4

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 33: Trgovinska bilanca agroživilskih proizvodov po skupinah blaga s Hrvaško (000 EUR); 2011–2023

KNCT	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
01 Žive živali	212	-357	-542	-1.061	-3.089	1.543	307	555	1.263	-685	-1.065	-2.547	2.108
02 Meso in užitni klavnični proizvodi	1.996	2.576	2.055	1.573	-9.624	-13.811	-7.445	-4.989	276	-2.130	-5.953	-7.393	-4.200
03 Ribe, raki	-2.607	-1.875	-4.326	-4.294	-8.575	-14.848	-11.247	-12.344	-10.246	-12.323	-9.901	-9.763	-10.999
04 Mlečni proizvodi, jajca, med	3.030	3.387	7.798	5.732	6.366	10.456	16.218	16.999	19.594	28.549	31.397	40.442	22.930
05 Drugi proizvodi živalskega izvora	341	-221	-431	-594	-679	-508	-542	-180	607	300	-476	-102	-273
06 Živo drevje, čebulice, korenine, cvetje	2.326	2.152	1.869	1.504	1.560	1.631	2.552	2.917	3.692	4.609	4.223	4.423	4.170
07 Užitne vrtnine	-227	-537	-1.767	-2.096	-4.397	-4.338	-3.158	105	-2.646	-6.454	-12.125	-17.180	-20.194
08 Užitno sadje in oreški	-1.008	-440	-3.250	8.242	19.103	18.970	22.753	20.310	19.615	13.421	12.171	12.264	-10.939
09 Kava, čaj, začimbe	172	3.486	3.821	4.950	5.960	6.772	5.724	8.086	10.506	8.355	8.966	11.886	16.187
10 Žita	415	-771	-10.043	-12.101	-10.461	-10.159	-12.634	-23.408	-16.552	-18.788	-25.723	-45.498	-22.492
11 Proizvodi mlinске industrije	395	-618	1.101	-1.790	-3.095	-3.702	-3.039	-4.075	-4.376	-2.792	-2.008	-4.276	-6.682
12 Oljna semena in plodovi	606	1.153	388	-1.363	-2.664	-1.013	-1.546	-4.378	-3.144	-3.583	98	-4.285	-1.642
13 Šelak, gume, rastlinski sok, ekstrakti	292	162	23	-283	-328	-375	-384	-587	-556	-544	-642	-418	-334
14 Rastlinski material za pletarstvo	-23	-35	-33	-49	-30	-39	-29	-30	-18	-9	-4	1	32
15 Masti in olja, voski	380	4.633	6.353	12.674	805	-6.158	-4.376	-6.723	-3.450	511	-292	-4.568	-4.497
16 Izdelki iz mesa, rib ali rakov	-655	434	395	2.428	-2.050	-1.794	-1.787	-2.435	-1.494	-6.364	-6.404	-5.561	-2.032
17 Sladkor in sladkorni proizvodi	-27.511	-26.600	-3.047	-2.863	2.543	5.011	-4.246	935	6.881	1.682	1.858	2.073	13.615
18 Kakav in kakavovi proizvodi	-3.603	-2.275	-2.903	-9.605	-15.373	-16.019	-29.457	-22.927	-20.713	-26.403	-33.254	-26.245	-23.218
19 Proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka	-8.013	-7.829	-9.728	-12.082	-13.420	-13.097	-14.913	-12.546	-10.772	-10.863	-10.091	-5.632	-12.079
20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	1.163	939	-6	-659	-3.195	-4.646	-5.724	-5.926	-7.443	-7.336	-6.900	-8.918	-15.597
21 Razna živila	-4.917	-4.687	-3.047	-8.160	-11.096	-9.499	-10.836	-13.088	-13.422	-9.973	-9.355	-10.583	-9.461
22 Pijače, alkoholi in kis	1.558	481	-846	459	-4.053	-5.326	-2.450	-1.923	810	1.360	2.629	-6.753	-13.922
23 Ostanki in odpadki živil. industrije, krma	-629	176	7.422	25.817	26.436	35.724	24.235	32.729	32.739	38.511	16.279	3.594	2.903
24 Tobak in tobačni nadomestki	-2.100	-1.898	-1.624	-1.341	-1.361	-289	1.112	210	-22	-216	-1.904	-2.318	-6.904
SKUPAJ	-38.408	-28.562	-10.370	5.038	-30.716	-25.515	-40.911	-32.713	1.130	-11.166	-48.476	-87.360	-103.520

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 34: Izvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga v države EU* (000 EUR); 2011–2023

KNCT	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
01 Žive živali	40.967	44.853	43.576	40.159	38.582	43.724	55.694	56.666	49.957	54.060	69.915	90.312	75.806	83,9
02 Meso in užitni klavnični proizvodi	40.718	36.923	45.935	47.879	53.656	54.872	61.678	68.828	74.685	63.752	73.917	93.973	103.744	110,4
03 Ribe, raki	1.328	889	2.864	8.046	7.151	8.794	8.759	9.795	12.132	11.250	19.273	20.764	24.313	117,1
04 Mlečni proizvodi, jajca, med	97.260	98.016	113.948	119.907	113.615	115.640	145.173	142.010	143.281	146.984	159.480	209.087	217.402	104,0
05 Drugi proizvodi živalskega izvora	706	2.002	2.081	1.517	1.350	2.002	2.387	2.285	3.161	3.017	2.827	4.356	3.257	74,8
06 Živo drevje, čebulice, korenine, cvetje	2.449	3.574	6.372	7.803	9.090	10.810	11.918	11.766	11.884	12.564	13.196	12.457	14.462	116,1
07 Užitne vrtnine	8.066	8.218	10.807	15.131	17.559	20.601	20.837	30.778	36.304	28.537	26.852	26.413	38.176	144,5
08 Užitno sadje in oreški	41.808	16.246	26.339	47.170	66.040	56.601	68.677	62.663	75.794	100.354	96.167	115.536	81.736	70,7
09 Kava, čaj, začimbe	903	1.817	12.188	10.950	13.227	18.204	21.269	29.882	27.085	25.975	28.486	36.454	40.248	110,4
10 Žita	21.182	36.832	32.500	25.817	34.115	33.693	49.387	50.946	59.987	68.481	98.704	98.167	62.797	64,0
11 Proizvodi mlinske industrije	157	307	4.321	2.401	2.910	4.500	8.527	7.639	6.917	5.955	6.635	9.128	11.769	128,9
12 Oljna semena in plodovi	99.097	30.834	30.731	19.007	19.942	35.732	41.031	41.298	40.572	35.197	40.974	43.006	39.235	91,2
13 Šelak, gume, rastlinski sok, ekstrakti	4.632	5.728	4.365	6.415	6.961	9.386	10.285	11.139	12.518	11.122	9.525	11.345	11.607	102,3
14 Rastlinski material za pletarstvo	1	2	4	10	6	5	8	4	7	9	33	53	106	198,7
15 Masti in olja, voski	8.653	9.816	16.159	24.131	21.602	22.834	23.628	21.372	41.776	36.965	72.994	88.021	54.958	62,4
16 Izdelki iz mesa, rib ali rakov	34.725	34.696	47.256	50.692	59.531	65.229	72.575	80.166	83.810	82.740	94.403	117.580	128.997	109,7
17 Sladkor in sladkorni proizvodi	29.723	34.045	34.262	34.786	28.558	26.787	16.531	23.897	30.092	27.297	32.355	37.440	70.777	189,0
18 Kakav in kakavovi proizvodi	7.251	9.975	13.125	12.131	12.585	14.635	15.801	18.703	29.045	36.072	51.204	42.783	39.422	92,1
19 Proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka	10.663	12.170	22.984	27.535	34.098	39.973	50.387	58.483	60.375	58.088	69.752	84.276	101.998	121,0
20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	5.052	4.674	7.672	7.347	7.489	9.381	8.772	9.287	10.683	13.015	18.272	23.751	20.622	86,8
21 Razna živila	21.696	26.464	47.859	56.163	68.732	82.217	98.943	121.714	137.199	124.790	155.055	212.140	250.823	118,2
22 Pijače, alkoholi in kis	22.728	30.522	51.169	61.177	66.540	73.856	66.711	73.220	81.692	87.260	101.851	99.149	113.755	114,7
23 Ostanki in odpadki živil. industrije, krma	69.940	55.459	70.240	96.188	122.270	128.444	92.620	142.354	118.626	143.989	105.596	80.624	71.828	89,1
24 Tobak in tobačni nadomestki	42	0	0	0	101	2.147	1.282	1.111	2.458	2.673	1.889	1.219	2.871	235,6
SKUPAJ	569.749	504.059	646.758	722.361	805.710	880.066	952.883	1.076.006	1.150.041	1.180.145	1.349.353	1.558.033	1.580.708	101,5

* 2011–2012: EU-27; 2013–2019: EU-28; 2020–2023: EU-27 (brez Združenega kraljestva).

** Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 35: Uvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga iz držav EU* (000 EUR); 2011–2023

KNCT	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
01 Žive živali	19.740	20.056	20.333	23.172	26.470	25.727	29.402	31.016	33.013	33.602	35.350	40.710	45.216	111,1
02 Meso in užitni klavnični proizvodi	170.672	182.716	190.031	197.526	211.162	226.343	225.787	235.675	248.165	205.072	218.990	280.554	325.245	115,9
03 Ribe, raki	32.242	30.975	34.216	39.073	43.401	57.379	60.322	64.017	69.448	56.365	73.025	84.454	91.323	108,1
04 Mlečni proizvodi, jajca, med	126.835	129.508	152.346	154.008	150.324	147.962	173.423	181.012	177.646	179.948	193.651	242.210	261.479	108,0
05 Drugi proizvodi živalskega izvora	4.950	5.109	6.871	5.561	5.223	5.203	6.973	7.493	7.118	7.144	8.033	8.748	8.506	97,2
06 Živo drevje, čebulice, korenine, cvetje	39.823	39.571	43.772	39.504	39.849	45.217	49.551	48.640	52.191	49.472	59.355	65.104	69.202	106,3
07 Užitne vrtnine	80.678	82.080	96.192	88.534	93.126	96.207	100.280	101.989	116.280	106.756	109.708	125.432	146.135	116,5
08 Užitno sadje in oreški	95.973	106.744	118.487	116.057	128.373	138.520	160.254	150.764	145.789	150.273	154.201	158.780	176.374	111,1
09 Kava, čaj, začimbe	19.231	21.481	27.895	25.142	26.999	31.261	37.735	46.355	44.233	38.587	40.411	48.081	55.098	114,6
10 Žita	86.824	63.953	82.607	80.353	69.736	65.012	76.849	80.199	80.925	75.732	100.180	131.768	132.229	100,3
11 Proizvodi mlinске industrije	28.547	27.111	29.215	30.255	31.173	29.136	31.755	34.566	35.727	34.213	38.183	52.023	58.350	112,2
12 Oljna semena in plodovi	20.615	20.170	24.190	25.177	28.791	28.381	32.073	35.398	37.477	38.784	38.415	50.593	51.150	101,1
13 Šelak, gume, rastlinski sok, ekstrakti	10.339	7.834	9.110	10.594	9.369	11.243	12.035	13.981	15.647	14.728	16.190	19.365	16.882	87,2
14 Rastlinski material za pletarstvo	270	245	323	299	326	485	724	773	914	839	592	805	1.150	142,8
15 Masti in olja, voski	38.361	50.862	62.256	64.816	59.326	61.659	59.783	57.737	60.693	56.146	73.079	122.509	80.683	65,9
16 Izdelki iz mesa, rib ali rakov	53.386	54.604	64.391	63.750	68.713	71.510	77.079	84.877	89.204	91.376	98.443	118.620	126.648	106,8
17 Sladkor in sladkorni proizvodi	51.914	63.604	63.440	76.542	70.930	56.102	61.531	59.567	62.244	52.933	82.252	93.998	133.226	141,7
18 Kakav in kakavovi proizvodi	69.626	68.623	78.521	83.333	86.332	93.777	92.456	100.365	106.654	110.485	128.112	134.280	146.701	109,2
19 Proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka	98.608	105.914	126.902	133.029	136.901	144.031	157.307	158.348	170.695	173.372	191.601	226.408	268.726	118,7
20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	68.477	67.706	72.664	70.386	74.914	78.707	87.691	91.419	97.575	94.385	106.337	127.041	151.385	119,2
21 Razna živila	113.404	112.613	140.071	138.719	146.113	160.303	170.040	184.979	190.811	182.754	199.144	237.826	265.953	111,8
22 Pijače, alkoholi in kis	82.213	87.422	98.355	109.233	126.363	129.797	136.079	147.598	158.270	140.748	165.625	204.547	229.731	112,3
23 Ostanki in odpadki živilske ind., krma	65.914	71.957	82.876	80.694	85.830	85.659	86.962	101.909	100.328	104.530	112.938	135.126	150.158	111,1
24 Tobak in tobaki nadomestki	70.016	75.092	65.797	63.496	66.956	65.064	67.640	74.388	89.465	105.673	110.147	147.373	173.899	118,0
SKUPAJ	1.448.657	1.495.951	1.690.859	1.719.253	1.786.701	1.854.685	1.993.731	2.093.065	2.190.512	2.103.919	2.353.962	2.856.354	3.165.448	110,8

* 2011–2012: EU-27; 2013–2019: EU-28; 2020–2023: EU-27 (brez Združenega kraljestva).

** Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 36: Trgovinska bilanca agroživilskih proizvodov po skupinah blaga z državami EU* (000 EUR); 2011–2023

KNCT	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
01 Žive živali	21.227	24.796	23.243	16.987	12.111	17.997	26.292	25.650	16.945	20.458	34.565	49.602	30.589
02 Meso in užitni klavnični proizvodi	-129.953	-145.793	-144.096	-149.647	-157.506	-171.471	-164.109	-166.847	-173.480	-141.320	-145.073	-186.582	-221.501
03 Ribe, raki	-30.913	-30.086	-31.351	-31.027	-36.249	-48.585	-51.563	-54.222	-57.316	-45.115	-53.752	-63.690	-67.010
04 Mlečni proizvodi, jajca, med	-29.575	-31.492	-38.398	-34.100	-36.709	-32.322	-28.249	-39.002	-34.365	-32.964	-34.171	-33.122	-44.077
05 Drugi proizvodi živalskega izvora	-4.244	-3.107	-4.790	-4.044	-3.874	-3.201	-4.586	-5.209	-3.957	-4.127	-5.207	-4.392	-5.249
06 Živo drevje, čebulice, korenine, cvetje	-37.374	-35.997	-37.399	-31.701	-30.759	-34.407	-37.632	-36.874	-40.307	-36.908	-46.159	-52.647	-54.740
07 Užitne vrtnine	-72.612	-73.862	-85.385	-73.403	-75.567	-75.606	-79.443	-71.211	-79.976	-78.219	-82.857	-99.019	-107.959
08 Užitno sadje in oreški	-54.165	-90.497	-92.148	-68.887	-62.333	-81.919	-91.577	-88.101	-69.995	-49.919	-58.034	-43.244	-94.638
09 Kava, čaj, začimbe	-18.328	-19.664	-15.706	-14.192	-13.772	-13.057	-16.467	-16.473	-17.147	-12.613	-11.925	-11.627	-14.850
10 Žita	-65.642	-27.121	-50.107	-54.536	-35.621	-31.319	-27.462	-29.253	-20.938	-7.251	-1.476	-33.602	-69.432
11 Proizvodi mlinске industrije	-28.390	-26.805	-24.894	-27.854	-28.263	-24.636	-23.228	-26.926	-28.809	-28.259	-31.548	-42.895	-46.581
12 Oljna semena in plodovi	78.481	10.665	6.541	-6.170	-8.849	7.351	8.958	5.900	3.095	-3.587	2.560	-7.586	-11.915
13 Šelak, gume, rastlinski sok, ekstrakti	-5.708	-2.106	-4.745	-4.179	-2.408	-1.857	-1.750	-2.842	-3.129	-3.606	-6.665	-8.021	-5.274
14 Rastlinski material za pletarstvo	-269	-243	-319	-290	-320	-480	-716	-769	-907	-830	-559	-752	-1.044
15 Masti in olja, voski	-29.708	-41.047	-46.097	-40.685	-37.723	-38.825	-36.156	-36.365	-18.917	-19.181	-85	-34.488	-25.726
16 Izdelki iz mesa, rib ali rakov	-18.661	-19.909	-17.135	-13.058	-9.183	-6.280	-4.504	-4.711	-5.393	-8.636	-4.039	-1.040	2.349
17 Sladkor in sladkorni proizvodi	-22.190	-29.559	-29.179	-41.755	-42.372	-29.315	-45.000	-35.671	-32.153	-25.636	-49.897	-56.558	-62.449
18 Kakav in kakavovi proizvodi	-62.374	-58.649	-65.397	-71.202	-73.747	-79.142	-76.654	-81.662	-77.610	-74.413	-76.908	-91.498	-107.279
19 Proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka	-87.944	-93.744	-103.918	-105.495	-102.802	-104.058	-106.920	-99.864	-110.320	-115.284	-121.849	-142.133	-166.729
20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	-63.425	-63.032	-64.992	-63.039	-67.425	-69.326	-78.919	-82.131	-86.892	-81.370	-88.065	-103.289	-130.763
21 Razna živila	-91.708	-86.149	-92.212	-82.557	-77.381	-78.086	-71.097	-63.265	-53.612	-57.964	-44.089	-25.685	-15.130
22 Pijače, alkoholi in kis	-59.485	-56.900	-47.186	-48.057	-59.823	-55.942	-69.368	-74.378	-76.578	-53.488	-63.774	-105.398	-115.976
23 Ostanki in odpadki živil. industrije, krma	4.026	-16.498	-12.636	15.495	36.440	42.786	5.658	40.445	18.298	39.459	-7.342	-54.502	-78.330
24 Tobak in tobačni nadomestki	-69.974	-75.092	-65.797	-63.496	-66.855	-62.917	-66.357	-73.277	-87.008	-103.000	-108.258	-146.154	-171.027
SKUPAJ	-878.908	-991.892	-1.044.101	-996.893	-980.990	-974.619	-1.040.848	-1.017.059	-1.040.471	-923.774	-1.004.610	-1.298.320	-1.584.739

* 2011–2012: EU-27; 2013–2019: EU-28; 2020–2023: EU-27 (brez Združenega kraljestva).

** Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 37: Izvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga v države nekdanje Jugoslavije – brez Hrvaške (000 EUR); 2011–2023

KNCT	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
01 Žive živali	376	126	256	101	194	168	61	48	302	47	234	5.581	16.986	304,3
02 Meso in užitni klavnični proizvodi	10.766	10.529	11.305	12.592	15.757	16.062	16.006	20.297	22.558	20.089	23.825	29.646	24.033	81,1
03 Ribe, raki	35	0	105	487	1.196	497	0	419	2.045	1.746	2.297	2.585	3.170	122,6
04 Mlečni proizvodi, jajca, med	23.165	21.580	23.711	20.880	19.567	21.651	22.177	23.310	26.757	25.755	27.587	32.363	43.805	135,4
05 Drugi proizvodi živalskega izvora	42	100	126	94	44	77	79	155	194	177	395	288	176	61,0
06 Živo drevje, čebulice, korenine, cvetje	604	613	514	640	886	1.056	1.336	1.203	1.373	1.920	1.852	1.941	1.917	98,8
07 Užitne vrtnine	2.665	2.730	3.099	2.970	2.590	1.906	1.554	1.319	1.726	1.462	1.498	2.402	874	36,4
08 Užitno sadje in oreški	8.551	8.958	6.361	7.372	7.425	7.322	6.419	6.323	7.565	6.236	5.411	4.584	2.339	51,0
09 Kava, čaj, začimbe	1.222	1.989	1.853	1.667	1.827	2.186	4.611	7.513	6.823	4.957	6.893	9.656	9.559	99,0
10 Žita	926	1.040	935	1.058	995	1.118	973	1.079	1.330	1.269	1.266	1.293	1.536	118,8
11 Proizvodi mlinske industrije	1.110	579	699	689	613	1.026	1.299	1.214	1.160	1.312	1.398	2.145	1.803	84,1
12 Oljna semena in plodovi	2.941	2.910	2.310	2.869	2.743	2.625	3.047	3.138	3.274	2.405	3.751	3.029	2.664	87,9
13 Šelak, gume, rastlinski sok, ekstrakti	83	80	69	103	148	212	292	692	585	330	204	275	229	83,4
14 Rastlinski material za pletarstvo	13	8	8	2	1	2	1	0	24	3	1	0	1	329,8
15 Masti in olja, voski	1.159	1.740	1.035	787	573	497	708	922	1.029	929	998	1.510	1.283	85,0
16 Izdelki iz mesa, rib ali rakov	21.191	20.934	19.399	17.426	18.633	18.757	20.012	20.503	23.842	22.096	22.558	25.672	34.333	133,7
17 Sladkor in sladkorni proizvodi	2.602	2.633	2.519	2.221	2.328	2.232	2.428	2.528	3.163	2.999	2.916	3.234	4.401	136,1
18 Kakav in kakavovi proizvodi	1.215	1.385	1.569	2.692	3.579	3.006	2.727	1.538	2.190	1.904	2.278	3.093	4.867	157,3
19 Proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka	2.022	1.959	2.590	6.963	5.838	6.377	5.445	5.284	6.282	5.984	7.610	9.092	11.773	129,5
20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	3.593	3.683	3.685	3.409	3.576	3.560	4.101	4.010	4.133	4.359	5.018	4.787	6.727	140,5
21 Razna živila	30.460	32.505	34.216	35.560	37.489	38.384	43.648	45.328	46.740	42.413	43.908	47.269	64.261	135,9
22 Pijače, alkoholi in kis	31.853	31.076	31.876	34.763	32.535	32.596	34.727	40.524	47.225	44.816	61.018	63.140	56.649	89,7
23 Ostanki in odpadki živil. industrije, krma	7.661	7.074	9.386	7.017	7.564	7.119	6.958	7.229	6.466	6.069	7.526	7.272	7.228	99,4
24 Tobak in tobačni nadomestki	28	71	143	229	199	212	343	235	177	156	120	799	1.567	196,2
SKUPAJ	154.285	154.300	157.768	162.593	166.299	168.647	178.950	194.813	216.960	199.432	230.561	261.657	302.181	115,5

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 38: Uvoz agroživilskih proizvodov po skupinah blaga iz držav nekdanje Jugoslavije – brez Hrvaške (000 EUR); 2011–2023

KNCT	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Indeks 2023/22
01 Žive živali	11	1	0	0	0	2	1	1	0	1	14	20	41	207,3
02 Meso in užitni klavnični proizvodi	4	3	49	102	162	164	135	175	119	218	195	1.190	2.516	211,4
03 Ribe, raki	489	547	295	497	775	451	657	571	533	174	314	458	520	113,7
04 Mlečni proizvodi, jajca, med	154	219	186	415	593	406	453	428	413	639	1.115	1.099	1.224	111,3
05 Drugi proizvodi živalskega izvora	132	1.244	1.054	92	14	67	163	31	44	69	88	72	60	83,5
06 Živo drevje, čebulice, korenine, cvetje	358	795	754	565	657	473	536	497	286	288	222	33	29	87,1
07 Užitne vrtnine	4.960	5.221	5.683	6.386	6.208	6.086	5.495	6.092	8.006	6.098	6.188	4.459	3.565	79,9
08 Užitno sadje in oreški	2.131	3.395	5.202	3.858	3.479	5.824	7.343	5.475	7.328	7.143	11.434	8.403	6.354	75,6
09 Kava, čaj, začimbe	1.988	1.242	1.403	1.449	1.587	1.986	2.332	2.710	3.222	4.360	4.626	5.203	6.108	117,4
10 Žita	2.348	425	2.064	1.272	855	605	572	852	709	1.558	1.527	1.423	1.319	92,7
11 Proizvodi mlinke industrije	3.695	3.105	3.170	1.440	791	1.585	534	1.212	900	1.074	1.240	2.433	3.012	123,8
12 Oljna semena in plodovi	1.170	361	408	181	626	324	715	633	369	598	257	687	1.638	238,4
13 Šelak, gume, rastlinski sok, ekstrakti	1	10	30	22	9	13	66	14	8	7	5	13	264	
14 Rastlinski material za pletarstvo	8	0	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0,0
15 Masti in olja, voski	24.923	20.057	7.058	6.879	11.336	10.862	14.533	13.951	20.875	17.486	36.317	38.409	27.668	72,0
16 Izdelki iz mesa, rib ali rakov	15	9	53	27	74	38	24	29	100	3.201	3.781	1.463	3.580	244,7
17 Sladkor in sladkorni proizvodi	6.373	3.724	18.858	6.836	3.667	6.100	4.514	7.681	11.077	6.611	7.992	13.734	19.634	143,0
18 Kakav in kakavovi proizvodi	1.343	1.033	1.237	1.464	1.747	1.869	2.020	1.980	1.954	1.931	3.024	3.272	3.557	108,7
19 Proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka	7.345	8.024	8.870	8.842	9.293	9.636	10.283	12.271	13.300	15.806	17.207	20.260	26.266	129,6
20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	4.689	4.250	5.670	6.607	5.058	5.381	4.831	6.035	7.027	6.510	8.585	9.878	12.733	128,9
21 Razna živila	2.395	2.672	2.300	2.383	2.960	2.654	1.911	1.830	2.045	2.964	5.219	6.961	9.878	141,9
22 Pijače, alkoholi in kis	3.155	3.197	4.351	5.190	5.209	4.707	4.871	4.436	4.472	6.003	8.407	13.593	25.798	189,8
23 Ostanke in odpadki živil. industrije, krma	957	954	918	661	1.052	1.136	2.645	4.356	4.118	3.852	3.582	4.561	4.888	107,2
24 Tobak in tobačni nadomestki	1.077	1.055	841	776	882	530	490	661	149	5	28	7	0	0,1
SKUPAJ	69.722	61.543	70.454	55.944	57.037	60.898	65.126	71.925	87.056	86.597	121.364	137.631	160.652	116,7

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

Priloga 39: Trgovinska bilanca agroživilskih proizvodov po skupinah blaga z državami nekdanje Jugoslavije – brez Hrvaške (000 EUR); 2011–2023

KNCT	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
01 Žive živali	365	125	256	101	194	165	60	47	302	46	219	5.562	16.945
02 Meso in užitni klavnični proizvodi	10.762	10.526	11.256	12.490	15.595	15.898	15.871	20.122	22.439	19.871	23.631	28.456	21.517
03 Ribe, raki	-454	-547	-189	-10	421	47	-657	-152	1.512	1.571	1.983	2.127	2.649
04 Mlečni proizvodi, jajca, med	23.012	21.360	23.526	20.465	18.974	21.245	21.723	22.882	26.343	25.116	26.472	31.264	42.581
05 Drugi proizvodi živalskega izvora	-90	-1.143	-928	2	29	9	-84	123	149	107	307	216	116
06 Živo drevje, čebulice, korenine, cvetje	246	-182	-240	75	228	583	800	706	1.086	1.632	1.630	1.907	1.888
07 Užitne vrtnine	-2.295	-2.491	-2.584	-3.416	-3.618	-4.180	-3.941	-4.773	-6.280	-4.636	-4.690	-2.057	-2.691
08 Užitno sadje in oreški	6.420	5.563	1.159	3.514	3.946	1.498	-924	848	237	-906	-6.023	-3.819	-4.015
09 Kava, čaj, začimbe	-766	748	450	218	240	200	2.279	4.804	3.601	597	2.268	4.453	3.451
10 Žita	-1.422	614	-1.129	-213	140	513	401	227	620	-290	-261	-130	217
11 Proizvodi mlinske industrije	-2.585	-2.526	-2.472	-751	-178	-559	765	2	260	238	158	-288	-1.209
12 Oljna semena in plodovi	1.771	2.549	1.901	2.688	2.117	2.301	2.331	2.505	2.905	1.807	3.494	2.342	1.026
13 Šelak, gume, rastlinski sok, ekstrakti	81	70	39	82	138	199	226	677	577	324	200	262	-35
14 Rastlinski material za pletarstvo	5	8	8	2	-1	2	1	-2	24	3	1	0	1
15 Masti in olja, voski	-23.764	-18.317	-6.024	-6.092	-10.764	-10.365	-13.825	-13.029	-19.846	-16.558	-35.319	-36.899	-26.385
16 Izdelki iz mesa, rib ali rakov	21.176	20.924	19.346	17.399	18.559	18.718	19.988	20.474	23.741	18.894	18.777	24.209	30.753
17 Sladkor in sladkorni proizvodi	-3.770	-1.092	-16.339	-4.615	-1.338	-3.868	-2.087	-5.152	-7.914	-3.612	-5.075	-10.500	-15.233
18 Kakav in kakavovi proizvodi	-128	352	332	1.229	1.831	1.137	707	-442	235	-26	-746	-178	1.309
19 Proizvodi iz žit, moke, škroba ali mleka	-5.323	-6.065	-6.280	-1.880	-3.455	-3.259	-4.838	-6.987	-7.018	-9.821	-9.597	-11.168	-14.494
20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov	-1.095	-567	-1.985	-3.198	-1.481	-1.821	-730	-2.026	-2.895	-2.151	-3.567	-5.091	-6.006
21 Razna živila	28.065	29.832	31.916	33.178	34.529	35.731	41.736	43.499	44.695	39.449	38.688	40.308	54.383
22 Pijače, alkoholi in kis	28.698	27.879	27.525	29.572	27.326	27.890	29.856	36.088	42.752	38.813	52.611	49.547	30.851
23 Ostanki in odpadki živil. industrije, krma	6.704	6.121	8.468	6.356	6.512	5.983	4.313	2.873	2.349	2.217	3.944	2.711	2.339
24 Tobak in tobačni nadomestki	-1.050	-984	-698	-547	-683	-318	-147	-426	28	150	92	792	1.567
SKUPAJ	84.563	92.757	87.314	106.649	109.262	107.749	113.825	122.888	129.904	112.835	109.197	124.026	141.529

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni KIS

UKREPI KMETIJSKE POLITIKE

Priloga 40: Razpoložljiva sredstva, izplačila, nepravilnosti in finančni popravki pri neposrednih plačilih in tržnih ukrepih za evropsko proračunsko leto 2023 (od 16. 10. 2022 do 15. 10. 2023) ter ukrepi PRP, kumulativno za celotno programsko obdobje do 15. 10. 2023

	PRP 2014–2020 (pravice porabe 2014–2020)*	Neposredna plačila 2023**	Tržni ukrepi***
Razpoložljiva sredstva (EUR)	1.155.859.177,00	131.500.000,00	/
Neto izplačila (EUR)	940.034.642,88	130.882.768,27	6.159.405,56
Razlika (EUR)	215.824.534,12	617.231,73	/
Razlika (%)	19	0,47	/
Nepravilnosti (EUR)	317.269,40	3.090,03	27.734,52
Nepravilnosti (%)	91,14	0,89	7,97
Nepravilnosti upravičencev (EUR)	317.244,09	3.090,03	27.734,51
Administrativne napake (EUR)	25,31	0,00	0,01
Finančni popravki (EUR)****	/	/	/
Finančni popravki (%)	/	/	/

* Za PRP 2014–2020 je med razpoložljivimi sredstvi upoštevana višina pravic porabe za del EU. V neto izplačilih je upoštevana kumulativna višina izplačil sredstev EU za celotno programsko obdobje, in sicer na dan 15. oktobra 2023.

** Podatki o neposrednih plačilih se nanašajo na uredbeno leto 2022, v izplačilih pa je zajet del EU za obdobje od 16. oktobra 2022 do 15. oktobra 2023.

*** Razpoložljiva sredstva za tržne ukrepe so določena za ukrepe podpore tržne ureditve za vino (del EU v višini 4.849.000 EUR, od tega izplačano 4.847.625,28 EUR), za ukrepe šolske sheme (del EU v višini 882.593,00 EUR, od tega izplačano 829.742,30 EUR) in za program ukrepov v čebelarstvu (del EU: izplačane le pritožbe za prejšnji program 14.591,05 EUR). Za promocijo in informiranje kmetijskih proizvodov-tretje države (del EU izplačan v višini 467.446,93 EUR) ovojnica ni določena.

**** S strani EK finančnih korekcij ni bilo.

Vir: ARSKTRP

Priloga 41: Razpoložljiva sredstva, izplačila, nepravilnosti in finančni popravki pri Strateškemu načrtu SKP 2023–2027 - EKJS za evropsko proračunsko leto 2023 (od 16. 10. 2022 do 15. 10. 2023) ter EKSRP, kumulativno za celotno programsko obdobje do 15. 10. 2023

	Strateški načrt SKP 2023–2027 EKSRP*	Strateški načrt SKP 2023–2027 TRŽNI UKREPI (EKJS)**	Strateški načrt SKP 2023–2027 NEPOSREDNA PLAČILA (EKJS)
Razpoložljiva sredstva (EUR)	/	649.455,00	/
Neto izplačila (EUR)	/	397.852,40	/
Razlika (EUR)	/	237.011,55	/
Razlika (%)	/	38,74	/
Nepravilnosti (EUR)	/	/	/
Nepravilnosti (%)	/	/	/
Nepravilnosti upravičencev (EUR)	/	/	/
Administrativne napake (EUR)	/	/	/
Finančni popravki (EUR)***	/	/	/
Finančni popravki (%)	/	/	/

* Iz Strateškega načrta SKP 2023–2027 (EKSRP) ni bilo plačil v proračunskem letu 2023.

** Izmed tržnih ukrepov se je izvajal le program za čebelarstvo.

*** S strani EK finančnih korekcij ni bilo.

Vir: ARSKTRP

Priloga 42: Izplačana neposredna plačila glede na uredbeno leto; 2018–2022*

Datum zajema podatkov		31. 5. 2019			31. 5. 2020			31. 5. 2021			31. 5. 2022			31. 5. 2023		
		2018			2019			2020			2021			2022		
	Enota	KMG	Št. enot	000 EUR	KMG	Št. enot	000 EUR	KMG	Št. enot	000 EUR	KMG	Št. enot	000 EUR	KMG	Št. enot	000 EUR
Proizvodno vezana plačila		17.385			17.257			17.119			16.902			16.986		
Beljakovinske rastline	ha	23	15	5	19	13	4	17	12	3	17	12	3	17	12	3
Strna žita	ha	19.865	55.287	6.724	18.890	54.112	6.674	18.504	55.436	6.606	18.093	54.009	6.080	17.934	55.394	6.100
Zelenjadnice	ha	908	1.729	1.960	1.043	2.781	1.944	1.219	2.958	1.958	1.139	2.664	1.430	1.095	2.514	1.430
Reja govedi (biki, voli)	glava	15.978	77.775	4.010	15.617	78.123	3.985	2.487	75.677	3.959	15.120	75.638	3.460	14.792	78.079	3.487
Mleko v gorskih območjih	glava	2.696	36.815	4.687	2.549	36.414	4.650	2.487	36.795	4.592	2.389	36.728	4.110	14.792	78.079	4.138
Reja drobnice	glava	/	/	/	/	/	/	/	/	/	2.058	68.142	1.819	2.375	76.206	1.828
Proizvodno nevezana plačila		117.072			116.249			115.184			114.655			114.399		
Shema osnovnega plačila	ha	55.932	442.876	72.165	55.382	441.090	71.408	54.898	439.974	70.840	54.450	438.104	71.270	53.842	438.104	71.087
Plačilo za zeleno komponento	ha	55.944	443.011	40.123	55.393	441.031	40.108	54.904	439.885	39.867	54.459	438.195	39.416	53.853	434.712	39.522
Dodatno plačilo za mlade kmete	ha	4.275	43.402	2.676	4.073	43.342	2.639	3.227	32.430	2.397	2.667	25.639	1.917	2.396	22.924	1.724
Območja z naravnimi omejitvami	ha	15.319	35.880	2.107	15.700	35.663	2.093	15.686	35.462	2.081	15.659	35.366	2.052	15.567	35.303	2.065
regija I (nagib od najmanj 35 % do 50 %)	ha			1.521			1.515			1.500			1.476			1.484
regija II (nagib od najmanj 50 %)	ha			586			579			581			576			581
Skupaj NP		134.457			133.505			132.302			131.557			131.385		

* Za uredbeno leto 2023 podatki še niso v celoti na voljo. Poleg tega nova shema neposrednih plačil ni v celoti primerljiva s prejšnjo shemo.

Vir: ARSKTRP

Priloga 43: Izplačana izravnalna plačila za območja z omejenimi dejavniki glede na uredbeno leto; 2019–2023

Datum zajema podatkov	31. 5. 2020			31. 5. 2021			31. 5. 2022			31. 5. 2023			31. 5. 2024		
	2019			2020			2021			2022			2023		
	KMG	ha	000 EUR	KMG	ha	000 EUR	KMG	ha	000 EUR	KMG	ha	000 EUR	KMG	ha	000 EUR
Gorska območja	33.999	242.599	32.480	33.913	244.265	32.648	33.841	244.954	32.715	33.661	245.102	32.734	32.098	236.890	41.116
Območja s posebnimi omejitvami	4.714	35.769	4.806	4.695	36.236	4.817	4.664	36.245	4.821	4.658	36.421	4.850	7.090	54.853	3.799
Druge območja	7.883	57.090	5.166	7.774	57.010	5.162	7.723	56.986	5.163	7.667	57.138	5.161	4.229	33.144	3.958
Skupaj OMD	335.458	42.451		337.511	42.628		338.185	42.698		338.661	42.745			324.887	48.873
Povprečno EUR/ha		126,5			126,3			126,3			126,2				150,4

Vir: ARSKTRP

Priloga 44: Plačani zahtevki za kmetijsko-okoljska-podnebna plačila; 2018–2022 (uredbeno leto)* – se nadaljuje

Operacija	Zahteva	2018		2019		2020		2021		2022	
		Št. vlog	Št. ha	Št. vlog	Št. vlog	Št. ha	Št. ha	Št. vlog	Št. ha	Št. vlog	Št. ha
Poljedelstvo in zelenjadarstvo	Petletni kolobar (POZ_KOL)_obvezna	2.869	64.118	2.857	64.854	2.634	63.305	2.485	63.055	2.418	63.554
	Nmin analiza (POZ_NMIN)_obvezna	2.869	64.118	2.857	64.854	2.634	63.305	2.485	63.055	2.418	63.554
	Setev rastlin za podor (zeleno gnojenje) (POZ_POD)	671	5.249	670	5.370	627	5.387	589	5.339	576	5.622
	Ozelenitev njivskih površin (POZ_ZEL)	938	9.589	931	9.678	872	8.862	826	8.879	806	9.088
	Gnojenje z organsk. gnojili z nizkimi izpusti v zrak (POZ_NIZI)	540	20.052	539	20.009	527	19.991	519	20.046	514	20.431
	Uporaba protiinsektnih mrež (POZ_FFSM)										
	Uporaba zastirk ali mehansko zatiranje plevelov (POZ_MEHZ)	48	498	48	498	46	415	43	440	42	452
	Neprezimni medonosni posevki (POZ_NEP)	42	1.228	43	1.221	37	944	36	961	34	955
	Konzervirajoča obdelava tal (POZ_KONZ)	993	25.817	989	26.583	958	26.185	934	26.802	926	27.802
	Uporaba samo FFS, ki so dovolj. na najožjih VVO (POZ_FFSV)	588	7.252	584	7.356	560	7.339	545	7.480	536	7.625
Hmeljarstvo	Pokritost tal v medvrstnem prostoru (HML_POKT)_obvezna	37	686	35	651	31	573	30	534	27	522
	Nmin analiza (HML_NMIN)_obvezna	37	686	35	651	31	573	30	534	27	522
	Uporaba biorazgradljivih vrvic (HML_BIOV)	1	9	1	10	0	0	0	0	0	0
	Gnojenje z organsk. gnojili z nizkimi izpusti v zrak (HML_NIZI)	26	363	25	350	22	290	21	259	20	280
	Kompostiranje rastl. odpadkov po obiranju hme. (HML_KOMP)	22	325	21	299	19	246	18	222	17	214
Sadjarstvo	Uporaba feromonskih in lepljivih vab (SAD_VABE)_obvezna	461	2.016	459	2.016	426	1.985	371	1.803	359	1.783
	Gnojenje samo z gnojili, dovoljenimi v ekološki pridelavi (SAD_EKGN)	137	341	136	327	115	293	98	273	95	264
	Uporaba metode konfuzije in dezorientacije (SAD_KONF)	67	800	66	788	64	783	53	729	53	721
	Pokritost tal v medvr. prostoru z negovano ledino (SAD_POKT)	349	1.552	347	1.546	335	1.550	288	1.403	278	1.386
	Mehansko zatiranje plevelov (pod drevesi) (SAD_MEHZ)	151	210	146	212	133	199	118	192	111	176
Vinogradništvo	Uporaba feromonskih in lepljivih vab (VIN_VABE)_obvezna									879	6.349
	VIN_VABE: nagib do 35 %	1.042	5.985	1.044	6.145	983	6.113	899	5.928		
	VIN_VABE: nagib nad 35 %	267	585	241	549	233	518	205	462		
	Gnojenje samo z gnojili, dovoljenimi v ekološki pridelavi (VIN_EKGN)									483	3.350
	VIN_EKGN: nagib do 35 %	617	3.273	617	3.319	555	3.222	499	3.109		
	VIN_EKGN: nagib nad 35 %	154	422	145	409	132	367	114	320		
	Opustitev uporabe insekticidov (VIN_INSK)									683	5.077
	VIN_INSK: nagib do 35 %	779	4.668	782	4.818	757	4.854	693	4.720		
	VIN_INSK: nagib nad 35 %	222	465	197	427	193	398	172	347		
	Pokritost tal v medvrstne prostoru z negovano ledino (VIN_POKT)									660	4.544
	VIN_POKT: nagib do 35 %	763	2.744	767	4.382	729	4.383	664	4.281		
	VIN_POKT: nagib nad 35 %	179	425	154	403	148	380	131	331		

Priloga 44: Plačani zahtevki za kmetijsko–okoljska–podnebna plačila; 2018–2022 (uredbeno leto) – se nadaljuje

Operacija	Zahteva	2018		2019		2020		2021		2022	
		Št. vlog	Št. ha	Št. vlog	Št. vlog	Št. ha	Št. ha	Št. vlog	Št. ha	Št. vlog	Št. ha
Vinogradništvo	Mehansko zatiranje plevelov (pod trtami) (VIN_MEHZ)									237	1.091
	VIN_MEHZ: nagib do 35 %	301	1.037	299	1.063	277	1.093	249	1.040		
	VIN_MEHZ: nagib nad 35 %	47	41	36	33	34	35	31	33		
	Pokritost tal v medvrstnem prostoru čez zimo (VIN_MEDV)									87	257
	VIN_MEDV: nagib do 35 %	105	231	105	238	104	239	88	219		
	VIN_MEDV: nagib nad 35 %	30	55	28	44	29	45	27	41		
Trajno travinje I	Nepokoš. strnjen pas(5–10 % površin) (TRZ_I_NPAS)_obvezna	222	1.555	221	1.559	153	1.095	136	1.013	125	935
	Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak (TRZ_I_NIZI)	21	239	21	240	14	86	11	68	11	72
	Spravilo mrve s travinja (TRZ_I_MRVA)	15	142	15	142	12	129	11	122	10	117
	Opustitev silaže (TRZ_I_OSIL)	34	166	34	169	27	136	24	132	22	121
Trajno travinje II	Opustitev silaže (TRZ_II_OSIL)_obvezna	819	5.867	812	6.006	638	4.953	550	4.251	498	4.045
	Gnojenje z organsk.i gnojili z nizkimi izpusti v zrak (TRZ_II_NIZI)	28	353	28	344	18	265	16	232	14	225
	Nepokošen strnjen pas (5–10 % površine) (TRZ_II_NPAS)	142	714	139	721	108	541	89	475	83	463
Posebni traviščni habitati	Košnja/paša ni dovoljena do 30. junija (HAB_KOS)_obvezna									853	6.324
	HAB_KOS: območja HAB1	243	1.309	266	1.476	277	1.653	287	1.815		
	HAB_KOS: območja HAB2	550	3.292	578	3.642	538	3.813	547	3.962		
	Gnoj. samo z organ. gnoj. v omejeni kol. (HAB_ORGG)_obvezna	32	74	46	85	44	90	47	91		
	Spravilo mrve s travinja (HAB_MRVA)									853	6.324
	Nepokošen strnjen pas (5–10 % površine) (HAB_NPAS)	766	4.615	822	5.135	785	5.466	802	5.780		
	HAB_ORGG2: mokrotni travniki	32	74	46	86	44	90	47	91		
	Spravilo mrve s travinja (HAB_MRVA)	301	1.548	323	1.742	313	1.830	328	1.950	326	2.011
	Nepokošen strnjen pas (5–10 % površine) (HAB_NPAS)	129	777	136	798	132	794	126	771	127	768
Traviščni habitati metuljev	Košnja/paša ni dovolj. med 15. juni. in 15. sept. (MET_KOS)_obvezna									228	701
	MET_KOS: območja MET1	252	561	253	589	231	560	209	585		
	MET_KOS: območja MET2	15	52	15	52	14	52	12	50		
	Nepokošen strnjen pas (5–10 % površine) (MET_NPAS)_obvezna	166	417	169	444	164	448	148	479	158	535
	Spravilo mrve s travinja (MET_MRVA)	58	157	57	161	52	155	49	126	47	152

Priloga 44: Plačani zahtevki za kmetijsko–okoljska–podnebna plačila; 2018–2022 (uredbeno leto) – nadaljevanje

Operacija	Zahteva	2018		2019		2020		2021		2022	
		Št. vlog	Št. vlog	Št. vlog	Št. ha	Št. vlog	Št. ha	Št. vlog	Št. ha	Št. vlog	Št. ha
Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov	Košnja ni dovoljena pred 1. avgustom (VTR_KOS)_obvezna									255	1.445
	VTR_KOS: območja VTR1	129	438	135	466	126	447	125	449		
	VTR_KOS: območja VTR2	104	873	108	894	107	878	111	903		
	Nepokošen strnjen pas (5 –10 % površine) (VTR_NPAS)	40	385	42	394	39	359	38	367	39	378
Steljniki	Košnja/paša ni dovoljena do 25. avgusta (STE_KOS)_obvezna									7	11
	STE_KOS: območja STE1	8	13	8	15	7	11	5	9		
	STE_KOS: območja STE2	0	0	0	0	0	0	0	0		
	Nepokošen strnjen pas (5 –10 % površine) (STE_NPAS)_obvezna							/	/	/	/
Vodni viri	Ozelenitev njivskih površin (VOD_ZEL)_obvezna	1.965	30.307	1.969	30.558	1.897	30.882	1.877	31.313	1.838	32.001
	Uporaba samo FFS, ki so dovoljena na najožjih VVO (VOD_FFSV)_obvezna	1.940	37.399	1.938	37.845	1.870	38.177	1.844	38.563	1.806	38.934
	Neprejemni medonosni posevki (VOD_NEP)	43	1.078	43	1.179	43	1.084	43	1.233	45	1.202
	Setev rastlin za podpor (zeleno gnojenje) (VOD_POD)	940	10.497	950	10.934	951	11.436	971	11.809	968	12.562
Ohranjanje habitatov strmih travnikov		283	389	270	398	204	329	198	323	200	332
Grbinasti travniki (KRA_GRB)		5	9	5	9	3	2	3	3	3	3
Reja živali na območju pojava zveri	Varovanje črede z visokimi premoč. elektromrežami (KRA_OGRM)	55	1.070	56	1.117	63	1.287	68	1.396	74	1.632
	Varovanje črede s pastirskimi psi (KRA_VARPP)	22	818	23	835	23	859	21	843	24	948
	Varovanje črede ob prisotnosti pastirja (KRA_VARPA)	4	175	4	169	6	224	7	251	7	256
Planinska paša	Paša po čredinkah na planini (KRA_CRED)	23	924	24	956	26	985	25	940	27	920
	Planinska paša s pastirjem (KRA_PAST)	100	4.842	101	4.921	97	4.880	96	4.896	101	4.892
Visokodebelni travniški sadovnjaki (KRA_VTSA)		704	743	714	767	624	689	618	694	612	690
Ohranjanje mejic (KRA_MEJ)**		104	130*	120	145,4*	126	148,3*	139	162,6*	150	182,6*
Reja lokalnih pasem, ki jim grozi prenehanje reje (GEN_PAS)***		750	6.094	829	6.720	817	6.856	865	7.451	917	8.285
Ohranjanje rastlinskih genskih virov, ki jim grozi genska erozija (GEN_SOR)		1.449	15.262	1.449	15.262	1.472	16.329	1.499	17.119	1.509	18.232
Pridelava semenskega materiala avtohtonih in tradicionalnih sort kmet. rastlin (GEN_SEME)		2	7	2	7	2	5	3	15	3	20
SKUPAJ		27.847	351.981	27.975	359.219	26.312	354.887	25.256	355.956	24.226	362.871

* Za uredbeno leto 2023 podatki še niso v celoti na voljo. Poleg tega nove intervencije niso v celoti primerljive s prejšnjimi intervencijami KOPOP; ** km; *** GVŽ.

Vir: MKGP

Priloga 45: Število kmetijskih gospodarstev in izplačana izravnalna plačila za ukrep dobrobit živali po uredbah*; 2017–2022 (uredbeno leto)

	Uredba 2017 (izplačano 31.8.2018)		Uredba 2018 (izplačano 31.5.2019)		Uredba 2019 (izplačano 31.5.2020)		Uredba 2020 (izplačano 31.5.2021)		Uredba 2021 (izplačano 31.5.2022)		Uredba 2022 (izplačano 31.5.2023)	
	KMG	000 EUR	KMG	000 EUR	KMG	000 EUR	KMG	000 EUR	KMG	000 EUR	KMG	000 EUR
Prašiči	247	2.039,4	254	2.105,7	251	2.058,4	248	2.098,3	256	2.240,4	244	2.251,8
Govedo	7.377	4.394,7	7.497	4.537,7	7.621	4.724,2	7.838	5.082,9	7.885	5.164,0	7.836	5.037,0
Drobnica	590	102,1	567	105,4	565	107,0	566	113,8	702	132,0	782	141,5
Skupaj		6.536,1		6.748,9		6.888,8		7.294,9		7.536,4		7.430,3

* Za uredbeno leto 2023 podatki še niso v celoti na voljo.

Vir: MKGP, ARSKTRP

Priloga 46: Sredstva za ukrepe Programa razvoja podeželja 2014–2022 (do 31. 12. 2023) – se nadaljuje

Ime ukrepa		Razpoložljivo 2014–2020 (000 EUR)	Število objavljenih razpisov	Razpisano (000 EUR)	Dodeljena sredstva (000 EUR)	Izplačano (000 EUR)	Skupaj 2022	Delež (dodeljeno/ razpoložljivo)	Delež (izplačano/ razpoložljivo)
1.	Prenos znanja in dejavnosti informiranja	5.845,1			5.341,3	3.240,1	593,2	91,4	55,4
1.1	Poklicno usposabljanje in pridobivanja spretnosti	4.017,1			3.799,9	3.028,3	416,3	94,6	75,4
1.2	Podpora za demonstracijske aktivnosti	1.828,0			1.541,3	211,8	177,0	84,3	11,6
2.1	Pomoč pri uporabi svetovalnih storitev	5.890,0			6.911,7	5.450,0	496,1	117,3	92,5
3.	Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila	2.911,0			2.858,6	2.539,2	246,3		
	Podpora za novo sodelovanje v shemah kakovosti	2.911,0	6	6.000,0	2.730,9	2.411,5	246,3	93,8	82,8
	Obveznosti iz PRP 2007–2013				127,7	127,7			
4.	Naložbe v fizična sredstva	381.579,3			327.321,8	172.781,9	26.612,3	85,8	45,3
4.1	Naložbe v kmetijska gospodarstva	220.195,1	25	238.450,0	183.307,5	97.022,1	15.681,4	83,2	44,1
	Obveznosti iz PRP 2007–2013				5.948,7	5.948,7			
4.2	Naložbe v predelavo, trženje in razvoj kmet. proizvodov	104.213,6	9	122.675,2	86.703,7	38.671,0	9.221,6	83,2	37,1
	Obveznosti iz PRP 2007–2013				2.856,7	2.856,7			
4.3	Naložbe v kmetijsko–gozdarsko infrastrukturo, povezano	56.170,6	16	70.600,0	42.416,7	22.195,0	1.709,2	75,5	39,5
					6.088,5	6.088,5			
4.4	Podpora za naložbe za preprečevanje vetrne erozije na kmetijskih zemljiščih	1.000,0			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6.	Razvoj kmetij in podjetij	152.983,3			143.521,4	101.090,8	19.752,1	93,8	66,1
6.1	Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete	66.485,6	8	101.808,7	65.927,4	56.854,3	7.783,1	99,2	85,5
	Obveznosti iz PRP 2007–2013				46,4	46,4			
6.3	Pomoč za zagon dejavnosti, namenjen razvoju majhnih kmetij	48.565,0	3	55.900,0	48.245,0	39.386,0	8.231,3	99,3	81,1
6.4	Naložbe v vzpostavitev nekmetijskih dejavnosti	30.180,9	2	15.000,0	29.102,0	4.603,6	3.737,6	96,4	15,3
	Obveznosti iz PRP 2007–2013				200,5	200,5			
7.	Osnovne storitve in obnova vasi na podeželju	10.928,0			10.344,8	416,8	14,5	94,7	3,8
	Podpora za širokopasovno infrastrukturo in zagotavljanje dostopa do širokopasovnega interneta	10.928,0	3	21.673,0	9.928,0	0,0		90,8	0,0
	Obveznosti iz PRP 2007–2013				416,8	416,8	14,5		
8.	Naložbe v razvoj in izboljšanje gozdov	60.881,1			60.182,4	37.863,2	8.258,3	98,9	62,2
8.3	Ureditev protipožarne infrastrukture	2800,0	1	2.800	604,9	0,0	0,0	21,6	0,0
8.4	Odprava škode v gozdovih – naravne nesreče	14.054,4	9	14.505,0	11.433,9	11.430,5	1.467,2	81,4	81,3
	Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdarskih proizvodov	46.826,7	9	60.500,0	47.406,4	25.090,6	6.791,1	101,2	53,6
	Obveznosti iz PRP 2007–2013				1.342,1	1.342,1			

Priloga 46: Sredstva za ukrepe Programa razvoja podeželja 2014–2022 (do 31. 12. 2023) – nadaljevanje

Ime ukrepa		Razpoložljivo 2014–2020 (000 EUR)	Število objavljenih razpisov	Razpisano (000 EUR)	Dodeljena sredstva (000 EUR)	Izplačano (000 EUR)	Skupaj 2022	Delež (dodeljeno/ razpoložljivo)	Delež (izplačano/ razpoložljivo)
9.	Ustanovitev skupin in organizacij proizvajalcev	2.936,2	4	4.913,0	2.936,2	2.074,9	591,4	100,0	70,7
10.	Kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila	268.308,5			267.348,58	267.339,44	31.955,0	99,6	99,6
10.1	Plačilo kmetijsko-okoljskih-podnebnih obveznosti	267.668,5			266.787,38	266.787,4	31.722,2	99,7	99,7
10.2	Podp. za ohranj., trajnostno rabo in razvoj gen. virov v kmetijstvu	640,0			561,2	552,1	232,8	87,7	86,3
11.	Ekološko kmetovanje	87.053,2			86.902,30	86.902,30	10.936,9	99,8	99,8
11.1	Plačila za preusmeritev v ekološko kmetovanje	15.039,4			15.003,65	15.003,65	1.744,9	99,8	99,8
11.2	Plačila za ekološko kmetovanje	72.013,8			71.898,65	71.898,7	9.192,0	99,8	99,8
13.	Plačila območjem z narav. ali drugimi posebnimi omejitvami	385.614,9			387.830,71	353.293,77	16.437,4	100,6	91,6
13.1	Izplačilo nadomestil v gorskih območjih	295.678,2			297.385,22	271.912,6	13.683,7	100,6	92,0
13.2	Nadomestila za druga območja z naravnimi omejitvami	33.374,0			33.561,63	30.738,2	1.582,7	100,6	92,1
13.3	Nadomestila za druga območja s posebnimi omejitvami	56.562,7			56.883,86	50.643,0	1.171,0	100,6	89,5
14.	Dobrobit živali	50.960,3			50.691,49	50.691,49	7.431,9	99,5	99,5
16.	Sodelovanje	24.461,4			26.827,21	16.242,86	4.620,5	109,7	66,4
16.2	Pilotni projekti ter razvoj novih proizvodov, praks ...	11.143,5	4	13.300,0	13.324,72	7.393,0	1.459,4	119,6	66,3
16.4	Horizontalno in vertikalno sodelovanje v dobavni verigi za vzpostavitev in razvoj kratkih dobavnih verig	1.777,5	4	9.217,2	1.771,48	1.094,1	407,3	99,7	61,5
16.5	Blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje ter skupni pristop k okoljskim projektom in praksam	9.257,3	5	11.806,9	9.257,33	6.135,6	2.343,9	100,0	66,3
16.9	Diverzifikacija kmetijskih dejavnosti v dejavnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom in socialnim vključevanjem ...	2.283,1	3	3.248,1	2.473,67	1.620,1	409,9	108,3	71,0
19.	LEADER	67.660,3			68.702,03	55.784,9	12.076,0	101,5	82,4
19.1	Pripravljalna podpora	1.401,7	1	1.000,0	1.389,2	1.389,2	987,5	99,1	99,1
19.2	Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, Obveznosti iz PRP 2007–2013	39.608,1		41.735,1	40.621,69	33.000,0	6.532,0	102,6	83,3
					750,7	750,7			
19.3	Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja LAS	12.894,7	6	12.476,3	13.092,19	9.555,7	3.101,1	101,5	74,1
19.4	Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	13.755,8		13.755,8	12.848,28	11.089,3	1.455,4	93,4	80,6
21.	Izjemna začasna podpora kmetom in MSP, COVID 19	40.757,9			36.015,02	36.015,0	4.303,7	88,4	88,4
22.	Izred. začasna podp. kmetom ter MSP, vojna v Ukrajini	1.686,0			1.686,00	1.686,0	0,0	100,0	100,0
	Tehnična pomoč	9.601,2			8.805,5	8.805,5	8.805,5	91,7	91,7
	Zgodnje upokojevanje 2007–2013	3.371,5			3.371,5	3.371,5	0,0	100,0	100,0
Skupaj		1.505.868,8			1.551.268,0	1.274.687,6	165.425,2	103,0	84,6

Vir: MKGP

FADN**Priloga 47: Osnovni kazalniki po metodologiji FADN; 2010–2022**

	Enota	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
SLOVENIJA														
OSNOVNI PROIZVODNI POTENCIAL IN EKONOMSKA VELIKOST KMETIJSKIH GOSPODARSTEV														
Skupaj KZU	ha/KMG	11,4	11,1	10,9	10,6	9,8	10,2	10,0	10,1	10,4	11,2	11,4	11,5	11,5
Skupaj število GVŽ	GVŽ/KMG	12,5	12,6	11,2	10,8	9,9	10,1	10,4	10,3	10,7	11,6	11,7	12,2	12,2
Skupaj vložek dela (PDM)	PDM/KMG	1,8	1,5	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Ekonomska velikost	000 EUR SO/KMG	21,9	21,5	22,9	22,0	20,3	22,9	22,6	22,9	23,6	25,9	25,9	26,8	26,9
KLJUČNI EKONOMSKI REZULTATI														
Skupaj vrednost proizvodnje	EUR/KMG	24.893	22.839	22.280	25.433	24.990	25.864	28.471	32.637	31.525	33.834	50.289	24.893	22.839
Bilanca tekočih subvencij in davkov	EUR/KMG	6.649	7.089	5.905	5.610	7.145	7.640	5.839	6.478	7.310	7.847	9.455	6.649	7.089
Skupni prihodek*	EUR/KMG	31.542	29.928	28.185	31.043	32.135	33.503	34.310	39.115	38.835	41.681	59.744	31.542	29.928
Skupaj vmesna poraba	EUR/KMG	18.681	17.204	15.623	17.774	17.447	17.619	18.486	20.436	20.734	22.528	27.729	18.681	17.204
Bruto dodana vrednost kmetije	EUR/KMG	12.862	12.724	12.562	13.269	14.688	15.885	15.824	18.679	18.102	19.153	32.014	12.862	12.724
Amortizacija	EUR/KMG	7.449	7.481	7.792	8.335	8.077	8.307	8.426	9.663	9.411	9.858	10.329	7.449	7.481
Neto dodana vrednost kmetije	EUR/KMG	5.413	5.243	4.770	4.933	6.611	7.578	7.398	9.016	8.691	9.295	21.685	5.413	5.243
Neto dodana vrednost kmetije/PDM	EUR/PDM	3.822	3.810	3.585	3.692	5.136	6.265	6.109	7.292	7.446	7.718	17.765	3.822	3.810
Neto dohodek kmetije	EUR/KMG	6.980	7.017	5.011	4.950	4.543	5.004	5.396	6.237	5.962	7.884	7.628	8.398	20.504
Dohodek kmečke družine/PDM _d	EUR/PDM _d	4.116	4.953	3.691	3.767	3.545	4.010	4.346	5.324	5.084	6.558	6.796	7.214	17.387
Mediana neto dodane vrednosti kmetije	EUR/KMG	2.179	2.905	1.404	1.376	1.066	1.125	2.271	2.495	2.760	2.830	2.451	2.822	/
EU27_2020														
OSNOVNI PROIZVODNI POTENCIAL IN EKONOMSKA VELIKOST KMETIJSKIH GOSPODARSTEV														
Skupaj KZU	ha/KMG	/	/	/	30,5	31,2	31,7	31,9	32,4	40,1	40,1	40,3	40,3	40,4
Skupaj število GVŽ	GVŽ/KMG	/	/	/	23,3	23,7	24,7	25,2	25,7	30,8	31,4	32,2	31,9	30,1
Skupaj vložek dela (PDM)	PDM/KMG	/	/	/	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6	1,7	1,7	1,7	1,6
Ekonomska velikost	000 EUR SO/KMG	/	/	/	61,0	62,4	71,1	72,0	73,0	95,2	96,2	97,2	97,1	94,5
KLJUČNI EKONOMSKI REZULTATI														
Skupaj vrednost proizvodnje	EUR/KMG	/	/	/	66.141	66.953	68.553	68.499	72.504	92.005	96.952	97.364	108.370	129.341
Neto dodana vrednost kmetije	EUR/KMG	/	/	/	26.656	27.043	27.798	28.541	31.816	39.275	42.048	41.834	47.702	56.425
Neto dodana vrednost kmetije/PDM	EUR/PDM	/	/	/	17.599	17.902	18.403	19.280	21.285	23.920	25.281	25.346	28.816	34.471
Neto dohodek kmetije	EUR/KMG	/	/	/	17.152	17.053	17.427	18.006	21.026	24.900	26.954	26.597	32.176	41.214
Dohodek kmečke družine/PDM _d	EUR/PDM _d	/	/	/	14.226	14.216	15.051	15.608	17.972	20.901	22.592	22.196	26.748	33.207

Vir: EU-27 vsi podatki, Slovenija – samo podatki za mediano neto dodane vrednosti kmetije: Javno dostopna baza podatkov FADN

(<https://agridata.ec.europa.eu/extensions/FADNPublicDatabase/FADNPublicDatabase.html>; julij 2024); ostali podatki Slovenija: FADN RICA (podatki za leto 2022 in revidirani podatki za druga obračunska leta za Slovenijo v času priprave še niso bili na voljo na omenjeni spletni strani), preračuni KIS

STANDARDNI PRIHODEK KMETIJSKIH GOSPODARSTEV**Priloga 48: Število kmetijskih gospodarstev po splošnih tipih kmetovanja in razredih ekonomske velikosti; KMG, skupaj; 2023**

Tip/ Razred EV: 2023	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10–14	Skupaj
1. Specializirano pridelovanje poljščin	14.448	5.704	3.650	1.556	619	404	181	100	27	11	26.700
2. Specializirano vrtnarstvo	58	64	132	139	150	194	143	74	25	11	990
3. Specializirano gojenje trajnih nasadov	12.063	3.035	2.003	1.361	808	686	431	230	42	18	20.677
4. Specializirana reja pašne živine	2.168	2.800	5.370	5.054	2.414	2.135	1.548	915	138	16	22.558
5. Specializirana reja znojede živine	437	34	30	33	15	48	78	161	69	38	943
6. Mešana rastlinska pridelava	1.851	1.975	1.725	780	305	237	116	58	8	8	7.063
7. Mešana živinoreja	136	308	671	549	225	113	58	40	17	4	2.121
8. Mešana rastlinska pridelava – živinoreja	6.525	1.494	2.349	2.001	852	568	285	139	21	7	14.241
9. Nerazvrščena kmetijska gospodarstva	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	61
SKUPAJ	37.686	15.414	15.930	11.473	5.388	4.385	2.840	1.717	347	113	95.354

Vir: MKGP, Evidenca standardnega prihodka, obdelava podatkov KIS

Priloga 49: SO kmetijskih gospodarstev (mio EUR) po splošnih tipih kmetovanja in razredih ekonomske velikosti; KMG, skupaj; 2023

Tip/ Razred EV: 2023	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10–14	Skupaj
1. Specializirano pridelovanje poljščin	11,1	16,3	20,3	16,7	11,7	13,9	12,9	15,5	9,2	27,1	154,7
2. Specializirano vrtnarstvo	0,1	0,2	0,8	1,6	2,9	7,0	10,0	11,5	8,2	9,5	51,7
3. Specializirano gojenje trajnih nasadov	11,4	8,6	11,3	14,9	15,8	23,7	30,2	33,8	13,9	36,6	200,1
4. Specializirana reja pašne živine	2,2	8,5	31,7	55,3	46,4	75,7	108,2	134,5	43,4	14,4	520,3
5. Specializirana reja znojede živine	0,2	0,1	0,2	0,4	0,3	1,7	5,6	26,3	23,9	73,3	132,1
6. Mešana rastlinska pridelava	2,2	5,8	9,7	8,4	5,9	8,2	7,8	8,6	2,5	9,5	68,5
7. Mešana živinoreja	0,2	0,9	3,9	5,9	4,3	3,8	3,9	6,1	5,5	2,4	37,0
8. Mešana rastlinska pridelava – živinoreja	4,1	4,4	13,7	21,7	16,3	19,6	19,6	20,8	7,0	6,2	133,4
9. Nerazvrščena kmetijska gospodarstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
SKUPAJ	31,4	44,8	91,5	124,8	103,6	153,6	198,2	257,0	113,7	179,1	1.297,7

Vir: MKGP, Evidenca standardnega prihodka, obdelava podatkov KIS

Priloga 50: Število kmetijskih gospodarstev po splošnih tipih kmetovanja in razredih ekonomske velikosti; KMG - zbirna vloga; 2023

Tip/ Razred EV: 2023	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10–14	Skupaj
1. Specializirano pridelovanje poljščin	4.307	4.911	3.449	1.525	612	402	181	100	27	11	15.525
2. Specializirano vrtnarstvo	1	7	30	61	82	135	107	68	24	10	525
3. Specializirano gojenje trajnih nasadov	38	406	777	931	705	638	422	226	41	18	4.202
4. Specializirana reja pašne živine	565	2.451	5.226	5.017	2.403	2.121	1.542	910	138	16	20.389
5. Specializirana reja znojede živine	3	5	13	30	14	46	75	152	64	33	435
6. Mešana rastlinska pridelava	414	1.412	1.519	729	298	229	115	58	8	8	4.790
7. Mešana živinoreja	30	276	661	547	225	113	58	40	17	4	1.971
8. Mešana rastlinska pridelava – živinoreja	153	849	2.064	1.912	830	560	283	139	21	7	6.818
9. Nerazvrščena kmetijska gospodarstva	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
SKUPAJ	5.511	10.317	13.739	10.752	5.169	4.244	2.783	1.693	340	107	54.658

Vir: MKGP, Evidenca standardnega prihodka, obdelava podatkov KIS

Priloga 51: SO kmetijskih gospodarstev (mio EUR) po splošnih tipih kmetovanja in razredih ekonomske velikosti; KMG - zbirna vloga; 2023

Tip/ Razred EV: 2023	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10–14	Skupaj
1. Specializirano pridelovanje poljščin	5,9	14,2	19,2	16,4	11,6	13,8	12,9	15,5	9,2	27,1	145,7
2. Specializirano vrtnarstvo	0,0	0,0	0,2	0,7	1,6	4,9	7,6	10,6	7,7	8,8	42,1
3. Specializirano gojenje trajnih nasadov	0,1	1,3	4,6	10,4	13,8	22,1	29,6	33,1	13,7	36,6	165,2
4. Specializirana reja pašne živine	0,9	7,5	30,9	54,9	46,2	75,2	107,8	133,8	43,4	14,4	515,0
5. Specializirana reja znojede živine	0,0	0,0	0,1	0,3	0,3	1,6	5,4	24,9	22,4	54,4	109,5
6. Mešana rastlinska pridelava	0,7	4,2	8,6	7,8	5,7	7,9	7,8	8,6	2,5	9,5	63,3
7. Mešana živinoreja	0,1	0,9	3,9	5,9	4,3	3,8	3,9	6,1	5,5	2,4	36,8
8. Mešana rastlinska pridelava – živinoreja	0,2	2,6	12,1	20,7	15,9	19,3	19,5	20,8	7,0	6,2	124,5
9. Nerazvrščena kmetijska gospodarstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
SKUPAJ	7,8	30,7	79,5	117,3	99,4	148,7	194,4	253,4	111,4	159,5	1.202,1

Vir: MKGP, Evidenca standardnega prihodka, obdelava podatkov KIS

Priloga 52: Število kmetijskih gospodarstev, skupni SO in SO na KMG glede na splošni in glavni tip kmetovanja; KMG, skupaj; 2022 in 2023

Splošni in glavni tip	Število KMG			SO (mio EUR)			SO na KMG (tisoč EUR)		
	2022	2023	Indeks 2023/22	2022	2023	Indeks 2023/22	2022	2023	Indeks 2023/22
1. Specializirano pridelovanje poljščin	25.452	26.700	104,9	127,46	154,69	121,4	5,008	5,793	115,7
15. Specializirano pridelovanje žit, oljnic in beljak. rastlin	3.631	3.987	109,8	51,58	72,52	140,6	14,205	18,189	128,1
16. Splošno poljedelstvo	21.821	22.713	104,1	75,89	82,16	108,3	3,478	3,617	104,0
2. Specializirano vrtnarstvo	1.036	990	95,6	44,50	51,66	116,1	42,949	52,185	121,5
21. Specializirano vrtnarstvo – pod zaščito	402	426	106,0	12,28	20,69	168,5	30,545	48,558	159,0
22. Specializirano vrtnarstvo – na prostem	478	411	86,0	20,00	17,97	89,8	41,841	43,711	104,5
23. Drugo vrtnarstvo	156	153	98,1	12,22	13,01	106,5	78,308	85,046	108,6
3. Specializirano gojenje trajnih nasadov	21.000	20.677	98,5	192,72	200,08	103,8	9,177	9,677	105,4
35. Specializirano vinogradništvo	14.081	13.602	96,6	128,20	129,20	100,8	9,104	9,499	104,3
36. Specializirano sadjarstvo in pridelovanje citrusov	3.390	3.538	104,4	43,07	48,52	112,7	12,705	13,714	107,9
37. Specializirano pridelovanje oljk	1.179	1.216	103,1	2,95	3,09	104,9	2,501	2,545	101,7
38. Razni trajni nasadi – kombinirano	2.350	2.321	98,8	18,50	19,27	104,1	7,873	8,301	105,4
4. Specializirana reja pašne živine	23.416	22.558	96,3	507,12	520,26	102,6	21,657	23,063	106,5
45. Specializirana prireja mleka	4.218	3.400	80,6	300,21	293,25	97,7	71,172	86,251	121,2
46. Specializirana govedoreja — reja in pitanje	15.394	15.394	100,0	169,83	182,58	107,5	11,032	11,861	107,5
47. Govedo — prireja mleka, reja, pitanje – kombinirano	496	574	115,7	17,57	23,89	135,9	35,428	41,613	117,5
48. Ovce, koze in druga pašna živina	3.308	3.190	96,4	19,52	20,54	105,2	5,900	6,439	109,1
5. Specializirana reja zrnjode živine	1.162	943	81,2	130,03	132,10	101,6	111,898	140,086	125,2
51. Specializirana prašičereja	531	420	79,1	26,37	21,83	82,8	49,659	51,985	104,7
52. Specializirano perutninarstvo	475	418	88,0	100,63	108,03	107,3	211,855	258,434	122,0
53. Različne vrste zrnjode živine – kombinirano	156	105	67,3	3,03	2,24	74,1	19,395	21,353	110,1
6. Mešana rastlinska pridelava	7.183	7.063	98,3	69,14	68,49	99,1	9,625	9,697	100,7
61. Mešana rastlinska pridelava	7.183	7.063	98,3	69,14	68,49	99,1	9,625	9,697	100,7
7. Mešana živinoreja	2.467	2.121	86,0	38,89	37,04	95,2	15,763	17,464	110,8
73. Mešana živinoreja, v glavnem pašna živina	2.209	1.921	87,0	27,88	25,65	92,0	12,621	13,355	105,8
74. Mešana živinoreja, v glavnem reja zrnjode živine	258	200	77,5	11,01	11,39	103,4	42,665	56,932	133,4
8. Mešana rastlinska pridelava – živinoreja	14.611	14.241	97,5	129,46	133,37	103,0	8,861	9,366	105,7
83. Poljščine – pašna živina – kombinirano	1.124	1.292	114,9	27,95	34,56	123,6	24,870	26,753	107,6
84. Razne kmetijske rastline in živinoreja, kombinirano	13.487	12.949	96,0	101,51	98,81	97,3	7,526	7,631	101,4
9. Nerazvrščena kmetijska gospodarstva*	81	61	75,3	0,00	0,00		0,000	0,000	
Skupaj brez nerazvrščenih	96.408	95.354	98,9	1.239,31	1.297,70	104,7	12,855	13,609	105,9
Skupaj	96.327	95.293	98,9	1.239,31	1.297,70	104,7	12,866	13,618	105,8

* SO nerazvrščenih kmetijskih gospodarstev je nič.

Vir: MKGP, Evidenca standardnega prihodka, obdelava podatkov KIS

EKOLOŠKO KMETOVANJE

Priloga 53: Ekološke kmetije in kmetijska zemljišča v uporabi, v kontroli ekološkega kmetovanja; 2010–2022

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	2021	2022	Indeks 2022/21
Ekološke kmetije v kontroli, skupaj	2.218	2.363	2.682	3.049	3.298	3.417	3.518	3.635	3.741	3.828	3.689	3.724	3.786	101,7
ekološke kmetije s certifikatom	1.897	1.999	2.104	2.232	2.537	2.699	2.933	3.190	3.320	3.494	3.358	3.358	3.430	102,1
ekološke kmetije v preusmeritvi	321	364	578	817	761	718	585	445	421	334	331	366	356	97,3
Delež od vseh kmetij (%)	3,0	3,2	3,6	4,2	4,6	4,7	5,0	5,2	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4	
Kmetijska zemljišča v ekološki kontroli, skupaj (ha)	30.689	32.149	35.101	38.664	41.237	42.188	43.579	46.222	47.848	49.638	49.803	51.826	53.202	102,7
kmetijska zemljišča, ekološke kmetije s certifikatom	25.056	27.448	28.807	30.041	33.536	32.488	36.353	40.349	41.669	44.455	43.500	44.761	42.181	94,2
kmetijska zemljišča, ekološke kmetije v preusmeritvi	5.632	4.700	6.294	8.624	7.701	9.700	7.226	5.874	6.179	5.183	6.303	7.066	11.021	156,0
Delež od vse KZU (%)	6,4	7,0	7,3	8,1	8,6	8,8	9,1	9,6	10,0	10,3	10,3	10,8	11,1	

* V letu 2021 korigirani podatki za leto 2020

Vir: SURS (MKGP)

Priloga 54: Kmetijska zemljišča v uporabi, vključena v kontrolo ekološkega kmetovanja po kulturah oziroma načinu rabe (ha); 2010–2022

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	2021	2022	Indeks 2022/21
Kmetijska zemljišča, v ekološki kontroli (ha)	30.688,5	32.148,7	35.100,7	38.664,5	41.237,2	42.188,5	43.578,8	46.222,4	47.848,3	49.638,3	49.803,5	51.826,3	53.201,7	102,7
Njive in vrtovi, od tega:	3.329,7	3.383,7	3.787,2	4.383,5	4.731,7	5.359,1	5.700,5	5.942,3	6.270,0	6.520,4	6.679,1	7.302,5	7.560,4	103,5
zelenjadnice in jagode	122,4	151,1	183,6	232,6	214,4	281,0	267,0	227,1	245,2	307,5	282,4	292,4	307,2	105,1
Trajni travniki in pašniki	26.189,7	27.531,1	29.814,1	32.527,1	34.595,8	34.653,3	35.494,2	37.606,7	38.700,5	40.027,5	39.891,9	40.926,7	42.052,2	102,7
Trajni nasadi, od tega:	1.169,1	1.234,0	1.499,3	1.754,0	1.909,8	2.176,1	2.384,1	2.673,4	2.877,8	3.090,4	3.232,5	3.597,0	3.589,1	99,8
sadovnjaki	793,1	855,1	988,4	1.144,3	1.260,1	1.466,1	1.608,0	1.869,7	1.962,1	2.106,1	2.172,6	2.421,6	2.307,2	95,3
vinogradi	296,9	287,2	324,1	401,3	421,8	495,2	536,1	561,1	657,0	705,8	778,0	864,3	955,8	110,6
oljčniki	76,6	91,6	184,5	208,3	226,2	214,1	240,1	242,6	258,7	278,3	281,4	310,6	325,9	104,9
drevesnice, trsnice in matičnjaki	2,4	0,0	2,3	0,0	1,7	0,8	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6	0,4	0,3	68,3
Kmetijska zemljišča, z ekološkim certifikatom (ha)	25.056,1	27.448,3	28.806,6	30.040,6	33.536,4	32.488,3	36.352,6	40.348,7	41.668,9	44.455,4	43.500,1	44.760,5	42.181,0	94,2
Njive in vrtovi, od tega:	2.557,0	2.771,9	2.871,5	3.257,0	3.817,7	3.893,7	4.374,6	5.076,4	5.415,9	5.617,6	5.628,3	5.734,5	5.728,1	99,9
zelenjadnice in jagode	109,7	115,9	135,3	176,0	169,8	224,5	229,4	195,5	217,6	250,4	247,6	262,8	260,1	99,0
Trajni travniki in pašniki	21.668,2	23.793,9	24.968,2	25.610,6	28.437,1	27.183,1	30.284,1	33.405,1	34.052,4	36.385,0	35.273,9	36.066,8	33.550,2	93,0
Trajni nasadi, od tega:	830,9	882,4	966,9	1.173,0	1.281,6	1.411,5	1.693,9	1.867,2	2.200,5	2.452,9	2.598,0	2.959,2	2.902,8	98,1
sadovnjaki	647,0	707,7	745,3	848,9	926,8	989,1	1.166,4	1.337,5	1.520,7	1.672,2	1.819,5	2.087,7	1.967,1	94,2
vinogradi	149,6	131,8	158,8	248,2	261,2	272,2	342,4	337,9	462,2	548,3	545,3	625,0	654,5	104,7
oljčniki	32,0	42,9	60,5	75,8	92,0	149,9	185,1	191,9	217,6	232,4	233,1	246,1	280,9	114,1
drevesnice, trsnice in matičnjaki	2,3	0,0	2,3	0,0	1,7	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,3	68,3
Kmetijska zemljišča, v preusmeritvi (ha)	5.632,5	4.700,5	6.294,1	8.623,9	7.700,8	9.700,2	7.226,2	5.873,7	6.179,4	5.182,9	6.303,4	7.065,8	11.020,7	156,0
Njive in vrtovi, od tega:	772,7	611,7	915,7	1.126,5	913,9	1.465,4	1.325,9	865,9	854,1	902,8	1.050,8	1.568,0	1.832,3	116,9
zelenjadnice in jagode	12,7	35,2	48,3	56,6	44,7	56,6	37,6	31,6	27,6	57,2	34,8	29,6	47,1	159,1
Trajni travniki in pašniki	4.521,6	3.737,2	4.845,9	6.916,5	6.158,8	7.470,2	5.210,1	4.201,6	4.648,0	3.642,6	4.618,1	4.859,9	8.502,1	174,9
Trajni nasadi, od tega:	338,2	351,5	532,5	581,0	628,1	764,7	690,2	806,2	677,3	637,3	634,6	637,9	686,3	107,6
sadovnjaki	146,1	147,4	243,1	295,4	333,3	477,0	441,6	532,3	441,4	433,9	353,1	334,0	340,0	101,8
vinogradi	147,4	155,4	165,3	153,1	160,6	222,9	193,7	223,2	194,9	157,5	232,7	239,3	301,3	125,9
oljčniki	44,6	48,7	124,1	132,5	134,2	64,2	55,0	50,7	41,0	45,9	48,2	64,6	45,0	69,7
drevesnice, trsnice in matičnjaki	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6	0,0	0,0	

* V letu 2021 korigirani podatki za leto 2020

Vir: SURS (MKGP)

Priloga 55: Pridelava ekoloških rastlinskih pridelkov, po pomembnejših skupinah kmetijskih kultur (t); 2012–2022

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	2021	2022	Indeks 2022/21
Žita za zrnje, od tega:	2.861,9	2.942,8	3.929,3	3.386,4	4.725,2	4.848,9	5.492,4	5.628,9	5.622,1	5.865,8	6.041,4	103,0
pšenica in pira	649,3	614,0	1.314,5	1.205,1	1.460,5	1.676,2	1.602,3	1.769,6	1.716,0	2.045,8	2.291,1	112,0
ječmen	409,0	427,6	561,3	460,7	865,6	744,2	815,1	858,5	943,2	812,5	1.008,1	124,1
oves	256,1	413,6	396,2	446,8	358,4	514,6	653,9	846,0	638,5	622,5	513,6	82,5
koruza za zrnje	653,7	586,1	1.005,5	544,2	1.264,4	867,7	1.048,2	1.109,2	1.227,0	1.362,8	1.477,0	108,4
Stročnice za suho zrnje	-	-	38,1	73,6	105,6	201,3	114,6	105,5	95,1	120,0	161,0	134,1
Korenovke in gomoljnice, od tega:	1.114,6	1.184,8	1.579,1	1.611,3	1.622,2	1.767,9	1.823,6	1.626,3	1.831,3	1.509,8	1.588,4	105,2
krompir	1.018,2	1.069,5	1.402,2	1.392,6	1.471,1	1.566,5	1.547,2	1.385,3	1.632,3	1.335,9	1.487,8	111,4
Industrijske rastline, od tega:	184,0	124,7	155,8	216,5	88,3	426,7	334,6	306,0	609,3	479,5	994,5	207,4
oljnice	157,8	86,6	130,3	182,1	76,4	382,2	266,6	257,7	412,1	393,2	470,4	119,6
Zelena krma z njiv, od tega:	5.643,0	6.300,9	10.857,1	9.356,7	12.124,0	14.297,7	19.408,4	18.550,6	16.609,5	17.568,1	20.055,8	114,2
silazna koruza	349,0	201,5	514,2	954,7	1.155,8	2.307,5	2.811,1	2.406,4	2.237,9	1.434,0	2.118,3	147,7
začasno travinje na njivah	1.262,4	1.367,4	1.892,3	2.275,8	4.059,3	4.355,5	4.823,1	5.832,6	7.326,2	8.670,7	9.991,1	115,2
Zelenjadnice, melone in jagode, od tega:	712,6	1.232,9	1.437,7	1.600,9	1.770,5	1.515,9	1.834,2	1.795,4	1.700,2	1.963,3	1.989,0	101,3
zelenjadnice in melone	701,6	1.217,6	1.410,7	1.573,1	1.746,3	1.478,0	1.780,0	1.739,9	1.641,2	1.906,2	1.924,2	100,9
jagode	10,9	15,3	27,0	27,8	24,2	37,9	54,2	55,4	59,1	57,0	64,8	113,6
Sadje, brez jagod	1.207,3	1.817,2	1.845,3	2.744,5	1.937,2	895,4	5.020,8	1.520,9	7.430,9	1.327,1	4.341,5	327,1
Oljke	100,0	210,1	175,9	340,1	417,9	423,1	552,4	421,4	659,0	314,9	626,9	199,1
Grozdje	570,5	816,0	964,0	1.208,0	1.017,4	1.312,3	1.505,0	2.203,3	1.914,2	2.034,2	2.141,0	105,2
Trajno travinje (seno)	56.142,3	64.210,8	75.477,0	48.571,7	50.936,5	50.483,5	59.332,5	101.950,4	102.055,3	98.818,3	114.834,7	116,2

* V letu 2021 korigirani podatki za leto 2020

Vir: SURS (MKGP)

Priloga 56: Število živali v ekološki reji po vrstah živali; 2010–2022

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	2021	2022	Indeks 2022/21
Govedo	20.623	22.915	22.977	25.168	27.359	30.592	33.397	35.095	35.751	37.126	37.904	38.836	39.583	101,9
Prašiči	2.367	2.219	2.485	2.798	3.135	3.345	3.648	3.793	3.203	3.252	2.992	3.099	3.185	102,8
Drobnica, od tega:	43.654	40.588	41.081	40.101	42.238	41.654	42.698	44.030	41.927	42.310	38.240	40.580	40.766	100,5
ovce	37.529	35.352	35.383	34.234	35.790	35.193	35.841	36.981	35.071	35.225	31.695	33.822	34.188	101,1
koze	6.125	5.236	5.698	5.867	6.448	6.461	6.857	7.049	6.856	7.085	6.545	6.758	6.578	97,3
Perutnina	27.751	29.558	52.757	54.757	71.537	71.618	101.340	104.940	93.145	96.641	87.972	82.882	67.165	81,0
Kopitarji	3.081	2.981	3.262	3.544	3.846	3.878	4.093	4.089	4.054	4.095	3.857	3.790	3.797	100,2
Kunci	185	1.014	1.402	1.436	1.694	1.598	1.849	1.640	1.317	1.131	902	750	610	81,3
Ostalo (divjad)	290	1.546	1.616	1.737	1.896	1.973	1.984	2.092	2.271	2.465	2.508	2.478	2.542	102,6
Čebele (število panjev)	1.342	1.646	1.598	1.803	1.631	1.400	1.814	2.182	2.863	3.245	3.272	3.460	3.575	103,3

* V letu 2021 korigirani podatki za leto 2020

Vir: SURS (MKGP)

Priloga 57: Prireja ekoloških proizvodov živalskega izvora, po kategorijah proizvodov; 2012–2022

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	2021	2022	Indeks 2022/21
Meso, skupaj, od tega (t):	294,6	177,3	200,1	151,6	323,9	326,7	410,2	330,2	308,7	457,4	543,3	118,8
goveje meso	267,9	156,5	177,4	128,1	260,2	275,1	350,1	278,4	260,1	407,6	481,6	118,1
prašičje meso	3,8	10,6	5,1	9,9	5,5	21,0	25,0	23,9	18,5	22,6	38,5	170,0
ovčje meso	4,3	3,0	1,9	3,3	1,9	3,3	2,0	0,3	2,2	1,5	3,3	217,8
kozje meso	0,2	1,3	0,1	0,5	0,4	0,3	0,1	0,4	0,0	0,0	0,5	
perutninsko meso	16,6	12,7	13,6	2,0	38,2	25,5	32,8	27,1	27,5	25,2	19,2	76,3
Mleko, od tega (t):	4.829,8	5.395,0	5.626,4	6.036,2	7.127,8	6.050,9	7.186,7	7.739,6	7.714,8	8.236,3	9.817,7	119,2
kravje mleko	4.590,7	5.122,4	5.416,2	5.832,0	6.864,4	5.714,1	6.867,6	7.347,7	7.307,2	7.842,8	9.456,5	120,6
ovčje mleko	117,2	128,3	104,4	85,6	124,4	178,1	180,7	188,1	193,0	173,3	152,0	87,7
kozje mleko	121,8	144,4	105,8	118,6	139,0	158,8	138,5	203,8	214,5	220,2	209,1	95,0
Med (t)	21,4	45,0	20,3	21,8	21,2	31,3	43,9	42,0	34,1	32,2	55,7	173,1
Konsumna jajca (v 1000 kos)	3.654	4.138	4.641	6.314	6.936	8.657	10.869	11.705	13.316	12.547	11.323	90,2

* V letu 2021 korigirani podatki za leto 2020

Vir: SURS (MKGP)

RAZISKOVALNI PROJEKTI S PODROČJA KMETIJSTVA IN ŽIVILSTVA

Priloga 58: Raziskovalni projekti s področja kmetijstva in živilstva, ki jih je v letu 2022 financiralo MKGP

Aplikativni in razvojni projekti

1. L4-2624 VIR TROTOV TER NJIHOV DOPRINOS K GENETSKEMU NAPREDKU PRI MEDONOSNI ČEBELI (akronim: SimTROT), Kmetijski inštitut Slovenije, nosilec Janez Prešern, skupna vrednost projekta v letu 2023: 95.462,67 EUR, delež MKGP: 17 % (16.664,16 EUR).
2. L4-2625 CELOVITO UPRAVLJANJE MALIH UKREPOV ZA ZADRŽEVANJE VODE IN PREPREČEVANJE EROZIJE TAL V KMETIJSKIH POVODJIH (akronim: CeVoTak), Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nosilec Marina Pintar, skupna vrednost projekta v letu 2023: 95.462,67 EUR, delež MKGP: 17 % (16.664,16 EUR).
3. L7-2632 NANOPORE VISOKOZMOGLJIVO SEKVENCIRANJE MIKROBNIH GENOMOV ZA RAZREŠITEV EPIDEMIOLOŠKIH IN DIAGNOSTIČNIH VPRAŠANJ V RASTLINSKI PATOLOGIJI, Nacionalni inštitut za biologijo, nosilec Maja Ravnikar, skupna vrednost projekta v letu 2023: 91.253,29 EUR, delež MKGP: 13 % (12.666,43 EUR).
4. L4-3178 RAZVOJ IN OPTIMIZACIJA NEKEMIČNIH NAČINOV ZATIRANJA RASTLINSKIH ŠKODLJIVCEV Z NAMENOM NJIHOVE IMPLEMENTACIJE V SISTEME TRAJNOSTNEGA KMETIJSTVA, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nosilec Stanislav Trdan, skupna vrednost projekta v letu 2023: 149.578,45 EUR, delež MKGP: 22 % (33.339,49 EUR).
5. L4-3179 ODKRIVANJE IN Z VODO POVEZANA EPIDEMIOLOGIJA PORAJAJOČIH SE TOBAMOVIRUSOV, KI OKUŽUJEJO KMETIJSKE RASTLINE, Nacionalni inštitut za biologijo, nosilec Nataša Mehle, skupna vrednost projekta v letu 2023: 136.171,88 EUR, delež MKGP: 14 % (20.000,00 EUR).
6. L7-4568 AVTENTIČNI PRODUKTI VIŠJE KAKOVOSTI IN TRAJNOSTNA PRAŠIČJEREJA, Kmetijski inštitut Slovenije, nosilec Marjeta Čandek Potokar, skupna vrednost projekta v letu 2023: 116.453,33 EUR, delež MKGP: 6 % (8.000,00 EUR).
7. L4-4554 PREUČEVANJE SINERGIZMA MED RAZLIČNIMI OKOLJSKO SPREJEMLJIVIMI NAČINI ZATIRANJA ŠKODLJIVCEV POLJŠČIN IN VRTNIN, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nosilec Stanislav Trdan, skupna vrednost projekta v letu 2023: 108.453,33 EUR, delež MKGP: 0,00 EUR.
8. L7-50154 PRILOŽNOSTI ZA POVEČANJE UŽIVANJA LOKALNEGA SADJA IN ZELENJAVE MED PREBIVALCI SLOVENIJE, Inštitut za nutricionistiko, nosilec Anita Kušar, skupna vrednost projekta v letu 2023: 25.019,94 EUR, delež MKGP: 0,00 EUR.
9. L4-50141 POREKLO VINA: GEO-KLIMATSKI, MIKROBIOLOŠKI ALI ČLOVEŠKI KONSTRUKT? PRIMER SLOVENSKE MODRIH FRANKINJ, Kmetijski inštitut Slovenije, nosilec Katja Kušar, skupna vrednost v letu 2023: 25.019,94 EUR, delež MKGP: 0,00 EUR.
10. L7-50153 ZGODNJE ZAZNAVANJE IN UPRAVLJANJE Z BOLEZNIMI VINSKE TRTE (RESENS-VITIS), Kmetijski inštitut Slovenije, nosilec Saša Širca, skupna vrednost projekta v letu 2023: 24.993,36 EUR, delež MKGP: 0,00 EUR.
11. L4-50142 EMULGATORJI KOT ALTERNATIVA TRAJNOSTNI PRIDELAVI PRILAGOJENA SREDSTVA ZA REDČENJE PLODIČEV JABLANE, Kmetijski inštitut Slovenije, nosilec Matej Stopar, skupna vrednost projekta v letu 2023: 24.993,36 EUR, delež MKGP: 0,00 EUR.

Ciljni raziskovalni program

Ciljni raziskovalni program »Zagotovimo.si hrano za jutri« v letu 2020

1. V4-2001 MOŽNOST IZBOLJŠANJA PRODUKTIVNOSTI IN ZMANJŠANJA ODVISNOSTI OD UPORABE KEMIČNIH FUNGICIDOV V KMETIJSTVU Z UPORABO PLINSKE PLAZME, Inštitut Jožef Štefan, nosilec projekta: Ita Junkar, skupna vrednost projekta v letu 2023: 42.156,00 EUR, delež MKGP: 63 % (26.600,00 EUR)
2. V4-2002 OBVLADOVANJE MARMORIRANE SMRDLJIVKE V SLOVENIJI, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nosilec projekta: Stanislav Trdan, skupna vrednost projekta v letu 2023: 51.605,00 EUR, delež MKGP: 66 % (34.070,00 EUR)
3. V4-2003 Q-ENTRY - VPELJAVA HITRIH TESTOV ZA IDENTIFIKACIJO KARANTENSKIH ŠKODLJIVIH ORGANIZMOV, POVZROČITELJEV BOLEZNI IN POŠKODB NA RASTLINAH, Nacionalni inštitut za biologijo, nosilec projekta: Tanja Dreo, skupna vrednost projekta v letu 2023: 27.198,00 EUR, delež MKGP: 59 % (16.261,00 EUR)
4. V4-2004 OBVLADOVANJE OKUŽB Z BAKTERIJO S. INFANTIS V REJAH PIŠČANCEV BROJLERJEV, Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, nosilec projekta: Olga Zorman Rojs, skupna vrednost projekta v letu 2023: 42.205,00 EUR, delež MKGP: 63 % (26.649,00 EUR)

5. V4-2005 STRATEŠKI PRISTOPI ZA IZBOLJŠANJE ZDRAVSTVENEGA STANJA IN PLODNOSTI DROBNICE, Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, nosilec projekta: Janko Mrkun, skupna vrednost projekta v letu 2023: 51.601,76 EUR, delež MKGP: 66 % (34.066,76 EUR)
6. V4-2006 ANALIZA SEMENARSTVA ZELENJADNIC V SLOVENIJI IN VZPOSTAVITEV SEMENARJENJA HIBRIDNIH IN NEHIBRIDNIH SORT NA MODELU ZELJA (BRASSICA OLERACEA VAR. CAPITATA L.), Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nosilec projekta: Katarina Rudolf Piliš, skupna vrednost projekta v letu 2023: 29.373,00 EUR, delež MKGP: 60 % (17.776,00 EUR)
7. V4-2007 RAZVOJ METOD IN VZPOSTAVITEV SISTEMOV URADNEGA PREIZKUŠANJA EKOLOŠKIH SORT IN HETEROGENEGA MATERIALA IZBRANIH POLJŠČIN IN ZELENJADNIC, Kmetijski inštitut Slovenije, nosilec projekta: Vladimir Meglič, skupna vrednost projekta v letu 2023: 31.509,00 EUR, delež MKGP: 61 % (19.252,00 EUR)
8. V2-2009 OPTIMIZACIJA PRISTOPOV ZA TRAJNOSTNO PRIDELAVO HRANE IN VEČJI DELEŽ LOKALNO PRIDELANE HRANE, Univerza v Mariboru, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, nosilec projekta: Zorka Novak Pintarič, skupna vrednost projekta v letu 2023: 29.126,00 EUR, delež MKGP: 53 % (15.550,00 EUR)
9. V4-2010 VREDNOTENJE VERIG PRESKRBE S HRANO Z DODANO VREDNOSTJO Z NAMENOM IDENTIFIKACIJE VRZELI IN IZDELAVE PRIPOROČIL ZA NADALJNJI RAZVOJ V SLOVENIJI, Univerza v Mariboru, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, nosilec projekta: Jernej Prišenk, skupna vrednost projekta v letu 2023: 35.786,54 EUR, delež MKGP: 62 % (22.210,54 EUR)
10. V4-2020 PRISTOPI IN VREDNOTENJE USPEŠNOSTI PRENOSA ZNANJA NA PODROČJU VARSTVA OKOLJA IN NARAVE V KMETIJSTVU, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nosilec projekta: Luka Juvančič, skupna vrednost projekta v letu 2023: 29.373,00 EUR, delež MKGP: 60 % (17.776,00 EUR)
11. V4-2021 ZASNOVA, TESTIRANJE IN PRIPRAVA REZULTATSKO USMERJENEGA KMETIJSKO-OKOLJSKEGA UKREPA "PISAN TRAVNIK" NA NARAVOVARSTVENO POMEMBNIH (NVP) TRAVIŠČIH V SLOVENIJI, Univerza v Mariboru, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, nosilec projekta: Mitja Kaligarič, skupna vrednost projekta v letu 2023: 29.126,00 EUR, delež MKGP: 53 % (15.550,00 EUR)
12. V4-2022 ZMANJŠANJE EMISIJ TOPLOGREDNIH PLINOV IN POVEČANJE VEZAVE C V TLA Z OHRANITVENO OBDELAVO TAL (akronim "REC-TILL"), Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nosilec: Marjetka Suhadolc, skupna vrednost projekta v letu 2023: 46.322,00 EUR, delež MKGP: 64 % (30.107,00 EUR)
13. V4-2024 REJA DOMAČIH ŽIVALI Z NADGRADNJO DOBROBITI ŽIVALI V SKLADU Z DRUŽBENIMI ZAHTEVAMI, Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, nosilec projekta: Alenka Dovč, skupna vrednost projekta v letu 2023: 48.518,00 EUR, delež MKGP: 65 % (31.643,00 EUR)

Ciljni raziskovalni program »Zagotovimo.si hrano za jutri« v letu 2020-II

1. V4-2039 OCENA TVEGANJA VNOSA VIRUSA AFRIŠKE PRAŠIČJE KUGE V REJE PRAŠIČEV, Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, nosilec projekta: Marina Štukelj, skupna vrednost projekta v letu 2023: 9.000,00 EUR, delež MKGP: 55 % (5.000,00 EUR)
2. V6-2041 MEDGENERACIJSKO SOŽITJE NA PODEŽELJU, RAZVOJ SOCIALNE INFRASTRUKTURE ZA PREPREČEVANJE SOCIALNE IZKLJUČENOSTI TER BLAŽITEV SOCIALNIH PRITISKOV NA PODEŽELJU, ZAVOD INRISK, nosilec projekta: David Bogataj, skupna vrednost projekta v letu 2023: 9.000,00 EUR, delež MKGP: 55 % (5.000,00 EUR)

Ciljni raziskovalni program »CRP 2021«

1. V5-2135 PRENOVA REGIONALNE RAZDELITVE KRAJINSKIH TIPOV IN IZJEMNIH KRAJIN V SLOVENIJI TER NJIHOVA DIGITALIZACIJA, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nosilec projekta: Mojca Golobič, skupna vrednost projekta v letu 2023: 24.000,00 EUR, delež MKGP: 16 % (4.000,00 EUR)
2. V1-2139 RAZISKAVE ZA OPREDELITEV IN PREPREČEVANJE OBREMENJEVANJA VODOZBIRNEGA ZALEDJJA JELŠEVNIŠČICE IN OTOVCA, S POSEBNIM OZIROM NA HABITAT ČRNE ČLOVEŠKE RIBICE (HAČLORI), Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, nosilec projekta: Metka Petrič, skupna vrednost projekta v letu 2023: 26.000,00 EUR, delež MKGP: 30 % (8.000,00 EUR)
3. V5-2154 RAZVOJ IN PREDLOG IMPLEMENTACIJE INSTRUMENTA ZA DOSEGANJE USKLAJENOSTI RESORNIH OZIROMA RAZVOJNIH POLITIK S STRATEGIJO PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE (TIA-SI), Univerza v Ljubljani, nosilec projekta: Naja Marot, skupna vrednost projekta v letu 2023: 19.000,00 EUR, delež MKGP: 21 % (4.000,00 EUR)

Ciljni raziskovalni program »Naša hrana, podeželje in naravni viri« v letu 2023

1. V4-2201 MODELIRANJE PREHRANSKIH POTREB IN UČINKOVITOSTI KRMLJENJA PRAŠIČEV TER OCENA KAKOVOSTI MESA GLEDE NA NAČIN REJE, Kmetijski inštitut Slovenije, nosilec projekta: Marjeta Čandek Potokar, skupna vrednost v letu 2023: 90.404,00 EUR, delež MKGP: 53 % (48.300,00 EUR)
2. V4-2202 SMERNICE ZA PRILAGODITEV PRIDELAVE GROZDJA IN VINA PODNEBNIM SPREMEMBAM IN ZAHTEVAM TRGA, Kmetijski inštitut Slovenije, nosilec projekta: Franc Čuš, skupna vrednost v letu 2023: 94.486,00 EUR, delež MKGP: 51 % (48.750,00 EUR)

3. V4-2203 VREDNOTENJE GENOTIPOV IN VZGOJA DRUŽIN KRIŽANJ ZA PROUČEVANJE ODPORNOSTI HMELJA HUMULUS LUPULUS L. NA HUDO VIROIDNO ZAKRNELOST HMELJA, Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije, nosilec projekta: Andreja Čerenak, skupna vrednost v letu 2023: 55.409,00 EUR, delež MKGP: 54 % (30.000,00 EUR)
4. V4-2204 TEHNOLOGIJE TRSNIČARSKE PRIDELAVE Z INOVATIVNIMI REŠITVAMI ZA KREPITEV ODPORNOSTI TRAJNOSTNEGA VINOGRADNIŠTVA, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nosilec projekta: Denis Rusjan, skupna vrednost v letu 2023: 65.490,00 EUR, delež MKGP: 53 % (35.000,00 EUR)
5. V1-2205 VPLIV OKOLJSKEGA STRESA NA ZDRAVJE IN PRIRASTEK ŠKOLJK TER IZBOLJŠAVE VZREJNIH PRAKS ZARADI MIKROPLASTIKE IN PODNEBNIH SPREMENB, Nacionalni inštitut za biologijo, nosilec projekta: Andreja Ramšak, skupna vrednost v letu 2023: 65.490,00 EUR, delež MKGP: 53 % (35.000,00 EUR)
6. V4-2206 IZGRADNJA TEORETIČNEGA MODELA ZA GRADNJO CENE KMETIJSKIH IN ŽIVILSKIH PROIZVODOV V VERIGAH PRESKRBE S HRANO V SLOVENIJI, Univerza v Mariboru, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, nosilec projekta: Jernej Prišenk, skupna vrednost projekta v letu 2023: 62.990,00 EUR, delež MKGP: 51 % (32.500,00 EUR)
7. V4-2207 MOŽNOSTI RAZVOJA ZELIŠČARSTVA V SLOVENIJI, Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije, vodja projekta: Barbara Čeh, skupna vrednost projekta v letu 2023: 62.990,00 EUR, delež MKGP: 51 % (32.500,00 EUR)
8. V4-2208 KROŽNE TEHNOLOŠKE ZASNOVE IN POSLOVNI MODELI V SLOVENSKEM KMETIJSTVU, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, vodja projekta: Luka Juvančič, skupna vrednost projekta v letu 2023: 55.409,00 EUR, delež MKGP: 54 % (30.000,00 EUR)
9. V4-2210 NAČINI IN MOŽNOSTI UPORABE ŽIVIL, KI NISO VEČ NAMENJENA PREHRANI LJUDI KOT ALTERNATIVNIH KRMIL ZA REJNE IN DRUŽNE ŽIVALI, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, vodja projekta: Janez Salobir, skupna vrednost projekta v letu 2023: 59.490,00 EUR, delež MKGP: 48 % (29.000,00 EUR)
10. V1-2213 GEOCOOL FOOD - HLADNO SKLADIŠČENJE HRANE Z RABO PLITVE GEOTERMALNE ENERGIJE, Geološki zavod Slovenije, vodja projekta: Nina Rman, skupna vrednost projekta v letu 2023: 53.715,00 EUR, delež MKGP: 55 % (30.000,00 EUR)
11. V4-2214 INPUTI V EKOLOŠKEM KMETIJSTVU, Univerza v Mariboru, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, vodja projekta: Martina Bavec, skupna vrednost projekta v letu 2023: 58.104,00 EUR, delež MKGP: 53 % (31.000,00 EUR)
12. V4-2215 SINTEZA IN PROSTORSKA OPREDELITEV PODATKOV KMETIJSKE IN OKOLJSKE KAKOVOSTI TAL ZA IZVAJANJE RESOLUCIJE "NAŠA HRANA PODEŽELJE IN NARAVNI VIRI PO 2021" IN STRATEŠKEGA NAČRTA, Kmetijski inštitut Slovenije, vodja projekta: Borut Vrščaj, skupna vrednost projekta v letu 2023: 65.490,00 EUR, delež MKGP: 53 % (35.000,00 EUR)
13. V4-2216 OHRANJANJE IN IZBOLJŠANJE PROIZVODNEGA POTENCIALA TAL ZA TRAJNOSTNO PRIDELAVO OLJK (GO-TO S-OIL), Znanstveno-raziskovalno središče Koper, vodja projekta: Maja Podgornik, skupna vrednost projekta v letu 2023: 55.409,00 EUR, delež MKGP: 54 % (30.000,00 EUR)
14. V4-2217 PRENOVA SISTEMA UPRAVLJANJA Z DRŽAVNIMI KMETIJSKIMI ZEMLJIŠČI, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, vodja projekta: Andrej Udovč, skupna vrednost projekta v letu 2023: 85.736,00 EUR, delež MKGP: 46 % (40.000,00 EUR)
15. V4-2221 STROKOVNA IZHODIŠČA ZA MONITORING IZBRANIH ORGANIZMOV NADZEMNE IN PODZEMNE BIOTE V KMETIJSKI KRAJINI ZA SPREMLJANJE UČINKOVITOSTI NARAVOVARSTVENIH UKREPOV SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE, Kmetijski inštitut Slovenije, vodja projekta: Robert Leskovšek, skupna vrednost projekta v letu 2023: 55.409,00 EUR, delež MKGP: 54 % (30.000,00 EUR)
16. V4-2224 NAČINI ODVZEMA VZORCEV PRI PREPOVEDANIH VRSTAH PROSTOŽIVEČIH ŽIVALI IN RAZVOJ MOLEKULARNIH ORODIJ ZA ZAGOTAVLJANJE SLEDLJIVOSTI Z IDENTIFIKACIJO IN DEPONIRANJEM GENSKEGA MATERIALA, Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, vodja projekta: Alenka Dovč, skupna vrednost projekta v letu 2023: 52.509,00 EUR, delež MKGP: 51 % (27.100,00 EUR)
17. V4-2225 UKREPI ZA PREPREČEVANJE NADALJNEGA ŠIRJENJA ZLATE TRSNE RUMENICE, Nacionalni inštitut za biologijo, vodja projekta: Nataša Mehle, skupna vrednost projekta v letu 2023: 91.348,00 EUR, delež MKGP: 53 % (49.000,00 EUR)
18. V4-2226 UKREPI ZA ZMANJŠANJE RABE KEMIČNIH FFS V VINOGRADNIŠTVU, Univerza v Mariboru, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, vodja projekta: Mario Lešnik, skupna vrednost projekta v letu 2023: 36.939,00 EUR, delež MKGP: 54 % (20.000,00 EUR)
19. V4-2227 RAZVOJ MULTIMETODE ZA UGOTAVLJANJE OSTANKOV PREPOVEDANIH ZDRAVIL V ŽIVILIH, Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, vodja projekta: Andrej Kirbiš, skupna vrednost projekta v letu 2023: 42.327,00 EUR, delež MKGP: 51 % (22.000,00 EUR)
20. V1-2228 PREPOZNAVANJE RASTLINSKIH IN ŽIVALSKIH VRST V PREHRANSKI VERIGI S POMOČJO DNA BARKODIRANJA IN METABARKODIRANJA, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, vodja projekta: Tomaž Skrbinšek, skupna vrednost projekta v letu 2023: 53.562,00 EUR, delež MKGP: 54 % (29.000,00 EUR)

21. V5-2229 PODPORA NA DEJSTVIH UTEMELJENI KMETIJSKI POLITIKI V SLOVENIJI: KREPITEV OSNOVNEGA FADN IN PODPORA PRI PREHODU V FSDN, Kmetijski inštitut Slovenije, vodja projekta: Maja Kožar, skupna vrednost projekta v letu 2023: 52.409,00 EUR, delež MKGP: 51 % (27.000,00 EUR)
22. V4-2230 RAZVOJ IN UVAJANJE DIGITALNIH ORODIJ ZA PODPORO V PRIDELAVI SADJA, Univerza v Mariboru, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, vodja projekta: Tatjana Unuk, skupna vrednost projekta v letu 2023: 89.501,00 EUR, delež MKGP: 53 % (48.000,00 EUR)

Ciljni raziskovalni program »CRP 2022« v letu 2022

1. V4-2263 DIGITALIZACIJA TERROIRJEV SLOVENSkih VINOGRADOV, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, vodja projekta: Klemen Lisjak, skupna vrednost projekta v letu 2023: 37.625,00 EUR, delež MKGP: 53 % (20.000,00 EUR)

Ciljni raziskovalni program »CRP 2022« v letu 2023

1. V4-2381 STIČIŠČE ZNANJ ZA ZELENO, TRAJNOSTNO IN INOVATIVNO SREDOZEMSKO KMETIJSTVO - MED-STI-K, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, vodja projekta: Maja Podgornik, skupna vrednost projekta v letu 2023: 11.881,00 EUR, delež MKGP: 0,00 EUR.

Mednarodni raziskovalni projekti

ERA NET CORE ORGANIC COFUND 3. razpis

1. DIVERSILIENCE - RAZNOLIKOST EKOLOŠKE RASTLINSKE PRIDELAVE ZA POVEČANJE ODPORNOSTI, Kmetijski inštitut Slovenije, nacionalni nosilec: Vladimir Meglič, celotna vrednost projekta: 48.000,00 EUR, sredstva MKGP v letu 2023: 13.400,00 EUR
2. ROAM-FREE - ODPORNE ŽIVALI V TRAJNOSTNIH MEŠANIH SISTEMIH PROSTE REJE, Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, nosilec Marina Štukelj, celotna vrednost projekta: 100.000,00 EUR, sredstva MKGP v letu 2023: 26.819,97 EUR

EJP SOIL

1. EJP SOIL Krovna pogodba o financiranju partnerjev slovenskega konzorcija v Evropskem skupnem programu za upravljanje s tlemi v kmetijstvu (EJP SOIL), Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nacionalni nosilec Helena Grčman, celotna vrednost projekta: 55.533,63 EUR, sredstva MKGP v letu 2023: 20.469,12 EUR

EJP SOIL 3. delovni sklop 1. razpis

1. CarboSeq - POTENCIAL KMETIJSKIH TAL V EVROPI ZA VEZAVO ORGANSKEGA OGLJIKA, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nosilec Marjetka Suhadolc, celotna vrednost projekta: 44.161,00 EUR, sredstva MKGP v letu 2023: 6.000,00 EUR.
2. SOMMIT – TRAJNOSTNO UPRAVLJANJE S TALNO ORGANSKO SNOVJO: KOMPROMIS MED SEKVESTRACIJO C IN IZGUBAMI DUŠIKOVEGA OKSIDA, METANA IN NITRATOV, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nosilec Rok Mihelič, celotna vrednost projekta: 163.751,00 EUR, sredstva MKGP v letu 2023: 27.000,00 EUR
3. SCALE - UPRAVLJANJE POVEZLJIVOSTI SEDIMENTOV V KMETIJSKI KRAJINI ZA ZMANJŠEVANJE UČINKOV VODNE EROZIJE, Kmetijski inštitut Slovenije, nosilec Borut Vrščaj, celotna vrednost projekta: 52.000,00, sredstva MKGP v letu 2023: 7.000,00 EUR

EJP SOIL 3. delovni sklop 2. razpis

1. EnergyLink - POVEZOVANJE PESTROSTI POSEVKOV Z ALOKACIJO MIKROBNE ENERGIJE IN VEZAVO ORGANSKEGA OGLJIKA V TLEH, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nosilec Marjetka Suhadolc, celotna vrednost projekta: 25.563,00 EUR, sredstva MKGP v letu 2023: 4.116,00 EUR
2. MINOTAUR - MODELIRANJE IN KARTIRANJE BIODIVERZITETE IN FUNKCIJ TAL PO VSEJ EVROPI, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, nosilec Marjetka Suhadolc, celotna vrednost projekta: 25.376,00 EUR, sredstva MKGP v letu 2023: 2.769,55 EUR
3. ProbeField - NOV PROTOKOL ZA ROBUSTNO SPREMLJANJE ZALOG OGLJIKA IN LASTNOSTI TAL NA PODLAGI PROKSIMALNIH SENZORJEV IN OBSTOJEČIH SPEKTRALNIH KNJIŽNIC TAL, Univerza v Mariboru, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, nosilec Denis Stanjko, celotna vrednost projekta: 8.749,00 EUR, sredstva MKGP v letu 2023: 2.425,36 EUR

Obzorje 2020 CSA - koordinacijski in podporni ukrep

1. BIOEAST'S UP - SPODBUJANJE TRAJNOSTNEGA IN KROŽNEGA BIOGOSPODARSTVA V DRŽAVAH SREDNJE IN VZHODNE EVROPE (ID: 862699, 2019), koordinator projekta: OKOLOGIAI MEZOGAZDASAGI KUTATOINTEZET KOZHASZNU NONPROFIT KFT (HU), celotna vrednost projekta 3.499.534,54 EUR, od tega za MKGP: 107.025,00 EUR; sredstva MKGP v letu 2023: 20.637,82 EUR
2. ModernAKIS - POSODOBITEV KMETIJSTVA S POMOČJO UČINKOVITEJŠIH IN USPEŠNEJŠIH SISTEMOV KMETIJSKEGA ZNANJA IN INOVACIJ, koordinator projekta: LANDLICHES FORTBILDUNGSINSTITUT OSTERREICH, KURZ LFI (AT), celotna vrednost projekta 9.999.481,25 EUR, od tega za MKGP: 156.675,00 EUR; sredstva MKGP v letu 2023: 2.390,82 EUR.

GOZDARSTVO**Priloga 59: Površine gozdov po gozdnogospodarskih območjih glede na gozdnogospodarski načrt in lastniška struktura (ha); 2023**

GGO	Lastništvo			Gozdovi, SKUPAJ	Druga gozda zemljišča
	Država	Zasebniki	Lokalna skupnost		
Tolmin	33.828	99.147	15.929	148.904	4.194
Bled	9.391	53.430	478	63.299	6.141
Kranj	6.503	63.449	1.074	71.025	1.394
Ljubljana	13.517	130.097	680	144.294	1.581
Postojna	30.613	47.990	532	79.135	221
Kočevje	47.620	40.720	4.704	93.044	289
Novo mesto	22.566	74.494	1.133	98.193	351
Brežice	9.205	60.256	378	69.839	458
Celje	11.808	62.544	687	75.039	371
Nazarje	1.624	46.370	64	48.058	1.141
Slovenj Gradec	16.474	44.244	0	60.719	442
Maribor	19.420	76.417	147	95.984	308
Murska Sobota	8.149	31.680	309	40.137	100
Sežana	7.856	76.815	4.202	88.873	921
SKUPAJ	238.573	907.653	30.316	1.176.542	17.912
Struktura (%)	20	77	3	100	

Vir: ZGS

Priloga 60: Lesna zaloga gozdov po gozdnogospodarskih območjih; 2023

GGO	Lesna zaloga (m ³)			Lesna zaloga (m ³ /ha)		
	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj
Tolmin	9.088.822	27.688.476	36.777.298	61,0	185,9	247,0
Bled	15.116.748	6.081.358	21.198.106	238,8	96,1	334,9
Kranj	16.727.566	9.382.813	26.110.379	235,5	132,1	367,6
Ljubljana	15.939.093	24.028.637	39.967.730	110,5	166,5	277,0
Postojna	12.017.664	11.995.441	24.013.105	151,9	151,6	303,4
Kočevje	13.257.269	16.949.857	30.207.126	142,5	182,2	324,7
Novo mesto	8.773.543	22.338.306	31.111.849	89,3	227,5	316,8
Brežice	3.218.990	16.825.644	20.044.634	46,1	240,9	287,0
Celje	8.656.672	15.291.058	23.947.730	115,4	203,8	319,1
Nazarje	12.962.456	4.914.281	17.876.737	269,7	102,3	372,0
Slovenj Gradec	19.585.571	4.141.387	23.726.958	322,6	68,2	390,8
Maribor	15.326.330	20.256.629	35.582.959	159,7	211,0	370,7
Murska Sobota	2.747.135	8.813.541	11.560.676	68,4	219,6	288,0
Sežana	4.694.079	10.212.394	14.906.473	52,8	114,9	167,7
SKUPAJ	158.111.938	198.919.822	357.031.760	134,4	169,1	303,5

Vir: ZGS

Priloga 61: Posek lesa v gozdovih (m³); 1991–2023

	Iglavci	Listavci	Skupaj
1991	1.242.503	856.090	2.098.593
1992	1.208.318	959.636	2.167.954
1993	1.289.585	798.081	2.087.666
1994	1.411.275	843.605	2.254.880
1995	1.247.957	843.953	2.091.909
1996	1.512.284	818.119	2.330.404
1997	1.387.932	1.179.128	2.567.060
1998	1.396.052	1.074.121	2.470.173
1999	1.349.117	1.047.198	2.396.315
2000	1.422.750	1.186.289	2.609.039
2001	1.458.837	1.155.464	2.614.301
2002	1.496.665	1.148.889	2.645.553
2003	1.822.887	1.184.211	3.007.097
2004	1.820.390	1.137.607	2.957.997
2005	2.033.390	1.202.710	3.236.100
2006	2.242.755	1.475.508	3.718.263
2007	2.042.735	1.199.335	3.242.070
2008	2.055.341	1.372.031	3.427.372
2009	1.853.772	1.520.419	3.374.191
2010	1.808.066	1.566.071	3.374.137
2011	2.040.015	1.855.622	3.895.636
2012	2.152.467	1.758.340	3.910.807
2013	2.190.572	1.733.423	3.923.995
2014	3.463.295	2.886.440	6.349.736
2015	3.922.547	2.108.495	6.031.042
2016	4.013.145	2.089.485	6.102.630
2017	3.295.974	1.688.661	4.984.635
2018	4.367.576	1.693.383	6.060.959
2019	3.326.578	1.961.285	5.287.863
2020	2.375.840	1.851.634	4.227.474
2021	2.167.328	1.908.123	4.075.451
2022	2.512.706	2.058.270	4.570.977
2023	2.487.760	1.812.900	4.300.660

Vir: ZGS

Priloga 62: Letni možni posek lesa po gozdnogospodarskih območjih na podlagi gozdnogospodarskega načrta (m³); 2023

GGO	Iglavci	Listavci	Skupaj
Tolmin	176.423	509.135	685.558
Bled	232.827	69.092	301.919
Kranj	338.595	166.015	504.610
Ljubljana	343.208	489.133	832.341
Postojna	305.088	186.370	491.458
Kočevje	312.260	306.679	618.939
Novo mesto	204.642	562.322	766.964
Brežice	76.801	367.509	444.310
Celje	187.015	334.060	521.075
Nazarje	247.728	75.712	323.440
Slovenj Gradec	365.030	70.068	435.098
Maribor	281.077	380.105	661.182
Murska Sobota	56.174	183.815	239.989
Sežana	120.474	219.308	339.782
SKUPAJ	3.247.342	3.919.323	7.166.665

Vir: ZGS

Priloga 63: Delež poseka glede na možni posek (%); 2001–2023

Posek/možni posek	Iglavci	Listavci	Skupaj
2001	83	67	72
2002	81	63	72
2003	94	57	75
2004	90	53	71
2005	99	54	75
2006	104	63	82
2007	89	48	68
2008	87	53	70
2009	76	57	66
2010	71	56	63
2011	79	64	71
2012	73	65	68
2013	79	54	65
2014	122	86	103
2015	136	61	95
2016	134	60	94
2017	111	46	75
2018	142	45	89
2019	105	51	76
2020	73	48	59
2021	67	49	57
2022	77	53	64
2023	77	46	60

Vir: ZGS

Priloga 64: Sortimentna sestava lesa iz državnih gozdov (%); 2011–2023

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2022	2023
Skupaj iglavci	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
hlodovina	71	75	74	64	68	71	74	75	72	70	74	76	71
drug okrogli industrijski les	8	4	4	9	7	4	2	2	0	0	0	0	0
les za celulozo in plošče ter les za kurjavo	21	21	22	27	25	25	24	23	28	30	26	24	29
Skupaj listavci	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
hlodovina	27	22	24	19	21	24	26	19	24	23	25	26	25
drugo	73	78	76	81	79	76	74	81	76	77	75	74	75

Vir: Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS (do leta 2016), SiDG in Ministrstvo za obrambo RS, preračuni GIS

Priloga 65: Gozdni lesni sortimenti, pridobljeni v Sloveniji (000 m³); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Iglavci													
Hlodovina	1.297	1.390	1.429	1.815	2.210	2.660	2.200	2.553	2.123	1.624	1.510	1.687	1.674
Les za celulozo in plošče	222	232	251	634	550	578	532	659	492	346	262	275	332
Drug okrogli industrijski les	63	41	42	114	100	75	20	33	20	15	18	4	16
Les za kurjavo	177	192	194	224	225	200	170	220	163	135	118	213	286
Skupaj	1.759	1.855	1.915	2.787	3.085	3.513	2.922	3.466	2.798	2.119	1.908	2.178	2.309
Listavci													
Hlodovina	284	252	266	303	321	329	295	280	352	348	467	497	487
Les za celulozo in plošče	158	302	241	581	595	438	400	366	500	479	410	451	394
Drug okrogli industrijski les	27	23	79	106	77	60	50	55	47	37	32	44	58
Les za kurjavo	1.159	1.009	1.013	1.476	1.106	1.162	943	979	1.032	1.013	997	1.019	1.267
Skupaj	1.629	1.586	1.599	2.465	2.099	1.988	1.688	1.680	1.931	1.877	1.907	2.010	2.207
Iglavci in listavci													
Hlodovina	1.582	1.641	1.695	2.118	2.531	2.989	2.495	2.833	2.476	1.971	1.977	2.184	2.161
Les za celulozo in plošče	380	534	492	1.215	1.145	1.016	932	1.025	992	825	673	725	727
Drug okrogli industrijski les	90	65	121	219	177	135	70	88	67	52	50	48	74
Les za kurjavo	1.336	1.201	1.207	1.700	1.331	1.362	1.113	1.199	1.195	1.148	1.115	1.231	1.554
Skupaj	3.388	3.440	3.515	5.252	5.184	5.502	4.610	5.145	4.730	3.996	3.815	4.188	4.516

* Začasni podatki.

Vir: MKGP, preračuni GIS

Priloga 66: Zunanja trgovina z gozdnimi lesnimi sortimenti (000 m³); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Izvoz													
Okrogli industrijski les, iglavci	512.886	669.902	791.844	1.363.466	1.664.675	2.228.329	1.687.618	1.919.202	1.168.090	821.113	524.560	561.503	640.673
Okrogli industrijski les, listavci	295.381	358.391	406.397	601.376	638.478	489.203	490.780	358.953	546.218	536.380	619.241	618.292	526.291
Les za kurjavo	334.147	295.251	351.444	419.989	379.503	366.014	461.435	357.881	196.084	200.098	201.367	208.595	199.472
Skupaj	1.142.414	1.323.544	1.549.685	2.384.831	2.682.656	3.083.546	2.639.833	2.636.037	1.910.392	1.557.591	1.345.167	1.388.390	1.366.435
Uvoz													
Okrogli industrijski les, iglavci	103.779	119.280	193.705	153.654	184.824	143.723	194.841	236.527	343.585	596.646	550.752	506.613	378.800
Okrogli industrijski les, listavci	141.852	85.193	133.501	134.117	112.086	130.407	123.640	113.326	112.414	119.927	160.428	115.399	98.078
Les za kurjavo	202.556	255.911	246.591	167.677	151.626	184.371	177.804	173.764	158.161	138.713	177.590	160.178	151.665
Skupaj	448.187	460.384	573.797	455.448	448.536	458.501	496.286	523.617	614.160	855.286	888.769	782.190	628.543
Izvoz – uvoz													
Okrogli industrijski les, iglavci	409.107	550.622	598.139	1.209.812	1.479.851	2.084.606	1.492.777	1.682.675	824.506	224.467	-26.192	54.890	261.872
Okrogli industrijski les, listavci	153.529	273.198	272.896	467.259	526.392	358.796	367.140	245.627	433.804	416.453	458.813	502.893	428.213
Les za kurjavo	131.591	39.340	104.853	252.312	227.877	181.643	283.631	184.117	37.923	61.385	23.777	48.417	47.807
Skupaj	694.227	863.160	975.888	1.929.383	2.234.120	2.625.045	2.143.548	2.112.419	1.296.232	702.305	456.398	606.200	737.893

* Začasni podatki.

Vir: SURS, preračuni GIS

Priloga 67: Poraba proračunskih sredstev v gozdarstvu in lovstvu (000 EUR, koledarsko leto, tekoči tečaj); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Javna gozdarska služba	21.524,0	20.317,5	19.429,8	19.263,3	19.700,0	20.168,6	21.103,3	21.532,5	22.737,2	23.537,0	24.535,3	25.934,0	29.933,0
Obnova gozdov	786,3	373,0	374,9	371,7	371,5	357,8	367,0	397,6	412,2	385,2	378,0	382,8	497,5
Nega gozdov	676,8	341,0	383,9	162,7	345,3	345,6	332,7	345,5	358,8	376,0	380,6	380,6	292,9
Varstvo gozdov	1.071,3	341,6	448,2	635,1	526,6	513,6	513,4	499,1	514,6	661,4	524,6	510,0	504,0
Vzdrževanje in gradnja gozdnih cest	1.233,5	1.266,7	1.264,5	1.236,0	1.182,4	1.215,0	1.263,4	1.266,7	1.420,4	1.659,2	2.594,6	2.537,4	2.584,0
Druge naloge	884,4	563,5	440,1	430,9	424,9	460,9	466,4	483,7	445,4	498,5	524,3	516,1	492,0
semenarska in drevsničarska dejavnost	14,1	3,3	5,9	5,9	2,5	11,7	3,1	25,0	3,3	8,0	3,6	24,6	5,8
vzdrževanje življenjskega okolja prostoživečih živali	97,9	43,0	50,0	49,0	70,0	70,0	58,1	53,7	50,0	48,2	45,1	38,5	34,2
nakup varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
izvršba odločb ZZG Slovenije	7,3	0,1	0,2	3,5	7,8	3,9	1,0	0,0	0,7	1,9	3,4	0,0	0,0
odškodnine zaradi razglasitve gozdov s posebnim namenom	0,0	2,6	2,1	3,0	1,5	2,0	2,0	2,0	2,0	1,2	1,9	3,0	1,9
nevladne organizacije, strokovne prireditve, publicistika	4,7	3,3	3,7	0,0	0,0	7,1	2,7	5,3	0,0	0,0	9,6	0,0	0,0
znanstvenoraziskovalno delo v gozdarstvu	760,4	511,2	378,2	369,5	343,0	366,2	399,5	397,8	389,3	439,20	460,7	450,0	450,0
Odškodnina za škodo od divjadi	149,6	104,1	149,5	160,0	160,0	293,4	240,4	305,8	278,4	355,2	395,2	659,3	638,7
Naloge na področju gozdarstva po ZGS	26.325,9	23.307,3	22.490,9	22.259,6	22.710,7	23.354,9	24.286,5	24.831,0	26.167,0	27.472,5	29.332,6	30.920,2	34.942,1
Odprava posledic žleda (proračunska rezerva)	–	–	–	2.758,0	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Solidarnostna pomoč EU (žled)	–	–	–	–	298,1	–	–	–	–	–	–	–	–
Javna služba za področje divjadi in lova	–	–	–	–	–	–	4,0	4,0	13,0	98,5	95,3	100,0	100,0
Izredna pomoč zaradi posledic epidemije covid-19	–	–	–	–	–	–	–	–	–	356,2	–	–	–
Gozdni sklad	–	–	–	–	–	449,6	1.677,4	5.571,6	25.196,4	11.678,4	17.312,8	26.095,6	24.217,9
GOZDARSTVO IN LOVSTVO, SKUPAJ	26.325,9	23.307,3	22.490,9	25.017,6	23.008,8	23.804,4	25.967,9	30.406,6	51.376,4	39.604,6	46.740,7	57.115,8	59.259,9
Gozdni sklad – zbiranje sredstev	–	–	–	–	–	5.621,3	9.711,1	13.932,4	17.547,4	12.732,8	14.481,1	16.167,8	44.334,0
SKUPAJ	26.325,9	23.307,3	22.490,9	25.017,6	23.008,8	29.425,7	35.679,0	44.339,0	68.923,7	52.337,4	61.221,9	73.283,5	103.593,9

Vir: MKGP, ARSKTRP

RIBIŠTVO

Priloga 68: Poraba proračunskih sredstev v ribištvu (000 EUR, koledarsko leto, tekoči tečaj); 2011–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Informacijski sistem	3,2	16,2	3,9	19,7	13,0	80,1	52,8	103,0	77,3	56,9	61,2	79,9	109,8
Javni zavod za ribištvo	537,6	471,8	415,4	405,0	400,0	406,3	561,6	439,9	460,2	468,0	533,6	521,7	645,3
Javna služba za svetovanje v ribištvu	–	–	–	–	–	–	–	10,3	36,6	44,5	51,0	49,2	49,1
Varstvo naravnih virov	101,8	14,7	–	45,1	14,3	19,1	16,3	208,1	111,1	283,4	232,2	215,6	226,5
Ukrepi v ribištvu	230,7	214,1	245,4	163,6	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Evropski sklad za ribištvo 2007–2013 (EU + SLO)	3.749,7	5.032,4	4.894,2	4.558,9	2.984,1	2.049,5	–	–	–	–	–	–	–
Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo 2014–2020 (EU + SLO)	–	–	–	118,9	133,1	422,1	520,0	1.598,3	2.508,3	2.804,4	6.342,5	5.348,8	6.780,3
Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo 2021–2027 (EU + SLO)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	30,0
Izredne pomoči – za različne namene	–	–	–	–	–	–	–	–	–	4,3	–	6,2	729,4
Ribištvo, skupaj	4.623,0	5.749,2	5.558,9	5.311,1	3.544,5	2.976,9	1.150,7	2.359,5	3.193,5	3.661,5	7.220,7	6.221,4	8.570,3
od tega EU	3.142,4	3.860,6	3.935,6	3.618,2	2.344,6	1.889,6	407,4	1.193,0	1.903,5	2.125,2	4.937,3	4.130,4	5.864,0
Sredstva občin (Evropski sklad za ribištvo)	279,5	51,5	163,4	0,0	211,2	43,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
SKUPAJ	4.902,5	5.800,7	5.722,3	5.311,1	3.755,7	3.020,5	1.150,7	2.359,5	3.193,5	3.661,5	7.220,7	6.221,4	8.570,3

Vir: MKGP

Kmetijski inštitut Slovenije

www.kis.si